ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70

(ԵՐԹԵԼԻԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ ԵՒԱՄՍԵԱՑ

Թրանսա եւ գաղութները	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
1
ԱՅԻՍ
MERCREDI
1 Mai
1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2793

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՉՈՒՆԻՍ ԱՇԽԱՏԵԼՈՒ...

Մայիս Մէկ ... Ի՞նչ հեգնութիւն:

Բուն իսկ այն երկրին մէջ ուր, 1889 յուլիսին միջազգային հա-մագումար մը կը նուիրագործէր Աշխատանքի սրբազան իրա-ւունքները, Մայիս 1ի դադարով եւ ուրիշ առանձնաշնորհներով, հազարաւոր ձեռքեր անշարժութեան կը դատապարտուին բոնի: Քսո օրինի եւ ի պաշտօնի:

Շարժառի՞թը,— Մեր գաւակները անօթի են ...

Դարեր ու դարեր, աստուածային անէծք էին հռչակած Աչխա-տանքը,— ճակտի քրտինք: Եւ մազ – մօրուք ճերմկցուցած օրէնս-դիրներ կը ճգնէին մեղմացնել անոր չարիքները, լեռնակուտակ ծրագիրներ, դիրքեր, օրէնքներ մշակելով:

Այսօր, միլիոնաւոր ձեռքեր բազկաւարած այդ «անէծք»ին կարօտ կը քաշեն, երկիրէ երկիր, զայն կը փնտռեն իբրեւ գեր – գոյն օրհնութիւնը:

— Ոչ կարեմ: Աչխատանքի չուկան յորդած է, ապսպրանք չեն տար, գիները ինկած են...

Եւ գործատէրն ու պետութիւնը իրենց պատեհանին մէջ քաշ – ուած, կը փորձեն դառնութեան ազազակները խեղդել նպաստ, ողորմութի՛ւն բաշխելով:

×

— Եկէք մեր երկիրը. հանգիստ եւ տեւական գործ, գոհացու-ցիչ վճարում, բնակարան: Պայմանաւորուինք, ձեր թուղթերն ալ կը կանոնաւորենք, ո՞ւր պիտի գտնէք այս բոլորը ...

Եւ եկան հազարներով, տասնեակ հազարներով: Եկան ու ա – ւետարեր լուրեր ղրկեցին իրենց ազգականներուն եւ ծանօթնե – րուն, որպէսզի անմիջապէս բեռ կապեն ու գան:

— Ինչո՞ւ կապուեր էք Յունաստանի, Պուլկարիոյ, Սուրիոյ, Ռումանիոյ: Եկէք, եկէք, օրական 25–50 ֆրանքը ջուրի պէս կը հոսի ... Շուտով սեփական տուն ալ կ'ունենանք ...

Եւ եկան կարաւան – կարաւան, մեծով – պզտիկով: Առանց աչ–ճախ նայելու: Ցաճախ քանդելով բոյները որ, թէեւ համեստ, օրհնութիւն կը համարուէին, տուեալ պայմաններուն մէջ:

Եկան այնպէս ինչպէս պիտի երթային Աւետեաց երկիր մը, ուր մեղր ու կարագը օրն ի բուն կը հոսին:

Երկար չտեւեց մեղրալուսինը: Շուտ ցնդեցան պատրանքնե – րը: Աչխատա՞նք· այո՛,— բայց ի՞նչքան դժնդակ եւ տաժանակիր: Իսկ եւ իսկ անէծք, շատ մը պարագաներու մէջ: Մանաւանդ օ – տարին համար:

Իսկ այսօր,— այդ անէծքն է որ կը փնտռեն ու չեն գտներ: Կը դիմեն ու կը մերժուին: Կ'աղաչեն եւ կ'անարգուին:

Ճիւրը ծուռ, պատրաստ՝ նոյն իսկ ճորտութեան, յանուն պա–տառ մը հացի, կ'իյնան դուռնէ դուռ.

— Գործ չկայ ... Թուղթդ կանոնաւոր չէ ... Օտարական ես ... Տասը առ հարիւր ... Գնա քու երկիրդ ...

Իսկ այսօր Մայիս Մէկ է, տօնը սրբազան, առեղծագործ աչ–խատանքին եւ անոր փառքին ...

Ապահովարար, որ եւ է Մայիս Մէկ այնքան դառն չէր եղած որ եւ է առեն, որքան այսօր եւ այս հողին վրայ:

Ուրի՛շ երկնքի մը տակ, վաստակը կը յափշտակէին, քեզ ալ արեան մէջ խեղդելով:

Աչխատեղ, ազատութեան եւ յեղափոխութեան այս ոստանին մէջ, չատոնց պատմութեան անցած են այդ բարբարոսական մե – թոտները: Սակայն բացուած է նոր պատմութիւն մը,— ինքնու – թեան թուղթ եւ արտօնագիր աչխատանքի:

Ունի՞ս,— բախտաւոր ես: Չունի՞ս, կամ ձեռքէդ առի՞ն,— դնա մեռիր անօթի:

×

Անգի՛ն, ուրիշ աչխարհ մը անծայրածիր, ուր բանուորը թա–դաւոր է, կ'ըսեն:

Մենք ալ բաժին ունինք այդ աչխարհի մէջ, — ափ մը հող, եւ կարգ ու սարք մը բանուորա – գիւղագիական:

— Դուռը բա՛ց, ընկեր բանուոր, ես ալ աչխատասէր եմ եւ դիւղացի· թոյլ տուր որ ես ալ դամ աքնիմ, քրտինքս խառնեմ հայրենի հողին, վերկուիմ օտարութենէ եւ գերութենէ:

— Թաղատրը գժուել է, ընկեր, փող է ուզում, չէք տալիս...

— Փող ալ կը բերենք, բա՛ց դուռը, ընկեր բանուոր· օտա – րութեան տուներ քանդուի ...

— Փող ունի՞ս, փող, քաղաքացի Ֆունտ ստերլին մարդ դլուխ:

×

Նոր անցուցինք Զատիկ մը, ապրիլեան սարսափներու սար – սուռներով:

Եւ ահաւասիկ Մայիս Մէկը— գործադրկութիւն: Ինքնութեան թուղթ: Աչխատանքի արտօնագիրը: Նպաստի դադարում: Արտա–քսում: Անտուտգութիւն:

Ազատութեան եւ յեղափոխութեան հայրենիքն է որ կ'ապրա – բարէ, բարձրաձայն.

— Իրաւունք չունիս աչխատելու: Մնացեալը՝ դուն մտածէ:

Բարո՛վ եկար, բայց այդ երկիր էր:

Տուն – տեղ չունի՞ս,— որո՞ւ հոգ:

Օրէնք, օրէ՛նք հաստատեր ենք, «ազգային բանուորութիւնը» պաշտպանելու համար:

— Բայց չէ՞ որ բանուորութիւնը միջազգային է:

— Այդ երկիր էր: Նախ ես ուտեմ, յետոյ դուն: Քանի դուն կաս, ես քուն չունիմ:

— Ես ոչ իսկ տասը հազար եմ, 500,000ին մէջ:

— Կը բաւէ որ օտար ես...

Մայիս Մէ՞կ.— Ի՞նչ հեգնութիւն:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ՆՈՐԷՆ ԽԱԽՏԵՑ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

—••—

ԱՐԴԷՆ ԻՍԿ 12 ՍՈՒԶԱՆԱԻԵՐ ԿԸ ՃԻՆԷ

ԲՈՒՌՆ ՀԱՐՁԱՊԱՆԵՈՒՄՆԵՐ ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Պաչտօնապէս հաստատուեցաւ թէ Գերմանիա արդէն իսկ ձեռնարկած է 12 սուզանաւերու շինութեան: Որոշումը չատոնց որոշած էր եւ նոր կը հաղոր – դուի անգլիական կառավարութեան:

Բոլոր թերթերը դիտել կուտան թէ սուզանաւերու շինութիւնը բոլորովին հակառակ է Վերսայլի դաշնագրին, որուն 181րդ յօդուածը կը տրամադրէ թէ «սուզանաւեր չպիտի գնուին» Գերմանիոյ ծովային սպառազինութեանց մէջ: Իսկ 191րդ յօդուածին համաձայն, « որ եւ է սուզանաւի շինութիւնը կամ գնումը, նոյնիսկ առեւտրական նպատակով, պէտք է արգիլուի Գերմանիոյ մէջ »:

Արդ, կը հաստատուի թէ իբր երկու չաբաթ առաջ, հրաման արուեր է մէկտեղ հաւաքել սուզանաւի այն մասերը որոնք շինուած էին ձմրան միջո – ցին, համաձայն անցեալ տարի կազմուած յատակագիծերու: Լոնտոնի մէջ կը դրամանան որ այս լուրը կը հաղորդուի ճիշդ այն պահուն երբ նաւային սպա–ռազինութեանց մասին խորհրդակցութիւններ պիտի կատարուին Լոնտոնի մէջ (յունիսին): Կը յիչուի թէ երբ Սըր Ճոն Սայմըն Պերլին գնաց, Հիթլէր կը պահանջէր որ գերմանական նաւատորմը անգլիականին 35 առ հարիւրը կազմէ: Անգլիոյ արտաքին նախարարը մերժեց բանակցութեան հիմ ընդունել այս պահանջը, դիտել տալով թէ Գերմանիոյ ուժը կրնայ օրինապէս հիմնուիլ միայն Վերսայլի դաշնագրին վրայ: Ինդիրը այն է որ Հիթլէր չընդունիր Վեր–սայլի դաշնագրին ե· յօդուածը (պինուորական), հետեւաբար օգտնաւային տորմիլի կազմութենէն եւ պարտաւորիչ զինուորութեան վերահաստատումէն յետոյ, այժմ ալ նաւատորմը վերակազմելու ձեռնարկած է:

Այս առթիւ ըսենք թէ Մեծն Բրիտանիա ունի 51 սուզանաւ (ընդհանուր), ամենամեծը 2000 թոն տարողութեամբ, իսկ Ֆրանսա՝ 96 եւ ուրիշ 15 հատ ալ կը շինուին:

« Թայմզ »ի թղթակիցը կը գրէ թէ « պաչտպանութեան ազատութիւն », «պաչտպանութեան վերապահութիւն » բառերը, որոնք այնքան յաճախ կը լսուէին պաչտօնական ճառերու մէջ, մարտ 16էն ի վեր, սահմանափակ իմաս–տով չեն հակադրուիր, այլ ընդհանուր: Գերմանիա ատ այժմ յետադիմած է Հենեռալ ազատնելու չբջանին վերազինումը, որովհետեւ այդ խնդիրը կապ ունի դաշնագրին հողային տրամադրութեանց հետ եւ անոր խախտումը յատաջ պիտի բերէ Լոքառնոյի դաշնագրին զործադրութիւնը: Բայց ազատազինու – թեանց երեք ճիւղերուն մէջ Գերմանիա բացէ ի բաց կը պահանջէ կատարեալ հաւասարութիւն: Այնպէս որ, անակնկալ մը չէ 12 սուզանաւերու շինութիւնը:

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՀԱՍՏԱՏՈՒԵՑԱՒ ԼՈՒՐԸ

Սըր Ճօն Սայմըն կը խոստովանի թէ «Ծաւիր է» առնուած խօսքը

Երկուչաբթի օր Պերլինէն հեռագիր մը կու ծանուցանէր թէ հրամայուած է ձեռնարկել 12 սուզանաւերու շինութեան, որ յանձնուած է գերմանական զոր–ծարաններու: Կը կարծուի թէ սուզանաւերէն մէկուն շինութիւնը աստիճանած է Համպուրկի մէկ գործարանը, իսկ երկուքը՝ Քիլի եւ Շեկենի երկու գործա–րաններ: Այս առթիւ պաչտօնապէս կը հաստատուէր թէ գերմանական կառա–վարութիւնը իր որոշումը Անգլիոյ հաղորդած է ապրիլ 24ին:

Նոյն օրը լուրը հաստատուեցաւ նաեւ Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ, Սըր Ճօն Սայմընի կողմէ: Արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ չատ ծանր կը նկատէ Վերսայլի դաչնագրին այս վերջին բոնաբարումը: Բոլոր երեսփոխան–ները զարմացան, երբ նախարարը յայտնեց թէ կառավարութիւնը արդէն ի–մացած էր Գերմանիոյ որոշումը:

Երբ նիստը բացուեցաւ, պառլամենտական երեսփոխան մը տեղեկութիւն – ներ պահանջեց, աւելցնելով·

— Եթէ այս լուրերը ճիշդ են, կառավարութիւնը ի՞նչ միջոցներ կը խորհի դաչնագրի այս նոր բռնաբարման հանդէպ:

ՍԸՐ ՃՕՆ ՍԱՅՄՐՆ.— Գերմանական կառավարութիւնը հաղորդած է թէ հրամայած է 12 սուզանաւեր չինել, իւրաքանչիւրը 250 թոն տարողութեամբ: Այժմ կ'ուսումնասիրենք կացութիւնը:

Այս պատասխանին վրայ, Սըր Օսթին Չեմպըլէն ուզեց դիտնալ թէ կառա–վարութիւնը ե՞րբ իմացաւ Գերմանիոյ որոշումը:

Սըր Ճօն Սայմըն պատասխանեց բառ առ բառ·

— « Աչքի առջեւ չունիմ բուն թուականը, բայց կարծեմ ապրիլ 25ին էր»:

Այն առեն քանի մը երեսփոխաններ ոտքի ելան, հարցապնդումներ ուղղե–լու համար, եւ մէկը ճչդրիտ պատասխաններ պահանջեց, հարցնելով·

— Կառավարութիւնը անմիջական միջոցներ ձեռք պիտի առնէ՞, Ազգերու Դաչնակցութեան հաղորդելու համար վերսայլի դաչնագրին այս նոր բռնաբա–րումը: Այս կացութեան առջեւ, Անգլիա պիտի չարունակէ՞ այն պատրաստու–թիւնները որ կը կատարուին, նաւային սպառազինութեանց մասին նախնական խորհրդակցութիւն մը կատարելու համար Գերմանիոյ հետ:

ՍԸՐ ՃՕՆ ՍԱՅՄՐՆ.— Կը կրկնեմ թէ կ'ուսումնասիրենք կացութիւնը ո – րուն ծանրութիւնը դուք ալ կ'ընդունիք: Ճիշդ այդ պատճառով, կը կարծեմ թէ աւելորդ է նոր հարցումներ ուղղել ինծի:

Ազհմութեան այս յայտարներն ալ օգուտ չունեցան, եւ • հարցումներու տեղատարափ մը թափեցաւ Սըր Ճօն Սայմընի վրայ որ չուզեց պատասխանել:

— Պէտք է դիտնաք թէ, ըստ հարիւրապետ մը, Քիլի սուզանաւերու զպ–րոցը վերաբացուած է եւ նախկին հրամանատարները դործի վրայ են:

Աչխատաւորական երեսփոխան մը դիտել տուաւ հետեւութեամբ·

— Նայն իսկ եթէ տեղեակ չէք, պէտք է լուր առնէք: Չէ՞ք կարծեր թէ Պերլինի այցելութեան առեն Հիթլէր ծածկեց ճշմարտութիւնը:

Նախարարը որ եւ է պատասխան չտուաւ, մինչ յուզումը կ'աճէր նոր ռնոր արտայայտութիւններով: Վերջապէս երեսփոխան մը առաջարկեց որ կատա –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ· էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԺԱՄՈՒԻՆ ԴՈՒՒՐԸ՝ ԶԱՏԻԿ ՕՐՈՎ

—o—

Երէկ պատմեցի թէ ինչո՛ւ լրագրա–վաճառները ստիպուեր են ներքոյ պա–հել հայերէն թերթերը, փոխանակ ցուցադրելու, ինչպէս միւս բոլոր թերթերը:

Այլապէս շահեկան, նոյնիսկ հայ – կական պատմութիւն մը:

Զատիկին ես ալ եկեղեցի գացեր էի: Տարին բանի մը անգամ կը հանդիպիմ, իմանալու համար հաւատացեալներու թուական ելեւէջը, շրջանէ շրջան:

Ի՞նչ խոշոր տարբերութիւն՝ տասը տարուան ընթացքին:

Առաջին տարիներուն, երթեւեկը անկարելի էր յարաճուն բազմութեան մէջ:

Նոյնիսկ սովորական կիրակիներուն ներսի հաւատացեալներուն — 150–200 — կրկինը բազմութիւն կը լեցուէր փողոցը:

Հիմա գացէ ո՛ր եւ է կիրակի, եւ, ոչ միայն փողոցը մարդ չպիտի գըտ – նէք, այլեւ ներսը՝ կէս առ կէս պա – րապ :

Այս տարի, Զատկի առաջին օրուան բազմութիւնն ալ մեծ բան չէր:

Բայց ես ուրիշ բան պիտի պատմէի:

Բարեկամ մը որ բարեպաշտ կին մը ունի, ստիպեց մնալ մինչեւ դուռնի – րուն փակումը:

Այլ եւս մարդ մնացած չէր: Դու – ռերը փակ, տէրտէր – ժամկոչ բոլորը մեկնած:

Կը մնային միայն ժամուրներուն ... յիշատակները:

Ժամուն դուռէն մինչեւ մօտակայ արձանին առջեւ, լայնիքին ու երկայն – քին փռուած էին պիտակի կեղեւներ, հանդէսի ազդեր, գաւազան թուղթեր, պտուղի մնացորդներ: Մէկ խօսքով՝ աղտոտութիւն:

Տեղացի անցորդներ կը դիտէին ու կ'անցնէին, անշուշտ բաներ մը մոլ – տալով:

Ոստիկան մը, որուն ոտքերը թուղ–թերու կը հանդիպէին, գնաց նիշդ ժա–մուն դուռը եւ կեցաւ ազդի մը առջեւ:

Անշուշտ կ'ուզէր իմանալ թէ ո՛ր հասարակութեան կը պատկանի այս եկեղեցին:

Բարերախտաբար, ազդը կը պատ – կանէր ֆրանսական հաստատութեան մը,— կոչ մը՝ տօնական օրերու առ – թիւ:

Եւ ոստիկանը ելաւ գնաց:

Իսկ ես փորձուեցայ հարցնել եկե–ղեցասէր տիկնոջ·

— Ի՞նչ տպաւորութիւն կ'ուզես որ կրեն տեղացիները, այս աղտուկեղ – տին առջեւ: Մարդիկ աւելցածը փո – ղոց նետեր գացեր են, առանց աչ – ձախ նայելու: Չէ՞ որ արգիլուած է եւ ամօթ է...

— Դուն ալ շատ բարակը կը նայիս: Զատիկ է, այսթան մը անհոգութիւն շատ մի տեսներ:

—Ենթադրենք թէ բազմութիւնը մեղ չունի, թէ ամէն մէկը իր վրայ չա – փեց եւ անցաւ գնաց: Իսկ հոգաբար – ձութի՞նը, վարչութի՞ւնը: Չէ՞ին կր–նար մարքել տալ բազմութեան մեկ – նումէն յետոյ:

— Վաղ առտու աւելածուները կու – գան կը մարքեն:

— Բայց, այս անմարքութիւնը պի–տի մնայ մինչեւ իրիկուն, թուղթերը պիտի թռին փողոցէ փողոց, հարիւ – րաւոր տեղացիներ պիտի անցնին, պի–տի տեսնեն, պիտի դատեն: Ժամկոչ կամ դռնապո՞ւն ալ չունի այս եկեղե–ցին, որպէսզի աւել մը զարնեն:

— Ժամկոչն ալ բանուոր է եւ իրա–ւունք չունի աշխատելու կիրակի, մա–նաւանդ Զատիկ օրով ... Բալէ՛, հան–րակառք պիտի փախցնենք:

Եւ «չէօփ»երը մնացին իրրեւ յիշա–տակ հայկական Զատկի:

ՎԱՀԷ

Իւիճուութեան թուղթերու թճռուկը Մարսէյլի մէջ

ՍՈՒՐԻՈՅ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՀՊԱՏԱԿՆԵՐԸ ԿԸ ԶՐԿՈՒԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 29 ապրիլ (Ցառաջ).— Խռովութիւնը իր գագաթնակէտին հա–սած է: Առանց նկատի առնելու ենթակային ընտանեկան պարագաները, կը մերժեն աչխատանքի արտօնագիր տալ: Տրուած արտօնագիրներուն պայմա – նաժամն ալ 3էն 6, եւ 6էն 9 ամիս է:

Սուրիա – Լիբանանեան հպատակներուն դէմ զգալի դժուարութիւններ կը յարուցանեն: Ինչպէս կը լսեմ ոստիկանական եւ այլ մարմիններէ, հարիւրին 90 կը մերժեն աչխատանքի արտօնագիրը տալ այդ կարգի հպատակներուն: Այս կար–գադրութեան խոտութիւնը ուղղուած է մանաւանդ անոնց դէմ, որոնք, տասը տարուան բնակութեան չրջանը չեն լրացուցած եւ կամ ամուրի են: Բացառիկ պարագաներու տակ միայն կուտան այդ արտօնագիրը, եթէ ենթական Ցրան–սայի կին կամ զաւակ ունի:

Այս խնդիրները լուսաբանելու համար, «Ցառաջ»ի անունով տեսակցու – թիւն մը ունեցայ Սուրիա – Լիբանանեան օֆիսին տնօրէն Պ. Ռիչարին հետ: Կուտամ հարց ու պատասխանի ձեւով·

— Կը համեմք լսել, Պ. Տնօրէն, թէ ի՞նչ է իրաւական կացութիւնը Սուրիա–Լիբանանեան հպատակներուն, որոնք կ'ապրին Ցրանսայի մէջ:

= Իրաւական որոշ կացութիւն մը չունին: Ենթակայ են բոլոր վար – չական տնօրինութեանց, ինչպէս միւս օտարները:

— Անցեալները, թերթերու մէջ կարդացինք թէ, Լիբանանեան կառավա–րութիւնը դիմած է Ցրանսայի արտաքին նախարար Պ. Լավալին, եւ այդ դի–մումին իրրեւ արդիւնք, նպաստաւոր կարգադրութիւններ եղած են Սուրիա – Լիբանանեան հպատակներուն:

= Ձեմ դիտեր թէ որքան ճիշդ է այդ կարգադրութիւնը, սակայն իրակա–նութիւնը այն է, որ այդ հպատակները ենթակայ են վարչական տնօրինու – թեանց:

— Ինչպէս ամէն օր կը տեսնենք, կառավարութիւնը կը մերժէ աչխատան–քի արտօնագիր տալ Սուրիա – Լիբանանեան հպատակներուն, ի՞նչ է ձեր կար–ծիքը :

= Բաւական մանրամասնութիւններ լսեցի: Այս, կը մերժեն դժբախտա–բար: Աճապարիկ ձեզի թուղթերու դէմ մը, որ կարգադրութեան կը սպասեն : Մեծ մասով ձեր հայրենակիցներն են, Հայ· Գրեցի Փարիզ, պաչտօնական քայլեր առի, եւ պատասխանին կը սպասեմ:

— Նպաստի դադարման դէմ դացին նաեւ Սուրիա – Լիբանանեան հպա – տակները, ի՞նչպէս բացատրել այս երեւոյթը:

= Ինչպէս ըսի, ձեր իրաւական կացութեան ճանաչումէն կախում ունի ա–մէն բան: Անցեալ նոյեմբերէն ի վեր, թէ աչխատանքի եւ թէ ներքին նախարա–րութեանց պատասխանին կը սպասեմ: 200 հոգի են ձեր հայրենակիցները: Սակայն կը կարծեմ թէ վերջ ի վերջոյ, նպաստաւոր քայլեր ու որոչումներ պիտի առնուին:

—o—

ԳԵՐՄԱՆ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆ ՄԸ ԵԻՍ առեւանգուեցաւ Զեխոսլովաքիոյ մէջ, Պավարիոյ սահմանագլուխին վրայ, ժամադրութիւն մը տալով բարեկամի մը: Գերմանիոյ ապահովութեան տեսչութեան պաչտօնեաներէն չորս հոգի ժա – մադրավայրը խուժելով, յաջողեցան դէպի Գերմանիա բշել փախստականը, որ նուաղած էր, ուժգնօրէն դիմադրած ըլլալով:

ՏՎՈՒՄ ՊՁԿԸ ՀՅՈՒՍԻՍ ՊՈՒՏԱՍ...

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՆԱԳՈՒՅՆ ԱՐՎԵՍՏԻ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ

Ինչպես արդեն հայտնի է, իրենց հայ ու հայասեր ընկերների հետ միասին Արվեստի մարմնի ներկայացուցիչները ոչ թե պարզապես հավաքվել էին, այլ որոշակի նպատակ ունեին։ Նրանք ուզում էին իրենց հարգանքի տուրքը մատուցել մեծ երգահանի հիշատակին։ Ուզում էին ոչ միայն հոգեպես, այլև ֆիզիկապես մոտենալ նրան, որ ամբողջ կյանքում ապրել էր հայ ժողովրդի հետ, նրա հոգսերով ու ցավերով։ Ուզում էին ոչ միայն հոգեպես, այլև ֆիզիկապես մոտենալ նրան, որ ամբողջ կյանքում ապրել էր հայ ժողովրդի հետ, նրա հոգսերով ու ցավերով։

— Ջեմրեի օրը, 1915 սեպտ. 14-ի ընթացքում։ Մենք գտնվում էինք Ալեքսանդրապոլի մոտակայքում մի գյուղում, որտեղ հանգրվանել էր Ք. Բոլսեցի անվան 4-րդ հրաձգային գունդը։ Ես ինքս էի հրամայել կանգնեցնել ձիերը, որպեսզի մի քիչ հանգստանան։ Ես ինքս էի հրամայել կանգնեցնել ձիերը, որպեսզի մի քիչ հանգստանան։ Ես ինքս էի հրամայել կանգնեցնել ձիերը, որպեսզի մի քիչ հանգստանան։ Ես ինքս էի հրամայել կանգնեցնել ձիերը, որպեսզի մի քիչ հանգստանան։

Մեզ մոտեցավ մի հեծյալ սպա, որը ներկայացավ որպես Ալեքսանդրապոլի զորամասերի հրամանատարի օգնական։ Նա հրամանատարի անունից հրավիրեց ինձ ընթրիքի։ Ես ընդունեցի հրավերը։ Ընթրիքի ժամանակ զրույցի բռնվեցինք։ Ես հարցրի, թե ինչ նորություններ կան։ Նա պատասխանեց, որ ոչ մի հատուկ նորություն չկա, բացի նրանից, որ Ալեքսանդրապոլում ապրում է հանրահայտ կոմպոզիտոր Կոմիտասը։ Ես հարցրի, թե ինչ գիտի նա նրա մասին։ Նա պատասխանեց, որ Կոմիտասը հոգեկան հիվանդ է, և որ նրան պահում են հատուկ հիվանդանոցում։ Ես հարցրի, թե ինչ գիտի նա նրա մասին։ Նա պատասխանեց, որ Կոմիտասը հոգեկան հիվանդ է, և որ նրան պահում են հատուկ հիվանդանոցում։ Ես հարցրի, թե ինչ գիտի նա նրա մասին։ Նա պատասխանեց, որ Կոմիտասը հոգեկան հիվանդ է, և որ նրան պահում են հատուկ հիվանդանոցում։

Ես հրամայեցի ինձ տանել Կոմիտասի մոտ։ Ինձ ուղեկցեցին մի մեծ շենք, որի դռան վրա գրված էր «Հոգեկան հիվանդների հիվանդանոց»։ Ես մտա ներս։ Ինձ ընդունեց բժիշկը, որը ինձ տարավ մի մեծ սենյակ, որտեղ նստած էր Կոմիտասը։ Նա նստած էր աթոռի վրա, գլուխը կախ գցած, և նայում էր գետնին։ Ես մոտեցա նրան, բայց նա ոչ մի ուշադրություն չդարձրեց ինձ վրա։ Ես հարցրի, թե ինչ է անում նա։ Նա պատասխանեց, որ նա ոչինչ չի անում, միայն նայում է գետնին։ Ես հարցրի, թե ինչ է տեսնում նա գետնին։ Նա պատասխանեց, որ նա տեսնում է իր անցյալը։

Ես հրամայեցի բժշկին թողնել ինձ Կոմիտասի հետ միայնակ։ Բժիշկը հեռացավ։ Ես նստեցի Կոմիտասի կողքին և սկսեցի խոսել նրա հետ։ Նա ոչ մի խոսք չպատասխանեց ինձ։ Ես հարցրի, թե ինչ է ուզում նա։ Նա պատասխանեց, որ ուզում է մեռնել։ Ես հարցրի, թե ինչու է ուզում մեռնել։ Նա պատասխանեց, որ ինքը մեղավոր է մեծ մեղքի առաջ։ Ես հարցրի, թե ինչ մեղքի մասին է խոսքը։ Նա պատասխանեց, որ խոսքը գնում է հայ ժողովրդի մեծ մեղքի մասին։ Ես հարցրի, թե ինչ մեղքի մասին է խոսքը։ Նա պատասխանեց, որ խոսքը գնում է հայ ժողովրդի մեծ մեղքի մասին։

Ես հրամայեցի Կոմիտասին տանել իմ մեքենան։ Նրան տարան և դրեցին մեքենայի մեջ։ Ես նստեցի նրա կողքին և հրամայեցի վարորդին շարժվել։ Մեքենան սկսեց շարժվել։ Ես հարցրի Կոմիտասին, թե ուր է ուզում գնալ նա։ Նա պատասխանեց, որ ուզում է գնալ Էջմիածին։ Ես հրամայեցի վարորդին գնալ Էջմիածին։ Մեքենան սկսեց արագ շարժվել։ Ես նայում էի Կոմիտասին, որը նայում էր առջև։ Նրա աչքերում արցունքներ էին փայլում։ Ես հարցրի, թե ինչու է լաց լինում նա։ Նա պատասխանեց, որ ինքը մեղավոր է մեծ մեղքի առաջ։ Ես հարցրի, թե ինչ մեղքի մասին է խոսքը։ Նա պատասխանեց, որ խոսքը գնում է հայ ժողովրդի մեծ մեղքի մասին։

Մենք հասանք Էջմիածին։ Ես հրամայեցի վարորդին կանգնել վանքի դռան մոտ։ Մենք իջանք մեքենայից։ Ես տարա Կոմիտասին վանքի մեջ։ Նա մտավ վանքի մեջ և սկսեց աղոթել։ Ես կանգնած էի նրա կողքին և նայում էի նրան։ Նա աղոթում էր երկար։ Ես հարցրի, թե ինչ է աղոթում նա։ Նա պատասխանեց, որ աղոթում է հայ ժողովրդի մեծ մեղքի համար։ Ես հարցրի, թե ինչ մեղքի մասին է խոսքը։ Նա պատասխանեց, որ խոսքը գնում է հայ ժողովրդի մեծ մեղքի մասին։

Ես հրամայեցի Կոմիտասին տանել մեքենա։ Նրան տարան և դրեցին մեքենայի մեջ։ Ես նստեցի նրա կողքին և հրամայեցի վարորդին շարժվել։ Մեքենան սկսեց շարժվել։ Ես հարցրի Կոմիտասին, թե ուր է ուզում գնալ նա։ Նա պատասխանեց, որ ուզում է գնալ Էջմիածին։ Ես հրամայեցի վարորդին գնալ Էջմիածին։ Մեքենան սկսեց արագ շարժվել։ Ես նայում էի Կոմիտասին, որը նայում էր առջև։ Նրա աչքերում արցունքներ էին փայլում։ Ես հարցրի, թե ինչու է լաց լինում նա։ Նա պատասխանեց, որ ինքը մեղավոր է մեծ մեղքի առաջ

Խմիչքի տարեվերջյան ծախսերը

Ամանորյա տոնական օրերին ամեն մի ընտանիքի սեղանին ավելի շատ խմիչքներ են հայտնվում, քան սովորական օրերին։ Ամանորյա տոնական օրերին ավելի շատ հյուրեր են լինում, ավելի շատ հյուրասիրություններ են կազմակերպվում։ Ամանորյա տոնական օրերին ավելի շատ գինի, կոնյակ, օղի, շամպայն, գարեջուր և այլ խմիչքներ են գնվում։ Ամանորյա տոնական օրերին ավելի շատ գումար է ծախսվում խմիչքների վրա։

Ամանորյա տոնական օրերին ավելի շատ գումար է ծախսվում խմիչքների վրա, քան սովորական օրերին։ Ամանորյա տոնական օրերին ավելի շատ գումար է ծախսվում խմիչքների վրա, քան սովորական օրերին։ Ամանորյա տոնական օրերին ավելի շատ գումար է ծախսվում խմիչքների վրա, քան սովորական օրերին։ Ամանորյա տոնական օրերին ավելի շատ գումար է ծախսվում խմիչքների վրա, քան սովորական օրերին

վարութիւնը խորհրդակցի Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ, եւ նոյնիսկ, եթէ հարկ ըլլայ, Ս. Միութեան հետ, վերջ տալու համար Գերմանիոյ այս «վտանգաւոր եւ յարատեւ» քաղաքականութեան։

Նկատի առնելով կացութեան ծանրութիւնը, կը կարծուի թէ երեսփ. ժողովը հինգշաբթի օր լուրջ քննութեան պիտի ենթարկէ այս խնդիրը։

Իրազեկ թղթակիցներ կը հաւաստեն թէ 12 սուզանաւերու շինութիւնը մաս կը կազմէ ընդարձակ ծրագրի մը, որ պիտի գործադրուի աստիճանաբար։ Գերմանական բոլոր նաւագործարանները անընդհատ կը բանին։ Միւս կողմէ ուժ կը տրուի ծովային օդանաւորդութեան, որուն կեդրոնը կը գտնուի Քիլի մէջ։

Կը կարծուի թէ Մեծն Բրիտանիա բողոքագիր մը պիտի ուղղէ, այս նոր բռնաբարման առթիւ։

Փարիզի թերթերը գոհունակութեամբ կը շեշտեն թէ Անգլիա վերջապէս արթնցաւ, եւ այժմ բացէ ի բաց կը տեսնէ գերմանական վտանգը։ Իսկ անգլիական մամուլը գիտել կու տայ թէ Գերմանիա ասպարէզ կը կարդայ Անգլիոյ, եւ կը պահանջէ ամբողջովին վերաքննել ծովային քաղաքականութիւնը։

Այսօր-վաղը կը վերջանան
ՖՐԱՆՔԵԻՌՈՒՍ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Ի՛ՆՉՊԷՍ ՊԻՏԻ ԽՄԲԱԳՐՈՒԻ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Բանակցութիւնները երէկ ալ շարունակուեցան երկու երկիրներու ներկայացուցիչներուն միջեւ, վերջնապէս խմբագրելու համար փոխադարձ աջակցութեան դաշնագիրը։ Ինչպէս բացատրած ենք օրը օրին, երկու կառավարութիւնները կատարելապէս համաձայն են իրենց հետապնդած նպատակի մասին, բայց մանրամասնութիւնները մեծ նեղութիւն կը պատճառեն։ Ամէնէն դժուար խնդիրն էր գտնել բանաձեւ մը որ համապատասխանէ Ազգերու Դաշնակցութեան ուխտին եւ Լոքառնոյի համաձայնութեան մեքենական գործադրութեան։

Այս կէտին մէջ ալ մեծ յառաջդիմութիւն կատարուեցաւ վերջին երկու օրերու բանակցութեանց ընթացքին։ Նոյնիսկ երէկ կը սպասուէր որ համաձայնութիւնը նշանագրուի։

Ֆրանսական տեսակէտով, այս դաշնագիրը առաջին փորձն է գործնականացնելու համար Ազգերու Դաշնակցութեան ուխտը, որ մինչեւ հիմա միայն բարոյական արժէք ունեցած է։ Հետեւաբար, անհրաժեշտ է չափազանց յստակ եւ ճշգրիտ ըլլալ ուխտի այն յօդուածներու մասին որ պատժական տնօրինութիւններ կը պարագրեն։ Դաշինքը հիմնուած է ուխտի 15 յօդուածին Զ. եւ Է. հատուածներուն վրայ, որոնց համաձայն Ա. Դ. Խորհուրդը պարտաւոր է քննել միջազգային վէճ մը։ Եթէ զեկուցումը միաձայնութեամբ ընդունուի, Ազգաժողովին անդամները յանձն կ'առնեն չպատերազմիլ այն կողմին դէմ որ կը համակերպի իր յանձնարարութեանց։ Այդ պարագային Ֆրանքեւռուս դաշինքը պիտի բանի Ազգերու Դաշնակցութեան սահմանին մէջ։ Եթէ Խորհուրդը չհամաձայնի (երկու պարագային ալ վէճի ենթակայ կողմերը չեն մասնակցիր ժողովին), անդամները իրաւունք ունին իրենց յարմար դատած միջոցները ձեռք առնելու։ Խորհրդային կառավարութիւնը կ'ուզէր որ այս գործողութիւնը անմիջական ըլլայ եւ մեքենական, նկատի առնելով պատերազմական արդի գործողութեանց արագութիւնը։ Ֆրանսական կառավարութիւնը իրեն կը վերապահէ գործելէ առաջ խորհրդակցելու իրաւունքը, կասկածելով թէ անմիջական գործողութիւնը կրնայ շարժման մէջ դնել Լոքառնոյի դաշնագիրը ստորագրող պետութիւնները, երրորդ կողմին հրաւէրով։ Այսինքն եթէ Ֆրանսա միջամտէ, Անգլիան եւ Իտալիան կրնան միջամտել իրեն դէմ։

Ամէն պարագայի մէջ, բանակցութիւնները գրեթէ լրացած են եւ վերջնական ստորագրութիւնը պիտի կատարուի Մոսկուայի մէջ, Պ. Լավալի այցելութեան առեն, որ տեղի պիտի ունենայ մայիս 8ին։

«Քրիստոս յարեաւ», «Անաստուած»ը դադրեցաւ

«Թան»ի թղթակիցը կը գրէ Մոսկուայէն.— Օրթոտոքսներու Զատիկը տօնուեցաւ շաբթէն կիրակի, մասնակցութեամբ բազմաթիւ հաւատացեալներու։ Բազմութիւնը խռնուած էր տակաւին բաց թողուած եկեղեցիներու մէջ։ Անշուշտ բազմաթիւ եկեղեցիներ քանդուած կամ ուրիշ նպատակներու յատկացուած են։ Մոսկուայի մէջ կան միայն քառասուն եկեղեցիներ ուր պաշտամունք կը կատարուի։ Բայց բերնէ բերան լեցուած եկեղեցիներէն դուրս մնացած հաւատացեալներու բազմութիւնը ժամերով կը խռնուէր փողոցներու մէջ, հակառակ տեղացող անձրեւին։ Եթէ մեծ մասը կիներ էին, կային նաեւ բազմաթիւ այրեր եւ երիտասարդներ։

Այս առթիւ ըսենք թէ խորհրդային իշխանութեանց դիրքը այսօր նուազ անհաշտ է քան երբեմն։ Կը թուի թէ վարչաձեւը այս ասպարէզին մէջ ալ կը ճկի, ինչպէս ուրիշ գետիններու վրայ։ Չորս – հինգ տարի առաջ, Զատկի արարողութիւններէն անբաժան էին հրճուանքներն ու հակացոյցերը, սարքուած երիտասարդ համայնավարներու կողմէ։ Այս տարի ամէն բան խաղաղ անցաւ։ Այսօր աւելի ներողամտութիւն եւ հասկացողութիւն կը նշմարուի, ինչ որ բնական է ճիշդ այն պահուն երբ կառավարութիւնը կ'ուզէ խաղաղեցնել միտքերը եւ սրբագան միութեան մթնոլորտ մը ստեղծել։ Օրուան վարիչները աւելի լուրջ եւ աւելի ազնիւ հոգեր ունին այսօր, քան տհաճութիւն պատճառել այնպիսի քաղաքացիներու որոնք թերեւս վաղը պիտի կանչուին պաշտպանելու իրենց վտանգուած հայրենիքը։

Այս առթիւ ուշագրաւ է որ «Անաստուած» թերթը, համանուն ընկերութեան օրկանը, դադրեցուց իր հրատարակութիւնը։ Թերեւս թուղթի խնայողութիւնն է պատճառը, բայց ժամանակի նշան է որ այդ խնայողութիւնը կ'ըլլայ ի վնաս հակակրօնական պայքարին։ Առանց պէտք եղածէն աւելի կարեւորութիւն տալու այս իրողութեանց եւ առանց ամենադոյզն թուլացում մը նախատեսելու պաշտօնական վարդապետութեան մէջ, կարելի է ընդունիլ, սակայն, թէ նուազ թշնամական մթնոլորտ մը կը տիրէ աւանդական հաւատալիքներու հանդէպ։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԶՈՒԻՑԵՐԻՈՅ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ կառավարութիւնը հրամանագիր մը հրատարակեց, որ կը բաղկանայ ութ յօդուածներէ։ Առաջին յօդուածին համաձայն, ան որ պաշտօնական արարքներ կը կատարէ Զուիցերիոյ հողին վրայ, ի հաշիւ օտար պետութեան մը, եւ մանաւանդ սպառնալիքի, բռնութեան կամ խարդախութեան կը դիմէ, մէկը ուրիշ երկիր մը քշելու եւ ձերբակալել տալու համար, բանտարկութեան պիտի դատապարտուի։ (Կ'ակնարկէ գերման լրագրող Եաքոպի առեւանգութեան)։

ՄԱՅԻՍ 1Ի ԱՌԹԻ, Գերմանիոյ աշխատանքի ճակատին վարիչը տասնաբանեայ մը հրատարակեց, գերման բանուորներուն համար։ Առաջին պատուիրանը կ'ըսէ.— «Առտուն կ'ողջունենք Առաջնորդը եւ իրիկունը անոր գոհաբանութիւն կը մատուցանենք որ մեզի վերադարձուց ապրելու եւ յուսալու կամքը»։ Չորրորդ յօդուածը կը վերաբերի պայքարին, որ գոյութեան իմաստն իսկ է, «որովհետեւ երկինք ազատութիւն կու տայ միայն անոր որ պատրաստ է ամէն բան զոհելու անոր համար։ Վեցերորդ պատուիրան.— «Ազգին պատիւը մեր անձնական պատիւն է»։

Ց.

Փարիզ եւ շրջակաները

Հ. Դ.

ՓՐՈՓԱԿԱՆՏԻ Յանձնախումբի նիստը տեղի պիտի ունենայ այսօր Չորեքշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 32, Ave. des Goblins*ի* սըրճարանի վերնայարկը։

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին. 181, Գուր Լաֆայէթ «Զարդարեան» Գարդարանը։

ՄՐԱՀԻ ԲԱՑՈՒՄ ՊՈՄՈՆԻ (ՄԱՐՍԷՅԼ) **ՄԷՋ**

ՊՈՄՈՆԻ «Վարանդեան» Մրահի բացումը տեղի կ'ունենայ 12 ՄԱՅԻՍ Կիրակի օր կէս օրէ վերջ։

Կը խնդրուի բոլոր կազմակերպութիւններէն նկատի ունենալ սոյն Թուականը։

Մրահի Վարչութիւն

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՊԱՆԵԷՕ-ՔԱՇԱՆԻ «ՅԱՌԱՋԴԻՄԱՍԻՐԱՑ» ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին *150, Route d'Orléans, Bagneux.*

ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԵԱՄԲ ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ

Թատրոն, նուագ, երգ եւ արտասանութիւն աշակերտներու կողմէ։

Տախսերու մասնակցութեան համար կը գանձուի 3 ֆրանք։

ՄԱՌՇԷՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Անզուգական ճերմակեղէններ, Peau d'Ange, գոմպինէզոն, շապիկներ, վարտիքներ, շըմիզիէներ, շըմիզ Lacoste եւյն. եւյն.։ *Կը ծախենք անմրցելի գիներով։*

LEMETTRE FRÈRES

Վաճառանիշ «ELDAY», Մասնագէտ արտադրիչներ։

104, Rue Réaumur, Paris. Métro Sentier («Intransigeant»ի քովը)։

Ապսպրանքները կը ղրկուին *contre remboursement*ով. եթէ կանխավճար մը տրուի։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Հայկ Նազզաշեան եւ պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին ՏԻԿԻՆ ԵԼԻԶ ՆԱԶԶԱՇԵԱՆի դառնաղէտ մահուան առթիւ։

Պ. ՊՕՂՈՍ ԳՈՐԳԻԿԵԱՆ, իր որդւոյն ապաքինման առթիւ, ծարիւր ֆրանք կը նուիրէ Փարիզի Հ. Կարմիր Խաչի մասնաճիւղին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Գ. Զաթալեան եւ Տէր եւ Տիկին Յ. Զաթալեանները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն Կրընոպլի Հայ հայրենակիցներուն, որոնք իրենց մօրեղբօր ու գոյն՝ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍի եւ հօրուն ՇՈՒՇԱՆԻԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆներու (եղերական մահուան առթիւ (ապրիլ 21ին), յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուելով յայտնած են իրենց սրտցաւ ցաւակցութիւնները։

Տէսին, 28 ապրիլ, 1935

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Գործ կը փնտռէ տնական աշխատանքներու մէջ փորձառու հայ կին մը, որ գիտէ պատրաստել արեւելեան եւ եւրոպական կերակուրներ եւ անուշեղէններ։ Դիմել Տիկին Պէտրոս Համամճեանի, 4, Rue de la Défense, Issy - les - Moulineaux, Seine.

ԳԱՑԷՔ

CIGALE CINÉMA

60 Avenue de Saxe-LYON

ՊԱՐԱՆՑԻԿ - ԵՐԵԿՈՅԹ

Զ. Ռ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այս կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր

ՎԻՔԹՕՐ - ՀԻՒԿՕԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

46ter Rue Saint Didier, Paris (16). Métro: Boissière.

Պար։ Գօթիլիօն։ Ընտիր ճազ՝ Ferrerio, Accordéoniste.

Մուտք.— Այրերու՝ 7.50, կիներու՝ 5 ֆրանք։

ԲԱՐԵԲԱՍՏԻԿ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՔԱՌԹԻԷ ԼԱԹԷՆԻ ՄԷՋ

Café - Restaurant "ATLAS,,

30, Rue des Ecoles եւ 16, Rue des Carmes*ի* անկիւնը, Paris (5).

Tél. Odéon 53 - 55, Մէթրօ Maubert Mutualité.

Մաքրութիւն ոճով, շքեղ եւ պերճ զարդանկարչութեամբ պճնուած։ Ընտիր յաճախորդներու հաճելի շրջանակ։ Առաջնակարգ ճաշ եւ սուրճ, չափաւոր գինով։ 10 ֆր. կամ ընտրովի պնակներու սպասարկութիւն։ Անտալուցեան նուագախումբ։

Յաճախորդները պիտի գտնեն ամէնէն արդիական *քոնֆորը*, ճաշակաւոր մթնոլորտ, կատարեալ քաղաքավարութիւն եւ սպասարկութիւն։ Թէյարան։ Մարոքեան արտադրութիւններ։

ԵԿԷՔ ՏԵՍՆԵԼ ԱՅՍ ՓՈՔՐԻԿ ԴՐԱԽՏԸ

Սրճարանի պարկեշտ եւ վստահելի ուղղութիւնը հաճոյք պիտի պատճառէ բոլոր մաւորականներուն։

Զանազան նուագարաններ կը գտնուին յաճախորդներու տրամադրութեան տակ։ *Հինգ լեզու կը խօսուի։*

ԳՆՈՒՄ, ՎԱՃԱՌՈՒՄ, ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ եւ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ

ՄՕԹԷՕՐՆԵՐՈՒ, ՌԷՕՍԹԱԹԷՐՆԵՐՈՒ, ՔՕՄԻՒԹԱԹՐԻՍՆԵՐՈՒ

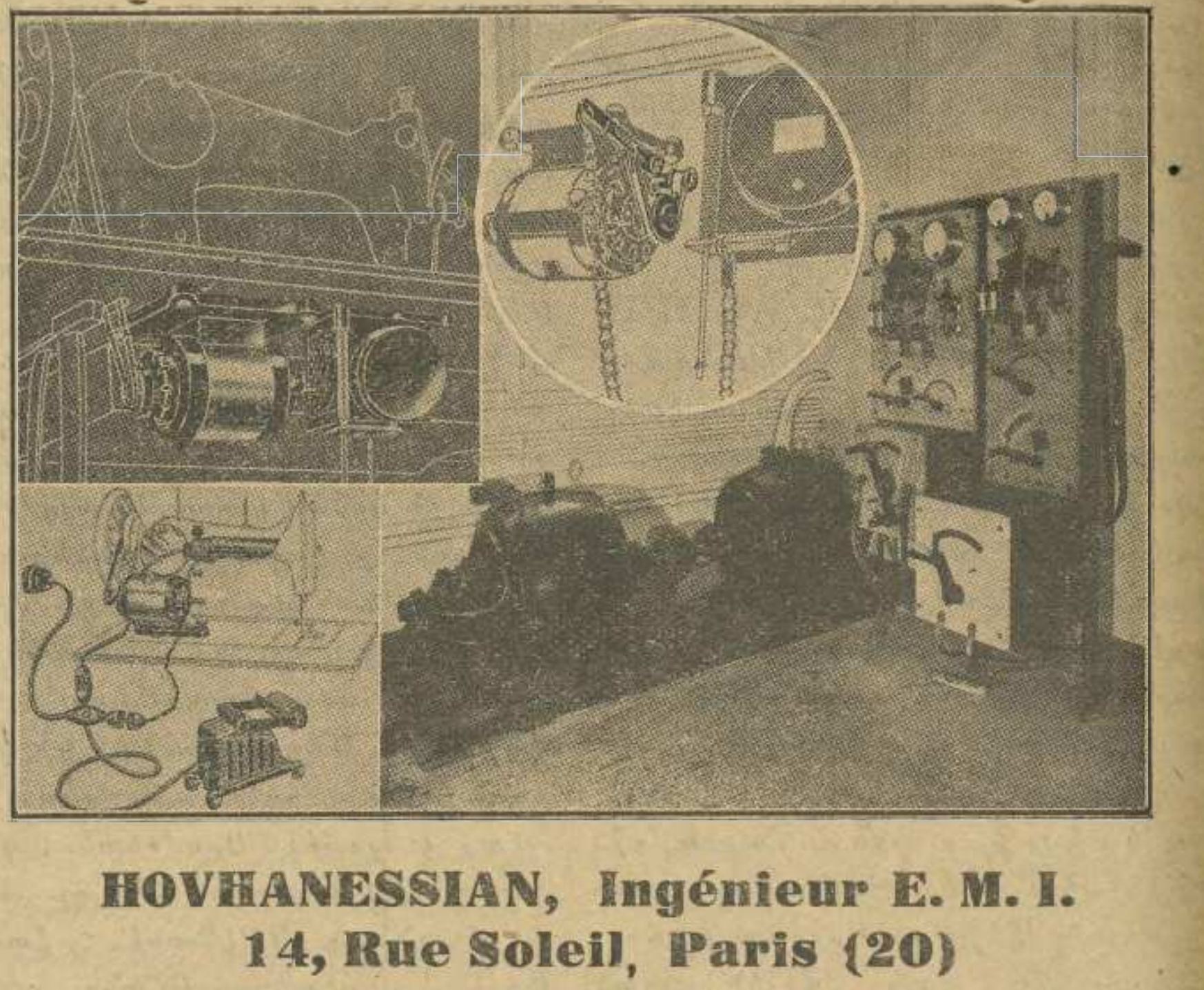

HOVHANESSIAN, Ingénieur E. M. I.

14, Rue Soleil, Paris (20)

R. C. S. 579,489 Tél. Ménil.: 41-67 Ch. Postaux Paris 1717.38

ՖԱՔԻՐ ԹԱՀՐԱ ՊԷՅ

ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Մայիս 3ի Ուրբաթ գիշերէն մինչեւ Մայիս 9ի գիշերը Cazino - Eldorado*ի մէջ, պիտի կատարէ ֆաքիրական իր հետաքրքրաշարժ փորձերը, որ այնքան աղմուկ հանած եւ հիացում պատճառած են։*

Նիս բնակող Հայերուն համար առիթ մը գալ տեսնելու եւ զուարճանալու համար։

ԿՈՒԶԷ՞Ք ՁՈՒՍ ԽԱՂՈՂԷ ԵՒ ԱՆԻՍՕՆԷ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՕՂԻ ԽՄԵԼ

ՀԱՐՑՈՒՑԷՔ ՓՆՏՌԵՑԷՔ եւ ԳՆԵՑԷՔ

ՌԱՔԻ ՏԻԻՋ

ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ԽՄԻՉՔ

ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ ԱՆՆՄԱՆ ԱԽՈՐԺԱԲԵՐ

Պոլսոյ օղին է որ ձեր ուզածին պէս յղկը ճերմկնայ եւ բէյֆ կուտայ։

Ֆրանսայի համար արտօնատէր՝ Յ. ՏԻԼԱՔԻՒՐԷԵԱՆ

8, Rue Suffren, MARSEILLE, Tél. D. 70-89

Փարիզի ներկայացուցիչ Գ. ՃԻՏԷՃԵԱՆ,

75, Ave. Victor – Hugo, Clamart (Seine)

Լիոնի ներկայացուցիչ ՃԸՆԿԸՏՐԵԱՆ եւ ԹԷՐԶԻԵԱՆ

211, Rue de Criqui

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (73)

ԽԱԶԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Գրեց՝ ՐԱՖՖԻ

— Հեռու, անզգամ... դու խաբում ես... խաչագողները միշտ խաբում են... ի՞նչ սատանայական նպատակ քեզ իմ խրճիթը բերաւ... ես չեմ ուզում տեսնել ձեր զարշելի երեսը... բաւական է, որքան տանջուեցայ... որքան չարիքներ կրեցի ձեր ձեռքից։ Ես չեմ հաւատում...։ Դու սուտ ես խօսում... դու խաբում ես ինձ... հեռու այստեղից ...։

Նա կրկին մօտեցաւ, բռնեց իմ օձիքից եւ աշխատում էր բռնութեամբ դուրս ձգել իր խրճիթից։ Այդ միջոցին մէջ մտան Նէնէն եւ պառաւը, եւ գրկելով ծերունուն, տարան նստեցրին իր տեղը։

Նա գլուխը քարշ գցեց, երկու ձեռքով բռնեց իր աչքերը եւ արտասուախառն հեկեկանքով սկսեց ինքն իրան խօսել.

— Իմ Մուրատին ես չեմ տեսել ... ես նրան մօր արգանդում թողեցի... այնուհետեւ հեռացայ հայրենիքից եւ կրկին չվերադարձայ այդ ապականուած երկիրը...։ Երբ իմ Մուրատը ծնուեց, մայրը գրեց ինձ, «ճիշդ քեզ նման է, քո օրինակն ու պատկերն է.. աջ թեւքի վրայ մի սեւ խալ ունի, ինչպէս դու ունես...։

Վերջին խօսքերը լսելու ժամանակ ես մօտեցայ նրան, եւ աջ թեւքս մերկացնելով, ցոյց տուի.

— Նայեցէք հայր, տեսէք այն խալը, որի մասին մայրս գրել էր ձեզ։

Նա աչքի լոյսից զրկուած Իսահակի նման սկսեց շօշափել իմ թեւքը, նրա վրայ կար մի սեւ խալ արծաթեայ փոքրիկ դրամի մեծութեամբ։

— Մուրա՜տ... զաւակս... դու ես, դու... ձայն արձակեց նա եւ գրկեց ինձ։

Երկար նա բաց չէր թողնում ինձ իր թեւքերի միջից, երկար նրա աչքերից հեղեղի նման հոսում արտասուքը թրջում էր իմ գլուխը։ Վերջը, կարծես արեան հետ դուրս բղխեցին նրա սրտից հետեւեալ բառերը.

— Ախ, ի՞նչպէս խաբեցին ինձ...։

Ո՞վ էր խաբել նրան, ո՞ւմն էին վերաբերում նրա խօսքերը, — այդ մասին նա ոչինչ չխօսեց։ Ես էլ չկամեցայ հարցնել, որ աւելի չգրգռեմ նրա ցաւերը։ Մի այնպիսի սքանչելի տանջանքի հոգեւ կարող էր դիմանալ նրա զառամեալ սիրտը։ Անցեալի դառն եւ տխուր յիշողութիւնները, իսկ ներկայի անակնկալ ուրախութիւնը միօրինակ տանջում էին նրան։ Ես չկամեցայ աւելի վրդովել նրա բորբոքած զգացմունքները, թող տուի, մինչեւ առաւօտեան ամէն ինչ կը պարզուէր։

Նէնէն եւ պառաւը զարմացած նայում էին մեզ վրայ։ Մեր բոլոր խօսակցութիւնից նրանք ոչինչ չհասկացան, որովհետեւ, մենք խօսում էինք մեր մայրենի լեզուով։ Նրանք կամ լաց էին լինում, երբ տեսնում էին մեր արտասուքը, կամ ուրախանում էին, երբ նկատում էին մեր ուրախութիւնը։

Գիշերից բաւական անցել էր, երբ պառաւը իմ օգնութեամբ ծերունուն իմ անկողնի մէջ դրեց։ Բայց նա չկարողացաւ հանգիստ քնել։ Ամբողջ գիշերը անցկացրեց զառանցութեան մէջ. միշտ ախ էր քաշում, արձակում էր դառն հառաչանքներ եւ լսում էր։ Իսկ շատ անգամ ես լսում էի միեւնոյն խօսքերը, «ախ, ինչպէս խաբուեցայ ես»...։

Ես նստած էի նրա անկողնի մօտ եւ լի տխուր մտածութիւններով նայում էի անհրաժեշտ հոր տառապանքների վրայ։ Արդեօք ի՞նչ մի դժոխային կէտ կար այդ ողորմելի մարդու ճակատագրի մէջ, որ այնպէս խռովեցնում էր նրան։ Ո՞վ գիտէ, ինչեր էին անցել նրա գլխով, ո՞վ գիտէ, իւր կեանքում որպիսի դառն արկածների էր հանդիպել նա, որ այնպէս սոսկալի կերպով տանջւում էր, երբ յիշում էր դժբախտ անցեալը։

— Երեւի, դուք վատ լուրեր հաղորդեցիք նրան, հարցրեց պառաւը։

— Ընդհակառակն, իմ հաղորդած լուրերը խիստ ուրախալի էին։

— Ապա ի՞նչու այդպէս խռովութեան մէջ ընկաւ նա։

— Չգիտեմ։

— Այդպէս շատ անգամ պատահում էր նրա հետ, խօսեց պառաւը։ — Երբեմն ամբողջ օրերով պառաւ հայ բերանը չէր դնում, եւ ոչ դնում էր ձուկն որսալու, այլ անշարժ նստած խրճիթի դրանը, ժամերով նայում էր ծովի վրայ, նայում էր անցուդարձ անող նաւերին ու նաւակներին եւ մըտածում էր։ Ի՞նչ էր մտածում նա, ես այդ չգիտէի, նա երբեք իւր սիրտը ինձ մօտ չէր բաց անում. բայց ես շատ անգամ նկատում էի նրա աչքերում արտասուք։ Լինում էին օրեր, որ նա ուրախ էր, խօսում էր, ծիծաղում էր եւ մինչեւ անգամ հանաքներ էր անում։ Բայց յանկարծ, կարծես թէ, մի չար ոգի անցաւ նրա մօտով, եւ նա մաքրեց մի ինչ որ բան, եւ կրկին տխուր մայլը պատում էր նրա դէմքը, սկսում էր հառաչել, ըսկսում էր անիծել իւր բախտը...։

Ամբողջ գիշերը մենք անքուն մնացինք, Նէնէն նոյնպէս չպառկեց քնելու, որ ես նստած եմ։ Խեղճ աղջիկը չգիտէր ի՞նչով փարատել իմ տխրութիւնը. նրան յայտնի չէր դժբախտ հօր նոյնքան դժբախտ որդու ցաւալի անցեալը։ Նա չգիտէր, որ մենք աշխարհի ամենաթշուառ արարածներից մէկն էինք, անտուն, անհայրենիք, հալածուած դառն հանգամանքների բռնութիւնից, թափառում էինք երկրէ երկիր, որպէս մի արմատախիլ եղած, չորացած բոյս, որին փոթորկային հողմի անգթութիւնը տարուբերում է իւր կատաղի հոսանքի հետ...։

Այս, Նէնէն չգիտէր ինչով մխիթարել ինձ։ Որդին հանդիպում էր կորած, մոռացուած հօրը, եւ փոխանակ ուրախանալու, տրտում էր, որովհետեւ այդ հանդիպումը պիտի բաց անէր նրա առջեւ կատարուած պատահարների մի նոսկալի վէհ, որ մինչեւ այժմ նրան անյայտ էր...։

Նէնէն միայն հարցրեց ինձ.

— Դու առաջուց ճանաչո՞ւմ էիր այդ ծերունուն։

— Նա իմ հայրն է, պատասխանեցի ես։

(Շար.)

ՓՆՏՌԵՑԷՔ եւ ԿԱՐԴԱՑԷՔ

Երգիծաթերթ՝ «ՄԵՂՈՒ»

Փարիզի եւ Շրջանի Ցառաջի գրուին Պ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ։

Le Gérant: H. STEPHAN

17, Rue Damesme, PARIS (13)

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ՆՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ Երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 2 ՄԱՅԻՍ
JEUDI 2 Mai 1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2794

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

«ՄԵՆՔ ՊԱՀԱՆՋԵՑԻՆՔ ԵՒ ՍՏԱՑԱՆՔ»

Երկու խօսք եւս, պայ Հիքմէթի դատախօսութեան առթիւ, որ հրատարակուեցաւ կիրակի օր:

Թուրքիոյ նախորդ կրթական գործավարը, նախարանէն մինչեւ փակումը, կ'ուզէ այն տպաւորութիւնը ձգել թէ ինչ որ պահանջեցին կարմիր Ռուսաստանէն, ամբողջութեամբ ստացան: Միայն «Պաթումի փոխարէն Իգտիրը առինք»:

Անտեղի՞ է պայ Հիքմէթի այս ամբարտաւան ոճը,— Պահանջեցինք, ստացանք:

Աչքէ անցուցէք վերջին տարիներու պատմութիւնը եւ պիտի գտնէք պատասխանը:

Այդ պատմութիւնը պիտի ապացուցանէ թէ՝ յեղափոխակա՛ն Մոսկուան, որ աշխարհ կը թնդացնէր իր չանդալից պատգամներով եւ դղրդագին կոչերով, որ կը սպառնար բոցավառել բոլոր սահմանները, ոչ իսկ նախկին փոխարքայի մը ինքնավստահութիւնն ու պատուախնդրութիւնը ունեցաւ, երբ իր դիմացն ելան Թուրք պէյերն ու փաշաները:

Այդ ահեղագոչ ուժը ոչ իսկ Անիի աւերակները կրցաւ փրկել, գոնէ իբրեւ պատմական հնութիւն:

Եւ, ինչ գիջողութիւն կամ զոհացում որ կը պահանջէին Թուրքերը, կատարեց ի հաշիւ ակարին,— մանաւանդ ի վնաս Հայաստանի:

— «Դաշնագրին համաձայն, սահման ընդունուած էր 1878ի պատերազմէն առաջուան սահմանը: Միայն Պաթումը կ'անցնէր ռուս վարչութեան տակ: ՊԱԹՈՒՄԻ ՓՈԽԱՐԷՆ ԻԳՏԻՐԸ ԱՌԻՆՔ»:

Պայ Հիքմէթի դատախօսութեան մէջ, մենք չհանդիպեցանք որ եւ է տողի որ յայտնէր թէ Թուրքերը սկիզբէն կը պահանջէին Իգտիրը. (Սուրմալու):

Անշուշտ իրենց ախորժակները շատ սուր էին, Կարսի յաղթանակէն յետոյ: Բայց ուշագրաւ է որ, երբ Վրացիներու մասին կը խօսի, դատախօսը յստակապէս կը բացատրէ.— «Մենք պահանջեցինք Կարսը, Արտահանը եւ Պաթումը»:

Եւ որովհետեւ Վրացիները, այլ մանաւանդ Ռուսերը կ'ընդդիմանան, սակարկութիւնը կը կատարուի Հայաստանի գլխուն: «Պաթումի փոխարէն Իգտիրը առինք»:

Անծայրածիր Ռուսաստանի համար ի՞նչ նշանակութիւն ունի Իգտիրը, Սուրմալուի գաւառով եւ Արարատով: Եւ ի՞նչ կը ներկայանէ «պրոլետար» հայ ժողովուրդը, բաղդատելով պէյերու եւ փաշաներու հզօր պետութեան հետ...

Այդպէ՛ս դասաւորուեցան միւս գործերն ալ,— բոլոր այն պահանջներն ու ծրագիրները որ կապ ունէին հայ ժողովուրդին եւ Հայաստանի հետ:

Առաջին օրերուն, Չիչէրին կէս-բերան առաջարկներ կը ներկայացնէ Հայերուն համար: Կը յիշեցնէ անոնց հողային պահանջները:

Բայց Թուրքերը, ի ծնէ վարպետ, կ'ազդարարեն,— «Կա՛մ Հայերը, կամ Թուրքերը»:

Այսքանը բաւական կ'ըլլայ, որպէսզի Չիչէրին եւ ընկ. բռնեն անփառունակ, անպատիւ նահանջի ճամբան, գոհացնեն Թրքական բոլոր ախորժակները, հայկական Նախիջեւանն անգամ անոնց տրամադրութեան տակ դնելով, իբրեւ լրացուցիչ մասը Ադրբէջանի: Իբրեւ ջուրի ճամբայ էնկիւրիէն Բագու:

Իրաւունք ունի Թուրք դատախօսը.

— «Այն ատեններն իսկ, մեր կացութիւնը փոխուեցաւ, առանց ազգային հողերէն որ եւ է զոհողութիւն ընելու»:

Նորէն թղթատեցէք պատմութիւնը, գտնելու համար այս յոխորտանքին սուտն ու իրաւը:

×

Եւ պատմութիւնը կը շարունակուի այնպէս ինչպէս հիմնաւորուեցաւ, 1921 մարտ 16ի դաշնագրով:

Տարիներ անցան, խորհրդային իշխանութիւնը հետզհետէ զօրացաւ յարաճուն սպառազինութիւններով: Միւս կողմէ, վերահաստատեց իր գործակցութիւնը միջազգային կեանքի մէջ, մինչեւ իսկ մտնելով «աւազակներու որջը»,— ինչպէս կը կոչէին Ազգերու Դաշնակցութիւնը:

Եւ սակայն, գոնէ մէկ անգամ չլսեցինք որ՝ մատը մատին զարնէր, յետին անարդարութիւնը դարմանելու համար: Եթէ ոչ իր, գոնէ ուրիշներու անարդարութիւնը, իբրեւ անդամ Ազգերու Դաշնակցութեան:

Ընդհակառակն, քանի տարիները անցան, Մոսկուա այնքան աւելի շոյեց Թուրքիան, փառաբանեց զայն քաղքենի-հաճոյակատարութեամբ, զէնք եւ դրամ պարգեւեց, օդանաւ նուիրեց, մէկ աղբիւրէ խմեց անոր հետ, միջազգային բոլոր հրապարակներուն եւ բոլոր ճակատներուն վրայ:

Մէկ խօսքով, պատմութեան յանձնեց ոչ միայն Հայաստանը, այլ եւ արդարութիւնն ու յեղափոխութիւնը:

Այն աստիճան որ, դժուա՛ր է ճշդել.— էնկիւրի՞ն Մոսկուայէն կախում ունի, թէ Մոսկուան էնկիւրիէն:

Տանտամեայ պատմութիւնը կ'ըսէ,— աւելի շատ վերջինը:

Իսկ մեր մէջ բուշեր կան որ հայրենասիրութիւն կը սեպեն յիշեցնել, տարին տասներկու ամիս.

— «Այսօր ունինք կենդանի, լուսաշող իրականութիւնը, խորհրդային Հայաստանը,— այնքան ազատ ու ինքնավար, որքան չէ եղած պատմական Հայաստանը ոչ Արշակունեաց եւ ոչ Բագրատունեաց օրով, Մեծն Տիգրանի կարճատեւ շրջանէն յետոյ»: («*Պայքար*», 2 ապրիլ):

Այո՛, այնքան ազատ եւ ինքնավար, որ ոչ իսկ հասարակ անտագիր մը կրնայ տալ իր տարագիր զաւակներուն...

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՆՈՐԷՆ ԿԱՆԳ ԱՌԻՆ

— •• —

Նախարարական խորհուրդը նոր փոփոխութիւններ առաջարկեց

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԴԵՍՊԱՆԸ ՀՐԱՀԱՆԳԻ ԿԸ ՍՊԱՍԷ

Երեքշաբթի առտուան թերթերը այնքան լաւատես էին որ, կը հաւատային թէ ֆրանքօ-ռուս դաշինքը պիտի նշանագրուի նոյն օրը կամ առ առաւելն չորեքշաբթի: Այս անգամ ալ յուսախաբ եղան, ինչպէս ապրիլ 9ին եւ 19ին: Նախարարական խորհուրդը երկարօրէն քննելով այս հարցը, մերժեց վաւերացնել նոր նախագիծը, որու մասին մէկ օր առաջ համաձայներ էին արտաքին նախարարը եւ խորհրդային դեսպանը: Թէեւ խորհրդային իշխանութիւնը ընդունած էր այդ նախագիծը, բայց կարգ մը նախարարներ անհաշտ ընդդիմութիւն արտայայտեցին զանազան կէտերու մասին եւ խնդրեցին որ արտաքին նախարարը նոր բանակցութիւններ կատարէ խորհրդային իշխանութեան հետ: Առարկութեանց մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին: Փոփոխուած նախագիծը խորհրդային դեսպանին յանձնուեցաւ Պ. Լավալի կողմէ, որ յետոյ վայրկեանի տեսակցութիւն մը ունեցաւ անոր հետ: Նոր նախագիծը անմիջապէս Մոսկուա ղրկուեցաւ, եւ հիմա դեսպանը հրահանգի կը սպասէ:

Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ Ֆրանսական կառավարութիւնը միշտ վերապահ կը մնայ փոխադարձ աջակցութեան պայմանին անմիջական գործադրութեան մասին: Միւս կողմէ կ'ըսուի թէ խորհրդային կառավարութիւնը 400,000,000 Ֆրանքի փոխառութիւն մը խնդրած է, նոր երկաթուղիներ շինելու համար: Ֆրանսական կառավարութիւնը անընդունելի կը գտնէ նաեւ այս առաջարկը:

«Քոթիտիէն» կը գրէ թէ Պ. Էռիօ առանձին տեսակցութիւն մը ունենալով խորհրդային դեսպանին հետ, յայտնած է իր անհատական կարծիքը: Նախարարական խորհուրդին դիտողութիւնները լսելէ յետոյ, Պ. Լավալ անմիջապէս կանչելով իր խորհրդականները, փոփոխութեան ենթարկեց նախագիծը: Ցետոյ իր քով հրաւիրեց խորհրդային դեսպանը, նոր նախագիծը հաղորդելու համար: Ժամը 14.35ին Պ. Փոթէմքին արտաքին գործերու պաշտօնատունը գնաց եւ անմիջապէս ընդունուեցաւ: Տեսակցութենէն վերջ, խորհրդային դեսպանը յայտարարեց թէ կարգ մը դժուարութիւններ ծագած ըլլալով, հարկադրուած է իր կառավարութեան դիմել եւ կը յուսայ այսօր-վաղը պատասխան ստանալ: Ուրեմն բանակցութիւնները կանգ առած են առժամապէս:

«Իւմանիթէ», Ֆրանսայի համայնավարներուն պաշտօնաթերթը, «փաշականներու եւ թնդանօթի վաճառականներու» միջամտութեան կը վերագրէ այս ձգձգումները, որոնց նպատակն է «խափանել Խորհրդային Միութեան խաղաղասիրական աշխատանքը»: Պատասխանատու կը գտնէ նաեւ բրիտանական կառավարութիւնը, «որ ուղղակի ճնշում եւ սպառնալիք ի գործ դրած է Ֆրանսայի դահլիճին անդամներուն վրայ»: Եւ վերջապէս մեղաւոր կը հռչակէ Փաշական Իտալիան, որուն մէկ օրկանը վերջերս բաւական գրութիւն մը հրատարակած էր ծրագրուած դաշինքին դէմ:

Գերմանիա խնդրեց յետաձգել նաւային սպառազինութեանց ժողովը

—o—

ՄԵԾՆ ԲՐԻՏԱՆԻԱ ՄԻՇՏ ՄՏԱՀՈԳ

Գերմանական կառավարութիւնը առաջարկեց յետաձգել անգլօ-գերմանական նաւային խորհրդաժողովը, որ պիտի գումարուէր Լոնտոնի մէջ, մայիսի կիսուն կամ յունիսին: Թերեւս երբեք չգումարուի ժողովը, հիմա որ Հիթլէր վերսայլի դաշնագրին նաւային տրամադրութիւններն ալ խախտեց, անմիջապէս ձեռնարկելով 12 սուզանաւերու շինութեան:

Անգլիոյ նախարարական խորհուրդը պիտի գումարուի այսօր, քննելու համար Գերմանիոյ նաւային սպառազինութեանց խնդիրը: Միւս կողմէ, Հիթլէր չուզեր որ իր պատուիրակութիւնը Լոնտոն երթայ, մայիս 15ի մեծ ճառէն առաջ, ուր պիտի պարզէ իր արտաքին քաղաքականութիւնը:

Բրիտանական գաղթավայրերու վարչապետները, որոնք այժմ Լոնտոն կը գտնուին Թագաւորին գահակալութեան 25ամեակին առթիւ, չարք մը տեսակցութիւններ ունեցան նախարարութեան հետ, Գերմանիոյ նոր անակնկալին եւ առ հասարակ արտաքին քաղաքականութեան մասին: Այս առթիւ անոնց ներկայացուեցաւ մանրամասն ծրագիր մը, մայր երկրին եւ գաղթավայրերու զինուորական պաշտպանութեան մասին:

Իտալական թերթ մը, «Ճիօռնալէ տ'Իթալիա», լաւատեղեակ աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Գերմանիա 170.000 թոն տարողութեամբ մարտանաւեր պիտի ունենայ երեք տարիէն: Ասոնց 95,400 թոնը պատրաստ պիտի ըլլայ 1936ի կիսուն, մէջն ըլլալով չարք մը սուզանաւեր, 250 — 500 թոն տարողութեամբ: Մինչեւ 1938ի առաջին վեցամսեակին Գերմանիա պիտի ունենայ երկու առաջնակարգ դրահաւոր, իւրաքանչիւրը 20,000 թոն տարողութեամբ եւ սպառազինուած արդիական թնդանօթներով, երեք միջակ դրահաւոր, իւրաքանչիւրը 10,000 թոն տարողութեամբ, երկու յածանաւ՝ 9000— 10,000 թոննոց եւ վեց հատ ալ՝ 6000ական թոն տարողութեամբ: Եւ վերջապէս 28 թորփիլահալած, եւ 10 օժանդակ մարտանաւ: Նոյն աղբիւրին համաձայն, Հիթլէր որոշած է անմիջապէս ձեռնարկել երկու առաջնակարգ դրահաւորներուն շինութեան, կարելի եղածին չափ շուտ լրացնելու համար:

⁂ *Գերմանական մամուլը բացարձակ լռութիւն կը պահէ 12 սուզանաւերու շինութեան առթիւ, որուն պաշտօնական լուրը Լոնտոն հաղորդուած էր ապրիլ 24ին, ինչպէս գրեցինք երէկ:*

⁂ *Ամերիկեան թղթակից մը կը գրէ թէ Գերմանիա առաջարկած է Լեհաստանի «ձգել» Լիթուանիան եւ Մէմէլը, փոխարէն ստանալով լեհական Նրրանցքը եւ Տանցիկը: Լեհաստան մերժած է այս առաջարկը, վախնալով որ պատերազմի մը կը յանգի:*

—o—

ՌՍՏԻԿԱՆ ՄԸ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՒ *եւ վեց հոգի վիրաւորուեցան Պանելոէնի մէջ, ընտրական պայքարի մը առթիւ զոր կազմակերպած էին համայնավարները: Քսան հոգի ձերբակալուեցան: Շատերը ատրճանակներ եւ մետաղեայ բիրեր ունէին:*

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՀԱՅ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

—o—

Ստացանք Bulletin Mensuel de la Ligue de Défense Générale*ի առաջին թիւը, ուր հրատարակուած են խմբագրին, իրաւագէտ Պ. Պէրնար Վահէի տեսակցութիւնները Ալֆորվիլի եւ Արնուվիլ-լէ-Կոնէսի քաղաքապետներուն հետ.*

Պ. Քաւրոնի հետ (քաղաքապետ Ալֆորվիլի).—

— Ի՞նչ է ձեր կարծիքը Ալֆորվիլի Հայոց մասին:

— Մնացեալ բնակչութենէն ոչ աւելի գէշ են, ոչ աւելի լաւ, ունին իրենց թերութիւններն ալ, առաւելութիւններն ալ, ինչպէս ամէն մարդկային էակ: Մնաց որ մենք այստեղ որ եւ է խտրութիւն չենք դներ տեղացիներուն եւ Հայերուն միջեւ: Հայերը շատ հրենազանդ են եւ դիւրաւ կ'իւրացուին: Հիացած եմ այն համերաշխութեան վրայ, որ գոյութիւն ունի իրենց միջեւ:

— Ի՞նչ կը մտածէք նոր սերունդին մասին:

— Շատ գոհ եմ հայ մանուկներէն: Շատ աշխատասէր են եւ մինչեւ հիմա մէկ ուսուցիչ չեղաւ որ տրտնջար, ընդհակառակն գովեստով կը խօսին հայ դպրոցականներու մասին:

— Ի՞նչ գաղափար կազմած էք Հայոց զգացումներուն մասին հանդէպ Ֆրանսայի:

— Երբեք անհամաձայնութիւն մը պատահած չէ Հայոց եւ Ֆրանսացիներուն միջեւ, եւ երբեք իմ դատաստանիս չէ ներկայացուած վէճ մը, որ ծագած ըլլայ Հայերու եւ տեղացիներու միջեւ: Միայն թէ, կը վախնամ որ, երբ ուրիշ քաղաքապետութեանց (commune) մէջ տեսնուած ձեւով վարուին իրենց հետ, ըմբոստանայ իրենց խիղճը, որովհետեւ, ճիշդ է որ, եթէ անոնք հոս կը գտնուին հիմա, յանցանքը իրենցը չէ, իրենք չէին պատերազմի պատասխանատուները, իրենք գլխաւոր զոհերն եղան միայն: Այսուհանդերձ, մենք մեր համայնքին մէջ նոյն հոգածութիւնը ցոյց կուտանք բոլոր գործաւորներուն, որոնք կը ներկայացնեն, առանց ցեղային խտրութեան, օրէնքով ճշդուած պայմանները: Ես չեմ կրնար մտածել ուրիշ կերպ, որովհետեւ մարդիկը անօթի ձգել՝ կը նշանակէ զանոնք մղել ոճրագործութեան կամ յուսահատութեան: Եւ յետոյ, սխալ է կարծել թէ կը ծանրաբեռնենք հանրային վարկերը, քանի որ իրենց տրուած նպաստը անձնական կոչումէ չափ անբաւական է եւ անմիջապէս կը սպառի: Կ'ուզեմ նոյնպէս աւելցնել, որ ես կը շարժիմ ոչ միայն մարդկային զգացումով, այլ եւ տառացի գործադրելու համար շրջաբերական մը, զոր Սէնի նահանգապետութիւնը 14 սեպտեմբեր 1933 թուականով ղրկած էր Փարիզի թաղամասերուն եւ Սէնի համայնքներուն բոլոր քաղաքապետներուն: Այդ շրջաբերականը ի զօրու կը մնայ տակաւին եւ ահաւասիկ, այդ շրջաբերականէն, հատուած մը, որ կը հետաքրքրէ մասնաւորաբար Հայերը.—

« ... Ձեր ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ նաեւ «տարագիր»ներու (ռուս, հայ, թուրք եւ assimilés) կացութեան վրայ: Ինծի հաղորդուեցաւ որ անոնց մասին 4 օգոստոսի շրջաբերականս այնպէս մեկնուած է, գործադրկութեան նպաստամատոյց կարգ մը մարմիններու կողմէ, որ իբր թէ պէտք է զրկել զանոնք նպաստէ: Այդ տարագիրներուն կացութիւնը բոլորովին մասնայատուկ է, կարելի չէ զանոնք նկատել իբրեւ հպատակ խորհրդային Միութեան կամ Թուրքիոյ: Այն կարգադրութիւնը, զոր պէտք է գործադրել անոնց մասին, ճշդուած է 30 յունիս 1928ին Ժընեւի համաձայնութեամբ, վաւերացուած Ֆրանսայի կողմէ 11 յունուար 1930 թուակիր հրովարտակով: Արդ, այդ համաձայնութիւնը կը հրահանգէ, հակառակ փոխադարձութեան պայմանագրութեան մը չգոյութեան, անոնց տալ, այն բոլոր առաւելութիւնները ու շնորհները, որ կը տրուին օտարականներուն, փոխադարձութեան պայմանագրութեամբ հաստատուած ձեւով: Այս պայմաններուն մէջ, պէտք է անոնց եւս գործադրկութեան նպաստ տալ, անշուշտ միշտ երբ կը յարգուին օրինական պայմանները»:

— Պէ՞տք է զանոնք նկատել այլամերժ տարր մը թէ, ընդհակառակն, չէզոք տարր մը:

— Երբեք այլամերժ չեն. մանաւանդ որ նոր սերունդը այնքան լաւ կ'իւրացուի, որ շուտով անկարելի պիտի դառնայ զանոնք զատորոշել տեղացիներէն: Մնաց որ, բազմաթիւ ծնողքներ, Ֆրանսայի մէջ ծնած իրենց զաւակները հպատակ արձանագրած են Ֆրանսայի:

ԽՄԲ.— Արնուվիլի քաղաքապետին յայտարարութիւնները վաղը:

Տասը առեւանգում Մարսէյլի մէջ

»»»··«««

Մարսէյլի մեր թղթակիցը կը գրէ.—

Հարիւրին տասնի օրէնքը կը գործադրուի տակաւին, ամէն տեղ:

Կօշիկի աշխատանոցները, որոնք մասամբ ազատ մնացած էին ճնշումներէն, քանի որ տեղացի բանուոր չկայ, նորէն կը հետապնդուին:

Վերջացող շաբթուան ընթացքին, աշխատանքի քննիչներ շրջան կ'ընեն: Նոյն իսկ, աշխատանոց մը ներկայութիւնը վայելեց երկու ոստիկան-զինուորներու, որոնք մէկիկ-մէկիկ քննեցին բանուորներուն ինքնութեան թուղթերը:

Երբ հայ գործատէրերը կ'առարկեն թէ տեղացի բանուոր չկայ, որպէսզի օտարականը հանելով զայն առնենք, այդպէս կատարելով 30 առ հարիւր համեմատութիւնը (կօշիկի գործին համար փոխան տասնի, երեսուն), կ'ըսեն.

— *«Ձեր գալէն առաջ, Ֆրանսայի ժողովուրդը առանց կօշիկի չէր պտտեր: Եթէ չէք կրնար, գոցեցէք ձեր գուռները»:*

Հաւաքական անցագրով Ֆրանսա եկած որբերու թուղթերը Մարսէյլ կը գտնուին

—o—

Մարսէյլէն մեր թղթակիցը կը գրէ.— Փարիզ թէ Մարսէյլ, իրար անցած են մեր որբերը, անցագրի չգոյութեան առթիւ:

Կը փութամ հաղորդել այն որբերուն որոնք եկած են Պէյրութէն— մօտաւորապէս 400 հոգի, հաւաքական անցագրով — թէ իրենց անցագիրը կը գտնուի Մարսէյլ, Dépot des Travailleurs Etrangers, No. 325 Bld. National, Téléphone 42 - 30:

Յիշեցնեմ նաեւ թէ, քանի մը հոգի որբերէն համապատասխան թուղթերը առած են այստեղէն: Ֆրանսական իշխանութեան Պէյրութի վիզան կը կրէ 413 թիւ եւ վիզան առնելու թուականը, 7 ապրիլ 1924:

Հաղորդելով այս Փարիզի եւ գաւառի մեր որբ ընկերներուն, կը թելադրեմ օգտուիլ այս պատեհութենէն, քանի որ իրենց անունը, մականունը բոլոր մանրամասնութիւններով կայ Մարսէյլի պատկան իշխանութեան քով:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍԵՐԻԱ ՍՓԻԹԱՔ ՈՐԴԻ ԲԱՐԻ ԱՇԽԱՏ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԵԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԵԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԵԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԵԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԵԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԵԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԵԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԵԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿԸ

ՂՎԱՒՈՒՏՑ ՅԻ ՈՎՆՑՂ

(ՅՈ ԳՆԴ ԿՈՑՅՈՒՆՑ ԶՈՎՍՏՑՈՒ)

Երբեմն մեր ազգը, ինչպէս մի ուժեղ տէրտէր, ամէն կիրակի իր ժողովրդին կարդում է մի նոր քարոզ, որի նիւթը ամէն անգամ նոր է լինում, բայց ոգին միշտ նոյնն է մնում։ Ամէն անգամ մենք ենք ասում, որ մեր ազգի ամենամեծ թշնամին ինքն է իր մէջ

ԻՆՉՈՎ ԶԲԱՂԵՑՆԵՆՔ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՐՑԵՐԸ

«««---»»»

ԳԱՂՏՆԻ ՀԱՐՑԸ

— Դուրս տալը ասած ևս լինի, որ կարծիք չունեք, երբ ես ալ ձեզ հետ չեմ խոսիր, ասոնց ամբողջ ընթացքին ես ձեզի հետ չեմ խոսիր, ոչ ալ դուք ինծի հետ խոսելու ձեռնարկ կ՚ընեք։ Ինչո՞ւ համար ես ձեզ հետ չեմ խոսիր, գիտե՞ք։

— Ոչ։

— Որովհետև ես ձեզ կը սիրեմ։

Ասոր վրայ Ալիս ոտքի ելաւ, ուզեց հեռանալ, բայց Ռոպէր ետևէն վազեց, ձեռքը բռնեց եւ ստիպեց որ նստի։

— Ես ձեզ կը սիրեմ, կրկնեց Ռոպէր, ձեզ կը սիրեմ, ձեզ կը սիրեմ, ձեզ կը սիրեմ... Ես ձեզ կը սիրեմ, ինչպէս որ ուրիշ անգամ մը չեմ սիրած։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN ÉN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70
(ԵՐԹԵՒԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ ԵՒԱՄՍԵԱՑ

Ֆրանսա եւ գաղութքեր	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՈՒՐԲԱԹ
3
ՄԱՅԻՍ
VENDREDI
3 Mai
1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2795

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

«ԳԻԺԱՑԱԾ ՍԱԴԱՅԵԼՆԵՐԸ»

Նիւ Եորքի ծանօթ սպանութենէն առաջ եւ յետոյ Ռամկավարներու հետ «միացեալ ճակատ» կազմած համայնավարներու հայատառ թերթը, մեր երկու ընկերներու մահապատժի բեկանումէն յետոյ, հետեւեալ խիստ յատկանշական հարցումները կ'ընէ.—

«Ի՞նչ ըրաւ Դուրեան յանձնախումբ կոչուած մարմինը: Ո՞ւր ծախսեց ամերիկահայ աշխատաւորութեան արիւն քրտինքով ձեռք բերուած հազարաւոր տոլարները, որոնք հաւաքուեցան հրապարակային ժողովներու եւ ցոյցերու ժամանակ: Դուրեան յանձնախումբի անդամները որո՞նք էին: Ինչո՞ւ անոնց անունները գաղտնի կը պահուին տակաւին: Ամերիկահայ աշխատաւորութիւնը որո՞ւ պէտք է դիմէ իր դժուած դոլարները հաշիւը պահանջելու համար»:

Ո եւ է մէկէն աւելի համայնավարները իրաւունք ունին հաշիւ պահանջելու իրենց գործակից Ռամկավարներէն, թէ՛ «Դուրեան յանձնախումբ»ի եւ թէ՛ անոր ձեռքն ինկած գումարներու գործածութեան մասին, որովհետեւ ո եւ է մէկէն աւելի համայնավարներն էին որ Ռամկավարներու հետ միասին խաղաթէ խաղաթ պտըտեցան, միասին «բողոք»ի միջոցներ սարքեցին, միասին միեւնոյն բեմերէն գրգռիչ ճառեր խօսեցան, միասին դրամներ հաւաքեցին «Դուրեանի դատը» հետապնդելու համար եւ «անձնուիրաբար» օգնեցին Ռամկավարներուն, որ կազմուի այսպէս կոչուած «Դուրեան յանձնախումբը»:

Ճիշդ է, թէ ամերիկեան իշխանութիւնն ու հանրային կարծիքը մոլորեցնելու եւ իրենց հետապնդած «Դուրեանի դատը» չվարկաբեկելու համար, Ռամկավարները վերջէն չուզեցին «Դուրեան յանձնախումբ»ի մէջ մտցնել ի – րենց կարմիր գինակիցները: Սակայն, ատիկա երբեմ չազատեր գիրենք պարտականութենէ հաշիւ մը տալու գէթ իրենց համայնավար գործակիցներուն այն մասին, թէ ի՞նչ է ըրած «Դուրեան յանձնախումբ»ը եւ ինչպէ՞ս է ծախսած իրեն յանձնուած հանրային դրամները: Եթէ Ռամկավարները հասկնալի պատճառներով չեն ուզեր հաշիւ տալ իրենց հաւատացած միամիտ ամբոխին, կատարեալ անիրաւութիւն է նոյնպէս վարուիլ համայնավարներուն հետ, որոնց հետ միասին այնքա՜ն տխուր գործեր կատարեցին, մանաւանդ վերջին երկու տարուան ընթացքին: Ապշեցուցիչ եւ անհաւատալի չէ՞ միթէ, որ Ռամկավարները, հակառակ իրենց «միացեալ ճակատ»ի բոլոր միացեալ սխրագործութիւններուն, չեն ուզած համայնավարներուն վստահիլ նոյնիսկ «Դուրեան յանձնախումբ»ի անդամներուն անունները:

×

Ինչպէս յայտնի է, ամիսներէ ի վեր ամերիկահայ հասարակութիւնը ընդհանրապէս եւ Դաշնակցական մամուլը մասնաւորապէս Ռամկավարներուն կ'ուղղէ նոյն հարցումները «Դուրեան յանձնախումբի մասին, ինչ որ այժմ կ'ընէ համայնավար թերթը: Բայց այդ բոլոր հարցումներուն միակ պատասխանը ցարդ եղաւ միայն Փրովիտենսի ծանօթ ոճիրը, որ եւ եկաւ ամէնէն միամիտներուն իսկ բացատրելու՝

ա) Թէ ինչո՞ւ գաղտնի կը պահուին «Դուրեան յանձնախումբ»ի անդամներուն անունները·

բ) Թէ ի՞նչ տեսակ մուք գործերու կը ծախսուին «Դուրեան յանձնախումբ»ի ձեռքն ինկած հանրային դրամները·

գ) Թէ ինչո՞ւ հրապարակային հաշիւ չի տրուիր այդ գումարներու գործածման մասին:

Եթէ Նիւ Եորքի դատավարութեան նախօրեակին եւ ընթացքին «Դուրեան յանձնախումբ»ի կատարած ծանօթ մուք գործերը տակաւին բացած չէին ո – մանց աչքերը, Փրովիտենսի մահափորձէն յետոյ այլ եւս ներելի չէ որոշ գաղափար չունենալ այն մասին, թէ «Դուրեան յանձնախումբ» անունով մարմնին ետեւ թաքնուած է, Ռամկավար խմբագիրներու սիրած խօսքով, «գիժացած, խաւարակուռ սադայէլներու» խումբ մը, որ 16 ամիսէ ի վեր որ եւ է միջոցի առջեւ կանգ չառներ՝ իր մուք նպատակները հետապնդելու համար:

×

Փրովիտենսի ոճիրէն յետոյ անգամ այդ մարդիկը չեն ուզեր հանգիստ նստիլ եւ մուքին մէջ կը շարունակեն նոր դաւեր, նոր վատութիւններ, նոր գրգռութիւններ նիւթել: Այդ սեւահոգի պարոններուն վերջին սխրագործութիւնը կ'երեւի ըլլալ անգլիերէն լեզուով տպագրուած «բողոք»ի հանրագրութիւնը կ'երեւի ըլլալ անգլիերէն լեզուով տպագրուած «բողոք»ի հանրագրութիւնը մը, որ բազմաթիւ օրինակներով դրկուած է ամէն կողմ՝ ստորագրել տալու եւ դրկելու համար նահանգապետ Լեհմանին:

Եւ գիտէ՞ք, թէ ի՞նչ բանի դէմ կը բողոքեն այդ «գիժացած սադայէլնե – րը»: Մեր երկու անմեղ ընկերներու մահապատժի բեկանման դէմ, որ իրենց սրտին մեծ ցաւ է պատճառած եւ որ գիրենք խուճապի է մատնած:

Օգտուելով առիթէն՝ անոնք գրգռիչ եւ գարշելի զրպարտութիւններ կը հրամցնեն կրկին Նիւ Եորքի նահանգապետին՝ Հ·Յ· Դաշնակցութեան հասցէին: Այդպիսի գրգռիչ զրպարտութիւն մըն է, օրինակ, այն անամօթ սուտը, որ իբր թէ Հ·Յ· Դաշնակցութիւնը, Նիւ Եորքի մեր երկու ընկերներու մահապատժի բեկանումէն յետոյ, պարծանքով յայտարարած է թէ ինք ի վիճակի է այժմ անպատիժ կերպով սպանութիւններ կատարելու:

Այսպիսի նիւաղային սուտեր յերիւրելով՝ այդ «գիժացած սադայէլները» կ'ուզեն համոզել Նիւ Եորքի նահանգապետը այն բանին մէջ, որ իբր թէ մեր երկու ընկերներու մահապատժի բեկանումը «պիտի բաջալերէ» Դաշնակցա – կաններու «տեռորիստական ընթացք»:

Այդ արգահատելի դաւադիրները այնքան կուրացած կ'երեւին գիրենք ա – մէն ստորնութեան ընդունակ դարձնող կիրքէն, որ չեն ալ անդրադառնար, թէ իրենց «բողոք»ի հանրագրութիւնները, մահապատժի բեկանումէն յետոյ, չեն կրնար այլեւս որ եւ է բան փոխել: Նահանգապետ Լեհմանի որոշումը վերջնական, անդառնալի է: Այդ հանրագրութիւնները, անգամ մը եւս ցուցադրելով իրենց սեւ հոգին, ուրիշ բանի չեն կրնար ծառայել, բայց եթէ զովացնելու իրենց դառնացած սիրտը եւ փոշի փչելու իրենց խաբուած հետեւորդներու աչ – քին, ինչպէս նաեւ աւելորդ անգամ մը գրգռելու անոնց կիրքերը:

(ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի)

ՄԱՐԱՊԵՏՆԵՐԸ ԿԸ ՀԵՌԱՆԱՆ ԹՈՒՐՔԻԱՑԷՆ

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ բազմաթիւ օտար մարապետներ եւ պէութեան քոյրեր չուզելով համակերպիլ տարագներու օրէնքին, որ կ'արգիլէ կրօնական զգեստներ հագնիլ, ամէն օր կը հեռանան Թուրքիայէն: Մեծ մասը Ֆրանսա կը վերադառնայ: Օրէնքին գործադրութեան վերջին պայմանաժամը կը լրա – նայ յունիս 13ին:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՖՐԱՆՔԵԻԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ԴԱՇԻՆՔԸ ՊԱՏՐԱՍՏ

Ի՞նչ են անոր գլխաւոր տրամադրութիւնները

Վերջնապէս համաձայնութիւն գոյացած ըլլալով, ֆրանքեւխորհրդային փոխադարձ աջակցութեան դաշնագիրը պիտի ստորագրուի երէկ: Այս առթիւ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ՝ դաշնագիրը ոչ թէ պիտի նշանագրուի, բան ստորագրութիւնը ձգելով Պ· Լաւալի Մոսկուա այցելութեան, այլ վերջնապէս պիտի ստորագրուի Փարիզի մէջ:

Առջի օր, դաշնագրին բնագիրը ռուսերէնի թարգմանուեցաւ, յետոյ բաղդատուեցան երկու պատճէնները, հմուտ լեզուագէտներու կողմէ: Զորեք – շաբթի իրիկուն վերջին ճշդում մը կատարուեցաւ, երբ խորհրդային դեսպանը արտաքին գործերու պաշտօնատունը գնաց, Պ· Լաւալի հրաւէրով: Տեսակ – ցութիւնը տեւեց ժամը 21.30էն մինչեւ 22.50: Այս առթիւ վերջին դժուարու – թիւնն ալ հարթուեցաւ եւ արտաքին նախարարն ու խորհրդային դեսպանը վերջնական բաղդատութիւնը կատարեցին: Պ· Փոթեմքին գիշերանց Մոսկուա հաղորդեց նոր եւ վերջնական բնագիրը, եւ ստացած պատասխանին վրայ, երէկ պիտի ստորագրուէր դաշնագիրը:

Իրագեկ աղբիւրէ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն դաշնագրին տրամադրութեանց մասին.—

Դաշնագիրը կը պարունակէ բուն դաշինքը եւ յաւելուած մը: Կը բաղկանայ հինգ նախաբանէ մը եւ հինգ յօդուածներէ: Առաջին յօդուածը կը տրամադրէ անմիջապէս խորհրդակցութիւն կատարել, Ազգերու Դաշնակցութեան ուխ – տին 10րդ յօդուածին գործադրութեան համար (առանց պատճառի յարձակում, սպառնալիք կամ վտանգ յարձակման):

Երկրորդ յօդուածը կը տրամադրէ փոխադարձ աջակցութիւն Ֆրանսայի եւ Խ· Միութեան միջեւ, համաձայն Ազգաժողովի ուխտին 15 յօդուածի 7րդ հատուածին, երբ Ա· Դ· Խորհուրդը խնդիրը քննելով միաձայն որոշման մը յանգած չըլլայ:

Երրորդ յօդուածը կը հաստատէ երկու երկիրներուն փոխադարձ օգնու – թեան եւ աջակցութեան պայմանները, երբ յարձակում կատարուի առանց տեղի տրուած ըլլալու, համաձայն Ազգաժողովի ուխտին 16րդ եւ 17րդ յօդ – ուածներուն տրամադրութեանց:

Զորրորդ յօդուածը կը տրամադրէ թէ ներկայ դաշնագրին յանձնառու – թիւնները որ եւ է կերպով չպիտի խանգարեն Ազգաժողովի ուխտով նշանակ – ուած պարտաւորութեանց գործադրութիւնը:

Իսկ հինգերորդ յօդուածը կը նշանակէ դաշնագրին տեւողութիւնը: Այս առթիւ հարկ է չեշտել թէ փոխադարձ աջակցութեան պարտականութիւնները կը վերաբերին միայն Եւրոպայի եւ գործադրելի չեն ուրիշ աշխարհամասերու, օրինակ Ասիոյ մէջ յանգելիք վէճերու համար: Դաշնագրին կցուած պայմանա – գրութիւնը յատկապէս կը լուսաբանէ այս կէտը: Յետոյ, Ֆրանսա եւ Խ· Մի – ութիւնը համախորհուրդ պիտի դառնան Ա· Դ· Խորհուրդին տալիք որ եւ է ա – բոչման առթիւ: Եւ վերջապէս, փոխադարձ աջակցութեան պարտաւորութիւ – նը չպիտի կատարուի, եթէ յարձակումը չէ եղած բուն իսկ երկու երկիրներուն դէմ: Ցաւելուած պայմանագիրը վերապահումներ կը պարունակէ, ապահովե – լու համար ուրիշ դաշնագիրներու եւ մասնաւորապէս Լոքառնոյի դաշինքին վաւերականութիւնը: Յետոյ կը նախատեսէ արեւելեան չրջանային դաշինքի մը կնքումը, ապացուցանելու համար թէ ֆրանքեւռուս դաշինքը ուղղուած չէ որ եւ է ազգի դէմ:

ՀԻԹԼԵՐԻ ՁԱՌԸ ՄԱՅԻՍ 1Ի ԱՌԹԻՒ

«ՆԱԽԱՆԻՒԹ ՁՈՒՆԻՆՔ, ԳԱՂԹԱՎԱՃԻ ՁՈՒՆԻՆՔ, ԳՐԱՄ ՉՈՒՆԻՆՔ»

Այս տարի ալ, Հիթլէրական Գերմանիան մայիս մէկը տօնեց իբրեւ ազգա – յին յեղափոխութեան տօն, Թամփելհոֆի ընդարձակ մարզադաշտին վրայ: Հակառակ ձիւն – ձմեռ օրի մը, որ աչքերը կը կուրացնէր, ժողովատեղին հա – մախմբուած էին 1,700,000 Գերմանացիներ, լսելու համար իրենց «Առաջնոր – դ»ին ճառը: Այս առթիւ թղթակիցներ դիտել կուտան թէ անցեալ տարի աւելի մեծ էր բազմութիւնը, հասնելով մինչեւ երկու միլիոնի: Այս անգամ մեծ թիւ մը չէին կազմեր կիները, ազատ ձգուած ըլլալով մասնակցելու կամ բացակա – յելու:

Հիթլէրի ճառը աւելի զգուշաւոր եւ քիչ մըն ալ յոռետես կը համարուի այս տարի: Իր գլխաւոր նպատակն եղաւ ներկայացնել օրուան հոդերը եւ հա – ւատք ներշնչել մասնաւորապէս երիտասարդութեան: «Մայիս մէկը, ըսաւ, վճռականութեան օրն է: Մենք վճռած ենք մեր ժողովուրդին համար ճամբայ բանալ բոլոր հոդերուն, բոլոր դժուարութիւններուն եւ փոթորիկներուն մէջէն: Մենք պատերազմ չենք ուզեր, բայց չենք ուզեր նաեւ խաբխուլ խաղա – դութիւն մը»:

Ցետոյ բացատրեց թէ ազգային – ընկերվարական իշխանութիւնը գերման ժողովուրդը փրկեց այն անկումէն զոր նախատեսած է Օսվալտ Շփէնկլէր, իր «Արեւմուտքի Անկումը» գրքին մէջ: Եւ չարունակեց·

— «Մարդկային ցեղին համար դժբախտութիւն է որ իր առաջնորդները չսահմ կը մոռնան թէ գերազոյն ուժը չի կայանար զօրաթափիններու եւ զուն – դերու, թղանթոթիներու եւ հրապարակներու մէջ, այլ բուն իսկ ժողովուրդին, ա – նոր միաձայնութեան, վճռականութեան եւ դաղափարական եռին մէջ: Մտա – ծեցէք անգամ մը, բաղդատեցէք մեր Գերմանիան ուրիշ երկիրներու հետ: Մեր երկրին մէջ 137 մարդ կը բնակի իւրաքանչիւր քառակուսի քիլոմեթրի վրայ· մենք նախանիւթ չունինք, դաղթավայր չունինք, ոչ ալ օտար դրամ, «տըվիզ», վարկ, դրամագլուխ կամ առնելիք՝ արտասահմանի մէջ: Ունինք միայն ծանր բեռներ, տուրքեր եւ վախ թշնամիներ: Բաղդատեցէք մեր վիճա – կը միւս ազգերու հարստութեանց հետ: Բաղդատեցէք մեր հնարաւորութիւն – ները: Ի՞նչ կը մնայ մեզի· միայն մէկ բան,— մեր ժողովուրդը: Մենք միայն անոր վրայ կրնանք դնել մեր յոյսը: Ինչ որ կատարեցինք մինչեւ հիմա, կը պարտինք մեր ժողովուրդին յատկութեանց, անոր կարողութեան, հաւատար – մութեան, վայելչութեան, չարքաշութեան եւ կարգապահութեան: Կամքը հաւատք կը ստեղծէ: Կամքը Առաջնորդին կ'իյնայ, բայց հաւատքը ժողովուր – դէն պիտի բխի: Երանի՛ թէ աշխարհի մնացեալ մասը հասկնայ այն ինչ որ չի կրնար մերժել մերինին պէս ժողովուրդի մը: Երանի թէ ըմբռնէ, մանաւանդ,

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՓՈԹՈՐԻԿ

— o —

Նորէն զոյնզգոյն յայտարարութիւններ պատերուն եւ ազդատախտակներուն վրայ, փարիզի եւ ամբողջ Ֆրանսայի մէջ:

Առիթը՝ հաղաբապետական ընտրութիւններ, որ պիտի կատարուին կիրակի օր, 5 մայիս, ընտրելու համար 38,014 համայնիներու 450,000 խորհրդականները:

Փորձ մը կատարեցի կարդալու երկու ծայրամասերու շարք մը յայտարարութիւնները, եւ ահա՛ թէ ինչեր իմացայ·

— Ռուէ տալ ընկերվարականներու կամ համայնավարներու, կը նշանակէ ֆուէարկել Հիթլէրի կամ պատերազմի համար:

— Ահ, ադտատ մարդիկը (խորագիրն է)··· եթէ կ'ուզէք ազատիլ աճոնց լուծէն, ձեր ֆուէն տուէք «Ֆրանսայի փաշա·կաճներ» կամ հիթլէրականները):

— Վոնտեցէք գողերը որ որջացած են բաղաքապետարաններու մէջ:

— Ֆրանսա, որ չորս անգամ արշաւանքի ենթարկուեցաւ հարիւր տարուան մէջ, հինգերորդ արշաւանքի մը պիտի ենթատուի, եթէ զօրաւոր չըլլայ:

Ասոր կողքին՝ պատկերազարդ յայտարարութիւն մը, գերմանական զբաղանօթային ճիներով, թնդանօթներով եւ հրասայլերով, որոնք դէպի Փարիզ կ'ուղղուին:

— Գերմանիա ձեր ֆուէին կը սպասէ:

— Ցեղափոխութի՞ւն, բանուորական դիկտատուրա, խորհրդային իշխանութի՞ւն:

— Վերանորոգում, շինարար եւ վերանորոգիչ աշխատանք:

— Լէօն Պլումի ահաւոր սխալները:

— Ոչ աջ, ոչ ձախ, ուղղակի դէպի նպատակը:

— Կ'ամբաստանեմ ձեզ, պարոն Ռ· (անուն և մականուն մեծատառ), դքեր ապականեցիք, գեղծանեցաք, թալանեցիք ···

— Մարդասպան մըն է ձեր բաղաքապետը (անունով), դեռ երէկ արիւն հոսեցուց, ոստիկան կանչելով ժողովի մը մէջ, ծեծել, վիրաւորել տալով բանուորները: Դէպի ատեան···

— Աշխարհի բոլոր մեծ ազգերու կիները կ'ընտրեն եւ կ'ընտրուին, միայն Ֆրանսուհիին զրկուած կը մնայ:

Միւս կողմէ, թերթեր խառնաձայն, արդէն ծանօթ կամ այս առթիւ ոդջացած:

Ահա խումբ մը, որ յեղափոխական թերթեր կը ծախէ: Նոյնիսկ մէկուն անունն ալ «Յեղափոխութիւն» է:

Ահա ուրիշ մը, թունդ պզգայնական հրատարակութիւններով,— «Լա Նասիօնալ», «լ'Ափսիօն Ֆրանսէզ», «Լա Սոլիտարիթէ»:

Եւ ոստիկաններ ամէն հրապարակի գլուխ, որպէսզի իրար չզգմտին:

Իսկ ժողովո՞ւրդը, պիտի հարցնէք:

Բաղդատաբար անիծոյք: Հինգով – տասնով կը հաւաքուին, կը կարդան մէկը կամ միւսը, եւ կ'անցնին կ'երթան, ապահովաբար մոլտալով·— «Բոլորն ալ կը ճանչնանք»:

Երբեմն մէկը – միւսը բացագան – չութիւն մը կ'արձակէ, գեհատական կամ պարսաւական:

Կան մոլեռանդներ ալ որ մատիտով կ'արտայայտեն իրենց «հանրային կարծիքը», եղծելով կամ վարկաբեկելով իրենց չհաւնած յայտարարութիւնը, այս կամ այն խօսքը, բառը, թեկնածուին անունը:

Իսկ իրիկուան դէմ, դպրոցներէն արձակուած աշակերտներ պակասը կը լրացնեն··· կաւիճով:

— «Մահ փաշականներուն», կ'արձանագրէ տղեկ մը,— եւ խոյս կու – տայ:

— Անկցի՛ երկամեայ զինուորութիւնը, կ'աւելցնէ ուրիշ մը:

Չէ՞ որ կրթութիւնը օրդրոցէն կը սկսի, այս պղտոտաներուն վրայ, բաղաքականութենէն միշտ··· աղջիկ համբուրելը: (Վա՛յ դիմադրողին· հայրիկին ատրճանակը պատրաստ է):

Ո՞րքան կը տեւէ այս փոթորիկը,— Մինչեւ կիրակի, 5 մայիս, յետոյ կիրակի մը եւս, 12 մայիս, համեմատական ընտրութեան համար:

Այնուհետեւ ոչ «գող»ը կը հարցնեն, ոչ ալ «մարդասպան»ը:

ՎԱՀԷ

ԱՐՆՈՒՎԻԼԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երէկ տուիճ Ալֆորվիլի բաղաքապետին յայտարարութիւնները: Այսօր՝ Արնուվիլի բաղաքապետ Պ· Տըմիզուայի յայտարարութիւնները, առնելով **Bulletin Mensuel de la Ligue de Défense générale**էն·—

— Ի՞նչ է ձեր կարծիքը ձեր չրջանին մէջ ապրող Հայոց մասին:

— Շատ աշխատասէր ժողովուրդ մըն է ան, որ իր ներկայ տաժանելի կացութեան մէջ, մեզ քաղաքեանն մը ապացոյցը կուտայ, եւ, ես այն տպաւորութիւնը ունիմ որ, իբրեւ հետեւանք այդ կացութեան, հիանալի համերաշխութիւն մը ցոյց կուտայ: Ցետոյ, քաղաքական ամէն խնդիր մէկ կողմ թողլով, այն կարծիքը կազմած եմ, որ այս արի ժողովուրդը անկեղծ ղգացումներով կապուած է Ֆրանսայի — անուրանալի է իրենց օրինապահութիւնը:

— Ֆաբերաներ կա՞ն հայ անդործներու մէջ:

— Մինչեւ հիմա, ուրախ եմ որ, կեղծարարութեան դէպք մը չէ պատահած ինչպէս տեղացիներուն, նոյնպէս Հայերուն մօտ: Մնաց որ պիտի կան հակակշիռ կը կատարուի, որ խիստ է, ինչպէս եւ համայնքի հակակշիռը, որ նուազ խիստ չէ: Կը պատահին գործազուրկներ, որոնց աշխատասիրի իրաւունքները կը մերժուին՝ թուղթերու անկանոնութեան պատճառով, բայց երբեք իրենց չարաշահութեան համար:

— Առողջապահական տեսակէտով, որ եւ է քննադատելիք բան տեսա՞ծ էք:

— Այդ տեսակէտով եւս, Հայերը լաւ իւրացուցած են մեր կեանքը: Վերջին մարդահամարի ժամանակ, այցելեցի պատահարար քանի մը հայկական տուներ, եւ տեսայ որ բոլորն ալ մաքուր էին եւ լաւ պահուած: Հետաքրքրական այս մասին ալ որ եւ է մեղադրանք չունինք:

— Ի՞նչ կը մտածէք նոր սերունդին մասին:

— Հայ մանուկները չատ աշխատասէր են եւ իրենց ուսուցիչները անոնց ուչիմութեան եւ յառաջդիմութեան մասին հիացում կը զգան: Շատ դիւրին կ'իւրացնեն:

— Չէ՞ք կարծեր որ տակաւին պէտք է բաներ մը բնել Հայոց համար:

— Հայրենադարձին իրենց կացութեան պատճառով, չատ կը բախինք օրէնքներու եւ հրամայողներուն, որոնք կը հիմնուին փոխադարձութեան սկզբունքներուն վրայ,— ահա թէ ինչո՛ւ մեր գործունէութիւնը կ'անդամալուծուի: Ուրեմն բացարձակապէս տիպդղական է, որ Հայոց մասին գործադրուի, ամէն հարցի մէջ ամէնէն նպաստաւորեալ ազգի մը վերաբերեալ դաշինքը, եւ Ֆրանսահպատակութեան համար իրենց խնդրանքը ընդունուի լայնախոհութեամբ:

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՆԱՒԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ կը հերքէ այն լուրերը թէ գինուորական բացառիկ ծախքերը ութ միլիառ ֆրանք պիտի բլլան այս տարի եւ թէ կառավարութիւնը որոշած է չորս միլիառ ֆրանքի փոխառութիւն մը կնքել:

ԿԱՐՄԻՐ ԳԻՇԷՆ ՆԵՐՍ

ՄԱՅԻՍԵԱՆ ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Բ.

Ի՞նչպէս ծագեցաւ Մայիսեան դաւադրութիւնը եւ ի՞նչ ուժ կը ներկայացնէր Հայաստանի կոմունիստ կուսակցութիւնը:

Մինչեւ ռուսական յեղափոխութիւնը այդպիսի կուսակցութիւն գոյութիւն չունէր: Հայ համայնավարները կ'անդամակցէին Ռուսաստանի կոմկուսակցութեան: 1917ի ամառը Թիֆլիսի մէջ կը գումարուի անդրկովկասեան համայնավարներու համագումարը: Ժողովէն առաջ, անհատ հատ մայնավարներ միացած մենշեւիկներու հետ, հեռագիրներով համագումարին մէջ կ'որոշուի մինչեւ Վրաստանի եւ Ազրբէջանի խորհրդայնացումը՝ Հայաստանի մէջ չապստամբիլ, որովհետեւ Հայաստանի խորհրդային կառավարութիւնն ի վիճակի չպիտի ըլլայ պաշտպանելու երկիրը «էմպալական Տաճկաստանի ամենաթեթեւ արշաւանքին դէմ» («Նոր աշխարհ», ամսագիր, 1922 թ. թիւ 2, Կասեանի յօդուածը): Տարբեր խնդիր է, որ մայիսեան անյաջող արկածախնդրութենէն վերջ, նոյն հայ համայնավարները հանդիսացան հայկական զօրամասերու մէջ ֆարապէտ քիր փաշայի հաւատարիմ դործակալները ...

×

Հայաստանի նորաստեղծ պետութիւնը որքան ալ բարգաւաճման նշաններ կը ցուցնէր, բայց դեռ չէր բաւաժան պատերազմի, ազգամիջեան կռիւներու, դաղթերու, համաճարակներու եւ անօթութեան պատճառած վէրքերը: Մինչ կողմէ Հայաստան բնակող ռուս եւ մահմետական տարրերը հակառակ դիրք էին բռնած հանդէպ «հայկական» կառավարութեան: Այս բոլոր խնդիրներու կարգադրութիւնը ժամանակի կը կարօտէր:

Երբ 1920 ապրիլի վերջերը տեղի ունեցաւ Ազրբէջանի խորհրդայնացումը, հայ համայնավարները թէ ուաւորուած, դիմեցին զօրաօգնութեան: Անոնք ամէն կերպ կ'օգտագործէին երկրին ներքին եւ արտաքին դժուարութիւնները ու ժողովուրդը կը համոզէին թէ «բոլշեւիկները ի բենց հետ կը բերեն կարգ ու կանոն, հաց եւ կերպաս»: Ազրբէջանի խորհրդայնացման զուգադիպեցաւ Մայիս 1ը, զոր կառավարութիւնը պաշտօնական ոճով էր ընդունած: Օգտուելով ժողովրդավար կարգերէն ու ազատ պայմաններէն, այդ ոճնական օրը համայնավարները ազդկային կազմակերպեցին Երեւանի, Ալեքսանդրապոլի, Ղարաքիլիսայի, Դիլիջանի, Կարսի, Սարիղամիշի եւ այլ վայրերու մէջ: Համայնավարներն ապատելոյթ ունեցան նաեւ Մայիս մէկի երեկոյեան, խորհրդարանի սրահին մէջ կազմակերպուած հանդէսին առեն:

Կը յիշեմ որ այդ երեկոյ, երբ համայնավար Դրաստամատ Տէր Սիմոնեան յանուն կոմունիստ կուսակցութեան պահանջից որ Ղարաբաղը եւ Զանգեզուրը յանձնուի խորհ. Ազրբէջանին, զայրացած Ղարաբաղցիները յարձակեցան վրան եւ, եթէ չմիջամտէր Երեւանի պարէտ դնդ. Շահխաթունին, երեւի Դրաստամատն այսօր հաճոյքը չէր ունենար Դաշնակցութեան հայհոյելու ...

Բոլշեւիկներու գործունէութեան կեդրոնը կը կազմէր Ալեքսանդրապոլը, ուր չարժումը լայն ծաւալ առաւ: Մայիս մէկին ցուցարարները կը յարձակին Դաշնակցութեան ակումբին վրայ եւ տակնուվրայ կ'ընեն: Տեղական իշխանութիւնը եւ քաղաքի Դաշնակցականները այս բոլորին հանդէպ կը մնան կրաւորական եւ դիտողի դերին մէջ: Եղբայրասպան կռիւ հետանկարէն կը վախնային թէ ուղղակի յանկարծակիի գալով դիմադրութեան ընդունակութիւնը կորնցուցած էին: Ինչ որ ալ ըլլայ, իրենց անվճռական կեցուածքն անարդարանալի էր: Բոլշեւիկներու ձեռքը կ'անցնի նաեւ զէնքատեղ Մուսայէլեանի հրամանատարութեան տակ գտնուող «Վարդան Զօրավար» զրահատարը, որ կը գտնուայ հակատեանական չարժման կեդրոն:

Ցոյցերը ապստամբական հանգամանք ունէին նաեւ Սարիղամիշի, Կարսի, Իջեւան – Դիլիջանի եւ Նոր Բայազետի մէջ: Մայիս 7ին Հայկոմկուսի Կ. Կ.էն, որ դէմ էր ապստամբութեան, Ալեքսանդրապոլ կ'ուղարկէ իր ներկայացուցիչը (կարծեմ Դրաստամատը), որ տեղին վրայ ուսում – նասիրէ ընդհանուր կացութիւնը եւ այնտեղի ընկերներու հետ համաթոյր – հուրդ, հարկ եղած որոշումները տան: Կ.Կ.ի ներկայացուցիչը, Ալեքսանդրապոլէն եւ Կարսէն, Սարդամիչէն, Լոռիէն եւ Ղազախէն եկած ընկերներու հետ միասին կ'որոշէ ընդհանուր ապստամբութեան դիմել եւ իշխանութիւնը ձեռք անցընել: Նոյն Մայիս 7ի ժողովին մէջ կ'ընտրուի Խորհ. Հայաստանի Յեղկոմ, հետեւեալ կազմով.— Նախագահ եւ պին – ուղարան կոմիսար՝ գլխապետ Մուսայէլեան, արտաքին գործերի կոմիսար՝ Ասիա Նազարիանեան, ներքին գործերի կոմիսար՝ Արտաշէս Մելքոնեան:

Յեղկոմը կազմուելէ վերջ, անմի – ջապէս Մուսայէլեանը ուղղ հեռա – գրաթելով վերջնագիր կ'ուղարկէ ե – րեւան՝ պահանջելով, որ կառավա – րութիւնն իրեն յանձնուի: Սակայն, Յեղկոմը հեռագրային պահանջներէ պատ, ուրիչ գործունէութիւն չի ցուց – ներ: Շրջանները ապստամբելու հր – րամանը չեն ստանար եւ չարժումները դանդաղ վայրերու մէջ կը ծագին ինքնաբերաբար եւ անկանոն ձեւով: Այս վիճակը կը տեւէ մայիս 7—14:

Մինչ այդ, Երեւանի մէջ կը կազ – մուի Բիւրօ – կառավարութիւնը, որ կարուկ միջոցներ ձեռք կ'առնէ ապս – տամբութիւնը զսպելու համար: Երբ կառավարական զօրքերը կը մօտենան Ալեքսանդրապոլին, Յեղկոմը պատ – գամաւորները կ'ուղարկէ հրամանա – տարին մօտ, անձնատուութեան պայ – մաններու չուրջ բանակցելու: Կառա – վարական զօրքի հրամանատարը պայ – ման կը դնէ անձնատուր ըլլալ մինչեւ մայիս 14ի առաւօտ: Սակայն, մայիս 13ի գիշերը, Հայաստանի առաջին Յեղկոմի անդամները կը լքեն զրահատարը եւ իրենց կոմինակիցները ու հերոսարար կը փախչին: Միայն Ա. – ւիս կը յաջողի զլուխը ազատել: Մայիս 14ին կառավարական զօրքերը կը դրաւեն Ալեքսանդրապոլը:

Նոյն արագութեամբ կը զսպուին նաեւ միւս վայրերու ըմբոստութիւնները: Մայիս 14ին կը զսպուի Կարսի ապստամբութիւնը, 18ին՝ Սարիղա – միշի, 19ին Նոր Բայազետի եւ 22ին՝ Իջեւանի չրջանի: Գաւառական քա – ղաքներու ըմբոստներն աւելի յեղա – փոխական կերով ու զիմադրական ո – գի կը ցուցնեն: Օրինակ, Կարսի մէջ խումբ մը բոլշեւիկներ կ'ամրանան «Ալեքսանդր Բ.» ամրոցին մէջ եւ 3 օր թնդանօթներով ու հրացաններով յա – մառ դիմադրութիւն ցոյց կուտան: Մայիս 13ին ձգելով ամրոցը, կ'ու – դեն անցնիլ Ալեքսանդրապոլ: Իսկոյն հետապնդում կը կազմակերպուի եւ Արփինա գիւղի չրազացներու մօտ տեղի կ'ունենայ տաք կռիւ: Այդ կռ – ւին մէջ բոլշեւիկները տուին տասը սպաններուած:

Մայիսի վերջը արդէն ամբողջ երկ – րի մէջ խաղաղութիւնը վերահաս – տատուած էր:

ԱՇՈՏ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՃԱՄԲՈՒՍ ՎՐԱՑ, ՃԱՄԲՈՒՍ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

— o —

Թղթակցութիւնս կը զուգադիպի մեծ քանամեակին՝ Ապրիլ 11—24ին:

Հայ ժողովուրդի գիտակից դասա – կարդը ոտնից անչուչա այս մեծ ոտնը իր արժանի փառքով ու չքեղու – թեամբ: Ուրեմն, հերոսներու եւ նա – հատակներու անձնանօթ գերեզման – ներուն հանդէպ հայ ժողովրդի մեծա – մանութիւնը տուաւ իր տուրքը, ըլ – լայ զաւադրաբար դէպի մահ քշուած մեր մտաւորականներու եւ հայ գան – գուածին, ըլլայ Վասպուրականի, Շ. Գարահիսարի, Ուրֆայի եւ Սուէտիոյ բարձունքներուն մէջ հերոսաբար ին – կած մարտիկներու յիշատակին:

Իսկ մենք, հայ ժողովրդի արդար դատի երդուեալներս, այս հանդիսա – ւոր թուականին տասնեակ մը նոր, երիտասարդ եւ կորեղ ազոց երդում ընել տուինք պակասած տեղերը լրացնե – լու համար: Այդ մասին կ'անդրադառ – նամ ուրիչ յօդուածով մը:

ԴԻՊԻ ՍԵՒԱՆԻԿ

Մակեդոնիոյ Ֆլօրինա քաղաքէն չոգեկառք կ'առնեմ: Մարդ երբ ճամ – բորդէ ի՞նչ կ'ընէ,— կը կարդայ: Քովս նստած են դինուորականներ ո – րոնց ինչ տատիճան ունենալը չեմ կր – նար դիտնալ: Առաջին անդամն է որ յունական հողի վրայ կը ճամբորդեմ: Իմ անմիջական զրացիս սակայն հե – տաքրքիր մարդ մըն է եւ ուշադրու – թեամբ կը նայի «Ցառաջ»ին վրայ: Լաւ թող նայի: Բայց ատով չզոհա – ցաւ դինուորականը, ու հարցուց ինծի. — «Սիպ Հա՞յ սընըզ»:::

— Այո՛, կը պատասխանեմ քիչ մը զարմացած որ հայ բառը կ'արտասանէ հայերէնով ու վայրկենական կը մը – տածեմ թէ թրքախօս Հայ մը ըլլա – լու է, դինուորագրուած: Հաստատե – ցի վերջապէս որ Իմմիրցի Ցոյն մըն է:

Կը հարցնէ Ալպանիոյ մասին: Կ'ու – զէ պիտնալ թէ կառավարութիւնը ի՞նչ դիրք պիտի բռնէ փակուած յունական վարժարաններու մասին որուն հա – մար յունական կառավարութիւնը Ազգերու Դաշնակցութեան դիմած էր: Զինուորականին խօսակցութեան չեշ – տը սպառնական էր.— «Եթէ մեզի զոհացում չտրուէր, մենք արդէն պատրաստ էինք ալպանական սահմա – նը անցնելու, թող որ դպրոցներու խնդրին մէջ մեզի եղած զիջումով մենք չպիտի զոհանանք, պիտի առա – ջարկենք Ազգերու Դաշնակցութեան որ Ալպանիոյ հարաւային նահանդները հանրաքուէի ենթարկուին»:

Դիտել կուտամ թէ այս մութ օ – րերուն լաւ կ'ըլլար որ պալքանեան պետութիւնները, որոնք կոչուած են իրարու հետ ապրելու, իրենց ուժերը համախմբեն ընդհանուր թշնամիին դէմ: Եթէ Յոյները չարժին, Եւկօ – սլաւներն ու Պուլկարներն ալ պիտի խլրտին: Եթէ յոյն ժողովուրդը կր – ցաւ լեզու գտնել եւ հաշտուիլ բար – բարոս Թուրքերուն հետ, կրնայ եւ պէտք է նաեւ լեզու գտնէ իր անմի – ջական դրացիներուն հետ:

— Համաչխարհային դիւանագիտու – թեան չղթան մեղ կը ստիպէր Թուրքե – րուն հետ հաշտուիլ· այդ մասին լաւ է երկար չխօսինք· բայց հիմա որ ներ – քին մաքրագործումը եւս իրականա – ցաւ մեր երկրին մէջ, այլ եւս դրա – ցիները պէտք է ըմբռնեն թէ մենք պալքաններու մէջ ամէնէն ուժեղ եւ քաղաքակրթուած ազգն ենք, պատ – մութեամբ մեզի մրցակից չունինք, հետեւաբար չենք հանդուրժեր յա – ւակնութիւններու:

Եւ կամացուկ մը աւելցուց.— «Հա – ւատացէք որ 24 ժամէն Սոֆիա ենք»:

Ուրեմն, չէ փոխուած պալքանեան ժողովուրդներու հոգեբանութիւնը, երկիւղ երկիր:

×

Բազմաթիւ կամուրջներէ կ'անցնի մեր չոգեկառքը: Հրաշալի կամուրջ – ներ, ամբողջութեամբ երկաթ: Այս կամուրջները ձգուած են գետերէ ա – ւելի ճահիճներու վրայ: Մէկ հատը ճիշդ մէկ քիլոմեթր երկարութիւն ունի: Բոլոր կամուրջներու երկու կողմերը չինուած են պահականոցներ: Շոգեկառքը կամուրջին մօտենալէ մէկ երկու վայրկեան առաջ կը սուլէ, մէկ ալ կը տեսնես որ վեց սուինաւոր զին – ուորներ կը չարուին: Երբ մենք կա – մուրջին վրայ ենք, անոնք արձանա – ցած կը բարեւեն մեզ: Բոլոր մեծ ու փոքր կամուրջներու չուրջ կան այս կ'ուզեն՝ «չնորհիւ մեզի ապահով ան – ցաք այս կամուրջէն»: Եւ կրնայ ճիշդ ըլլալ այս ենթադրութիւնը, որով – հետեւ Մակեդոնացի «կոմիտէճի»ներ չատ վարպետ են կամուրջները օ – դը հանելու արուեստին մէջ:

Տպաւորութիւնս հրաշալի է Սելա – նիկի մասին, մանաւանդ երբ ինկայ իմ ցանկացած չրջանակիս մէջ: Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը ինչպէս ամէն տեղ, կանգնած է կոթողի նման ու իր ու – ժովն ու հեղինակութեամբ կը ցուցա – դրէ հայ ժողովուրդի ազնիւ կող – մերը ու զարձեալ իր ուժովն ու հե – ղինակութեամբ չուքի մէջ կը ձգէ մեր անխուսափելի թերութիւնները:

Դեղեցիկ եւ ընդարձակ ակումբ մը հայազգի Յովհաննէս Զմշկիկի փոդո – ցին վրայ: Ցիսուն աւելի աթոռներ, մէջտեղը սեղան մը, դիմացը նեղ եւ երկար դասախօսական սեղան մը, լե – ցուն թերթերով եւ հանդէսներով: Սե – ղանին չուրջ հաւաքուած են տասնեակ մը խնդումերես եւ աղուոր օրիորդ – ներ: Կը ծանօթանանք: Դաշնակցու – թեան Օրիորդաց «Ցայդալոյս» խումբի վարչութիւնն է: Կը խօսինք սա – րսէն – ձորէն: Դիտակից աշակերտներ Հ. Ց. Դաշնակցութեան համալսարա – նին, որուն հաւատարիմները կը ստա – նան մտաւոր եւ յեղափոխական սր – նունդ հաւատարապէս: Պատին վրայ են մտաւորական եւ յեղափոխական վարպետներու պատկերները,— Ֆր – իխտափոր, Ռոստոմ, Զաւարեան, Ահարոնեան, Գէորգ Զաւրեչ, Ռաժակ եւն.: Ցունական կապոյտ ճերմակը եւ հայկական եռագոյնը դէմ դիմաց իրար կը բարեւեն:

Նպատակայարմար ակումբ մը վեր – ջապէս, զոր մեր անկուչա ընկերնե – րը անբասական կը նկատեն: Իրենց դիտել կուտամ թէ ինչ որ տարիներէ ի վեր Փարիզի մէջ դէս բաղձանք կը մնայ, ձեզի համար իրականութիւն է: Համեստ եղէք, թանկագին ընկերներ, որովհետեւ ձեր ունեցածը չատեր չու – նին, նոյն իսկ հարազատ ընկերները:

ԱՊՐԻԼ 10ի ԻՐԻԿՈՒՆԸ

Ընկերները մռայլ են: Վաղը տուա – ւօտ, Դաշնակցութեան երկու թան – կագին ու արդար դինուորները, Մատ – թէոս Լէյլէկեան եւ Նշան Սարգիս – եան ելեկտրական աթոռի վրայ պիտի նստին եւ պիտի ածխանան: Մղձա – ւանջ, մղձաւանջ: Այդ գիչեր քանի՞ Դաշնակցական կամ քանի՞ խղճամիտ Հայ կրցան հանգիստ քնանալ՞...

ԱՊՐԻԼ 11

Հեռաձայնը ձեռքս կ'առնեմ ըստ սո – վորութեան, բարեւ մը տալու «Հորի – զոն»ի խմբագրին եւ առօրեայ «ի՞նչ կայ չկան» հարցնելու համար:

— Շուտ խմբագրատուն եկուր, կը պատասխանէ ընկեր խմբագիրը, ո – րովհետեւ Ամերիկայի մեր ընկերնե – րու մահամիտը բեկանուած է:

Լուրը կայծակի արագութեամբ քա – ղաքին մէջ տարածուեցաւ, մտայ դէմքերը պայծառացան եւ փոխա – դարձաբար: Երջանիկ էինք բոլորս:

Ց. ՊՈՒՌՆԱԶԵԱՆ

ԱՊՐԻԼ ՏԱՍՆԸՄԷԿԻ ՏՕՆԸ

ՄԻԼԱՆԻ ՄԷՋ

— o —

ՄԻԼԱՆ, 27 ապրիլ (Ցառաջ).— Ցաճախ մեր գաղութին մասին խօսե – լով դժգոհութեամբ արտայայտած ենք, որովհետեւ այն համոզումը ու – նինք, որ հակառակ իր կարելիու – թիւններուն կը պակսի իրեն գործելու կամքը: Մեր դժգոհութիւնը սակայն չի կրնար մեզ անարդարութեան տա – նել:

Մասնակցելով մեր անմահ նահա – տակներու սգաժողին դոր կազմակեր – պած էր Հայ Ուսանող Միութիւնը, մենք ուրախութեամբ տեսանք թէ հա – կառակ չատ մը երեւոյթներու, գա – դութին անդամներուն մեծամասնու – թեան երակներուն մէջ ցամքած չէ ա – րիւնը: Երախտապարտ ենք մեր ափ մը ուսանողներուն որ կազմակերպելով այս սգաժողը, նախ գաղութին պա – տեհութիւն ընծայեցին իր նուիրական պարտականութիւնը կատարելու, յե – տոյ մեզ կրկին համոզեցին թէ պէտք չէ դադրինք գործ պահանջել մեր գաղութէն:

Անցնինք սգաժողին:

Գաղութը հրաւիրուած էր ապրիլ 24ի գիչերը, Gufի պալատը, Piazza Giovinezza (երիտասարդութեան հրա – պարակը): Իմանալով ի չէ՞ այս հր – րապարակին անունը: Gufի մասին ար – դէն խօսած ենք, բայց աւելորդ չէ անգամ մըն ալ կրկնել թէ այս հաս – տատութիւնը կը ներկայացնէ ֆաչա – կան համալարանական երիտասար – դութեան միութիւնը: Սրահը ապր – ուեցաւ մարդով, մղձաւանջ: Այդ գիչեր քանի՞ Դաշնակցական կամ քանի՞ խղճամիտ Հայ կրցան հանգիստ քնանալ՞...

ԱՊՐԻԼ 11

Հեռաձայնը ձեռքս կ'առնեմ ըստ սո – վորութեան, բարեւ մը տալու «Հորի – զոն»ի խմբագրին եւ առօրեայ «ի՞նչ կայ չկան» հարցնելու համար:

— Շուտ խմբագրատուն եկուր, կը պատասխանէ ընկեր խմբագիրը, ո – րովհետեւ Ամերիկայի մեր ընկերնե – րու մահամիտը բեկանուած է:

Լուրը կայծակի արագութեամբ քա – ղաքին մէջ տարածուեցաւ, մտայ դէմքերը պայծառացան եւ փոխա – դարձաբար: Երջանիկ էինք բոլորս:

Ց. ՊՈՒՌՆԱԶԵԱՆ

ԱՊՐԻԼ ՏԱՍՆԸՄԷԿԻ ՏՕՆԸ

ՄԻԼԱՆԻ ՄԷՋ

— o —

ՄԻԼԱՆ, 27 ապրիլ (Ցառաջ).— Ցաճախ մեր գաղութին մասին խօսե – լով դժգոհութեամբ արտայայտած ենք, որովհետեւ այն համոզումը ու – նինք, որ հակառակ իր կարելիու – թիւններուն կը պակսի իրեն գործելու կամքը: Մեր դժգոհութիւնը սակայն չի կրնար մեզ անարդարութեան տա – նել:

Մասնակցելով մեր անմահ նահա – տակներու սգաժողին դոր կազմակեր – պած էր Հայ Ուսանող Միութիւնը, մենք ուրախութեամբ տեսանք թէ հա – կառակ չատ մը երեւոյթներու, գա – դութին անդամներուն մեծամասնու – թեան երակներուն մէջ ցամքած չէ ա – րիւնը: Երախտապարտ ենք մեր ափ մը ուսանողներուն որ կազմակերպելով այս սգաժողը, նախ գաղութին պա – տեհութիւն ընծայեցին իր նուիրական պարտականութիւնը կատարելու, յե – տոյ մեզ կրկին համոզեցին թէ պէտք չէ դադրինք գործ պահանջել մեր գաղութէն:

Անցնինք սգաժողին:

Գաղութը հրաւիրուած էր ապրիլ 24ի գիչերը, Gufի պալատը, Piazza Giovinezza (երիտասարդութեան հրա – պարակը): Իմանալով ի չէ՞ այս հր – րապարակին անունը: Gufի մասին ար – դէն խօսած ենք, բայց աւելորդ չէ անգամ մըն ալ կրկնել թէ այս հաս – տատութիւնը կը ներկայացնէ ֆաչա – կան համալարանական երիտասար – դութեան միութիւնը: Սրահը ապր – ուեցաւ մարդով, կրթական եւ մչակութային միութեանց ներկայա – ցուցիչները եկած են ոտնելու հան – դէս մը, որ համազգային է եւ որ մեզ համար առանձնայատուկ արժէք եւ նչանակութիւն ունի: Այս ոտնակատա – րութիւնը պէտք է նուիրուած ըլլայ մեր ժողովուրդին մէջ զարգացնելու այն գաղափարը, թէ ի՛նչ նչանակու – թիւն ունի 1500 տարի առաջ կատար – ուած թարգմանութիւն մը, Սահակ Մեսրոպի եւ իր փաղանգին կողմէ: Ս. Գրքի թարգմանութեան նչանա – կութիւնը մեծ է, որովհետեւ այդ թարգմանութիւնը հիմը դրաւ հայ դրականութեան, հայ արուեստին, հայ դիտակցութեան եւ հայ ըմբռնու – մին, այսպիսով կապուած երկրին ու կապուած ազգային:

Մենք բոլորս պէտք է իմանանք թէ, այն ի՛նչ գործ էր որ կատարեցին մեր պապերը, Սահակ – Մեսրոպը, որպէս դի ոտքի կանգնինք մեր գլուխները խոնարհեցնելու համար անոնց յիչա – տակին առջեւ: (Եւ ժողովուրդը վայր – կան մը յոտնկայս կը յարգէ անոնց յիչատակը):

Ցետոյ պատմականն ընելով Աբրա – կունեաց հարստութեան անկման չր – ջանին, պարսկական նուաճողական քաղաքականութեան եւ պարսկական քաղաքակրթութեան վերնակէտը, որ էր անցնիլ Հայաստանի վրայով դէպի Աթէնք ու Բիւզանդիոն, բա – նախօսը չարունակեց.

— Այսպիսի պայմաններու տակ, ի՞նչ կ'ըլլար մեր վիճակը, եթէ իրա – կանացած չըլլար գիրերու դիւտը: Ժո – ղովուրդը եթէ անկարող էր քաղաքա – կանապէս դիմադրել ու դիմանալ, պէտք էր բարոյական մեծ ըս – տեղծագործում մը ընել· եւ այդ գոր – ծը եղաւ գրերու դիւտով եւ Աստուա – ծաչունչի թարգմանութեամբ յունա – բէնէ Սահակի եւ Մեսրոպի գեկավա – րութեամբ: Մեսրոպ Մաշտոց հայ պատմութեան ամենամեծ մարդն է: Ս. Գրքի թարգմանութիւնը սկիզբն է հայ գրականութեան եւ հայ մտա – ծողութեան: Երբ Փարիզ էի, հայ թեր – թի մը մէջ կարդացի այն առարկու – թեամբ եւ ձրիաբար տրամադր – ուած էր, որպէսզի հայ գաղութը կա – րենայ իր յարգանքը մատուցանել իր ազատագրական պայքարի ազնիւ նա – հատակներուն:

Սգատօնին բացումը կատարեց բժ. Ե. Արզումանեան: Ինչ խօսեցաւ, լայ – բոլորին հասկնալի խօսքերով մաս – կեց անատարբերները եւ այլասերած – ները, որոնք նոյն իսկ իրենց հայա – զանները եղերական մահը մոռցած են այսօր: Բացատրեց թէ ինչպէս 1915ի մեր զոհերը մեր պատմութեան առած են վսեմ կերպարանք մը, եւ հրաւիրեց բոլորը միացած աչխատան – քու ազգային կառուցման համար:

Ապա խօսք առաւ բանաստեղծ Ա – բամեան Սրապեան: Երիտասարդ բա – նաստեղծը յուզեց բոլորը, ոգեկոչե – լով մեր նահատակ մտաւորականնե – րը, որոնք առաին իրենց ժողովուրդին ամէն ինչ, նոյն իսկ իրենց կեանքը: Իր բանաստեղծի հոգիով ցոյց տա – ւաւ թէ ինչպէս հակառակ Մանկունե – րու, Թաթարներու եւ Թուրքերու վայ – րագ սարսափներուն, հայ ժողովուր – դը, հայութիւնն ամբողջ ոտքի են դեռ կատարի վճռակամութեամբ: Հրաւիրեց վերապրողները չմոռնալ թէ համոզուած հայրենասիրութիւնը կը պահպանէ մխիթարն, զործ եւ անձ – նապահութիւն: Պ. Սրապեան ապա – նացաւ ծափերու եւ չնորհաւորու – թիւններու: Վերջին խօսողը եղաւ Պ. Քալթաենց, վաստակաւոր երիտասարդ մը, որ չէր ակնց թէ առաւտեանքի նոյ – նութիւնը բաւական պէտք է ըլլայ միացնելու բոլորը, որպէսզի հայ ժո – ղովուրդը կարենայ իրագործել ուխ – տերու ուխտը, իր ազգային խնդալը: Մեկնելի ուրեմն, ստեղծագործող ու հերոսական հոգիով հայ ժողովուրդ, անմիատ բաժանումներն ու փուճ վէ – ճերը:

Ներկաներու ծափերը հաստատեցին թէ Պ. Քալթաենց գիտցաւ բոլորին որոշին ու հոգիին խօսիլ եւ իր տրա – մաբանութեամբ հաւատք ներչնչել իր ժողովուրդին մէկ մանկիկին:

Գեղարուեստական բաժինն իրենց մասնակցութիւնը բերած էին խա – լացի երաժիչտներ եւ Պ. Եղիազար – եան: Այս վերջինը արտասանեց Սիա – մանթոյի «Մօր մը երգը» եւ Ահա – րոնեանի «Ցարգանք քեզ»: Ցատա – խօսներու սեղանին վրայ կը փայլէր Մուսլինի լուսանկարը:

Ա. Ա.

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՄԱՐՍԼԷՑԼԷՆ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԻ ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ 1500ԱՄԵԱՅ ՅՈՐԵԼԵԱՆԸ

= o—o =

Անցեալ կիրակի, ապրիլ 28ին, կէս օրվ վերջ ժամը 3ին, Սալ Փրաթի հա – կայ սրահը մէկ ծայրէն միւսը, լեց – ուած էր խուռներամ բազմութեամբ մը: Այսպիսի բազմութիւն, Մարսէյ – լի հայ գաղութը չատ քիչ անգամ տե – սած էր: Հոն էին մեծ ու պզտիկ եւ ամէն դասակարգէ: Աստուածաչունչի հայերէն թարգմանութեան 1500ամ – եակի ոտնակատարութիւնը կազմա – կերպած էր Համազգայինի Մարսէյլի մասնաճիւղը, մասնակցութեամբ ազգ. կեդր. վարչութեան եւ կրօնական եւ ուրիչ մչակութային միութեանց:

Պէտք է խոստովանիլ որ մեծ բե – ռան մը տակ մտած էր Համազգայի – նը, բարոյական եւ նիւթական բա – ցառիկ զոհաբերութեամբ: Եւ աքնա – յեան եւ հետեւողական աչխատանքով, հակառակ բազմապիսի դժուարու – թիւններու, կրցան մեծ յաջողու – թեամբ գլուխ հանել ոտնակատարու – թեան գործը:

Բեմին վրայ տեղ գրաւած էին կա – թող. նուիրակը, Կարապետեան և – պիսկ.ը, Ազգ. Վարչութեան եւ Հա – մազգայինի ներկայացուցիչները: Եւ անդին, Մարսէյլի Հայ Երաժչտ. Մի – ութիւնը իր ղեկավար Պ. Վ. Սար – գսեանով:

Պ. Շալճեան, յարդանքի քանի մը խօսքերէ վերջ, հրաւիրեց օրուան միակ բանախօսը՝ Գարեգին արք. Ցովսէփեան:

Կաթող. նուիրակը տաք եւ բարե – խուն բանախօսութեամբ մը վերլու – ծումը ըրաւ Աստուածաչունչի հա – յերէն թարգմանութեան: Կարելի չըլ – լալով ամբողջութեամբ տալ այդ բա – նախօսութիւնը՝ ստորեւ կ'ամփոփենք էական մասերը.

— Այսօր հոս հաւաքուած բազմու – թիւնը եւ հանրային կեանքի մէջ գոր – ծող բոլոր ազգային, կրթական եւ մչակութային միութեանց ներկայա – ցուցիչները եկած են ոտնելու հան – դէս մը, որ համազգային է եւ որ մեզ

ԴԱՎԱՈՍՏՈՑ ՅԻՆ ՈՎՔԵՂ՞Վ

(ՅԱՏՈՒԱԾ ՊԱՏՄՎԱԾԱՔԻ)

Ասաքն նայեցավ, երեսը հետ դարձրեց, ինչ-որ բան ասաց ինքն իրեն, ապա ոտքի ելավ ու դուրս գնաց։ Ես էլ ոտքի ելա, ուզեցի նրա հետևից գնալ, բայց հանկարծ ինձ զգացնել տվեց ծարավը։ Ջուր խմելու համար գնացի խոհանոց։ Այնտեղ Ասաքն էր։ Ես ինձ կորցրի, չգիտեի՝ ինչ անեմ։ Ասաքն ինձ նկատեց, ժպտաց ու ասաց.

— Ես ինքս էլ ուզում էի քեզ հետ խոսել։ Ինչ-որ բան ասելու կարիք չկա։ Ես ամեն ինչ գիտեմ։ Ես ամեն ինչ տեսա։ Ես ամեն ինչ լսեցի։ Ես ամեն ինչ հասկացա։ Ես ամեն ինչ ներեցի։ Ես ամեն ինչ մոռ

ՅԱՂՈՒԹԱԿՈՏԵՂԻՆ ՎՆԱՍՈՒԹԻՆ

«««---»»»

800 օպանավոր թռիչք Տոսիուի վրայ

Տեղեկություններ են ստացվում Ֆրանսիայի ռազմական նախարարության մամուլի բաժնից, որ Ֆրանսիայի ռազմական ավիացիայի հրամանատարությունը ստեղծել է հատուկ ջոկատ, որի նպատակն է ուսումնասիրել Տոսիուի հրաբխի ներսը։ Ջոկատի անդամները, որոնք բաղկացած են 800 օդաչուներից, ինքնաթիռներով թռչելու են հրաբխի վրայով։ Ջոկատի հրամանատարն է գնդապետ Ռոշ։

Ֆրանսիայի ռազմական նախարարի ելույթը

Ֆրանսիայի ռազմական նախարար Պետեն ելույթ է ունեցել Ռուանում կայացած ռազմական ցուցահանդեսի բացման առթիվ։ Նա ասել է, որ Ֆրանսիան ունի ամենաուժեղ ռազմական ավիացիան աշխարհում։ Ֆրանսիան ունի 3000 ինքնաթիռ, որոնցից 1500-ը մարտական են։ Ֆրանսիան ունի նաև ամենաուժեղ հրետանին։ Ֆրանսիան ունի 4000 հրանոթ, որոնցից 1500-ը ծանր են։ Ֆրանսիան ունի նաև ամենաուժեղ տանկերը։ Ֆրանսիան ունի 3000 տանկ, որոնցից 1000-ը ծանր են

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70

(ԵՐԹԵԽԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ ԵՌԱՄՍԵԱՑ

Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՇԱԲԱԹ 4 ՄԱՅԻՍ SAMEDI 4 Mai 1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2796

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ԿԱՐԿՏԵՆ

=o–o=

Օրուան մեծագոյն դէպքն է ֆրանքեւխորհրդային դաշինքին ստորագրութիւնը, որ տեղի ունեցաւ հինգշաբթի, 2 մայիս, Ֆրանսայի արտաքին գործերու պալատին մէջ։

Մինչեւ վերջին պահուն, վախ կար որ Ղուրը իյնայ դաշինքը։

Երկուշաբթի օր, մինչ կը սպասուէր դաշնագրին սկզբնական ստորագրութեան, գործողութիւնը նորէն յետաձգուեցաւ։ Ֆրանսայի նախարարական խորհուրդը նոր փոփոխութիւններ առաջարկած էր խմբագրութեան մէջ, եւ խորհրդային դեսպանը հարկադրուեցաւ հրահանգի սպասել։

Երրորդ յետաձգումն էր այս, մէկ ամսուան ընթացքին։ (Առաջինը՝ ապրիլ 9ին, երկրորդը՝ 19ին)։

Նախորդ յետաձգումը ծանրակշիռ կը համարուէր մանաւանդ անոր համար որ, Պ. Պ. Լաւալ եւ Լիթվինով համաձայներ էին Ժընեւի մէջ, եւ Ա. Միութեան արտաքին գործակատարը կը պատրաստուէր Փարիզ գալ, դաշինքը նշանագրելու համար։

Մինչդեռ, Ֆրանսական կառավարութիւնը կարգ մը վերապահումներ յայտնած էր, եւ Պ. Լաւալ հարկադրուեցաւ հեռախօսով բանակցիլ Պ. Լիթվինովի հետ։ Այս յայտնութեան վրայ, խորհրդային գործակատարը ճամբան փոխելով, չհասաւ Մոսկուա գնաց, զեկուցում տալու համար։

Այս անակնկալն ալ չվհատեցուց Մոսկուան, որ բոլոր մանրամասնութիւնները լսելէ յետոյ, անհրաժեշտ հրահանգները հաղորդեց Փարիզի դեսպանին, բանակցութիւնները չարունակելու համար։

Ու վերջապէս դռնուեցաւ բուն բանաձեւը, կապմ եւ պատրաստ՝ ստորագրութեան համար։

Ուշագրաւ է որ, մինչ նախապէս որոշուած էր Փարիզի մէջ նշանագրել դաշինքը (փառաւոր), բուն ստորագրութիւնը յետաձգելով Մոսկուայի ճամբորդութեան, այս անգամ այդ ալ աւելցուցին Մոսկուայի համարուեցաւ։ Անշուշտ Մոսկուա պատճառներ ունէր ամբողջ համարուելու, եւ լիազօրեց իր դեսպանը, որպէսզի ստորագրէ վերջացնէ։

Այս աճապարանքին մէջ խորհրդային իշխանութիւնը նկատի ունեցած է ոչ միայն իր միջազգային կացութիւնը, այլ եւ Ֆրանսայի հանրային կարծիքը, որուն կարեւոր մէկ մասը մինչեւ այսօր ալ կ'ընդդիմանայ դաշինքին։

Խորհրդային իշխանութեան համար հիմնական պայման էր դաշինքին մեքենական գործադրութիւնը։ Այսինքն եթէ կողմերէն մէկը յարձակում կրէր կամ սպառնալիքի տակ իյնար, պէտք է անմիջապէս գործադրուէր փոխադարձ օգնութեան պայմանը։

Ֆրանսա չէր կրնար ընդունիլ այս պայմանը, առանց խախտելու Ազգերու Դաշնակցութեան ուխտը եւ մանաւանդ Լոքառնոյի դաշինքը։ Եւ մինչեւ վերջը պնդեց, որ յարձակման պարագային նախ դիմեն Ազգերու Դաշնակցութեան, յետոյ չարժին համաձայն անոր որոշման։ Պնդեց եւ յաջողեցաւ։

Ուրեմն, ֆրանքեւխորհրդային դաշինքը նոր օղակ մըն է որ կ'աւելնայ միւսներուն վրայ եւ որուն պիտի հետեւին ուրիշներ, գլուխ հանելու համար արեւելեան եւրոպայի չրջանային ապահովութեան դաշինքը։

Անշուշտ այս բոլորը պիտի ծառայեն կարկաւելու խաղաղութեան վահաններն ու ցանցերը, որոնք չատոնց փեռեկուած են։ Մանաւանդ Գերմանիոյ ինքնակամ, ծրագրեալ եւ յարաճուն զինարշաւէն յետոյ։

Բայց մայիս 2ի դաշինքը միայն մէկ մասն է այն ցանցին, զոր կ'ուզեն ստեղծել, եւ որ կը կոչուի «ապահովութեան դրութիւն»։

Անոր միւս մասը, ամէնէն կարեւորը կը մշակուի արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, նախաձեռնութեամբ Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Իտալիոյ։

Լոնտոնի դիրքը կասկածելի կը համարուէր մինչեւ Սթրէզայի ժողովը։ Եւ Գերմանիա ուժ կ'առնէր այդ երկդիմի ընթացքէն։

Սթրէզայի ժողովին յայտարարութենէն եւ Ժընեւի ծանօթ բանաձեւէն յետոյ, Մեծն Բրիտանիա եւս միացաւ կարաւանին։ Իսկ հիմա որ Գերմանիա ծովային ուժն ալ կը վերակազմէ, անմիջապէս որոշելով սուզանաւերու չինութեան, Մեծն Բրիտանիա պէս ձեռնարկելով սուզանաւերու չինութեան, Մեծն Բրիտանիա քայլ մըն ալ յառաջ կ'երթայ։

Կարդացէք նոյն ինքն վարչապետին ազդարարութիւնները՝ Երեսփ. ժողովին մէջ, ինչպէս եւ սուր խօսքերը երկու նախկին նախարարներու։

Բայց եւ այնպէս, Լոնտոն չուզեր հրաժարիլ իր «պարկեշտ միջնորդ»ի դերէն, որպէսզի ապահովէ Գերմանիոյ գործակցութիւնը։ Եւ մինչեւ վերջը պնդեց, որ յարձակման պարագային նախ դիմեն Ազգերու Դաշնակցութեան, յետոյ չարժին համաձայն անոր որոշման։ Պնդեց եւ յաջողեցաւ։

Ուրեմն, ֆրանքեւխորհրդային դաշինքը նոր օղակ մըն է որ կ'աւելնայ միւսներուն վրայ եւ որուն պիտի հետեւին ուրիշներ, գլուխ հանելու համար արեւելեան եւրոպայի չրջանային ապահովութեան դաշինքը։

Անշուշտ այս բոլորը պիտի ծառայեն կարկաւելու խաղաղութեան վահաններն ու ցանցերը, որոնք չատոնց փեռեկուած են։ Մանաւանդ Գերմանիոյ ինքնակամ, ծրագրեալ եւ յարաճուն զինարշաւէն յետոյ։

Բայց մայիս 2ի դաշինքը միայն մէկ մասն է այն ցանցին, զոր կ'ուզեն ստեղծել, եւ որ կը կոչուի «ապահովութեան դրութիւն»։

Անոր միւս մասը, ամէնէն կարեւորը կը մշակուի արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, նախաձեռնութեամբ Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Իտալիոյ։

Լոնտոնի դիրքը կասկածելի կը համարուէր մինչեւ Սթրէզայի ժողովը։ Եւ Գերմանիա ուժ կ'առնէր այդ երկդիմի ընթացքէն։

Սթրէզայի ժողովին յայտարարութենէն եւ Ժընեւի ծանօթ բանաձեւէն յետոյ, Մեծն Բրիտանիա եւս միացաւ կարաւանին։ Իսկ հիմա որ Գերմանիա ծովային ուժն ալ կը վերակազմէ, անմիջապէս որոշելով սուզանաւերու չինութեան, Մեծն Բրիտանիա պէս ձեռնարկելով սուզանաւերու չինութեան, Մեծն Բրիտանիա քայլ մըն ալ յառաջ կ'երթայ։

Կարդացէք նոյն ինքն վարչապետին ազդարարութիւնները՝ Երեսփ. ժողովին մէջ, ինչպէս եւ սուր խօսքերը երկու նախկին նախարարներու։

*Բայց եւ այնպէս, Լոնտոն չուզեր հրաժարիլ իր «պարկեշտ մի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

16.

= o—o =

ՆԱԽՈՐԴ ՀԱՏՎԱԾԻ ՎԵՐՋԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ.— ՆԱԽՑԻՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹՅՈՒՆ.— ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒՄԸ ԵՎ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ.— ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԵՋ.— ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ԵՎ ԱՐՎԵՍՏԱԳԵՏՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ՄԵՋ.— ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԻՆՔՆՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ.— ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒՅԹԸ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԻՆՔՆՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ.— ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԻՆՔՆՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒՅԹԸ.— ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԻՆՔՆՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ.— ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒՅԹԸ

ՂՎԱՆՍՈՏ ՆԿ ԱՎԵՑՂՎ

(ՅՈՒ ՁՎԿԻ ԿՈՑՈՒՎՂՎ ՁՈՎՍՏՈՑ)

Ի՞նչ է ասել այդ խոսքերով։ Ինչպե՞ս կարելի է հասկանալ այդ խոսքերը։ Ինչպե՞ս կարելի է հավատալ, որ Ղազարոսը մեռած է

տարարեց թէ պիտի փութացնեն օդանաւերու շինութիւնը եւ թէ իրենց բո–վանդակ ուժը կը պահեն անցեալ նոյեմբերին եղած յայտարարութիւնները՝ այս անհրաժեշտութեան մասին: Եւ մերժելով զինարշաւի մեղադրանքը, յանձնարարեց որ մասնաւորապէս Գերմանիա կրճատէ իր օդանաւային ուժե–րը: Ցոյց տուաւ էր ճառին եզրակացութիւնը, քաղաքական հեռանկարի մասին, որ «մեղմացման հնարաւորութեանց հետ, կը ներկայացնէ նաեւ շօշափելի վը–տանգներ»:

Վարչապետէն վերջը խօսք առաւ աշխատաւորականներու ներկայացու–ցիչը, իր յուսախաբութիւնը յայտնելով, իսկ ազատականներու ներկայացու–ցիչը յայտնեց որ եթէ ապացուցուի թէ Անգլիա իսկապէս ստորադաս վիճակ մը ունի օդագնացութեան ճակատին վրայ, իր կուսակցութիւնը ուժ պիտի տայ կառավարութեան ծրագրին: Նախկին նախարար Չըրչիլ անընդունելի գտաւ Գերմանիոյ վերազինումը, «որ երբ լրանայ, Գերմանիա պիտի տիրապետէ ամբողջ Եւրոպայի»: Իսկ Սըր Օսթին Չէմպըրլէն աւելի ծանր գտաւ Եւրոպայի կացութիւնը, քան որ եւ է ատեն 1914էն ի վեր: «Եթէ Գերմանիա փոխանակ համոզելու կը փորձէ խլել, եթէ կ'ուզէ իր կամքը պարտադրել, իր ճամբուն վրայ պիտի գտնէ այս երկիրը եւ ամբողջ բրիտանական ազգերը: Իր զինա–ցը պիտի գտնէ ուժ մը, որ անգամ մը եւս պիտի զսպէ զինքը»:

Խօսեցաւ նաեւ Սըր Ճօն Սայմըն, պնդելով որ Գերմանիա մասնակցի ապա–հովութեան աշխատանքին:

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՐՔԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ չեղեալ հռչակեց Ֆրանսայի հետ կըն–քուած առեւտրական առժամեայ պայմանագիրը: Այս որոշումը գործադրելի է յունիս 1էն սկսեալ:

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ շաբաթական տեղեկագիրը 6823 նպաստընկալ գործա–զուրկներու նուազում կը ցուցնէ ապրիլ 21 — 27 շաբթուն, բաղդատելով նա–խընթաց շաբթուան հետ:

Յ.

Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ԱՐՇԻԻ Ենթակոմիտէի դասախօսական ժողովը այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 9ին, 17 Րիւ Ամբէր, Քաշանս Դասախօս՝ ընկ. Ա. Գիւլ–խանդանեան:

ՇԱՎԻԼԻ «Արդութեան» խումբի ժողովը այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, ընկեր Գէորգի բնա–կարանը:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Ջաւարեան Կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ակումբին մէջ:

ԱՐՆՈՒՎԻԼԻ Ռազմիկ խումբի ժողովը այսօր Շաբաթ երեկոյ ընկ. Ծի–հանեանի բնակարանը:

Գաւառ

— ՓՐԻՎԱՅԻ «Յառաջ» խումբի ընկերները ու համակիրները ժողովի կը հրաւիրուին վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին Քաֆէ տիւ Շանի սըր–ճարանը:

Այրի Տիկին Հեղինէ Երեմեան, Տէր եւ Տիկին Օննիկ Երեմեան եւ զաւա–կը, Պ. Գէորգ Երեմեան (Յունաստան), Տէր եւ Տիկին Յակոբ Ժամկոչեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Երեմեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Կիւլ–պէնկ Երեմեան եւ զաւակունք սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրելի ամուսնոյն, հօր, եղբօր, մեծ հօր եւ ազգականին՝

ԼԵՒՈՆ ԵՐԵՄԵԱՆԻ

դառնաղէտ մահը որ տեղի ունեցաւ 3 մայիս, ուրբաթ առաւօտ, ժամը 8.25ին:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր Շաբաթ առաւօտ, ժամը 11ին իր բնակարանին մէջ, **457, Rue Nanterre, Colombes**: Հանգուցեալին մար–մինը պիտի ամփոփուի Քոլոնպի գերեզմանատան մէջ:

ԾԱՆՕԹ.— Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ՀԱՂՈՐԴ. ՄԻՋ.— Porte Champeretէն առնել 63 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Quatre Chemins Nanterre, Colombes.

ՊԱՏԱՐԱԳ ԱՆԿԷՆԻ ՄԷՋ

Արհ. Պահապանեան արքեպ. կը պատարագէ վաղը Կիրակի առաւօտ ժամը 10.30ին, Անկէնի Ֆրանսական եկեղեցիին մէջ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ – ՊԱՏԱՐԱԳ

Դպրոցասէր Տիկնանց Ընկերու–թեան հիմնարկութեան տարեդար–ձին առթիւ, վաղը Կիրակի առաւօտ պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշ–տօն պիտի մատուցուի Հայոց եկե–ղեցւոյն մէջ, 15, Rue Jean - Goujon, *ի յիշատակ հանգուցեալ անդամուհինե–րու: Պատարագի երգեցողութիւնները պիտի կատարուին վարժարանին սա–նուհիներուն կողմէ: Կը հրաւիրուին բոլոր ազգակիցները ներկայ ըլլալ:*

X

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ Սանուց Միութիւնը կը յայտարարէ թէ այս տարի «Սա–նուցի Օր»ը պիտի տօնէ յառաջիկայ Մայիս 26ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Porte d'Italie, 13, Rue Pierre Curie, Kremlin - Bicêtre, *Պ. Յովհաննէս–եանի սրահը:*

Կը խնդրուի բոլոր սանուհիներէ ան–խտիր ներկայ ըլլալ:

ԱՊՐԻԼ 8 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Salle Omnia Ciné Information

5, Bld. MONTMARTRE

կը ցուցադրուի առաջին հայերէն խօսուն շարժանկարը

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Դերակատարութեամբ հայ արուեստագէտներու

Տեւական ցուցադրութիւն առաւօտեան ժամը 11էն մինչեւ կէսօրէ վերջ ժ.ը 1

ԹԻԿՆԱԹՈՌ 3 — 5 ՖՐԱՆՔ

ՊԱՐԱՆՑԻԿ - ԵՐԵԿՈՅԹ

Զ. Ռ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Վաղը կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր

ՎԻՔԹՕՐ - ՀԻՒԿՕԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

46ter rue St. Didier. Paris (16). Métro: Boissière.

Պար: Գօթիյեօն: ընտիր ճազ՝ Ferrerio, Accordéoniste.

Մուտք.— Այրերու՝ 7.50, կիներու՝ 5 ֆրանք:

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած՝ ողբացեալ *ՄԻՔ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆի* յուղարկաւորութե–նէն վերադարձին արկածէ ազատուող 8 ընկերներու կողմէ (Վալանս եւ Ռօման): վաղը կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 2ին Ռէսթօրան Պլէօի մէջ Rue Bouffier: գեղարուեստական բաժին, ճոխ պիւֆէ:

Հասոյթը կը յատկացուի ՎԵԹԵՐԱՆՆԵՐՈՒ ՖՕՆՏԻՆ:

Մուտք.— կիներու՝ 5 ֆրանք, Այրերու՝ 7 ֆրանք:

ՖՐ. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՔՍԱՆԱՄԵԱԿԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, *Salon COLISÉE*ի շքեղ սրահին մէջ

կը խօսի՝ Տիկին ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ Տիկ. Թէրզիպաշեան (*Փարի–զէն եկած*) (*երգ*), Օր. Գէորգեան (*երգ*), Օր. Փափազեան *եւ* Պ. Գարագաշեան (*Կովկասեան պարեր*), Չէօրէքճեան եւ իր խումբը (*նուագ*):

կը ներկայացուի՝ ԴԴՈՒՄԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԸ (*զաւեշտ*)

դերակատարութեամբ՝ Պ. ՏԷՐ-ՎԱՐԴԱՆԵԱՆի

գեղարուեստական բաժինէն վերջ եւրոպական եւ կովկասեան պարեր:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Ցէսինի *ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ*ի Հայրենակց. Միութեան կողմէ (Վանի հերոսամարտի քսանամեակի առթիւ)

Վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին Հ. Յ. Դ. ՏԱՆ մէջ

կը խօսի՝ Պ. ԵՐՈՒԱՆԴ ՏԷՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

գեղարուեստական ճոխ բաժին, մասնակցութեամբ Պ. ԵՐՕ ԳԸՐԸՔՃԵԱՆի եւ փոքրիկ Գըրըքճեաններու: Մեներգ եւ արտասանութիւն:

Ծախսերու մասնակցութեան համար մուտք՝ *1* ֆրանք:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

կաթողիկոսական պատուիրակ բարձրաշնորհ

Տ. ՏԱՐԵՒԻՆ Ս. ԱՐՔ. ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆի

գիտական դասախօսութեան երկրորդ մասը տեղի կ'ունենայ այսօր Շաբ. երեկոյ ժամը 8.30ին, «Պրէպան Մարսէյլ»ի սրահներուն մէջ, 146 Chemin des Chartreux.

Նիւթ՝ Հայ արուեստի ծագումը, զարգացումը մինչեւ Բագրատունեաց անկումը:

Սոյն դասախօսութեան նիւթին վերաբերեալ նկարներ պիտի ցու–ցադրուին մոգական լապտերով:

կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը: Սրահի եւ այլ ծախսերու հա–մար մուտք 2 ֆրանք:

Ազգ. Կեդր. Վարչութիւն

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՊԱՆԵԷՕ-ՔԱՇԱՆԻ «ՅԱՌԱՋԴԻՄԱՍԻՐԱՑ» ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին *150, Route d'Orléans, Bagneux*,

ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԵԱՄԲ ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ

թատրոն, նուագ, երգ *եւ* արտասանութիւն աշակերտներու կողմէ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԴԱՍ ՄԸ

Ծախսերու մասնակցութեան համար կը գանձուի 3 ֆրանք:

ՄԱՌՇԷՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Անզուգական ճերմակեղէններ, Peau d'Ange, գօմպինէզոն, շապիկներ, վարտիքներ, շըմիզիէներ, շըմիզ Lacoste եւլն. եւլն.:

կը ծախենք անմրցելի գիներով:

LEMETTRE FRÈRES

Վաճառանիշ «ELDAY», Մասնագէտ արտադրիչներ:

104, Rue Réaumur, Paris. Métro Sentier («Intransigeant»ի քովը):

Ապսպրանքները կը ղրկուին *contre remboursement*ով, եթէ կանխավճար մը տրուի:

ՖԱՔԻՐ ԹԱՀՐԱ ՊԷՅ

ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Մայիս 3ի Ուրբաթ գիշերէն մինչեւ Մայիս 9ի գիշերը Cazino - Eldorado*ի մէջ, պիտի կատարէ ֆաքիրական իր հետաքրքրաշարժ փորձերը, որ այնքան աղմուկ հանած եւ հիացում պատճառած են:*

Նիս բնակող Հայերուն համար առիթ մը զայն տեսնելու եւ գնահատելու համար:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԵԾ ԲԱՂՆԻՔ

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ)

50, Rue du Fbg. St. Martin (Port St. Martinի մօտ) Paris (10)

Métro: Château d'Eau կամ Bld. St Martin.

որ օժտուած է արդիական ամէն յարմարութիւններով: Հանգստա–ւէտ պայմաններ: Այցելողները պիտի գնահատեն տիրող մաքրու–թիւնը եւ մեծ առաւելութիւնները: Հաղորդակցութեան 30է աւելի միջոցներ: գին՝ *6* ֆրանք, *10* տոմսակ՝ *50* ֆրանք:

Բաց է՝ կանանց համար ամէն օր առաւօտեան ժամը *8*էն մին–չեւ իրիկուան ժամը 7 բացի կիրակիէ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օ–րերը մինչեւ ժամը *16*: Այրերու համար ամէն օր երեկոյեան ժամը 7էն սինչեւ *10*, իսկ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օր կէս օրէ վերջ ժամը *4*էն *10*, իսկ կիրակի ամբողջ օրը *8*էն մինչեւ կէս օրէ վերջ ժ. *4*:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԲԱՐՁՐ - ՀԱՅՔԻ հայրենակիցնե–րը խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրուին վաղը Կիրակի առաւօ–տուն ժամը 9ին, 131 Fbg. du Temple*ի ծանօթ հաւաքատեղին,*

ՓԱՐԻԶԻ Խարբերդի Նահանգային Հայրենակցական միութեան ընդհ. անդամական ժողովը, այսօր Շաբաթ իրիկուն, ժամը 9ին, Ֆլօրիա ճաշա–րանին վերնայարկը, 61, Rue Monsieur le Prince: *Կը խնդրուի որ բոլոր ան–դամներէ եւ համակիրներէ ներկայ ըլ–լալ:*

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ Կարմիր Խաչի Շավի–լի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը, այսօր Շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին մա–տուռի սրահը, բոլոր անդամուհինե–րու ներկայութիւնը պարտադիր է: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Բալուի Հայրենակց. Միութեան ժողովը վաղը Կիրակի երեկոյ ժամը 8ին, Րիւ Փէթիթ Մա–ռի, Սալոն Մասիսի ներքնասրահին մէջ: Կը խնդրուի անդամ եւ ոչ–անդամ հայրենակիցներէն ներկայ ըլլալ: Կարեւոր օրակարգ:

CIGALE CINÉMA

60 Avenue de Saxe. LYON

Ուրբաթ 3 Մայիսէն — Մայիս 9

Առաւօտները ժ. **2.30**ին երեկոյները **8.30**ին

ԵՐԿՈՒ ՄԵԾ ՖԻԼՄԵՐ

Georges Thill et Armand Bernard dans Chanson de Paris

On comencera par L'ami - Fritz

Գիներ 5եւ 7 ֆր. **Location gratuite.**

Ներկայ յայտարարութիւնը բերողին կը տրուի 2 մուտքի տոմսակ՝ զեղչուած գինով:

Raki "ERIVAN"

ԵՐԵՒԱՆ օղին, որ ճանչուած է իր ա–ռաջնակարգ յատկութեամբ, օղիներու մէջ ամէնէն նախընտրելի *մեծ վաճառանիշը* կը ներկայացնէ:

ԵՐԵՒԱՆ օղին արտադրուած է *թորու–մով*, բնական անխառն խաղողով, եւ խաղողի հիւթով, երաշխաւորուած է քիմիա–կան ամէն քաղուածքներէ զերծ ըլլալը:

Պահանջեցէք, փնտռեցէք ԵՐԵՒԱՆ օղին Մեծաքանակ գնումներու համար՝

Արտօնատէր

S. A. GRANDES DISTILLERIES PEUREUX

48, Bld. des Vignes, Marseille

Tél. Colbert 58 - 10

Նաեւ DISTILLERIE VIAL

18, Rue Fontaine, St. Denis (Seine)

Tél. Plaine 09 - 95

Լիոնի եւ Շրջաններու ներկայացուցիչ

D. N. BAHADOURIAN

82, Rue Séigne. Lyon (Rhône)

Նիսի եւ Շրջաններու գործակալ՝

M.M. H. Khatchadourian et Danielian

24, rue Assalit. Nice (A. M.)

Le Gérant: H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme, PARIS (13)

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Գործ կը փնտռէ տնական աշխա–տանքներու մէջ փորձառու Հայ կին մը, որ գիտէ պատրաստել արեւելեան եւ եւրոպական կերակուրներ եւ անու–շեղէններ: Դիմել Տիկին Պէաթրիս Համամճեանի, 4, Rue de la Défense, Issy - les - Moulineaux, Seine.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Փորձառու եւ կարող ձեւագիտուհի եւ կարուհի մը գոհացուցիչ շա–բաթականով: Դիմել՝ Հ. ՈՒԶՈՒՆ–ԵԱՆի, 42, Rue des Pâquerettes. Alfortville (Seine): *կէս օրէ վերջ ժամը* 1—3, *իսկ երեկոները 7էն վերջ մինչեւ ժամը 9:*

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (76)

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Գրեց՝ ՐԱՖՖԻ

— Այսուամենայնիւ, նա ինձ հետ միշտ լաւ է եղել. նա մինչեւ անգամ որդու պէս սիրում էր ինձ:

— Հաւատում եմ: Բայց ի՞նչ նշա–նակութիւն ունի խաչագողի համար սէրը, բարեկամութիւնը:— Լսիր, որ–դի, իմ աւելոր մազերը այդ չարա–գործների մէջ ճերմակացան: Նրանք չգիտեն, թէ ինչ է ճշմարիտ բարեկա–մութիւնը: Որքան սերտ են նրանց ըն–կերական կապերը, որքան մտերմա–կան է նրանց յարաբերութիւնները, այնքան զարհուրելի է լինում վրէժ–խնդրութիւնը, երբ ընկերը իւր ըն–կերի մէջ նշմարում է մի ամենափոքր կասկած: Բայց կասկածել նրանք միշտ կարող են, որովհետեւ ուժ խիղճը մաքուր չէ, նա կասկածաւոր է լի–նում:

Այդ բոլորը ուղիղ էր, ես առանց հօրս ասելու էլ գիտէի: Բայց ի՞նչպէս հեռանալ քաւոր Պետրոսից առանց նրան կասկած պատճառելու,— դը–րանումն էր գլխաւոր հարցը: Ես հար–ցրի.

— Ի՞նչպէս թողնեմ նրա մօտ իմ այնքան տարուայ վաստակը: Ես ունեմ մեծ հարստութիւն, եւ բոլորը նրա մօտ է:

Նա պատասխանեց վրդովուած ձայ–նով.

— Զգիր այն ապականուած արծա–թը, նա թոյնից աւելի մահաբեր է: Խաչագողի հարստութիւնը մի փոսի մէջ քամուց հաւաքուած ցամաք տե–րեւների նման է, փչեց հակառակ քա–մին, եւ ահա նա ցրիւ եկաւ: Աւաղա–կը երբեք չի հարստանայ, նա այսօր հարուստ է, վաղը աղքատ: Այսպէս են բոլոր խաչագողները: Շատ անգամ նրանք մեծ գումարներ են ձեռք բե–րում, շատ անգամ մի սեւ փող չունեն ծախսելու: Որովհետեւ նրանք ոչ մի–այն սովոր չեն ազնիւ աշխատանքին, այլ նրանց ծանօթ չէ ոչ փողի կառա–վարելու կերպով վաստակելը եւ ոչ նրա տնտեսաբար սպառելը: Թէ առաջինը եւ թէ երկրորդը նրանց մօտ չափա–զանցութեան են հասնում եւ մէջ տե–ղում մնում է միշտ ոչինչ, այսինքն աղքատութիւն:

Ես ոչինչ չպատասխանեցի, հայրս շարունակեց.

— Լսիր, որդի, ով որ իւր կեան–քում մի որ եւ իցէ հիւանդութեամբ վարակուած է լինում, երկար բժշ–կուելուց յետոյ, ինքը նոյն հիւանդու–թեան բժիշկն է դառնում: Ես այդ բո–լորը փորձել եմ իմ կեանքում, իմ անձի վրայ:— Փախիր, հեռացիր այդ մարդկանցից, որպէս ժանտախտից, ապառութեան ուրիշ հնար չկայ...:

Ես հարցրի հօրից, երբ նրանք այս ստորին ասել էին, ինչու էր նա իւր խրճիթը հիմնել նրանց բնակարա–նի մօտ:

— Նրանք նոր են եկել, ութ ամիս չկայ, որ նրանք բոյն են դրել այդ ան–տառների մէջ: Իսկ ես բնակւում եմ այդ ծովի ափի մօտ աւելի քան վեց տարի: Երբ նրանք յայտնուեցան, ես պատրաստւում էի հեռանալ այստե–ղից, բայց հիւանդութիւնս արգելք ե–ղաւ: Ես պառկած էի, ես հիւանդ էի, մի քանի շաբաթ հազիւ կը լինի, որ փոքր ինչ հազիւ կազդուրուել եմ:

— Բայց ի՞նչը ստիպեց քեզ առանձ–նանալ այդ ծովի ափի մօտ:

— Դու լսեցիր իմ պատմութիւնը, թէ որպէս խաբուեցայ ես, թէ որպէս զաւածանեց եւ կողոպտեց ինձ հաւա–տարիմ ընկերը...: Այն օրից ես ատե–ցի աշխարհը, հեռացայ մարդկանցից, եւ վճռեցի այդ մոռացուած խրճի–թում, այդ ծովի ափերի մօտ, անց–կացնել իմ դժբախտ ծերութիւնը...:

Ես խոստացայ բաժանուել քաւոր Պետրոսից, խոստացայ թողնել այն հարստութիւնը, որ անարդար միջոց–ներով էր հաւաքուած, եւ ասեցի հօ–րըս.

— Ես ընդունում եմ քո խորհուրդը, ես այլեւս չեմ վերադառնայ այն մարդկանց մօտ եւ կը մնամ այստեղ: Բայց դու եւս, հայր, խոստացիր, որ մոլորուած որդու հետ կը վերադառ–նաս մեր հայրենիքը, կ'ուրախացնես կարօտ մօրս, կ'ուրախացնես անտէր մնացած զաւակներիդ:

— Խոստանում եմ, պատասխանեց նա:— Ես հէնց այս օրից կը սկսեմ ճանապարհի պատրաստութիւն տես–նել:

Այդ միջոցին Նէնէն եւ պառաւը մօ–տեցան մեզ: Հայրս դարձաւ դէպի պառաւը, ասելով.

— Գրկիր այդ երիտասարդին, դա իմ որդին է:

Նա ուրախութեամբ սկսեց համբու–րել ինձ: Ոչ սակաւ ուրախ էր եւ Նէ–նէն: Նա երեխայական հրճուանքով պտըտւում էր իմ շուրջը, ծիծաղում էր, հանաքներ էր անում հօրս հետ, շնորհաւորում էր նրան, որ բախտ ու–նեցաւ գտնել իւր որդուն, եւ ասում էր.

— Տեսա՞ր, պապա, եթէ ես չլինէի, եթէ Մուրատը ինձ այստեղ չբերէր, դու, կարելի է չտեսնուէիր նրան:

Զ.

ԸՆԿԱՑ ԾՈՒՂԱԿԻ ՄԷՋ

Ես վճռեցի երբեք չվերադառնալ քաւոր Պետրոսի մօտ:

Երեք օր էր, որ հօրս խրճիթից դուրս չէի եկել: Ես գտնւում էի նոյն վիճակին, որպէս Նէնէն, — չե–րեւնալ խաչագողներին մինչեւ այս–տեղից հեռանալը:

Բոլոր ժամանակը ես եւ հայրս ըզ–բաղուած էինք ճանապարհի պատրաս–տութիւններով: Նէնէն շատ ուրախ էր, անդադար շտապեցնում էր մեզ, «գնանք, գնանք, ասում էր, հեռա–նանք այստեղից»: Պառաւը նոյնպէս տխուր չէր երեւում. նա շուտով հաշ–տուեցաւ հօրս հետ բաժանուելու մտ–քի հետ, երբ իմացաւ, որ նա մի հե–ռու երկրում կին ունի, զաւակներ ու–նի, եւ ցանկանում էր, որ ծերունին գնայ իւր ընտանիքը ուրախացնէ: Հայրս իւր խրճիթը բոլոր պարագայ–քով թողնում էր պառաւին:

Ամէն ինչ պատրաստ էր ճանապար–հի համար, մնում էր գրաստներ վար–ձել, տեղափոխուել մինչեւ մերձակայ քաղաքը եւ այնտեղից փոստայի սայ–լակներով առաջ գնալ: Չորրորդ օրը վաղ – առաւօտեան ես ուղեւորուեցայ դէպի մօտակայ գիւղը գրաստներ վարձելու համար:

Դուրս գալով հօրս խրճիթից, զգում էր իմ մէջ մի անբացատրելի խաղա–ղութիւն. իմ սիրտը լցուած էր ան–սահման ուրախութեամբ. ես ինձ բախտաւոր էի համարում եւ գոհ:

(Շար.)

ՓՆՏՌԵՑԷՔ եւ ԿԱՐԴԱՑԷՔ

Երգիծաթերթ՝ «ՄԵՂՈՒ»

Փարիզի եւ Շրջանի Յառաջի գրումի

Պ. ԱԻԵՏԻՍԷՆ:

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎՃԱՐԱՄՍԵԱՑ ԵՒԱՄՍԵԱՑ

Ֆրանսա եւ գաղութները	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ
5
ՄԱՅԻՍ
DIMANCHE
5 Mai
1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2797

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

«Ա՛Խ, ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ...»

Աչուդը կ'երգէր, տարիներ առաջ.
Ա՛խ, վասպուրական տըխուր Հայաստան,
Անթիւ հերոսներ ծեզ մէջ ժողվեցան,
Ահեղ կըռւի մէջ այնքան դիմացան,
Ի սէր ազգութեան նահատակուեցան...

Շատ աւելի առաջ, լսեր էինք միւս կանչը, «Վանեցոց Աղօթքը», այնքան բարեպաշտ եւ նկուն.

Տէ՛ր, ողորմեա Հայոց ազգին,
Տուր զօրութիւն մեր բազուկին,
Հալածէ դու մեր թշնամին,
Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա:

Տէ՛ր, թէ այժմ ալ չես ողորմիլ,
Ա՛լ Հայիս մէկ բան չի օգնիլ,
Մեզ կը մնայ ջուրը ընկնիլ,
Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա:

Արտայայտիչ՝ տարբեր ժամանակներու եւ օրուան հոգեբանութեան, լեռ ու ձոր գլորեցաւ այս երկու երգերուն մէջէն, 1896էն սկսին:

Եւ մենք ունեցանք 1915 ապրիլ 7ը (20), ուր «անթիւ հերոսներ» թաւալեցան «ահեղ կռւի մէջ», յանդելով մինչեւ անկախութիւն:

Այլեւս «Տէր ողորմեա»ն չէր որ բազկատարած աղօթել կուտար, ոչ ալ ողբուկոծը ջղաձիգ բերաններու:

Ուրի՛չ էր կանչը, ըմբոստ եւ հեթանոսական,— Զա՛րկ եւ զարնուէ: Ակն ընդ ական, յանուն ինքնապաշտպանութեան եւ ազատութեան:

Այս անգամ, դաւադիր թշնամին էր որ կը վախչէր խուճապահար, դառնութեան եւ ըմբոստութեան տենդէն տառնապատ կուտած «բայա»ներու կրակին տակ:

Երիմեանի «Նեղեալ, տառապեալ, զրկեալ, հարստահարեալ, կոտորեալ, վարատեալ, չքաւորեալ եւ յուսահատեալ» ժողովուրդը սկսած էր իր ազատ կամքով անօրինել իր ճակատագիրը:

Որջերու, վոհմակներու, աւերակներու, արեան ճապաղիքներու վերեւ կը սաւառնէր յարութեան ոգին, եւ ստեղծագործութեան սարսուռը լոյս կը ցանէր մինչեւ սահմանին անդին:

Հոգիները կը ծաղկէին ինչպէս Վարագի լեռները, եւ ուրախութիւնն ու հպարտութիւնը դէմքերուն վրայ կը վառէին ինչպէս անոման կարմիրը Արտամէտի խնճորներուն:

Կա՞ըճ տեւեցին այս բոլորը,— յաղթանակն ու չինարար հրաշալիքները:

Ո՛չի՛նչ: Ո՛ղջ է ժողովուրդը, թէեւ «վարատեալ»:

Նորի՛ն կուգան ճակատագրական օրերը, եւ եթէ հարկ է նորին զարնել ու զարնուիլ, այդ նոյն ժողովուրդն է որ պիտի վճռէ իր բախտը, իր հայրենի լեռներուն եւ դաշտերուն մէջ:

×

Բայց, հոգեվէտ ալ ո՞ղջ է ժողովուրդը...

Հարցումը կը վերաբերի ընդհանուրին: Իսկ յատկապէս վասպուրականի, որովհետեւ,—

Ահա տեսէք,— Հերոսամարտին քառամեակն է այս տարի, եւ ձայնը կուգայ... Տխրինէն, որ զայն պիտի տօնէ այսօր, կիրակի:

Իսկ Փարի՞զը, ուր Վասպուրականցիները չօշափելի թիւ մը կը կազմեն, կեդրոնով եւ շրջանով: Հապա միւս քաղաքնե՞րը, ուր Հայը· Միութիւնները ունին:

Եւ ինչո՞ւ միայն Վասպուրականցիները պիտի խանդավառուէին ապրիլեան հերոսամարտի տարեդարձով:

Միայն Վասպուրակա՞նը պիտի ըլլար առանձնաշնորհեալը, եթէ տեւէր յաղթանակը:

Ո՞վ ըսաւ թէ, հայկական բազուկին փառքը, ամէնէն առաջ պատիւ բերելով իր պատկանած շրջանին, կը պատկանի միայն անոր եւ պէտք է ոգեւորէ միայն նոյն շրջանը:

Ազգերու պատմութիւնը կը մերժէ այդպիսի սոփեստութիւն: Իսկ աւելի ուժգնօրէն պէտք է մերժէ մեր պատմութիւնը, որ այնքան կարօտ է վերանորոգման եւ փոխադարձ ներշնչման:

Տարիներ առաջ, Մակեդոնացի մը կը հարցնէր, Սոֆիայի մէջ·

— Դուք Հայերդ չունի՞ք որ եւ է ազգային տօն: Տես, Պուլկարները տարին քանի մը անգամ կը վակէն իրենց խանութները, ի պատիւ այս կամ այն տարեդարձին: Բաւական ծանօթ եմ Հայկական շրջանակներու, եւ օր մը չպատահեցայ որ դոց գտնեմ Հայկական խանութները:

Կրնայի՞ք բացատրել այս բարեկամին, թէ համբանք չունին մեր ազգային տօները, սուգն մինչեւ փառքը: Բայց, անոնց չի՞նչէպս կրնայ հոգեվէտ ողջ մնալ ժողովուրդ մը, երբ, տարի՞ւէ տարի, կը կորանցնէ իր յիշողութիւնը: Երբ կը մոռնայ իր յաղթանակի, սուգի կամ յիշատակի պարտաւորութիւնները, ո՞չ առաջ, տարբերական դիտելիքներ են ինքնաճանաչման եւ հպարտութեան:

Ձիշդ այստեղ պէտք էր արտասանուէր «Վանեցոց աղօթքը», համբաւն տիրող հոգեբանութեան·

Տէր, ողորմեա Հայոց ազգին,
Տուր զօրութիւն մեր խելքին,
Հալածէ դու մեր չար ոգին,
Եւ յիշեցուր Ապրիլն անգին...

Փա՛ռք տանք նորէն, որ գոնէ Տէսինը կը փառաւորուի ապրիլ 7ով: Քանանեա՛կ:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՀԻՆԳ ՆՈՐ ՑՆՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՐՍԻ ՄԷՋ

500 ՄԵՌԵԱԼ ԵՒ 1200 ՎԻՐԱՒՈՐ — 1300 ՏՈՒՆԵՐ ԿՈՐՓԱՆԱՄ

Պոլսէն կը հեռագրեն մայիս 3 թուականով.— Երկրաշարժի հինգ ուժգին ցնցումներ զգացուեցան կարսի ազէտեալ շրջանին մէջ, վերջին 24 ժամուան ընթացքին: Կէս – պաշտօնական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ մեռելներու թիւը հասած է 500ի, իսկ վիրաւորներու թիւը՝ 1200ի: Կործանած են 1300 տուներ, 15 գիւղերու մէջ, որոնք ամբողջովին սրբուած են:

ՖՐԱՆՔԵԽՈՐԴՐԴԱՑԻՆ ԴԱՇԻՆՔԻՆ ԲՆԱԳԻՐԸ

ՆՈՐ ԴԱՇՆԱԳԻՐՆԵՐ ԿԸ ՄՇԱԿՈՒԻՆ ՆՈՅՆ ՀԻՄԱՆ ՎՐԱՅ

Ահաւասիկ մայիս 2ին կնքուած Ֆրանքեւխորհրդային դաշինքին պաշտօնական բնագիրը.—

Յօդուած Ա.— Երբ Ֆրանսա եւ Խ· Միութիւնը յարձակման սպառնալիքի մը կամ վտանգի մը ենթարկուին եւրոպական պետութեան մը կողմէ, Խ· Միութիւնը եւ փոխադարձաբար Ֆրանսա յանձն կ'առնեն անմիջապէս խորհրդակցութիւն կատարել, այն միջոցներու մասին որոնք անհրաժեշտ են, պահպանելու համար Ազգերու Դաշնակցութեան ուխտին 10րդ յօդուածին տրամադրութիւնները:

Յօդ· Բ.— Այն պարագային երբ, Ազգերու Դաշնակցութեան 15րդ յօդուածի 7րդ հատուածով նախատեսուած պայմաններու մէջ, Ֆրանսա եւ Խ· Միութիւնը, հակառակ իրենց անկեղծօրէն խաղաղասիրական դիտաւորութեանց, յարձակման մը ենթարկուին եւրոպական պետութեան մը կողմէ, առանց տեղի տրուած ըլլալու, Խ· Միութիւնը եւ փոխադարձաբար Ֆրանսա անմիջապէս ապակցութիւն եւ օգնութիւն պիտի ընծայեն իրարու:

Յօդ· Գ.— Նկատելով որ, համաձայն Ազգաժողովի ուխտին 16րդ յօդուածին, Ազգերու Դաշնակցութեան ամէն անդամ որ պատերազմի կը դիմէ հակառակ 12, 13 եւ 15 յօդուածներով նախատեսուած յանձնառութեանց, ատով իսկ կ'առնենն անմիջապէս օգնութիւն եւ աջակցութիւն ընծայել փոխադարձաբար, եթէ իրենցմէ մէկը յարձակման ենթարկուի եւրոպական պետութեան մը կողմէ, այդ պայմաններուն մէջ եւ հակառակ իրենց անկեղծօրէն խաղաղասիրական դիտաւորութեանց, եւ առանց տեղի տրուած ըլլալու, ի գործադրութիւն Ա· Գ· ուխտի 16րդ յօդուածին:

Միեւնոյն յանձնառութիւնը պիտի կատարուի երբ Ֆրանսա եւ Խ· Միութիւնը յարձակման ենթարկուին եւրոպական պետութեան մը կողմէ, Ազգաժողովի ուխտին 17րդ յօդուածին 1 եւ 3 հատուածներով նախատեսուած պայմաններու մէջ:

Յօդ· Դ.— Վերոյիշեալ յանձնառութիւնները համաձայն ըլլալով պայմաններու մէջ:

Յօդ· Դ.— Վերոյիշեալ յանձնառութիւնները համաձայն ըլլալով պայմաններու մէջ:

Յօդ· Դ.— Վերոյիշեալ յանձնառութիւնները համաձայն ըլլալով պայմանները դադրեցնել կարող միայն Ազգերու Դաշնակցութեան խորհրդին համաձայնութեամբ, երբ անոնք յայտարարուին համաձայն ուխտի 16րդ յօդուածին տրամադրութեանց: Երկու կողմերը համախորհուրդ պիտի չարժին, որպէսզի Ա· Դ· Խորհուրդը իր յանձնարարութիւնները յայտնէ պարագային համար անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնելու եւ արդիւնաւորապէս ապահովելու համար աշխարհի խաղաղութիւնը, ոչ ալ կը կրճատէ այն պարտաւորութիւնները որ կ'իյնան պայմանագիր բարձր կողմերուն վրայ, Ազգերու Դաշնակցութեան ուխտով:

Յօդ· Ե.— Ներկայ դաշնագիրը, որուն ֆրանսերէն եւ ռուսերէն բնագիրները հաւասարապէս վաւերական են, պիտի վաւերացուին եւ պիտի փոխանակուին Մոսկուայի մէջ, որքան կարելի է շուտ: Դաշնագիրը պիտի արձանագրուի Ազգերու Դաշնակցութեան քարտուղարութեան մէջ: Գործադրելի պիտի դառնայ վաւերացումներու փոխանակութենէն անմիջապէս վերջ և ի զօրու պիտի մնայ հինգ տարի: Եթէ կողմերէն մէկը չեղեալ չհռչակէ զայն պայմանաժամի լրացումէն առ նուազն մէկ տարի առաջ, դաշնագիրը ի զօրու պիտի մնայ անսահման տեւողութեամբ, կողմերէն իւրաքանչիւրը ազատ ըլլալով վերջ դնելու անոր, յայտարարութիւն մը տալով մէկ տարի առաջ:

Յատկուածական բացատրութիւններ

Դաշնագրին հետ տորադրուած է նաեւ յատկուած մը, որ հետեւեալ բացատրութիւնները կը պարունակէ.—

1· Յօդ Դ.ի նպատակն է տեղել իւրաքանչիւր կողմը որ անմիջապէս ազդակցութիւն ընծայէ միւսին, անմիջապէս համակերպելով Ա· Դ· Խորհուրդին յանձնարարութեանց, երբ անոնք յայտարարուին համաձայն ուխտի 16րդ յօդուածին տրամադրութեանց: Երկու կողմերը համախորհուրդ պիտի չարժին, որպէսզի Ա· Դ· Խորհուրդը իր յանձնարարութիւնները յայտնէ պարագային համար անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնելու եւ արդիւնաւորապէս ապահովելու համար աշխարհի խաղաղութիւնը, ոչ ալ կը կրճատէ այն պարտաւորութիւնները որ կ'իյնան պայմանագիր բարձր կողմերուն վրայ, Ազգերու Դաշնակցութեան ուխտով:

2· Երկու կողմերուն հաւաքական դիտաւորութիւնն ըլլալով այս դաշնագրին միջոցաւ որ եւ է կերպով չհակասել նախապէս երրորդ պետութեանց հանդէպ եղած յանձնառութեանց, համաձայն հրատարակուած դաշնագիրներու, ներկայ դաշնագրին տրամադրութիւնները չպիտի գործադրուին այն պիտի եղանակով մը որ, անհամաձայն ըլլալով կողմերէն մէկուն ստանձնած դաշնագրային պարտաւորութեանց, կրնայ միջազգային պատժական տնօրէնութեանց ենթարկել զայն:

3· Երկու կառավարութիւնները բաղձալի գտնելով շրջանային համաձայնութիւն մը որ կը ձգտի կազմակերպել ապահովութիւնը տորադրող պետութեանց միջեւ, եւ որ կրնայ պարունակել կամ միացնել փոխադարձ աջակցութեան ուրիշ յանձնառութիւններ, իւրաքանչիւր կողմը ազատ կը ձգեն, իրենց փոխադարձ հաւանութեամբ, ի հարկին մասնակցիլ այդպիսի համաձայնութեանց, ուղղակի կամ անուղղակի, իրենց յարմար դատած եղանակով:

4· Երկու կառավարութիւնները կը հաստատեն թէ այն բանակցութիւնները որոնք յանգեցան ներկայ դաշնագրին տորադրութեան, նախապէս սկսան լրացնելու համար ապահովութեան համաձայնութիւն մը որ պիտի ընդգրկէր եւրոպայի հիւսիսային – արեւելեան երկիրները, այսինքն Խ· Միութիւնը,

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԸՆԿԵՐ ՄԱՏԹԷՈՍ ԼԷՁԼԷԿԵԱՆ

ԸՆԿԵՐ ՆՇԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

որոնց մահավնիռը ցկեանս բանտարկութեան վերածուեցաւ Նիւ Եորքի նահանգապետին կողմէ:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻՆ ԸՆԴՀ· ԺՈՂՈՎԸ

Ի՞ՆՉ ԱՐԴԻՒՆՔ ՈՒՆԵՑԱ՞Ծ ԵՆ ՄԻՆՉԵՒ ՀԻՄԱ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ԴԻՄՈՒՄՆԵՐԸ

Դաղթ· Միացեալ Յանձնաժողովը ուրբաթ օր ժողովի հրաւիրած էր զինքն ընտրող եւ իրեն աջակից միութեանց եւ կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները, զեկուցում տալու համար իր կատարած աշխատանքներու մասին: Կը մասնակցէին 30է աւելի ներկայացուցիչներ, ինչպէս եւ Փարիզի հոգեւոր հովիւ Վռամշապուհ արք·: Ատենապետ Պ· Պ· Խմէրեան կարդաց գրաւոր զեկուցումը, 1934 նոյեմբեր 8էն 1935 ապրիլ 26: Լրացուցիչ տեղեկութիւններ հաղորդեցին Պ· Պ· Բաշալեան, Խատիսեան, Ա· Խանճեան եւ Ա· Զօպանեան: Ցետոյ տեղի ունեցան քեր ու դէմ վիճաբանութիւններ: Յաջորդ համարին յետաձգելով մանրամասնութիւնները, ստորեւ կը ներկայացնենք մինչեւ հիմա կատարուած դիմումներն ու ստացուած արդիւնքները.—

1.— Աշխատանքի ընդհանուր իրաւունք եւ 10 առ հարիւր սահմանափակում կազմի կանոնէն բացառութիւն Հայերուն համար:

1.— *Պատասխան Աշխատանքի նախարարին (23 մարտ).*— 1932 *օգոստոս 10ի օրէնքը ի պաշտպանութիւն ֆրանսացի աշխատաւորութեան միօրինակ կերպով կը կիրարկուի բոլոր օտար աշխատաւորներուն, առանց բացառութիւն ընելու նոյնիսկ այն երկիրներուն որոնց հետ ըստ օրինի վաւերացուած փոխադարձութեան դաշինք ունի Ֆրանսա: Հետեւաբար անկարելի է բացառութիւն ընել ո եւ է ազգութեան համար:*

2.— Ընդհանուր ներում այն Հայերուն որոնք Ֆրանսա մտած են անկանոն կերպով եւ բնակութեան իրաւունք ձեռք բերած չըլլալով, տարիներէ ի վեր կ'ապրին առանց օրինաւոր թուղթերու:

2.— *Լուծումն այս հարցին մասին:*

3.— Արտասահմաններու եւ վտարումներու օրէնքին համար բացառութիւն ի նպաստ հայ գաղթականներուն:

3.— *Պատասխան ներքին գործերու նախարարին առ Պ· Պ· Սուլիկ եւ Մուրատ (3 յունուար).*— «Ներքին գործերու նախարարութիւնը պիտի *թէ հայ գաղթականները ինչ դժուարութեանց մատնուած են ապաստինելիք ուրիշ երկիր մը գտնելու համար, եւ կրնաք վստահ ըլլալ թէ Հայու մը համար արտասահմանի վճիռ կը տրուի ներքին բարեկարգութեան դպչող շատ ծանր պարագաններու մէջ միայն:*

4.— Իրենց աշխատաւորի իմքնութեան ճարտերուն համար աշխատանքի նոր պայմանագրութիւն ներկայացնել չկրցող հայ գաղթականներուն ի նպաստ ընդհանուր քարեացակամ տնօրինութիւն մը:

4.— *Պատասխան Աչխատանքի նախարարին (4 ապրիլ).*— *Այլ եւս աշխատանքի պայմանագրութիւն պիտի չպահանջուի, հասալ լոկ օթիւս որ փաստականութիւն մը, ուր նշանակուած ըլլայ գործատիրոջ անունը, գործին տեսակը եւ ստացուած վարձքը:*

5.— Փոքր տարիքի մէջ Ֆրանսա բերուած եւ 15, 16 կամ 17 տարեկանին հասած հայ պատանիներուն համար աշխատանքի իրաւունք:

5.— *Պատասխան Աչխատանքի նախարարին (4 ապրիլ).*— *Այս դասակարգի պատանիներուն աշխատանքի խնդրանքները ամենամեծ բարեացակամութեամբ նկատի պիտի առնուին:*

6.— Իրենց իմքնութեան ճարտերուն մէջ թուրք նշանակուած եւ Ֆրանսայի թուրք հիւպատոսարանէն իբր այն չճանչցուած Հայերը գաղթական նկատել:

6.— *Արտաքին գործերու նախարարութիւնը այս մասին յատկապէս խոստումներ տուած է եւ գործը քննութեան շրջանին մէջ է:*

7.— Գործազրկութեան նպաստը տալ հայ գործազուրկներուն, առանց հաշուի առնելու փոխադարձութեան օրէնքը:

7.— *Պատասխան աշխատանքի նախարարին (23 մարտ).*— *Աշխատանքի նախարարութիւնը իշխանութիւն չունի պարտաւորելու գործազրկութեան նահանգային եւ գաւառային տնտուկները որ Ֆրանսայի հետ փոխադարձութեան դաշինք չունեցող երկիրներու հպատակներուն նպաստ տան: Բայց, նկատի առնելով 1928 յունիս 30ի Ժրնեւի համաձայնութեան յանձնարարութիւնը եւ գաղթականներուն դժուարին կացութիւնը, Աշխատանքի նախարարութիւնը անոնց ի նպաստ կը միջամտէ վերոյիշեալ տնտուկներուն մօտ:*

8.— Գործ կամ պաշտօն չունեցող չափաւոր հայ գաղթականներուն 20 ֆրանքնոց իմքնութեան ճարտ տալ փոխանակ 100նոցի եւ այս մտերով յանձնարարութիւն ընել թէ Փարիզ եւ թէ գաւառները:

8.— *Ներքին գործերու նախարարութիւնը դեռ մեզի չէ հաղորդած այս մասին իր որոշումը: Փարիզի մէջ, ոստիկանութեան վերատեսչութիւնը բարեացակամութեամբ կը վերաբերուի այս մասին իրեն եղած խնդրանքներուն:*

ԻՆՔՆՈՒՔԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ՆՈՐ ՇԱՐՔԸ — S. T. U.

Աշխատանքի նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ անոնք որոնց իմքնութեան թուղթերու պայմանաժամը լրացած է 1934 դեկտեմբեր 31ին եւ որոնց մականունները կը սկսին S. T. U. տառերով (Փարիզէն), պէտք է դիմեն մայիս 10էն 18, Փարիզի մէջ՝ թիւ 391, Ռիւ տը Վօժիրար, արուարձաններէն՝ թիւ 7, Ռիւ տը Ժույ: Գրասենեակները անընդհատ բաց են ժամը 8էն 14·45:

ԵՐԿԱՐ ՊՈԵՏԻ ՍՈՉԻ ՀՈԳԻ ՄԱՍԻՆ

3.- Դեմի կայարան ներս

— Դա՛կ ֆար ...:

Մայրս ինչ-որ մեկին, ուր էլ նա լիներ, ինչ-որ տեղ ուղարկելիս, ինչ-որ բան էր պատվիրում, ինչ-որ բան էր հիշեցնում, որ մեկը չմոռանա, ինչ-որ բան էր ասում, որ մեկը չսխալվի, ինչ-որ բան էր կրկնում, որ մեկը լավ հասկանա, ինչ-որ բան էր ստուգում, որ մեկը չկասկածի, ինչ-որ բան էր ուզ

ՏԵՐԵՒԱՐ ԳԱՂՏՆԻՔ ՅԱՅՏՆԱԲԵՐԵԼ ԱԶ

(Տես «Յառաջ», ապրիլ 14, 16, 17, 18, 19 եւ 20)։

Ֆիւմ մը պիտի ներկայացնէր իր տա-

— Ինչ կ՚ուժեղ ասոնք պատմուածները... Ամէն մէկը առանձին՝ հետաքրքրական, բայց իսկ միասին առած՝ ամբողջ մը կը կազմեն, որ կը ներկայացնէ ոչ միայն ձեր տաղանդը, այլ նաեւ ձեր հոգեբանական ուսումնասիրութիւնները։ Ինչպէ՞ս կրցաք ամէն մէկ պատմուածքի համար ընտրել այդ նիւթերը, որոնք ամէնէն աւելի կը յարմարին ձեր տաղանդին։

— Ես ինքս ալ չեմ գիտեր, ինչպէ՞ս կրցած եմ... Ամէն մէկ նիւթ ինքնին կը ծնի, կը հասուննայ, կը պատրաստուի, եւ երբ ես կը զգամ, որ ան հասած է իր լրումին, կը նստիմ սեղանիս առջեւ եւ կը գրեմ։ Ես չեմ ուզեր ոչ ոքի նմանիլ, ոչ ոքի հետեւիլ։ Ես կ՚ուզեմ միայն ինքս ինծի հաւատարիմ մնալ։

— Ձեր գործերուն մէջ կը նկատենք, որ դուք կը սիրէք ամէն տեսակ մարդիկ ներկայացնել, ամէն տեսակ միջավայրեր։ Ինչո՞ւ համար։

— Որովհետեւ ես կը սիրեմ կեանքը։ Ես կը սիրեմ կեանքը իր բոլոր դրսեւորումներուն մէջ։ Ես կը սիրեմ կեանքը, որովհետեւ ան ինծի համար միշտ նոր է, միշտ անսպասելի։ Ես կը սիրեմ կեանքը, որովհետեւ ան ինծի համար միշտ նոր հարցեր կը ծնի։ Ես կը սիրեմ կեանքը, որովհետեւ ան ինծի համար միշտ նոր հարցեր կը ծնի։ Ես կը սիրեմ կեանքը, որովհետեւ ան ինծի համար միշտ նոր հարցեր կը ծնի։

— Ձեր գործերուն մէջ կը նկատենք, որ դուք կը սիրէք ամէն տեսակ մարդիկ ներկայացնել, ամէն տեսակ միջավայրեր։ Ինչո՞ւ համար։

— Որովհետեւ ես կը սիրեմ կեանքը։ Ես կը սիրեմ կեանքը իր բոլոր դրսեւորումներուն մէջ։ Ես կը սիրեմ կեանքը, որովհետեւ ան ինծի համար միշտ նոր է, միշտ անսպասել

Գերմանիան, Չեխոսլովաքիան, Լեհաստանը եւ Ա. Միութեան դրացի պալթեան պետութիւնները: Այս համաձայնութեան կողքին պէտք է կնքուէր ալակ - ցութեան դաշնագիր մը Ա. Միութեան, Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ միջեւ, որով իւրաքանչիւրը պարտաւոր պիտի ըլլար ալակցութիւն ընծայելու անոր որ յարձակման մը պիտի ենթարկուէր այդ երեք պետութիւններէն մէկուն կող - մէ: Թէեւ պարագաները թոյլ չտուին այդ համաձայնութեանց կնքումը, որ բաղձալի կը համարուի երկու պետութեանց կողմէ, բայց իրողութիւն է որ ֆրանքեւխորհրդային ալակցութեան դաշնագրով եղած յանձնառութիւնները պիտի բանին նախապէս ծրագրուած երրեակ համաձայնութեան սահմաննե - րուն մէջ:

ԴԱՇՆԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿ ՄԸ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐԸ

Լորտերու ժողովին չորեքշաբթի օրուան նիստին մէջ, ազատականները կարգ մը հարցումներ ուղղեցին դաշնագիրներու վերաքննութեան, այդ առթիւ կազմուելիք տեսանի մը եւ միջազգային ուժի մը կազմակերպութեան մասին: Կառավարութեան կողմէ պատասխանեց Լորտ Սէքէնհօմ, արտաքին նախարա - րութեան խորհրդականը, որ բացատրեց թէ Ազգերու Դաշնակցութեան 19րդ յօդուածը (վերաքննութիւն անգործադրելի դաշնագիրներու) լիովին կը հա - մապատասխանէ իր նպատակին: Այս առթիւ հերքեց այն կարծիքը թէ Մեծն Բրիտանիա յանկեանական կը նկատէ դաշնագիրները, անկարելի համարելով որ եւ է սրբագրութիւն: Այս տեսակէտը հիմնաւորելու համար, յիշեց փետր. 3ի անգլեւֆրանսական համաձայնութիւնը եւ չարունակեց.

— «Այն պահուն երբ կը նախատեսուէր վերապրելի դաշնագրին ե. մասին վե - րաքննութիւնը (զինուորական տրամադրութիւններ), գերմանական կառավա - րութիւնը հաղորդեց պարտաւորիչ զինուորութեան վերահաստատումը: Այս արարքը բնականաբար քանդեց այն հիմերը որոնց վրայ պիտի առաջնորդուէին Սըը ձօն Սայմընի եւ Պ. Իոընի խօսակցութիւնները: Սակայն եւ այնպէսԱնգլիոյ նախարարները ուրիչ երկիրներ ալ գացին եւ իմացան անոնց տրամադրութիւն - ները »:

Ինչ կը վերաբերի այն առաջարկին թէ միջազգային տեսան մը կազմուի, Ազգերու Դաշնակցութեան 19րդ յօդուածով նախատեսուած խնդիրները քննե - լու համար, Լորտ Սէքէնհօմ բացատրեց թէ այդպիսի գաղափար մը բոլորովին հակառակ է յօդուածին տառին եւ ոգիին: Ճիտոյ, «ոչ Անգլիա, ոչ ալ որեւէ եր - կիր արտաքին չէ առ այժմ նկատի առնելու միջազգային բանակի մը կազ - մութեան գաղափարը: Հիմ բռնելով Գերմանիոյ 36 զօրաբաժինները, ես կը կարծեմ թէ այդպիսի միջազգային ուժ մը պիտի ունենայ երկու միլիոնէն մին - չեւ երեք միլիոն զինուոր, միայն ցամաքային բանակի համար»:

Խորհրդականը այնուհետեւ պատասխանեց այն մեղադրանքներուն թէ Գերմանիա դրժեց դաշնագիրը, որովհետեւ միւս պետութիւնները չկատարե - ցին իրենց յանձնառութիւնները զինաթափութեան մասին: «Պարտք կը սեպեմ յիշեցնել թէ Հիթլէր բացորոշապէս յայտարարեց որ Սարլի խնդիրը կար - գադրուելէ վերջ, այլեւս հողային պահանջներ չունի Ֆրանսայէն կամ ուրիչ որ եւ է պետութենէ՝ արեւմտեան Եւրոպայի մէջ »:

—o—

ԿԻՆԸ ՀԻԹԼԷՐԸ ՆԱՄԱՏԱԿ ԸՆԴՀԱՏՈՎ, գերմանացի մը ամուսնալուծման դիմեց եւ դատը շահեցաւ, գերագոյն ատեանին առջեւ:

Հ Յ. Դ.

Փարիզ

ՓՐՈՓԱԿԱՆՏԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԺՈՂՎԸ այս Շորեքշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 32, Ave. des Goblinsի սրճարանի վերնայարկը:

ՄԱՅԻՍ 28ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Մայիս 25ին փըթի ժոհունճալի ստահին մէջ

ՅԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ Մ.-ՃԻՀՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

ՄԱՅԻՍ 12Ի ԿԻՐԱԿԻՆ ԺԱՄԸ 4ԷՆ 12

Victor - HugoԻ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

46bis, Rue Saint Didier. Paris (16)

Métro: Boissière եւ **Trocadero**

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԲԱԺԻՆ:

երգ, պար եւ սիրուն անակնկալներ սիրուած եւ կարող արուեստագէտներու կողմէ:

Հաճելի Jazz եւ մաղելի պիւֆէ:

Մուտք.— Այրերու՝ 7.50 ֆրանք, կանանց՝ 5 ֆրանք:

ՖՐ. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՔՍԱՆԱՄԵԱԿԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ Ֆ.Ր. Կ. ԽԱՉԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այսօր կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, *Salon COLISÉE*ի շքեղ սրահին մէջ

Կը խօսի՝ Տիկին ՓԻՊՐԻԹՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին՝ Տիկ. Թէրզիպաշեան (*Փարիզէն եկած*) (*երգ*), օր. Գէորգեան (*երգ*), օր. փափազեան եւ պ. Գարագաշեան (*Կովկասեան պարեր*), Չէօրէքճեան եւ իր խումբը (*նուագ*):

Կը ներկայացուի՝ ԴՈՒՈՒՄԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԸ (*զաւեշտ*)

դերակատարութեամբ՝ Պ. ՏԷՐ-ՎԱՐԴԱՆԵԱՆի

Գեղարուեստական բաժինէն վերջ եւրոպական եւ կովկասեան պարեր:

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Sociétés Savantesի սրահներուն մէջ

28, Rue Serpente, Paris (6e)

Métros: St. Michel et Odéon

Բժշկական Միութիւն եւ Պետ. Հ. Կարմիր Խաչի Մասնաճիւղ, քաղաքացիական իրենց նախկին յաղորդութիւններ - ըէն, երկամեայ դադարէ մը յետոյ, կը վերսկսին իրենց դասախօսութիւնները առողջապահական նիւթերու վրայ:

Դասախօսութիւնները տեղի պիտի ունենան Մայիս եւ Յունիս ամիսներուն մէջ, ԱՌԱՋԻՆ եւ ԵՐԿՈՐԴ Ե - ՐԵՔՇԱԲԹԻ ղիչերները՝ ժամը 21ին:

Ահաւասիկ դասախօսութեանց ժամանակացոյցը.— 7 Մայիս, երեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Նախագահ՝ ՏՕՔԹ. ՔՕԼՕԼԵԱՆ, *նիւթ՝* 1.— *Կանխազգուշական միջոցներ՝ Թոքախտէ զերծ մնալու՝* Տոքթ. Արթինեան, 2.— *Դարմանում Թոքախտի եւ* B. C. G.՝ Տոքթ. Կարապետեան:

21 *Մայիս, երեքշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, Նախագահ՝* ՏՕՔԹ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ, *նիւթ.՝* 1.— *Ալքօլամոլութիւն՝* Տոքթ. Եագմուրեան, 2.— *Մրսային հիւանդութիւններու դէմ կանխազգուշութիւն՝* Փրօֆ. Տոքթ. Ադաջանեան:

4 *Յունիս, երեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Նախագահ՝* ՓՐՕՖ. ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ, *նիւթ՝* 1.— *Սրճամոլութիւն՝* Տոքթ. Տէր Աւետեսեան, 2.— *Ծխամոլութիւն՝* Տոքթ. Այվազեան, 3.— *Տան առողջապահութիւն՝* Պ. Կ. Բասմաջեան:

18 *Յունիս, երեքշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, Նախագահ՝* ՏՈՒՔԹ. ԵԱ - ՂՈՒԿ, *նիւթ՝* 1.— *Սեռային ախտերու դէմ կանխազգուշութիւն՝* Տոքթ. Գրիգորեան, 2.— *Ցրի կնոջ առողջապահութիւնը՝* Տոքթ. Խաճեեան:

ՄԱՅԻՍ 8 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Salle Omnia Ciné Information

5, Bld. MONTMARTRE

կը ցուցադրուի առաջին հայերէն խօսուն շարժանկարը

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Դերակատարութեամբ հայ արուեստագէտներու

Տեւական ցուցադրութիւն առաւօտեան ժամը 11էն մինչեւ կէսօրէ վերջ ժ.ը 1

ԹԻԿՆԱԹՈՒՌ 3 — 5 ՖՐԱՆՔ

ՊԱՐԱՆՅԻԿ - ԵՐԵԿՈՅԹ

Ջ. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այսօր կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր

ՎԻՔԹՕՐ - ՀԻՒԳՕԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

46ter rue St. Didier. Paris (16). Métro: Boissière.

Պար: Գոթիյեան: Ընտիր ճաշ՝ Ferrerio, Accordéoniste.

Մուտք.— Այրերու՝ 7.50, կիներու՝ 5 ֆրանք:

ՊՏՐՈՒԱՏՈՒԵՑԻՔ

Դպրոցասէրի ԱՆԿԵՆԻ *Մասնաճիւղի Տարեկան Պարահանդէսին*

ՏԵՂԻ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ 19 ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԺԱՄԸ 3.30ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ

ԱՆԿԷՆ **Salle des FÊTES**Ի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Հետաքրքրական անակնկալներ: — Ընտիր ճաշ: — Աժան պիւֆէ: — Մուտք՝ 10 ֆրանք:

Mme. Mary MARQUET
(Soc. de la Com. Française)

ՀՐԱԺԵՇՏԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԼԵՒՈՆ ՑԱՐՈՒԹԻ

ԽՈՐՀՐԴ. ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԵԿՆԵԼՈՒԻՆ ԱՌԹԻՒ

18 ՄԱՅԻՍ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ ՃԻՇՏ 9ԻՆ

Salle du Conservatoire

21bis, Rue du Conservatoire

Métro: Montmartre ou Cadet

Հովանաւորութեամբ Տիկին ԼԵՒՈՆ ՊԷՑ ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆի

Կը մասնակցին Փարիզի թատրոններու յայտնի աստղերէն՝

Mme. Mary MARQUET Soc. de la Comedie Française, **M. DULLIN, Mr. Mr. Ch. BOYER, Pierre BLANCHAR, ALCOVER, MAXUDIAN et BALPETRÉ.**

եւ Փարիզահայ ծանօթ դերասանուհիէն՝

ՕՐ. ԱՆԱՀԻՏ, ՏԻԿԻՆ ՄԱՔՍՈՆԱԼՏ, Պ. Պ. ԳՄԲԻԹԵԱՆ, ՍՎԱՃԵԱՆ

կը ներկայացուի՝ ՍԻՐՈՅ ԶԱԻԱԿԸ

Ընտանեկան տրամ **3** արար, վերածում՝ Լ. ՑԱՐՈՒԹԻ

Գեղարուեստական բաժին, Շիլէրի «ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԷՆ» 2 պատկեր

Բեմադիր՝ **H. de BAGRATIDE**

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Գործ կը փնտռէ տնական աշխատանքներու մէջ փորձառու հայ կին մը, որ գիտէ պատրաստել արեւելեան եւ եւրոպական կերակուրներ եւ անուշեղէններ: Դիմել Տիկին Պէաթրիս Համամճեանի, 4, Rue de la Défense, Issy - les - Moulineaux, Seine.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Փորձառու եւ կարող ձեւապիտուհի եւ կարուհի մը գոհացուցիչ շաքաթական: Գիմել՝ Հ. ՈՒԶՈՒՒՆԵԱՆի, 42, Rue des Pâquerettes Alfortville (Seine): Կէս օրէ վերջ ժամը 1—3, իսկ երեկոները 7էն վերջ մինչեւ ժամը 9:

ԳՈՒՇԱԿՈՒՀԻ
Տիկ. ՄԱՐԻԱ ՉԻՆԻ
Դիմիլ ամէն օր (կիրակին մէջը) ժամը 3.7, բացի երկուշաբթի: 62, **rue de Rochefoucauld**, բակին խորը, Բ. յարկ, ձախ կողմ: Մէթրօ՝ **Pigalle:**

ԳԱՅԷՔ

CIGALE CINÉMA

60 Avenue de Saxe-LYON

ՓՆՏՐԵՑԷՔ եւ ԿԱՐԴԱՑԷՔ
երգիծաթերթը՝ «Մ Ե Ղ Ո Ւ»
փարիզի եւ շրջանի *Յառաջի* ցրուիչ
Պ. Ա Ի Ե Տ Ի ՍԷՆ:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ եւ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՊԱՆԵԷՕ-ՔԱՇԱՆԻ «ՅԱՌԱՋԴԻՄԱԱԻՐԱՑ» ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Այսօր կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին *150, Route d'Orléans, Bagneux,*

ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԵԱՄԲ ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ

Թատրոն, նուագ, երգ եւ արտասանութիւն աշակերտներու կողմէ:

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԴԱՍ ՄԸ

Ծախսերու մասնակցութեան համար կը գանձուի 3 ֆրանք:

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՒԹԵ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին

33, Rue Poissonnière (Rex սինեմային ճիշտ քովը)

Մէթրօ՝ Bonne-Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14—18 եւ ժամադրութեամբ:

Etude de Me BERNARD WAHÉ

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

159, Rue Lafayette **Tél. Nord 68 - 02**

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փոդոցի արկածներ, անմամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարաններու առջեւ, կուտայ **certificats de coutumes**ներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները:

Ամէն տեսակ մասնաւոր հանգամանք ունեցող վաւերաթուղթի խմբագրութիւն, ընկերութեան կազմութիւն եւ հաշուեյարդար: Նախարարութեանց եւ հանրային վարչութեանց ուղղուելիք խնդրագիրներ ե թղթակցութիւններու կազմութիւն: Հարկային զեղչեր: Ներկայ տնտեսական կացութեան պատճառաւ խորհրդակցութիւններ կը տրուին **10** ֆրանքի, իսկ նամակով եղած խորհրդակցութեանց համար **15** ֆրանք:

Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17 — 19: Նաեւ ժամադրութեամբ

ՄԱՌՆԵԼԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Անզուգական ներմակեղէններ, Peau d'Ange, գովպինէզոն, շապիկներ, վարտիքներ, շրմիգիէներ, շրմիգ Lacoste եւլն. եւլն.:

կը ծախենք ամէնքդ գիներով:

LEMETTRE FRÈRES

Վանառանիթ «ELDAY», Մասնագէտ արտադրիչներ:

104, Rue Réaumur, Paris. Métro Sentier («Intransigeant»ի դիմաց):

Ապսպրանքները կը դրկուին *contre remboursement*ով, եթէ կանխավճար մը տրուի:

ՀԱՅ ՄԱՌՆԱՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

*TRICOT KÉBABDJIAN*Ի ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է

14. Rue de Tracy, *Paris* (2) Մէթրօ՝ St. Denis

Articles de Saison

ԲԱՐՁՐ ՈՐԱԿ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԴԻՆ
ՆՄՈՅՇՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ՓՐԱՆՔՈ
ՍՊԱՍՊՐԱՒՐՆԵՐՈՒ ԱՐԱԳ ՅԱՆՁՆՈՒՄ

ձեր շահը կը պահանջէ գնել ուղղակի գործարանէն

ԲԱՐԵՓԱՍՏԻԿ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՔԱՌԹԻԷ ԼԱԹԷՆԻ ՄԷՋ

Café - Restaurant "ATLAS„

30, Rue des Ecoles եւ 16, Rue des Carmesի անկիւնը, Paris (5).

Tél. Odéon 53 - 55. Մէթրօ Maubert Mutualité.

Մաքրիտանական ոճով, շքեղ եւ պերճ զարդանկարչութեամբ պճնուած: Ընտիր յաճախորդներու հաճելի շրջանակ: Առաջնակարգ ճաշ եւ սուրճ, չափաւոր գիներով: 10 ֆր. կամ ընտրովի պնակներու սպասարկութիւն: Անտալուզեան նուագախումբ:

Յաճախորդները պիտի գտնեն ամէնէն արդիական *քոնֆորը*, հաճելի կրկեսային մթնոլորտ, կատարեալ քաղաքավարութիւն եւ սպասարկութիւն: Թէյարան: Մարդկեան արտադրութիւններ:

ԵԿԷՔ ՏԵՍՆԵԼ ԱՅՍ ՓՈՔՐԻԿ ԴՐԱԽՏԸ

Սրճարանի պարկեշտ եւ վստահելի ուղղութիւնը ճաշոյք պիտի պատճառէ բոլոր մտաւորականներուն:

Ջանազան նուագարանները կը գտնուին յաճախորդներու տրամադրութեան տակ: *Հինգ լեզու կը խօսուի:*

ԳՆՈՒՄ, ՎԱՃԱՌՈՒՄ, ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ եւ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ
ՄՕԹԷՕՐՆԵՐՈՒ, ՐԷՕՍՔԱՔԵՐՈՒ, ՔՕՄԻՒՔԱՔՐԻՍՆԵՐՈՒ

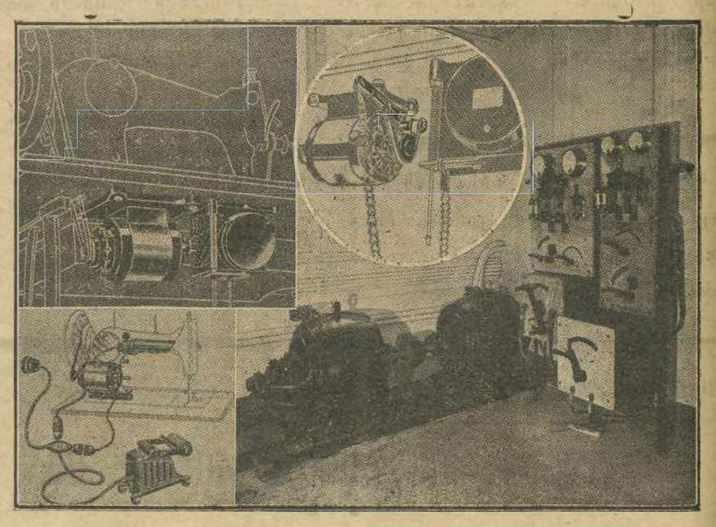

HOVHANESSIAN, Ingénieur E. M. I.
14, Rue Soleil, Paris (20)

R. C. S. 579,489 Tél. **Ménil.: 41-67** Ch. Postaux Paris 1717.38

ԿՈՒԶԷ՞Ք ԶՈՒՏ ԽԱՂՈՂԷ ԵՒ ԱՆԻՍՕՆԷ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՕՂԻ ԽՄԵԼ

ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ
ՓՏՏՈՒՆԵՐ
ԵՒ ԴՆՆԴՆԵՐ

ՐԱՔԻ ՏԻՒԶ

ԱՐՓԱՑԱԿԱՆ ԽՄԻՉՔ

ԿԱՉԴՈՒՐԻՉ
ԱՆԱՐԱՏ
ԱԽՈՐԺԱԲԵՐ

Պոլսոյ օղին է որ ձեր ուզածին պէս կը ներմկնայ եւ քէյֆ կուտայ:

Ֆրանսայի համար արտօնատէր՝ Հ. ՏԱԼԱՖԻԻԲԼԵԱՆ

8, Rue Suffren, MARSEILLE, Tél. D. 70-89

Փարիզի ներկայացուցիչ Գ. ՃԻՏՃԵԱՆ,

75, Ave. Victor – Hugo, **Clamart (Seine)**

Լիոնի ներկայացուցիչ ՃԷՆԿԷՏՐԵԱՆ եւ ԹԼՐԶԻԵԱՆ

211, Rue de Criqui

Le Gérant: H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN) **17, Rue Damesme, PARIS (13)**

■■■ LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
(ՐՐԹՍԻ ԵԿԻ ՀԱՄԱՐ' Métro : TOLBIAC)

17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ Երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 7 ՄԱՅԻՍ
MARDI 7 Mai 1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2798 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ...

(ՄԵՐ ՏԵՂԸ ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ)

= o–o =

Անդրկովկասը իր ամբողջութեանը մէջ — Ազրբէջան, Վրաստան, եւ Հայաստան — 1935ին պիտի ունենայ 7,840,519 բնակիչ:

Իր ամբողջութեան մէջ Անդրկովկասը այսօր ունի 185,457 քառ. քիլ. տարածութիւն:

Անդրկովկասի բնակչութիւնը — 7,840,519 շունչ — իր երեք ժողովուրդներու միջեւ բաշխուած է հետեւեալ ձեւով.— Վրաստան՝ 3,369,557, Ազրբէջան՝ 3,233,751, Հայաստան՝ 1,237,311:

Տարածութեամբ Անդրկովկասը բաշխուած է հետեւեալ ձեւով,— Ազրբէջան՝ 85,968 քառ. քիլ., Վրաստան՝ 69,525 քառ. քիլ., Հայաստան՝ 29,964 քառ. քիլ.:

Թիւերը կը վկայեն, որ Հայաստանը թէ՛ իր տարածութեամբ եւ թէ իր ժողովուրդի քանակով կը գրաւէ յետնագոյն տեղը Անդրկովկասի մէջ: Մենք ունինք Անդրկովկասի հողային տարածութեան հազիւ 16,1 տոկոսը եւ ազգաբնակութեան՝ հազիւ 14,5 տոկոսը: Վրաստանն ու Ազրբէջանը, որ ընդհանուր առումով հաւասար բաժիններ ունին, միասնաբար կը գրաւեն Անդրկովկասի հողային տարածութեան 83,9 տոկոսը եւ ժողովուրդի՝ 85,5 տոկոսը:

Սովորաբար թոյլը բարեկամներ չունի. այդ է պատճառը, որ Անդրկովկասի հանրային - քաղաքական կեանքը ընթացաւ գերակշռաբար թաթար - վրացական բարեկամութեան նշանակի տակ: Պատճառներ չկան ապագայի նկատմամբ աւելի լաւատես ըլլալու. պէտք է ենթադրել որ նաեւ հետագային — երբ մանաւանդ փոթորիկներու բռնուի մեր նաւը — մենք դարձեալ մեր դէմ պիտի ունենանք թաթար - վրացական պլոքը:

Այլ խօսքով՝ եթէ պատմութիւնը քաղցր անակնկալներ պահած չէ մեզ համար, մենք պիտի ունենանք,— 16,1ը՝ 83,9ի դէմ (տարածութեամբ) եւ 14,5ը՝ 85,5ի դէմ (ժողովուրդով):

Զուր է այս թիւերը մեկնաբանել. անոնք անկարող են ըմբռնութեան չմղել անգամ ամէնէն յուսահատ խաղաղասէրը: Իր բոլոր ուժերով երեքէն մէկը ըլլալով, իբրեւ հաւասար հաւասարներու մէջ, այսօր մենք դարձած ենք յետնագոյնը յետիններու մէջ: Խորհրդային իշխանութիւնը մեզմէ խլած է մեր անվիճելի հողերը (Ախալքալաք, լեռնային Գանձակ, Նախիջեւան, լեռնային Ղարաբաղ, Պորչալու եւն.) եւ զանոնք բաշխած Թաթարին եւ Վրացիին միջեւ: Նոյն ձեւով այդ նոյն հողերու հետ ան մեզմէ պոկած է նաեւ մեր ժողովուրդը եւ զայն տարրալուծած Անդրկովկասի եւ անկէ աւելի հեռուները ինկած երկիրներու միջեւ:

Գաղթաշխարհի մէջ Մոսկուան վարձկան չունեցաւ կը պահէ, օրն ի բուն հաջելու եւ ընդհանուր ժխորի մէջ բանականութեան ամէն ձայն խեղդելու համար:

«Ալեքսանդրապոլի դաշնագի՛ր», — ահա այն ծամօնը, որ նենգ Քրեմլը դրած է իր բարակներու բերանը եւ զանոնք ճամբած դէպի գաղթաշխարհի զանազան անկիւնները:

Բայց մեր յիշատակած փաստերէն եւ ո՛չ մէկը կապ ունի ըլլալ «Ալեքսանդրապոլի դաշնագիր»ին, ըլլայ «Կարսի անկում»ին հետ...

Հայկական հողերը — խօսքը այսօրուան Անդրկովկասի մասին է — մեզմէ խլուեցան եւ տրուեցան ոչ թէ Թուրքիոյ եւ կամ այլ օտար պետութեան մը — զէնքով կամ դաշնագրով —, այլ այդ հողերը մեզմէ պոկուեցան եւ տրուեցան անդրկովկասեան ժողովուրդներուն, Թաթարին եւ Վրացիին:

Այս անարդարութեան միակ հեղինակը ինքը Մոսկուան է, վերին իրաւարարը անդրկովկասեան ժողովուրդներու:

Անոր հրահանգով ծուէն - ծուէն եղաւ մեր հայրենիքը՝ տեւաբար թշնամանքի մէջ պահելու համար Անդրկովկասի բախտակից ժողովուրդները:

Այն գերեզմանը, որ առաջին անգամ փորուեցաւ Պրեսթի մէջ — անդրանիկ դաշնագիրը 1917էն առաջ — պրեսթեան այդ նոյն դաւն է, որ կը շարունակուի մինչեւ այսօր:

Եւ Քրեմլը որքան աւելի կը հարուածէ մեզ, այնքան աւելի հայանուն ստրուկը կը սողայ անոր առջեւ եւ այնքան աւելի կը լիզէ անոր ոտքերը.

«Խորհրդային Հայաստանը,— իր ապր. 2ի խմբագրականով կը գրէր Պոսթընի անպատիւը («Պայքար»),— այնքան ապատ ու ինքնավար է, որքան չէ եղած պատմական Հայաստանը ոչ Արշակունեաց եւ ոչ Բագրատունեաց օրով, Մեծն Տիգրանի կարճատեւ շրջանէն յետոյ»:

Այսքան զազիր ապաղակներ լսելէ յետոյ ինչո՞ւ կը զարմանաք, երբ Անդրկովկասէն Հայութեան բաժին ինկած է հազիւ 16,1 տոկոս (հողով) եւ ընդամէնը 14,5 տոկոս (ժողովուրդով):

(Խմբագրական «ՅՈՒՍԱԲԵՐ»)

Եկեղեցականներու տարազը կը փոխուի

—o—

Պոլսոյ պատրիարքը որոշած է խորհրդակցութեան հրաւիրել Պոլսոյ եկեղեցիներուն ատաքերէցները: Յունիս 13ին գործադրուելիք օրէնքին համաձայն տարազ եւ գլխարկ կրելու առթիւ՝ վայելուչ աշխարհական տարազ ու գլխարկ ունենալու համար հարկ եղած յանձնարարութիւնը պիտի ըլլայ, ձեւի միօրինակութիւն մը ապահովելով, որպէսզի գոյնզգոյն, խայտաբղէտ զգեստներ հագնողներ չըլլան, անհամաձայն՝ իրենց պաշտօնին լրջութեան:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՄԱՀԱՊԱՏԻԺ ՎԵՆԻԶԷԼՈՍԻ եւ ՓԼԱՍԹԻՐԱՍԻ ՀԱՄԱՐ

—o—

ՈՒՐԻՇ ՄԱՀԱՎՃԻՌՆԵՐ ԵՒ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Աթէնքի պատերազմական ատեանին առջեւ կարգով լսուեցան նախկին վարչապետներ Կոնաթասի Փափանասթասիուի, Քաֆանտարիսի եւ ուրիշ ամվարչապետներ Կոնաթասի, Փափանասթասիուի, Քաֆանտարիսի եւ ուրիշ ամպանեց ինքզինքը: Յայտարարեց թէ Վենիզելոսեան կուսակցութեան պատկանելով հանդերձ, մերժած է մասնակցիլ զինուորական լեկային, թէ քանի մը ամիսէ ի վեր պաղած էր Վենիզէլոսէն, իսկ Փլասթիրասի հետ հեռաւոր կապեր միայն ունէր: Ապստամբութենէն ի վեր բազմաթիւ պատերազմական ատեաններ գումարուեցան ամբողջ Յունաստանի մէջ, դատելով հարիւրաւոր ըմբոստներ, բայց ոչ մէկ տեղ չլսուեցաւ իր անունը: Եթէ ինք մաս ունեցած ըլլար ապստամբութեան մէջ, իր պատասխանատուութիւնները ուրանալու վատութիւնը չպիտի գործէր: 1922ին վարչապետ ըլլալով, երբ զինուորական ատեանը մահուան դատապարտեց հինգ նախարարներ եւ Զօր. Հաճիանէսթին, ինք զատական նախարարին հետ ստորագրեց հրամանագիր մը, որ ներում կը շնորհէր մահապարտներուն, բայց Զօր. Փլասթիրաս մերժեց ստորագրել եւ վճիռը գործադրուեցաւ: Այն ատեն չհրաժարեցաւ, չծանրացնելու համար կացութիւնը եւ յաջողեցաւ արգիլել ուրիշ մահավճիռներ: Ատեանին նախագահը զանազան հարցումներ ուղղեց եւ երբ հարցաքննութիւնը վերջացաւ, յայտարարեց — « Ձեր պատասխանները չպիտի գոհացնեն իմ խիղճս »:

Պ. Փափանասթասիու բողոքեց ամբաստաններու վկայութեանց հետ, եւ բացատրեց թէ ընդդիմադիր պետերը մտահոգութեան մատնուած էին, միապետութեան վերահաստատման համար մղուած պայքարէն: Սակայն ինք հակառակ էր ըր եւ է բռնութեան, որովհետեւ ներքին պառակտումները վնասակար կը համարէ ազգին համար: Վենիզէլոս ահագին չարիք պատճառեց երկրին, մասնաւորապէս ապստամբութեամբ: Յետոյ կոչ մը ուղղեց ազգային միութեան համար: Պ. Քաֆանտարիս ալ նոյն ոգին արծարծեց:

Յետոյ ընդհ. դատախազը խօսք առնելով, մահապատիժ պահանջեց Պ. Վենիզէլոսի համար, ցկեանս տաժանակիր աշխատանք՝ Պ. Պ. Մոսքովիթիսի, Քունտուրոսի եւ Մարիսի համար որոնք փախած են, ինչպէս եւ Պ. Պ. Արկիրոփուլոսի, Պուրտարասի եւ Ցանակաքիսի համար,— բոլորն ալ յայտնի դէմքեր: Յետոյ ութ ամիս բանտարկութիւն պահանջեց Կոնաթասի, մէկ ամիս՝ Քաֆանտարիսի, հինգ ամիս՝ Փափանասթասիուի եւ չորս ամիս՝ Միլոնասի համար: Վերջապէս պահանջեց ութ տարի բանտարկութիւն՝ Վենիզէլոսի որդւոյն համար:

Պատերազմական ատեանը ի բացակայութիւն մահուան դատապարտեց Վենիզէլոսն ու Փլասթիրասը: Դարձեալ ի բացակայութիւն քսան տարի բանտարկութեան դատապարտուեցաւ եվմական նախկին նախարար Մարիս, տասը տարուան՝ Վենիզէլոսի որդան՝ Քիրիաքոս, քսանական տարուան՝ նախկին նախարար Պ. Արկիրոփուլոս եւ հրապարակագիր եւ նախկին նախարար Պ. Մոսկովիթիս: Պ. Կոնաթաս դատապարտուեցաւ հինգ տարուան, նախկին նախարար Պ. Եօանիտիս՝ երեք տարուան եւ ուրիշներ՝ աւելի պակաս: Անպարտ արձակուեցան նախկին նախարարներ Փափանասթասիու, Քաֆանտարիս եւ Սոֆուլիս, Միլոնաս եւ հրապարակագիր Լամպրաքիս:

Ի՞նչ կ'ըսէ ամբաստանագիրը

Ընդհ. դատախազը իր պահանջագրին մէջ դայրոյթով բողոքեց ամբաստանեալներուն այն մեղադրանքին թէ պատերազմական ատեանը«պատահական դատարան մըն է որ միայն կառավարութեան հրամանները կը գործադրէ»: Բացատրեց թէ զինուորական դատաւորները ոչ մէկ կուսակցութեան կը պատկանին, եւ միայն արդարութեան եւ հայրենիքին կը ծառայեն: Դատախազը յետոյ պնդեց թէ ապստամբական շարժումը կանխամտածուած եւ շատոնց պատրաստուած էր, բոլոր մանրամասնութիւններով: «Խռովարարական շարժման վարիչները իրենց գալը կազմակերպած էին իբրեւ ճշմարիտ յելուզակներ»: Ապստամբ սպայ Պուրտարասի տան մէջ գտնուած թուղթերը կ'ապացուցանեն թէ Պ. Վենիզէլոս ապստամբութեան հոգին եւ վարիչն էր: Վենիզէլոսի մտերիմ՝ Կրիփարիս, իր վկայութեամբ հաստատեց թէ գաղտնի ժողովներ գումարուած են Քանի մէջ (Ֆրանսա), Զօր. Փլասթիրասի հետ, սարքուած դաւադրութեան մասին: Վենիզէլոսի հաւատարիմ թերթերուն յօդուածներն ալ որ եւ է կասկած չեն ձգեր թէ Փլասթիրաս ապստամբութեան կազմակերպիչն էր Վենիզէլոսի հետ: Դատախազը կարդաց փախստական նախարար Արկիրոփուլոսի զանազան թուղթերը, որոնք կ'ապացուցանեն թէ ինք մէկն էր գլխաւոր կազմակերպիչներէն: Նոյն մեղադրանքը հաստատեց Վենիզէլոսի տղուն համար: Կառավարութեան երկրորդ դատախազն ալ խօսք առնելով, բացատրեց թէ ահագին տարբերութիւն կայ ընդմէջ ներկայ ատեանին եւ 1922ի ատեանին որ մահուան դատապարտեց Կունարիսը, Հաճիանէսթին եւ միւս չորս նախարարները, « մահացու մթնոլորտի մը մէջ»: Եւ նոյն պատիժները պահանջեց:

⁂ Ծովային ըմբոստներու դատավարութեան առթիւ, ընդհ. դատախազը մահապատիժ պահանջեց 22 ամբաստանեալներու համար, որոնց 18ը փախած են:

Ուրիշ ատեան մը, Աթէնքի մէջ, ի բացակայութեան մահուան դատապարտեց զօրավարներ Վլախոսը, Փրասոսը եւ Հաճի Սթավրիսը:

Աթէնքի անգլիական, ֆրանսական եւ ամերիկեան դեսպանները նորէն դիմում կատարելով հելլենական կառավարութեան, խնդրեցին ներողամտութեամբ վարուիլ ամբաստանեալներուն հանդէպ:

Տէր եւ Տիկին Ֆլանտէնի արկածը

Վարչապետ Պ. Ֆլանտէն իր կնոջը, աղջկանը եւ փեսային հետ իր շրջանը կ'երթար քաղաքապետարանական ընտրութեանց առթիւ: Օքսէրի առջեւ, Փարիզ - Լիոն ճամբուն վրայ, դիմացէն կառք մը ճամբան կարեց առանց լուր տալու: Երկու ինքնաշարժները ուժգնօրէն զարնուեցան, ապակիները եւ ուրիշ մասեր խորտակուեցան եւ վարչապետին կառքը անդին նետուեցաւ: Պ. Ֆլանտէնի ձախ թեւը կոտրեցաւ ծառի մը զարնուելով, տիկինը ճմլուածներ ստացաւ, իսկ միւսները անվնաս մնացին:

Դիմացէն եկող կառքը կը պատկանէր Օքսէրի քաղաքապետին, որ բացակայ էր: Վարչապետին վէրքը ծանր չէ եւ արդէն գդալապէս լաւցած է:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՄԱՄ ՄԸՆ ԱԼ ԻՐԵՆ...

— o —

« Ազդարար » կը գրէ.

— « Նիւէն Պ. Երուանդ Ազաթօն, որ ժամանակին եղած է երկրագործական օսմանեան քննիչ եւ դասախօս Հալքալըի երկրագործական վարժարանին, նամակով 100 ֆրանք ղրկած է Պ. Գ. Թորգոմեանի, խնդրելով Ռումէլի Հիսարի գերեզմանատունը երթալ եւ տեղին իմամին հոգւոց կարդալ տալ հանգուցեալ գրագէտ Ահմէտ Վէֆիք փաշայի համար, որ ժամանակին հայրական հոգածութիւն ունեցած է Ազաթօնի նկատմամբ »:

Այս ծերուկը շատ խօսեցնել տուաւ իր մասին, այս վերջին տարիներուն: Հիւանդութիւն մըն է այս, ծերախտի յատուկ, որ երեւան կուգայ յառաջացած տարիքի մէջ:

Այդ չէ զայրացնողը:

Այս վաշխառուն, հարի՛ւր ֆրանք ղրկեր է թուրք իմամի մը, որ հոգւոց մը կարդայ ուրիշ Թուրքի մը գերեզմանին վրայ: Ապրիլեան սարսափներու այս օրերո՛ւն,— հրաշալի՛ ներշնչում:

Նիւի այս մեծահարուստը չի՞ գիտեր, որ, այս օրերուն, հայ ժողովուրդը խունկ կը ծխէ իր մեծ մեռելներուն գերեզմանին վրայ: Եթէ մեռել մը չունէր Նիւի այս ամիրան, չյիշե՞ց անոնք որ ինկան Հայոց պատմութեան գեղեցիկ ներշնչումներուն հորիզոնին դէմ:

Մենք կը ճանչնանք ամերիկացի խոփած աղջիկներ, որոնք իրենց ամբողջ հարստութիւնը կը կտակեն իրենց շան կամ կատուին:

Անոնց նման «օրիժինա՞լ» մըն է Նիւի ջոջ աղան: Ո՛չ:

Մարդը Սինապեանի սերունդն է եւ Բարեգործականի ծաղիկներէն:

Ինչպէս Սինապեան մը, հարստութիւնը կտակած ժամանակ, մոռցաւ իր ազգը, այս բարիծաղիկն ալ կրնայ մոռնալ հայկական սարսափները եւ հոգեհանգիստ կատարել տալ Թուրքի մը համար:

Այն ատեն, կը թելադրէի որ Ռումէլի Հիսարի իմամը խութպէ մըն ալ կարդայ... Աղաթօն պէյի յիշատակին:

ԱՐԱԶ

Անգլիոյ թագաւորին յոբելեանական

Երէկ սկսան Անգլիոյ թագաւորին 25ամեակի հանդէսները, աննախընթաց շքեղութեամբ, ինչպէս նկարագրած է Լոնտոնի մեր աշխատակիցը (Տես Բ. էջ):

Կ'ըսուի թէ Լոնտոն երբեք այսքան բազմութիւն տեսած չէր: Կէս միլիոն մարդ հասած է գաւառներէն, իսկ 1,500,000 այցելուներ՝ Լոնտոնի շրջականերէն եւ արտասահմանէն: Հազարաւորներ փողոցը լուսցուցած էին կիրակի գիշեր, որպէսզի երկուշաբթի առտուն կանուխ տեղ գտնեն, թափօրին անցքը դիտելու համար: Ուրիշ հազարաւորներ ալ լուսցուցին Հայտ Փարքի պարտէզներուն մէջ, որ թագաւորին հրամանով բաց թողուած էր ամբողջ գիշերը: Երկուշաբթի առտու արշալոյսին անհամար բազմութիւններ սկսան համախմբուիլ արքայական թափօրի ճամբուն վրայ, Պըքինկէմի պալատէն մինչեւ Ս. Պօղոս մայր եկեղեցին: Ժամը 7ին շքեղօրէն զարդարուած ինքնաշարժներ գետի պէս կը հոսէին դէպի թափօրի ճամբան: Քաղաքը օրն ի բուն կը լողար դրօշներու ծովու մը մէջ:

Աշխարհի չորս կողմէն անհամար հեռագիրներ կը տեղան յոբելեանին առթիւ: Շնորհաւորական առաջին հեռագիրներէն մէկը ուղղած էր Հիթլէր, ջերմ համակրանքով:

3050 կարմիր օդանաւեր սաւառնեցան Մայիս 1ին

Խորհրդային թերթերը կը գրեն թէ մայիս 1ի տօնակատարութեանց առթիւ, օդանաւային թռիչքներուն մասնակցած են հետեւեալ քաղաքները.— Մոսկուա՝ 800 օդանաւ, Լէնինկրատ՝ 350, Քիեւ՝ 300, Մինսք՝ 550, Ռոստով՝ 100, Խարքով՝ 150, Ծայր. Արեւելք՝ 800, համագումար 3050 օդանաւեր: Իսկ հրասայլերուն թիւն էր 2130:

ՍԹԱԼԻՆԻ ՈՒՇԱԳՐԱՒ ՃԱՌԸ

Շաբաթ օր մեծ ընդունելութիւն մը սարքուեցաւ Քրէմլինի մէջ, մասնակցութեամբ երկու հազար սպաներու: Այս առթիւ ուշագրաւ ճառ մը խօսեցաւ Սթալին, բացառիկ՝ իր արտայայտութեան ձեւերով: Խօսք առնելով Պ. Պ. Վորոշիլովէն եւ Մոլոթովէն յետոյ, Սթալին խմեց կարմիր բանակին համար, եւ ըսաւ.

— « Բաժակս կը պարպեմ բոլոր բոլշեւիկներուն համար, կուսակցութեան անդամ ըլլան թէ անկուսակցական: Կուսակցութեան անդամները փոքրամասնութիւն են, իսկ անկուսակցականները՝ մեծամասնութիւն: Արդարեւ, բազմաթիւ ճշմարիտ բոլշեւիկներ չկա՞ն անկուսակցականներուն մէջ: Ի՞նչ է բոլշեւիկը: Բոլշեւիկը այն է որ մինչեւ վերջը նուիրուած է պրոլետարական յեղափոխութեան: Այդ կարգէն շատեր կան անկուսակցականներուն մէջ: Անոնք կամ տակաւին ժամանակ չեն ունեցած կուսակցութեան մէջ մտնելու, եւ կամ այնքան կը գնահատեն կուսակցութիւնը, այնքան կը բարձրացնեն զայն, այնքան սրբազան բան մը կը տեսնեն անոր մէջ որ, իրենք զիրենք անարժան կը սեպեն, կ'ուզեն դեռ պատրաստուիլ, անոր շարքերուն մէջ մտնելու համար: Լաւ հասկցէք զիս. կուսակցութեան մէջ մտնելու դէմ չեմ խօսիր: Կ'ուզեմ միայն ըսել թէ մեր զօրականներու շարքին մէջ շատ մը անկուսակցականներ կան որոնք հաւատարիմ են եւ ցմահ անձնուէր»:

Պուխարին, «Իզվէստիա»ի խմբագիրը, որ ներկայ էր ընդունելութեան, կը գրէ թէ Սթալինի խօսքերը ջերմ խանդավառութիւն պատճառեցին: Ընդհ. քարտուղարին խօսքերը անգամ մը եւս կ'ապացուցանէ թէ խորհրդային կառավարութիւնը կ'ուզէ Քրէմլինի շուրջը համախմբել ամբողջ ազգը, արծարծել հայրենասիրական զգացումները եւ սրբազան միութեան մթնոլորտ մը ստեղծել, անզգալի դարձնելով կուսակցականի եւ անկուսակցականի խտրութիւնները:

Պարգեւաւոր փոխառութիւն Խ. Միութեան մէջ

Խ. Միութեան կեդր. գործադիր կոմիտէին եւ գործավարներու խորհուրդին հրամանագրով, ներքին փոխառութիւն մը հրապարակ հանուեցաւ: Գումարն է երեք միլիառ հինգ հարիւր միլիոն ռուբլի: Փոխառութեան պայմանաժամն է տասը տարի, սկսելով 1935 հոկտ. 1էն: Կը բաղկանայ երկու շարքէ, մէկը՝ պարգեւաւոր, միւսը՝ տոկոսաւոր: Մէկ պարտաթուղթը սկզբունքով հարիւր ռուբլի է, եւ իւրաքանչիւրը պարգեւ մը պիտի շահի, որ կրնայ ըլլալ 3000էն մինչեւ 150,000 ռուբլի: Երկրորդ շարքին տոկոսն է 8 առ հարիւր, վճարելի՝ իւրաքանչիւր տարուան հոկտ. 1ին, սկսելով 1936 հոկտ. 1էն: Պարտաթուղթերը ազատ են որ եւ է տուրքէ:

⁂ Նոր փոխառութեան առթիւ կոչ մը հրատարակեց արհեստակցական միութեանց վարչութիւնը, հրաւիրելով բանուորները որ մասնակցին եւ այսպէսով ապացուցանեն « իրենց հայրենասիրութիւնը »: Խորհրդային մամուլը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Հայրենական պատերազմի տարիներին Ստալինի ղեկավարությամբ ու նրա անմիջական ղեկավարությամբ մեր երկրի գիտությունը հաջողությամբ զարգացավ ամենադժվար պայմաններում։ Ֆաշիստական Գերմանիայի հարձակումը ԽՍՀՄ-ի վրա ստիպեց մեր գիտնականներին ենթարկել իրենց աշխատանքները պատերազմի պահանջներին։ Գիտական հաստատությունները տարհանվեցին խորհրդային երկրի ներքին շրջանները։ Գիտնականները, ինչպես և ամբողջ խորհրդային ժողովուրդը, ամբողջ ուժերը նետեցին պատերազմի հաղթական ելքի համար մղվող պայքարին։

Հայրենական պատերազմի տարիներին մեր գիտնականները մեծ աշխատանք կատարեցին ռազմական տեխնիկայի զարգացման, ռազմական գործի, ռազմական արդյունաբերության, ռազմական բժշկության, ինչպես նաև ռազմական տեխնիկայի նոր տեսակների ստեղծման ուղղությամբ։ Նրանք մեծ ներդրում ունեցան ռազմական տեխնիկայի նոր տեսակների ստեղծման գործում։ Նրանց գյուտերն ու հայտնագործությունները մեծ դեր խաղացին Հայրենական պատերազմում խորհրդային զինված ուժերի հաղթանակի գործում։

Հայրենական պատերազմի տարիներին մեր գիտնականները մեծ աշխատանք կատարեցին նաև ռազմական արդյունաբերության զարգացման ուղղությամբ։ Նրանք մեծ ներդրում ունեցան ռազմական արդյունաբերության նոր ճյուղերի ստեղծման գործում։ Նրանց գյուտերն ու հայտնագործությունները մեծ դեր խաղացին Հայրենական պատերազմում խորհրդային զինված ուժերի հաղթանակի գործում։

Հայրենական պատերազմի տարիներին մեր գիտնականները մեծ աշխատանք կատարեցին նաև ռազմական բժշկության զարգացման ուղղությամբ։ Նրանք մեծ ներդրում ունեցան ռազմական բժշկության նոր ճյուղերի ստեղծման գործում։ Նրանց գյուտերն ու հայտնագործությունները մեծ դեր խաղացին Հայրենական պատերազմում խորհրդային զինված ուժերի հաղթանակի գործում։

Հայրենական պատերազմի տարիներին մեր գիտնականները մեծ աշխատանք կատարեցին նաև ռազմական տեխնիկայի նոր տեսակների ստեղծման ուղղությամբ։ Նրանք մեծ ներդրում ունեցան ռազմական տեխնիկայի նոր տեսակների ստեղծման գործում։ Նրանց գյուտերն ու հայտնագործությունները մեծ դեր խաղացին Հայրենական պատերազմում խորհրդային զինված ուժերի հաղթանակի գործում։

Հայրենական պատերազմի տարիներին մեր գիտնականները մեծ աշխատանք կատարեցին նաև ռազմական արդյունաբերության զարգացման ուղղությամբ։ Նրանք մեծ ներդրում ունեցան ռազմական արդյունաբերության նոր ճյուղերի ստեղծման գործում։ Նրանց գյուտերն ու հայտնագործությունները մեծ դեր խաղացին Հայրենական պատերազմում խորհրդային զինված ուժերի հաղթանակի գործում։

Հայրենական պատերազմի տարիներին մեր գիտնականները մեծ աշխատանք կատարեցին նաև ռազմական բժշկության զարգացման ուղղությամբ։ Նրանք մեծ ներդրում ունեցան ռազմական բժշկության նոր ճյուղերի ստեղծման գործում։ Նրանց գյուտերն ու հայտնագործությունները մեծ դեր խաղացին Հայրենական պատերազմում խորհրդային զինված ուժերի հաղթանակի գործում։

Հայրենական պատերազմի տարիներին մեր գիտնականները մեծ աշխատանք կատարեցին նաև ռազմական տեխնիկայի նոր տեսակների ստեղծման ուղղությամբ։ Նրանք մեծ ներդրում ունեցան ռազմական տեխնիկայի նոր տեսակների ստեղծման գործում։ Նրանց գյուտերն ու հայտնագործությունները մեծ դեր խաղացին Հայրենական պատերազմում խորհրդային զինված ուժերի հաղթանակի գործում։

Հայրենական պատերազմի տարիներին մեր գիտնականները մեծ աշխատանք կատարեցին նաև ռազմական արդյունաբերության զարգացման ուղղությամբ։ Նրանք մեծ ներդրում ունեցան ռազմական արդյունաբերության նոր ճյուղերի ստեղծման գործում։ Նրանց գյուտերն ու հայտնագործությունները մեծ դեր խաղացին Հայրենական պատերազմում խորհրդային զինված ուժերի հաղթանակի գործում։

Հայրենական պատերազմի տարիներին մեր գիտնականները մեծ աշխատանք կատարեցին նաև ռազմական բժշկության զարգացման ուղղությամբ։ Նրանք մեծ ներդրում ունեցան ռազմական բժշկության նոր ճյուղերի ստեղծման գործում։ Նրանց գյուտերն ու հայտնագործությունները մեծ դեր խաղացին Հայրենական պատերազմում խորհրդային զինված ուժերի հաղթանակի գործում։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

9.

Հայրենական պատերազմի տարիներին Ստալինի ղեկավարությամբ ու նրա անմիջական ղեկավարությամբ մեր երկրի գիտությունը հաջողությամբ զարգացավ ամենադժվար պայմաններում։ Ֆաշիստական Գերմանիայի հարձակումը ԽՍՀՄ-ի վրա ստիպեց մեր գիտնականներին ենթարկել իրենց աշխատանքները պատերազմի պահանջներին։ Գիտական հաստատությունները տարհանվեցին խորհրդային երկրի ներքին շրջանները։ Գիտնականները, ինչպես և ամբողջ խորհրդային ժողովուրդը, ամբողջ ուժերը նետեցին պատերազմի հաղթական ելքի համար մղվող պայքարին։

Հայրենական պատերազմի տարիներին մեր գիտնականները մեծ աշխատանք կատարեցին նաև ռազմական արդյունաբերության զարգացման ուղղությամբ։ Նրանք մեծ ներդրում ունեցան ռազմական արդյունաբերության նոր ճյուղերի ստեղծման գործում։ Նրանց գյուտերն ու հայտնագործությունները մեծ դեր խաղացին Հայրենական պատերազմում խորհրդային զինված ուժերի հաղթանակի գործում։

Հայրենական պատերազմի տարիներին մեր գիտնականները մեծ աշխատանք կատարեցին նաև ռազմական բժշկության զարգացման ուղղությամբ։ Նրանք մեծ ներդրում ունեցան ռազմական բժշկության նոր ճյուղերի ստեղծման գործում։ Նրանց գյուտերն ու հայտնագործությունները մեծ դեր խաղացին Հայրենական պատերազմում խորհրդային զինված ուժերի հաղթանակի գործում։

Հայրենական պատերազմի տարիներին մեր գիտնականները մեծ աշխատանք կատարեցին նաև ռազմական տեխնիկայի նոր տեսակների ստեղծման ուղղությամբ։ Նրանք մեծ ներդրում ունեցան ռազմական տեխնիկայի նոր տեսակների ստեղծման գործում։ Նրանց գյուտերն ու հայտնագործությունները մեծ դեր խաղացին Հայրենական պատերազմում խորհրդային զինված ուժերի հաղթանակի գործում։

Հայրենական պատերազմի տարիներին մեր գիտնականները մեծ աշխատանք կատարեցին նաև ռազմական արդյունաբերության զարգացման ուղղությամբ։ Նրանք մեծ ներդրում ունեցան ռազմական արդյունաբերության նոր ճյուղերի ստեղծման գործում։ Նրանց գյուտերն ու հայտնագործությունները մեծ դեր խաղացին Հայրենական պատերազմում խորհրդային զինված ուժերի հաղթանակի գործում։

Հայրենական պատերազմի տարիներին մեր գիտնականները մեծ աշխատանք կատարեցին նաև ռազմական բժշկության զարգացման ուղղությամբ։ Նրանք մեծ ներդրում ունեցան ռազմական բժշկության նոր ճյուղերի ստեղծման գործում։ Նրանց գյուտերն ու հայտնագործությունները մեծ դեր խաղացին Հայրենական պատերազմում խորհրդային զինված ուժերի հաղթանակի գործում։

ՀԱՅ ԳՐԱՍԵՐԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ ՀՈՄԱՆ ԴՈՒՔԱՍԻ

— ०·०·० —

Հայերի եգիպտոս ու ցիպրոս գաղթելու մասին ես արդեն գրել եմ, ուստի այդ մասին չեմ կրկնվի։ Ես կանցնեմ անմիջապես Ֆրանսիա։

Ֆրանսիայում հայերի գոյության մասին առաջին անգամ հիշատակություն է գտնվում 440 թվականին։ Այդ տարի Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից մեկում՝ Պրովանսում, հաստատվում է Ավիտոս կայսրը, որ հռոմեական գահին է բարձրանում Գերմանիկոսի օգնությամբ։ Ավիտոսը հայ զորքեր է կանչում Գերմանիկոսի դեմ կռվելու համար։ Հայերը հաղթում են գերմանացիներին, և Ավիտոսը նրանց թողնում է Պրովանսում։ Հայերը հաստատվում են Արլ քաղաքում, որտեղ նրանց համար կառուցվում է մի եկեղեցի։ Հայերը Արլում մնում են մինչև 5-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Արլից տեղափոխվում են Մարսել, որտեղ նրանց համար կառուցվում է մի ուրիշ եկեղեցի։ Մարսելում հայերը մնում են մինչև 7-րդ դարի սկիզբը։ Այդ ժամանակ նրանք Մարսելից տեղափոխվում են Լիոն։ Լիոնում հայերը մնում են մինչև 9-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Լիոնից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 13-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 15-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 17-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 18-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 19-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 20-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 21-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 22-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 23-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 24-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 25-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 26-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 27-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 28-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 29-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 30-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 31-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 32-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 33-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 34-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 35-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 36-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 37-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 38-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 39-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 40-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 41-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 42-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 43-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 44-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 45-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 46-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 47-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 48-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 49-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 50-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 51-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 52-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 53-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 54-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 55-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 56-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 57-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 58-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 59-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 60-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 61-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 62-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 63-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 64-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 65-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 66-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 67-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 68-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 69-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 70-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 71-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 72-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 73-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 74-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 75-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 76-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 77-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 78-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 79-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 80-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 81-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 82-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 83-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 84-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 85-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 86-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 87-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 88-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 89-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 90-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 91-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 92-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 93-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 94-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 95-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 96-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 97-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 98-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 99-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 100-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 101-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 102-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 103-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 104-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 105-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 106-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 107-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 108-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 109-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 110-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 111-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 112-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 113-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 114-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 115-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 116-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 117-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 118-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 119-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 120-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 121-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 122-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 123-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 124-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 125-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 126-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 127-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 128-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 129-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 130-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 131-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 132-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 133-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 134-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 135-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 136-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 137-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 138-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 139-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 140-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 141-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 142-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 143-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 144-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 145-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 146-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 147-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 148-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 149-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 150-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 151-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 152-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 153-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 154-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի կենտրոնական նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 155-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հյուսիսային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևելյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 156-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևելյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի հարավային նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 157-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի հարավային նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգները։ Այդ նահանգներում հայերը մնում են մինչև 158-րդ դարի վերջերը։ Այդ ժամանակ նրանք Ֆրանսիայի արևմտյան նահանգներից տեղափոխվում են Ֆրանսի

կը յիշեցնէ թէ փոխառութիւնը պարտադիր չէ, բայց կը սպասուի որ բոլոր քաղաքացիները արձանագրուին առանց բացառութեան, երեք շաբթուան ռոճիկի հիման վրայ: Փոխառութիւնը կազմակերպուած է 4.5 առ հարիւր համեմատութեամբ գոցելու համար Խ. Միութեան ծախքերը: (1935ի ելմտացոյցն է 65,900,000,000 րուբլի): Հաւաքուած գումարները պիտի յատկացուին նահանգային եւ քաղաքապետական ելմտացոյցներուն, հետեւեալ համեմատութեամբ.— Հաւաքական տնտեսութեանց (կոլխոզ) շրջաններուն մէջ հաւաքուած դրամներուն 50 առ հարիւրը պիտի յատկացուին տեղական ելմտացոյցներուն, բանուորական շրջաններէ հաւաքուած գումարներուն 10 առ հարիւրը՝ քաղաքներու:

Քաղաքապետական ընտրութիւններ

Կիրակի օր տեղի ունեցան քաղաքապետական ընտրութիւնները՝ ամբողջ Ֆրանսայի մէջ, ընտրելու համար 450,000 խորհրդականներ՝ 38,014 համայնքներու մէջ: Թեկնածու ներկայացած էին 1.800.000էն մինչեւ երկու միլիոն հոգի, գլուխն ըլլալով հին ու նոր նախարարներ, երեսփոխաններ, ծերակուտականներ եւ ուրիշ ծանօթ պաշտօնատարներ:

Ընտրութեանց մեծ մասը համեմատականի մնաց եւ պիտի լրանայ յառաջիկայ կիրակի օր, պարզ մեծամասնութեամբ: Համեմատականի մնացողներուն մէջ կը գտնուի Պ. Էրիօ, Լիոնի քաղաքապետը: Միւս նախարարներէն ընտրուեցան Պ. Պ. Ֆլանտէն (վարչապետ), Ռէնէ (ներքին), Լավալ (արտաքին), Ժաքիէ (աշխատանքի), Մառշանտօ (առեւտրական): Միւսները համեմատականի մնացին: Փարիզի մէջ վերընտրուեցան 36 խորհրդականներ եւ մէկ ալ նոր, ռատիկանական նախկին վերատեսուչ Քիափ: Պ. Լավալի դիմաց թեկնածու ներկայացած էր համայնավար մը:

Համայնավար պաշտօնաթերթը կը գրէ թէ Փարիզի մէջ շահեցան 100,000 քուէ եւ վերընտրուեցան հետեւեալ համայնավար քաղաքապետութեանց անդամները.— Այֆորվիլ, Պանեօլէ, Ժընէվիլիէ, Իվրի, Վիլժուիֆ, Վիթրի, Պէժոն (?): Ընկերվարական օրկանը կը յայտարարէ թէ՝ հակառակ «յետադիմութեան կատաղի գրոհին, կուսակցութիւնը կը պահէ իր դիրքերը բոլոր վայրերուն մէջ»: Փարիզի մէջ կը յուսայ 3ի տեղ 4 աթոռ ապահովել, իսկ արուարձաններու մէջ իր վարած քաղաքապետութիւնները կը պահէ:

Թերթերը ուշադրաւ կը գտնեն որ, հակառակ ընտրողներու եւ ընտրելիներու խճողման եւ մթնոլորտին լարման, որ եւ է դէպք չպատահեցաւ:

Համեմատականի մնացած է նաեւ Պանեէօյի շրջանը:

Հունգարիա զինուիլ կ'ուզէ

Շաբաթ օր Վենետիկի մէջ բացուեցաւ Իտալիոյ, Հունգարիոյ և Աւստրիոյ ներկայացուցիչներուն ժողովը, խորհրդակցելու համար Դանուբեան խորհրդաժողովի մասին, որ պիտի գումարուի Հռոմի մէջ, մասնակցութեամբ 9 պետութեանց:

Առաջին ժողովին իսկ Հունգարիոյ արտաքին նախարարը պահանջեց ոչ միայն խոստանալ, այլեւ ապահովել իր վերազինման իրաւունքը, իսկ Աւստրիոյ ներկայացուցիչը միայն հաւասարութիւն պահանջեց: Սթրէզայի ժողովին մէջ Իտալիան էր որ առաջարկեց այս հարցը, սակայն սկզբունքէն գործնականի հասնելու համար, կը սպասուի Հռոմի ժողովին: Վերջին պահուն կարելի եղաւ միջին ճամբայ մը գտնել, եւ Հունգարիա համակերպեցաւ: Խորհրդակցութիւնները գաղտնի կը պահուին:

ՋԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԱՐԱՏԸ ԲՌՆԿԱ՞Ծ Է.—Կարսի երկրաշարժին առթիւ, որ այնքան ծանր հետեւանքներ ունեցաւ, կ'ըսուի թէ բռնկած է Արարատի հրաբուխը: Առայժմ վերապահութեամբ կը հաղորդենք այս լուրը:

ՃԷՔԻ ՔՈՒԿԸՆ, շարժանկարի մանուկ աստղը որ այժմ 20 տարեկան է, ծանրապէս վիրաւորուեցաւ ինքնաշարժի արկածի մը մէջ: Միւս չորս ուղեւորները մեռան: Մէկը իր հայրն էր:

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ՇՈԳԵՆԱՒԸ, «Նորմանտի», որ 79,000 թոն տարողութիւն ունի, ծովուն բացերը ելաւ Սէն – Նազէրէն, իր առաջին փորձերը կատարելու համար: Ահագին բազմութիւն խռնուած էր քարափին վրայ: Շոգենաւին մէջ կը գտնուէր նաեւ ծովային նախարարը:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՎԻՈՅ երեսփոխանական ընտրութեանց մէջ, որ տեղի ունեցան կիրակի օր, կառավարական կուսակցութիւնը յաղթեց 80 առ հարիւր մեծամասնութեամբ: Ընտրութեանց գիշերը բոլոր օտար թղթակիցներու հրամայուեցաւ հեռանալ Զագրէպէն (Խրուաթիա), ուրկէ ալ՝ ամբողջ երկրէն:

Հ. Յ. Դ.

Փարիզ

ՓՐՈՓԱԿԱՆՏԻ ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ այս Չորեքշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 32, Ave. des Gobleinsի սրճարանի վերնայարկը:

Ընկեր Հայկ Սէքէնկիւլեան (Մարսէյլ) դժբախտութիւնն ունեցած է կորսնցնելու իր քեռայրը՝

ՍՏԵՓԱՆ ՈՍԿԵԱՆ

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, երեքշաբթի, ժամը 2ին, Սէն Ժօզէֆ հիւանդանոցին մէջ:

ՄԱՅԻՍ 8 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Salle Omnia Ciné Information

5, Bld. MONTMARTRE

Կը ցուցադրուի առաջին հայերէն խօսուն շարժանկարը

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Դերակատարութեամբ հայ արուեստագէտներու

Տեւական ցուցադրութիւն առաւօտեան ժամը 11էն մինչեւ միւս առաւօտ:

ԹԻԿՆԱԹՈՌ 3 — 5 ՖՐԱՆՔ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԻՐԻՍ ՊԻԻԼՊԻԻԼԵԱՆԻ

15 ՄԱՅԻՍ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 21ԻՆ

Salle CHOPINի մէջ, 8, Rue Daru.

Կը մասնակցին՝

Jacquin Nin, ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀ եւ J. Clergue

Յայտագիրը բաղկացած է.— Մէնտէլի, Մօցարտի, Շուպէրի, Շումանի, Ռօսինիի, Ժ. Ֆօրէյի, Ժ. Նինի, Կոմիտաս վարդապետի, Սպենդիարեանի եւ Գ. Ալէմշահի կտորներէն:

Տոմսերը կիջէն, երգահանդէսին օրը: Սրահին դռները կը գոցուին Ժ. 20.30ին:

Գին՝ 25, 20, 15, 10 եւ 5 ֆրանք:

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՍԿԱՈՒՏՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած Ֆրանսայի շրջանի Սկաուտական խորհուրդին կողմէ

Հովանաւորութեամբ՝ ՄԻՈՒԹԵԱՆՍ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Այս Կիրակի, ժամը 2.30ին, **Petit Journal**ի սրահը,

21, Rue Cadet, Paris (9), Métro Cadet

Տողանցք, խմբերգ, մեներգ, կենդանի պատկեր, պարեր, արտասանութիւն, լուսարձակով ազգային թէ սկաուտական գունաւոր պատկերներու ցուցադրութիւն, բանախօսութիւն, պաղպաղ, ցուցահանդէս ձեռական աշխատանքներու, ներկայացում «Մինչեւ Արշալոյս», հուէր՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտներուն Տիկին ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴԻ:

ՄԱՌՇԷՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Անզուգական ճերմակեղէններ, Peau d'Ange, գոմպինէզոն, շապիկներ, վարտիքներ, շըմիզիէներ, շըմիզ Lacoste եւլն. եւլն.:

Կը ծախենք անմրցելի գիներով:

LEMETTRE FRÈRES

Վաճառանիշ «ELDAY», Մասնագէտ արտադրիչներ:

104, Rue Réaumur, Paris. Métro Sentier («Intransigeant»ի քով):

Ապսպրանքները կը ղրկուին *contre remboursement*ով, եթէ կանխավճար մը տրուի:

ՀԱՅ ՄԱՌՇԱՆՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

*TRICOT KÉBABDJIAN*ի ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է

14, Rue de Tracy, Paris (2) Մէթրօ՝ St. Denis

Articles de Saison

ԲԱՐՁՐ ՈՐԱԿ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆ

ՆՄՈՅՇՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ՖՐԱՆՔՕ

ՍՊՍՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ԱՐԱԳ ՅԱՆՁՆՈՒՄ

Ձեր շահը կը պահանջէ գնել ուղղակի գործարանէն

Հայերու ժամադրավայրը

Ճաշարան ՖԼՕՐԻԱ

61, Rue Monsieur le Prince, Paris (6)

Մէթրօ՝ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton: 52-73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ (ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ)

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Հ. Կ. ԽԱՉԻ Ալֆորվիլի մասնաճիւղի վարչութիւնս ի դիմաց իր ընկերուհիներու՝ իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ մասնաճիւղիս հիմնադիր վարչութեան ատենապետուհի Տիկին Նուէրկ Ուստուլիկեանի, իր ամուսնին Պ. Փանոս Ուստուլիկեանի, Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս եւ Խոնարհ Յակոբեանի իրենց զաւկին եւ եղբօր զաւկին՝ փոքրիկն ՈՒՍՏՈՒԼԻԿԵԱՆԻ վաղաժամ մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի 25 ֆրանք կը յատկացնէ չքաւոր ընտանիքի մը:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ս. Մինասեան ընթակոմիտէն իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Փանոս Ուստուլիկեանի եւ իր եղբօր՝ ընկ. Մարտիրոսի, իրենց որդւոյն փոքրիկն ՄԿՐՏԻՉի դառնաղէտ մահուան առթիւ

ՆՈՒԷՐԱՏՈՒՔ (ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ)

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՊՕՂՈՍ ՊՈՒՐԱՐԻՃ, Ս. Ա.— 420:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ, Վ. Եկ.— 20:

ՇԱԹՕՐԸՆԱՐ, Պ. Մ.— 150:

ԳՈՆԵՍԹԱՆԹԻՆ, Ս. Մ.— 60:

ԱՎԻՆԵԱՆ, Հ. Ն.— 100:

ՊԵՐԺԵՐԱԿ, Մ. Օրմ.— 200:

ՓԱՎԻՅԵՌՆ ՍՈՒ ՊՈՒԱ, Ա. Չպ.— 100 ֆրանք:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը հրապարակաւ իր ջերմ շնորհակալութիւնը կը յայտնէ՝

1.—Բժիշկներ Տամլամայեանի, Գրիգորեանի եւ Պ. Յ. Ֆրէնկեանի որոնք իր դարմանատան համար տրամադրած են միշտ անհրաժեշտ դեղերը:

2.— Բժիշկ Շ. Նարդունիի որ օրինակ մը «Հայ – Բոյժ» է նուիրած Իսիի դարմանատան:

3.— Տիկիններ՝ Իփլիքճեանի, Պէրպէրեանի, Աղաբեկեանի եւ Պ. Վ. Ունճեանի որոնք գործածելի հագուստներ տրամադրեցին վարչութեան: Ինչպէս նաեւ բոլոր անոնց որոնք միշտ աջակից եւ նուիրատու եղած են Ֆ. Կ. Խաչի ձեռնարկներուն:

Այս առթիւ վարչութիւնս կը տեղեկացնէ որ տրամադրուած հագուստեղէնները ինչպէս եւ իր կողմէ գնուած ուտեստեղէնրաժնած է իրանդամուհիներու միջոցով Իթալիի կարօտեալներուն:

Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը յայտնէ յարգոյ հասարակութեան որ միշտ պատրաստ է ընդունելու գործածուած հագուստեղէն, եւայլն նուէրներ, բաժնելու համար ներկայ տագնապի օրերուն անգործ եւ թըշուառ հայրենակիցներու:

Կարելի է ղրկել կամ տեղեկացնել հետեւեալ հասցէին՝ Օր. Յ. Պետրոսեան, 6, Rue Trétaigne, Paris. Հեռաձայն Mont. 13 - 09: Վարչութիւն

Raki "ERIVAN"

ԵՐԵՒԱՆ օղին, որ ճանչուած է իր առաջնակարգ յատկութեամբ, օղիներու մէջ ամէնէն նախընտրելի մեծ վաճառանիշը կը ներկայացնէ:

ԵՐԵՒԱՆ օղին արտադրուած է թորումով, բնական անխառն խառնուրդով, եւ խաղողի հիւթով, երաշխաւորուած է ջիմիական ամէն բաղադրութենէ զերծ ըլլալը:

Պահանջեցէք, փնտռեցէք ԵՐԵՒԱՆ օղին Մեծաքանակ գնումներու համար՝

Արտօնատէր

S. A. GRANDES DISTILLERIES PEUREUX

48, Bld. des Vignes, Marseille

Tél. Colbert 58 - 10

Նաեւ DISTILLERIE VIAL

18, Rue Fontaine, St. Denis (Seine)

Tél. Plaine 09 - 95

Լիոնի եւ Շրջաններու ներկայացուցիչ

D. N. BAHADOURIAN

82, Rue Séigne. Lyon (Rhône)

Նիսի եւ Շրջաններու գործակալ՝

M.M. H. Khatchadourian et Danielian

24, rue Assalit. Nice (A. M.)

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Sociétés Savantesի սրահներուն մէջ

28, Rue Serpente, Paris (6e)

Métros: St. Michel et Odéon

ԱՅՍՕՐ, ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 7 ՄԱՅԻՍ

Իրիկուան ժամը 9ին, Նախագահ՝ ՏՕՔԹ. ՔՕԼՕԼԵԱՆ, նիւթ՝ 1.— Կանխազգուշական միջոցներ՝ թոքախտէ զերծ մնալու՝ Տօքթ. Արթինեան, 2.— Դարմանում թոքախտի եւ B. C. G., Տօքթ. Կարապետեան:

ՓՆՏՌԵՑԷՔ եւ ԿԱՐԴԱՑԷՔ

երգիծաթերթ՝ «Մ Ե Ղ Ո Ւ»

փարիզի եւ շրջանի *Ցառաջի* ցրուիչ

Պ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆԷՆ:

FILMS RECOMMANDÉS

ՓԱԹԷ – ՆԱԹԱՆԻ ՍԻՆԷՄԱՆԵՐԸ

ՑԱՅՏԱԳԻՐ ՄԱՅԻՍ 3էն 9

EMPIRE. C'est pour toujours (Vers. orig. s.t.f.) Sur scène: Lucienne Boyer et 6 attractions

MARIVAUX. Justin de Marseille (Berval, Larquy)

MARIGNAN. Tovaritch (Irène de Zilahy, André Lefaur)

MAX LINDER. Honny haute couture. Charlie Chan à Londres

MOULIN ROUGE. Barcarolle —L'Enigme de minuit

IMPERIAL.Gay divorcée (Vers. orig. s.t.f.)

OMNIA CINE INFORMATIONS. Actualités mondiales — liha

VICTOR HUGO. Monsieur sans gêne — Vers L'Abyssinie

ROYAL. Nous ne sommes plus des enfants (Gaby Morlay)

BARBES. Sans famille — Les surprises du Sleeping

BELLEVILLE. Un homme en or — Le coup du parapluie

CAPITOLE. Monsieur sans gêne — La Palestine — Sur scène: Le chanteur populaire Georgius — L'orchestre Raccosia

DEMOURS. Les trois lanciers du Bengale Magazine

EXCELSIOR. Monsieur sans gêne —Vers L'Abyssinie

FEERIQUE. Le voyage imprévu — Jean de la lune

LECOURBE. Le billet de mille — Surprise party

LOUXOR. Monsieur sans gêne — Vers L'Abyssinie

LUTETIA. Caprice de femme — Poker party

LYON. Monsieur sans gêne — La Palestine —Sur scène: Fredo Gardoni et Jean Cyrano et leurs partenaires

MAGIQUE. Le voyage imprévu — Jean de la Lune

MAINE. Le voyage imprévu — Jean de la Lune

MONTPARNASSE. Monsieur sans gêne — Vers L'Abyssinie

METROPOLE. Monsieur sans gêne — La Palestine — Sur scène: Mireille dans ses oeuvres

MOZART. Caprice de femme (Vers. orig. s.t.f.) — L'Ecole des contribuables

PALAIS DES GLACES. Le voyage imprévu — Jean de la Lune

PATHE ORLEANS. Le voyage imprévu — Herculanum et Pompei — Sur scène: le célébre chanteur Corse Tino Rossi

RECAMIER. Le voyage imprévu — Compartiment de dames seules

ROCHECHOUART. Monsieur sans gêne— —Vers L'Abyssinie

SAINT CHARLES. Les trois lanciers du Bengale

SAINT MARCEL. Monsieur sans gêne — La Palestine — Sur scène : Monsieur Villaceque, ténor, orch. Soulier —Caprice de femme — Dédé

BANLIEUE

ALHAMBRA D'ASNIERES. Les trois lanciers du Bengale

COLOMBE. Les trois lanciers du Bengale

CASINO DE CLICHY. Le voyage imprévu

KURSAAL AUBERVILLIERS. Les trois lanciers du Bengale

KURSAAL DE BOULOGNE. Le contrôleur des wagons lits —L'Aigle et le vautour

OLYMPIA DE CLICHY. Les trois lanciers du Bengale

PATHE CINEMA PALACE (Boulogne). Monsieur sans gêne — Vers L'Abyssinie

ԳԱՑԷՔ

CIGALE CINÉMA

60 Avenue de Saxe.LYON

Le Gérant: H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme, PARIS (13)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (77)

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Գրեց՝ ՐԱՖՖԻ

Կարծես թէ, ես ազատուած լինէի խիստ ծանր շղթաներից, որ յարաժամ ճնշում էին, յարաժամ տանջում էին ինձ: Այո, ես ազատուած էի քաւոր Պետրոսի կապանքներից, ազատուած էի մի անբարոյական շրջանից ...:

Որպէս մի մարդ, որ դեռ հազիւ զգաստացել է իւր կատաղի արբեցութիւնից, ես մտաբերում էի իմ սարսափելի անցեալը... տեսնում էի այն խորին անդունդը, լցուած ամէն տեսակ ապականութիւններով, ուր բարոյապէս ընկած էի ես ...: Ո՞վ դուրս հանեց ինձ այնտեղից:— Նէնէն եւ հայրս: Հայրս սովորեցրեց լինել բարի, իսկ Նէնէն սովորեցրեց սիրել ...

Նախախնամութեան մատն էի տեսնում այդ բոլոր դէպքերի մէջ, որ առիթ տուին ինձ ազատելու Նէնէի կեանքը եւ հանդիպելու հօրս: Թէ առաջինը եւ թէ վերջինը առաջնորդեցին ինձ դէպի ուղղութիւն: Եթէ Նէնէն չլինէր, ես առիթ չէի ունենար հօրս տեսնելու, իսկ թէ հօրս չտեսնէի, ես դուցէ միշտ կը մնայի խաչագողների խմբի մէջ ...:

Դեռ արեւը չէր ծագել, դեռ տիրում էր վաղորդեան մռայլը: Գնալով դէպի մօտակայ գիւղը, ես իմ գլխում կազմում էի մի գեղեցիկ ծրագիր մեր ապագայի մասին: Ես պատկերացնում էի սիրելի հայրենիքը... իմ եւ հօրս վերադարձը ... մօրս եւ քոյրերիս ուրախութիւնը... եւ մեր խաղաղ ու հանգիստ կեանքը հայրենական օջախի կողքում ...:

Բայց ինձ տանջում էր մի ամենադժուարին հարց, թէ ի՞նչ պէտք էր անել Նէնէի հետ: Ես գիտէի, որ նա ինձանից չի բաժնուի, ես զգում էի, որ նրան թողնել չեմ կարող ...: Այդ հարցը երկար զբաղեցնում էր իմ միտքը, երկար ես տարուբերւում էի զանազան մտածութիւնների մէջ: Իմ սիրային կեանքում միմեանց հետ մրցում էին երկու էակներ՝— Նէնէն եւ Սառան: Որին պէտք էր ընտրել ...:

Ճանապարհը որ տանում էր դէպի մօտակայ գիւղը, պէտք է անցնէր այն ձորի միջով, ուր գտնւում էր խաչագողների բնակարանը: Այդ պատճառով ես որոշել էի արեւածագից առաջ, առաւօտեան մթութեան պահուն, անցնել այնտեղից, որպէսզի նկատելի չլինեմ:

Դեռ բաւական մութն էր, երբ հասայ այնտեղ: Բայց իմ ուշադրութիւնը գրաւեցին որոտման խուլ ձայներ, կարծես թէ, արձակում էին ատրճանակներ: Ես կանգնեցայ: Ձայները լսւում էին ուղիղ այն կողմից, որտեղ գտնւում էր նրանց բնակարանը: Հետաքրքրութիւնը մոլորեցրեց ինձ: Ես բարձրացայ մի բլուրի վրայ, սկսեցի այնտեղից նայել: Իմ առջեւ բացուեցաւ մի հրեղէն լճակ: Ամբողջ ձորը վառւում էր կրակի մէջ: Հրդեհը խաչագողների բնակարանից տարածուել էր անտառի մէջ: Ամառնային տօթից ցամաքած ծառերը այրւում էին:

Կրակի բոցերը դուրս էին հանում խաչագողների բնակարանից եւ տարածում էին նրա չուրջը սարսափելի լուսաւորութիւն: Միլիոնները այրւում էին: Մի կողմում ածած էին թղթերի կիսավառ կապոցները: Հրդեհը ոչնչացնում էր կեղծ գործի կեղծ արդիւնքը ...:

Հրդեհի լուսաւորութեան միջից երեւում էին զինուած մարդիկ, որոնք կարծես թէ, խուզարկութիւններ էին անում: Ոմանք կալանաւորուած եւ շղթաների մէջ պահուած էին, ոմանք փախչում էին: Անտառի մէջ հետամուտ էին լինում, որոնում էին փախստականներին: Մթութեան մէջ ընդդիմադրութիւններ էին կատարւում, այդ ժամանակ լսելի էր լինում ատրճանակների ձայնը:

Ի՞նչ էր պատահել: Ինչ էր որ լինէր, այդ սոսկալի տեսարանը մի լաւ բան չէր դուշակում: Ես մտածեցի հեռանալ: Այդ միջոցին լուսաւորութիւնը աւելի տարածուեցաւ, կարծես, ամբողջ հորիզոնը վառւում էր կրակի մէջ: Այժմ միանգամից բոցավառուելով, այրւում էին չոր խոտի դէզերը, որ խաչագողները հաւաքել էին իրանց ձիերի համար: Լուսաւորութիւնը հասնում էր մինչեւ այն բլուրը, որի գագաթին կանգնած էի ես: Իմ պատկերը մի անշարժ արձանի նման նկարուած էր բլուրի բարձրութեան վրայ: Ստորոտից լսելի եղաւ մի ձայն:

— Դա էլ մեր ընկերն է ...:

Իսկոյն վրայ հասան մի քանի զինուած մարդիկ եւ կալանաւորեցին ինձ: Եղելութիւնը արդէն յայտնի եղաւ ինձ. ես ընկայ ծուղակի մէջ ...:

Խաչագողը, որ մատնեց ինձ, միեւնոյն անձն էր, որին կոչում էին «Էշի ականջ»: Նրան փախչելու ժամանակ ճանապարհից բռնել էին եւ յետ էին բերում: Այդ մարդը յայտնի էր ամբողջ խմբի մէջ իւր վատութիւններով: Ես դարձայ նրան, ասելով.

— Ձե՞ս ամաչում ...:

— Դու պիտի ամաչես, պատասխանեց նա լրբաբար,— դու մատնեցիր մեզ, եւ կարծո՞ւմ էիր, թէ ինքդ ազատ կը մնաս ...:

— Ե՞ս մատնեցի ձեզ ...:

— Այո, դու, ապա ո՞վ:— Դու խաբեցիր մեզ, դու հեռացար մեզանից, դու թագնուեցար ծերունի ձկնորսի խրճիթում, որտեղ թագցրել էիր եւ այն աղջկան, որին յանձնել էին քեզ սպանելու համար ...:

(Շար.)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70

(ԵՐԹԵԻԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎՃԱՐԱՄՍԵԱՑ ԵՒԱՄՍԵԱՑ

Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
8
ՄԱՅԻՍ
MERCREDI
8 Mai
1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2799

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԿՈՉԵՐ ԱՋԷՆ ԵԻ ՁԱԽԷՆ

Հաւաքական, եղբայրական ալեկոծութեան պարտականութիւնը անգիր օրէնք մը եղած է այս ժողովուրդին համար, իր լաւ թէ զէշ օրերուն:

Ինչ որ մենք ունէինք Թուրքիոյ մէջ, բուն «պետական» ժողովուրդը չունէր:

Անոնք, Թուրքերը, նախանձով կը նայէին նոյն իսկ մեր Աղքատախնամներուն, որոնք փրկարար դեր կը կատարէին ամէն թաղի մէջ, հաց, կաթ, միս կամ դեղ ճարելով չքաւորներուն:

Թուրքը չունէր հաւաքական օգնութեան գաղափարը, ուրիշ ճակատներու վրայ եւս: Ամէն հոգ ձգուած էր պետութեան վրայ:

Ու մինչ «Մխայեալ ընկերութիւնները», «Ազգանուէրները», բազմազան կրթասիրացներ եւ Ուսումնասիրացներ օրհնութիւն կը ցանէին ամէնէն հեռաւոր վայրերու մէջ, Թուրքիոյ «Մէարիֆ»ը հազարաւոր զիւղեր ձգած էր առանց դպրոցի:

Աւելի փայլուն չէր քաղաքներու վիճակը, ուր բիւրաւոր Թուրք տղաք փողոցները կը մեծնային:

Օսմ. Սահմանադրութեան չրջանին, Թուրքն ալ ուզեց նոյն ոգին արծարծել, իսկ այսօր արդէն ունին բազմաթիւ կազմակերպութիւններ:

Ժամանակները փոխուեցան: Աւելի քան կէս միլիոն զանգուած նետուեցաւ ցամաքէ ցամաք: Ամերիկի երկիրներու մէջ ուր մեր անունն անգամ լսած չէին:

Այս տեղափոխութեան հետ միասին բերինք մեզի հետ մոլութիւնները, նոյնպէս առաքինութիւնները:

Եւ ահաւասիկ, նորէն, բազմաթիւ եւ բազմազան Միութիւն – ներ ու կազմակերպութիւններ՝ նուիրուած հաւաքական օգնութեան, եղբայրական կամ հայրենակցական ալեկոծութեան:

Չունենալով կեդրոնական հաւաքավայր եւ ընդհանուր դէկ, դժբախտաբար հարիւրէն մէկուն հազիւ կրնան հասնիլ այդ Միութիւններն ու կազմակերպութիւնները:

Ոչ միայն անհետ ցրուած ենք միեւնոյն զաղութի միեւնոյն քաղաքին մէջ, այլ եւ ցիրուցան եւ անկապ են մեր ճիգերը, բարոյական թէ նիւթական:

Նախ, չափազանց թոյլ է կապը՝ զաղութէ զաղութ, երկրամասէ երկրամաս:

Թոյլ է նոյն իսկ միեւնոյն զաղութին զանազան քաղաքներուն միջեւ, բացի արտակարգ պարագաներէ:

Իսկ Թուլութեան հետ զուգընթաց կ'ներթան խաչաձեւումը, պառակտումն ու կազմալուծումը:

Այս տեսակէտէն, մրցանիշը կոտրեցին Հայր. Միութիւնները: Եւ դեռ «էվոլիւցիա»ն չէ վերջացած: Տակաւին կը չարունակուի «չերտաւորում»ը, վերջ ի վերջոյ ցիրուցան

ՕՏԱՐԻ ՄԸ ԿԱՇՏՈՒՄԻՆ ԵՒՓԵՒՈՒՏ ՍՍՈՒԽ

ՊՐՈՖԵՍՈՐ Հ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ

Գերեզ ացար աւերիկայի Մր· Պօրքըր Շըրթըրլը «The Stranging of Persia» անուն գիրքը, գրուած 1912 թուականին։

Մր· Պօրքըր Շըրթըրլը ծագումով Իռլանտացի ազատ մտաւորական ըլլալով՝ Իռլանտայի շարժումէն իր իր պատշաճը ունեցած ըլլալ կ՚երեւի։

Հինգ տարի Պարսկաստանի մէջ ապրած ըլլալով՝ Պարսկաստանի հանդէպ ալ իր ունեցած համակրանքը ծածկելու պատճառ չունի։ Ընդհակառակը, ինչպէս կ՚երեւի գիրքին վերնագրէն, ան կ՚ուզէ Պարսկաստանի մասին ամէն ինչ գրել, ինչ որ կրնայ գրուիլ։

Ան գրեթէ տէզ տաս ու հինգ տարի առաջ կատարած ճամբորդութեան ընթացքին նկատած է Պարսկաստանի մէջ տիրող ամէն տեսակ թերութիւնները, ինչպէս նաեւ՝ Պարսկաստանի ներքին վիճակը

ՏԲԻՒՆԵՐՈՎ ՅՈՂՈՒԱԾ ՄԱՐԴԸ

—o·o—

Ժամը էր երեքը անց քառորդ մը, երբ Ֆրանսուա Մարսալ, որ ամբողջ կիրակի օրը անգործ մնացած էր, ելաւ իր սենեակէն եւ իջաւ ներքեւի յարկը, ուր կը գտնուէր ճաշասենեակը։ Ան ուզեց ծխել իր ծխամորճը, բայց տեսնելով, որ ծխախոտը վերջացած է, որոշեց երթալ ծխախոտ գնել։ Ան ուզեց նաեւ օդափոխուիլ, որովհետեւ ամբողջ օրը անդադար անձրեւ տեղացած էր։

Ան դուրս ելաւ տան դռնէն եւ սկսաւ քալել դէպի ծխախոտի վաճառատունը, որ գտնուած էր Ռիվոլի փողոցին վրայ։ Ան ուզեց անցնիլ Ռիվոլի փողոցին միւս կողմը, բայց ուշադրութիւն ըրաւ, որ ամէն կողմէ կառքեր կ՚անցնէին, եւ ինքն ալ չուզեց իր կեանքը վտանգել։ Ան կանգ առաւ մայթին վրայ եւ սկսաւ սպասել, որ կառքերը անցնին։

Յանկարծ ան տեսաւ, որ իր առջեւէն կ՚անցնէր կառք մը, որուն մէջ կար մարդ մը, որ ձեռքերը դրած էր երեսին վրայ եւ կ՚արտասուէր։ Ան ուզեց հարցնել կառապանին, թէ ինչո՞ւ կառքին մէջ նստող մարդը կու լար, բայց կառապանը չկար։ Ան տեսաւ, որ կառքը առանց կառապանի կ՚անցնէր։ Ան ուզեց կանչել, որ կառքը կեցնեն, բայց ձայնը չկրցաւ հանել։ Ան ուզեց վազել, որ կառքը հասնի, բայց ոտքերը չկրցան շարժիլ։ Ան ուզեց գոռալ, որ մարդիկ օգնութեան հասնին, բայց ձայնը չկրցաւ հանել։

Կառքը անցաւ անոր առջեւէն եւ ան տեսաւ, որ կառքին մէջ նստող մարդը ինքն էր։ Ան տեսաւ, որ ինքն էր, որ կառքին մէջ նստած կու լար։ Ան տեսաւ, որ ինքն էր, որ կառքին մէջ նստած կ՚արտասուէր։ Ան տեսաւ, որ ինքն էր, որ կառքին մէջ նստած կ՚արտասուէր։

Ան տեսաւ, որ ինքն էր, որ կառքին մէջ նստած կ՚արտասուէր։

ԿՂՕՊԱԿՈՏՈՂՎԱ ՎՆԱՍՈՇՈՎ

«««-

ՎՓՓԱԻ, ՊԳՎԱ

— Մե՞ն դեռ ձեր ձեռքի տակ է, ոտքի՛ն ելեք եւ ինձի հետեւեցե՛ք։

Ոտքի ելան ամէնքն ալ։ Ամէնքն ալ ինկած էին ահի մը մէջ։ Ամէնքն ալ կը կարծէին, թէ ինքնապաշտպանութեան համար ստիպուած էր զանոնք ձերբակալել

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ ԵՌԱՄՍԵԱՅ

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 փրանք	70 փրանք	35 փր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 փրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ Երկիրներ	200 փրանք	100 փրանք	—

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 9 ՄԱՅԻՍ
JEUDI 9 Mai 1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2800

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

«ՀԱՐՊ ԻՍԹԷՐՈՒՔ...»

Երէկ հետեւեալ նամակը ստացանք Լոռէթէն (Լուառ), Մայիս 7 թուականով եւ չորս մականուն — ստորագրութիւններով։

Կ'արտատպենք նոյնութեամբ, միայն ուղղագրութիւնը չշտկելով·

— «Յարգելի խմբագրութիւն «Յառաջ»ի·

Մենք գաղթական Հայերս Ֆրանսա եկանք· Թուրքին ճիրաններէն ազատուեցանք· այսօր աւուր հացի կարօտ, ֆրանսական ամէն օրէնքի հնազանդ, կը տառապինք պատառ մը հացի կարօտ, մէկ տունին մէջ 4–5 ընտանիք 3–4 զաւակներով: Մեր բոլորին մտածումն է միմիայն պատառ մը չոր հացը· կարծեմ այս ալ շատ է· այսօր քառթ տ'իտանթիթէ կը փոխեն· մեզմէ կը պահանջեն Նանսէնեան դրոշմաթուղթ: Մենք կ'ըսենք դրամ չունինք, գործ չունինք, ո՞ւրկէ տանք: Մեզի կը պատասխանեն թէ մեզի այսպէս հրաման եկած է: — Ո՞ւրկէ եկած է:— Ձեր Փարիզի կոմիտէները ըրած են, մեզի ի՞նչ, եթէ չտաք ինքնութեան թուղթը չփոխելէ զատ, պատիժի կ'ենթարկուիք:

Ի՞նչ կը մտածէք դուք եւ դո՛ւք հայ ազգի մեծաշուք իշխաններ, հայ ազգի անունով խօսող մարմիններ, գիտնականներ, խմբագիրներ, գրագէտներ եւ գոյգ Նոյի տապանէն բռնող ազգային պատուիրակութիւններ· խօսէ՛ք հիմա, անձնասպա՞ն ըլլանք, գողութի՞ւն ընենք, ի՞նչպէս կ'ուզէք մտածեցէք: Հայ ժողովուրդի հարազատ զաւակները ցիրուցան փոթորիկի մէջ ինկած, դուք ալ քամի կուտաք որ շուտով կորսուին· ո՞ւր դիմենք, որի՞ն դուռը զարնենք, դուք մեզի խելք մը ցոյց տուէք որ մեր գլխուն ճար մը ճայինք··· կը խնդրուի Պ· խմբագիրէն, թերթին տալ:»

Երբ կ'ըսենք թէ այսօր չունինք աւելի կենսական հոգ եւ պարտականութիւն, դիւրագգածութիւններ կը վիրաւորուին:

Երբ, մանաւորապէս մէկ տարիէ իվեր — 1934 յունիսէն — կ'աղաղակենք թէ անհրաժեշտ է հաւաքական, ծրագրեալ, մեթոտիկ աշխատանք, մարդիկ դիւանական աշխատանքներով կամ անմէջ մարզանքներով կը զբաղին:

Եւ երբ անխնայ կը քննադատենք ծուռն ու շիտակը, զանազանելով իրական աշխատանքն ու «միսթիֆիքասիոն»ը, ու կը յանձնարարենք վերջացնել, կարճ կապել ակադեմական վէճերը,— օրօրներ կամ լուտանքներ կը լսենք:

Մէկ խօսքով, անպարտելի ողբերգութիւն մը, որուն մէկ ափէն սովորամոլութիւնը կը խորդայ, միւսէն՝ խժալուր ժխոր մը որ սիրտ կը պղտորէ:

Իսկ անճար բազմութիւնները կը հարցնեն·

— Ո՞ւր դիմենք, ի՞նչ ընենք··· Անձնասպա՞ն ըլլանք, գողութի՞ւն ընենք···

Անշուշտ հարցեր շատ կան:

Ո՛վ որ ճար մը կրնայ գտնել, — թող փորձէ իր ուժը: Թող գործնական ելք մը ցուցնէ, փոխանակ ակնախտիղ բանաձեւեր թխելու եւ դայլի աւետարան կարդալու:

Կը յիշեցնենք անգամ մըն ալ,— Մեզի համար անհրաժեշտը գործնական, դրական աշխատանքն է, եւ ոչ թէ «գիծ»ը կամ թխածոյ հաւատամքը:

Ու նորէն, լրջութեան հրաւէր մը բոլորին անխտիր, հրապարակաւ ճռուողեն թէ գրասենեակներու մէջ,— կարճ կապեցէք բիւզանդամարտը եւ գործ, աշխատանք, արդիւնք ցոյց տուէք:

Հաւաքական հպատակութի՞ւն է ձեր ուզածը, — ճառ մի՛ խօսիք, դուռները բաց են, գացէք եւ յաջողեցուցէք:

Ներգա՞ղթ,— Հրամեցէք ասպարէզ, եւ բանալ տուէք դուռները, գոնէ հաւատաք մը, պատասխան մը բերէք Երեւանէն, որուն ժամն փաստարանութիւնն ալ ստանձներ էք, սրտառո՛ւչ ազգախրութեամբ:

Ցուշագի՞ր, ալբոմագի՞ր, տեղացիներու հետ գործակցութի՞ւն,— փորձեցէք ինչ որ կրնաք: Նորէն դիմեցէք, նոր հասցէներ գտէք, նոր նեցուկներ ճարեցէք:

Բայց, ի սէր Ալլահի, իրար մի՛ խաբէք: Եւ մանաւանդ մի՛ խաբէք սա դիւրահաւան ժողովուրդը, որ հրաշքի կը սպասէ եւ յետին լեզուանին «աքանչելի առաջնորդի» տեղ կը դնէ:

Գործնական ծրագիր եւ աշխատանք, աշխատա՛նք: Մանաւանդ ուղղամտութիւն եւ լրջութիւն:

Չի՛ բաւեր գեղգեղել, հանոյի մը կատարը թառած·

— Ջնջեցէ՛ք «օֆիս»ները եւ կը փրկուինք···

— Մեր պայքարը Բոլշեւիկներուն դէմ է···

— Պատասխանատուն Բարեգործականն է···

— Եթէ ներգաղթը չի յաջողիր, մեղաւորը Դաշնակն է···

— «Հաւաքական հպատակութեան թշնամի»ներն են այս չարիքին պատճառը: (Այս ալ նոր բանաձեւ մը···):

— Եթէ Ժընեւի հետ կապերը խզենք, Ֆրանսա մեզ տիրաբար կը պաշտպանէ ...

— Հաւաքական հպատակութիւնը կարելի չէ, ներգաղթը առ այժմ հնարաւոր չէ, միացեալ ճակատ տեղական բանուորութեան հետ...

— Ո՛չ «ռէֆիւժիէ», ոչ գաղթական, այլ «հայկական ազգութիւն» (հպատակութիւն)···

— Միացեալը անպէտ է, Պուլվառ Օսմա՛նը ···

Մէկ խօսքով, պատկեր մը որ շատ կը յիշեցնէ Պոլսոյ փողոցներու երբեմնի կանչը·

— Հարպ իսթէրո'ւք ···

Իսկ ե՞լքը: Արդար չէ՞ Լոռէթի բանուորներուն աղաղակը.

— «Հայ ժողովուրդի հարազատ զաւակները ցիրուցան փոթորիկի մէջ ինկած, դուք ալ քամի կուտաք որ շուտով կորսուին»:

Ճ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Պ. ՓԻԵՌ ԼԱՎԱԼ ՃԱՄԲԱՅ Կ'ԵԼԼԷ ԱՅՍՕՐ

«Մաթէն» եւ ուրիշ թերթեր անզգածն զրկուած

Այսօր ճամբայ կ'ելլէ Պ· Լավալ, արտաքին նախարարը, նախ Վարշաւա, յետոյ Մոսկուա երթալու համար: Այս առթիւ շատ մը թղթակիցներ պիտի ընկերանան նախարարին: Խորհրդային իշխանութիւնը մերժեց անցագիր տալ «Մաթէն»ի եւ ուրիշ կարգ մը թերթերու թղթակիցներուն: Այս խտրութիւնը մեծ յուզում պատճառած է լրագրական շրջանակներու մէջ: Փարիզի եւ Ֆրանսայի մամուլի ընկերակցութիւնները որոշեցին ժողով գումարել, բողոքելու եւ մամուլին համերաշխութիւնը հաստատելու համար: Խորհրդային իշխանութեան բանած գիրքին պատճառը այն է որ «Մաթէն» եւ ուրիշ թերթեր ոչ միայն հակախորհրդային քաղաքականութիւն կը վարեն, այլեւ հակառակ են Ֆրանքօ-ռուս դաշինքին: Մինչեւ այսօր ալ պայքարը կը շարունակուի այդ համաձայնութեան դէմ: «Մաթէն» առաջին էջին գլուխը եւ երեք սիւնակի վրայ ծանուցանելով իրեն եղած զրկանքը, «հպարտութեամբ» կ'արձանագրէ զայն, իբրեւ «ապացոյց իր անկախութեան»:

Տեղական մամուլը կը գրէ թէ Պ· Լավալի ճամբորդութեան գլխաւոր արժէքը պիտի ըլլայ Լեհաստանի վարիչներուն հետ տեսակցութիւնը, քանի որ Մոսկուայի հետ համաձայնութիւն գոյացած է արդէն եւ այցելութիւնը պատմական հանդամանք ունի: Լեհաստանի վարիչները չափազանց վերապահ են: Անոնք չեն ուզեր նոր յանձնառութիւններ կնքել կամ ընդլայնել արդէն կնքուած յանձնառութիւններ որ կրնան փոփոխել իրենց յարաբերութիւնները Ֆրանսայի, Գերմանիոյ եւ Խ· Միութեան հետ: Ֆրանքօ-խորհրդային դաշինքը չոգեւորեր զիրենք: Այս առթիւ լեհական մամուլը գիտել կուտայ թէ դաշնագրին յաւելուածական մասը շատ ջուր կը լեցնէ համաձայնութեան գինիին մէջ: Ցետոյ, այդ դաշնագիրը չի կրնար որ եւ է նոր յանձնառութեան ենթարկել Լեհաստանը, ոչ ուղղակի, ոչ ալ անուղղակի:

Նախարարական խորհուրդի առջի օրուան նիստին մէջ, Պ· Լավալ լրացուցիչ տեղեկութիւններ հաղորդեց Ֆրանքօ-խորհրդային դաշինքի մասին եւ շնորհակալութիւն յայտնեց Պ· Լէժէի, որ օգնած էր այս գործին մէջ: Ցետոյ տեղեկութիւններ տուաւ իր ճամբորդութեան մասին:

⁂ Արտաքին նախարարութիւնը կը հերքէ այն լուրերը թէ գաղտնի արտամադրութիւններ կը պարունակէ Ֆրանքօ-խորհրդային դաշինքը եւ կամ փոխառութիւն մը պիտի ըլլայ Մոսկուայի: Հակառակ այս հերքումներուն, լեհական մամուլը կը կարծէ թէ Մոսկուա 4,000,000,000 Ֆր· պիտի ստանայ եւ պիտի յանկացնէ ոչ թէ երկաթուղիներու շինութեան, այլ սպառազինութեանց: Այս առթիւ գիտել կուտայ թէ Ֆրանքօ-խորհրդային դաշինքը չի կրնար գործնական արդիւնք ունենալ, եթէ պատերազմ ծագի Գերմանիոյ հետ, որովհետեւ ռազմագիտօրէն անկարելի է որ խորհրդային իշխանութիւնը զինուորական օգնութիւն հասցնէ Ֆրանսայի: Լեհական կառավարութիւնը երբեք չպիտի թոյլատրէ որ խորհրդային զօրք անցնի իր հողէն: Լեհական թերթերէն անոնք որ բարեկամ են Ֆրանսայի, առանց որոշապէս գրելու, կը հասկցնեն թէ փոխանակ դրամ ճարելու Ռուսաստանի սպառազինութեանց, Ֆրանսա աւելի լաւ բան մը ըրած կ'ըլլայ եթէ այդ գումարները յատկացնէ Լեհաստանի սպառազինութեանց ...

Անգլիա պիտի օգնէ Ֆրանսայի, եթէ...

«ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՎԱԽԿՈՏ Է»

Անգլիոյ երեսփ· ժողովի Մայիս 7ի նիստին մէջ, երեսփոխան մը հարցուց թէ անգլ· կառավարութիւնը անմիջապէս պիտի ընծայէ՞ օգնութիւն պիտի հասցնէ՞ Ֆրանսայի, եթէ Գերմանիա փոփոխութիւններ կատարէ Հռենոսի ապազինեալ շրջանին մէջ:

Արտաքին նախարարը պատասխանեց.— «Լոքառնոյի դաշնագրին մէջ ճշդուած են այն հանգամանքները որոնց համաձայն պիտի գործադրուի բրիտանական երաշխաւորութիւնը: Ինչպէս ըսուած է անգլօ-իտալական յայտարարութեան մէջ, որ կցուած է Սթրէզայի բանաձեւին, բրիտանական կառավարութիւնը հաւատարիմ կը մնայ Լոքառնոյի մէջ կնքած պարտաւորութեանց, եւ անոնց պիտի համակերպի բարեխղճօրէն, երբ առիթը ներկայանայ»:

⁂ Վերսայլի դաշնագրին 42 եւ 43 յօդուածներուն համաձայն, Գերմանիոյ արգիլուած է ամրութիւններ պահել կամ շինել Հռենոսի աջ կամ ձախ ափին վրայ, դէպի արեւմուտք, 50 քիլոմեթր տարածութեան վրայ: Արգիլուած է նաեւ զօրք համախմբել տեւականօրէն: 44րդ յօդուածը կ'ըսէ թէ՝ եթէ Գերմանիա անտեսէ 42 եւ 43 յօդուածներուն տրամադրութեանց, թշնամական գործողութիւն մը կատարած պիտի ըլլայ դաշնագիրը ստորագրող պետութեանց դէմ եւ հետեւաբար պիտի համարուի խաղաղութիւնը խանգարելու հետամուտ: Լոքառնոյի դաշնագիրը կը հաստատէ այս տրամադրութիւնները, միեւնոյն ատեն ապահովելով Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Իտալիոյ երաշխաւորութիւնը, անմիջապէս գործադրելի: Գերմանիա եւս ազատօրէն ընդունեցաւ Լոքառնոյի համաձայնութիւնները, 1925 հոկտեմբեր 16ին:

⁂ Լորտերու ժողովին առջի օրուան նիստին մէջ, խումբ մը լորտեր բանաձեւ մը առաջարկեցին, ցաւ յայտնելով Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդին կողմէ Գերմանիոյ դէմ արձակուած պարսաւանքին համար եւ խնդրելով որ կառավարութիւնը վերսկսի բանակցութիւնները Գերմանիոյ հետ, գերման ժողովուրդին համար ընդունելի պայմաններով: Բանաձեւին հեղինակը բացատրեց թէ Հիթլէր ներկայ դիրքին հասաւ շնորհիւ դաշնակիցներու գործած սխալներուն, որոնք երկուքի բաժնեցին աշխարհը: Վիճաբանութեանց ընթացքին կառավարութեան արտաքին քաղաքականութիւնը քննադատուեցաւ իբրեւ վախկոտ, եւ ցաւ յայտնուեցաւ հակադերման զգացումին համար որ առենէ մը ի վեր կ'աճի Անգլիոյ մէջ:

ԱԶԳ. ՊԱՐԳԵՒԱԽԱՂԻ 6րդ վիճակահանութիւնը պիտի կատարուի Մայիս 21ին, Թրոքատէրոյի պալատին մէջ:

ԼԱՐԻՍԱՅԻ (ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ) պատերազմական ատեանը վերջացնելով բազմաթիւ յեղափոխականներու, ծերակուտականներու եւ հրապարակագիրներու դատավարութիւնը, տասը տարի բանտարկութեան դատապարտեց երեսփոխան — լրագրող Լէվանտիսը, ծերակուտական Կրիկորիատիսը, հինգ տարուան՝ օդանաւային նախկին նախարար Ծանեասը: Ուրիշ 12 ամբաստանեալներ ալ վեց ամսէն 3 տարի բանտարկութեան դատապարտուեցան:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ՀԱՅՈՒՀԻ ՄԸՆ ԵՄ ԵՍ··· »

Եըլտըզի պալատին մէջ, Պոլիս, հոն ուր Սուլթան Համիտ կին կը բուծա– նէր եւ հայ ու չէրքէզ, յոյն ու լըվանթէն աղջիկներով Գեղուհիներու Պարտէզ մը կազմեր էր, կիներու Միջազգային Համաժողով մը գումարուեցաւ վերջերս:

Թուրք հանըմները ուրախ էին իրենց մէջ տեսնելով եւրոպական երկիրներու կին ներկայացուցիչները:

Պոլսոյ «զոզոնա»ները երջանիկ էին իրենց կողքին տեսնելով Միացեալ Նահանգներու Միսերը··· առանց ռու կորի: Ինչպէս ճպուռ ճառեցին ու ճռռացին, բաղի եւ սիրամարգի ձայներով սպառնացան ափաղղներուն՝ յանուն կիներու ազատութեան, սեռերու իրաւունքներուն հաւասարութեան:

Ամէնէն լեզուանիները··· Թրքուհիներն էին, — *Մէյմա՛ն* տրուած է իրենց խօսելու, *չարշա՛ֆ չարշա՛ֆ* լեզու թափելու:

«Քաֆէս»ներու այս անուշահոտ բըլբուլները, ճիշդ է որ, ամէն ազգի կիներէ աւելի իրաւունք ունէին արեւու ուզելու, թէեւ իրենք, ֆէս մը յաճախապատան, փոխանակ արեւ ըսելու՝ սեռերու հաւասարութիւն կ'անուանեն իրենց պահանջը:

Խնդիրը այդ չէ:

Ընդվզեցուցիչ բան մը կար մասնաւորաբար եւրոպացի կամ ամերիկացի կին ճառախօսներու յաւակնութեան մէջ: Ի՞նչ ազատութիւն է այդ, որ զինովցուցեր է ձեզ, թոռնե՛րը Եւայի,— իմ պապս կ'ըսէր «կնիկ կնիկ կնկոնիկ»:

Ազատութի՛ւն···:

Եթէ այդքան բան գիտէք ազատութեան մասին, պէտք էր գիտնայիք նաեւ ինչ որ գրեց ձեր — Քաղաքակի՛րթ — մամուլը, տարիներ առաջ, առեւանգուած Հայուհիներու մասին: Որքան կը յիշեմ, ձեզմէ էին անոնք որ ընկերութիւններ կազմեցին, հարեմներէն փրկելու համար հայ որբուհիները եւ գեղուհիները: Եթէ անցաւ ձեր այդ ընկերութիւններուն *մօտան*, կարելի չէ՞ր, ձեր արժանապատուութիւնը փրկելու համար միայն, օրակարգի նիւթ դարձնել առեւանգուած Հայուհիներու ազատութեան հարցը:

Ի՞նչպէս ձեր երեւակայութեան մէջ չպատկերացաւ Հայուհի մը, որ խօսէր ձեզի·

— « կին մըն եմ ես ալ, կին մը որ ծնաւ վախազներ, Տիգրաններ եւ Արտաշէսներ, կին մը որ կայսրեր տուաւ Բիւզանդիոնի գահերուն, կին մը որ քերթողուհիներ տուաւ եւ երաժիշտներ: Վա՛ռ Եւրոպա, քու մեղսակցութեամբդ Ալթայի գորշ գայլը յօշոտեց իմ ընկերուհիներէս շատեր, եւ դեռ քանիներ առեւանգեց տարաւ իր հարէմներէն ներս: Ես մէկն եմ այդ կիներէն, իմ անո՞ւնս, — ես Հայուհի մըն եմ···: Ազատութի՞ւնը թելադրեր է ձեզ գալ խօսիլ այստեղ,— խօսեցէ՛ք Հայուհիներու ազատութեան մասին»:

Օ՛ սնոպիզմ եւրոպական, կը ճանչնամ քեզ: Եթէ սիրտ կենար ձեր կուրծքին տակ, դուք պիտի խօսէիք ճառ մը, անկեղծութեամբ եւ հաւատքով, ու տաք շունչին ազդեցութեամբ՝ դուք պիտի տեսնէիք որ, յանկարծ, իբրեւ թուրք պատգամաւորուհի ձեր դէմը նստած կիներէն ոմանք, պիտի պոռային· — Հայուհի՛ մըն եմ, ես ալ հայուհի մըն եմ···:

Ո՛վ պիտի կրնար հասկնալ, վատ Եւրոպուհի, ողբերգութիւնը այն անո՛ւշ աղջիկներուն, որոնք Թրքուհիի անունին եւ հագուստին տակ Հայուհիներ են, — վախցած տատրակներ: Ի՛նչքան կը տառապին անոնք, ի՛նչքան կարօտ են ազատութեան:

Պիտի գա՞յ օրը, երբ աղջիկ մը պիտի նետէ «չարշաֆ»ը եւ պիտի սրբէ Թուրքի ձէթի հոտը, կանգնելու համար բոցավառ աչքերով եւ սօսի հասակով ինչպէս Հայուհի մը, ճիշդ ինչպէս կանանչ կոկոն մը, յանկարծ, կը դառնայ վարդ մը գունեղ եւ աղուոր:

ԱՐԱՋ

Հ. Յ. Դ.

ՎԵԹԵՐԱՆՆԵՐՈՒ ՖՈՆՏ

ՑԱՆԿ ԹԻՒ 15

Ալֆորվիլի Ս· Մինասեան ենթակոմիտէն ընկ· Փանոս Ուստուլիկեանի որդւոյն մահուան առթիւ	52
Լէյլէկեանի եւ Սարգիսեանի մահապատիժի բեկանման առթիւ Պօղոս Գորգիկեան	50
Եղիշէ Մերէնկիւլեան	20
Յ· Տ· Յ·	20
Գումար՝	152
Նախորդ գումար՝	2070
Ընդհ· գումար՝	2222

ԻՏԱԼԻԱ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԷ ԶԻՆՈՒԻԼ

Մէկ միլիոն զինուոր կազմ եւ պատրաստ

Իտալական կառավարութիւնը Մայիս 7ին պաշտօնական զեկոյց մը հրատարակեց, որ ծանուցանէ թէ՝ «նկատի առնելով եւրոպական գործարքներու կողմէ Ատտիս Ապէպա (Եթովպիա) կատարուած զինական պատրաստութիւնները, Հապէշական կառավարութեան կատարած զօրաշարժը, ինչպէս եւ կայսեր վերջին ճառը, զգուշական նոր միջոցներ ձեռք պէտք է առնուին, երաշխաւորելու համար արեւելեան Ափրիկէի գաղթավայրերուն ապահովութիւնը»: Իբրեւ պատերազմական նախարար, Մուսոլինի հրամայեց անմիջապէս գործադրել նոր ծրագիրը:

Այս կարգադրութեամբ, իտալական բանակը, որ ունի 710,000 զինուոր, պիտի զօրանայ 284,000 նոր զինուորներով, մէջն ըլլալով Ֆաշական քաղաքապահ զօրքը, որ կը բաղկանայ 383,000 հոգիէ: Ուրեմն աւելի քան մէկ միլիոնի բանակ մը, կազմ եւ պատրաստ:

Մինչեւ հիմա Իտալիա արեւելեան Ափրիկէի մէջ ունէր 50,000 զինուոր: Նոր կարգադրութեամբ, այս թիւը պիտի կրկնապատկուի: Ուրեմն, ամրան վերջը, երբ անցած կ'ըլլայ անձրեւաբեր եղանակը, Իտալիա պիտի ունենայ 100,000 զինուոր, կազմ եւ պատրաստ գործելու Հապէշիստանի դէմ:

Նոր զօրաշարժի հրամանագրին հրատարակութենէն անմիջապէս վերջը, գաղթային նախարարութեան խորհրդականը կրակոտ ճառ մը խօսեցաւ երեսփ. ժողովին մէջ, ամբաստանելով Հապէշիստանը, որուն բանած դիրքը «շատ ծանր եւ վրդովիչ դիտումներ կը ծածկէ, ինչպէս կ'ապացուցանեն սահմանային բազմաթիւ դէպքերը եւ կայսեր վերջին ճառը»: Ցետոյ խստօրէն ձաղկեց Հապէշիստանի ներքին կարգ ու սարքը, իբրեւ «բարբարոսական եւ անիշխանական», թէեւ «դժուար է որոշել թէ կեդրոնական իշխանութիւնը անկարո՞ղ է թէ աչք կը գոցէ: Անհրաժեշտ է մի անգամ ընդ միշտ լուծել Իտալիոյ եւ Հապէշիստանի յարաբերութեանց խնդիրը»:

Վիճաբանութեանց ներկայ էր նաեւ Պ· Մուսոլինի:

ՏԻԿԻՆ ՓԱՆՈՍԵԱՆ եւ իր աղջիկը, Օր. Ժոզէֆին Այանեան, որոնք 1934հոկտ.ին ձերբակալուած էին կին մը թունաւորած եւ անոր զոհարեղէնները գողցած ըլլալու ամբաստանութեամբ, սկսան դատուիլ պատժական 13րդ ատեանին առջեւ: Տեղական թերթերը «թուրք» կը ներկայացնեն ամբաստանեալները···

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՕՏԱՐԱՅԻՆ ԱՌԵՎՏՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ-ՈՒՄ

Ինչպես հայտնի է, Հայկական ՍՍՀ-ում ներկայումս ստեղծվում է արդյունաբերական մի նոր ճյուղ՝ օտարային առևտրի կազմակերպությունների համար արտահանման ապրանքներ պատրաստող ձեռնարկությունների համալիրը։ Այդ ձեռնարկությունների մեծ մասը կառուցվում է Երևանում։ Մի քանիսը կառուցվում են նաև հանրապետության մարզերում։

Ներկայումս Երևանում կառուցվում են կոնյակի, գինու, ծխախոտի, պարֆյումերիայի, կոսմետիկայի, մանրաքանդակների, գորգերի, գրքերի, ոսկերչական իրերի, ինչպես նաև ոչ մետաքսե գործվածքների ֆաբրիկաներ։ Կառուցվում է նաև ոչ երկաթուղային տրանսպորտի վագոնների վերանորոգման գործարան։

Ներկայումս ավարտվում է Երևանի կոնյակի գործարանի կառուցումը։ Գործարանը կունենա տարեկան 3 միլիոն շշի հզորություն։ Գործարանի շենքերի ընդհանուր մակերեսը կկազմի 30 հազար քառակուսի մետր։ Գործարանում կտեղադրվեն ամենաժամանակակից սարքավորումներ։ Գործարանի կառուցումը ավարտվելու է 1960 թվականին։

Երևանում կառուցվում է նաև գինու գործարան։ Գործարանի շենքերի ընդհանուր մակերեսը կկազմի 20 հազար քառակուսի մետր։ Գործարանի հզորությունը կլինի տարեկան 2 միլիոն շիշ։ Գործարանը կավարտվի 1960 թվականին։

Ծխախոտի ֆաբրիկայի շենքերի ընդհանուր մակերեսը կկազմի 30 հազար քառակուսի մետր։ Ֆաբրիկայի հզորությունը կլինի տարեկան 3 միլիարդ հատ սիգարետ։ Ֆաբրիկան կավարտվի 1960 թվականին։

Կառուցվում է նաև

ՏԵՐԿԻՐ ՅԱՂԹՈՂ ՅԱՂԹԱՀԱՐ ՍԷՐ

=o·o·o=

— Ի՞նչ ես ուզում, որ անեմ քեզ համար, ասա՛ ինձ, ես պատրաստ եմ ամեն բան անել քեզ համար, միայն թե դադարես լացից։ Ասա՛ ինձ, ի՞նչ կարող եմ անել քեզ համար, որ դադարես լացից։

Ես ուզում եմ, որ դուք ինձ ասեք, թե ինչո՞ւ եք ինձ ատում, ինչո՞ւ եք ինձ հալածում, ինչո՞ւ եք ինձ ամեն կերպ նեղացնում, ինչո՞ւ եք ինձ ամեն օր ծեծում։ Ես ուզում եմ, որ դուք ինձ ասեք, թե ինչո՞ւ եք ինձ ամեն օր ծեծում։

Մայիս 14ին փորձեր պիտի կատարուին Քաղաքացիներու պաշտպանութեան համար

Մայիս 14ին, յառաջիկայ երեքշաբթի կէս գիշերէն յետոյ, Փարիզ քաղաքին մէկ երրորդ մասը բացարձակ մութի մէջ պիտի թաղուի եւ ազդարար շեփորներ (սիրէն) պիտի դոռան, իսկ զինուորական օդանաւորդներ թռիչքներ պիտի կատարեն մթնցած մասին վրայ, անհրաժեշտ փորձերը կատարելու համար: Սէնի ամբողջ ձախ ափը (Ռիվ Կոչ), 16րդ թաղամասը (Փասի) եւ Պուա ը Պուլոնյի շրջանը պիտի համարուին ռազմավայր: Շեփորները պիտի հնչեն եւ փողոցի լոյսերը պիտի մարին ժամը 1.15ին: Այդ պահուն բոլոր քաղաքացիները պարտաւոր են մարել տուներու, ինքնաշարժներու, սրճարաններու եւն. լոյսերը: Բոլոր երթեւեկները պիտի դադրին մինչեւ որ լոյսերը նորէն վառին: Լոյսերը: Բոլոր երթեւեկները պիտի դադրին մինչեւ որ լոյսերը նորէն վառին: Այն քաղաքային որ չէ մարած լոյսը, պատիժ պիտի ենթարկուի: Մթութիւնը պիտի տեւէ կէս ժամ, որպէսզի հետազօտիչներն ու օդանաւորդները կարենան մանրազնիւօրէն ուսումնասիրել շեփորներու ձայնին ուժը եւ լոյսերը մարելու միջոցներուն արդիւնաւորութիւնը: Նոյն օրուան ցերեկին ալ փորձեր պիտի կատարուին, ուր ժողովուրդը մասնակցութիւն չպիտի ունենայ: Առաւօտեան ժամը 10ին երեք անգամ պիտի հնչեն շեփորները, իւրաքանչիւրը 45 երկվայրկեան տեւողութեամբ, եւ 15 երկվայրկեան ընդմիջումով: Ցերեկ հրշէջ փորձեր պիտի կատարուին վեցերորդ թաղամասին մէջ, ինչպէս եւ բժշկական օգնութեան փորձեր՝ կապերու գոհերը փրկելու համար: Շեփորները նորէն պիտի հնչեն ժամը 10.45ին, ծանուցանելու համար թէ ահազանգը վերջացած է:

Լրացուցիչ տեղեկութիւններ Կարսի երկրաշարժի մասին

Պոլսոյ թուրք թերթերը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հրատարակեն Կարսի չարժի մասին, որ տեղի ունեցաւ մայիս 1ին եւ 2ին.—

Երկրաշարժը կատարեալ խուճապ առաջ բերած է Կարսի եւ գիւղերուն մէջ: Քաղաքը ամբողջովին պարպուած է եւ ամէն մարդ բաշուած է դաշտերը եւ վրաններու տակ կը գիշերէ: Վնասը շատ մեծ է, մասնաւորաբար գաւառակներու եւ գիւղերու մէջ: Վերջին շարժը բանդեց նաեւ այն տուները որոնք չէին ազդուած առաջին շարժէն: Հարիւրաւոր անձեր մեռան փլատակներու տակ: Ընդհանուր մեռելներուն թիւը թէեւ տակաւին չէ ճշդուած վերջնականապէս, բայց կը կարծուի թէ 500ի կը հասնի: Ծանր եւ թեթեւ վիրաւորներն ալ 1200է աւելի են: 1300ի չափ տուներ վնասուած կամ բանդուած են:

Ժողովուրդը շուարուն վիճակ մը ունի: Շատ մը ընտանիքներ կորսնցուցած են իրենց հայրերը, մայրերը եւ զաւակները: Մեծ յուզում կը տիրէ: Մեռած կենդանիներուն թիւը շատ մեծ է, բայց դեռ չէ ճշդուած վերջնականապէս: Անոնց դիակները չեն վերցուած տակաւին: Շատ մը գաւառակներ եւ գիւղեր ահաւոր տեսարան մը կը պարզեն: Մայիս 2ին նոր եւ բուռն շարժերտեղի ունեցաւ Տիկօր գաւառակին եւ շրջակայ մօտ 20 գիւղերու մէջ: Այս գիւղերու տուներուն մեծ մասը ամբողջովին բանդուած է, մնացեալներն ալ անբնակելի վիճակի մը հասած են: Օգնութեան նոր մարմին մը դրկուեցաւ աղէտին վայրը: Ինֆիւշարժներով դրկուեցան 1000 բիլօ հաց եւ ուրիշ ուտելիք: Բանուորական ջոկատներ գացին, փլատակներու տակ մնացածները ազատելու համար: Վախէն, ժողովուրդը վրաններու տակ կը գիշերէ:

Առողջապահական գործավար Տօքթ. Րէֆիք Սայտամ հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ Կարսի աղէտեալներուն մինչեւ հիմա եղած օգնութեան մասին.— «Շարժին կեդրոնն է Տիկօր գաւառակը եւ մօտաւորապէս 50 բիլոմեթր շառաւիղով շրջանակի մը մէջ զգացուած է իր խստութիւնը: Տիկօրի կեդրոնէն սկսեալ մինչեւ 15 բիլոմեթր, գիւղերը ամբողջովին բանդուած են: Այս շրջանակէն դուրս գտնուող տուները մասամբ բանդուած են, շատ մը տուներ ալ միայն ճեղքեր ունեցած են:

Հաստատուած է որ Տիկօրի 25 գիւղերուն մէջ 709 տուներ ամբողջովին բանդուած են: Կան 67 մեռեալ, 70 վիրաւոր եւ 8 անյայտ: Կենդանիներու կորուստը աւելի մեծ է:

Կաղզուան գաւառակին մէջ 30 տուներ բանդուած եւ 2 հոգի վիրաւորուած են: Կան նաեւ մեռած կենդանիներ: Արփաչայ գաւառակին մէջ կարգ մը տուներ բանդուած կամ միայն վնասուած են: Կարսի կեդրոնական գաւառակին մէջ 50 տուներ բանդուած են, բայց անձի կորուստ չկայ:

Մինչեւ հիմա հետեւեալ օգնութիւնները եղած են.— Կարսի ժողովուրդը՝ 520 ռսկի, Կարմիր Մահիկը՝ 430, Կարսի ալիւրի գործարանը՝ 30 պարկ ալիւր: Կարմիր Մահիկի ընդհ. կեդրոնը հեռագրով 2000 ռսկի դրկեց կարս: Զինուորական իշխանութիւնն ալ վրան տրամադրած է: Էրզրումէն դրկուած են վիրաբոյժ մը, բժիշկ մը, երկու առողջապահական պաշտօնեայ, կազմածոներ ու դեղեր: Կառավարութիւնը հարկ եղած միջոցները ձեռք պիտի առնէ, բանդուած տուները վերաշինելու համար»:

Աղէտեալ շրջանին մէջ ջուրերը դադրած են, իսկ կարգ մը վայրերու մէջ կարմիր ջուր կը վազէ 10 մէթր լայնութեամբ բացուած ճեղքերէ:

Համալսարանի նախկին դասախօսներէն երկրաբան փրոֆ. Մալիճ հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրած է Կարսի շարժի մասին.— Որ եւ է կապ չկայ Կարսի եւ Մարմարայի կղզիներու վերջին շարժերուն միջեւ: Պարզապէս դիպուածով է որ նոյն տարուան մէջ տեղի ունեցան երկուքը: Շարժը կապ չունի նաեւ Տրապիզոնի տաճարաքանդ եւ Եւրոպայի ցնցումին հետ, այլ արդիւնք է հողին տակն ու վրայ ըլլալուն: Եղանակն ալ որ եւ է դեր չունի:

Բնաւ չեմ կարծեր որ այս շարժին պատճառը Արարատ լեռը կ'անհետանայ: Ճիշդ է, Արարատը հրաբխային լեռ մըն է եւ կազմուած լավաներու իրարու վրայ բարդուելէն, բայց շարժը տարբեր բան մըն է, հրաբուխը տարբեր:

Խորհրդային վարչիչներ եւ «Թուրֆ Թռչուն»

Մայիս 3ին էնկիւրիի մէջ կատարուեցաւ «Թուրք Թռչուն» մրցութեան բացումը: Ներկայ էին վարչապետը, գործավարները, խորհրդային դեսպան Գարախան եւ խաւսն բազմութիւն մը: Աթաթիւրք (Մ. Քէմալ) իր տեղը տուաւ Գարախանի: Իր ճառէն վերջը, որ կը փառաբանէր թրքական օդագնացութիւնը եւ կը յանձնարարէր Թուրքը մանկութենէն վարժեցնել «թռչուններու հետ ապրելու», տեղի ունեցան զանազան փորձեր:

Սաւառնակի մրցութեան նախագահ Ֆուատ չհշտեց թէ այսօր պատմական օր մըն է թուրք սաւառնորդներուն համար եւ ներկայացուց օդային մարզիչները եւ աշակերտները: Անդին կեցած էին փլաւէօրները (առանց մօթէօրի սաւառնակները), փորձեր կատարելու համար: Առաջին փորձը կատարեց խորհրդային մասնագէտ Ամոխոն, հետը առնելով լիսէի աշակերտ Ֆէրիմը:

Սաւառնակ մը մէկ մէթր բարձրացուց փլաւէօրը, յետոյ կորուեցաւ կապը եւ առանց մօթէօրի սաւառնակը սկսաւ ինքնիրեն թռիլ օդին մէջ եւ զանազան փորձեր ընել, ինչպէս գլխիվայր դառնալ: Իւաւական թռչելէ յետոյ, առանց մօթէօրի սաւառնակը վար իջաւ կանոնաւորութեամբ: Կորհրդային մասնագէտը որ այս փորձը կատարեց, Ռուսիոյ մէջ իր մեքենային կապած է «փլաւնէօր» այսինքն օդային կառաչար մը կազմած եւ այս ձեւով թռիչքներ ըրած է:

Ահէկ յետոյ ուրիշ փլանէօր մը ցատկելու փորձեր ըրաւ: Մարզիչ Ռօմանով իր կարգին փլանէօրով մը զանազան ճարտարութիւններ ցուցուց: Առանց յաջողելոց Թուրք օդային տորմիղի մը յաջող թռիչքը: Ամէնէն վերջին ալ անկումի փորձեր եղան: Երկու խորհրդային օդաչուներ անկարգելով վար նետուեցան փլանէօրէ մը եւ յաջողութեամբ գետին իջան:

ՑԵՐԵԿՈՅԹ_ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՓՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ Մ.-ՀԻՒԳԻՆ ԿՈՂՄԷ

ՄԱՅԻՍ 12Ի ԿԻՐԱԿԻՆ ԺԱՄԸ 4ԷՆ 12

Victor - HugoԻ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

46 bis, Rue Saint Didier. Paris (16)

Métro: Boissière եւ **Trocadero**

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԲԱԺԻՆ:

Երգ, պար եւ սիրուն անակնկալներ սիրուած եւ կարող արուեստագէտներու կողմէ:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին՝ Ֆր. Թատրոններու դերասանները՝ փոքրիկները վաղինակ եւ Այիտա Ագնաւորեան, օր. Claire եւ օր. Ա. Թորոսեան, Պ. Ռւզունեան:

Հաճելի Jazz եւ մաղձելի պիւֆէ:

Մուտք.— Ամրերու՝ 7.50 ֆրանք, կանանց՝ 5 ֆրանք:

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆԻ

15 ՄԱՅԻՍ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ ՀԻՇԴ 21ԻՆ

Salle CHOPINԻ ՄԷՋ, **8, Rue Daru.**

Կը մասնակցին՝

Jacquin Nin, ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀ եւ **J. Clergue**

Յայտագիրը բաղկացած է.— Մէնուէլի, Մօցարտի, Շուպէրթի, Շումանի, Թօսինիի, Ֆ. Ֆօրէյի, Ժ. Նինի, կումիտաս վարդապետի, Պախնդիարեանի եւ Գ. Ալէմշահի *կտորներէն:*

Ֆոմսերը կիջէն, երգահանդէսին օրը: Սրահին դռները կը գոցուին Ժ. 20.30ին:

Գին՝ 25, 20, 15, 10 եւ 5 ֆրանք:

ՀԱՆԴԷՍ - ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած՝ Սարսէլի «ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ»ի Մասնաճիւղին կողմէ

Այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը *3.30*ին Salle des Nocesի մէջ

81, Rue de Paris, Sarcelles (S. et O.)

Բանախօսութիւն, գեղարուեստական ճոխ բաժին դպրոցական մանուկներու կողմէ: Երգ, պար, արտասանութիւն, գեղջկական խաղեր եւ զուարճալի մը:

Հաղ.— կար տիւ Նորէն շոգեկառք ժամը 10.40, 11.50, 1.41, 1.52:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆր. Հ. Կ. Խաչի Իսի-լէ-Մուլինոյի Մասնաճիւղի ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 6ին իր դէպքոցին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶԻ Բարձր-Հայքի հայրենակ. Միութեան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 3ին, 131 Fbg. du Temple:

Ֆր. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3.30ին «Զարդարեան» Գրադարանին մէջ, 181, Գուր Լաֆայէթ:

ՄԱՐՄԱՇԷՆԻ Վասպուրականի Հ. Միութեան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 2.30ին, 18, Պուլըվար Կարիպալտի, Լը Բալէ տը լա Շոթի մէջ, 15-18 թրամուէյի դիմացը: Կը հրաւիրուին բոլոր Վասպուրականցիները:

ԳԱՑԷՔ

CIGALE CINÉMA

60 Avenue de Saxe-LYON

Le Gérant: H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme, PARIS (13)

ՄԱՅԻՍ 8 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Salle Omnia Ciné Information

5, Bld. MONTMARTRE

Կը ցուցադրուի առաջին հայերէն խօսուն շարժանկարը

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Դերակատարութեամբ հայ արուեստագէտներու

Կը ցուցադրուի առանց դադարի

ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 11ԷՆ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 1

ԹԻԿՆԱԹՈՒՈ 3 — 5 ՖՐԱՆՔ

ՑԵՏԱՋԳՈՒԱԾ Է *ՊՈՄՈՆԻ (Մարսէյլի)* ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ ՍՐԱՀԻ *բացումը ՅԱՋՈՐԴ ԿԻՐԱԿԻԻ (19 Մայիս)ի*

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՅՔ

կազմակերպուած՝ *ՄԱՐՄԱՇԷՆԻ ԲԱԲԵՐԴԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ*

Այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը *1*էն մինչեւ իրիկուան ժամը *10*

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՍՄՈՆ, 6, ՐԻՒ ՏԸ ԼԱ ՊԻՒԹԻՒՆԷՋԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ՀԱՅ ՄԱՆՈՒՇԱՆՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

*TRICOT KÉBABDJIAN*Ի ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է

14, Rue de Tracy, *Paris* (2) ՄԷԹրօ՝ St. Denis

Articles de Saison

ԲԱՐԶՐ ՈՐԱԿ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆ

ՆՄՈՅՇՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ՖՐԱՆՔՈ

ՍՊԱՍՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ԱՐԱԳ ՅԱՆՁՆՈՒՄ

ջեր շահը կը պահանջէ գնել ուղղակի գործարանէն

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ Lingerie Indémaillable*ի համար կարող եւ վարժ կարուհի մը: Տեւական գործ եւ շատ գոհացուցիչ վճարում:*

Դիմել՝ Maison Vaker, 12, Rue de l'Echiquier. Paris (10).

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ ափիէաէօրի քով աշխատելու համար օգնական գործաւոր մը: Դիմել անմիջապէս Պ. BALOYANի, 90, Rue Rochechouart. Paris.

ՄԱՆՇԷՏԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Անգուգական ներմակեղէններ, Peau d'Ange, գովպինէզոն, շապիկներ, վարտիքներ, շրմիզիէներ, շրմիզ Lacoste եւյն. եւյն.:

կը ծախենք անմրցելի գիներով:

LEMETTRE FRÈRES

Վաճառանիթ «ELDAY», Մասնագէտ արտադրիչներ:

104, Rue Réaumur, Paris. Métro Sentier («Intransigeant»ի դիմաց):

Ապսպրանքները կը դրկուին *contre remboursement*ով, եթէ կանխավճար մը տրուի:

ՖԱՔԻՐ ԹԱՀՐԱ ՊԷՑ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Մայիս 3ի Ուրբաթ գիշերէն մինչեւ Մայիս 9ի գիշերը Cazino - Eldoradoի *մէջ, պիտի կատարէ Ֆաքիրական իր հետաքրքրաշարժ փորձերը, որ ամբողջ աղմուկ հանած եւ հիացում պատճառած են:*

Նիս բնակող Հայերուն համար առիթ մը զայն տեսնելու եւ գնահատելու համար:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԵԾ ԲԱԶՆԻՔ

(ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ)

50, Rue du Fbg. St. Martin (Port St. Martinի մօտ) Paris (10)

Métro: Château d'Eau կամ Bld. St Martin.

որ օժտուած է արդիական ամէն յարմարութիւններով: Հանգստաւէտ պայմաններ: Այցելուները պիտի գնահատեն տիրող մաքրութիւնը եւ մեծ առաւելութիւնները: Հաղորդակցութեան *30*է աւելի միջոցներ: Գին՝ *6* ֆրանք, *10* տոմսակ՝ *50* ֆրանք:

Բաց է՝ կանանց համար ամէն օր առաւօտեան ժամը *8*էն մինչեւ իրիկուան ժամը *7* բացի կիրակիէ՝ շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը մինչեւ ժամը *16*: Այրերու համար ամէն օր երեկոյեան ժամը *7*էն սինչեւ *10*. իսկ շաբաթ եւ երկուշաբթի օր կէս օրէ վերջ ժամը *4*էն *10*, իսկ կիրակի ամբողջ օրը *8*էն մինչեւ կէս օրէ վերջ ժ. *4*:

ԹԱՂԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

»»»··«««

Գրեց՝ ՐԱՖՖԻ

— Ի՞նչ է պատահել քեզ հետ, դժուա՞ռ ես, ի՞նչ է:

— Ես այժմ աւելի խելացի եմ, քան թէ երբեք:

— Դու կամենում ես կորցնո՞ղ քեզ:

— Ես այն օրից կորայ, երբ սկսեցի հետեւիլ քո խրատներին:

Այժմ նրա դէմքի վրայ երեւացին բարկութիւնը եւ ցաւակցական եղա-նակով խօսեց նա.

— Ես չէի հաւատում, Մուրատ, եւ հիմա էլ չեմ հաւատում այն կասկածանքին, որ քո նոր ընկերները ունեցան քո մասին,— իրր թէ դու, առանց որ եւ իւ ցէ պատճառի, հեռացար նրանցից եւ մատնեցիր նրանց: Բայց ես հաւատում եմ մի բանի, որ այժմ քո խելքը իւր տեղումը չէ. ես նկատում եմ քո մէջ խելագարութեան նշաններ: Դու այլ եւս այն չես, ինչ որ էիր առաջ:

— Այդ իրաւ է, ես այժմ այն չեմ, ինչ որ էի առաջ, եւ այդ ապացոյց է, որ այժմ իմ խելքը իւր տեղումն է, իսկ առաջ խելագար էի:

Նա կրկին զայրացաւ, ասելով.

— Ողորմելի, ո՞վ փչեց քեզ մէջ խօսիդ այդ ցնորքները: Դու կարծում ես, որ ես այժմ չգիտեմ, թէ ինչպէս մի թափառական աղջկայ համար խարեցիր ինձ: Նրա սէրը խելքից հանեց քեզ, եւ դու վճռեցիր բաժանուել քո բարեբարից, որ այնքան սիրի իւր որդու պէս սնուցել էր քեզ: Բայց Աստուած պատժեց քեզ քո ապերախտութեան համար, քո ճանապարհը կրկին դարձրեց դէպի մեր կողմը, որ այդ բանտին, այդ չղթաներին մատնակից լինես եւ դու:

— Այդ բանտը, այդ չղթաները իմ հին մեղքերի համար է, պատասխանեցի ես:— Բայց եթէ ես զղջացել եմ իմ կեանքում մի բարի գործ, այդ այն է, որ ես խորեցի քեզ եւ չկատարեցի քո պատուէրը՝ զրկել կեանքից մի անմեղ աղջկայ:

— Որին դու սիրեցիր:

— Այո:

— Որը մեր բոլորին մատնեց:

— Այդ սուտ է, այդ զրպարտութիւն է: Նա չէ մատնել ձեզ:

Նա պատասխանեց ինձ աւելի յանդիմանական եղանակով.

— Ինչո՞ւ ես խաբում ինձ, դու մի քանի րոպէ առաջ ասում էիր, որ այլ եւս սուտ չի պիտի խօսես: Մինչեւ քեզ յայտնի չէ՞, որ այն աղջիկը սպանացել էր մատնել ամբողջ ընկերութիւնը, այդ պատճառով էլ վճռել էին ըստպանանել տալ նրան: Մի դիպուածով դու նրա կեանքը ազատեցիր եւ զրաւով միջոց տուեցիր նրան կատարելու իւր վրէժխնդրութիւնը:

— Բոլորովին սխալ է ձեր ենթադրութիւնը, պատասխանեցի ես:— Ձեզանից բաժանուելուց յետոյ, եթէ դուք յանձնել էիք «Լչի ականջին» լրտեսել իմ գործողութիւնները,— այն եւս պէտք է լաւ յայտնի լինի ձեզ, որ այն աղջիկը ճկնորսի խրճիթից ոչ մի տեղ չէ հեռացել, ուրեմն եւ չէր կարող մատնել ձեզ:

— «Լչի ականջը» դառաւ քեզ ճըկ — նորսի խրճիթում քո բացակայութիւնից երկու օր յետոյ, նա չէր կարող տեղեկութիւններ հաւաքել, թէ մին — չեւ այնօր թէ դու եւ թէ այն աղջիկը ինչպէս էիք անցուցել:

Մեր վիճաբանութիւնը քաւոր Պետրոսի հետ տեւեց երկար, ես զարմանալ չկարողացայ համոզել նրան, թէ Նէ — նէն մեղաւոր չէր մատնութեան գործի մէջ: Հանգամանքները ինքը ըստ ինքեան այնպէս էին կազմուել, որ Նէ — նէի կարծեցեալ վարմունքը հաւանական էին դարձնում: Այդ անբախտ աղջիկը ընկել էր խաչագողների ձեռքը, նրան չարչարել էին. նա ազատացել էր, եթէ իրան բաց չթողնէն, կը մատնէ նրանց, այդ երկիւղը ստիպ էր տուել խաչագողներին սպաննելու նրան. ես ազատեցի նրա կեանքը. եւ մի քանի օրից յետոյ կատարուեցաւ մատնութիւնը, խաչագողներին կալանաւորեցին: Այլ եւս ո՞ւմ վրայ կարող էին նրանք կասկած ունենալ, եթէ ոչ, կամ իմ, կամ Նէնէի վրայ: Քաւոր Պետրոսը թէեւ չէր հաւատում, որ ես կը զաւճանէի նրան, այսուամենայնիւ նրա նման էլ համոզուած էր, յայտնելով այն միտքը, որ եթէ ես նրա հրամանը կատարած լինէի, եւ Նէնէին սպանած լինէի, այնուհետեւ այդ դժբախտութիւնը տեղի չէր ունենայ: Նրա բարկութիւնը չափ չկար, թէ ի՞նչպէս ես հա — մարձակուեցայ խաբել նրան: Բայց այդ բարկութիւնը մասամբ մեղմացնում էր, երբ նա ի նկատի էր առնում իմ սիրահարութիւնը, որը նրա կար — ծիքով մինչեւ խելագարութեան էր հասցրել ինձ: Բայց նա, որպէս երեւում էր, դեռ չգիտէր հօրս հետ իմ հանդիպելը, եթէ յայտնէի, դուէչ բոլորովին կը փարատէի թէ նրա եւ թէ ընկերներիս կասկածը իմ անհաւատարմութեան մասին: Քաւոր Պետրոսը ներող էր, երբ իրաւացի փաստեր էին ներկայացնում: Բայց ես այլ եւս փոյթ չունէի իմ անձը արդարացնելու նրան առջեւ: Նա հեռացաւ, հեռանալով խօսքերը ասելով:

— Օրէնքի դատապարտութիւնից աւելի հէյտ է ազատել քեզ, բայց ես չգիտեմ, ի՞նչպէս դու պիտի ազատուես քո ընկերների վրէժխնդրութիւնից ...

Այդ խօսքերը սարսափելի էին, սարսափելի էին աւելի այն պատճառով, որ դուրս էին գալիս մի խաչագողի բերանից: Բայց ես լսեցի խորին արհամարհանքով, եւ այդ աւելի վիրաւորեց նրան: Այդ անգութ մարդը դեռ սիրում էր ինձ, թէեւ թագցնում էր իւր սէրը,— դեռ մտածում էր իմ մասին, դեռ հոգ էր տանում իմ վրայ: Ես տեսայ, թէ ինչպէս նա վշտացած կերպով հեռացաւ, դնաց նստեց բանտի մի մթին անկիւնում, եւ գլուխը քաշ դցած, տխուր մտածութիւնների մէջ ընկաւ: Միթէ նա զղո՞ւմ էր, որ ես նրա դաւաճանութեան թշուառ զոհն էի....:

Երբեք չէր պատահել, որ ես այնպիսի համարձակութեամբ խօսէի քաւոր Պետրոսի հետ, որպէս այն գիշեր:

Կարծես թէ յանցաւորի կապանքները մի տեսակ ազատութիւն են շնորհում նրան: Չղթաների մէջ թէ մեծաւորը եւ թէ սուորագրեալը հաւասար իրաւունք են վայելում: Մեր վիճաբանութիւնը թէեւ խիստ տաք էր բայց անցաւ հանդարտ կերպով. այնպէս որ, մեր միւս ընկերները, որոնք զբաղուած էին թղթախաղով, ոչինչ չլսեցին: Այժմ նրանք վերջացրել էին իրանց խաղը եւ սկսել էին միմեանց հետ զանազան հանաքներ անել: Ինձ վրայ ուշադրութիւն անգամ չէին դարձնում: Ես խորին զղուանքով լըսում էի նրանց զուարճութիւնները:

(Շար.)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ ԵՒԱՄՍԵԱՑ

Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր·
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՕՒՐԲԱԹ
10
ՄԱՅԻՍ
VENDREDI
10 Mai
1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2801

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒԻ ԽՕՍՔ

ԵՐԿՈՒ ՏԱՐԲԱԿԱՆ «ԱՆԵԼԻՔՆԵՐ»

— · —

Ի՞նչ ըսել կ'ուզէինք, պարզելով, խտացնելով ընդվզեցուցիչ կացութեան մը զանազան երեսները, որոնք նորութիւններ չէին:

Մէկ բան,— մեր իրաւասու օրգանները, հին թէ նոր, վաւերական թէ ինքնընաիր, իրենց գրասենեակներու պատուհանէն կը դիտեն տագնապին ելեւէջները:

Իսկ մամուլը, դժբախտաբար, համերաշխ չէ նոյն իսկ այս կենսական հարցի մասին:

Մէկը միւսին կռնակ դարձուցած, թերթէ թերթ ջուր կը ծեծեն անընդհատ, իրար խառնելով յիմար – խմաստուն կարծիքներ, եւ մանաւանդ հրաշագործ ուլունքներ:

Ինչո՞ւ դժուար պիտի ըլլար դռնէ մէկ անգամ տեսակէտները փոխանակել, համաձայնիլ հիմնական ծրագրի մը շուրջը, քանի որ մամուլն ալ պարտականութիւններ եւ պատասխանատուութիւններ ունի, այս կացութեան հանդէպ:

Ձիշդ այս օրերուն, համերաշխութեան դեղեցիկ ցոյց մը կատարեց Փարիզի ֆրանսական մամուլը; սովորական հարցի մը առթիւ:

Պ. Լաւալի այցելութեան առթիւ, խորհրդային իշխանութիւնը մերժած էր անցագիրը տալ «Մաթէն»ի եւ «Ժուռնալ»ի աշխատակիցներուն, այդ երկու թերթերը համարելով թշնամի:

Եւ ահա առքի ելան միւս թերթերը — բոլորն ալ քաղքենի — ոչ միայն բողոքելով, այլ եւ սպառնալով չղրկել իրենց թղթակիցները, եթէ զոհացում չտրուէր:

Հրաշք պիտի ըլլար այսպիսի չարժուձեւ մը յուսալ հայկական մամուլէն:

Սակայն, արդար չէ՞ այդ հրաշքը սպասել գոնէ ներկայ տագնապին առթիւ, քանի որ, ամէնէն առողջ տեսակէտն ալ կրնայ խեղդուիլ օրուան ժխորին մէջ:

Ներկայ ընթացքով, մամուլը ոչ թէ կ'օգնէ դիւրացնելու ծրագրեալ եւ մեթոտիկ աշխատանքը, հարթելու ճամբան դէպի գործնական ելքեր, այլ պարզապէս կը ծառայէ միտքերը պղտորելու եւ ոտքերը իրական գետնէն կտրելու:

Եւ, ստեղծուած ժխորին մէջ, իրաւասու կամ պատասխանատու օրգաններն ալ իրենց պատեհին մէջ կը քաշուին, «չպղտորելու» կամ ... զուարճանալու համար:

Ի վերջոյ ունի՞նք թէ չունինք վաւերական, առողջ եւ անվէճ տեսակէտները, կարգ մը հիմնական հարցերու մասին,— նախէնեան ազգութենէն մինչեւ հասարակական հպատակութիւն ու ներգաղթը:

Մենք վստահ ենք որ հրաշապատում գիտերու ամէնէն ճարտասան մունետիկներն ալ զարթի եկած են կամ կուգան, եթէ նախապաշարումներն ու կանխակալ կարծիքները փարատին եւ ճակատ ճակտի զրոյց մը սարքուի:

Մանաւանդ որ, մէկդի դնելով սկզբունքի խնդիրը, օրէնքը, տրամաբանութիւնը եւ այդ գիտերուն արժէքը, կը մնայ բուն հարցը,— բանաձեւերը զարման չեն կացութեան:

Իսկ բոլորս ալ գիտենք որ կացութիւնը ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԵՒ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ զարման կը պահանջէ, փարիզէն մինչեւ Լոսէթ եւ Մարսէյլ:

Գալով իրաւասու օրգաններուն, Միացեալ Ցանձնաժողովը կարգ մը գնահատելի գործեր կատարած է, բայց թոյլ է եւ անվճիռ: Զուրկ՝ վարիչ միտքէ մը եւ գործօն ձեռքէ մը, որ տիրարար եւ հետեւողականօրէն ընթացք տար անոր գործերուն:

Առջի օր եւ երէկ հրատարակեցինք Ցանձնաժողովին գործունէութեան զեկուցումը, 1934 նոյ· 8էն 1935 ապրիլ 26: Վաղը կը կարդաք լրացուցիչ մանրամասնութիւններն ու վիճարանութիւնները:

Հարցը այն է որ, Ցանձնաժողովը չափազանց մտավախ կ'ելբեայ եւ կը նախընտրէ գրասենեակի մէջ գործել:

Ան ուղղակի կապ չունենալով ժողովուրդին հետ, կը թուի թէ ամբողջապէս ծանօթ չէ տագնապին բոլոր ծալքերուն: Այլապէս, այն տպաւորութիւնը չպիտի ձգէր թէ զանազան դիմումներ կատարած, յուշագիրներ մատուցած եւ կանգ առած է ուելի կամ պակաս զոհացուցիչ հաւաստիքներու վրայ:

Օրինակ, Ցանձնաժողովին անդամները ինչո՞ւ հրապարակ չեն գար, կարելին եւ անկարելին բացատրելու, ծուռն ու չիտակը լուսաբանելու համար:

Ցետոյ, ինչո՞ւ ձեռնհաս ներկայացուցիչ մը — թարգման կամ իրաւագէտ — գտած չեն դրկեր, մօտէն ծանօթանալու եւ շատ մը հարցեր տեղին վրայ կարգադրելու համար:

Գաղտնիք չէ որ մեր աշխատաւորները ընդհանրապէս լեզու կամ օրէնք չեն գիտեր, եւ զոհ կ'երթան «սրմատր»ներու կամ կասկածելի բանգէտներու խաղերուն: Մանաւանդ կեդրոն քաղաքներէ դուրս:

«Անկանոն»ներու մեծ մասն ալ տգիտութեան կամ խաչափոքրութենէն.զոհեր չե՞ն:

Աննեբելի ապիկարութիւն մը պիտի ըլլար, եթէ փորձէին առարկել թէ Ցանձնաժողովը զբաղ չունի:

Երբ տագնապը նոր սկսաւ, կ'ըսէին թէ Բարեգործականը 20,000 ֆրանք տրամադրած է, վարկ մը յատկացնելով Տնտեսականներուն:

Լուրը ճիշդ ըլլայ թէ սխալ, կը նշանակէ թէ Բարեգործականը կրնայ տրամադրել այդ գումարը եւ աւելին: Կը բաւէ որ դէպի նը կրնայ տրամադրել այդ գումարը եւ աւելին: Կը բաւէ որ դէպի դուրս աչք մը նետէ իր փղոսկրեայ աշտարակէն, եւ բացառիկ տագնապ մը չստորագասէ իր կանոնագրի տարին, մանաւանդ իր բուն պարտականութեան:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԵԼՄՏԱՑՈՑՑԻՆ ԲՍՑԸ ԿԸ ՀԱՇՈՒԻ 3–3ՈՒԿԷՍ ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ

Երեսփ· ժողովի ելմտական յանձնաժողովին կարգ մը անդամները առջի օր լուսաբանութիւններ պահանջեցին ելմտական նախարարէն, նախատեսուած բացի եւ ուրիշ հարցերու մասին: Կը հաստատուի թէ ելմտացոյցին բացը պիտի ըլլայ 3 — 3ուկէս միլիառ ֆրանք: Միւս կողմէ անհրաժեշտ է դրամ ճարել սպառազինութեանց եւ ուրիշ բացառիկ ծախքերու համար: Նախարարը մերժեց մանրամասնութեանց մէջ մտնել, առարկելով թէ կանխահաս յայտարարութիւններ կրնան տեղի տալ անհիմն զրոյցներու: Միեւնոյն ատեն աւելցուց թէ տակաւին լրացուցած չէ ծախքերը իրական եկամուտներուն հաւասարեցնելու միջոցներուն ուսումնասիրութիւնը:

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ նախարարը անարդար գտած է սակարանին մէջ տիրող յոռետեսութիւնը, շատ լաւ գտնելով ելմտական կացութիւնը, բացի արտաքին մտահոգութիւններէն եւ ծախքերը կրճատելու անհրաժեշտութենէն: Մանրամասնութիւնները վերապահելով հանդերձ, նախարարը ապահոված է թէ նոր կրճատումներ չպիտի պահանջէ առձիկներուն եւ հանդամեան թոշակներուն համար:

Ելմտական նախարարին զեկուցումէն քիչ առաջ, 126 առեւտրական սենեակներու նախագահները ժողով գումարեցինփարիզի մէջ և բանաձեւ մը քուէարկեցին, որով կը պահանջեն կառավարութենէն ֆրանքը պաշտպանել ներքին կամ արտաքին վտանգներէ, հաւատարակշռելով ելմտացոյցը, կրճատելով պետական ծախքերը, թեթեւցնելով տուրքերու բեռը եւ ժամանցնելով ապրուստը: Այս բանաձեւը կը խտացնէ ամբողջ Ֆրանսայի առեւտրական սենեակներուն տեսակէտը եւ պատասխան մը կը համարուի խումբ մը առեւտրականներու եւ գործարանատէրներու վերջերս տուած որոշման : Ասոնք, իրենց զլուխն ունենալով ելմտական նախկին նախարար մը, Փօլ Ռէյնօ, կը պահանջէին«Ֆրանքը դնել միւս առաջնակարգ դրամներու դէմ՝ ոսկի, արծաթ, կանխահաս դրութիւնը եւ կոտրել ֆրանքին գինը: Առեւտրական սենեակները «խաթարիչ եւ վտանգաւոր» կը դանեն ֆրանքին արժեզրկումը, որ «ոչ զարման է, ոչ ալ լուծում, այլ շատ – շատ առժամեայ մեղմացուցիչ մը»: Առեւտրական սենեակներուն տեսակէտով, կացութեան գլխաւոր դարմանն է պետական ծախքերու խիստ կրճատումը:

Զուիցերի՞ան ալ պիտի լքէ ոսկեդրամին

ՅԵՏՈՑ ՀՈԼԱՆԴԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ?

Լոնտոնի սեղանաւորական չրջանակներուն մէջ կը կարծեն թէ զուիցերիական կառավարութիւնն ալ շատ չանցած պիտի լքէ ոսկեվճարի դրութիւնը: Անգլիական թերթերը արդէն սկսած են զբաղիլ այս հարցով, եւ ժամանակի խնդիր կը նկատեն յայտարարութիւնը: Նոյնիսկ ուելի յառաջ երթալով, կ'ըսեն թէ այս ամսու վերջնապէս պիտի փլի « ոսկի պլօք »ը եւ թէ Զուիցերիայէն յետոյ Հոլանտա եւ Ֆրանսա եւս պիտի կտրեն իրենց դրամներուն արժէքը:

Լոնտոնի սեղանաւորական մեծ օրգանը, «Ֆինէնչըլ Նիւզ », կ'ըսէ թէ դրամագլուխի փախուստը խոշոր համեմատութիւններ առնել սկսած է Զուիցերիոյ մէջ, եւ բացէ ի բաց կը գրէ :— « Լոնտոնի հանրային կարծիքը կը նախատեսէ թէ պելժիականէն վերջը, զուիցերիական ֆրանքն է որ պիտի կորսնցնէ արժէքը: Արժեզրկման դէմ հին առարկութիւնները նորէն յառաջ կը քշուին Զուիցերիոյ մէջ, դիտել տալով թէ ապրուստը պիտի սղէ, թէեւ այդպէս չեղաւ Անգլիոյ եւ Պելժիոյ մէջ: Կ'առարկուի նաեւ թէ Զուիցերիոյ արտադրողները չպիտի օգտուին իրենց դրամին արժեզրկումէն, քանի որ օտար երկիրը – ները պիտի հարկադրուին բարձրացնել մաքսատուրքերը: Նոյն առարկութիւնը կ'ըլլար Պելժիոյ մէջ, եւ սակայն Պելժիերը անհրաժեշտ համարած են հակակշռել ենթարկել արտածումները, որպէսզի չափազանց արտածումներ չըլլան շատ վար գիներով »:

Պ. Լավալ դէպի Վարշաւա եւ Մոսկուա

Թուականի մաժուրին հատերաշխութիւնը

Արտաքին նախարար Պ· Լավալ մեկնեցաւ երէկ դիշեր, Վարշաւա եւ Մոսկուա երթալու համար: Լեհաստանի մայրաքաղաքը պիտի մնայ ուրբաթ իրիկունէն մինչեւ կիրակի առաւօտ, իսկ Մոսկուա պիտի մնայ մինչեւ չորեքշաբթի:

Գրած էինք թէ խորհրդային իշխանութիւնը մերժած է անցագիրը տալ«Մաթէն»ի եւ ուրիշ քանի մը թերթերու խմբագիրներուն: (Մէկէն ալ «Ժուռնալ»ն է): Այս կարգադրութիւնը ոչ միայն խորին վրդովումի մատնեց Փարիզի մամուլին գլխաւոր օրգանները, այլեւ երեւան հանեց դնահատելի համերաշխութիւն մը: « Էքօ տը Փարի » բողոքելով եղած խորհրդեան դէմ, որոշեց Մոսկուա չղրկել իր քաղաքական խմբագիրը, Փէրթինաքս, եթէ զոհացում չտրուէր « Մաթէն»ի : Ուրիչ թերթեր ալ, « Քըթի Փարիզիէն», «Ժուռնալ», «Ֆիկարօ», « Տէպեշ», « Փարի-Սուար » եւայլն, համերաշխութիւն յայտնեցին , եղածը համարելով ստնճգութիւն մամուլի ազատութեան: Այն ատենին որ, միայն Հավասի գործակալութեան ներկայացուցիչը պիտի կրնար ընկերանալ Պ· Լավալի, իր պաշտօնական հանդամանքով: Վերջին պահուն արտաքին նախարարը հաղորդեց թէ խորհրդ· դեսպանատունը առանց բացատրութեան անցագիրը պիտի տայ բոլոր թերթերուն:

Արդ, « Մաթէն» եւ «Ժուռնալ» կը յայտարարեն թէ չպիտի օգտուին այս արտօնութենէն: Իրենց թղթակիցները Պ· Լավալի պիտի ընկերանան մինչեւ լեհաստանական սահմանագլուխը, եւ հոն պիտի սպասեն նախարարին վերադարձին:

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ՆՈՐ ՇԱՐՔԸ — S. T. U.

Անգամ մը եւս կը յիշեցնենք թէ ամսոյ որոնց ինքնութեան թուղթերու պայմանաժամը լրացած է 1934 դեկտեմբեր 31ին եւ որոնց մականուններն կը սկսին S. T. U. տառերով (ֆրանսերէն), պէտք է դիմեն մայիս 10էն 18, Փարիզի մէջ՝ թիւ 391, Ռիւ տը Վօժիրար, արուարձաններէն՝ թիւ 7, Ռիւ տը Ժուի: Գրասենեակները աշընդհատ բաց են ժամը 8էն 14·45:

ՎԱՐԶԱՊԵՏ ՖԼԱՆԱՏԻՆ թեւին գործողութիւնը յաջողութեամբ կատարուեցաւ, բայց բժիշկները բացարձակ հանգիստ պատուիրած են:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊԱՏՐԱՍՏ

— o —

Ամէն տեղ այս ազդանշանը: Ամբողջ աշխարհի բրտինքը կը թափի այս բառին համար: Ամէն բան ասոր համար է, ամէնքը կը պատրաստուին: Ամէն բո՛յս, ամէն կենդանի՛, ամէն արա – բա՛ծ կը պատրաստուի արդէն առ – նուազն իմքնապաշտպանութեան:

Շատ ճիշդ է յաւիտենական խօսքը, Ակնի բարբառով·

— Ուժովն անուժը կ'ուտէ:

Եթէ պետութիւններ զինարշաւի բռնուած են··· խաղաղութեան սիրոյն, Եթէ Թուրքիա կը պատրաստուի նեղուցներու վերամրացման կամ պատեթազմի մը պարագային Կովկասի ռա – տիկանի պաշտօնն ստանձնելու··· անշուշտ դարձեալ խաղաղութեան, առաւել եւս բաղամակրքութեան պահպանման համար,

Եթէ Գերմանիա, եթէ Ֆրանսա, եթէ Անգլիա, եթէ Ճափոն···

Այդ չի նշանակեր թէ Հայերն եւս պէտք է «պատրա՛ստ» ըլլան···

Հայերը արդէն 1500 տարի է Աստուածաշունչ ունին, արդէն պատրաստ են··· եկեղեցի շինելու (փոյթ չէ թէ եղածը կը բանդեն արդէն ուրիշ « պատրաստ»ներ) :

Բայց լսեցէ՛ք, տիպար երկիրն խորհրդային հայրենիք եւս բացառութիւն չի կազմեր : Ըստ պաշտօնական զեկոյցի մը 1935ի ընթացքին 450,000 դպրոցականներ զինուորական մարզանք պիտի սորվին եւ ցարդ 15000 յաջողակ պատանիներ եւ պատանուհիներ, ո – րոնք ապագային զինուորութեան մէջ մասնաւոր յարգով պիտի ընդունուին, ստացած են հետեւեալ պատուանշանը՝

— « Պատրաստ, աշխատանքի եւ պաշտպանութեան» :

Երիտասարդ Հայեր, ընդունիք որ «պատրաստ» չէիք եւ ջարդուեցաք անողոքաբար, ընդունիք որ «պատրաստ» չեք այսօր ալ նոյնիսկ լայնագոյն իմաստով լոկ ներքին ցեղային ինքնապաշտպանութեան մը համար: եւ, յիշեցէք միշտ·

— « Ուժովն անուժը կ'ուտէ»:

ՍԼԱՔ

ՆՈՐ ՏԱԳՆԱՊ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլէն թղթակից մը կը գրէ :— Դժնդակ անակնկալի մը առթիւ կը գտնուին շաբարի գործարանի բանուորները, 10 առ հարիւրի օրէնքին գործադրութեան առթիւ:

Դիմեցինք տնօրէնին որ ցաւ յայտնելով ցոյց տուաւ կառավարական օրէնքը: Մինչեւ 12 մայիս 42 հոգի, մինչեւ նոյեմբեր 200 հոգի մաս մաս պիտի հանուին, հիմ ընդունելով 100ին 25, մինչեւ նոյեմբեր 12, իսկ անկէ անդին հարիւրին 20: Այս հաշուով հայ բանուոր չի մնար: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՕԴԱՆԱՒԱՑԻՆ ՍՊԱՌԱԶԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԵՐԵՔ ՀԱԶԱՐ ՈՒՆԻՆ, ԵՕՔԸ ՀԱԶԱՐ ԱԼ ՊԻՏԻ ՇԻՆԵՆ...

Անգլիոյ վարչապետը երեսփ· ժողովին մէջ յայտարարեց թէ կառավարութիւնը կ'ուզէ խորհրդարանին եւ երկրին հաղորդել հաւաքուած բոլոր տեղեկութիւնները՝ Գերմանիոյ օդանաւային սպառազինութեանց մասին: Այս մասին կարելի եղածին չափ լրիւ յայտարարութիւն մը պիտի ըլլայ յառաջիկային:

«Նիւզ Քրոնիքլ» վերջերս տեղեկագիր մը տացած էր, որ կ'ըսէր թէ Գերմանիա ունի երեք հազար արդիական օդանաւ, թէ կը պատրաստուի ուրիշ եօթ հազար հատ եւս չինել, թէ ապսպրանքներ տուած է արտասահմանի, թէ ունի 260 օդակայան, որոնց գլխաւորները հաստատուած են սահմանագլուխներու վրայ: Այս տեղեկագիրը հրատարակելէ առաջ, անգլ· թերթը Պերլինի իր թղթակիցին միջոցաւ զայն հաղորդած է Գերմանիոյ օդանաւային նախարարութեան, ուր հետեւեալ յայտարարութիւնները րրած են·

— Սուտ է այն լուրը թէ Գերմանիա 3000 օդանաւ ունի: Անգլիոյ իրաւասու չրջանակները գիտեն թէ ինչ ունինք: Ձգրիտ թիւեր չպիտի տանք, բայց կրնանք ըսել թէ մեր ունեցածը ձեր յիշած թիւին հազիւ մէկ երրորդն է: Ըսել թէ Գերմանիա երկու տարիէն 7000 օդանաւ պիտի չինէ, ծիծաղելի է պարզապէս, մանաւանդ որ մօտերս բանակցութիւններ պիտի կատարուին, օդանաւային պայմանագիր մը կնքելու համար: Եթէ Գերմանիա ապահովութեան եւ բաշխիքներ ստանայ, աւելորդ պիտի ըլլայ չարունակել օդանաւերու չինութիւնը: Թէ այն ատեն պիտի կրճատուի՞ն Գերմանիոյ օդանաւային ուժերը, կախում ունի Ռուսաստանէն եւ Ֆրանսայէն: Որովհետեւ Ռ· Միութիւնը 3000 առաջնակարգ օդանաւ ունի, իսկ Ֆրանսա երկու հազար, բացորոշ է թէ այդ երկու պետութիւնները պիտի պարտաւորուին ջնջել անոնց մեծ մասը, որպէսզի Գերմանիա հասնի ապահովութեան մակարդակի մը, առանց հարկադրուելու նոր օդանաւերու չինութեան ձեռնարկել: Գերմանիոյ համար շատ իրական է Ռուսաստանի օդանաւային սպառնալիքը: Ռուս մասնագէտներ կը գտնուին Չեխոսլովաքիա, Ռուսիոյ համար ամբաձիդ օդանաւեր կը չինուին Շքօտա գործարանին մէջ: Ռուսական օդանաւերը միայն կարճ թռիչք մը կատարելու պէտք ունին լեհեռումանական սահմանին վրայ, Պերլինը պարնելու համար: Գերմանիա ապսպրանքներ տուած չէ արտասահման: Մէկ հատ օտար օդանաւ չկայ գերմանական բանակին մէջ: Ըսել թէ 260 օդակայան ունինք, պարզ հնադարեան մտածողութիւն է, հիմնուած ֆրանսական թերթերու տեղեկութեանց վրայ :

Իսկ ծովայի՞ն սպառազինութիւնը

— o—o —

«Տէյլի Թելկրաֆ »ի նաւային մասնագէտը հետեւեալ լուսաբանութիւնները կը հրատարակէ Գերմանիոյ ծովային վերազինման մասին·—

Գերմանիա կը փորձէ սուզանաւերու խմբական արտադրութեան կարողութիւնը: Այժմ չինուող 12 սուզանաւերը բացարձակապէս յարեւնման են, իսկ իրենց կտորները փոխանակելի : Վերջին ամիսներու ընթացքին տենդագին գործունէութիւն մը կը տիրէ նաւահայաններու մէջ: Քիլի եւ Վիլհէլմսհաֆէնի հսկայ գօրանոցները, որոնք պատերազմի առեն կը պատսպարէին նաւատորմին նաւագները եւ բոլորովին պարպուեցան 1919ին, հետզհետէ կը լեցուին: Համանաբար այժմ հոն տեղատրուած նաւակներու թիւը շատ վեր է 15,000էն, որ նչանակուած է Վերսայլի դաշնագրով: Քուքսհաֆէնի հանքային մթերանոցը, որ կրճատեալ պաշտօնէութիւն մը ունէր վերջերս, այժմ կը բանի փութով պատերազմի: Տիթրիխսհորթի ռազմանաւթի ահագին մթերանոցը (Քիլի մօտ), նոր պահեստներ կը ստանայ: Քանի մը հարիւր բանուորներ վարձուած են Ֆրիտրիխսհորթի թորփիլի մթերանոցին մէջ, որ աշխարհի ամենամեծն է եւ մասամբ կործանած էր պատերազմէն վերջը, յետոյ վերաշինուած :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՕՏԱՐ ՍԵ ԿԱՑՈՒՄՆԵՐԻՆ ԵՓԵՂՈՒՆ ՍՍՈՒՆ

— ·· —

Կազմակերպ ՕՏԱՐՑԻ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՀԱՏՈՒԿ ՀԱՆԳԻՍՏՆԵՐ ստեղծելու մասին։ Դրանք պիտի լինեն ամառանոցներ, ուր մեր աշխատավորները հնարավորություն կունենան հանգստանալու իրենց ընտանիքներով։ Ամառանոցներ կկառուցվեն Սևանի ափերին, Ջերմուկում, Ծաղկաձորում, Հրազդանում, Արտաշատում, Ալավերդիում, Կիրովականում, Ղափանում, Մարտունիում, Ստեփանավանում, Ախուրյանում, Գյումրիում, Արթիկում, Մարալիկում, Աշտարակում, Էջմիածնում, Արարատում, Վեդիում, Երևանում և Երևանի շրջակայքում։

Ամառանոցներ կկառուցվեն նաև Ղարաբաղում, Նախիջևանում, Ղազախում, Ղամարլուում, Ստեփանավան

ՏԵՐԵՎԱՆԻ ՅՈՒՇԱՏԵՂԸ ԱՌ ՀԱՅՏՈՑՎԱԾ ՓՈՂՈՑԻ ԺԱՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

— ο · ο —

Ս. Օր. Մեսրոպ վարդապետ, որ ետ ի լոյս զգեստ վարդապետական, ի տարի ՌՃԾԹ (1915 թուին), ունէր ի ձեռն իւր ժողովրդական ճանապարհորդութեանց ի Տարօն, Մուշ, Բասէն, Սասուն, Խնուս, Կարին, Կղերք, Երզնկա, Տիգրանակերտ, Ամիտ, Մարտին, Միտիադ, Նիսիբին, Ուռհայ, Հալէպ, Զէյթուն, Մարաշ, Այնթապ, Կիլիկիա, Ադանա, Մերսին, Տարսոն, Հաճըն, Սամսուն, Ամասիա, Թոքատ, Սեբաստիա, Կեսարիա, Կոստանդնուպոլիս, Ադրիանուպոլիս, Սոֆիա, Պուքրէշ, Ռուսչուք, Կալաց, Իսմայիլ, Օդեսա, Ռոստով, Թիֆլիս, Ալեքսանդրապոլ, Էջմիածին, Վաղարշապատ, Երեւան, Նոր Նախիջեւան

Յունաստանի թագաւորը կը բարկխօսէ...

Աթէնքի «Վարտինի» թերթը կը գրէ թէ Յունաստանի նախկին թագաւորը, Եօրկիօս, Լոնտոնի դեսպանատան միջոցաւ նամակ մը ուղղած է հելլենական կառավարութեան, խնդրելով որ այլեւս մահապատիժ չգործադրուի պատերազմական ատեաններու կողմէ: Նախկին վեհապետը այս առթիւ կ'ըսէ թէ ինք միշտ զգուշացած է միջամտել Յունաստանի գործերուն, բայց անհրաժեշտ կը գտնէ այս կոչը ուղղել կառավարութեան, որպէսզի խնայուին նոր արիւնահեղութիւններ: «Մենք բոլորս ալ պէտք է աշխատինք Յոյներու հաշտութեան, որ անկարելի պիտի դառնայ, եթէ նոր գնդակահարութիւններ կատարուին»:

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸՏՈՂՈՎ

ՄԻԱՑՆ ԱՑՐԵ՞ՐԸ ՈՒՍՈՒՑԻՉ.— Փրուսիոյ մէջ, 33 աղջկանց լիսէներու տեսչուհիները հանգստեան կոչուեցան: 28ին տեղ այր ուսուցիչներ հաստատուեցան:

ԱՀԱԲԵԿՉԱԿԱՆ ԱՐԱՐՔՆԵՐԸ միջազգային գործակցութեամբ խափանելու համար, պայմանագիր մը խմբագրուեցաւ Ազգաժողովին կողմէ կազմուած յանձնախումբին մէջ: Այժմ ծրագիր մը կը մշակեն միջազգային պատժական ատեան մը կազմելու համար:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՎԻՈՅ արտաքին նախարարը Հռոմ պիտի երթայ մայիս 20ին, տեսակցելու համար Պ. Մուսոլինիի հետ: Այս այցելութիւնը բարենշան կը համարուի երկու երկիրներու մերձեցման եւ վիճելի խնդիրներու կարգադրութեան համար: Նախարարը Էնկիւրի պիտի այցելէ Մայիսի վերջերը: Այս այցելութեան ալ մեծ կարեւորութիւն կը տրուի:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՆԱԻԱԲԱԺԻՆ ՄԸ Նափոլի երթալով, արժանացաւ ջերմ ընդունելութեան: Ֆրանսական մարտանաւերը իտալական ջուրերը պիտի մնան մինչեւ երեքշաբթի:

Հ. Յ. Դ.

Գաւառ

ՓՕՆ Տ'ՕՊՆԱՅԻ «Կորիւն» ենթակոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին, Գրադարանի սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Ցէն-Ֆիէրի ընկերներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

ՎԱԼԱՆՍԻ կոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, վաղը Շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Միստ կարեւոր օրակարգ:

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

ՓԱՐԻԶԻ ԵԳԻՊՏԱՑԻ ԿՈՄԻՏԷՆ, ընկերներ

ՄԱՏԹԷՈՍ ԼԷՅԼԷԿԵԱՆԻ եւ ՆՇԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

մահապատիժի ջնջման առթիւ, կը սարքէ ընկերահամակրական խնջոյք մը, որ տեղի կ'ունենայ 19 Մայիս կիր. իրիկուան ժ. ը 6էն մինչեւ կէս գիշեր Maison «Martin»*ի մէջ*, 120, Bld. Belleville (Métro: Belleville): *ՄՈՒՏՔ՝ 10 ՖՐԱՆՔ (ճաշը մէջն ըլլալով):*

Ս. ԳՐՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ

1500ԱՄԵԱՅ ՅՈԲԵԼԵԱՆ

Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան նախաձեռնութեամբ, 26 Մայիս Կիրակի օրը, տեղի պիտի ունենան Ս. Գրոց Թարգմանութեան յոբելենական հանդէսները:

Առաւօտեան ժամը 9.30ին, Notre Dame *Մայր եկեղեցւոյն մէջ, նախագահութեամբ Փարիզի արքեպիսկոպոս* Կարտինալ Վէրտիէյի, Արհի. Գրիգոր Եպիսկոպոս Պալաքեանն *հայրապետական պատարագ պիտի մատուցանէ: Միեւնոյն օրը, ժամը 15.30ին, Մուրատեան վարժարանի Պէշիկթաշլեան սրահին մէջ պիտի կատարուի հանդէսին գրական եւ գեղարուեստական բաժինը:*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՖՐ. Հ. Կ. Խաչի Իսի-լէ-Մուլինոյի Մանանձիւղի ժողովը վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 6ին իր դըպրոցին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶԻ Բարձր-Հայքի հայրենակ. Միութեան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այս Կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 3ին, 131 Fbg. du Temple:

ՖՐ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3.30ին «Զարդարեան» Գրադարանին մէջ, 131, Գուր Լաֆայէթ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Վասպուրականի Հ. Միութեան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այս Կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 2.30ին, 18, Պուլվար Կարիպալտի, Լը Բալէ տը լա Շորի մէջ: 15-18 Թրամուէյի դիմացը: Կը հրաւիրուին բոլոր Վասպուրականցիները:

ՓԱՐԻԶԻ Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին 131 րիւ Ֆօպուր տիւ Թամփըլ, մէթրօ՝ Պէլըվիլ: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՓԱՐԻԶԻ Տիգրանակերտի և Շրջ. Հայրենակց. Միութեան անդամական ընդհ. ժողովը այս կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին Քաֆէ Օ Քլէր տը Լիւն սրճարանին վերնայարկը: Մէթրօ՝ Փլաս տ'Իթալի:

ՑԵՐԵԿՈՅԹ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ Մ.-ՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ
Կ. ԽԱՉԻ 25ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ ՄԱՅԻՍ 12Ի ԿԻՐԱԿԻՆ ԺԱՄԸ 4ԷՆ 12
Victor - HugoԻ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ
46 bis, Rue Saint Didier. Paris (16)
Métro: Boissière եւ **Trocadero**

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԲԱԺԻՆ:

երգ, պար եւ սիրուն անակնկալներ սիրուած եւ կարող արուեստագէտներու կողմէ:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին՝ Ֆր. Թատրոններու դերասաններ՝ փոքրիկներ Վաղինակ եւ Այիտա Ազնաւուրեան, Օր. Claire *եւ Օր. Ա. Թորոսեան, Պ. Ուզունեան:*

Հանելի Jazz *եւ մատչելի պիւֆէ:*

Մուտք.— Այրերու՝ 7.50 ֆրանք, կանանց՝ 5 ֆրանք:

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԻՐԻՍ ՊԻԻԼՊԻԻԼԵԱՆԻ

15 ՄԱՅԻՍ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 2.ԻՆ
Salle CHOPINԻ ՄԷՋ, **8, Rue Daru.**

Կը մասնակցին՝

Jacquin Nin, ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀ եւ **J. Clergue**

Յայտագիրը բաղկացած է.— Մէնտէլի, Մօցարտի, Շուպէրի, Շումանի, Թօսինիի, Ժ. Ֆօրէյի, Ժ. Նինի, Կոմիտաս վարդապետի, Սպենդիարեանի *եւ* Գ. Ալեմշահի *կտորներէն:*

Տոմսերը կիշէն, երգահանդէսին օրը: Սրահին դռները կը գոցուին ժ. 20.30ին:

Գին՝ 25, 20, 15, 10 եւ 5 ֆրանք:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած՝ ՖՐ. Հ. Կ. ԽԱՉԻ ՎԻԷՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին ԽԱԺ-ի Ակումբին մէջ:

Կը ներկայացուի՝ *ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴՐԱՆՔԸ (զաւեշտ)*

Գեղարուեստական բաժին՝ երգ, արտասանութիւն, խմբական նոր պարեր փոքրիկներու կողմէ: *Մուտք՝ 2 ֆրանք:*

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

կազմակերպուած՝ *ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԲԱԲԵՐԴԻ ՀԱՅՐԵՆԿՑ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ*

Այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը *1*էն մինչեւ իրիկուան ժամը *10*

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՕ, *6*, ՐԻՒ ՏԸ ԼԱ ՊԻԻԳԻԻՆԷՋԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

La Russie Illustrée *շաբաթաթերթի տնօրէնութիւնը սարքած է պարահանդէս մը որ տեղի կ'ունենայ, Մայիս 11ին, ժամը 10էն մինչեւ առաւօտ,*

Aéro Club*ի մէջ*, 6, Rue Callilé, *Փարիզ:*

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին յայտնի արուեստագէտներ:

Մուտք՝ 10 *ֆրանք: Հասոյթին հարիւրին 50 պիտի յատկացուի Ռուս գործազուրկներուն, 25ը Հայերուն, 25ը Հրեաներուն:*

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ ափիէսէօրի քով աշխատելու համար օգնական գործաւոր մը: Դիմել անմիջապէս Պ. BOLOYAN*ի*, 90, Rue Rochechouart. Paris.

Etude de Me BERNARD WAHÉ

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

159, Rue Lafayette **Tél. Nord 68 - 02**

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարաններու առջեւ, կուտայ **certificats de coutumes**ներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւններ:

Ամէն տեսակ մասնաւոր հանգամանք ունեցող վաւերաթուղթի խմբագրութիւն, ընկերութեան կազմութիւն եւ հաշուեյարդար: Նախարարութեանց եւ հանրային վարչութեանց ուղղուելիք խնդրագիրներ և թղթակցութիւններու կազմութիւն: Հարկային գեղչեր: Ներկայ տնտեսական կացութեան պատճառաւ խորհրդակցութիւններ կը տրուին 10 ֆրանքի, իսկ նամակով եղած խորհրդակցութեանց համար 15 ֆրանք:

Կ'ընդունի ժամը 9—10 *եւ* 17 — 19: *Նաեւ ժամադրութեամբ*

ՄԱՅԻՍ 8 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
Salle Omnia Ciné Information
5, Bld. MONTMARTRE

Կը ցուցադրուի առաջին հայերէն խօսուն շարժանկարը

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Դերակատարութեամբ հայ արուեստագէտներու

Կը ցուցադրուի առանց դադարի

ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 11ԷՆ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 1

ԹԻԿՆԱԹՈՌ 3 — 5 ՖՐԱՆՔ

ՄԱՌՇԷՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Անգուգական ներմակեղէններ, Peau d'Ange, գոմպինէզոն, շապիկներ, վարտիքներ, շըմիզիէներ, շըմիզ Lacoste եւյն. եւյն.: *Կը ծախենք անմրցելի գիներով:*

LEMETTRE FRÈRES

Վաճառանիշ «ELDAY», Մասնագէտ արտադրիչներ:

104, Rue Réaumur. Paris. Métro Sentier («Intransigeant»ի քովը):

Ապսպրանքները կը ղրկուին *contre remboursement*ով, եթէ կանխավճար մը տրուի:

ԲԱՐԵՔԱՍՏԻԿ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՔԱՌԹԻԷ ԼԱԹԷՆԻ ՄԷՋ

Café - Restaurant "ATLAS"

30, Rue des Ecoles եւ 16, Rue des Carmesի անկիւնը, Paris (5).

Tél. Odéon 53 - 55, Մէթրօ Maubert Mutualité.

Մաւրիտանական ոճով, շքեղ եւ պերճ զարդանկարչութեամբ պճնուած: Ընտիր յաճախորդներու հաճելի շրջանակ: Առաջնակարգ ճաշ եւ սուրճ, չափաւոր գինով: 10 Ֆր. կամ ընտրովի պնակներու սպասարկութիւն: Անտայուղեան նուագախումբ:

Յաճախորդները պիտի գտնեն ամէնէն արդիական քոնֆորը, ճաշակրական մթնոլորտ, կատարեալ քաղաքավարութիւն եւ սպասարկութիւն: Թէյարան: Մարոքեան արտադրութիւններ:

ԵԿԷՔ ՏԵՍՆԵԼ ԱՅՍ ՓՈՔՐԻԿ ԴՐԱԽՏԸ

Սրճարանի պարկեշտ եւ վստահելի ուղղութիւնը ճանոյք պիտի պատճառէ բոլոր մտաւորականներուն:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ եւ *ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ*

Զանազան նուագարաններ կը գտնուին յաճախորդներու տրամադրութեան տակ: *Հինգ լեզու կը խօսուի:*

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԵԾ ԲԱՂՆԻՔ

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ)

50, Rue du Fbg. St. Martin (Port St. Martinի մօտ) Paris (10)

Métro: Château d'Eau կամ Bld. St Martin.

որ օժտուած է արդիական ամէն յարմարութիւններով: Հանգստաւէտ պայմաններ: Այցելողները պիտի գնահատեն տիրող մաքրութիւնը եւ մեծ առաւելութիւնները: Հաղորդակցութեան 30է աւելի միջոցներ: գին՝ *6* ֆրանք, *10* տոմսակ՝ *50* ֆրանք:

Բաց է՝ կանանց համար ամէն օր առաւօտեան ժամը *8*էն մինչեւ իրիկուան ժամը *7* բացի կիրակիէ: Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը մինչեւ ժամը *16*: Այրերու համար ամէն օր երեկոյեան ժամը *7*էն մինչեւ *10*. իսկ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օր կէս օրէ վերջ ժամը *4*էն *10*, իսկ կիրակի ամբողջ օրը *8*էն մինչեւ կէս օրէ վերջ ժ. *4*:

ԿՈՒԶԷ՞Ք ՋՈՒՏ ԽԱՂՈՂԷ ԵՒ ԱՆԻՍՕՆԷ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՕՂԻ ԽՄԵԼ

ՀԱՐՑՈՒՑԷՔ ՓՏՏՈՒԵՑԷՔ եւ ԳՆԵՑԷՔ | ՐԱՔԻ ՏԻՒՋ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ԽՄԻՉՔ | ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ ԱՆԱՐԱՏ ԱԽՈՐԺԱԲԵՐ

Պոլսոյ օղին է որ ձեր ուզածին պէս կը ներմկնայ եւ քէյֆ կուտայ:

Ֆրանսայի համար արտօնատէր՝ Յ. ՏԱԼԱՔԻՒԲԵԱՆ

8, Rue Suffren, MARSEILLE, Tél. D. 70-89

Փարիզի ներկայացուցիչ Գ. ՃԻՏԷՃԵԱՆ,

75, Ave. Victor - Hugo, Clamart (Seine)

Լիոնի ներկայացուցիչ ՃԸՆԿԸՏՐԵԱՆ եւ ԹԷՐԶԻԵԱՆ

211, Rue de Criqui

ԳԱՑԷՔ
CIGALE CINÉMA
60 Avenue de Saxe. LYON

Le Gérant: H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme, PARIS (13)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (80)

ԽԱԶԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Գրեց՝ ՐԱՖՖԻ

— Եզուց կը սկսուի մեր հարսանիքը, ասում էր մէկը յիշեցնելով քննութեան սկսուիլը:

— Տօ, Ցարօ, այդ քանիերո՞րդ անգամն է, որ տոներդ հագնում ես այդ զանգալակները, հարցնում էր մի մանկահասակ խաչագող ծերունի ընկերից, ցոյց տալով նրա շղթաները:

— Սատանան գիտէ, մոռացել եմ հաշիւը, պատասխանում էր ծերունին ինքնաբաւական ժպիտով:

— Դու նրանից այդ հարցրու, թէ քանի անգամ փախել ես «կարմիր տընից», մէջ մտաւ մի կարճահասակ հասակով:

«Կարմիր տուն» կոչում էին նրանք Սիբիրը:

— Այդ հարցնելու հարկ չկայ, պատասխանեց առաջինը, — չե՞ս մտածում, հաշիւը ճակատի վրայ գրած է, երկու դրոշմ, կը նշանակէ երկու անգամ:

— Այս անգամ երրորդ դրոշմը կը դրուի, պատասխանեց ծերունի Ցարօն, շարունակելով իւր ժպիտը.— երեք դրոշմ, վատ չէ, խորհրդաւոր թիւ մը:

Այդ ժամանակ դեռ գործադրւում էր այն օրէնքը, որ աքսորականների ճակատի վրայ դրոշմ էին դնում:

— Ապա դու ի՞նչպէս փախար բերդից, հարցրեց մէկը իւր ընկերից, որին կոչում էին Զաքօ:

— Այդ ի՞նչ մի զարմանալու բան է, պատասխանեց Զաքօն,— շատ հեշտ կերպով: Ինձ գրեցին բերդը: Ընկերս, որ աւելի յանցաւոր էր քան թէ ես, չբռնուեցաւ: Նա իւր հագուստն ու կերպարանքը փոխեց, եւ իրան ձեւացնելով իմ ազգական, թոյլ տուած օրերում գալիս էր ինձ տեսութեան: Ամէն անգամ բերում էր ինձ համար սպիտակ հաց եւ այլ ուտելիքներ: Վերջապէս հասաւ զատկի տօնը որ կալանաւորներու վրայ թափում է իւր ողորմութիւնը: Բարեպաշտ մարդիկ իրանց տան պատրաստութիւնից նըրանց համար բաժին են ուղարկում: Այդ տօնին չի մոռացուեցայ եւ ես: Ընկերս բերեց ինձ համար մի ամբողջ հաց եւ սառը փիլաւ: Այդ երկրի հացերը, փառք Աստուծոյ, մեր բարակ եւ թափանցիկ լաւաշները չեն, նրանք այնքան ահագին են, որ ամէն բան կարելի է նրանց մէջ թաքցնել: Հացի մէջ դրած էր փոքրիկ սղոց եւ արբեշումի երկայն պարան: Առաջինը բաւական էր բանտի լուսամուտներից մէկի երկաթեայ վանդակապատը կտրելու, իսկ երկրորդով այն տեղից ցած իջնելու:

— Իսկ պահապանները չնկատեցի՞ն:

— Զատկի տօնին մի՞թէ կարելի է մի պահապան գտնել, որ հարբած չլինի:

Այս տեսակ խօսակցութիւններ տեւեցին մինչեւ կէս գիշեր: Ես այլեւս լսել չկարողացայ: Մի կողմից յոգնածութիւնը, միւս կողմից հոգեկան տանջանքը այն աստիճան թուլացրել էին ինձ, որ երկար արթուն մնալ չըկարողացայ:

— • —

Է.

ՆԱ Ի՛ՆՁ ՉԹՈՂԵՑ

Անցել էր աւելի քան մի տարի այն օրից, որ ես կալանաւորուեցայ, որ ես բանտում մաշւում էի:

Հէնց առաջին անգամ, երբ տարուեցայ քննիչի մօտ, ես պարզ կերպով խոստովանուեցայ բոլորը, ինչ որ գործել էի: Ես ոչինչ չթագցրի, ես մինչեւ անգամ ցոյց տուի այն բաները, որ ինձանից չէին հարցնում: Ես մի ըստ միոջէ պատմեցի, թէ ինչպէս անմեղ սրտով դուրս եկայ հայրենիքից, ինչպէս ընկայ խաչագողների հասարակութեան մէջ, ինչպէս հետզհետէ ընտելացայ չարագործութեան, ինչեր արեցի, ինչեր կատարեցի, եւ վերջապէս որպէս հօրս խրատով բաժանուեցայ այդ հասարակութիւնից, եւ պատրաստւում էի բոլորովին հեռանալ նրանցից, բայց յանկարծ բռնուեցայ:

Ամէն ինչ անկեղծաբար պատմելուց յետոյ, ես յոյս ունէի, որ կ'արդարացնեն ինձ, տեսնելով՝ որ ես բոլորովին անգիտակցաբար ընկած էի այդ յանցանքների մէջ, եւ ի նկատի առնելով որ ես արդէն զղջացել էի իմ մեղքերը, հասկացել էի իմ մոլորութիւնները եւ դարձել էի չար ճանապարհից:

Բայց այնպէս չեղաւ, ինչպէս ես սպասում էի: Իմ անկեղծ խոստովանութիւնը աւելի ծանրացրեց իմ վրայ իմ մեղքերը: Ես ինքս ինձ զղջման վըրայ ուշադրութիւն չդարձրին մատուցեցին միայն ապաշխարութեան մասին:

Մի քանի ամսից յետոյ, քաղաքի բարձր դատարանում, կարդացին իմ դատապարտութեան վճիռը. «Զրկել ամէն իրաւունքներից, աքսորել մինչեւ մահ տաժանակիր աշխատութիւնների մէջ»...:

Ես շատ տխրեցայ, երբ լսեցի այդ վճիռը, չներել յանցաւորին, որ արդէն զղջացել էր, որ արդէն ուղղուել էր: Բայց ո՞վ է քննում մարդու սիրտը, նա այնպիսի մի խորութեան մէջ թաղնուած է, որ ամենասրատես դատաւորի աչքն անգամ այնտեղ թափանցել կարող չէ:

Իմ ընկերները նոյնպէս աքսորանքի դատապարտուեցան, բայց նրանք այնպէս տխուր չէին, որպէս ես, նրանք աւելի զայրացած էին երեւում քան թէ տրտում:

Շրջապատուած զինուորներով, դատարանից կրկին տարան ինձ բանտը: Երբ հասցրին բերդի դռանը, դեռ ներս չի մտած, իմ ետեւից մի ճիչ, մի ցաւալի աղաղակ բարձրացաւ. «Ես պէտք է տեսնեմ նրան... մի՞թէ դուք գութ չունէք... մի՞թէ դուք Աստուած չունէք... մարդիկ, ինչո՞ւ էք արգելում ինձ... ես պէտք է տեսնեմ նրան... թողէք որ տեսնեմ նրան»...:

Ես յետ նայեցայ: Այդ խօսքերը լսւում էին մի աղջկայ բերնից, որ պատառոտած հագուստով, հերարձակ, այս կողմ եւ այն կողմ էր ընկնում, աշխատում էր պատառել զինուորների շարքը եւ մօտենալ ինձ: Պահապանները հրացանների սուիններով հեռացնում էին նրան, բայց նա դարձեալ առաջ էր մղւում:

Որքան եւ խռովութեան մէջ լինէի այն րոպէում, որքան եւ իմ գլուխը եւ խելքը ինձ չէին պատկանում, այսուամենայնիւ, այն սրտաշարժ պատկերի մէջ ճանաչեցի Նէնէին: Խեղճ աղջիկ, ո՞րտեղից յայտնուեցաւ նա...:

(Շար.)

ՓՆՏՌԵՑԷՔ եւ ԿԱՐԴԱՑԷՔ
Երգիծաթերթ՝ «ՄԵՂՈՒ»
Փարիզի եւ Շրջանի Ցառաջի ցրուիչ
Պ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ:

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70
(ԵՐԹԵԼՈՎ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ ԵՒԱՄՍԵԱՅ

Ֆրանսա եւ գաղութները	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՇԱԲԱԹ 11 ՄԱՅԻՍ SAMEDI 11 Mai 1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2802 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱԼՊԻՕՆ ԵԻ ԾԱՊԼՎԱՐ

Ա մօտ դեսպանատան մէն տուինք Մեծն Բրիտանիոյ թագաւորին գահակալութեան տաթիւ կատարուած արարողութեանց: Մանաւանդ խորհրդարանին մէջ խօսուած ճառերուն եւ միաձայնութեամբ քուէարկուած ուղերձին, որ կը փառաբանէ թագաւորական ընտանիքը:

Այսօր դիտակցաբար լայն տեղ տուինք Մեծն Բրիտանիոյ թագաւորին գահակալութեան տաթիւ կատարուած արարողութեանց: Մանաւանդ խորհրդարանին մէջ խօսուած ճառերուն եւ միաձայնութեամբ քուէարկուած ուղերձին, որ կը փառաբանէ թագաւորական ընտանիքը:

Ամէն պարագայի մէջ, խորապէս ուշագրաւ է երեւոյթը,— «հաւատարմութեան խոնարհ ուղերձ»ի բանաձեւ՝ պետական վարիչի մը կողմէ որ միջազգային ընկերվարութեան եռանդուն ա – ռաջնորդներէն մէկն էր երէկ, եւ անոր պաշտպանութիւնը՝ աշխատաւորական բերաններով:

Ալպիօնն է, դարաւոր Մեծն Բրիտանիան, իր անխմանալի խորհուրդներով եւ խորութիւններով, իր բարեչրջական հոլովոյթով եւ անսասան աւանդութիւններով:

Երբ այցելէք Լոնտոնի բնապատմական թանգարանը, այնտեղ լայնանիստ բազմած կը տեսնէք տարուիններականութիւնը,— բարեչրջում կամ հոլովոյթ (էվօլիւսիօն):

Այսպէս եւ Մեծն Բրիտանիոյ ընկերային, քաղաքական եւ տնտեսական աշխարհահայեացքը:

Թէեւ աւանդապաշտ, պետական վերլուծման ոգին է որ կը տիրապետէ Անգլիոյ մէջ, ինքնուրոյն եւ զարմանալի ներդաշնակութիւն մը հաստատելով վարդապետութեանց եւ անոնց իրագործման միջեւ: Ամուր կառչած սկզբունքներուն, ինչպէս աւանդութիւններուն, Անգլիացին չի չփոթեր տառն ու ոգին: Եթէ կեղեւը կը պահէ, չի զոհեր միջուկը, որ ամէն բանէ առաջ հիմնուած է բացարձակ ազատութեան վրայ:

Ասոր համար է որ, հակառակ իր հնօրեայ պատմութեանին եւ բազմաթիւ ժամանակավրէպ օրէնքներու, բրիտանական ոգեմտ – նադրութիւնը կը համարուի ամէնէն ամուր ու ազատականը եւ ամէնէն ճկունը:

Միշտ ընդունակ բարեփոխութեու, ինչպէս եղած է տարիներու ընթացքին, այդ սահմանադրութիւնը չազդուիր զանազան ցնցումներէ: Անգլիացին ինք բնազդօրէն կը խրտչի ցնցումներէն:

Ասոր համար է, զարձեալ, որ մինչ Մեծն Բրիտանիոյ մէջ թագաւոր – կայսրեր կ'իշխեն, իսկ Ֆրանսայի մէջ հանրապետութեան նախագահներ, սակայն բրիտանական կարգուսարքը չատ աւելի ազատ եւ լայնամիտ կը համարուի, քան Ֆրանսականը:

Եւ այսպէս, ինչ որ յեղափոխական եւ ծիծաղելի պիտի նկատուէր ուրիշ երկրի մէջ, չատ բնական կը գտնեն նոյն իսկ Անգլիոյ աշխատաւորականները:

Տարակոյս չկայ թէ նոյն իսկ մեր ամէնէն գաղջ «սոցիալիստ»ը չպիտի համարձակէր բերան առնել մէկն ու մէկը այն բառերէն եւ խօսքերէն, որ արտասանուած են Մաքտոնըլտի եւ Լէնսպըրիի կողմէ:

Թէեւ, գլուխները չուտ կը խոնարհին եւ բառերը ինքնին կը հոսին, երբ իշխանաւորը ... հովուապետ մըն է, նոյնպէս «վեհափառ»:

Ուրիշ կերպ ալ չէր կրնար ըլլալ, նկատի առնելով երկիրը, մշակոյթը, ժողովուրդը, մշակոյթը եւ ուրիշ բազմազան ազդակներ:

Բայց, մեր ըսելիքը բոլորովին ուրիշ բան էր:

Անչուշտ իրրեւ տիպար չեն կրնար ծառայել ոչ անգլիական բարքերը, ոչ ալ անոնց ընկերվարութիւնը:

Թէեւ, չմոռնանք որ աշխատաւորական եւ արհեստակցական չարժման դասական երկիրն է Մեծն Բրիտանիա, իր հզօր, միլիոնաւոր կազմակերպութիւններով եւ անպարտելի նուաճումներով:

Ըսել կ'ուզէինք թէ՝ հրաշագործ ուժ մըն է որ կը գործէ բրիտանական հողին վրայ,— վերլուծման ոգին:

Եւ մեր աչքերը բնազդաբար կ'ուղղուին դէպի արեւելք,—դէպի մեր ժողովուրդն ու երկիրը:

Ի քնէ տաքարիւն եւ դիւրահաւան, մեր ոտքերը որքա՜ն չուտ կը կորին իրական գետնին, երբ որ եւ է նոր նշանախօսք արձակուի, աչքէն կամ ձախէն:

Չէ՞ որ անդրանիկ եւ ամէնէն անձնուրաց քրիստոնեաներն է – զանք, առաջնորդ ունենալով մեծագոյն մոլեռանդը, Գրիգոր Լուսաւորիչ:

Եւ, մեր ժամանակներուն մէջ, ո՞վ կրնայ մրցիլ մեզի հետ, երբեւ ուղղափառ «սոցիալիստ»:

Ցիշեցէ՛ք այն խոտն ի խուռն եւ թարգմանածոյ հրատարակութիւնները, որ եղան կովկասի մէջ, 1900ական թուականներուն, «դեմոկրատիզմ»էն մինչեւ «Ադրբաբային հարցը նոր Ջելանդիա – յում»:

Ցիշեցէք այն լեռնակուտակ հատորները որ կը դիզուին, այսօր, երեւանի մէջ, յանուն Մարքսի, Լէնինի եւ Սաւլինի, անոնց յե – տին չարագրութեան թարգմանութիւններով:

Եւ դեռ ինչ որ ունինք այս ճակատին վրայ ...

«Հակայեղափոխակա՞ն»: Զեզի պահեցէք այդ գոհարները եւ լսեցէք.—

Մեր ծրագրին մաս կը կազմէ ընկերվարութիւնը, իր ամէ – նէն հետեւական եւ արդիական իմաստով,— ընկերային արդարութիւն եւ աշխատանքի պաշտպանութիւն:

Եւ միամիտներ կամ կաթսաւեաններ են անոնք որ այդ չարժման դէմ կը խօսին:

Այսօր, յետին հայ բանուորը իւրացուցած է անոր տարրական պետելիքները, եւ կը վայելէ անոր բարիքները, համաձայն միջա – վայրի պայմաններուն:

Բայց, ինչո՞ւ մենք եւ միայն մենք ենք որ ոգին կը զո – հենք տառին, երբ նոյն իսկ Լէնինը կ'ազդարարէր, Մխոնիկեանի բերնով.

— Հայաստանը Ռուսաստան չէ, զո՛յգ ...

Շ.

ՎԵՐՋԻՆԺԱՄ

ԹՐՔԱԿԱՆ ՆՈՐ ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երեսուն ձերբակալութիւններ Պրուսայի մէջ

« Թայմզ» ի Պոլսոյ թղթակիցը անցեալ օր կը հեռագրէր թէ յետադիմական դաւադրութիւն մը երեւան հանուած է Սպարթայի մէջ (Գոնիա) եւ ութ հոգի ձերբակալուած են: Նոյն թղթակիցը մայիս 8 թուակիր հեռագրով մը կը ծանուցանէ թէ չարժումը տարածուած է նաեւ Պրուսայի, Ատալիայի եւ Մի – լասի մէջ եւ 30 հոգի ձերբակալուած են: կալանաւորներէն մէկը, հանգստեան կոչուած սպայ մը, հարցաքննուած առեն ինքզինքը մեռցուցած է, քննութիւն կատարելու համար տեղին վրայ:

Անգլիոյ Ընկերվարականներն ալ կ'ողջունեն թեւից թագաւորն ու թագուհին

ՁՕՐՍ Ե.Ի ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Տակաւին չեն վերջացած Անգլիոյ թագաւորին գահակալութեան 25ամեակին առթիւ արարողութիւնները: Երեսփ. ժողովի չորեքշաբթի օրուան նիստին մէջ, վարչապետ Պ. Մաքտոնըլտ առաջարկեց «հաւատարմութեան խոնարհ ուղերձ մը» քուէարկել, թագաւորին յանձնելու համար յաջորդ օրը, հինգշաբթի: Այս առթիւ չեչտեց թէ իր իշխանութեան 25 տարիներու ընթացքին, թագաւորը իր բարձր առաքելութիւնը կատարեց ոչ միայն մեծ միապետի մը արժանաւորութեամբ եւ մեծահոգութեամբ, այլեւ սահմանադրական վեհապետ մը չիտակութեամբ, միշտ հոգածու ապահովելու հանրային ազատութիւնները եւ խորհրդարանին իրաւունքները: Ան մասնակցեցաւ իր հպատակներուն ուրախութեանց եւ նեղութեանց, եւ եղաւ թագաւոր մը որ քաջութեամբ դիմաւորեց առաջին օրէն իսկ ներկայացած դժուարութեանց, մանաւանդ միշտ ամուր բռնելով իր ձեռքին մէջ: «Բոլոր անոնք որ մանաւանդ պատերազմի ընթացքին եւ անկէ ի վեր առանձնաշնորհն ունեցած են մօտենալու վեհապետին, խոյտպէս ապրուած են անոր համբերութենէն և ոգիէն, որոնք միշտ յաղթեցին յուսահատութեան: Մեր պատմութեան մէջ եղաւ չրջան մը, երբ արքայական դափ անցեալի մը մնացորդը կը թուէր: Այսօր տարբեր է: Բրիտանական մեծ դաղթապետութիւնները անցած են դաղթային չրջանը, եւ Ոչխարմիւնթրըը (խորհրդարան) այլեւս անոնց կեդրոնը չէ: Անոնք ինքնաւար հասարակութիւններ են: Ահա թէ ինչու արքայական գահուն գոյութիւնը թոյլ կուտայ որ դաղթապետութիւնները ըլլան ազատ, միեւնոյն առեն միացած մնալով: Ինչ կը վերաբերի Մեծն Բրիտանիոյ, վերջին 25 տարիներու ընթացքին կատարուած խափանութիւնները չատ մեծ եղան: Մենք ընդարձակեցինք մեր ժողովրդապետութեան հիմը, մեծապէս զարգացուցինք պետութեան դերը, եւ մեր պատմութիւնը չէ վերջացած տակաւին: Ըսել կ'ուզեմ թէ չէ վերջացած մեր տնտեսական բարեչրջումը »:

ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ՁԱՅՆԱԿՑԻՆ

Աշխատաւորական կուսակցութեան առաջնորդը, Լէնսպըի, խօսք առնելով յայտարարեց թէ ամբողջութեամբ կը ձայնակցի վարչապետին նորընտրին եւ պիտի քուէարկէ առաջարկուած բանաձեւը: «Այն հպատակները որոնք ունեցած եմ տեսնելու թագաւորն ու թագուհին, կրցած են գնահատել անոնց ընդունելութեան ամբողջ բարեացակամութիւնը: Երեսփ. ժողովին աշխատաւորական անդամները համոզուած են թէ մարզկային ընկերութիւնը օր մը պիտի հիմնուի դասակարգային խորութեանց ջնջման վրայ: Եւ սակայն, ես համոզուած եմ թէ այն եղանակը որով արքայական ընտանիքը հետեւեցաւ խռովեալ տարիներու դէպքերուն, կը ցուցնէ թէ այժմ անհետացած այն զգացումը թէ միապետութիւնը միշտ պիտի պահպանէ դասակարգերու տարութիւնը: Ես ընկերվարական եմ, ճիշդ է, բայց կրնամ անկեղծօրէն խոստովանիլ թէ՝ ձօրձ թագաւորին իշխանութեան օրով, մենք քաղաքական մեծ ուժ մը ապահովեցինք, եւ վեհապետին երկուշաբթի օրուան ճառը երբեք չ գերազանցուած բոլոր ժամանակներու միապետութեանց պատմութեան մէջ: Ձեմ կարծեր թէ աշխարհի վրայ կը գտնուի մարդ մը որ կարենայ նախատեսել աշխարհն եւ մեր ժողովուրդին ապագան. բայց, թէեւ համոզուած ընկերվարական, ես միշտ հաւատք ունեցած են բրիտանական ժողովուրդի ճակատագրին վրայ, ժողովուրդ մը որ մեծ գործեր կատարած է անցեալին մէջ եւ դեռ կրնայ կատարել ապագային: Կ'ուզեմ յայտարարել թէ մեր թագաւորը նպաստած է մեր քաղաքական ապահովութեանց ճամբուն մէջ եղած յառաջդիմութեանց: Բայց եւ այնպէս մենք պէտք է աշխարհի օրինակ հանդիսանանք ոչ միայն անհատական ազատութիւն, այլեւ միջազգային ապահովութեան տեսակէտով»:

Ձեռոյ խոսեցան ազատականներու ներկայացուցիչը եւ Լոյտ Ձօրձ, եւ ուղերձը ընդունուեցաւ միաձայնութեամբ: Լորտերու ժողովն ալ նոյնիսկ ուղերձ մը քուէարկեց:

ԹԱԳԱՒՈՐՆ ՒՒ ԹԱԳՈՒՀԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Հինգշաբթի օր, թագաւորն ու թագուհին ընդունուեցան խորհրդարանին կողմէ, Ուէսթմինսթըրի պատմական դահլիճին մէջ, որ ընդարձակ սրահ մըն է, առանց զարդարանքի: Այս դահլիճը չինած է Ուիլիըմ Ա.ի իշխարհակալի որդին, հոռմանական ոճով: Այստեղ էր որ դատուեցաւ Չարլզ Ա. թագաւորը, դլխատուելէ առաջ: Դարձեալ այստեղ է որ, 1660ին, Չարլզ Բ. մայր գերանդն կախել տուաւ Քրոմուէլի կռմալոյծ գլուխը, զոր մոլեռանդներ գերեզմանէն հանած էին երեսուն տարի: (Պատմութիւնը չեռոյ սըրբագրեցաւ եւ Քրոմուէլ այսօր իր փառաւոր արձանն ունի Փարլիմընթ Սքուէրի մէջ, իրրեւ պաշտպան – լորտը թագաւորութեան:

Դահլիճը լեցուած էր բազմաթիւ հիւրերով, որոնց մէջ աչքի կը զարնէին իշխանները, պատուիրակներ, եպիսկոպոսներ, հնդիկ մահարաճաներ, բրիտանական դաղթապետութեանց ներկայացուցիչները եւ ուրիշ երեւելիներ: Ներկայ էին նաեւ 464 լորտեր եւ 455 երեսփոխաններ (615ի վրայ): Երբ ձօրձ Ե. եւ թագուհին հասան, բոլորն ալ ոտքի ելան, ինդացնելով «Աստուած պահէ թագաւորը»: Առաջին ուղերձը խօսեցաւ դատական նախարարը, աւանդական չնորհաւորութիւնները յայտնելով: Ձեռոյ խօսք առաւ ժողովին առենապետը: Երկուքն ալ, ինչպէս եւ թագաւորը իր պատասխանին մէջ, յաճախ կը յիշէին «ազատութիւն» բառը: Առենապետը փառաբանեց բրիտանական սահմանադրութեան տեսակէտով»:

դրութիւնը, «որ որքան գօրաւոր երեւցաւ մեզ պատերազմի մը ցնցումներուն դիմադրելու համար, նոյնքան ճկուն եղաւ, յարմարելու համար աշխարհի եւ կայսրութեան յարափոփոխ հանգամանքներուն»: Եւ չեչտեց.— «Այս առնմանադրութիւնը ազգին առաւ հաստատուն վիճակ, մինչդեռ անդին աշխարհի բոլոր հիմերը կը փլէին: Աւանդական քաղաքականութիւնը կրցաւ փոփոխուիլ իր մեթոտներուն մէջ, բայց Անգլիա կը մնայ միշտ ազատ եւ կարգապահ ազգ մը: Այսօր դուք վեհապետ աւելի բան մըն էք, ընտանիքի պետ մըն էք, դուք ազգ մը եւ կայսրութենէ մը առեղծեցիք ընտանի բոյն մը» (Հմմ):

Այս ճառերէն վերջը, դատական նախարարը եւ առենապետը թագաւորին մօտենալով, անոր մատուցին ազնիւ թուղթի վրայ (վէլէն) դեղագրուած ուղերձները: Թագաւորը իր կարգին ճառ մը խօսելով, չնորհակալութիւն յայտնեցէ, հչտելով թէ «Արքայականդահը պատմական խորհրդանշանն է որ կը միացնէ բրիտանական ազգերու եւ ցեղերու մեծ ընտանիքը ի սփիւռս աշխարհի մէկ քառորդ մասին»:

Իրիկունը հացկերոյթ մը տրուեցաւ Պըկինկէմի պալատին մէջ, մասնակցութեամբ 150 հիւրերու եւ սեղանի ասկի սպասներով, որոնք 1,250,000 ոսկի կ'արժեն, իսկ դուրսը ամբոխը կը չարունակէր իր խրախճանքները:

Վերազինման խնդիրը եւ Պալքանները

— •• —

Երէկ, ուրբաթ, Պուքրէշի մէջ բացուեցաւ Պալքանեան Միութեան արտաքին նախարարներու խորհրդաժողովը: Պալքանեան քաղաքական չրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կուտան այս ժողովին, ուր պիտի քննուի Պալքանեան պետութեանց, աւելի ճիշդ՝ Եուկոսլաւիոյ, Ռումանիոյ եւ Թուրքիոյ դիրքը Ֆրանկ-խորհրդային զաչնագրի (կնքուած) զանուրեան զաչնագրին (ծրագրուած) եւ Հռոմի յառաջիկայ խորհրդաժողովի մասին: Ժողովը չատ կարեւոր կը համարուի նաեւ անոր համար որ պիտի քննի Պալքանեան պետութեանց վերազինման խնդիրը:

Օրակարգի վրայ է նաեւ Պալքաններու տնտեսական կազմակերպութեան եւ Պալքանեան դրամատան մը հաստատման ծրագիրը:

Իրազեկներ կը հաւատան թէ Հունգարիա իր յոյսը դրած է Ազգերու Դաշնակցութեան վրայ, խաղաղօրէն վերաքննելու համար իր սահմանները: Բայց այս առաջադրութեան կ'ընդդիմանան Չեխոսլովաքիա, Եուկոսլաւիա եւ Ռումանիա, ինչպէս եւ Պալքանեան միութիւնը:

70,000 Թուրք պիտի տեղաւորուին Թրակիոյ մէջ

»»»··«««

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ մօտ առենն պիտի սկսի ներգաղթը եւ այս տարի 60 — 70 հազար գաղթականներ պիտի տեղաւորուին Թրակիա: Գրեթէ բոլոր գործակատարութիւնները կ'աչխատին, որպէսզի լաւ պայմաններով փոխադրուին եւ չուտով տեղաւորուին ու արտադրող դառնան:

Գաղթականներուն համար Թրակիոյ մէջ 15,000 տուներ պիտի չինուին, իւրաքանչիւրը 5 հոգինոց ընտանիքի մը համար: Հարկ եղած ատազը հայթայթուած է. տուները քարաչէն պիտի ըլլան եւ անոնց չինութեան համար գաղթականներն ալ պիտի աչխատին: Տուները մասնավաճարի դրութեամբ պիտի յանձնուին գաղթականներուն:

ՁԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸՏՈՂՈՎ

ԱՆԴՐԱՏԼԱՆՏԵԱՆ « ՆՈՐՄԱՆԴԻ » ՇՈՓԵՆԱԻԻ իր առաջին փորձերը կատարեց մեծ յաջողութեամբ, ժամը կտրելով 31 հանգոյց, այսինքն 58 ֆիլ. 708 մէթր: Հաստատուեցաւ թէ կարելի է Հավռէն Նիւ Եորք երթալ հինգ օրէն:

ՕԴԱՆԱՒՈՐԴՈՒՀԻ ՄԸ, Ամէլիա Իրհարթ (Տիկին Փութնէմ), յաջողեցաւ Մեխսիկայէն Նիւ Եորք թռչիլ, առանց կանգ առնելու, 14 ժամէն կտրելով 3360 ֆիլոմէթր հեռաւորութիւնը:

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ վերջին տեղեկագրին համաձայն, մայիս 4ին նպաստընկալ գործազուրկներու թիւն էր 445,507, ինչ որ կ'ապացուցանէ թէ 6820 հոգի պակասած են նախընթաց շաբթուան վրայ:

ՕԴԱՆԱՒԱԳԻՆ ՆԱՒԱՐԱՐ Զօր. Տէնէն Իտալիա գնաց օդանաւով: Պիտի այցելէ Հռոմ եւ Թորինօ: Միեւնոյն ատեն կը շարունակուին ֆրանկիթալական բարեկամութեան ցոյցերը, ֆրանսական նաւաբաժնին Նափոլի այցելութեան առթիւ:

ՀԻԹԼԷՐ պատասխանելով ամերիկեան թերթի մը հարցումներուն, յայտարարեց թէ Գերմանիա պատրաստ է ոչ – յարձակման դաշինքներ կնքելու ամբողջ աշխարհի հետ, «բայց ոչ փոխադարձ օգնութեան բազմակողմանի դաշինք մը արեւելքի մէջ, որովհետեւ Գերմանիները ոչ մէկ պարագայի տակ պիտի կռուին բոլշեւիկներուն համար»: Այս առթիւ ժամանակավրէպ հռչակեց վրէժխնդրական պատերազմները, որոնք մէկ ժամէն կրնան կործանել Եւրոպայի մայրաքաղաքները, օդանաւային յարձակումներով:

ՊԱՂՏԱՏԷՆ կը հեռագրեն թէ արաբ ապստամբներ կրակելով վար իջեցուցին անգլիական օդանաւ մը, Ստորին Եփրատի շրջանին մէջ:

ՅԱՆԿԱՐԻ ՄԵՆԹԵՑԱԻ Սթավիցքիի փաստաբաններէն ժոռժ Կոլիէի փաստաբանը, էքիէն Հոմէյ, 30 տարեկան: Զորեքշաբթի գիշեր տուն մտնելով, ըսկսաւ անկապակից խօսքեր ընել եւ պոռալ – կանչել: Անմիջապէս յիմարանոց փոխադրուեցաւ: Կը յիշուի թէ ուրիշ փաստաբան մըն ալ, Հիւպէռ, գետր ներտուած էր, անցեալ տարի:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ ԿԸ ՀԵՌԱԳՐԵՆ թէ կառավարութիւնը չեղեալ հռչակեց հաւաքական տնտեսութեանց (կոլխոզ) 437 միլիոն րուբլի պարտքը, որ կը – ռուած էր 1932 – 33 ի երաշտի միջոցին:

ՎԻՆՆԻ ատամնաբոյժ Պ. Մեսրոպ Սամօեան նամակ մը ուղղելով խմբագրատեան, կը բողոքէ «Ցառաջ»ի մայիս 8ի թիւին մէջ թղթակցի մը կողմէ եղած վերագրումներուն դէմ եւ կ'ըսէ.— «Մեր մարմինը բանիցս խաղաքաղաքական դիմած եւ հայրենակիցներու գործ եւ նպաստ ստացած է, իսկ որոշ մէկ մասին ալ ծանօթ հայրենակիցներու լումաներով գոյացած գումարէն օ – ժանդակած ենք»: Այս առթիւ կը խնդրէ իրեն հաղորդել լրատուին անունն ու հասցէն:

Լրագրական կանոնի դէմ ըլլալով որ եւ է անուն յայտնել, կը սպասենք հարցին ամբողջական լուսաբանութեան:

ՖՐԱՆՒԻ ԱՐԺԵՔՐԿՄԱՆ դէմ հանրագրութիւն մը ներկայացուց Փարիզի առեւտրական սենեակին նախագահը, ի դիմաց Ֆրանսայի առեւտրական սենեակներուն, որոնց նախագահները ժողով մը ունեցած էին առջի օր: Ելմտական նախարարը պատասխանեց թէ կառավարութիւնը վճռած է շարունակել իր ջանքերը, տնտեսական վերակազմութեան եւ ֆրանքին պաշտպանութեան համար:

ՈՒՀՂ ԴԵՓՎԵ ՀԿՄ-Ի

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԴԱՐԱՁԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

4-ՐԴ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ԱԽՈՏՅԱՆՔԻ ՀԱՂԹԱՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մոսկուա, 4 հոկտեմբերի, ՏԱՍՍ-ի թղթակիցը հաղորդում է. Հոկտեմբերյան հեղափոխության 4-րդ տարեդարձի առթիվ Մոսկվայի Կարմիր հրապարակում տեղի ունեցավ զորքերի շքերթ։ Շքերթին մասնակցում էին Կարմիր բանակի, Կարմիր նավատորմի, Մոսկվայի զորամասերի, ինչպես նաև ՄՕՊՀԻՄ-ի, ՊՎՕ-ի, ՄՈՒՊ-ի, ՄՈՒՏԿ-ի, ՄՈՒՊՀ-ի, ՄՈՒՊՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏ-ի, ՄՈՒՊՀՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏՏ

ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՍՊԱՆՎԱԾ ՓԱՂԱՆԳԻ ՄԱՍԻՆ

Ս. Տիգրանի անվան մարզային գրադարանի հարակից տարածքում վերջերս կատարված հնագիտական պեղումների ընթացքում հայտնաբերվել է մ.թ.ա. 3-րդ հազարամյակին պատկանող փաղանգի մնացորդներ։ Գտածոն ներկայացնում է կավե երկար գլան՝ մոտ 1,2 մ երկարությամբ, որի մակերեսին փորագրված են զուգահեռ գծերի և ալիքաձև նախշերի հաջորդականություններ։ Ենթադրվում է, որ փաղանգը եղել է հարթ մակերեսի վրա գործածվող հաշվարկային սարք։

Գտածոն հայտնաբերել է գրադարանի տնօրեն Ա. Ղազարյանը, երբ նոր շենքի հիմքերի փորման ժամանակ բահը հանդիպել է խիտ կավային շերտի։ Պեղումները ղեկավարել է պատմական գիտությունների թեկնածու Ն. Մելքոնյանը։ Աշխատանքներին մասնակցել են նաև ուսանողներ և տեղի պատմության սիրահարներ։

Ն. Մելքոնյանի խոսքով՝ փաղանգի վրա պահպանված նշանները հիշեցնում են Միջագետքում և Հին Եգիպտոսում հայտնաբերված նմանատիպ առարկաների գրությունները։ Սակայն այս դեպքում նշանները ոչ թե սեպագիր են, այլ ավելի պարզ, ուղղանկյուն ձևերով։ Մասնագետները դեռ չեն կարողացել վերծանել դրանց իմաստը, սակայն կարծում են, որ դրանք կարող են լինել թվային համակարգի մաս։

Գտածոն ներկայացվել է Ս. Տիգրանի անվան մարզային գրադարանի մշտական ցուցադրության։ Այցելուները կարող են տեսնել նաև պեղումների ընթացքում հայտնաբերված կավե անոթների և ոսկրե գործիքների մնացորդներ։ Գրադարանի տնօրենի խոսքով՝ նախատեսվում է հետագայում կազմակերպել հատուկ ցուցահանդես՝ նվիրված տարածաշրջանի հնագիտական հուշարձաններին։

Պեղումները շարունակվելու են մինչև ամռան վերջ։ Ենթադրվում է, որ հարակից տարածքում կարող են հայտնաբերվել նաև այլ կենցաղային առարկաներ, որոնք կօգնեն ավելի պարզ պատկերացում կազմել տեղի հնագույն բնակիչների կյանքի մասին։

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԱՆԻ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄԸ ՍԿՍՎԵԼ Է

Ս. Ղազարյանի անվան մշակույթի տան դահլիճում հոկտեմբերի 14-ին տեղի ունեցավ Ա. Ղազարյանի հուշարձանի վերաբացման արարողությունը։ Հուշարձանը վերականգնվել է քանդակագործ Ռ. Մելիքյանի նախագծով։ Բացման ժամանակ ներկա էին շրջանի բնակիչներ, ուսանողներ և տեղական ինքնակառավարման մարմինների ներկայացուցիչներ։

Հուշարձանի վերականգնման աշխատանքները տևել են ավելի քան երկու տարի։ Նախագծի հեղինակ Ռ. Մելիքյանը նշել է, որ հուշարձանի հիմնական դժվարությունը եղել է բրոնզե մակերեսի վերականգնումը, քանի որ մի մասը լրիվ կորած էր։ Վերականգնման համար օգտագործվել են պահպանված լուսանկարներ և ժամանակակիցների հուշերը։

Տոնական միջոցառմանը ներկա էին նաև Ա. Ղազարյանի թոռնուհի Լիանա Ղազարյանը և նրա ընտանիքի անդամները։ Նրանք շնորհակալություն հայտնեցին հեղինակներին և ներկաներին։

Հուշարձանի վերականգնման ծախսերը կազմել են 4 մլն 200 հազար դրամ։ Գումարը հավաքվել է հանրային բաց հանգանակության միջոցով։ Ամենաշատ նվիրատվությունները կատարել են տեղի դպրոցների աշակերտները։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՀՐԱՄԱՆԸ

Հայկական հանրապետության նախագահ Ա. Ղազարյանի հրամանագրով՝ հոկտեմբերի 1-ից ուժի մեջ է մտնում Հայկական հանրապետության ներքին գործերի նախարարության ոստիկանության ծառայության մասին կանոնադրությունը։ Հրամանագրի համաձայն՝ ոստիկանության ծառայությունը կազմակերպվում է որպես միասնական համակարգ՝ Հայկական հանրապետության ներքին գործերի նախարարի ղեկավարության ներքո։

Հրամանագրով սահմանվում են ոստիկանության հիմնական խնդիրները՝ հանրային կարգի պահպանում, հանցագործությունների կանխարգելում և բացահայտում, ինչպես նաև անձի իրավունքների և ազատությունների պաշտպանություն։ Ոստիկանությունը գործում է օրենքի հիման վրա՝ անկախ քաղաքական կուսակցությունների և հասարակական կազմակերպությունների ազդեցությունից։

Հրամանագրի ընդունումը նախորդել է երկարատև քննարկումների, որոնց ընթացքում հանրային լսումներ են կազմակերպվել Երևանում և մարզերում։ Նախագիծը հանրային քննարկման է դրվել 2024 թվականի մայիսին։ Ընդհանուր առմամբ ստացվել է ավելի քան 1200 առաջարկ և դիտողություն, որոնցից մոտ 300-ը ներառվել են վերջնական տարբերակում։

Ոստիկանության ծառայության կանոնադրությունը սահմանում է ոստիկանների իրավունքները, պարտականությունները և պատասխանատվությունը։ Մասնավորապես, ոստիկանը կարող է կիրառել ուժ միայն այն դեպքում, երբ ոչ բռնի միջոցները անարդյունավետ են, և պարտավոր է նախապես զգուշացնել իր մտադրության մասին, եթե դա հանգամանքներից ելնելով հնարավոր է։ Արգելվում է խոշտանգումների, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի կիրառումը։

Հրամանագրով ստեղծվում է նաև ոստիկանության հանրային խորհուրդ՝ 11 անդամից բաղկացած, որի կազմում կան իրավապաշտպան կազմակերպությունների, գիտական հաստատությունների և տեղական ինքնակառավարման մարմինների ներկայացուցիչներ։ Խորհուրդը կոչված է վերահսկել ոստիկանության գործունեության թափանցիկությունը և քննարկել քաղաքացիների բողոքները։

Ներքին գործերի նախարարությունը հրամանագրի ուժի մեջ մտնելուց հետո վեց ամսվա ընթացքում պետք է մշակի և հաստատի ոստիկանության ծառայության մասին ներքին կանոնակարգեր, որոնք կսահմանեն ծառայության կազմակերպման, հերթապահության և կարգապահական պատասխանատվության մանրամասները։

Ա. Ղազարյանի հրամանագրի ընդունումը դրական գնահատականի է արժանացել միջազգային դիտորդների կողմից, որոնք նշել են, որ այն համապատասխանում է Եվրոպայի խորհրդի և ԵԱՀԿ ստանդարտներին։ Միևնույն ժամանակ որոշ փորձագետներ զգուշացրել են, որ հրամանագրի հաջող իրականացումը մեծապես կախված կլինի ոստիկանության կադրերի պատրաստվածության մակարդակից և նոր կանոնների ներդրման համար անհրաժեշտ ռեսուրսների առկայությունից։

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԱՆԻ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄԸ ՍԿՍՎԵԼ Է

Ս. Ղազարյանի անվան մշակույթի տան դահլիճում հոկտեմբերի 14-ին տեղի ունեցավ Ա. Ղազարյանի հուշարձանի վերաբացման արարողությունը։ Հուշարձանը վերականգնվել է քանդակագործ Ռ. Մելիքյանի նախագծով։ Բացման ժամանակ ներկա էին շրջանի բնակիչներ, ուսանողներ և տեղական ինքնակառավարման մարմինների ներկայացուցիչներ։

Հուշարձանի վերականգնման աշխատանքները տևել են ավելի քան երկու տարի։ Նախագծի հեղինակ Ռ. Մելիքյանը նշել է, որ հուշարձանի հիմնական դժվարությունը եղել է բրոնզե մակերեսի վերականգնումը, քանի որ մի մասը լրիվ կորած էր։ Վերականգնման համար օգտագործվել են պահպանված լուսանկարներ և ժամանակակիցների հուշերը։

Տոնական միջոցառմանը ներկա էին նաև Ա. Ղազարյանի թոռնուհի Լիանա Ղազարյանը և նրա ընտանիքի անդամները։ Նրանք շնորհակալություն հայտնեցին հեղինակներին և ներկաներին։

Հուշարձանի վերականգնման ծախսերը կազմել են 4 մլն 200 հազար դրամ։ Գումարը հավաքվել է հանրային բաց հանգանակության միջոցով։ Ամենաշատ նվիրատվությունները կատարել են տեղի դպրոցների աշակերտները։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՀՐԱՄԱՆԸ

Հայկական հանրապետության նախագահ Ա. Ղազարյանի հրամանագրով՝ հոկտեմբերի 1-ից ուժի մեջ է մտնում Հայկական հանրապետության ներքին գործերի նախարարության ոստիկանության ծառայության մասին կանոնադրությունը։ Հրամանագրի համաձայն՝ ոստիկանության ծառայությունը կազմակերպվում է որպես միասնական համակարգ՝ Հայկական հանրապետության ներքին գործերի նախարարի ղեկավարության ներքո։

Հրամանագրով սահմանվում են ոստիկանության հիմնական խնդիրները՝ հանրային կարգի պահպանում, հանցագործությունների կանխարգելում և բացահայտում, ինչպես նաև անձի իրավունքների և ազատությունների պաշտպանություն։ Ոստիկանությունը գործում է օրենքի հիման վրա՝ անկախ քաղաքական կուսակցությունների և հասարակական կազմակերպությունների ազդեցությունից։

Հրամանագրի ընդունումը նախորդել է երկարատև քննարկումների, որոնց ընթացքում հանրային լսումներ են կազմակերպվել Երևանում և մարզերում։ Նախագիծը հանրային քննարկման է դրվել 2024 թվականի մայիսին։ Ընդհանուր առմամբ ստացվել է ավելի քան 1200 առաջարկ և դիտողություն, որոնցից մոտ 300-ը ներառվել են վերջնական տարբերակում։

Ոստիկանության ծառայության կանոնադրությունը սահմանում է ոստիկանների իրավունքները, պարտականությունները և պատասխանատվությունը։ Մասնավորապես, ոստիկանը կարող է կիրառել ուժ միայն այն դեպքում, երբ ոչ բռնի միջոցները անարդյունավետ են, և պարտավոր է նախապես զգուշացնել իր մտադրության մասին, եթե դա հանգամանքներից ելնելով հնարավոր է։ Արգելվում է խոշտանգումների, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի կիրառումը։

Հրամանագրով ստեղծվում է նաև ոստիկանության հանրային խորհուրդ՝ 11 անդամից բաղկացած, որի կազմում կան իրավապաշտպան կազմակերպությունների, գիտական հաստատությունների և տեղական ինքնակառավարման մարմինների ներկայացուցիչներ։ Խորհուրդը կոչված է վերահսկել ոստիկանության գործունեության թափանցիկությունը և քննարկել քաղաքացիների բողոքները։

Ներքին գործերի նախարարությունը հրամանագրի ուժի մեջ մտնելուց հետո վեց ամսվա ընթացքում պետք է մշակի և հաստատի ոստիկանության ծառայության մասին ներքին կանոնակարգեր, որոնք կսահմանեն ծառայության կազմակերպման, հերթապահության և կարգապահական պատասխանատվության մանրամասները։

Ա. Ղազարյանի հրամանագրի ընդունումը դրական գնահատականի է արժանացել միջազգային դիտորդների կողմից, որոնք նշել են, որ այն համապատասխանում է ԵԱՀԿ և Եվրոպայի խորհրդի ստանդարտներին։ Միևնույն ժամանակ որոշ փորձագետներ զգուշացրել են, որ հրամանագրի հաջող իրականացումը մեծապես կախված կլինի ոստիկանության կադրերի պատրաստվածության մակարդակից և նոր կանոնների ներդրման համար անհրաժեշտ ռեսուրսների առկայությունից։

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԱՆԻ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄԸ ՍԿՍՎԵԼ Է

Ս. Ղազարյանի անվան մշակույթի տան դահլիճում հոկտեմբերի 14-ին տեղի ունեցավ Ա. Ղազարյանի հուշարձանի վերաբացման արարողությունը։ Հուշարձանը վերականգնվել է քանդակագործ Ռ. Մելիքյանի նախագծով։ Բացման ժամանակ ներկա էին շրջանի բնակիչներ, ուսանողներ և տեղական ինքնակառավարման մարմինների ներկայացուցիչներ։

Հուշարձանի վերականգնման աշխատանքները տևել են ավելի քան երկու տարի։ Նախագծի հեղինակ Ռ. Մելիքյանը նշել է, որ հուշարձանի հիմնական դժվարությունը եղել է բրոնզե մակերեսի վերականգնումը, քանի որ մի մասը լրիվ կորած էր։ Վերականգնման համար օգտագործվել են պահպանված լուսանկարներ և ժամանակակիցների հուշերը։

Տոնական միջոցառմանը ներկա էին նաև Ա. Ղազարյանի թոռնուհի Լիանա Ղազարյանը և նրա ընտանիքի անդամները։ Նրանք շնորհակալություն հայտնեցին հեղինակներին և ներկաներին։

Հուշարձանի վերականգնման ծախսերը կազմել են 4 մլն 200 հազար դրամ։ Գումարը հավաքվել է հանրային բաց հանգանակության միջոցով։ Ամենաշատ նվիրատվությունները կատարել են տեղի դպրոցների աշակերտները։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՀՐԱՄԱՆԸ

Հայկական հանրապետության նախագահ Ա. Ղազարյանի հրամանագրով՝ հոկտեմբերի 1-ից ուժի մեջ է մտնում Հայկական հանրապետության ներքին գործերի նախարարության ոստիկանության ծառայության մասին կանոնադրությունը։ Հրամանագրի համաձայն՝ ոստիկանության ծառայությունը կազմակերպվում է որպես միասնական համակարգ՝ Հայկական հանրապետության ներքին գործերի նախարարի ղեկավարության ներքո։

Հրամանագրով սահմանվում են ոստիկանության հիմնական խնդիրները՝ հանրային կարգի պահպանում, հանցագործությունների կանխարգելում և բացահայտում, ինչպես նաև անձի իրավունքների և ազատությունների պաշտպանություն։ Ոստիկանությունը գործում է օրենքի հիման վրա՝ անկախ քաղաքական կուսակցությունների և հասարակական կազմակերպությունների ազդեցությունից։

Հրամանագրի ընդունումը նախորդել է երկարատև քննարկումների, որոնց ընթացքում հանրային լսումներ են կազմակերպվել Երևանում և մարզերում։ Նախագիծը հանրային քննարկման է դրվել 2024 թվականի մայիսին։ Ընդհանուր առմամբ ստացվել է ավելի քան 1200 առաջարկ և դիտողություն, որոնցից մոտ 300-ը ներառվել են վերջնական տարբերակում։

Ոստիկանության ծառայության կանոնադրությունը սահմանում է ոստիկանների իրավունքները, պարտականությունները և պատասխանատվությունը։ Մասնավորապես, ոստիկանը կարող է կիրառել ուժ միայն այն դեպքում, երբ ոչ բռնի միջոցները անարդյունավետ են, և պարտավոր է նախապես զգուշացնել իր մտադրության մասին, եթե դա հանգամանքներից ելնելով հնարավոր է։ Արգելվում է խոշտանգումների, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի կիրառումը։

Հրամանագրով ստեղծվում է նաև ոստիկանության հանրային խորհուրդ՝ 11 անդամից բաղկացած, որի կազմում կան իրավապաշտպան կազմակերպությունների, գիտական հաստատությունների և տեղական ինքնակառավարման մարմինների ներկայացուցիչներ։ Խորհուրդը կոչված է վերահսկել ոստիկանության գործունեության թափանցիկությունը և քննարկել քաղաքացիների բողոքները։

Ներքին գործերի նախարարությունը հրամանագրի ուժի մեջ մտնելուց հետո վեց ամսվա ընթացքում պետք է մշակի և հաստատի ոստիկանության ծառայության մասին ներքին կանոնակարգեր, որոնք կսահմանեն ծառայության կազմակերպման, հերթապահության և կարգապահական պատասխանատվության մանրամասները։

Ա. Ղազարյանի հրամանագրի ընդունումը դրական գնահատականի է արժանացել միջազգային դիտորդների կողմից, որոնք նշել են, որ այն համապատասխանում է ԵԱՀԿ և Եվրոպայի խորհրդի ստանդարտներին։ Միևնույն ժամանակ որոշ փորձագետներ զգուշացրել են, որ հրամանագրի հաջող իրականացումը մեծապես կախված կլինի ոստիկանության կադրերի պատրաստվածության մակարդակից և նոր կանոնների ներդրման համար անհրաժեշտ ռեսուրսների առկայությունից։

6. Փարիզ եւ արուարձանները

Հ. Դ.

ՓԱՐԻԶԻ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ԿՈՄԻՏԷՆԵՐՈՒ *խառն նիստը տեղի կ'ունենայ այս Հինգշաբթի* (16 *Մայիս*) *երեկոյ ժամը* 8.30*ին,* Café au Clair de Lune*ի վերնայարկը, փլաս տ'Իթալի: Կարեւոր զեկոյց:*

Կոմիտէներու ոչ-անդամ ընկերները կը-նան ներկայ ըլլալ:

Գալատ

ՓՕՆ Տ'ՕՊՆԱՅԻ «Կորբեւն» ենթակոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին, Գրադարանի սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Ջէն-փիէրի ընկերներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

ՎԱԼԱՆՍԻ կոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այսօր Շաբաթ իրիկուն, ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԻ Ռոստոմ ենթակոմիտէն եւ Քրիստափոր խումբը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրեն բոլոր ընկերները վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՅՔ

ՓԱՐԻԶԻ ԵԳԻՊՏԱՑԻ ԿՈՄԻՏԷՆ, ընկերներ՝

ՄԱՏԹԷՈՍ ԼԷՅԼԷԿԵԱՆԻ *եւ* **ՆՇԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ**

մահապատիժի չնշման առթիւ, կը սարքէ ընկերահամակրական խնդոյք մը, որ տեղի կ'ունենայ 19 Մայիս կիր. իրիկուան ժ.ը 6էն մինչեւ կէս գիշեր՝ **Maison «Martin»***ի մէջ,* **120, Bld. Belleville (Métro: Belleville):** *ՄՈՒՏՔ՝ 10 ՖՐԱՆՔ (ճաշը իրէնց ըլլալով):*

ՀԱՆԴԷՍ - ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած՝ Մարսէյլի «ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ»ի Մասնաճիւղին կողմէ
վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle des Nocesի մէջ
81, Rue de Paris, Sarcelles (S. et O.)
կը խօսի Պ. Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ

Բանախօսութիւն, գեղարուեստական ծոխ բաժին դպրոցական մանուկներու կողմէ: Երգ, պար, արտասանութիւն, գեղջկական խաղեր եւ զուարճալի մը:

Հաղ.— կար տիւ Նորէն դոգեկառք ժամը 10.40, 11.50, 1.41, 1.52:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած՝ Ֆր. Հ. Կ. ԽԱՉԻ ՎԻՇՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին Թաւշակ Ակումբին մէջ:
Կը ներկայացուի՝ *ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴՐԱՆՔԸ (զաւեշտ)*
Գեղարուեստական բաժին՝ երգ, արտասանութիւն, խմբական նոր պարեր փոքրիկներու կողմէ: *Մուտք՝ 2 ֆրանք:*

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՅՔ

Կազմակերպուած՝ ՄԱՐՍԷՅԻ ԲԱԲԵՐԴԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 1էն մինչեւ իրիկուան ժամը 10
ՊՈՒԼՎԱՐ «ՍՏՈ», 6, ՐԻՒ ՏԸ ԼԱ ՊԻՒՖՈՒՆԷՋԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՍԿԱՈՒՏՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած Ֆրանսայի շրջանի Սկաուտական խորհուրդին կողմէ
Հովանաւորութեամբ՝ ՄԻՈՒԹԵԱՆՆ ՇՐՋԱՆԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ
Այս կիրակի, ժամը 2·30ին, **Petit Journal**ի սրահը,
21, Rue Cadet, Paris (9), Métro Cadet

Տղանոց, խմբերգ, մէներգ, կենդանի պատկեր, զաւեշտ, արտասանութիւն, լուսաբեմակով ազգային թէ սկաուտական գունաւոր պատկերներու ցուցադրութիւն, բանախօսութիւն, պազար, ցուցահանդէս ձեռակերտ աշխատանքներու, ներկայացում «Մինչեւ Արշալոյս», նուէր՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտին բուն Տիկին Էլլէն Բիւզանդէ:

CIGALE CINÉMA

60 Avenue de Saxe. LYON
Ուրբաթ 10 Մայիսէն — Մայիս 16
Առաւօտները ժ. 2.30ին երեկոյները 8.30ին

ԵՐԿՈՒ ՄԵԾ ՖԻԼՄԵՐ

L'Ane de Buridan
avec René Lefèvre
et L'Avanturier
avec Victor Francen

Գիներ 5 եւ 7 ֆր. **Location gratuite.**
Ներկայ յայտարարութիւնը բերողին կը տրուի 2 մուտքի տոմսակ՝ զեղչուած գինով:

Le Gérant: H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme, PARIS (13)

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳԻՐ

Մարսէյլի բարձր Հայքի Հայրենակից Միութիւնը ցաւով կը ծանուցանէ դառնաղէտ մահը՝ իր սրտցաւ եւ հայրենասէր անդամներէն հայրենակից *Սահակ Ոսկանեանի* եւ իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ֆանգուցեալին ընտանեկան պարագաներուն: *Վարչութիւն*

ՓՆՏԻԵՑԷՔ եւ ԿԱՐԴԱՑԷՔ

երգիծաթերթ՝ «ՄԵՂՈՒ»

փարիզի եւ շրջանի *Յառաջի* ցրուիչ
Պ. ԱԻԵՏԻՍԵՆ:

ՅԵՐԵԿՈՅԹ_ՊԱՐԱՒԱՆԴԷՍ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ Մ.-ՁԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ
Կ. ԽԱՉԻ 25ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ ՄԱՅԻՍ 12Ի ԿԻՐԱԿԻՆ ԺԱՄԸ 4ԷՆ 12

Victor - HugoԻ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ
46 bis, Rue Saint Didier. Paris (16)
Métro: Boissière եւ **Trocadero**

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԲԱԺԻՆ:

Ներգ, պար եւ սիրուն անակնկալներ սիրուած եւ կարող արուեստագէտներու կողմէ:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին՝ ֆր. Թատրոններու դերասանները՝ փոքրիկներ վաղինակ եւ Այիտա Ազնաւուրեան, Օր. Claire եւ Օր. Ա. Թորոսեան, Պ. Ըզգունեան:

Եւրոպական պարեր, Union de Jazz de Lido de Paris:
Մաուչելի եւ պիւֆէ:
Մուտք.— Այրերու՝ 7.50 ֆրանք, կանանց՝ 5 ֆրանք:

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ
ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆԻ

15 ՄԱՅԻՍ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ ՁԻՇՏ 2.ԻՆ
Salle CHOPINԻ ՄԷՋ, **8, Rue Daru**.
Կը վաստակացի՝
Jacquin Nin, ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԼԱԼԷՄՇԱԶ եւ **J. Clergue**

Յայտագիրը բազկացած է.— Մէնուէլի, Մօցարտի, Շուպէրթի, Շումանի, Ռօսինիի, Ժ. Ֆօրէյի, Ժ. Նինի, կոմիտաս վարդապետի, Սպինդիարեանի եւ Գ. Ալէքշաճի *կտորներէն:*

Տոմսերը կիշէն, երգահանդէսին օրը: Սրահին դռները կը բացուին ժ. 20.30ին:
Գինը՝ 25, 20, 15, 10 եւ 5 ֆրանք:

ՄԱՅԻՍ 8 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
Salle Omnia Ciné Information
5, Bld. MONTMARTRE
Կը ցուցադրուի առաջին հայերէն խօսուն շարժանկարը

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Դերակատարութեամբ հայ արուեստագէտներու

Կը ցուցադրուի առանց դադարի
ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 11ԷՆ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 1
ԹԻԿՆԱԲՈՒՄ 3 — 5 ՖՐԱՆՔ

ՄԱՌՆԷՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Անզուգական ներմակեղէններ, Peau d'Ange, գոշակինէզոն, շապիկներ, վարտիքներ, շրմիզիէներ, շրմիզ Lacoste եւյն. եւյն.:
Կը խնդրենք անմրցելի գիներով:

LEMETTRE FRÈRES
Վաճառանիշ «ELDAY», Մասնագէտ արտադրիչներ:
104, Rue Réaumur, Paris. Métro Sentier («Intransigeant»ի խաւր):
Ապսպրանքները կը դրկուին *contre remboursement*ով, եթէ կանխավճար մը տրուի:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ **Lingerie Indémaillable***ի համար կարող եւ վարժ կարուհիներ: Տեւական գործ եւ շատ գոհացուցիչ վճարում:*
Դիմել՝ **Maison Vaker, 12, Rue de l'Echiquier. Paris (10).**

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Դպրոցասէրի **ԱՆԿԷՆԻ** *Մասնաճիւղի Տարեկան Պարահանդէսին*

ՏԵՂԻ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ 19 ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԺԱՄԸ 3.30ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ
ԱՆԿԷՆ **Salle des FÊTES**Ի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Հետաքրքրական անակնկալներ: — Ընտիր ճաշ: — Աժան պիւֆէ: — Մուտք՝ 10 ֆրանք:

ՀՐԱՓԵՇՏԻ ԲԱՅԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ
ԼԵՒՈՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԻ

ԽՈՐՀՐԴ. ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԵԿՆԵԼՈՒՆ ԱՌԹԻՒ
18 ՄԱՅԻՍ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ ՁԻՇՏ 9ԻՆ
Salle du Conservatoire
2bis, Rue du Conservatoire
Métro: Montmartre ou Cadet

Հովանաւորութեամբ Տիկին ԼԵՒՈՆ ՊԷՅ ԴԱՓԱՄԱՃԵԱՆԻ

Կը ներկայացուի՝ **ՍԻՐՈՅ ՁԱԻԱԿԸ**

Ընտանեկան տուամ 3 արար, հայկական բեմադիր՝ **Hr de BAGRADITE**
Կը մասնակցին՝ ՕՐ. ԱՆԱՀԻՏ, Տիկ. ԼԱՒԹՅԵԱՆ, Պ. Պ. ԳՄԲԻԹԵԱՆ, ՍՎԱՃԵԱՆ, ԼԵՒՈՆ ՅԱՐՈՒԹ, եւայլն:

Գեղարուեստական ծոխ բաժինին կը մասնակցին Փարիզի թատրոններու յայտնի աստղերէն՝
Mme. Mary MARQUET Soc. de la Comedie Française, **Mr. Mr. V. FRANCEN, Ch. BOYER, Pierre BLANCHAR, ALCOVER, MAXUDIAN et BALPETRÉ.**

Տոմսերու գիները՝ 7 — 10 *եւ օթեակները՝* 15 — 20:

ԼԵՒՈՆ ՅԱՐՈՒԹ

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆ ՍԿՈՒՄԲ

Այսօր Շաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, «Ֆլորիա» ճաշարանը ԱՆԴԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ:
Օրակարգի հարցեր.— 1. վարչութեան ընտրութիւն, *2.* Զրոյց:
Բոլոր անդամները պարտադրաբար կը հրաւիրուին:
Մուտքը՝ ազատ է:

ԳՈՐԾԱԻՈՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ լուրջ եւ մաքուր աշխատող կօշիկի **cousemain** *մը: Դիմել՝* **Davoyan, 14, Ave. George V.***ի անկիւնը, փարիզ մէթրօ՝* **Marbeuf:**

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ ափիէսէօրի քով աշխատելու համար օգնական գործաւոր մը: Դիմել անմիջապէս Պ. BOLOYAN*ի*, 90, Rue Rochechouart. Paris.

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԵԾ ԲԱՂՆԻՔ

(ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ)
50, Rue du Fbg. St. Martin (Port St. Martinի մօտ) Paris (10)
Métro: Château d'Eau կամ Bld. St Martin.

որ օժտուած է արդիական ամէն յարմարութիւններով: Հանգստաւէտ պայմաններ: Այցելողները պիտի գնահատեն տիրող մաքրութիւնը եւ մեծ առաւելութիւնները: Հաղորդակցութեան *30*է աւելի միջոցներ: Գինը *6* ֆրանք, *10* տոմսակ՝ *50* ֆրանք:

Բաց է՝ կանանց համար ամէն օր առաւօտեան ժամը *8*էն մինչեւ իրիկուան ժամը *7* բացի կիրակիէ շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը մինչեւ ժամը *16*: Այրերու համար ամէն օր երեկոյեան ժամը *7*էն սկսեալ մինչեւ *10*. իսկ շաբաթ եւ երկուշաբթի օր կէս օրէ վերջ ժամը *4*էն *10*, իսկ կիրակի ամբողջ օրը *8*էն մինչեւ կէս օրէ վերջ ժ. *4*:

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

»»»··«««

Գրեց՝ ՐԱՖՖԻ

Նրա աղաղակից դուրս եկաւ բան – տապահը:

— Դարձեալ այն ցնորուած աղջիկն է, ասաց նա եւ հրամայեց հեռացնել:

Երեւում էր, որ Նէննէն առաջին անգամը չէր, որ խնդրում էր՝ իրան թոյլ տան բանը մանելու: Նրան արդէն ճանաչում էին: Նա խիստ ողորմելի ձայնով պատասխանեց·

— Պարոն բանտապահ, ես ցնորուած չեմ ... ի սէր Աստուծոյ, դիմացէք իմ վրայ, թոյլ տուեցէք, որ տեսնեմ նրան...:

— Ո՞ւմ տեսնես:

— Այն կալանաւորին, որ տանում են ... :

— Դու ո՞վ ես:

— Ես նրա բարեկամն եմ... Թողէք տեսնեմ նրան... մի՞թէ դուք Աստուած չունէք... եթէ չթողնէք, ես դատաւորի մօտ կը գնամ... Թագաւորի մօտ կը գնամ...:

— Աւելի լաւ կը լինի, եթէ գժտունը գնաս, հեռնուելեամբ պատասխանեց բանտապահը եւ հրամայեց հեռացնել:

Նրա անդիմադրելի աւելի վշտացրեց ինձ, քան իմ դատապարտութեան վճիռը, որ այնօր կարդացին դատարանում: Ինձ նեղս տարան, դռները փակուեցան իմ հետեւից, ես այլ եւս ոչինչ չլսեցի...:

Ամբողջ օրը խելագարի նման էի: Ես բոլորովին մոռացել էի իմ թշուառ դրութիւնը· մոռացել էի, թէ որպիսի սարսափելի ապագայ էր սպասում ինձ, — ես միայն մտածում էի անբախտ Նէննէի մասին: Միշտ իմ աչքերի առջեւն էր այն վրդովմունքով լի աղջիկը, տեսնում էի այն հերարձակ կոյսի վշտալի պատկերը, լսում էի նրա սգաւոր ձայնը...: Արեւը մտաւ, մութը պատեց, բանտի մէջ տիրում էր դիւերային խաւարը: Այդ մթու – թեան մէջ զարձեալ տեսնում էի նըրան, լսում էի նրա ձայնը...:

Առաջին անգամ ես զգացի չլթանեփիս ծանրութիւնը, առաջին անգամ բանտը ներկայացաւ ինձ իւր սոսկալի կերպարանքով: Մինչեւ այնօր ինձ տանելի էր բոլորը: Իսկ երբ տեսայ, թէ իմ պատճառով տանջւում է մի անմեղ հոգի, այն ժամանակ միայն հասկանալի եղաւ բոլոր-արհուրանքը իմ թշուառ դրութեան...:

Ամենքը թողեցին ինձ, իմ հաւատարիմ ընկերները ինձ մատնեցին· Նա եկաւ իմ հետեւից· Նա որոնում էր ինձ, երեւի, երկար որոնում էր, եւ գտաւ: Բայց գտաւ բանտի մէջ, դատապարտեալների մոռայլ դերեզմանի մէջ...:

Այդ դերեզմանի չուրջը պատւում էր նա, դիւերային մեհենաւոր ուրուականի պէս պատւում էր նա, եւ քանի մըրկից մի մարդարէուհի մեհենատարցուկի նման կամենում էր դուրս կոչել իւր սիրելիին...:

Դա իրողութիւն էր, դա ցնորք չէր, ես լսում էի նրա ձայնը, նոյն սրտաշարժ, ողբալի ձայնը, որպէս լսել էի ցերեկով: Դիւերը խաղաղ էր· մարդիկ քնած էին· դրսում ամէն ինչ դադարում էր խորին լռութեան մէջ: «Թողէք, տեսնեմ նրան»... այդ խօսքերը միայն հնչում էին դիւերային լռութեան մէջ...:

Բանտի պահապան վինուորը, հրացանը ուսին դրած, չափաւոր քայլերով անցուդարձ էր անում իւր պահականոցի մօտ: Նա նոյնպէս լսում էր ողբալի ձայնը, եւ անհետաքրքրութեամբ մտում էր· «դա այն ցնորուած աղջկայ ձայնն է ...»:

Դիւերը ես անցուցի տեղային անհանգստութեան մէջ· ոչ քնած էի եւ ոչ արթուն· առաւօտեան, երբ արեգակի առաջին ճառագայթները ներս ցոլացին բանտի նեղ լուսամուտներից, եւ ինձ համար ծագեց ուրախութեան լոյսը: Դուռը բացուեցաւ, խելագարի նման ներս վազեց Նէննէն: Նրա առաջին խօսքերը կցկտուր էին եւ անհասկնալի: Նա մօտեցաւ, զրկեց ինձ, եւ երկար մնաց իմ կուրծքի վրայ անխօս: Նա նման էր մի սպանուածի, որի երեսի վրայ քնաւ դոյն չկար: Կենդանի մնացել էին դեռ չմարած աչքերը միայն, այն լի կատաղութեամբ աչքերը, որոնք իրանց խռովութեան մէջ եւս գեղեցիկ էին:

Նրա խռովութիւնը չուտով անցաւ, որովհետեւ գտնում էր ինձ մօտ, որովհետեւ տեսնում էր ինձ: Նա սկսեց խօսել·

— Ախ, սիրելիս, եթէ դիտենայիր որքան որոնել եմ քեզ... որքան մանեմ եկել...:

Նրա ձայնը սկսուեց խեղդուիլ, փոքրը ինչ հանգստացաւ եւ ապա շարունակեց·

— Անցնում էի քաղաքից քաղաք, դիւղից դիւղ, ամէն տեղ հարցնում էի քեզ...: Ախ, ինչո՞ւ մարդիկ այսքան վատացել են... ամէն տեղ հալածում էին ինձ... ամէն տեղ հեռացնում էին ինձ... չէին թողնում, որ բնակարանների մէջ մտնեմ... ասում էին՝ դա ցնորուած աղջիկ է...

— Ապա ո՞րտեղ էիր անցկացնում գու:

— Փողոցների վրայ, բայց երկնքի տակ... եւ աւելի հանգիստ էի, երբ գտնում էի անապատում, կամ թաղնուում էի անտառների ծառերի մէջ...: Այնտեղ լաւ էր, այնտեղ մարդիկ չըկային ... :

— Ապա ինչո՞վ էիր կերակրւում գու:

— Շատ անգամ օրերով քաղցած էի մնում... շատ անգամ ուտում էի դաշտային բանջարներ կամ կերակրւում էի վայրենի պտուղներով... : Երբեմն գտնում էին բարի մարդիկ, որոնք ինձ հաց էին տալիս :

Եւ այդ բոլորը ո՞ւմ համար, ի՞նչի համար,— մի դատապարտեալ աքսորականի համար, որ պիտի մաչուէր, պիտի ոչնչանար հանքերում...:

Բայց ինձ աւելի զարմացնում էր այն, թէ ի՞նչպէս Թոյլ տուին «խելագար աղջկան» մանել բանտը, որի մէջ ես ամենաերի խելագարութեան նշան չէի նկատում, միայն վերին աստիճանի անձնազոհութիւնը եւ թշուառութեան աստիճի կատարելութիւնը նրան բախտաւոր մահկանացուների աչքում խելագար էին ներկայացնում :

Նա պատմեց, թէ այն օրից, որ եկել էր այդ քաղաքը եւ տեղեկացել էր, որ ես այն բանտումն եմ գտնւում :— բանտի չրջակայքից չէր հեռանում· գիշերները անց էր կացնում նրա պատերի մօտ, իսկ ցերեկով կանգնում էր փողոցների վրայ, աղաչում էր, պատւում էր անցորդներին, պատմում էր նրանց իմ անմեղութիւնը, խնդրում էր, որ օգնեն ինձ:

(Շար.)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70

(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ ԵՌԱՄՍԵԱՅ

Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ Երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ 12 ՄԱՅԻՍ
DIMANCHE 12 Mai 1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2803

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՏՈՒՆԷ ՏՈՒՆ, ԴՈՒՌՆԷ ԴՈՒՌ...

Ուրբաթ օր կոչ մը հրատարակեր էինք էջմիածնի հանգանակութեան մասին, Ցանձնաժողովի խնդրանքին վրայ:

Կոչը կ'ըսէր թէ՝ «Ցանձնաժողովը կը շարունակէ հանգանակութիւնը, որ ցարդ լաւ արդիւնքներ տուած է»: Եւ կ'աւելցնէր.

— «Բացուած է ժողովրդական ընդհանուր հանգանակութիւնը: Ցանձնաժողովին անդամները, թէ ի Փարիզ եւ թէ մօտաւոր արուարձաններու մէջ անձամբ պիտի շրջին տունէ տուն, ստանալու համար ժողովուրդի ամէն խաւերուն կամաւոր նուէրները»:

Յետ-գրութեամբ մը, Ցանձնաժողովին դիւանը կը խնդրէր խմբագրականով մը ուժ տալ այս ժողովրդական հանգանակութեան:

Կը խոստովանինք թէ երկար, երկա՜ր որոճացինք, այս կոչին եւ անոր կցուած թելադրութեան առջեւ:

Առաջին օրէն բացորոշ եղաւ մեր դիրքը, հանգանակութեան ձեռնարկին առթիւ:

Երբ նոր հասած էր կաթող. նուիրակը, գիտել կուտայինք, մեր խորհրդածութեանց կարգին.

— «Կաթող. նուիրակին համար երկրորդ պարտականութիւն կը կազմէ պտղի հաւաքել էջմիածնի համար, որ մատնուած է մուրացկանութեան, շնորհիւ հաստատուած կարգ ու սարքին:

Անշուշտ յուսախաբութեան չպիտի մատնուի Ֆրանսայի մէջ, ուր այնքան պատկառելի բազմութիւն մը կը կազմեն բարեպաշտներն ու աւանդապահները»: (*Յառաջ*, 27 յունուար):

Երեք ամիս վերջը, ապրիլ 28ին, դրի կ'առնէինք հետեւեալ տողերը, մխիթարելով.

— «Քար դնելով մեր սրտին վրայ, մենք նոյն իսկ չհարցուցինք թէ էջմիածինը ի՞նչ տրամաբանութեամբ միայն արտասահմանի արմատախիլ բազմութիւններէն կը սպասէ մայր-տաճարին վերանորոգման ամբողջ ծախքը, առնուազն 120,000 տոլար, երբ Հայաստանի մէկ միլիոն բնակչութիւնը ոչ միայն պետական կարգուսարք ունի, այլ եւ հարիւր հազարաւոր հաւատացեալներ»:

Կը նշանակէ թէ՝ բարեպաշտմութեան պակաս չունեցանք, եւ չունինք այսօր ալ: Բոլոր ճառերն ու կոչերը հրատարակուեցան, եւ դեռ կրնան հրատարակուիլ:

Եւ սակայն, մատնուած ենք արդար խղճահարութեան մը: Եւ հարցերը կը ծնին ինքնաբերաբար:

Արդար է որ ունեւորներն ու կամաւորները, բարեպաշտներն ու հաւատացեալները իրենց կարելին փորձեն, աջակցելու համար էջմիածնի վերաշինութեան:

Թէեւ միայն երկու մեծահարուստներ, Գ. Կիւլպէնկեան եւ Յ. Ղուկասեան, կրնային առանձին կամ միասին գլուխ հանել այդ գործը: (Այս վերջինը, Պ. Ղուկասեան, իր հանգուցեալ եղբօր՝ Արշակի կտա՞կն ալ չի յիշեր, կամ չուզե՞ր յարգել յիշատակը):

Մինչեւ այսօր ալ, ստոյգ տեղեկութիւններ չունինք հանգանակութեան արդիւնքի մասին:

Իրազեկ մը կը պատմէր, անցեալ օր, թէ 150–200,000 ֆր. արձանագրուած է արդէն եւ կը յուսան կէս միլիոն հանել ամբողջ Ֆրանսայի մէջ:

Ի՞նչպէս,— տունէ տուն, դուռնէ դո՞ւռ պտտելով:

Բայց ի՞նչ արդարամտութեամբ:

Նոյն իսկ այդ կէս միլիոնը կարելի է ճարել սահմանաւորուած շրջանակի մը մէջ, առանց տունէ տուն մուտ գալու:

Անշուշտ կամաւոր է հանգանակութիւնը, եւ Ցանձնաժողովին անդամները պարզապէս իրենց պարտականութիւնն է որ պիտի կատարեն:

Արդ, բանաւո՞ր է, արդա՞ր է որ տունէ տուն պտտին եւ անհանգիստ ընեն ժողովուրդը, ճիշդ այն պահուն երբ ճշմարիտ մրղձաւանջ մը դարձեր է աշխատանքի եւ հացի պայքարը:

Այս պատկերին առջեւ, բնազդաբար չե՞ք յիշեր հայկական «քանչելի առածը,— ջաղացքը կործնուցած, ջախջախը փնտռել:

Հանգանակիչ Ցանձնաժողովին անդամները միեւնոյն առեն վարիչներն են զանազան հանրային գործերու:

Արդ, որ եւ է առեն իրենց միաքն անցա՞ւ տունէ տուն պտտիլ, պատառ մը հաց ճարելու համար անոնց որ անօթութեան կամ անսաուգութեան մատնուած են:

Տրամադի՞ր են այդպիսի ձեռնարկ մը փորձելու, որ եւ է առեն: Մանաւանդ որ, հետզհետէ աւելի կը մթագնի հորիզոնը, չարաչուք հեռանկար մը պարզելով...

Ուրիշ հարց մը,— Երկու տարի առաջ ալ չքեղաշուք Ցանձնաժողով մը կազմուեցաւ, հանգանակութիւն կատարելու համար ի նպաստ ներգաղթի եւ բնակարաններու շինութեան:

Կը յիշէ՞ք արդիւնքը,— 150–200,000 ֆրանք, եթէ չենք սխալիր:

Քանի՞ տուն կարելի է շինել այս գումարով:

Ցանձնաժողո՞վն է մեղաւոր թէ ժողովուրդը, այս պատկերացած խայտառակութեան համար:

Եւ հիմա երբ կը հաւաստեն թէ արդէն իսկ 150–200,000 ֆրանք է արձանագրուած էջմիածնի վերաշինութեան համար,— երկու ամսուան մէջ,— եւ կը յուսան կէս միլիոնի բարձրացնել, ինքնին չի՞ ծնիր միւս հարցումը:

— *Ներգա՞ղթն է հիմնական եւ առխողական, թէ էջմիածնի վերաշինութիւնը:*

Կամ, գաղափարներու զուգորդութեամբ.

— *Հայրենի՞քն է հիմնական, թէ մայր-տաճարը: Ամբողջին մասնիկը էջմիածի՞նն է, թէ Հայաստանը...*

Կարելի՞ էր լուծել այս հանելուկը:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ՎԱՐՇԱՒԱՅԻ ՄԷՋ

— •• —

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԱՐՃ ՏԵՒԵՑԻՆ

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը Վարշաւա հասաւ ուրբաթ իրիկուն, եւ իջաւ երկրորդական կայարան մը: Թերթերը գիտել կուտան թէ ընդունելութիւնը շատ սիրալիր էր, բայց ոչ հանդիսաւոր: Լեհական իշխանութիւնը չէր ուզած Լավալը իջեցնել կեդրոնական կայարանը, որ կը վերաշինուի եւ որ անյարմար կը նկատուէր ապահովութեան տեսակէտով: Քարափին վրայ կ'սպասէր Լեհաստանի արտաքին նախարարը, գնդ. Պէք, շրջապատուած բարձր պաշտօնատարներով: Բարեգալուստի արարողութիւնները զուրկ էին խանդավառութենէ եւ կարճ տեւեցին: Ֆրանսայի արտաքին նախարարը եւ իր աղջիկը անմիջապէս առաջնորդուեցան հիւրանոց մը, ուր վեց շաբաթ առաջ իջած էր Անգլիոյ ներկայացուցիչը: Գիշերը հացկերոյթ մը տրուեցաւ գնդ. Պէքի կողմէ, իսկ յաջորդ օրը երկու արտաքին նախարարները սկսան իրենց խօսակցութիւնները: Նոյն օրը հանրապետութեան նախագահը հացկերոյթի հրաւիրեց Պ. Լավալը:

Տասներեք ամիս առաջ, երբ հանգուցեալ նախարար Պ. Պարթու Վարշաւա կը գտնուէր, Լեհաստանի վարիչները սկեպտիկ էին, իսկ Ֆրանսացիները կասկածոտ՝ Լեհաստանի դիտումներու մասին, Գերմանիոյ հետ կնքուած տասնամեայ ոչ-յարձակման դաշինքին առթիւ: Եթէ այդ կասկածները չփարատեցան, պատճառը այն է որ Ֆրանսա լուրջ կարեւորութիւն տուած էր Պերլինէն եւ Մոսկուայէն պարբերաբար տարածուած զրոյցներու: Այժմ կարգը Ֆրանսայի եկած է լուսաբանութիւններ տալու եւ բացատրելու Ֆրանքօ-խորհրդային փոխադարձ օգնութեան դաշնագրին իմաստը: Քանի որ խորհրդային իշխանութիւնը յանձն կ'առնէ զինուորական օգնութիւն ընծայել Ֆրանսայի, կարգ մը պարագաներու մէջ, Լեհաստան խորապէս շահագրգռուած է, որովհետեւ գործնապէս կարելի չէ Ռուսաստանէն օգնութիւն հասցնել Գերմանիոյ դէմ, առանց բռնաբարելու լեհական հողը: Լեհաստանի վարիչները չեն ծածկեր թէ լեհական հողին բռնաբարումը պատերազմ կը նշանակէ, որո՛ւ կողմէ ալ կատարուի: Միեւնոյն առեն Պ. Լավալի պիտի հարցնեն թէ Ֆրանսա ո՛ր աստիճան յանձնառութիւն ստանձնած է աջակցելու խորհրդային քաղաքականութեան՝ պալթեան պետութեանց եւ արեւելեան Եւրոպայի երկիրներուն մէջ, ուր ռուսական եւ լեհական շահերը հետզհետէ իրարու կը բախին:

Մարաջախտ Փիլսուտսքի, Լեհաստանի բուն ղեկավարը, հիւանդ ըլլալով չպիտի կրնայ ընդունիլ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը:

⁂ *Պ. Լավալ Պերլինէն անցած առեն ընդունուեցաւ Գերմանիոյ արտաքին գործոց գործակատարին կողմէ:*

Արտաքին նախարարը Վարշաւայէն պիտի մեկնի այսօր, Կիրակի, առաւօտեան ժամը 9.30ին, եւ պիտի անցնի Մոսկուա: Վարշաւա հասած առեն, Պ. Լավալ կարճ յայտարարութիւն մը ուղղեց ձայնարձակին առջեւ, շեշտելով թէ իր այցելութեանց նպատակն է դիւրացնել արեւելեան Եւրոպայի ապահովութեան հաւաքական կազմակերպութիւնը: «Ֆրանսական կառավարութեան դիւանագիտական գործունէութիւնը ուրիշ նպատակ չունի, եթէ ոչ օգնել ժողովուրդներու անհրաժեշտ մերձեցման: Մեր քաղաքականութիւնը ոչ ոքի դէմ ուղղուած չէ, եւ մեր ճիգը ընդհակառակն կը ձգտի ապահովել անխտիր բոլոր կառավարութեանց համամտութիւնը, հաւաքական գործունէութեան մը մասին, ամրապնդելու համար խաղաղութիւնը»:

ԻՏԱԼԻՈՅ ԵՒ ԵԹՈՎՊԻՈՅ ՎԷՃԸ ԿԸ ԾԱՆՐԱՆԱՅ

»»» · · «««

ՄՈՒՍՈԼԻՆԻ Կ'ՈՒԶԷ ՎԵՐՋ ՏԱԼ «ԳԵՐՈՒԹԵԱՆ»

ՀԱԲԷՇԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԲՈՂՈՔԸ ԵՒ ԶՕՐԱԺԱՐԺ

Քանի մը օրէ ի վեր լուրջ մտահոգութիւն կը տիրէ Փարիզի եւ Լոնտոնի մէջ, սաստկապէս լարուած ըլլալով Իտալիոյ եւ Եթովպիոյ (Հաբէշիստան) յարաբերութիւնները:

Ուրբաթ օր, Հռոմի հաբէշական դեսպանատունը հաղորդեց թէ իր կառավարութիւնը բուռն բողոք մը ուղղած է Ազգերու Դաշնակցութեան, Իտալիոյ գաղթային նախարարութեան խորհրդականին սպառնալից ճառին դէմ, որ խօսուեցաւ երեքշաբթի օր, երեսփ. ժողովին մէջ:

Միեւնոյն օրը, Հռոմի առաջնակարգ թերթերէն «Ճիօրնալէ տ'Իթալիա» կ'ծու խմբագրական մը հրատարակեց «Թնդանօթի վաճառականներուն» եւ մանաւանդ Գերմանիոյ դէմ: Այս թերթը, որ Պ. Մուսոլինիի օրկանը կը համարուի, իր խմբագրին բերնով կը յայտարարէ թէ եւրոպական զանազան գործարաններ Հաբէշիստանի ծախած են 10,000 մաուզէր հրացան, երկու միլիոն փամփուշտ եւ 200 գնդացիր, անցեալ յունուարէն մինչեւ ապրիլի կէսը: Այս առթիւ, Սթօքհօլմէն փութացին հերքել թէ Շուէտ զէնք եւ ռազմանիւթ կը հայթայթէ, ընկերակցութեամբ Գերմանիոյ, Սպանիոյ եւ Պելժիոյ:

Թրիէսթէէն 4000 բանուորներ եւս ճամբայ ելան երկու շոգենաւերով, դէպի արեւելեան Ափրիկէ: Արդէն իսկ 100,000ի հասած է իտալական զօրքը, այդ շրջանին մէջ: 30,000 քաղաքացիներ խռնուած էին նաւահանգիստը, ողջերթ մաղթելու համար:

Հաբէշական դեսպանատունը իր զեկոյցին մէջ կը հերքէ այն մեղադրանքը թէ իր կառավարութիւնը չէ յարգած 1928ին Իտալիոյ հետ կնքուած դաշնագիրը: Ընդհակառակն կ'ըսէ թէ Հաբէշիստան հարկադրուեցաւ Ազգերու Դաշնակցութեան դիմել, իրաւարարութիւն առաջարկելով, բայց Իտալիա մերժեց: Դիտել կուտայ թէ Հաբէշիստան միշտ ուղղամիտ եւ խաղաղասէր եղած է, մինչդեռ Իտալիոյ գաղթային նախարարութեան խորհրդականը իր խօսած ճառով կը մոռնայ որ Իտալիա 1928ի դաշնագրով յանձն առած է յարգել Հաբէշիստանի անկախութիւնը եւ հողային ամբողջութիւնը, իբրեւ անդամ Ազգերու Դաշնակցութեան:

«Ճիօրնալէ տ'Իթալիա» իր խմբագրականին մէջ կը գրէ.— «Գերմանիա ահագին քանակութեամբ քիմիական նիւթեր հայթայթած է Հաբէշիստանի, օդանաւային եւ կազային պայթուցիկներ պատրաստելու համար: Վստահելի աղբիւրէ կ'իմանանք թէ Գերմանիա կը պատրաստուի հրացան, գնդացիր, թնդանօթ եւ հրասայլ ղրկել Հաբէշիստան, հինգ տարի պայմանաժամով»: Յետոյ կ'ըսէ թէ զօրաշարժը սկսած է ամբողջ Հաբէշիստանի մէջ, մանաւանդ երկու ընդարձակ շրջաններու մէջ, որոնք դրացի են Սոմալիէնի եւ Էրիթրէի միջեւ, ընդգրկելով Հարրարը, Օկատանը, եւայլն: Իր տեղեկութեանց համաձայն, անցեալ ամսուան ընթացքին ահագին քանակութեամբ ռազմանիւթ մթերուած է, ինչպէս եւ համազգեստներ եւ ինքնաշարժ բեռնակառքեր: Վերջապէս, ռազմական ճամբաներ, օդակայաններ կը շինուին, անթել հեռագրով եւ հեռախօսով, հաղորդակցութիւնները կանոնաւորելու համար Ատիս Ապէպայի եւ գաւառներու միջեւ: Ահագին քանակութեամբ հակիտալական թռուցիկներ բաժնուած են ժողովուրդին: «Բոցավառ ոգի մը ստեղծուած է ժողովուրդին մէջ, եւ Իտալիոյ զինուորական անօրինութիւնները բոլորովին արդարացի են, մանաւանդ անոր համար որ Եթովպիա կը գործէ իր սեփական հողին վրայ, իսկ Իտալիա 3000 մղոն հեռաւորութեամբ, եւ ստիպուած է պաշտպանել երկու ճակատներ.— Էրիթրէ եւ Սոմալիէնը: Հաբէշիստան ուրիշ մեղքերու կարգին դոհն է հողային ընչաքաղցութեան»:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՏԱՐՏԱՆԷ՜Լ...

— o —

Քսան տարի առաջ Կէլիպոլուի թերակղզին թնդանօթներու տակ կը դողար. անգլեւֆրանսական տորմիղը զինուոր ցամաք կը հանէր, արիւնալի ընդհարումներ կ'ըլլային եւ արուեստական շարժեր կը զգացուէին արեւելեան Թրակիոյ մէջ:

Հակառակ այս ամէնուն, Համաձայնականները չյաջողեցան նեղքել թուրքեւգերման այս զօրաւոր ճակատը. թերեւս չուզեցին ալ ներքնապէս:

Ի՜նչ յոյսեր քաղաքական եւ ի՜նչ կեանքեր մարեցան այս ճակատամարտին մէջ: Թրքահայ զինուորական նորագոյն սերունդ մը, մանաւանդ նորափետուր ուսանողական շրջանակներէ փնացաւ հոն պարտականութեան մը համար, մինչ ճակատէն ներս հայ րենի գաւառներու մէջ նիւաղը կը գործէր արդէն, սարքելով հայաջինջ սարսափները:

Այսպէս Տարտանէլը տարած է կրկին խարուած հայ տարաբախտ երիտասարդութիւն մը, մասնաւորաբար թուրք համալսարաններու նորածիլ մտաւորական սերունդէն:

Արեւելեան Թրակիոյ, Պոլսոյ, Սեւ Ծովի եւ Դանուբի բանալին ըլլալով, Տարտանէլ արդէն արիւնոտ պատմութիւն մը ունի դարերէ ի վեր: Ով որ տէր էր անոր, տիրացած կ'ըլլար նաեւ Արեւելքի ընտիր մէկ մասին:

Մեծն Պետրոսէ ասդին Ռուսիոյ ալ մեծ փափաքը եղած է տիրել այս նեղուցին, բայց երբեք չէ յաջողած, որովհետեւ միշտ Անգլիան իր դէմ գտած է: Այս իսկ կը համարուի թուրք պետութեան մը գոյութիւնը ապահովելու պատճառը: «Ինծի չեղաւ, քեզի ալ չըլլայ»: Այսպէս կ'աշխատին...:

1923ին Անգլիա ապահովեց իրեն ազատ անցք եւ ամբութեանց հսկողութիւնը յանձնուեցաւ միջազգային յանձնախումբի մը, բայց արդէն 1935ին վերազինեալ Թուրքիա չի կրնար հանդուրժել այս միջամտութեան եւ նուաստացուցիչ կը համարի այս կացութիւնը:

Թուրքիոյ արտաքին գործավար Րիւշտի Արաս, որ միեւնոյն առեն նախագահն էր ժընեւի ազգաժողովի անցեալ նստաշրջանին (ի՜նչ հեգնութիւն, քաղաքակրթութեան քրին) առիթէն օգտուեցաւ վերարծարծելով նեղուցներու վերամբացման հարցը Թուրքիոյ կողմէ, քանի որ Ֆրանսա պէտք ունէր իր ձայնին ընդդէմ Գերմանիոյ տրուելիք որոշման: Անշուշտ Անգլիա, Ֆրանսա եւ Իտալիա յանկարծակիի եկան, բայց Ռուսիա՞, յեղափոխական եւ խաղաղասէր Ռուսիա ուժ տուաւ թրքական առաջարկին եւ այսպէս Թուրքիա «Միմ» մը դրաւ, ինչպէս իրենք կ'ըսէին, եւ ցոյց տուաւ իր վարպետ քաղաքականութիւնը:

Մինչ մենք Լոզանի դաշնագրի առեն դաշնակիցներու ցոյց տուած քաղաքական սնանկութիւնը կը քննադատենք եւ կ'օրօրուինք այդ դաշնագրի Հայոց վերաբերեալ անիրաւութիւնը դարմանելու յոյսերով, Թուրքիա արդէն այնքան զօրաւոր կը զգայ ինքզինքը որ, գործնապէս կը պատրաստուի պատռելու այդ նոյն դաշնագրին միջոցով դրուած վերջին կապանքը:

Եւ մարդ կը տարուի հարցնելու.— Տարտանէ՜լ, դեռ ո՞րքան արիւն կը սպասես...

ՍԼԱՔ

Եօթը ընկերներու դատին Ունկնդրութիւն-փաստաբանութիւնը

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, ապրիլ 25.— Կէս օրէ վերջ ժամը 3.15ին այստեղի «Էփիլէյթ Տիփիժըն»ի առջեւ սկսաւ եօթը ընկերներու ունկնդրութիւն-փաստաբանութիւնը եւ վերջացաւ ժամը 5.30ին:

Նախ խօսք առաւ պաշտպան փաստաբան Պէնթըն, որ պարզեց դատին փաստական կողմը: Ասիկա տեւեց մօտ 45 վայրկեան:

Յետոյ խօսեցան պաշտպան փաստաբաններ Ճանսթըն եւ Պէթլ: Առաջինը կէս ժամի չափ ծանրացաւ օրինական կողմերուն վրայ, իսկ երկրորդը քանի մը վայրկեանի մէջ շեշտեց դատավարութեան ապացուցուած չըլլալը:

Պաշտպան երեք փաստաբաններն ալ պահանջեցին եօթը ընկերներու դատի վերաքննութիւնը:

Շրջանային դատախազութեան կողմէ խօսք առաւ Պ. Պէնվէնիա, որ մօտաւորապէս 50 վայրկեանի մէջ փորձեց փաստել հակառակը:

Ունկնդրութեան ընթացքին դատաւորները զանազան կէտերու մասին ուղղեցին հարցումներ, որոնց երկու կողմերը պատասխանեցին եւ ըրին ճշգրտումներ: Դատարանի որոշումը 3 — 4 շաբաթէն առաջ չակնկալուիր:

Հզօրութի՞ւն պիտի պահանջուի

Ուրիշ իտալական թերթ մը, «Նօթա Քուօթիտիանա», կ'իմանայ թէ Իտալիա Ազգերու Դաշնակցութեան պիտի դիմէ, հոգատարութիւն պահանջելու համար Հաբէշիստանի վրայ, բարեկարգութիւնը վերահաստատելու եւ գերութիւնը ջնջելու համար: «Եթէ սխալ մը գործուեցաւ Հաբէշիստանը անդամ ընդունելով Ազգերու Դաշնակցութեան, աւելի ծանր սխալ մը կը գործուի զայն հոն պահելով: Հոգատարութիւն պահանջելու պատճառներէն մէկը այն է որ Հաբէշիստանի հողին երկու երրորդը ստացուած է ապօրինութեամբ եւ բռնութեամբ, եւ անոր բնակիչներէն 1,500,000 հոգի գերութեան դատապարտուած են»:

ՋԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԻԹԼԷՐ իր այնքան անհամբերութեամբ սպասուած ճառը պիտի խօսի մայիս 16ին, խորհրդարանին առջեւ:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՕԴԱՆԱՒԱՅԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ Հռոմ հասաւ օդանաւով եւ ջերմ ընդունելութեան արժանացաւ:

45 ***ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՕԴԱՆԱՒԵՐ*** ճամբայ ելան Հօնոլուլուէն, ռազմափորձեր կատարելու համար, ղեկավարութեամբ 200 մասնագէտ սպաներու: Մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՒՆԸ ՉՈՐՍ ՏԱՐԻ ՀԱՅՐԸ

(Պոլսկոմսիսկան գրադարան)

— Ես չեմ կարող ասել, թե ինչ է պատահել ինձ հետ, երբ ես ուշքի եկա, ես տեսա, որ ես գտնվում եմ մի ուրիշ տեղում, ոչ թե այն տեղում, որտեղ ես ընկել էի։ Ես պառկած էի մի մեծ սենյակում, որի պատերը ծածկված էին ոսկեգույն գորգերով։ Ես պառկած էի մի մեծ մահճակալի վրա, որի վրա ընկած էին ոսկեգույն ծածկոցներ։ Ես ինձ զգում էի շատ հանգիստ, ինչպես երբեք։ Ես ոչ մի ցավ չէի զգում։ Ես ոչ մի վերք չունեի։ Ես ոչ մի արյուն չէի տեսնում։ Ես ոչ մի հիվանդություն չունեի։ Ես ոչ մի հոգս չունեի։ Ես ոչ մի վախ չունեի։ Ես ոչ մի տխրություն չունեի։ Ես ոչ մի ցանկություն չունեի։ Ես ոչ մի կարիք չունեի։ Ես ոչ մի ցավ չունեի։ Ես ոչ մի վերք չունեի։ Ես ոչ մի արյուն չունեի։ Ես ոչ մի հիվանդություն չունեի։ Ես ոչ մի հոգս չունեի։ Ես ոչ մի վախ չունեի։ Ես ոչ մի տխրություն չունեի։ Ես ոչ մի ցանկություն չունեի։ Ես ոչ մի կարիք չունեի։

— Ես ոչ մի ցավ չունեի, ես ոչ մի վերք չունեի, ես ոչ մի արյուն չունեի, ես ոչ մի հիվանդություն չունեի, ես ոչ մի հոգս չունեի, ես ոչ մի վախ չունեի, ես ոչ մի տխրություն չունեի, ես ոչ մի ցանկություն չունեի,

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԻԱՑԵԼ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌԹԻՒ

(Ր. եւ վերջին մաս)

Ա. Խատիսեան.— Այս մարմինը բաղկացած է անմիջական կարիքներու համար: 1.— Հայ աշխատաւորներու ինքնութեան թուղթին վրայէն ջնջել յատկանիշը եւ զայն ենթակայ չդարձնել 10 առ 100ի սահմանափակումին: 2.— Արտաքսումի հարցը կարգադրել: Մեր աչխատանքները արդէն չօշափելի արդիւնք տուած են: Սկիզբը մեզի համար պարզ չէր թէ Հայերը դասակարգի պիտի բաժնէին՝ գաղթական եւ օտար հպատակ: Ոչ – գաղթական օտարազգի հպատակ Հայերուն աշխատանքի իրաւունք չեն տար: Բոլորովին պատահական է Հայերուն ուրիշ հպատակ ըլլալը: Մեր առաջին գործը պիտի ըլլայ օտարահպատակ Հայերը զարձնել «գաղթական», որպէսզի օգտը – ին աշխատանքի իրաւունքէն եւ այլ առաւելութիւններէ: Մեր երկրորդ դրական քայլը պիտի ըլլայ Ռուսերուն հետ միասին գործադրել տալ այն որոշումը, որ Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ ընդունուած է: Այն առեն Հայերուն գաղթականներուն ոչ արտաքսուելու վտանգ կը սպասնայ, ոչ ալ՝ աշխատանքի զրկուելու: (Երեք տարի Ֆրանսա բնակողը աշխատանքի իրաւունք կ'ունենայ): Ռուսերը դիմած են բոլոր նախարարու – թեանց, բայց կառավարութիւնը զրաւած է եւ մարզիկ ալ կան որ չեն ուզեր քաղաքական բնոյթ տալ գաղթականական գործերուն: 3.— Միացեալը կ'օգտուի Մարզու եւ Քաղաքացիի Իրաւունքի Լիկայէն, Պ. Պ. Կեռնիւ, Մութէ եւն. ոչ թէ սկզբունքային հարցեր լուծելու, այլ իր դիմումները զիւրացնելու համար: Մասնաւոր պարագաները կը ներկայացուին յատուկ թղթածրարներով: 4.—Ազգային յատկութիւն է նոր մարմին ստեղծել՝ մոգելու համար արդէն գոյութիւն ունեցող մարմնի մը դէմ: Բայց յանուն ինչի՞: Առանձ հրապարակ եկան յայտարարելով՝ Ա. Հայերը զանգուածօրէն ֆրանսահպատակ զարձնել: Սա փրոփականտի համար նեռուած խօսք էր, քանի որ անիրագործելի էր. Բ. Հայերուն վերադարձնել Nationalité Arménienneը, երբ հակառակ առաջինին ձախողութիւնը: Բայց հայկ. հպատակ զառնալու համար մեր եռեւ կառավարութիւն չունինք: Իսկ անոնք որ հայկ. խորհրդային անցագիր ունին, հայկական հպատակ չեն, այլ սովետական: Գ. Իբր թէ Միացեալը մուքին մէջ կը զործէ: Այսօրուան ժողովը հերքումն է այս վերագրումին: Միացեալի մէջ բոլոր որոշումները կը արուին միաձայնութեամբ. հոն կուսակցական կամ քաղաքական որեւէ հարց չկայ: Այս ալ ինքնին մեծ չահ մըն է:

Լ. Կիւրիւշկէրտան.— Առաջին օրէն հակառակ էի նոր մարմնի մը ստեղծումին: Հայերը հաւաքականօրէն ֆրանսահպատակ զարձնելը անկարելի էր ըստ օրինի: Մամուլը պէտք է լաւ տարանի թէ այս մարմինը ինչ ոգիով աշխատեցաւ: Մենք ոչ բանակ, ոչ ալ որ եւ է ուժ ունինք կառավարութեան դէմ կռուելու համար: «Ազգ. Որ – հուրդը» երկուութիւն թող չստեղծէ եւ 2—3 հոգի զրկելով՝ մասնակցի մեր աշխատանքներուն:

Շ. Միսաքեան.— Այս ամբողջ կացութեան գլխաւոր պատճառն այն է որ Միացեալը թոյլ է, չի գործեր տիրապար, «այսօր կամ վաղը չկամ»ի հոգեբանութիւն մը ստեղծեր է: Ան – հրաժեշտ է կենդանի օրգանի մը վերածել զայն: Ցետոյ Միացեալը կապ չունի ժողովուրդին հետ, կարծես չի հաւատար իր գործին: Կատարուած աշխատանքները չենք ուրանար, բայց մոտավարութիւնը ակներեւ է:

Ա. Զօպանեան.— Ցանձնաժողովը ինքնավստահութիւն ունեցած է: Ինչ որ կարելի էր ըրաւ, բայց պէտք է ընել դեռ: Ֆրանսական մամուլին մէջ պէտք եղած փրոփականտը չկրցանք ընել, բայց վաղը կրնանք կատարել, եթէ գաղութին վստահութիւնը զօրացնայ: Երբ գործի սկսանք, ո՛չ մէկը զանգուածային հպատակութեան մասին կը խօսէր, ո՛չ իսկ Պ. Ռանգատեան. բայց մամուլին մէկ մասը սկսաւ պայքար մղել: Պ. Մարմարեան իբրեւ իրաւագէտ յայտնեց թէ անկարելի է զանգուածային հպատակութիւնը: Եթէքն «հայկ. հպատակ»ի խնդիրը մէջտեղ հանեցին. բայց մենք անկախ պետութիւն չունինք: Մեր յուշագիրներուն մէջ միայն աղաչանք չենք դրած, այլ զոհած ըլլալնիս ալ կը գրենք: Մեր յուշագիրը Պ. Ի. անձամբ տարաւ աշխատանքի նախարարին: Պ. Խոխօ հետ տեսնուելէ վերջ չփում ունեցանք ներքին գործերու նախարարին հետ. արտաքին գործերու նախարարը արդէն բարեացակամ էր մեզի հանդէպ: Համարատուի եւ համարատուի սկզբունքը ընդունած ենք: Այս ժողովը համարատու է:

Վ. Մալէզեան.— Այսօրուան ժողովը ինքնին հերքում մըն է այն ամբաստանութեան թէ Միացեալը առանց համարատուի մարմին մըն է: Օֆիսներու խնդրին մասին բան մը չըսին միւսները: Անոնք պաշտօնական հանդամանք ստացած են Ժընեւէն եւ Քէ տ'Օրսէյէն: Եթէ յետին միտք ունին, վաղը պիտի պահանջեն երկրորդին լուծումն ալ: Հ. Բ. Ը. Մ. նախագահ Զարեհ Նուպար պէտի թելադրանքով հաշտարար դեր կատարելու երբեմն ուզեցաւ Պ. Տ. Կամսարական, բայց այդ ձեռնարկն ալ արդիւնք չունեցաւ: Կ'առաջարկեմ դնահատանքի արտայայտութիւն ընել Միացեալին:

Լ. Բաշալեան.— Իբր Հայ կ'ըսեմ, ձեր առիթը դրուեցաւ հրատապ հարց մը: Կ'ըսեն թէ Նանսէնեան հպատակներ դարձանք եւ անկէ սկսան մեր ցաւերը: Ընդհակառակն 15 օր առաջ Ժընեւ կանչուեցանք Նանսէնեան մարմնի կողմէ: Օրակարգի դլխաւոր հարցը կը դառնար 3500 Սարցինները Նանսէնեան հպատակ դարձնելու չուրջ: Ֆրանսա իրեն հպատակ չի զարձներ 3500 հոգին, այլ Նանսէնեան:

Տ. Կամսարական.— Միացեալը աքօղուած կերպով եւ համեստօրէն ներկայացուց իր զիմումները, որոնք զառնաչխատ ճիգերու եւ զոհողութեանց արդիւնք են: Պնդումի, հետապնդումի զօրութիւնը չատ մեծ է: Պէտք է յարատեւել: Պ. Ռանգատեանի հրաժարելով, Տնտեսական Կեդրոնը քաչուա՞ծ է Միացեալէն:

Պ. Եսկէրեան.— Տնտեսական Կեդրոնի փոխ – նախագահ ըլլալով մէկ տեղ, գործնապէս չկրցայ մասնակցիլ անոր աշխատութեանց: Պ. Ռանգատեանն է որ կը կատարէ ամէն բան: Բայց տարին լրացաւ եւ հաշուետուութիւն չըրաւ: Ամէն մը ի վեր հրաժարականս ղրկած եմ Պ. Ժորժ Փիքոյին, բայց ցարդ պատասխան մը չեմ ստացած:

Տ. Կամսարական.— Տնտես. Կեդրոնի մէջ անդամները ինչո՞ւ ձայն չեն հաներ: Երբ Ֆրանսական կառավարութիւնը կը ճանչնայ Օֆիսները դոյութիւնը, Հայ՞երն է որ խնդիր կ'ընեն: Իրապէս ցաւալի է: Ժողովուրդի անունով խօսուեցաւ: Ո՞ր ժողովուրդի անունով խօսուեցաւ: Ո՞ր է այդ ժողովուրդը, թող կազմակերպուէր պաշտօնապէս, որպէսզի իմանայինք, Օֆիսները ժողովուրդը կը ներկայացնեն:

Կ. Խուպիկեան.— Միացեալին կողմէ համարատուի եւ համարատուի խնդրին ընդունուած ըլլալը պէտք է մամուլով յայտարարուի:

Վ. Մալէզեան.— Պէտք է զիմել Տնտես. Կեդրոնին եւ Կամաւորներու Միութեան եւ նոր ներկայացուցիչներ պահանջել, քանի որ նախկին ներկայացուցիչները հրաժարած են:

Ա. Զօպանեան.— Միացեալ Ցանձնաժողովին այն անդամները որ Տնտես. Կեդրոնին մէջ են, պէտք է հրաժարին, քանի որ Պ. Ռանգատեան ինքնագլուխ կը գործէ:

Շ. Միսաքեան.— Երեք հարցում.— 1. Միացեալը առաջին օրէն համոզուած էր թէ հաւաքական հպատակութիւնը ցնորք է, այնպէս չէ՞: Ինչո՞ւ Բարեգործականը իր մէկ զեկոյցին մէջ կը յայտնէր թէ այդ հարցն ալ «բաւ արժանուոյն» պիտի ուսումնասիրուի, ինչ որ չփոխուիլն պատճառով: 2. Բարեգործականը 5000 ֆր. տուած է Տնտեսական Կեդրոնին: 3. Ցանձնաժողովը ինչու հրապարակ չիջներ եւ չի լուսաբաներ ժողովուրդը, թիւրիմացութիւնները հարթելու համար: (Դիւանը պատասխանից երեք հարցերուն):

Ա. Խանիեան.— Իբր հայ մարմիկ մէկ ցաւ ունիմ. Տնտեսական Կեդրոնի մեկնելուն չեմ ցաւիր, այլ Կամաւորներուն:

ՇԸՋՈՒՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

«ՄԵԾ ԲԱՐԵԿԱՄՍ ՇԷՅՖՓԸՐ»

70,000 ուսումնասիրութիւններ գրուած են Շէյքսփիրի կեանքին մասին, 70,000 հատորներ, ամբո՛ղջ մատենադարան մը, որ ցուցադրուեցաւ, անցեալ տարի, Ուաշինկթընի մէջ:

Ու նիթը տակաւին սպառած չէ թերեւս:

Ո՞վ է Շէյքսփիր, ապրա՞ծ է հեղինակ մը այս անունով:

Ոմանք, քաղահմուտ քննադատներ, կ'ուրանային Շէյքսփիրի գոյութիւնը: Այսպէս, 1910ին, Սըր Էտուին Տըր – նինկ – Լօրէնս, իր մէկ դիրքով որ այնքան ազմուկ հանեց (Bacon is Shakespeare), հրապարակ կը նետէր այն վարկածը թէ Շէյքսփիր ծածկանունն է Պէյքըն մեծ փիլիսոփային, որ ապրած է 1561 — 1626: Կատարուած պրպտումները եւ նման վարկածները, փոխանակ պարզելու հարցը, աւելի եւս մթութիւն մը տուին անոր: Որ – հրդեւոր անուն մը զարձաւ Շէյքսփիր, ինչպէս Համլետոս: Կրկնուստ, հարցը պարզելու յատկանիշեամբ (Shakespeare problem stated), նախ քան Սըր Էտուին Տըրնինկ – Լօրէնսի դիրքը, ոչ միայն ապարդիւն ազմուկ մը յարուցեր էր, այլեւ առեղծուածի մը վերածեր էր զայն: Այս առթիւ յիշատակենք ծիծաղելի վարկած մը, զոր ներկայացուցին ամանք պնդելով թէ... ֆրանսացի է Շէյքսփիր, բուն անուամբ Ժաք Փիքէր, անուն մը, զոր ազգայնացուցած են Անգլիացիները, ինչպէս Թուրքերն ալ կը պնդէին թէ... Թուրք է Համլետոս, բուն անուամբ Խամդէր, անուն մը զոր ազգայնացուցած են Հելլէնները:

Վերջապէս ամէն վարկած հրամարուեցաւ, բայց հետզհետէ հող չտեսաւ տեսակէտը թէ Շէյքսփիրը Շէյքսփիրն է:

Այս տեսակէտին կը յարի Տիկ. Լոնկուըրթ – Շամպրէօն, որուն գիրքը լաւագոյն աշխատութիւնն է, որ կը ներկայացնէ հարցը իր ամբողջական պատկերով,— լոյս տեսած տակաւին նոր:

Այս գիրքով Շէյքսփիր մարմին կ'առնէ, յստակ կը գծագրուի եւ կը յայտնուի պատմութեան պատառին վրայ իր միասին ու ոսկրով, եթէ կարելի է ըսել այսպէս:

Տիկին Լոնկուըրթ – Շամպրէօնի գիրքը կը կոչուի Իմ մեծ բարեկամս Շէյքսփիր:

Ուիլլըմ Շէյքսփիր ծնած է 1564ին, Սթրէթֆորտի մէջ: Հայրը կ'ուզէր, որ տղան ... մսագործ դառնայ, բայց ան դէրասան դարձաւ եւ բանաստեղծ:

Տասնապզին կեանք մը ունեցաւ Շէյքսփիր, պատանեկութեան չրջանին: Ընտանիքը կաթոլիկ էր, սակայն շնորհիւ մօրը խորագիտութեան՝ Շէյքսփիր զասարիարակուեցաւ պետական կրօնքին սկզբունքներով: Եղիսաբեթ թագուհին կը հալածէր կաթոլիկութիւնը, այնպէս որ Շէյքսփիրի ընտանիքին թշնամիները ամէն բան փորձեցին՝ նեղելու համար «նորահաւատս»ները: Մնաց որ պատանի Շէյքսփիր դանազան մոլութիւններ ունէր, որոնք մեզք համարուած էին,—գինովութիւն զաղտորսութիւն: Դատաւորները, սակայն, այդ մեղքերէն աւելի, զինք կը դատապարտէին անոր համար որ «դէմքին վրայ կը կրէր պապականութեան եւ զաւդրականութեան հետքեր»: Այսպէս է որ մահուան կը դատապարտուի Շէյքսփիր, ու կ'ապատի դեղանի կնոջ մը միջամտութեամբը միայն: Այս պարագան չի նշանակեր սակայն թէ Շէյքսփիր բախտաւոր մըն էր զեղեցիկ սեռին վրայ տիրապետութեամբ մը: Ամուսնացած էր կնոջ, դեռ չատ երիտասարդ, եւ իր կինը, որ մեծատոհմական մը չէր, չուներ ուրիշ առաքինութիւն, բայց եթէ միայն, ինչպէս Շէյքսփիր կ'ըսէր, «քաղցր լուութիւն» մը: Ձիշդ է որ չմոռցաւ իր ինն հէքեաթը, իր «քաղցր լուութիւնը», բայց չատ խրթեց զայն երջանիկ անհաւատարմութեամբ մը, որովհետեւ,— արդարացնենք,— կանուխ տիպուեցաւ հետանալ իր ծնողներէն:

Զամբիկ մը հեծած, Լոնտոն կը հասնի 1586ին (22 տարեկան է), պատսպարուելու մէջ՝ Հաքէթին քանի մը բարեկամները եւ նախագիծը Ամէն բան լաւ է երբ լաւ կը վերջանայ խաղին: Զամբիկը կը կապէ, փողոցի մը մէջ, ասն մը դրան: Երբ նորէն կուգայ՝ զամբիկը ասնելու, ոչ զամբիկ կայ, ոչ ալ պատսպարուելու (ձեռագիրներն ալ միասին):

Ամէնուհետեւ կը սկսի զժբախտ կեանք մը: Ժամանակ մը վերջ արդէն պատկերի մէջ է թատրոններու տնօրէններուն հետ, որոնք կը չահագործեն իր տաղանդն ու թատերագիրի իր հանճարը:

Այդ չրջանին է, որ Եղիսաբեթ թագուհիին դատարանները մեծ գործունէութիւն ցոյց կուտային՝ հերետիկոս որսալով: Շէյքսփիր մաքրակրօն մը չէր, ոչ ալ իր պաշտպանը՝ Սաութմփթընի կոմսը, — անոնք կը յաճախէին կասկածելի վայրեր: Մինչ Շէյքսփիր կը տատապի «թոպս կնոջ» հրապրքով, դատարանները կը մեղադրէին Համլէթի հեղինակը թէ «անկլիքան եկեղեցւոյ ուսմունքի հետեւելու համար – ձայն չէ խմբագրած իր գործը»:

Շէյքսփիրի ամբողջական գործին մէջ որոշ կը նշմարուի վարպապետութիւնը, զոր ան կը քաղէր իր կեան – քէն, — թշնամի՝ անարդարութեան եւ կրօնական նախապաշարումներու: Դատարաններէն էին որ իրեն տուն կուտային այդ վարպապետութիւնը, եւ կարծես Շէյքսփիրի կարգ մը գործերը արտայայտութիւնն էլլային այդ դատարաններուն դէմ զգացած իր ընդվզումին:

Բայց Շէյքսփիր տարուած չէր մի – այն բարոյական յեղափոխութեամբ մը,— ան խառնուեցաւ նաեւ իր չրջանի քաղաքական գործունէութեանց: Զէր սիրեր եղիսաբեթ թագուհին: Ու քանիցս մասնակցեցաւ զաւդրական աչխատանքներու:

Երկու կուսակցութիւններ կը պայքարէին եղիսաբեթի իշխանութեան դէմ: Առաջինը, խէքթ կոմսին կուսակցութիւնը, սարքած էր մեթոտիկ զաւդրութիւն մը ընդդէմ եղիսաբեթ թագուհիին, ոչ թէ սպանելու դիտումով զայն, այլ տապալելու եւ իշխանութեան տիրանալու համար միայն: Բիչ մնաց յաջողէր այս զաւդրութիւնը, որուն կապուած էր Շէյքսփիր: Սակայն եղիսաբեթի զինուորները կը պաչարեն կոմսին տունը եւ կը ձերբակալեն կոմսը, որ կը դատապարտուի մահուան: Շէյքսփիր խուսհամութիւն կը համարի քաչուիլ անկիւն մը, մոռցուիլ պահ մը: Իր կեանքի այս չրջանին թելադրուած՝ ան գրեց Ռոմիոլաւիը, իբրեւ հերոս նախատիպար ունենալով Խէքթի կոմսը: Յուլիոս Կեսարի մէջ եւս կը նշմարուի եղիսաբեթի դէմ իր ատելութիւնը:

Մոռացութեան իր անկիւնէն օր մը չանկարծ կը կանչուի Խոմպուրի: Սկովտիոյ թագաւորն է որ կը հրաւիրէ զինք,— մեծ ընդունելութիւն, թագաւորը գլխարկը կը հանէ Շէյքսփիրի առջեւ: Հետաքրքրական է հրաւէրին պատճառը.— Նախապաչարումի մը ծնունդով՝ թագուհին մտահոգուած է մեկնամտգաւութեան: Թագաւորը կը հաւատայ, որ Շէյքսփիր իր թատերախաղերով պիտի յաջողի փարատել թագուհիին տրտութիւնը: Ու թագաւորը, այդ առթիւ, կը թելադրէ ոդբերգութիւն մը դրել Մակբեթի վրայ: Մեծ յաջողութիւն կը գտնէ Սկովտիոյ արքունիքին մէջ, պալատականի առտիճան կը ստանայ, կարմիր պատմուճան, եւ կը մասնակցի արքունի պաշտօնական ընդունելութեանց: Փառքին հետ վրայ հասած է սակայն ծերութիւնն ալ: Շէյքսփիր կարօտն ունի հանգիստի: Դադրած է երիտասարդի հրայրքը, մոռցած է իր մոլութիւնները: Կ'ուզէ հանդչիլ իմաստունի մը պէս: Կը քաչուի ծննդավայրը, եւ Լոնտոն կ'իջնէ հազուադէպ: Եւ այն որ «թէեւ ունենալ» բաղձաց, այլեւս կը զառնայ անտէր, կը դղրդայ իր թափառական կեանքին վրայ, կը սիրէ խաղադրութիւնը: Իր բարեբարը, Սաութմփթըն, թշնամիներու հալածանքէն կը յիշեմ՝ առանց օձիքի, մէկ աչքս քիչ մը խփած, ակնոցս հանած, դլուխս ալ արհեստաւորի դառկ մը:

Անցագիրը պիտի պատրաստուէր Նիքոլա Տիմիթրիեվ անունով, իրեւ եղբօրորդին Վլատիմիրի, Մանաս – Թըրկի:

Անցագիրը իր քով պիտի մնար, բոլոր գործողութիւնները լրացնելու համար:

Երբ լուր եկաւ թէ ամէն բան վերջացած է, նոր ինդիր մը,— ի՞նչպէս պիտի զանկինք իրար...

Վլատիմիր առաջարկած էր որ գիչերանոց իր տունը երթայ, որպէսզի առաւոտն կանուխ չոգենաւ դնէ (Ղալաթիա կը բնակէր):

Մերժեցի: Այն առեն յանձնարարած էր որոշուած օրը փոդոց ելլել, եւ քալելով իջնել Բանկալթիի մեծ պողոտայէն: Ինք կառքով պիտի անցնէր, եւ դիս տեսնելով նշանացի պիտի հրաւիրէր կառքին մէջ:

Նորէն մերժեցի: Այս անգամ համաձայնեցանք որ մեկնելու օրը ժամադիր ըլլանք տուն մը, Մառին դինքր բերէ հոն, եւ միասին ճամբայ ելլենք:

Միեւնոյն առեն, ծպտուելու համար, պուլկարական փափախ մը եւ վերարկու մը դրկած էր: Ցետոյ ապահոված էր թէ Ղալաթիոյ Սալօնին ոսմիկանները փոխուած եւ Բոսֆորիէն նոր մարդիկ բերած են, այնպէս որ դժուար էր ճանչնալ:

Սակարկութիւնն ալ կարճ տեւած էր,— քան հնչուն ոսկի, հինգը կանխիկ, մնացեալը վճարելի Պուլկարիոյ մէջ:

Զգուշութեան համար, մէկ օր առաջ իրեն դրկած էի «Քօլտ» տարբանակս: (Ի՞նչ յիմարութիւն ...):

Ժամադիր եղանք 1916 մարտ 16ին, որուն իրիկունը պիտի մեկնէր չոգենաւը:

Բոլոր գործերս կարգի դրած, յանձներ էի յաջորդիս: Կ'ուզէի միասին ասնել երկու յուշատետրերս, որոնց մէկը չատ համառօտ եւ անընթեռնելի օրագիր մըն էր, ձերբակալութիւններէն մինչեւ մեկնումս, իսկ միւսը քանի մը էջ հաչիւ աքսորականներու ընտանիքներուն եւն. եղած վճարումներու: (Ձերբակալութեանց առաջին չաբթուն, մեր նամակին վրայ, Պալքանի կ. կ.էն ստացեր էինք 100 ոսկի թղթատարով, իսկ աւելի վերջը 200 ոսկի եւս՝ պուլկար երես – փոխանի մը միջոցաւ):

Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

(7)

Տէր եւ Տիկին Յ. Համալեան կը ծանուցանեն ծնունդը՝ իրենց զաւկին ՅՈՐԻՆԻ:

ՆՈՒՇԱՆԻԿ ԱՁԻՄԵԱՆ (Մարսէյլ)
եւ
ՅՈՎՍԷՓ ՅԱԿՈԲԵԱՆ (Փարիզ)
Նշանուած
Մարսէյլ, 27 ապրիլ 1935

ՎԵՐԺԻՆ ԿԻՕԼՃԻՒՐԵԱՆ (Լոնտոն)
եւ
ՍՈՒՐԷՆ ՖԻՆՃԵԱՆ
Ամուսնացած
27 Ապրիլ 1935

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հրաշագեղ ոսկեդար,
Իմաստութեան ու բերքի,
Նոր յոյգերի ու երգի
Հրաշագեղ ոսկեդար:
Տուր ինձ կրակ, տուր անգին,
Տուր ինձ այրող մի գիտար,
Հրաշագեղ ոսկեդար
Իմաստութեան ու բերքի:

×

Գարնան արեւ, դու իմ սէր,
Դու իմ կեանքի օրօրան,
Քո շնչով եմ ես հիւսել
Իմ յոյգերը հուրիրան:
Իմ խոհերը խնդութեամբ
Իմ երազներն անթախիծ,
Դու ես վառել խնդութեամբ
Դու ես գերում ինձ ճարից:
Աստղերի պէս Քո երկնի,
Մրգերի պէս Քո հասուն,
Վառվռում են երգերն իմ
Այս ոսկեշող երազում:
Գարնան արեւ, դու իմ սէր,
Դու իմ կեանքի օրօրան,
Քո շնչով եմ ես հիւսել
Իմ յոյգերը հուրիրան,
Իմ երգերը լուսեղէն:

ԲԱԳՈՒ ՍԱՄՈՒԷԼ

ծանքներէն զլուած, կը հետանայ Անգլիայէն, կը մեկնի Ամերիկա, ուրուն սպագան նախատեսելով կարծես՝ Շէյքսփիր եւս պահ մը կ'ներգաչ ճամբորդութիւն մը:

Այլ տակայն կը մեռնի իր ծննդավայրին մէջ, 1616ին:

Յատաջիկային պիտի ներկայացնենք ուրիչ դիրքի մը բովանդակութիւնը, ուր Տոքթ. Ամորէ Ամանս կ'ուսումնասիրէ Շէյքսփիրի ծանօթութիւնները մտային ախտաբանութեան մասին:

ՍՏԱՑԱՆՔ

«ՀԱՑ – ԲՈՑԺ», ժողովրդական ամառաթերթ բժշկութեան եւ առողջապահութեան, խմբագիր Շ. Նարդունի, թիւ 8 (մայիս), հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

Բժշկական պարտաւորութիւններ (Տոքթ. Վ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ), Գարունը եւ բժշկութիւնը (Տոքթ. Ե. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆ), Ինչո՞ւ կը հոտի չունչս... (Տոքթ. ԺԱՆ ՄԱՐԹԻՆՕ), Պատեւարտ ... փայտոլիներուն դէմ (Տոքթ. Գ. ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ), Արուեստ քնանալու (Տոքթ. Գ. ՔՕԼՕՂԵԱՆ), Կուբա – դիպ բորբոքած է ... (Տոքթ. ՄԻ – ՔԱՑԵԼԵԱՆ):

Տարեկան բաժնեգինը, Ֆրանսա՝ 20, արտասահման՝ 25 ֆրանք:

Դիմել Dr. CH. AIVAZIAN, 17 Rue Damesme, PARIS.

La Tragédie de l'Asie Mineure et l'Anéantissement de Smyrne (1914—1922). Par Richard Gondrand. 1935. Imp. Y. Armen et Cie, Marseille. Prix 12 francs.

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՏԵՐԵՒՆԵՐ ԴԵՂՆԱԾ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԻ ՄԸ

=o·o=

Բոլոր բանակցութեանց ընթացքին, Վլատիմիր ոչ լուսանկարս պահանջած էր, ոչ ալ մանրամասնութիւններ իմ ինքնութեանս մասին: Պայման ալ դրած չէր որ անձամբ ներկայանամ: Վլատիմիր պատասխանելով առաջ՝ հարցումներուս, քիչ մը նեղսրտած էր քանի մը կէտերու մասին.

— Օրիորդ, բոլոր զաղտնիքներս քեզի չեմ կրնար յայտնել: Թող էրիկ մարդ մը գայ, խօսիմ: (Լաւ թուրքերէն զիտէր):

Օրերուն հետ, համբերութիւնն ալ կը սպառէր: Երթա՞լ: Ա՛յս թէ այն ճամբան ընթրել (չոգենա՞ւ թէ չոգեկառք): Փոքթի համար ուրիչ մէ՞կը ղրկել: (Թեկնածու չէր պակսեր):

Օր մը Պիթլիսցի Արշակ Մուշեղեան, նոյնպէս փախստական (այժմ Պրիւսէլ) լուր ղրկած էր թէ չատ ապահով մէջոց մը զտեր է, Պուլկարիա երթալու համար: Քանի հնչուն ոսկի եւ լուսանկար մը, ուրիչ ոչինչ...

Գաղտնիքը պահեր էին, բայց կ'երեւակին թէ Պուլկար մըն է, որուն կը զործակցի Սերաստացի Մուրատին եղբայրը:

Այդ առթիւ կը պատմէին արդէն Պուլկարիա հասած քանի մը փախստականներու եւ անոնցմէ եկած նամակներու մասին, որոնք ջերմագին կը յանձնարարէին Պուլկարը: Մասնաւորապէս կը յիշուէր Գիւսակ անուն տղայ մը, որուն ղրկած նամակն ալ տեսեր էին:

Արդեօք նոյն մարդը չէ՞ր... (Այդ օրերուն կը խօսուէր նաեւ ուրիչ Պուլկարի մը մասին):

Սոֆիայէն եկած նամակը եւ մեր քաղած տեղեկութիւնները հիմ բռնե – լով, մերժեցինք այդ հրաւէրը, եւ, եթէ չեմ սխալիր, ատատ մըն ալ քա – չեցինք:

Իմ ձերբակալութենէս վերջն էր որ պարզուեցաւ թէ բոլորն ալ Վլատի – միրի ճանկն ինկած էին: Քանի–քանըմիրի ճանկն ինկած էին: Քանի–քանը–միրի ճանկն ինկած էին: Քանի–քանը–ձանքի չէր կրնար ըլլալ: Հարկ էր ուրոշ «ոխք» ատանձնել:

Վլատիմիր պատմած էր թէ դերմանական «կէնէրալ» չոգենաւը պիտի դնէ պիս, իբրեւ հասարակ բանուոր, չոգեկառքը աւելի վտանգաւոր ըլլալով:

Անչուշտ ակռան դրուած էր Սեւ Ծովու մէջ, եւ հաղուադէպ՝ նաւերու երթեւեկը: Իր պատմութեամբ, իբրեւ թէ բացառիկ պատեհութիւն մը կը ներկայանար:

Ինք ճամբորդութեան թուղթ մը ղրկած էր (սէյահաթ վարազասը), բայց մերժեցինք: Եւ առաջարկեցինք որ պուլկարական անցագիր մը հանէ:

Վարանեցաւ այս պահանջին առջեւ, յետոյ համակերպեցաւ, եւ լուսանկարս պահանջեց: Մերժեցի: (Ես երբեք չեմ երեւցած իրեն, մինչեւ վերջին օրը):

— Էֆէնտիմ, առանց լուսանկարի փասփոռ կ'ըլլա՞յ ...

Եւ պատուիրած էր կարելի եղածին չափ կեղծել, արհեստաւորի գը – տակ մը դնել, մէկ աչքը քիչ մը ծուռ նայելով: (Ակռէ՝ թուրք յուշադրին ակնարկը,— «մէկ աչքը չի՞լ էր»):

Alea jacta est! Քօտաք մը բերին թաքստոցս, եւ լուսանկար մը հանեցի կարելի եղածին չափ կեղծելով, որ – տեղ, գործնապէս չկրցայ մասնակցիլ անոր աշխատութեանց: Պ. Ռանգատեանն է որ կը կատարէ ամէն բան: Բայց տարին լրացաւ եւ հաչուետուութիւն չըրաւ: Ամէն մը ի վեր հրաժարականս ղրկած եմ Պ. Ժորժ Փիքոյին, բայց ցարդ պատասխան մը չեմ ստացած:

Տ. Կամսարական.— Տնտես. Կեդրոնի մէջ անդամները ինչո՞ւ ձայն չեն հաներ: Երբ Ֆրանսական կառավարութիւնը կը ճանչնայ Օֆիսները դոյութիւնը, Հայ՞երն է որ խնդիր կ'ընեն: Իրապէս ցաւալի է: Ժողովուրդի անունով խօսուեցաւ: Ո՞ր է այդ ժողովուրդը, թող կազմակերպուէր պաշտօնապէս, որպէսզի իմանայինք, Օֆիսները ժողովուրդը կը ներկայացնեն:

Կ. Խուպիկեան.— Միացեալին կողմէ համարատուի եւ համարատուի խնդրին ընդունուած ըլլալը պէտք է մամուլով յայտարարուի:

Վ. Մալէզեան.— Պէտք է զիմել Տնտես. Կեդրոնին եւ Կամաւորներու Միութեան եւ նոր ներկայացուցիչներ պահանջել, քանի որ նախկին ներկայացուցիչները հրաժարած են:

Ա. Զօպանեան.— Միացեալ Ցանձնաժողովին այն անդամները որ Տնտես. Կեդրոնին մէջ են, պէտք է հրաժարին, քանի որ Պ. Ռանգատեան ինքնագլուխ կը գործէ:

Շ. Միսաքեան.— Երեք հարցում.— 1. Միացեալը առաջին օրէն համոզուած էր թէ հաւաքական հպատակութիւնը ցնորք է, այնպէս չէ՞: Ինչո՞ւ Բարեգործականը իր մէկ զեկոյցին մէջ կը յայտնէր թէ այդ հարցն ալ «բաւ արժանուոյն» պիտի ուսումնասիրուի, ինչ որ չփոխուիլն պատճառով: 2. Բարեգործականը 5000 ֆր. տուած է Տնտեսական Կեդրոնին: 3. Ցանձնաժողովը ինչու հրապարակ չիջներ եւ չի լուսաբաներ ժողովուրդը, թիւրիմացութիւնները հարթելու համար: (Դիւանը պատասխանից երեք հարցերուն):

Ա. Խանիեան.— Իբր հայ մարմիկ մէկ ցաւ ունիմ. Տնտեսական Կեդրոնի մեկնելուն չեմ ցաւիր, այլ Կամաւորներուն:

ՇԸՋՈՒՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄԱՆՁԷՍԹԸՐԻ ԴՈՒՔԸ 9 ամիս բանտարկութեան դատապարտուեցաւ Լոնտոնի մէջ, 650 անգլ· ոսկի ստացած ըլլալով խարդախութեամբ: Ուրիշին պատկանող գոհարեղէններ գրաւի դրած եւ խաբած էր: 58 տարեկան է եւ Մանչէսթըրի 9րդ դուքսը··· Տղան ալ վերջերս Փարիզ եկած էր, օտար լեգէոնի մէջ մտնելու համար, բայց մերժուեցաւ:

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՕԴԱՆԱՒ մը վար ինկաւ Շէրպուռի մէջ, ջարդուփշուր ըլլալով: Ուղեւորներէն երեքը մեռան, չորրորդը վիրաւորուեցաւ:

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ընտրութիւնները կը վերջանան այսօր, կիրակի, համեմատականի մնացած ցանկերուն վրայ: Ընկերվարականները եւ համայնավարները միացեալ ճակատ կազմած են, ուժգնօրէն պայքարելու համար:

ԱՄԼԱՑԵԱԼՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ ամուսնութիւնը պիտի արտօնուի Գերմանիոյ մէջ, մասնաւոր օրէնքով մը: Բնականաբար զաւակ չպիտի ունենան:

Ց.

Փարիզ եւ արուարձաններ

Հ. Դ.

ՓԱՐԻԶԻ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ԿՈՄԻՏԷՆԵՐՈՒ *խառն նիստը տեղի կ'ունենայ այս Հինգշաբթի* (16 *Մայիս*) *երեկոյ ժամը* 8.30*ին*, Café au Clair de Lune*ի վերնայարկը, Փլաս տ'Իթալի: Կարեւոր գեկոյց:*

կոմիտէներու ոչ-անդամ ընկերները կրնան ներկայ ըլլալ:

ՄԱՅԻՍ 28ը ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Մայիս 25ին ՓԸԹԻ ԺՈՒՌՆԱԼի սրահին մէջ

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԵԿԻՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

ՓԱՐԻԶԻ ԵԳԻՊՏԱՑԻ ԿՈՄԻՏԷՆ, ընկերներ

ՄԱՏԹԷՈՍ ԼԷՅԼԷԿԵԱՆԻ եւ **ՆՇԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ**

մահապատիժի ջնջման առթիւ, կը սարքէ ընկերահամակրական խնջոյք մը, որ տեղի կ'ունենայ 19 Մայիս կիր. իրիկուան ժ.ը 6էն մինչեւ կէս գիշեր՝ Maison «Martin»*ի մէջ,* 120, Bld. Belleville (Métro: Belleville): *ՄՈՒՏՔ 10 ՖՐԱՆՔ (ճաշը մէջն ըլլալով):*

ԱՆԻԷՌԻ ՄԷՋ ՅԱՌԱՋ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Զ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի մօտ, 34, Villa Rouveyrolles.

«Վ Է Մ»

Մամուլի տակ է եւ քանի մը օրէն լոյս կը տեսնէ 9րդ հատորը հետեւեալ բովանդակութեամբ·— Ա· ՄԱՆՏԻԼՇՏԱՄ (կենսագրութիւն)·— Ա· Մանտէլշտամ՝ *«Ռուսաստանի քաղաքականութիւնը Թիւրքիայում»·—* Յ· Ճ· Սիրունի՝ *«Ջահի տարիին նախօրեակը»,—* Կ· Վ· Տայֆ՝ *«Լ· Շանթի գեղարուեստական երկերը»·—* Ն· Մառի ինքնակենսագրութիւնը·— Շ· Նարդունի՝ *«Նպաստ մը հայ եւ թուրք աշուղական գրականութեան համեմատական ուսումնասիրու-թեան»·—* Ա· Աստուածատրեան՝ *«Արամը»·— «Հայաստանի խորհրդի արձանագրութիւնը»·—* Ռոստոմ՝ *«Կուկունեան խմբի արշաւանքը»·— ՀԻՆ ԹՈՒՂԹԵՐ·— ԱՆՑԵԱԼՔ·— ԿԵԱՆՔ ԵՒ ՄՇԱԿՈՅԹ·— ԳԻՐՔ ԵՒ ՄԱՄՈՒԼ·— ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ՝ Յ· Զաւրեան, Ն· Բաղալեան, Ս· Վ·— ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ, Վ· եպ· Մանկունի՝ «Գէորգ Դ· եւ իր ժամանակը»:*

Տարեկան բաժնեգինը Ֆրանսայի համար՝ 60 *Ֆր· : Դիմել՝ Լ· Գեւոնեանին, «Յառաջ»ի հասցէով:*

Կը խնդրուի բաժանորդներէն՝ փութալ վճարել բաժնեգինները:

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Բարձր-Հայքի հայրենակ. Միութեան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այսօր կիր. կէս օրէ յետոյ ժամը 3ին,131 Fbg. du Temple:

ՓԱՐԻԶԻ Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այսօր կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին 131 բիւ Ֆօպուր տիւ Թամբլը, մէթրօ՝ Պէլլըվիլ: Կարեւոր օրակարգ: Գարնանային ներկայութիւն:

ՓԱՐԻԶԻ Տիգրանակերտի և Շրջ. Հայրենակց. Միութեան անդամական ընդհ. ժողովը այսօր կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին Քաֆէ Օ Բլէր տը Լիւն սրճարանին վերնայարկը: Մէթրօ՝ Փլաս տ'Իթալի:

FILMS RECOMMANDÉS

ՓԱՐԻԶ — ՆԱՒԱՆԻ ՍԻՆԷՄԱՆԵՐԸ

EMPIRE, C'est pour toujours (vers, orig., s., t. f.) Sur scène: LUCIENNE BOYER ET 6 ATTRACTIONS.

MARIVAUX, Justin de Marseille (Berval, Larquey).

MARIGNAN, Tovaritch (Irène de Zilahy, André Lefaur).

MAX-LINDER, Golgotha (Harry Baur).

MOULIN-ROUGE, Ferdinand-le-Noceur; Le crime de M. Pegod.

IMPERIAL, Gay divorcée (vers, orig., s. t. f.).

OMNIA - CINE INFORMATIONS, Actualités mondiales; Mariage arménien; L'hippocampe.

VICTOR - HUGO, Le bonheur (Charles Boyer, Gaby Morlay).

ROYAL, Les nuits moscovites; L'amour en cage.

BARBES, Le comte obligad; Le carrousel volant.

BELLEVILLE, Notre pain quotidien; Un petit trou pas cher.

CAPITOLE, Caprices de femme; Compartiment de dames seules.

DEMOURS, Ferdinand-le-noceur; Jofroi.

EXCELSIOR, Caprices de femmes; Dédé.

FEERIQUE, Monsieur - sans - Gêne; Vers l'Abyssinie.

LECOURBE, Monsieur sans - gêne; Vers l'Abyssinie.

LOUXOR, Caprices de femmes; Simone est comme ça.

LUTETIA, Le vrai visage du Vatican; Une riche affaire.

LYON, Caprices de femmes; L'école des contribuables.

MAGIQUE, Monsieur sans - gêne; Vers l'Abyssinie.

MAINE, Monsieur sans - gêne; Vers l'Abyssinie.

MONTPARNASSE, Caprices de femmes; Lac - aux - Dames.

METROPOL6, Caprices de femmes; L'école des contribuables.

MOZART, Ferdinand-le-Noceur; Joffroi.

PALAIS DES GLACES, Monsieur - sans - Gêne; Vers l'Abyssinie.

PATHE - ORLEANS, Monsieur - sans - Gêne; La Palestine. Sur scène: MANUELA DEL RIO et son guitariste JOAQUIN ROCA; ODETTE MOULIN, chanteuse.

RECAMIER, Monsieur sans - gêne; Vers l'Abyssinie.

ROCHECHOUART, Caprices de femme; Une femme diabolique.

SAINT - CHARLES, Monsieur sans - gêne; Vers l'Abyssinie.

SAINT - MARCEL, Caprices de femmes. Sur scène: TRIO RYDDERS, acrobates comiques; TRIO MIAMI, danses.

SELECT, Pension Mimosas; Himalaya.

BANLIEUE

ALHAMBRA D'ASNIERES. Le voyage imprévu : Science et police

COLOMBES. Monsieur Sans - Gêne: Vers L'Abyssinie

CASNO DE CLTCHY. Le comte de Monte-Cristo: Une femme chipée

KURSAAL AUBERVILLIERS. Le voyage imprévu: Jeane de la Lune

KURSAAL BOULOGNE. La caserne en folie: Le chéri de sa concierge

OLYMPIA DE CLICHY. Monsieur Sans - Gêne: Vers L'Abyssinie

PATHE CINEMA PALACE (Boulogne) . Caprice de femme: L'Ecole des contribuables

---

ՑԵՐԵԿՈՅԹ _ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ Մ.-ՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ
Կ. ԽԱՉԻ 25ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ ԺԱՄԸ 4ԷՆ 12

Victor - HugoԻ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

46 bis, Rue Saint Didier. Paris (16)

Métro: Boissière եւ **Trocadero**

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԽՆԱՄՈՒԱԾ ԲԱԺԻՆ:

երգ, պար եւ սիրուն անակնկալներ սիրուած եւ կարող արուեստագէտներու կողմէ:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին՝ Ֆր. Թատրոններու դերասաններ՝ փոքրիկներ Վաղինակ եւ Այիտա Ազնաւորեան, Օր. *Claire* եւ Օր. Ա· Թորոսեան, Պ. Ուզունեան:

Եւրոպական պարեր, Union de Jazz de Lido de Paris:

Մատչելի եւ պիւֆէ:

Մուտք.— Այրերու՝ 7.50 *ֆրանք, կանանց՝* 5 *ֆրանք:*

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ
ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆԻ

15 ՄԱՅԻՍ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 21ԻՆ
Salle CHOPINԻ ՄԷՋ, **8, Rue Daru.**

Կը մասնակցին՝

Jacquin Nin, ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀ եւ **J. Clergue**

Յայտագիրը բաղկացած է.— Մէնտէլի, Մօցարտի, Շուպէրի, Շումանի, Թօսինիի, Ժ· Ֆօրէյի, Ժ· Նինի, Կոմիտաս վարդապետի, Սպենդիարեանի *եւ* Գ· Ալեմշահի *կտորներէն:*

Տոմսերը կիշէն, երգահանդէսին օրը: Սրահին դռները կը բացուին ժ. 20.30ին:

Գին՝ 25, 20, 15, 10 եւ 5 ֆրանք:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Յօֆի Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Կարապետեան, ինչպէս եւ Կարապետեան ընտանիքները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն Պանեզօի հայ եւ ֆրանսացի բարեկամներուն եւ համակիրներուն, որոնք ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց 9 ամսեայ սիրելի որդւոյն՝

ՇԱՐԼՕ Մ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆի

մահուան առթիւ:

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Գործ կը փնտռէ տնական աշխատանքներու մէջ փորձառու հայ կին մը, որ գիտէ պատրաստել արեւելեան եւ եւրոպական կերակուրներ եւ անուշեղէններ: Դիմել Տիկին Պէտթրիս Համամճեանի, 4, Rue de la Défense , Issy - les - Moulineaux, Seine.

ԳԱՅԷՔ

CIGALE CINÉMA

60 Avenue de Saxe.LYON

Le Gérant: H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme, PARIS (13)

ՄԱՅԻՍ 8 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Salle Omnia Ciné Information

5, Bld. MONTMARTRE

Կը ցուցադրուի առաջին հայերէն խօսուն շարժանկարը

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Դերակատարութեամբ հայ արուեստագէտներու

Կը ցուցադրուի առանց դադարի

ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 11ԷՆ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 1

ԹԻԿՆԱԹՈՌ 3 — 5 ՖՐԱՆՔ

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. Հիւանդանոցին

33, Rue Poissonnière (Rex սինէմային ճիշտ քովը)

մէթրօ՝ Bonne-Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը *14—18* եւ ժամադրութեամբ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ Lingerie Indémaillable*ի համար կարող եւ վարժ կարուհիներ: Տեւական գործ եւ շատ գոհացուցիչ վճարում:*

Դիմել՝ Maison Vaker, 12, Rue de l'Echiquier. Paris (10).

ԳՈՐԾԱՒՈՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ լուրջ եւ մաքուր աշխատող կօշիկի cousemain *մը: Դիմել* Davoyan, 14, Ave. George V.*ի անկիւնը, Փարիզ Մէթրօ՝* Marbeuf:

ՊԸՏՐԸՍՏՈՒԵՑԷՔ

Դպրոցասէրի **ԱՆԿԵՆԻ** *Մասնաճիւղի Տարեկան Պարահանդէսին*

ՏԵՂԻ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ 19 ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԺԱՄԸ 3.30ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ

ԱՆԿԷՆ **Salle des FÊTES**Ի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Հետաքրքրական անակնկալներ: — Ընտիր ճազ: — Աժան Պիւֆէ: — Մուտք 10 *ֆրանք:*

ՀՐԱԺԵՇՏԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ
ԼԵՒՈՆ ՑԱՐՈՒԹի

ԽՈՐՀՐԴ. ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԵԿՆԵԼՈՒՆ ԱՌԹԻՒ

18 ՄԱՅԻՍ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 9ԻՆ

Salle du Conservatoire

2bis, Rue du Conservatoire

Métro: Montmartre ou Cadet

Հովանաւորութեամբ Տիկին ԼԵՒՈՆ ՊԷՅ ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆի

Կը ներկայացուի՝ ՍԻՐՈՅ ՁԱՒԱԿԸ

Ընտանեկան դրամ 3 արար, հայ կեանքէ: Հեղինակ՝ Hr de BAGRADITE

Կը մասնակցին՝ ՕՐ· ԱՆԱՀԻՏ, ՏԻԿ· ԼԱԹՖԵԱՆ, Պ· Պ· ԴՄՐԷԹԵԱՆ, ՍՎԱՃԵԱՆ, ԼԵՒՈՆ ՑԱՐՈՒԹ, եւայլն:

Գեղարուեստական նոյն բաժինին կը մասնակցին Փարիզի թատրոններու յայտնի աստղերէն՝

Mme. Mary MARQUET Soc. de la Comedie Française, **Mr. Mr. V. FRANCEN, Ch. BOYER, Pierre BLANCHAR, ALCOVER, MAXUDIAN et BALPETRÉ.**

Տոմսերու գիներ՝ 7 — 10 *եւ օթեակներ՝* 15 — 20:

Ch. BOYER

ՀԱՆԴԷՍ - ՑԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած՝ Սարսէլի «ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ»ի Մասնաճիւղին կողմէ

Այսօր կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը *2.30*ին Salle des Noces*ի մէջ*

81, Rue de Paris, Sarcelles (S. et O.)

Կը խօսի Պ. Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՍԿԱՈՒՏՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպուած Ֆրանսայի շրջանի Սկաուտական խորհուրդին կողմէ

Հովանաւորութեամբ՝ ՄԻՈՒԹԵԱՆՍ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Այսօր Կիրակի, ժամը 2·30ին, **Petit Journal**ի սրահը,

21, Rue Cadet, Paris (9), Métro Cadet

Ներկայացում «Մինչեւ Արշալոյս», նուէր՝ Հ· Մ· Ը· Մ·ի սկաուտներուն Տիկին ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴԻ:

ՖԱՔԻՐ ԹԱՀՐԱ ՊԷՅ
ԹՈՒԼՈՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 13ի երկուշաբթիէն մինչեւ Մայիս 16ի գիշերը Casino de Toulon*ի մէջ, պիտի կատարէ ֆաքիրական իր հետաքրքրաշարժ փորձերը, որ այնքան աղմուկ հանած եւ հիացում պատճառած են: Ամէն օր ցերեկոյթ եւ երեկոյթ:*

Հոն բնակող Հայերուն համար առիթ մը զայն տեսնելու եւ գնահատելու համար:

ԿՈՒԶԷ՞Ք ՁՈՒՏ ԽԱՂՈՂԷ ԵՒ ԱՆԻՍՕՆԷ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՕՂԻ ԽՄԵԼ

ՀԱՐՑՈՒՑԷՔ
ՓՍՏՈՒԵՑԷՔ
ԵՒ ԳՆԵՑԷՔ

ՐԱՔԻ ՏԻԻՋ

ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ԽՄԻՉՔ

ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ
ԱՆԱՐԱՏ
ԱՒՈՐԺԱԲԵՐ

Գոլսոյ օղին է որ ձեր ուզածին պէս կը ճերմկնայ եւ քէյֆ կուտայ:

Ֆրանսայի համար արտօնատէր՝ Յ· ՏԱԼԱՔԻՒՐԵԱՆ

8, Rue Suffren, MARSEILLE, Tél. D. 70-89

Փարիզի ներկայացուցիչ Գ· ՃԻՏԷՃԵԱՆ,

75, Ave. Victor – Hugo, Clamart (Seine)

Լիոնի ներկայացուցիչ ՃԸՆԿԸՏՐԵԱՆ եւ ԹԷՐԶԻԵԱՆ

211, Rue de Criqui

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ petite - main *կարուհի մը: Դիմել անմիջապէս* 10bis Passage Clichy, Paris (18).

ԲԱՐԵԲԱՍՏԻԿ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՔԱՌԹԻԷ ԼԱԹԷՆԻ ՄԷՋ

Café - Restaurant "ATLAS,,

30, Rue des Ecoles եւ 16, Rue des Carmes*ի* անկիւնը, Paris (5).

Tél. Odéon 53 - 55, Մէթրօ Maubert Mutualité.

Մաւրիտանական ոճով, շքեղ եւ պերճ զարդանկարչութեամբ պճնուած: Ընտիր յաճախորդներու հաճելի շրջանակ: Առաջնակարգ ճաշ եւ սուրճ, չափաւոր գինով: 10 Ֆր. կամ ընտրովի պնակներու սպասարկութիւն: Անտալուզեան նուագախումբ:

Յաճախորդները պիտի գտնեն ամէնէն արդիական *քոնֆորը*, համակրական մթնոլորտ, կատարեալ քաղաքավարութիւն եւ սպասարկութիւն: Թէյարան: Մարոքեան արտադրութիւններ:

ԵԿԷՔ ՏԵՍՆԵԼ ԱՅՍ ՓՈՔՐԻԿ ԴՐԱԽՏԸ

Սքանչելի պարկեշտ եւ վստահելի ուղղութիւնը հաճոյք պիտի պատճառէ բոլոր մուսուլմաններուն:

ՌՈՒՍՍԱԿԱՆ եւ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ:

Զանազան նուագարաններ կը գտնուին յաճախորդներու տրամադրութեան տակ: *Հինգ լեզու կը խօսուի:*

ԳՆՈՒՄ, ՎԱՃԱՌՈՒՄ, ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ եւ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ
ՄՕԹԷՕՐՆԵՐՈՒ, ՌԷՕՍԹԱԹԵՐՈՒ, ՔՕՄԻՒԹԱԹՐԻՍՆԵՐՈՒ

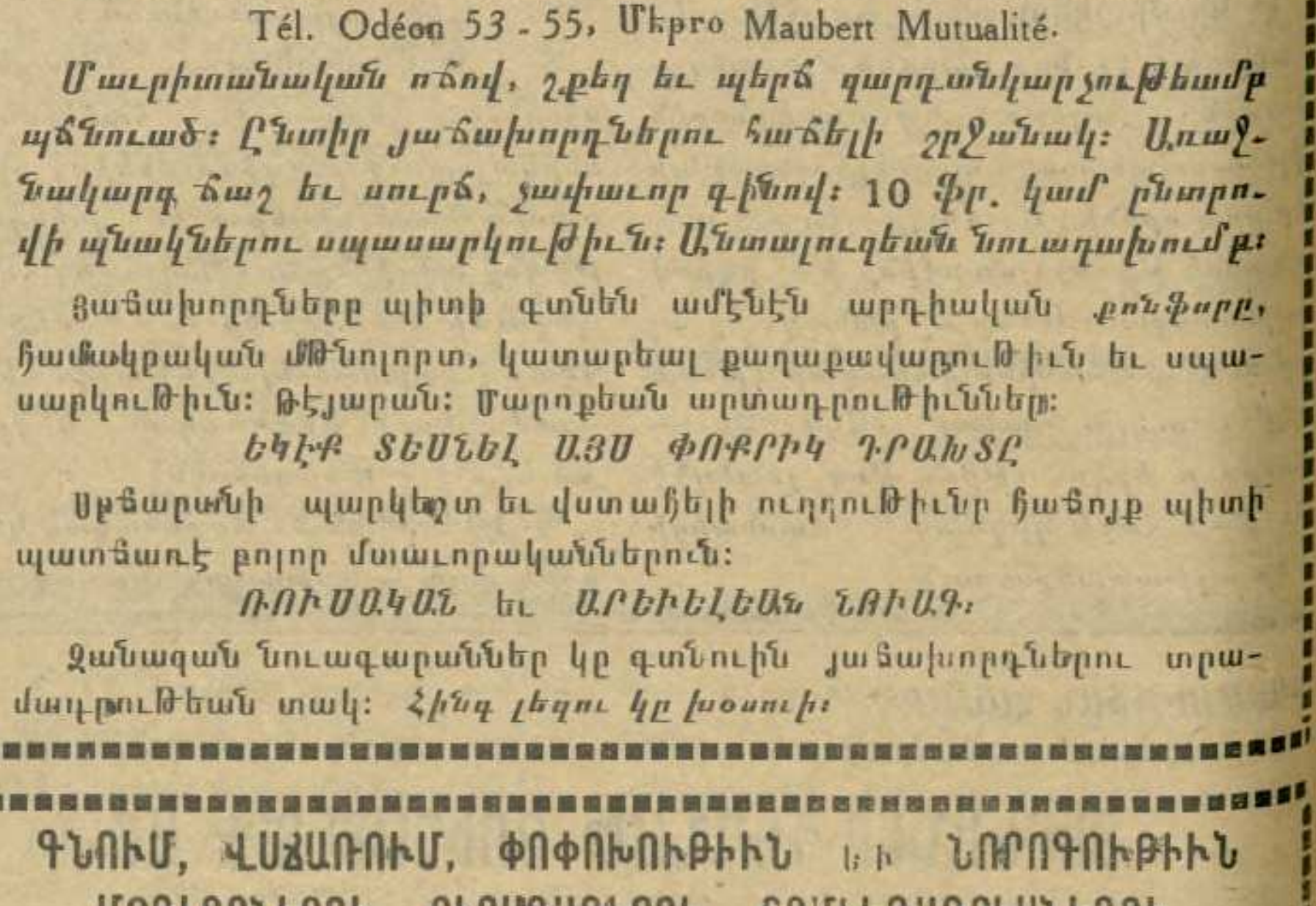

HOVHANESSIAN, Ingénieur E. M. I.
14, Rue Soleil, Paris (20)

R. C. S. 579.489 **Tél. Ménil.: 41-67** Ch. Postaux Paris 1717.38

Գաւառի ապսպրանքներ կը ղրկենք *contre remboursement:*

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70
(ԵՐԹԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎՃԱՐԱՄՍԵԱՑ ԵՒԱՄՍԵԱՑ

Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
14
ՄԱՅԻՍ
MARDI
14 Mai
1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2804 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿԱՒ ԽՕՍՔ

ԵԹԷ ԱՅՍ ՇԱՐԺՈՒԻՄՆ ԱԼ ՁՕԳԵՒՈՐԷ...

Կիրակի օր սկաուտական հանդէս մը սարքած էր Հ. Մ. Ը. Մ.ի Փարիզի շրջանը, «Փըթի Ժուռնալ»ի սրահին մէջ:

Հանդէսը սկսաւ ճիշդ ժամանակին: Բազմութիւնը՝ «կոկիկ», համաձայն նոր բանաձեւի մը, զոր կրնաս ուզածիդ պէս հասկնալ:

Բազմաթիւ հայկական հանդէսներ կատարուած են այդ սրահին մէջ: Ու երբ կը բազդատէինք մէկը միւսին հետ, նոյն իսկ Հ. Մ. Ը. Մ.ի քանի մը տարի առաջուան ցերեկոյթներու բազմութիւնը՝ այդ հասարակութեան հետ, կը ճմլուէր մեր սիրտը:

Ուրեմն այս զեղեցիկ եւ փրկարար չարժո՞ւմն ալ խանդավառութիւն չի պատճառեր տարագիր բազմութեան, մանաւանդ զաւկի տէր հայրենակիցներու:

Ի՞նչ չուտ կը նօսրանան բազմութիւնները, մէկ տարիէն միւսը ...

Հանդէսը յաջող էր, իր ընդհանուր գիծերուն մէջ: Քանի մը օրէն կը կարդաք նկարագրութիւնը եւ կ'իմանաք:

Կարելի չէր առանց խանդաղատանքի դիտել խումբ – խումբ արիներու սիրուն խաղերը, լեզ անոնց արտասանութիւններն ու երգերը:

Եւ սակայն, այստեղ ալ մռայլ տպաւորութիւն մը:

Մինչ կը սպասէինք որ հարիւրաւոր մանուկներ եւ պատանիներ վտակ – վտակ հոսէին սրահին մէջ, բեմին վրայ եւ ներքնայարկերուն երկայնքը, երեւան եկաւ որ տասնեակներ են, հաւաքուած՝ զանազան արուարձաններէ:

Եւ խանդավառ տղայ մը կը բացատրէր, ինքնաբերաբար, սիրտը կտրած.

— Ճիշդ է, մեր ուզածը չէ, ծնողներն ալ յանցանք ունին, մենք ալ: Անկարելին կը փորձենք, դժբախտաբար չա՞տ են դժուարութիւնները ...

Պատին վրայ կախուած էր վիճակագրական տախտակ մը:

Վեց հազար հաչուելով սկաուտական տարիքի տղաքը, տախտակը չարժանկարի, պարասորահի, սրճարանի եւն. դոհ կը նկատէր 1400 մանուկներ: Չազար հոգի ալ՝ հայ մնացած, բայց զրկուած սկաուտական չարժումէն, իբրեւ հետեւանք ծնողքներու անտարբերութեան: Հարիւր հոգի՝ ֆրանսական խումբերու մէջ մրցած, 500 հարիւր՝ հայ սկաուտ: Գումար՝ 3000:

Իսկ մնացեալ 3000 ալ՝ զրկուած նիւթական միջոցներու չգոյութեան հետեւանքով:

Երկրորդական է քննել վիճակագրական տախտակին վաւերականութիւնը: Անշուշտ կան նաեւ Հայ Աբիւնները, յամառօրէն կատչած՝ իրենց անջատ գործունէութեան:

Եւ սակայն, ո՛րքան պերճախօս է պատկերը, նոյն իսկ այս թուանշաններուն վրայ ...

Ո՛չ իսկ հինգ հարիւր սկաուտ, ամբողջ Ֆրանսայի մէջ (հաչուելով միայն Հ. Մ. Ը. Մ.ի հովանաւորեալները):

Ուրեմն, այս ճակատին վրայ եւս դարձեր ենք «չարչի»: Իսկ երբ կարգը կուգայ ծախհարութեան, ձեռքերուն հետ ուրիշներն ալ կը թնդան:

Մ՛յ, մարդիկ, եթէ ամէն մէկ ծախհարող ուրիչ ընտանիք մը համոզէր, ի՞նչ հրաշքներ կարելի չէր գործել:

Եւ ինչո՞ւ խանդավառութիւնը տարուէ տարի պիտի նուազէր այս չարժումին հանդէպ, ուր ոչ դաւանական խնդիր ունինք, ոչ քաղաքական, ոչ ալ կուսակցական:

Ի վերջոյ ո՞ւր կ'իջնեն մեր ազգային գիտակցութիւնն ու հպարտութիւնը, եթէ ազատ օդի եւ կորովի այս մարզանքը, ջիղ – բու եւ դնդերներու, այլ եւ ազգային օդիի մշակման այս չարժումն ալ չպիտի ոգեւորէ մեզ:

Բազմութեան մէջ ուշագրաւ էր նաեւ մամուլի ներկայացուցիչներու, «ուսումնական» դասուն եւ «ազգային ջոջեր»ու բացակայութիւնը:

Ուրեմն անո՛նք ալ այս բոլորը կը նկատեն «պարապ վախտի խաղալիք»:

Մինչդեռ, ամէն օր թերթերու մէջ կը կարդանք թէ՝ Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահը, այսինչ նախարարը, բարձրաստիճան դէմքեր կամ օտար դեսպաններ ներկայ էին Փութպոլի այս կամ այն մրցումին:

Անշուշտ անոր համար որ, այդ ջոջերը պարապ ժամանակ չատ ունին, իսկ մերինները գլուխ քերելու ժամանակ չունին ...

Եւ կամ անոնք վերացական մարդիկ են, վարժուած՝ թեթեւ բաներու, իսկ մերինները՝ լուրջ, բանիգէտ եւ հեռատես:

Դուք ինչո՞վ պիտի բացատրէիք այս ազդեցութիւնը,— այս օտարոտի եւ սատուցեալ վերաբերումը, նոր սերունդին փրկութեան նուիրուած չարժումի մը հանդէպ:

Տնտեսական մտահոգութիւննե՞ր,— Բարեհաճեցէք աչքէ անցընել սրճարանները, պարահանդէսները, զարմանազան խրախճանքները, ճաշկերոյթները եւ «Նասրէտտին Չօճա»ները:

Տարեցաղը աւելի տանելի չէ՞ր քանի մը տարի առաջ,— մինչեւ 1930:

Արդ, կը յիշե՞ք որ եթէ ոչ զանգուածային, գոնէ քիչ–չատ ժողովրդական հետաքրքրութիւն մը սիրած էլլար այս չարժման շուրջը:

Չորս – հինգ տարի առաջ, 200–250 կը հաչուէին Հ. Մ. Ը.Մ.ի սկաուտներուն թիւը, Փարիզի մէջ: Եւ յոյս կար գոնէ 500ի բարձրացնելու:

Իսկ այսօ՞ր,— եղածը պահելու մտահոգութիւնն է որ կը կոտրէ վարիչներուն թեւերը ...

Բայց ի՞նչպէս կը զիմանան արեւելեան զգայութիւնները, չատ աւելի անճար:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆԺԱՄ

ԿԱՍԿԱԾՆԵՐԸ ՓԱՐԱՏԵՑԱ՞Ն
ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ՄԻՋԵԼ

Պաշտօնական շրջանակներու դատաստութիւնը

»»»··«««

Պ. ՓԻԵՐ ԼԱՎԱԼ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը կիրակի օր վերջացնելով Վարշաւայի այցելութիւնը, Մոսկուա մեկնեցաւ, ուր հասաւ երկուշաբթի առաւ եւ պիտի մնայ մինչեւ չորեքշաբթի: Խորհրդային իշխանութիւնը փառաւոր ընդունելութիւն մը սարքած էր ի պատիւ Ֆրանսայի ներկայացուցչին: Մամուլը մթերքեան կը փառաբանէ Ֆրանքեւխորհրդային յարաբերութեանց ջերմութիւնը: Կառավարական պաշտօնաթերթը, «Իզվեստիա», այս առթիւ կը մեղադրէ Գերմանիան, առանց անունը յիշելու:

Ֆրանսայի եւ Լեհաստանի պաշտօնական շրջանակները եւս մասնակի կ'երեւան Վարշաւայի տեսակցութեանց ելքի մասին: Թէեւ դրական արդիւնք մը չի տեսնուիր, բայց երկու կողմերն ալ գոհ են որ թիւրիմացութիւնները հարթուեցան: Լեհաստան այժմ ապահովուած կ'երեւայ Ֆրանքեւխորհրդային փոխադարձ ազակցութեան դաշինքի մասին: Կը հաւատան թէ Պ. Լավալ համակրանքով արտայայտուած է Լեհաստանի անհրաժեշտութեան մասին, Պալթեան պետութեանց հանդէպ: Այս առթիւ յուսադրանութիւններ պիտի հաղորդէ Պ. Լիթվինովի, որպէսզի խորհրդային իշխանութիւնը գոհ դադրեցնէ իր հակալեհ գործունէութիւնը, մասնաւորապէս Լիթուանիոյ մէջ: Պ. Լավալի առաջարկին վրայ, Լեհաստանի արտաքին նախարարը հաւանեցաւ բարեկամական տրամադրութեամբ քննելու ոչ – յարձակման բազմակողմանի դաշինք մը կնքելու խնդիրը — առանց փոխադարձ օգնութեան: Այս ուղեղին մաս պիտի կազմեն Գերմանիա, Խ. Միութիւնը, պալթեան պետութիւնները եւ Լեհաստան: Ուրարտ պիտի ունենայ խորհրդակցական հանդամանք: Որովհետեւ Գերմանիա վերջերս առաջարկ մը ներկայացուցած էր Անգլիոյ, այս հարցի մասին, կը կարծուի թէ Լեհաստան լուրջ առարկութիւններ չպիտի յարուցանէ, թէեւ հաւանական է որ վերապահումներ ըլլան Լիթուանիոյ մասին:

Ինչ կը վերաբերի Ֆրանքեւլեհ անուեւնական խնդիրներու, որոնք ամբանրէ ի վեր կը խանգարեն երկու երկիրներուն յարաբերութիւնները, Պ. Լավալ հաւաստած է թէ երբ քաղաքական մթնոլորտը բարւոքի, անշուշտ առեւտրական կացութիւնն ալ կը չտկուի: Գնդ. Պէք, Լեհաստանի արտաքին նախարարը, ճառ մը խօսելով ձայնարձակին առջեւ, յայտարարեց — «Ֆրանքեւլեհ դինակցութիւնը, ամրապնդելով երկու ազգերուն բարեկամութիւնը, մեծապէս կը նպաստէ խաղաղութեան գաղափարին»: Պաշտօնական մամուլը կը բացատրէ թէ մթնոլորտ դոնուած են հաշտեցնելու Ֆրանքեւխորհրդային դաշինքը՝ Ֆրանք – եւլեհ դինակցութեան հետ:

Պ. Լավալի այցելութեան առթիւ հրատարակուած պաշտօնական դիակոյը կ'ըսէ թէ «կարծիքի սիրալիր փոխանակութիւններ տեղի ունեցան ընդհանուր եւ մասնաւոր հարցերու մասին, փոխադարձ վստահութեամբ եւ անկեղծ հաղորդութեամբ: Այս առթիւ հաստատուեցաւ թէ երկու պետութիւներն ալ միեւնոյն նպատակին կը ձգտին,— պահպանել եւրոպական խաղաղութիւնն ու ապահովութիւնը, կազմակերպելով լայն գործակցութիւն մը, բայ՝ բոլորին առջեւ: Երկու նախարարները ուրախ եղան որ կրցան խաղաղութեան այդ կամքին ի սպաս դնել Ֆրանքեւլեհական դինակցութեան արտայայտած համաձայնութիւնն ու համերաշխութիւնը»:

Պ. Լավալ իր մեկնելէն առաջ, արտաքին ճառ մը խօսեցաւ ձայնարձակին առջեւ, նախ ցաւ յայտնելով մարաջախտ Փիլզուտսքիի հիւանդութեան համար, եւ յետոյ չեչտելով.

— « Ինչպէս Ֆրանսայի, նոյնպէս Լեհաստանի մէջ ամէն մարդ դիտէ թէ 1921ին կնքուած դինակցութիւնը իրականին մէջ արձանագրուած է բնութեան եւ պատմութեան մէջ: Ան կը նուիրագործէ հաւասարակշռ չահերու հաստատութիւնը եւ պաշտպանութիւնը: Վարշաւայի, ինչպէս Փարիզի մէջ, երկու կառավարութիւնները միեւնոյն նպատակն ունին, — պաշտպանել եւ ամրապնդել խաղաղութիւնը: 1934ին, Պ. Պէք ընդունելով Լուի Պարթուն, կը յայտարարէր — « Լեհաստանի եւ Ֆրանսայի համաձայնութիւնները ամէնէն զօրաւոր, ամէնէն կենդանի եւ ամէնէն տեւական տարրն են միջազգային քաղաքականութեան»: Այդ ճշմարտութիւնը կը մնայ: Այսօր աւելի քան երբէք, Ֆրանքեւլեհ գործակցութիւնը անհրաժեշտ է եւրոպական խաղաղութեան կազմակերպման համար: Ան սքանչելի ճիգը զոր կատարեց Լեհաստան պատերազմէն ի վեր, նշանաւոր տեղ մը կ'ապահովէ իրեն, ազգերու միութեան մէջ: Ինչպէս ամէն երկիր, ան ալ իր օրինաւոր չահերն ունի, բայց միտքէն չանցըներ խուսափիլ միջազգային համերաշխութեան իր պարտականութենէն: Իմ ճամբորդութեանս այս առաջին հանդրուանին մէջ, ես կրցայ հաւաստիք տալ Պ. Պէքի թէ Ֆրանքեւխորհրդային դաշինքը բոլորովին հաչտ է այն համաձայնութեանց հետ որ մեր երկիրը կը կապեն Լեհաստանի, եւ նոր ու կարեւոր տարր մը՝ Եւրոպայի ապահովութեան կազմակերպման համար »:

33 նոր մահափորձներ Յունաստանի մէջ

Աթէնքի ծովային պատերազմական տեսանը մահուան դատապարտեց 33 պատերը, որոնք մասնակցած էին ապստամբութեան եւ որոնց 31ը փախստականն են: Երկու բանտարկեալ մահապարտները, փախչելու եւ Թրիկկիտքա հանրապետութեան նախագահին դէմ մահափորձը վերածուեցաւ կեանս բանտարկութեան: Ծովակալ Թունէն, նաւարանին հրամանատարը, դատապարտուեցաւ տասը տարի բանտարկութեան եւ աստիճանազրկման: 36 ամբաստանեալներ դատապարտուեցան մչանջնենական թիւրապարտութեան, իսկ ուրիշներ ալ տասը տարիէն մինչեւ մկ տարի բանտարկութեան: Ի բացակայութեան մահուան դատապարտուած ամբաստանեալներուն մէջ կը գտնուին ծովակալ Տոմէսթիքաս, հանրապետութեան նախորդ նախագահին «ըզրին՝ Քունտուրիոթիս եւայլն:

ԱՐԹԱՒ ՇՒԱՆՇԱՆ ՍՏԱՑԱՒ ԷԳ ՇՈՒՆ ՄԸ, Պէքի, որ օգնած էր ապստեղու Կրընոպլի լեռներուն մէջ կոտրուած ուսանող մը: Նուիրեց ստիպիճները սաեր էին: Շեաճշաճը եւ վկայականը յանձնելու արարողութիւնը կատարուեցաւ մեծ հանդիսաւորութեամբ...

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՕՂԻՄՊԻԱԿԱՆ

— o —

Շաբաթ օր, ՅԱՌԱՋ կը նկարագրէր Քաշանի դպրոցին հանդէսը,— ի՞նչ ջերմութիւն, ի՞նչ խանդավառութիւն:

Փարիզի արուարձաններուն մէջ, Քաշան – Պանեէօ այն անկիւնն է, որ բոլորին նախանձը կը շարժէ իր հա – մերաշխ եւ հայրենասիրական գործու – նէութեամբ: Գնահատելի էր նաեւ իր օրինակը տիպար վիճակագրութիւն մը կազմելու գաղութին մասին,— թող օրինակ առնեն միւս գաղութներն ալ: Պէտք է ամէն հայկական անկիւն այս թերթով տայ փոքրիկ մարզահամար մը, արձանագրութիւն մասնաւորա – պէս ըստ տարիքի եւ արհեստի:

Բայց Պանեէօ – Քաշանի հայկական անկիւնը կը խանդավառէ մեզ առաւելապէս իր դպրոցով, — դպրոց մը որ ունի իր բոլոր պահանջները· 1. Գրադարան՝ ժողովուրդին համար, 2.— Պարբերական իրիկնային դասախո – սութիւններ չափահասներուն համար, 3.— Վարժարան՝ մանուկներուն եւ պատանիներուն համար:

Կը թելադրեմ Քաշանցիներուն, ամբան եղանակին, կազմակերպել դպրոցական ողիմպիական մը դաշտի մը մէջ,— հրաւիրել Փարիզի բազերուն եւ արուարձաններուն հայկական վարժարաններու աշակերտութիւնը, հա – յերէն դասի եւ այլ ուսումներու մրցումի մը կազմակերպել, վարձատրել պարգեւներով օրուան պսակուրնե – րը:

Ասիկա առիթ մը պիտի ըլլայ հայկական փոքրիկ դպրոցներուն համար աւելի եւս զարգանալու, առիթ մը պիտի ըլլայ հայերէն սորվող մեր պատանիներուն համար մեղուաջան աշխատութեան, առիթ մը պիտի ըլլայ գաղութին տարւոյն պսակը կապելու իր ճակտին:

Հայաստանի մէջ աշխատանքի մըրցումներ կը կատարուին հիմա գիւղէ գիւղ եւ արտէ արտ, եւ պսակաւոր հաւաքականութեան կը յանձնուի կարմիր դրօշ մը, զոր իրարու ձեռքէ խլելու համար աշխատաւորները իրենց էներգիով կը բեղուատրեն հայրենի հողը:

Ուրեմն, Քաշանցինե՛ր, կազմակերպեցէք դպրոցական ողիմպիական մը, եւ գաւառը թող հետեւի ձեզի: Կա – րելի է որոշել գեղեցիկ մրցանակներ, — դափնիներ մանուկներուն համար, գովասանական գիրեր պատանիներուն համար, դրօշ մը հայկական անկիւ – նին համար:

Գործի՛, Քաշանցիներ, աշխատաւոր եւ եռանդաշատ հայրենակիցներ:

×

Մինչ Քաշան կը պարծի ու կը հր – պարտանայ իր դպրոցով, որ մեզմէ ներս փեթակ մըն է իրաւամբ, անդին, Ցունաստանի մէկ անկիւնը, Քալա – մաթայի մանուկներն են, որ կարմիր եաչի դպրոցը յանախելու փոքրիկ ծախքն իսկ չկարենալով վճարել, գր – կուած կը մնան հայերէն սորվելու այդ երջանկութենէն:

Մեր առաջին կոչով, որդեգրուած էին երկու սաներ: Մեզի կը գրեն թէ չորս սաներ եւս կ'որդեգրուին·—

ՁՕՄՐ 100 ֆրանք կը նուիրէ եւ 2 սան կ'որդեգրէ:

Տիկ· Մարիամ Ակոնեանեան (Փա – րիզ) 50 ֆրանք կը նուիրէ եւ մէկ սան կ'որդեգրէ:

Ընկ· Արսէն Պոյաճեան (Իսի) 50 ֆրանք կը նուիրէ եւ մէկ սան կ'որ – դեգրէ:

Հանոյք մըն է արտատպել այս մեր ընկերոջ նամակը·

— «Ընկերներ Մատթէոս Լէյլէկ – եանի եւ Նշան Սարգիսեանի մահա – պարտութեան վճիռին փոփոխման առ – թիւ 50 ֆրանք կը նուիրեմ Քալամաթայի Հ· Կարմիր Աչէլ դպրոցին մէջ սան մը կամ անուշի մը որդեգրելու համար: Բանուոր ենք, ընկեր ՅՈ – ՌԱՋ, եւ անկարող ենք ուսանող մը պահելու համաչարանի մէջ, զէթ փոքրիկ այս զոհողութիւնով երախայ մը որդեգրենք՝ մեծցնելու համար դայն Հայու չունչով»:

ԱՐԱՋ

ՕՐՈՒԱՆ ՀՈԳԵՐԸ ՄԱՐՍԷԱԼԻ ՄԷՋ

«ԳԱԲՐԻԷԼ ՀՐԵՇՏԱԿԱՊԵՏԸ ԵԿԱՒ...»

Մարսէյլի մեր թղթակիցը կը գրէ· — Իմիներեան թուղթերու նորագումը լախտի մը պէս կը տատանի թափառական բազմութիւններուն գլխուն: Երէկ նպաստի դադարում կար, եւ ամէնուն բերնին մէջ այդ էր որ կը դառնար: Այսօր, կարծես այդ բանը գոյութիւն չունի: Ամէնուն հիմնական հոգն է թէ ի՞նչ պիտի պատասխանեն խնդրարկուներուն·— Ա՞յո թէ ոչ: Բոլորին լեզուն կարծես բիմբերուն փակած է:

Այս շաբաթ, D գիրն էր: Նպաստաւոր կարգադրութիւններ պիտի տնօրինուին ամէն անոնց, որոնք ֆրանսական հպատակ զաւակ եւ կամ կին ունին:

Իրաւասու անձնաւորութիւն մը, կ'իմացնէ ինծի թէ, *խնդրագրին մէջ, այն հարցումին թէ քանի՞ ֆրանք կը չահի օրական, ԿԻՆԵՐԸ եթէ 15 ֆրանքէն պակաս գրեն իրենց օրականները, դժուարութեան պիտի մատնուին:*

ՀԱՐԻՒՐԻՆ ՏԱՍԸ ՕՐԷՆՔԻ պտուղները սկսաւ վայելել դառնութեամբ: Ամէն տեղ, զգալաբար ընթացք կը տրուի օրէնքին: Մանաւանդ այն օրէն, երբ նահանգապետի հրամանագիրը հրատարակուեցաւ թերթերու մէջ, որով օրէնքը անսաստողներուն, մէկէն հինգ ֆրանք տուգանք կը տնօրինուէր:

Ծանր ճարտարարուեստը, որ մասամբ մը գերծ էր հարիւրին տասնի օ – րէնքէն, գործին դժուարութեան պատճառաւ, հիմա ան ալ կը հետեւի օրէնքին: Այսպէս, շաբաթի հսկայ գործարանը, Սէն Շարլ, անցեալ շաբթուընէ սկսեալ, հայ բանուորներ կ'արձակէ:

Ինչպէս գրած էր «Ցառաջ», մինչեւ 12 մայիս 42 հոգի, իսկ մինչեւ ևո – յեմբեր 200 հոգի մաս մաս պիտի հանուին, հիմ ընդունելով հարիւրին 25ը:

Բանուոր մը, երէկ կը պատմէր,— վերակացուն երբ ներս կուգայ, դող մը կ'առնէ մեր ներսը: Կ'ըսենք իրարու, «Գաբրիէլ հրեշտակապետը եկաւ, արդեօք որո՞ւն հոգին պիտի առնէ»: Երեւակայեցէք մեր վիճակը: Առանց այլեւայլի, վերակացուն կուգայ գործի ժամանակ, ով որ է ենթական կ'առնէ միասին եւ գրասենեակ կը տանի, իրեն յանձնելու համար «կապոյտ թուղթը»: Ժամանակ ալ չեն թողուր, այն նկատումով որ, չըլլայ թէ ենթական դիտմամբ վիրաւորուելով ապահովագրուի...

Ուրիշ աղբիւրէ մը կը լսեմ թէ, պիտի արձակուին անոնք որ այդ հաստատութեան մէջ մնացած են 1930էն սկսեալ: Նոյնիսկ 1928ին մտնողներու մասին ալ կասկած կայ:

Սէն Շարլի հսկայ գործարանը, երբ այսպիսի կարգադրութիւններ կ'ընէ, արդեօք ի՞նչեր պիտի պատահին միւս երկու շաբաթի գործարաններուն մէջ, Սէն Լուի եւ Մէտիթերանէ, որոնք եւս կը պատկանին նոյն ընկերութեան:

Հանուած բանուորներու տեղ, իտալացի եւ ալժերիացի բանուորներ կ'առնուին:

⁂ *Հաւատիկ Սէն Շարլ գործարանին վարչութեան կողմէ եղած յայտարարութիւնը·*

— Կառավարութեան օրէնքի տրամադրութեան համաձայն, ստիպուած ենք առ հարիւր համեմատութիւնը պահել, ուստի բանակցելով 100ին 20 ըն – դունիլ տուինք կառավարութեան, բացառութիւն համարելով մեր հաստատութիւնը: Ու մինչեւ մայիս 12 պէտք է գործէ հանուին 43 օտարականներ, մին–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԷՆ

Ն. ՎԵՀԱՓԱՌՈՒԹԻԻՆ ՔԱՐԻՒՂԸ

18.

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ ԵՐԿԲՈՐԴՆ ԷՐ ԻԲՐԵՒ ԱՐՏԱԴՐԻՉ.— ՆՈՐ ՆԱԻԹԱՀԱՆՔՆԵՐ.— ՕՏԱՐ «ՄԻԼԻՈՆԱՏ»ՆԵՐ ԿԸ ՄԵՌՆԻՆ ԻՐԱՐՈՒ ԵՏԵՒԷ.— ՐԱՓԱԼԼՈՅԻ ԴԱՇԻՆԸԸՐ.— ԻՐԱՆԻ ՎԵՐԱԾՆՈՒԹԻՒՆԸ.— ԱՆԳԼԻԱՊԱՐՍԻԿԻ ՀԱՇԻՒՆԵՐԸ ՁԻ՞ՇԴ ԵՆ.— ԵՐԿՈՒ ՀԱՐԻՒՐ ՄԻԼԻՈՆ ՍԹԵՐԼԻՆԻ ՓՈԽԱՐՔԻՆ 70 ՄԻԼԻՈՆ.— ՏՔԹԷՐՏԻՆԿ ԵՒ Գ.ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ԴԷՄ ԴԻՄԱՑ.— ՀԱՑ ՄԻԼԻՈՆԱՏԷՐԻՆ ՆՈՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.— ՆԱՄԱՐԵՑՏԻՆԻ ՖԷՐՄԱՆԸ ԿԸ ՋՆՋՈՒԻ

Յորհրդային Ռուսաստանի քաղաքական հեղինակութիւնը աստիճանաբար զարգացաւ 1920էն սկսին: Քաղիւղը չատ կարեւոր դեր կատարեց այդ տեսակէտէն: Վեհափառ հեղուկին ընդհրի էր որ Մոսկուայի յեղափոխական վարիչները երեւելի եւ անեղեւոյթ միջոցներով չարունակեցին կռիւը քաղքենի – ղրամատէր պետութիւններուն դէմ: Զեկայի գործակալը անձամբ ղեկավարեց այդ կռիւը, ո – րուն յատակագիծը պատրաստած եւ իրեն յանձնած էր Ծանօթ կազմակերպութիւնը:

Այնօրն մէկ կողմէ կ'ուսումնասիրէր Սթէնսըրթի, Բօյըլ – Տըչի կամ Անգլիապարսիկի պատմութիւնն ու կը հետեւէր անոնց գործունէութեան, միւս կողմէ կը մտածէր այն կարելիութիւնները որուն մասին գրոս ռուսական քարիւղը կ'ընծայէր բոլշեւիկներուն՝ համաշխարհային յեղափոխութիւնը եւ քանուոր ու գիւղացի բազմութիւններու յաղթանակը «ի կատար ածելու» համար: Անիկա իրաւունք ունէր խանդավառուելու:

Պատերազմէն առաջ Ռուսաստան քարիւղի ճարտարարուեստին մէջ չատ հետ չէր մնար Մ. Նահանգներէն: Մինչեւ 1914 Կովկասն էր որ կը հայթայթէր Հնդկաստանի քարիւղը գրեթէ ամբողջութեամբ: 1917ին Ռուսիա արտադրող երկիրներու չարքին մէջ կը գրաւէր երկրորդ տեղը:

Սակայն, հակառակ այդ իրողութեան, յեղափոխութենէն անմիջապէս յետոյ, Մոսկուան չատ տկար էր Սթէնսըրթի նման զօրաւոր կազմակերպութեան մը դէմ կռուելու համար: Պէտք եղաւ սպասել քանի մը տարի. այդ փոխանցման չրջանին էր, ահաւասիկ որ կարմիրները պատրաստուեցան (1920—1930):

Նոր եւ հարուստ նաւթահանքեր եւ բեւան հանեցին անոնք Ուրալեան լեռնաշղթային մինչեւ Պայքալ ու այն – տեղէն մինչեւ Աֆղանիստան: Հանրապետութիւններ ստեղծեցին Պուխարան, Տաճիկիստանի կամ Թուրքեստանի մէջ որպէսզի օտար գործակալները «չմիջամտեն խորհրդային հայրենիքի ներքին խնդիրներուն»: Ինք – նապաշտպանութեան միջոցներէ զրկուած երկիրներու բռնադրաւումը «ներքին խնդիր» էր, անշուշտ: Այս տեսակէտէն Մոսկուան եւ Էնկիւրին կրնան մրցիլ իրարու հետ:

Պէտք է խոստովանիլ որ օտար գործակալներու սով չկար Ռուսիոյ հարաւային սահմաններուն վրայ: 1920–1925 տարիներուն անգլիացի կամ ամերիկացի «մխիթարիչներ» օգտին – խութեան կ'երթային այդ չրջանները ... կը վերադառնային՝ ոչ սովը բարեր կը հիւանդանային եւ առանց բացատրութեան ... կը մեռնէին անհասանելի կամօքն Զեկայի ... «համաձարակին» զոհերէն միշտ մին այնհօրինը:

Այսպէս կամ այնպէս, Ռուսիոյ քարիւղի ճարտարարուեստը անընդհատ յառաջդիմեց՝ չնորհիւ իր նոր վարիչներուն բացառիկ ձիգերուն եւ մանաւանդ Գերմանիոյ գիտական ու նիւթական օժանդակութեան: Ռումանիան, Կալիցիան, Հարաւ. Ամերիկան եւ Միջագետքի «հարիւրին քանըհինգը» կորնցնելէ յետոյ, Պերլին դաչնագիր մը առորագրեց Մոսկուայի հետ 1922ին (Բափալլօ), Բազուէն բաժին մը առանալու նպատակով: Դաչնագիրը թուղթի կտորի վերածուեցաւ Հիթլէրի յայտնութենէն եռքը, սակայն տասը տարուան «բարեկամութիւնը» որոշ օգտակարութիւն ունեցած էր արդէն:

Ուրեմն 1932ին խորհրդային Ռուսաստանրբաւականզօրաւոր էր քարիւղի Հսկաններուն հետ կռուելու համար: Սխալ եւ վտանգաւոր պիտի ըլլար, ի հարկէ, միաժամանակ «պատերազմ» հրատարակել թէ Անգլիացիներուն եւ թէ Ամերիկացիներուն դէմ: Մոսկուայի մեծագոյն թշնամին Ասիոյ մէջ Մեծն Բրիտանիան էր. հարուածը պիտի տանար ան:

Զեկան գործի սկսաւ անմիջապէս: «Պատերազմ»ը տեղի պիտի ունենար՝ Իրանի մէջ, ուր պայմանները չատկէն աւելի նպաստաւոր էին բոլշեւիկեան համար:

×

1901ին էր որ Նասրէտտին Շահը կը տառապէր նօթ տ'Ափսի մենաշնորհ – չնորհ – ֆէրմանը՝ տարեկան հարիւր հազար ֆրանքի բացառիկ եկամուտ մը ապահովելու համար երկրին հարստութիւններէն: Արքայից Արքան տակէ աւելի կարեւոր նկատում չուներ:

Բայց 1932ին Իրանի վերածնունդը ազգային ինքնագիտակցութեան տեսակէտէն, տասը տարուան պատմութիւն մը ունէր իր ետին: Գաճարնեան դերդաստանին յաջորդած էր նոր իշխանութիւն մը, որուն առաջին եւ վերջին մտահոգութիւնն էր հայրենիքին քաղաքական ու տնտեսական վերականգնումը:

Րիզա Խան՝ հայրենասէր եւ ուժեղ անհատականութեան տէր կինուորական մը՝ գահ բարձրացաւ 1921ին: Արեւելքի բռնակալ ու տգէտ արքաներուն չէր նմաններ ան: Հալիւ իշխանութեան գլուխ անցած, արմատական բարենորոգումներու ծրագիրը մը պատրաստեց եւ ալխատեցաւ որ Իրանի ժողովուրդը սթափի այն թմրութենէն որուն մէջ ինկած էր դարերէ ի վեր: Նոր Շահը արդիական պետութիւն մը պիտի ստեղծէ քայքայուած եւ օտարներուն համար հրապուրիչ չահաստանի մը վերածուած հայրենիքին մէջ:

Տ'Ափսի մենաշնորհը եւ Անգլիապարսիկի գործունէութիւնը Իրանի մէջ չէին կրնար անտարբեր թողուլ զին – քը:

Ի՞նչպէս կարելի էր հանդուրժել որ օտար պետութիւն մը արձակ – հա – մարձակ չահագործէր երկրին անս – պառ հարստութիւնները ամբողջ է – րեսուն տարի՝ չնորհիւ անպատաս – խանատու եւ անթժան թագաւորի մը ֆէրմանին: Պետական գանձը ո – զորմելի ոսկոս մը միայն կը ստանար հարաւային Իրանի քարիւղներու վիթխարի եկամուտէն: Գայթակղութիւն՝ բաւին ամէնէն լայն առումով:

Շահը առանձին չէր անչուշտ իր տեսակէտին մէջ: Բազմութիւններն ու քաղաքական հոսանքները մեծապէս դժգոհ էին Անգլիապարսիկ ընկերութենէն: Իրանի ելմտական կացութիւնը թոյլատու չէր աւելի առաջ երթալ մէկ հարուածով ընդհատելու այդ վաւերաթուղթը, որովհետեւ տասը տարի առաջ Անգլիապարսիկին հարիւրին 16ը արհամարհելի գումար մը չէր երկրին համար:

Իրանցիները աւելի կարեւոր պատճառաբանութիւն մը ունէին: Հաւատք չունէին անոնք Անգլիապարսիկի ներ – կայացուցած հաչիւներուն վրայ: «Ընկերութիւնը գիտակցօրէն կեղծ հաչուեհիւ կը պատրաստէ՝ հարիւրին 16ը պահպեցնելու համար»: Այս ա – ռարկութիւնը որոշ հիմ ունէր ան – չուչտ: Անգլիապարսիկը բացարձակօրէն կը մերժէր իր տարիները թէչ – րանի կառավարութեան քննութեան յանձնել, որովհետեւ «Անգլիական ընկերութիւն մը, որ պետութեան հովանաւորութիւնը կը վայելէ, անկատ – կածելի է եւ չի կրնար հանդուրժել որ Ասիացիները վճռեն սուտն ու իրաւը»:

Ուրիչ առարկութիւն մը եւս ունէր Իրանը: Անգլիապարսիկը չահակից ընկերութիւններ հիմնած էր արտա – սահմանի մէջ որպէսզի թէհրանի կառավարութիւնը «չտեսնէ եւ չիմանայ» գոյացած եկամուտին քանակը: Այնպէս որ պետական գանձը վերջին ուրթը, տասը տարուան մէջ չահաբաժին տացած էր միայն հօրթանասուն մի – լիոն սթերլինի հասոյթի մը վրայ, մինչդեռ ընկերութիւնը իրականին մէջ չահած էր երկու հարիւր միլիոն:

Աւելի հիմնական էր հետեւեալ ամբաստանութիւնը — «Անգլիապարսիկը գիտակցօրէն կը չափաւորէ Իրանի քարիւղին արտադրութիւնը եւ մեր երկրէն դուրս ուրիշ ձեռնարկներու կը յատկացնէ իր չահած վիթխարի գումարներուն մեծ մասը»:

Անարգար չէր այս դիտողութիւնը նոյն իսկ Անգլիացիներուն համար, ո – րոնք մէկ պատասխան կրնային տալ Իրանցիներուն — գիներու անկում յառաջ չբերելու համար է որ կը դեղ – չենք մեր արտադրութիւնը:

Զենք գիտեր թէ այս չքմեղանքը ո՞ր աստիճան իրաւացի էր: Ամէն պարա – գայի մէջ, Թէհրանի եկամուտները իր քարիւղներէն հետզհետէ կը նուա – ղէին: Անգլիապարսիկը 1930ին զուտ չահ կը ցուցնէր չորս միլիոն ոսկի, իսկ 1931ին՝ երկու միլիոն:

Իրանի կառավարութիւնը բազմա – թիւ փորձեր ըրաւ մենաշնորհին կարգ մը տրամադրութիւնները բարեփոխելու համար, սակայն ընկերութիւնը ընդդիմացաւ կամ դանդաղ պատ – ճառաբանութիւններով յետաձգեց վաւերաթուղթին վերաքննութիւնը:

1931ին կարեւոր դէպք մը պատահեցաւ Անգլիոյ մէջ: Բրիտանական դրամատունը հրաժարեցաւ ոսկինիչէն (սեպտեմբեր 16): Սթերլինը կորսնցուց իր արժէքին մէկ երրորդը: Իրանի կառավարութիւնը, որ տարիներէ ի վեր սովորութիւն ըրած էր իր «հարիւրին 16ը» այդ ղրամատան մէջ պահել, խոչոր վնասի մը ենթարկուեցաւ:

Յետոյ, 1932ի ամրան բրիտանական կայսրութիւնը տնտեսական համա – ժողով մը գումարեց Օթաւայի մէջ (Քանատա), ուր որոշուեցաւ խզել խորհրդային Ռուսիոյ հետ նախապէս կնքուած առեւտրական դաչնագիրը: Այս թուականէն վեց տարի առաջ, Սըր Հէնրի Տէթէրտինկ եւ Պ. Գալուստ Կիւլպէնկեան «պատերազմ» հռչակած էին իրարու դէմ՝ հարաւային Ամե – րիկայի քարիւղներուն պատճառաւ:

Պիտի հարցնէք թէ այս բոլորը ի՞նչ կապ ունին Տ'Ափսի մենաշնորհին չուրջ ստեղծուած վիճին հետ:

Ահաւասիկ պատասխանը:

Անգլիահպատակ Հոլանտացիին եւ անգլիահպատակ Հայուն կռիւը պատճառ եղաւ որ մեր հայրենակիցը վերադառնահատումի ենթարկէ իր քարիւղի քաղաքականութիւնը: Եթէ տարիներէ չարունակ անիկա աշխատեցաւ բրիտանական կայսրութեան փառքին համար, 1926էն յետոյ իր ամբողջ ուժն ու տաղանդը տրամադրեց Ֆրանսացիներու, առանց ի հարկէ մոռ – նալու իր անհատական չահերը: 1930ին Ֆրանքֆուրտս քարիւղի ընկերութիւն մը հիմնուեցաւ Հարաւային Իրանի այն նահանգներուն մէջ, որոնք մաս չէին կազմեր ծանօթ մենաշնորհին (հիմնադիրը վերջի Ռօչթարեան որուն մեկենասն էր Պ. Գալուստ Կիւլպէնկեան): Հայոգիի միլիոնատէրը հասկցուցած էր Իրանցիներուն թէ ի հարկին ինք պատրաստ էր հարաւային նահանգներուն քարիւղները չահագործելու՝ բոլորովին նոր եւ ձեռնտու պայմաններով:

Ցայտնի չէ թէ մեր հայրենակիցը ի՞նչ դեր կատարած է Ֆրանքֆուրտս մերձեցումին մէջ, որ նուիրագործը – ւեցաւ անցեալ չաբթու եւ ի՞նչ կապեր ունի ան Մոսկուայի հետ: Բայց ակ – ներեւ է թէ փարիզի վարիչներուն, բոլշեւիկներուն եւ մանաւանդ Պ. Գ. Կիւլպէնկեանի հաւատարիմներէն եաքն էր որ Իրանը խրախոյս եւ քա – ջութիւն ստացաւ՝ կռիւ յայտարա – րելու համար Մեծն Բրիտանիոյ դէմ:

Յորհրդային Ռուսաստանը սովորական խոստումներով չգոհացաւ ան – չուչտ: Զեկայի գործակալը՝ Այնհօրն խորհրդային աչխատանքներ կատարեց Թէհրանէն մինչեւ Ապատան եւ բոլոր կարելի միջոցներով Իրանի կառավարութիւնը լարեց Լոնտոնի դէմ: Նոյն իսկ կաչառեց Շահին նախարարներէն մէկը՝ Թիմուրթաչը: Եւ ահա 1932ի դեկտեմբեր 5ին Րիզա Խան ընդհատ Նասրէտտինի մենաշնորհը: Ամէնէն յար – մար վայրկեանն էր այդ տեսակ վճ – ռական քայլ մը առնելու համար: Հնդկաստանի խռովութիւնները, անտեսական տագնապը եւ անգործութիւնը մտահոգիչ կացութիւն մը ստեղծած էին Անգլիոյ մէջ: Խիստ միջոցներու չէին կրնար դիմել Թէհրանի կառավարութիւնը պատժելու համար: Մարտանաւ մը չանուն ձեւակերպութեան, պատյտ կատարեց Պարսից Ծոցին մէջ, բայց Իրան ականջ չկախեց այդ «պըլոֆ»ին: Լոնտոնի սակարանին մէջ Անգլիապարսիկին արժէթուղթերը կրեւոր անկում կրեցին: Ոչ միայն ընկերութիւնը պիտի կորսնցնէր իր միլիոններն ու երեսուն տարուան աչխատանքի մը արդիւնքը, այլ եւ բրիտանական կայսրութիւնը պիտի վերտանդէր իր հեղինակութիւնը Արեւելքի մէջ: Սոիպուած էին, ուրեմն, համաձայնութեան եղր մը գտնել: Եւ գտան, որովհետեւ Անգլիացիները չատ լաւ կը հասկնան Ասիացիներու հոգեբանութիւնը: Բանակցութիւնները տեւեցին քանի մը ամիս եւ 1933 մայիսին Թէհրանի կառավարութիւնը գոհացում ստացաւ: Անգլիապարսիկը հարիւրին եօանըմէկ չահաբաժին պիտի տար:

Արեւելքը հարուած մը եւս կուտար Ալպիոնին կամ քաղաքակիրթ ու մարդասէր Եւրոպացիներուն: Զեկան հասած էր իր նպատակին:

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱԹԷՆՔԻՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

— o —

Ապրիլեան բսանամեակը.— Աստուածաշունչի 1500ամեակը.— Աւելի քան 2000 ժողովուրդ.— Հայ երգին պանծացումը.— Թադերը կը սպասին.— Զանազան լուրեր

Վերջին երկու ամիսներու ընթացքին, Աթենահայ կեանքը խրախուսիչ երեւոյթներ արձանագրեց:

Առաջին հերթին, 1915ի ազգային մեծ ողբերգութեան սգահանդէսը:

Ինչպէս ամէն տեղ, Աթէնքի մէջ ալ գտնուեցան անբարոյացած մարդիկ, «Կեդր. Վարչութեան», «Առաջնորդութեան» եւ «Թաղականութեանց» անդամներ, որոնք փորձեցին լղճալ նահատակաց օրը: Բարեբախտաբար սակայն, չատ քիչ էին այդ անզգամները եւ մեր սրբազան մեռելներուն քանամեակը յարգուեցաւ արժանավայել կերպով:

Այսպէս, հակառակ մեր թչուառական «առաջնորդ»ին (ի՞նչ է կարծիքը իշխանասատ նուիրակին, այս անգամ «ճանաչ – ուե՛լ է եղել ... Վեհափառ Հայրապետից») կտրուկ եւ վճռական հրահանգին, Լիւիզման եւ Բօքինեան ոտնեցին համազգային հանդամանքով, (բացի ոմիկամար ժամկոչներէն) յարանուանութեանց ու բոլոր կուսակցութեանց մասնակցութեամբ: Ֆիքրն ու Սինկրուն, հլու եւ կամակատար ծառաները «զարապէլայ»ին, միայն մեռելոցի օրուան արարողութիւնները կատարեցին: Այս վերջին թագուհուն ազգ. դպրոցներն ալ բաց մնացին նոյն օրը: Ցաջանուանական բոլոր վարժարանները ոչ միայն փակուեցան, այլ եւ աչակերտութեան բացատրուեցաւ օրուան նչանակութիւնը:

Ֆիքրի եւ Սինկրուի մեր ղաչնակցական աղբիւրները («Ազատամարտ» եւ «Շաբէք») հիշ՝ ապրիլ 24ին, չորեքչաբթի օր, Ֆիքրի կաթողիկէ Հոյոց սրահին մէջ կազմակերպեցին չատ գեղեցիկ ազատօն մը, ուր խօսեցաւ ընկ. Գ. Կաւաբարենց, եւ ուր ներկայ եղան նաեւ ոտիկանապետն ու օտար հիւրեր:

Ոչ «առաջնորդ»ը եւ ոչ ալ «կեդր. վարչութիւն»ը, որ եւ է ձեռնարկ կամ չարժում չբերին, օրուան ատիթ, բացի հոգեհանգստեան պաշտօնէ մը, Աթէնքի մատուռին մէջ, կնդ ու պատիր քարոզով մը:

Ատուածաչունչի թարգմանութեան եւ գրերու գիւտին դարպարծր տօնուեցաւ «Հայ Մաքի Տուն»ին նախաձեռնութեամբ եւ կազմակերպութեամբ, մեծ չաջողութեամբ, Սին – Տադմայի Ուֆա Փալասի չքեղ սրահին մէջ: Աւելի քան 2000 հայրենակիցներ եւ օտար բազմաթիւ հիւրեր, երեք ժամ ամբողջ մաքի բրին հայ եկեղեցական երգեր՝ կոմիտասէն, եկմալեանէն եւ Գ. Կաւաբարենցէն: 120 հոգինոց երկտիս երգչախումբը, դեկավարութեամբ ընկ. Կաւաբարենցի, քառաձայն, վեցաձայն երաժչտութեամբ ւանձացուց հայ երգը, հայ լեզուն, հայ միտքն ու ստեղծագործող հանճարը: Բանախօսեցին՝ Հայր Կամսարական, պատ. Տէմիրճեան, ընկ. Կաւաբարենց եւ ընկ. Գ. Գրիգորեան (ասյ վերջինը յատնարէն): Կը բացակայէր ... «առաջնորդ»ը, որովհետեւ փորձած էր խաչաձեւել, ձախողեցնել այս գեղեցիկ ձեռնարկը եւ չէր չաջողած:

Բոլոր յատնարէն թերթերը տատրպած էին խմբագրական նօթեր, իսկ «Փոթհա»ն հրատարակած էր ընկ. Կաւաբարենցին լուսանկարը, «Հայ ապագային եւ հիլլենական բանասիրութեան» վերտառութեամբ: Հանդէսի ընթացքին, ինքնաբերաբար խօսք առնելով հիլլէն բանասէրներ եւ Հայերու բարեկամ Պ. Փիթաքիս, գովքը հիւսեց արմենական հանճարին: Բոլոր բանախօսներն ալ խնամուած ճառերով վեր տուին երկու սուբրերուն (Սահակ – Մեսրոպ) հանճարեղ գործը, անոնց տատապանքները, անոնց պատմական ժամանակաչրջանը, առնոնց կամքն ու հաւատքը, որոնց չնորհիւ ծագեցաւ հայկական հանճարեղ մչակոյթը, եւ հասաւ մեր օրերու չքեղանքին: Պատմական խոր ուսումնասիրութիւն մըն էր Հ. Կամսարականի երկարաչունչ ճառը: Զգայուն խոյանք մըն էր պատ. Տէմիրճեան, յատակ ուսումնասիրութեամբ եւ մտքուր հայերէնով արտասանած ճառը: Մեր ոսկեղնիկ լեզուին ամէնէն գեղեցիկ բառերովը հիւսուած ոգեկոչում մըն էր՝ ընկ. Կաւաբարենցի ոգեկոչման ճառը: Ակադեմական յատնարէնով մը գրի առնուած պատմական

« ԾԱՌԱՋ »Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՆԱՈՒՄ ՊՈԼԵԱՐ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Թուրքը անուչ լեզուով կը խօսէր, կը գործածէր համեստ բառեր: Բայց, աչքը չորս կողմն էր,— բան կը փրնտռէր: Ի վերջոյ, երբ երեք Թուրքը ոտքի ելան՝ մեկնելու համար, պէտք եղաւ սպասել քանի մը տարի. այդ փոխանցման չրջանին էր, ահաւասիկ որ կարմիրները պատրաստուեցան (1920—1930):

Նոր եւ հարուստ նաւթահանքեր եւ բեւան հանեցին անոնք Ուրալեան լեռնաշղթային մինչեւ Պայքալ ու այն – տեղէն մինչեւ Աֆղանիստան: Հանրապետութիւններ ստեղծեցին Պուխարան, Տաճիկիստանի կամ Թուրքեստանի մէջ որպէսզի օտար գործակալները «չմիջամտեն խորհրդային հայրենիքի ներքին խնդիրներուն»: Ինքնանապաշտպանութեան միջոցներէ զրկուած երկիրներու բռնադրաւումը «ներքին խնդիր» էր, անշուշտ: Այս տեսակէտէն Մոսկուան եւ Էնկիւրին կրնան մրցիլ իրարու հետ:

Պէտք է խոստովանիլ որ օտար գործակալներու սով չկար Ռուսիոյ հարաւային սահմաններուն վրայ: 1920–1925 տարիներուն անգլիացի կամ ամերիկացի «մխիթարիչներ» օգտին – խութեան կ'երթային այդ չրջանները ... կը վերադառնային՝ ոչ սովը բարեր կը հիւանդանային եւ առանց բացատրութեան ... կը մեռնէին անհասանելի կամօքն Զեկայի ... «համաձարակին» զոհերէն միշտ մին այնհօրինը:

Այսպէս կամ այնպէս, Ռուսիոյ քարիւղի ճարտարարուեստը անընդհատ յառաջդիմեց՝ չնորհիւ իր նոր վարիչներուն բացառիկ ձիգերուն եւ մանաւանդ Գերմանիոյ գիտական ու նիւթական օժանդակութեան: Ռումանիան, Կալիցիան, Հարաւ. Ամերիկան եւ Միջագետքի «հարիւրին քանըհինգը» կորնցնելէ յետոյ, Պերլին դաչնագիր մը առորագրեց Մոսկուայի հետ 1922ին (Բափալլօ), Բազուէն բաժին մը առանալու նպատակով: Դաչնագիրը թուղթի կտորի վերածուեցաւ Հիթլէրի յայտնութենէն եռքը, սակայն տասը տարուան «բարեկամութիւնը» որոշ օգտակարութիւն ունեցած էր արդէն:

Ուրեմն 1932ին խորհրդային Ռուսաստանրբաւականզօրաւոր էր քարիւղի Հսկաններուն հետ կռուելու համար: Սխալ եւ վտանգաւոր պիտի ըլլար, ի հարկէ, միաժամանակ «պատերազմ» հրատարակել թէ Անգլիացիներուն եւ թէ Ամերիկացիներուն դէմ: Մոսկուայի մեծագոյն թշնամին Ասիոյ մէջ Մեծն Բրիտանիան էր. հարուածը պիտի տանար ան:

Զեկան գործի սկսաւ անմիջապէս: «Պատերազմ»ը տեղի պիտի ունենար՝ Իրանի մէջ, ուր պայմանները չատկէն աւելի նպաստաւոր էին բոլշեւիկեան համար:

Արեւելքի բռնակալ ու տգէտ արքաներուն չէր նմաններ ան: Հալիւ իշխանութեան գլուխ անցած, արմատական բարենորոգումներու ծրագիրը մը պատրաստեց եւ ալխատեցաւ որ Իրանի ժողովուրդը սթափի այն թմրութենէն որուն մէջ ինկած էր դարերէ ի վեր: Նոր Շահը արդիական պետութիւն մը պիտի ստեղծէ քայքայուած եւ օտարներուն համար հրապուրիչ չահաստանի մը վերածուած հայրենիքին մէջ:

Տ'Ափսի մենաշնորհը եւ Անգլիապարսիկի գործունէութիւնը Իրանի մէջ չէին կրնար անտարբեր թողուլ զին – քը:

Ի՞նչպէս կարելի էր հանդուրժել որ օտար պետութիւն մը արձակ – հա – մարձակ չահագործէր երկրին անս – պառ հարստութիւնները ամբողջ է – րեսուն տարի՝ չնորհիւ անպատաս – խանատու եւ անթժան թագաւորի մը ֆէրմանին: Պետական գանձը ո – զորմելի ոսկոս մը միայն կը ստանար հարաւային Իրանի քարիւղներու վիթխարի եկամուտէն: Գայթակղութիւն՝ բաւին ամէնէն լայն առումով:

Շահը առանձին չէր անչուշտ իր տեսակէտին մէջ: Բազմութիւններն ու քաղաքական հոսանքները մեծապէս դժգոհ էին Անգլիապարսիկ ընկերութենէն: Իրանի ելմտական կացութիւնը թոյլատու չէր աւելի առաջ երթալ մէկ հարուածով ընդհատելու այդ վաւերաթուղթը, որովհետեւ տասը տարի առաջ Անգլիապարսիկին հարիւրին 16ը արհամարհելի գումար մը չէր երկրին համար:

Իրանցիները աւելի կարեւոր պատճառաբանութիւն մը ունէին: Հաւատք չունէին անոնք Անգլիապարսիկի ներ – կայացուցած հաչիւներուն վրայ: «Ընկերութիւնը գիտակցօրէն կեղծ հաչուեհիւ կը պատրաստէ՝ հարիւրին 16ը պահպեցնելու համար»: Այս ա – ռարկութիւնը որոշ հիմ ունէր ան – չուչտ: Անգլիապարսիկը բացարձակօրէն կը մերժէր իր տարիները թէհրանի կառավարութեան քննութեան յանձնել, որովհետեւ «Անգլիական ընկերութիւն մը, որ պետութեան հովանաւորութիւնը կը վայելէ, անկատ – կածելի է եւ չի կրնար հանդուրժել որ Ասիացիները վճռեն սուտն ու իրաւը»:

Ուրիչ առարկութիւն մը եւս ունէր Իրանը: Անգլիապարսիկը չահակից ընկերութիւններ հիմնած էր արտա – սահմանի մէջ որպէսզի թէհրանի կառավարութիւնը «չտեսնէ եւ չիմանայ» գոյացած եկամուտին քանակը: Այնպէս որ պետական գանձը վերջին ուրթը, տասը տարուան մէջ չահաբաժին տացած էր միայն հօրթանասուն մի – լիոն սթերլինի հասոյթի մը վրայ, մինչդեռ ընկերութիւնը իրականին մէջ չահած էր երկու հարիւր միլիոն:

Աւելի հիմնական էր հետեւեալ ամբաստանութիւնը — «Անգլիապարսիկը գիտակցօրէն կը չափաւորէ Իրանի քարիւղին արտադրութիւնը եւ մեր երկրէն դուրս ուրիշ ձեռնարկներու կը յատկացնէ իր չահած վիթխարի գումարներուն մեծ մասը»:

Անարգար չէր այս դիտողութիւնը նոյն իսկ Անգլիացիներուն համար, ո – րոնք մէկ պատասխան կրնային տալ Իրանցիներուն — գիներու անկում յառաջ չբերելու համար է որ կը դեղ – չենք մեր արտադրութիւնը:

Զենք գիտեր թէ այս չքմեղանքը ո՞ր աստիճան իրաւացի էր: Ամէն պարագայի մէջ, Թէհրանի եկամուտները իր քարիւղներէն հետզհետէ կը նուա – ղէին: Անգլիապարսիկը 1930ին զուտ չահ կը ցուցնէր չորս միլիոն ոսկի, իսկ 1931ին՝ երկու միլիոն:

Իրանի կառավարութիւնը բազմա – թիւ փորձեր ըրաւ մենաշնորհին կարգ մը տրամադրութիւնները բարեփոխելու համար, սակայն ընկերութիւնը ընդդիմացաւ կամ դանդաղ պատ – ճառաբանութիւններով յետաձգեց վաւերաթուղթին վերաքննութիւնը:

1931ին կարեւոր դէպք մը պատահեցաւ Անգլիոյ մէջ: Բրիտանական դրամատունը հրաժարեցաւ ոսկինիչէն (սեպտեմբեր 16): Սթերլինը կորսնցուց իր արժէքին մէկ երրորդը: Իրանի կառավարութիւնը, որ տարիներէ ի վեր սովորութիւն ըրած էր իր «հարիւրին 16ը» այդ ղրամատան մէջ պահել, խոչոր վնասի մը ենթարկուեցաւ:

Յետոյ, 1932ի ամրան բրիտանական կայսրութիւնը տնտեսական համա – ժողով մը գումարեց Օթաւայի մէջ (Քանատա), ուր որոշուեցաւ խզել խորհրդային Ռուսիոյ հետ նախապէս կնքուած առեւտրական դաչնագիրը: Այս թուականէն վեց տարի առաջ, Սըր Հէնրի Տէթէրտինկ եւ Պ. Գալուստ Կիւլպէնկեան «պատերազմ» հռչակած էին իրարու դէմ՝ հարաւային Ամե – րիկայի քարիւղներուն պատճառաւ:

Պիտի հարցնէք թէ այս բոլորը ի՞նչ կապ ունին Տ'Ափսի մենաշնորհին չուրջ ստեղծուած վիճին հետ:

Ահաւասիկ պատասխանը:

Անգլիահպատակ Հոլանտացիին եւ անգլիահպատակ Հայուն կռիւը պատճառ եղաւ որ մեր հայրենակիցը վերադառնահատումի ենթարկէ իր քարիւղի քաղաքականութիւնը: Եթէ տարիներէ չարունակ անիկա աշխատեցաւ բրիտանական կայսրութեան փառքին համար, 1926էն յետոյ իր ամբողջ ուժն ու տաղանդը տրամադրեց Ֆրանսացիներու, առանց ի հարկէ մոռ – նալու իր անհատական չահերը: 1930ին Ֆրանքֆուրտս քարիւղի ընկերութիւն մը հիմնուեցաւ Հարաւային Իրանի այն նահանգներուն մէջ, որոնք մաս չէին կազմեր ծանօթ մենաշնորհին (հիմնադիրը վերջի Ռօչթարեան որուն մեկենասն էր Պ. Գալուստ Կիւլպէնկեան): Հայոգիի միլիոնատէրը հասկցուցած էր Իրանցիներուն թէ ի հարկին ինք պատրաստ էր հարաւային նահանգներուն քարիւղները չահագործելու՝ բոլորովին նոր եւ ձեռնտու պայմաններով:

Ցայտնի չէ թէ մեր հայրենակիցը ի՞նչ դեր կատարած է Ֆրանքֆուրտս մերձեցումին մէջ, որ նուիրագործը – ւեցաւ անցեալ չաբթու եւ ի՞նչ կապեր ունի ան Մոսկուայի հետ: Բայց ակ – ներեւ է թէ փարիզի վարիչներուն, բոլշեւիկներուն եւ մանաւանդ Պ. Գ. Կիւլպէնկեանի հաւատարիմներէն եաքն էր որ Իրանը խրախոյս եւ քա – ջութիւն ստացաւ՝ կռիւ յայտարա – րելու համար Մեծն Բրիտանիոյ դէմ:

Յորհրդային Ռուսաստանը սովորական խոստումներով չգոհացաւ ան – չուչտ: Զեկայի գործակալը՝ Այնհօրն խորհրդային աչխատանքներ կատարեց Թէհրանէն մինչեւ Ապատան եւ բոլոր կարելի միջոցներով Իրանի կառավարութիւնը լարեց Լոնտոնի դէմ: Նոյն իսկ կաչառեց Շահին նախարարներէն մէկը՝ Թիմուրթաչը: Եւ ահա 1932ի դեկտեմբեր 5ին Րիզա Խան ընդհատ Նասրէտտինի մենաշնորհը: Ամէնէն յարմար վայրկեանն էր այդ տեսակ վճռական քայլ մը առնելու համար: Հնդկաստանի խռովութիւնները, անտեսական տագնապը եւ անգործութիւնը մտահոգիչ կացութիւն մը ստեղծած էին Անգլիոյ մէջ: Խիստ միջոցներու չէին կրնար դիմել Թէհրանի կառավարութիւնը պատժելու համար: Մարտանաւ մը չանուն ձեւակերպութեան, պատյտ կատարեց Պարսից Ծոցին մէջ, բայց Իրան ականջ չկախեց այդ «պըլոֆ»ին: Լոնտոնի սակարանին մէջ Անգլիապարսիկին արժէթուղթերը կրեւոր անկում կրեցին: Ոչ միայն ընկերութիւնը պիտի կորսնցնէր իր միլիոնները ու երեսուն տարուան աչխատանքի մը արդիւնքը, այլ եւ բրիտանական կայսրութիւնը պիտի վերտանդէր իր հեղինակութիւնը Արեւելքի մէջ: Սոիպուած էին, ուրեմն, համաձայնութեան եղր մը գտնել: Եւ գտան, որովհետեւ Անգլիացիները չատ լաւ կը հասկնան Ասիացիներու հոգեբանութիւնը: Բանակցութիւնները տեւեցին քանի մը ամիս եւ 1933 մայիսին Թէհրանի կառավարութիւնը գոհացում ստացաւ: Անգլիապարսիկը հարիւրին եօանըմէկ չահաբաժին պիտի տար:

Արեւելքը հարուած մը եւս կուտար Ալպիոնին կամ քաղաքակիրթ ու մարդասէր Եւրոպացիներուն: Զեկան հասած էր իր նպատակին:

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱԹԷՆՔԻՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

— o —

Ապրիլեան բսանամեակը.— Աստուածաշունչի 1500ամեակը.— Աւելի քան 2000 ժողովուրդ.— Հայ երգին պանծացումը.— Թադերը կը սպասին.— Զանազան լուրեր

Վերջին երկու ամիսներու ընթացքին, Աթենահայ կեանքը խրախուսիչ երեւոյթներ արձանագրեց:

Առաջին հերթին, 1915ի ազգային մեծ ողբերգութեան սգահանդէսը:

*Ինչպէս ամէն տեղ, Աթէնքի մէջ ալ գտնուեցան անբար

ՏԵՐԵՎԱՆՔ ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԻ ՏԱՆ ՄԵՋ

= ο · ο =

— Ես ձեզ ասացի, որ ես ոչ մի բան չեմ հասկանում ձեր գործերից, ոչ էլ ուզում եմ հասկանալ։ Ես ինձ համար միայն գիտեմ, որ ես ձեզ հետ եմ, ձեր կողքին եմ, ձեր ընկերն եմ, ձեր եղբայրը եմ։ Ես ձեզ հետ կռվում եմ, ձեզ հետ ապրում եմ, ձեզ հետ էլ կմեռնեմ։ Ես ձեզ հետ եմ, ինչ էլ որ լինի։ Ես ձեզ հետ եմ, որովհետև ես ձեզ սիրում եմ։ Ես ձեզ սիրում եմ, որովհետև ես ձեզ հետ

չեւ նոյեմբեր 12 պէտք է 200 հոգիի հասնի այս թիւը, որով մինչեւ սոյն թուականը կը պահենք 100ին 25, այնուհետեւ 100ին 20:

Նախապատուութիւն կը տրուին հին բանուորներուն:Առայժմ նորերն են ենթակայ: Ի հարկէ եթէ թիւը չլրանայ, հիները ալ ենթակայ են:

Երբ սկսաւ գործադրութիւնը, բանուորին կը հաղորդէին արտաքսման պարագան: Հիմա ձայն չեն հաներ, ցանկը պատրաստ է, բանուորը կ'աշխատի, երբ կէս ժամ կը մնայ գործը լրանալուն, վերակացուն կուգայ կը յայտնէ.

— Գոյքերդ հաւաքէ, այլ եւս գործ չունիս:

Ինչպէս մահապատիժի մը վերջին սիկարն ու գաւաթ մը խմիչք կը հրամցնեն, նոյն տպաւորութիւնը կը գործէ այս ազդարարութիւնը: Վկայականն ալ դուրսի դուռը պատրաստ է ...

Քէմալական Կուսակցութեան Համագումարը

— •• —

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Մայիս 9ին բացուեցաւ Թուրք հանրապետական (Հալք) կուսակցութեան 4րդ ընդհ. ժողովը, նախագահութեամբ Ք. Աթաթիւրքի եւ մասնակցութեամբ 600 պատգամաւորներու, որոնք հաւաքուած էին երկրին բոլոր կողմերէն: Աթաթիւրք ճառ մը խօսելով, փառաբանեց կուսակցութեան կատարած գործը, բսկսելով 1919էն (Սըվազի համագումար): Ըստ թէ կուսակցութիւնն էր որ մեռնելու դատապարտուած ազգ մը վերածեց անկախ եւ բարգաւաճ ժողովուրդի մը, ընդունակ՝ դիմանալու այն տնտեսական փոթորիկին որ կը սպառնայ ընկղմել ուրիշ նուազ բախտաւոր երկիրներ: Կուսակցութիւնը միեւնոյն ատեն Թուրք ժողովուրդին տուաւ նոր այրուբէն մը, աւելի մաքուր լեզու մը, ազգային պատմութիւն մը, եւ հաւասարութիւն այրերու եւ կիներու: Ցետոյ անցնելով արտաքին յարաբերութեանց, Աթաթիւրք չէչտեց թէ Թուրքիա կը ջանայ օգնել միջազգային խաղաղութեան ապահովման: Մասնաւորապէս ծանրանալով Թուրքեւռուս յարաբերութեանց վրայ, բացատրեց թէ խորհրդային իշխանութեան վերջին աջակցութիւնը՝ Նեղուցներու հարցին մէջ, անգամ մը եւս ամրապնդեց Թուրք ժողովուրդին բարեկամական զգացումները Խ. Միութեան հանդէպ: Եւ եզրակացուց թէ Թուրքեւխորհրդային բարեկամութիւնը պիտի շարունակէ ծառայել միջազգային խաղաղութեան, ինչպէս բրած է մինչեւ հիմա: «Այդ բարեկամութիւնը եւ Պալքանեան դաշինքը, որ մէկ տարուան մէջ անդորրութիւն ստեղծեց նախապէս խռովայոյզ շրջանի մը մէջ, օժանդակ մըն են աշխարհի խաղաղութեան, որուն համար Թուրքիա հպարտ է»: Թուրքիոյ եւ Իրանի, ինչպէս եւ Աֆղանիստանի եւ բոլոր դրացի թէ հեռաւոր երկիրներու բարեկամութեան մասին ալ խօսելէ յետոյ, Աթաթիւրք յայտարարեց,— Թուրքիոյ ամբողջ բաղձանքն է դառնալ օգտակար, ժրաջան եւ խաղաղասէր անդամ մը մարդկային ընկերութեան, ատոր համար իր սրտագին աջակցութիւնը կ'ընծայէ Ազգերու Դաշնակցութեան աշխատանքին: Սակայն, միեւնոյն ատեն հարկադրուած է պատրաստ գտնուիլ որ եւ է պատահականութեան հանդէպ:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ԴԻԿՏԱՏՈՐԸ ՄԵՌԱՒ

———o———

Ո՞վ էր Մարաջախտ Փիլզուտսքի

Մարաջախտ Եօզէֆ Փիլզուտսքի, Լեհաստանի ազգային հերոսը եւ իր կամքով դիկտատորը, մեռաւ կիրակի գիշեր, արեան թունաւորումէ: Երեք տարիէ ի վեր խանգարուած էր առողջութիւնը, իսկ մէկ ամիս առաջ ծանրացաւ վիճակը: Ատոր համար չկրցաւ ընդունիլ Պ. Լավալը: 68 տարեկան էր:

Հանգուցեալը, որ նախ եղած է վարչապետ եւ պատերազմական նախարար, յետոյ միայն վերջին պաշտօնը պահելով, գինուորական դիկտատուրայով կը կառավարէր Լեհաստանը, 1926էն ի վեր:

Փիլզուտսքի ամբողջ կեանքը նուիրած է Լեհաստանի ազատագրութեան, չորս անգամ բանտ մտնելով եւ մէկ անգամ ալ աքսորի դատապարտուելով: Վերջապէս իրականացաւ իր երազը, եւ լեհական առաջին կառավարութիւնը կազմեց, երբ երկիրը անկախ հանրապետութիւն հռչակուեցաւ 1918 նոյեմբերին, գերմանական բանակին քայքայումով:

Կրակոտ հայրենասէր մըն էր ուսանողութեան շրջանին, եւ ատոր համար կ'ատէր Ռուսաստանը: 1883ին, երբ ճեմարանի վերջին տարին կը բոլորէր, դատապարտուեցաւ իբրեւ անդամ դաւադրական խումբի մը որ կ'ուզէր սպաննել ցարը: Դատապարտուեցաւ Սիպերիա աքսորուելու, հինգ տարի: Վերադարձին կազմեց Լեհաստանի ընկերվարական կուսակցութիւնը, որ շատ չանցած հզօր կազմակերպութիւն մը դարձաւ: Փիլզուտսքի նորէն ձերբակալուեցաւ եւ բանտարկուեցաւ Փեթերսպուրկի մէջ, սակայն փախաւ, բարեկամներու աջակցութեամբ: Վերջին անգամ ձերբակալուեցաւ 1916 յուլիս 20ին, երբ ինք եւ իր հռչակաւոր լեհական լեգէոնը մերժեցին հաւատարմութիւն յայտնել Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ բանակներուն: Այդ շրջանին բանտարկուեցաւ Գերմանացիներուն կողմէ: Երբ վերջին անգամ գործ ունեցաւ Գերմանացիներուն հետ, լեհական հանրապետութեան նախօրեակին էր, գերմանական զօրքին զինաթափումէն վերջը (1918 նոյեմբեր 10 և 11):Անմիջապէս կառավարութիւն մը

տոներ:Հերիք է, հայրենակիցներ, մեր անմիաբանութիւնը: Զպիտի լանք, թէեւ սուգը ահաւոր է, այլ պէտք է միակամ մէկ նպատակի շուրջ հաւաքուինք, այն ատեն է որ կ'իրագործենք մեզի ձգուած կտակը»: Դպրոցի տնօրէն Պ. Ա.Արոյեան եւս համեբաշխութեան կոչ ուղղեց,—«Եթէ այս այլամերժ անմիաբանութիւնը տիրէ, քառասուն տարուան ընթացքին պիտի դադրինք գոյութիւն ունենալէ: Եթէ օտարին բսենք որ Թուրքը մէկ միլիոն կոտորեց թերեւս չհաւատայ, բայց պէտք է հասկցնենք որ, մեր նամարդ թշնամին ճակատ ճակատի չկռուեցաւ հայ զինուորին դէմ, այլ խարկանքով հայ զինուորներուն զէնքը առաւ եւ զանոնք գործածեց իբրեւ գրաստ ու ճամբաներու շինութեան: Թուրքը ծաղրեց հայ կնոջ ամօթխածութիւնը, ան նոյն իսկ մանուկները հաւաքելով տափարակ դաշտի մը մէջ ձիարշաւ սարքեց, փշրելով անոնց գանկերը: Վայրի գազանները անգիտակցաբար կը կատարեն ոճիրներ, իսկ Թուրքը գիտակցաբար կատարեց: Պիտի գայ այն օրը որ իր մեղքերը պիտի քաւէ նոյն ձեւով: Ներկայիս անոր պակասը մենք կը լրացնենք մեր երկպառակութեամբ, դժբախտաբար: Մէկ միլիոն նահատակներու յիշատակը չմթափեցուց մեզ: Բոլոր ազգերը ունին վրէժխնդրական ոգի, քու երախայիդ եթէ կրցար վրէժ ներշնչել, կը յաջողիս, եթէ ոչ կորսուած ես ու կը մոռնաս ամէն բան»:

Պ. Քիւրքճեանի սաներուն նուագախումբը հնչեցուց մահուան քայլերգը: Երեք հայ աղջիկներ, մէկը եռագոյնով, մէկը սեւ շղարշով պատած ծաղկեպսակով եւ միւսը հրացանը ուսը ձգած, յամրաքայլ նուագի ընկերակցութեամբ յառաջանալով դէպի բեմը յարգանքով եւ ծունկի գալով ծաղկեպսակը դրին մահարձանին վրայ, քանի մը վայրկեան լռութեամբ: Օրուան պատշաճ արտասանութիւններ ըրին օրիորդներ Ս. Սուլեան, Երանուհի Բարթամեան, նաեւ սկաուտ Քիրէճեան եւ Հ. Զքուրեան, Պ. Աղատ Սէրէնկիւլեան: Օր. Ա. Սէրէնկիւլեան երգեց «Լռեց ամպերը»: Երգչախումբը «Հայ աղջինք եղբարք» եւ «Կիլիկիա» երգեց: «Մասիս» մարզական միութեան վարիչը բանաւոր պատճառով բացակայելուն համար, կը խնդրէր թաղականութենէն որ իր թարգմանը հանդիսանայ օրուան մեծ տօնին:

Վերջին խօսքը տրուեցաւ հոգեւոր հօվիւ Ե. քհյ. Մխիթարեանի, որ ըսաւ.— «Երբ բաժնուեցայ մօրմէս, վերջին խօսքն եղաւ,— «Գնա, տղաս այն ճամբէն, ուրկէ գացին քու հայրը եւ ուրիշներ: Չմոռնաս քու գերդաստանդ եւ քու ազգդ, եթէ ողջ մընացիր, լուծէ անոնց վրէժը»: Մայրերուն խրատը գրահաւորեց մեզ»:

Հանդէսը փակուեցաւ ժամը 6ին, նախագահի համերաշխութեան յորդորներով, մինչ երգչախումբը կ'երգէր օրուան պատշաճ երգեր:

Զնդի

կազմեց եւ խորհրդարանը միաձայնութեամբ վարիչ նշանակեց զայն, մինչեւ սահմանադրութեան յայտարարութիւնը (1922): Մերժեց նախագահութեան պաշտօնը, չհաւնելով սահմանադրութեան: 1926 մայիսին պետական հարուած մը փորձեց, նորէն մերժելով նախագահութիւնը, եւ դարձաւ վարչապետ եւ պատերազմական նախարար: Ինքզինքը դիկտատոր հռչակեց եւ այդ հանգամանքը պահեց մինչեւ իր մահը:

Ցարական Ռուսաստանի հանդէպ իր սնուցած ատելութիւնը հասկնալու համար, կը բաւէ յիշել թէ՝ ռուսեւճափոնական պատերազմի ատեն, երբ Լոնտոն կը գտնուէր, Փիլզուտսքի Թօքիօ գնաց, խնդրելու որ Լեհաստանը զինեն, Ռուսիոյ դէմ կռուելու համար: Ճափոնական կառավարութիւնը մերժեց:

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ (համեմատական) վերջացան կիրակի օր: Աջակողմեան թերթերը կը յայտնեն թէ «Փարիզ կը պահէ իր ազգային մեծամասնութիւնը» եւ թէ «հանրապետական կեդրոնացումը վտարեց միացեալ ճակատը, շատ մը քաղաքներու մէջ»: Իսկ ընկերվարական եւ համայնավար թերթերը կը ծանուցանեն թէ «փաշականութիւնը պարտուեցաւ»: Փարիզի քաղաքապետական խորհուրդին մէջ ընկերվարականները վեց աթոռ շահեցան երեք լրացեալի դէմ, իսկ համայնավարները՝ եօթը նոր աթոռ: Ընտրուեցաւ նաեւ Պ. Էռիօ, Լիոնի քաղաքապետը: Ընկերվարականները պարտուեցան Կրընոպլի մէջ: «Իւմանիթէ» եւս մեծատառ կ'աւետէ «ազատութեան յաղթանակը»:

ԻՏԱԼԻՈՅ ԵՒ ՀԱԲԷՇԻՍՏԱՆԻ վէճը խաղաղութեամբ կարգադրելու համար, բարեխօսութեան ծրագիր մը կ'որոճան Անգլիա եւ Ֆրանսա: Շուտով երկուքը մէկ պիտի դիմեն Հռոմ, ոչ թէ ճնշում բանեցնելու, այլ խնդրելու որ իրաւարարութեան դիմեն, որպէսզի կացութիւնը չծանրանայ:

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ որ տեղի կ'ունենար Պուքրէշի մէջ, վերջացաւ յաջողութեամբ: Այս առթիւ զրոյց կը շրջի թէ Յունաստանի արտաքին նախարարը երկու անգամ այցելած է էլիզապէթ թագուհիին, որ Կարոլ թագաւորին քոյրն է եւ Եօրկիօս թագաւորին կինը, զանոնք հաշտեցնելու համար: Կ'ենթադրուի թէ խնդիրը կապ ունի Յունաստանի միապետութեան վերահաստատման հետ:

ՔՈԼԵՐԱՅԻ ԵՒ ԺԱՆՏԱՏԵՆԴԻ շիճուկին հնարիչը, գերմանացի փրոֆ. Վիլհէլմ Քոլլէ, մեռաւ 67 տարեկան հասակին մէջ: Համաշխարհային համբաւ ունէր եւ հեղինակն էր բազմաթիւ մանրէաբանական եւ քիմիագիտական գիրքերու:

Ց. — *Փարիզ եւ արուարձաններ*

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶԻ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ԿՈՄԻՏԷՆԵՐՈՒ *խառն նիստը տեղի կ'ունենայ այս հինգշաբթի* (16 *Մայիս*) *երեկոյ ժամը* 8.30*ին,* Café au Clair de Lune*ի վերնայարկը, Փլաս տ'Իթալի: Կարեւոր զեկոյց:*

Կոմիտէներու ոչ-անդամ ընկերները կըրնան ներկայ ըլլալ:

«ԱՐԱՄ» Ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այս Ուրբաթ երեկոյեան ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այսօր Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին. 181, Գուր Լաֆայէթ «Զարդարեան» Գրադարանը:

ՍԷՆ-ԼՈՒ (Մարսէյլ) «Ակնունի» Ենթակոմիտէի ընդհ. անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

ՓԱՐԻԶԻ ԵԳԻՊՏԱՑԻ ԿՈՄԻՏԷՆ, ընկերներ՝

ՄԱՏԹԷՈՍ ԼԷՅԼԷԿԵԱՆԻ եւ ՆՇԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

մահապատիժի ջնջման առթիւ, կը սարքէ ընկերահամակրական խընջոյք մը, որ տեղի կ'ունենայ 19 Մայիս կիր. իրիկուան ժ.ը 6էն մինչեւ կէս գիշեր՝ Maison «Martin»*ի մէջ,* 120, Bld. Belleville (Métro: Belleville): *ՄՈՒՏՔ 10 ՖՐԱՆՔ (ճաշը մէջն ըլլալով):*

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԻՐԻՍ ՊԻԻԼՊԻԻԼԵԱՆԻ

ՎԱՂԸ, 15 ՄԱՅԻՍ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 21ԻՆ

Salle CHOPINի ՄԷՋ, **8, Rue Daru**.

Կը մասնակցին՝

Jacquin Nin, ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀ եւ **J. Clergue**

Յայտագիրը բաղկացած է.— Մէնտէլի, Մոցարտի, Շուպէրի, Շումանի, Ռօսինիի, Ֆ. Ֆօրէյի, Ժ. Նինի, Կոմիտաս Վարդապետի, Սպենդիարեանի *եւ* Գ. Ալէմշահի *կտորներէն:*

Տոմսերը կիշէն, երգահանդէսին օրը: Սրահին դռները կը բացուին ժ. 20.30ին:

Գին՝ 25, 20, 15, 10 եւ 5 Ֆրանք:

ՄԱՅԻՍ 8 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Salle Omnia Ciné Information

5, Bld. MONTMARTRE

Կը ցուցադրուի առաջին հայերէն խօսուն շարժանկարը

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Դերակատարութեամբ հայ արուեստագէտներու

Կը ցուցադրուի առանց դադարի

ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 11ԷՆ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 1

ԹԻԿՆԱԹՈՌ 3 — 5 ՖՐԱՆՔ

ՄԱՌՇԷՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Անգուգական ձերմակեղէններ, Peau d'Ange, գոմպինէզոն, շապիկներ, վարտիքներ, շըմիզիէներ, շըմիզ Lacoste եւյն. եւյն.:

կը ծախենք անմրցելի գիներով:

LEMETTRE FRÈRES

Վաճառանիշ «ELDAY», Մասնագէտ արտադրիչներ:

104, Rue Réaumur, Paris. Métro Sentier («Intransigeant»ի քովը):

Ապսպրանքները կը ղրկուին *contre remboursement*ով. եթէ կանխավճար մը տրուի:

Հայերու ժամադրավայրը

ճաշարան ՖԼՕՐԻԱ

61, Rue Monsieur le Prince, Paris (6)

Մէթրօ՝ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ *Հեռաձայն* **Danton: 52-73**

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՖԱՔԻՐ ԹԱՀՐԱ ՊԷՅ ԹՈՒԼՈՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 13ի Երկուշաբթիէն մինչեւ Մայիս 16ի գիշերը Casino de Toulon*ի մէջ, պիտի կատարէ ֆաքիրական իր հետաքրքրաշարժ փորձերը, որ այնքան աղմուկ հանած եւ հիացում պատճառած են: Ամէն օր ցերեկոյթ եւ երեկոյթ:*

Հոն բնակող Հայերուն համար առիթ մը զայն տեսնելու եւ գնահատելու համար:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԻՐԱՒՈՒՆՔԷ ԶՐԿՈՒՈՂՆԵՐՈՒՆ

Բոլոր այն Հայերը, որ ինքնութեան թուղթի վերանորոգման առթիւ աշխատանքի իրաւունքէ զրկուած են, կը հրաւիրուին իրենց անունները արձանագրել տալ Գաղթականաց Օֆիսներուն՝ **71, Avenue Kléber** կամ **15, Rue Jean Goujon.**

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Սէն-Լու (Մարսէյլ) Ակնունի ենթակոմիտէն իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկ. Հայկ Սէրէնկիւլեանի եւ իր պարագաներուն Պ. ՍՏԵՓԱՆ ՈՍԿԵԱՆԻ ղառնաղէտ մահուան առթիւ:

ՆԱՄԱԿ ՈՒՆԻՆ

Պ. Պ. Գրիգոր Իֆթիպալեան, Տիրան Ասլանեան *կամ քոյրը՝* Սաթենիկ Ռաֆայէլեան, Յոքթ. Մխեճեան, Պետրոս Գրիգորեան: *Դիմել Յառաջի վարչութեան:*

ԳԱՑԷՔ

CIGALE CINÉMA

60 Avenue de Saxe-LYON

Le Gérant: H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme, PARIS (13)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ընկերութեան Պոմոնի (Մարսէյլ) մասնաճիւղը Պ. ՍՏԵՓԱՆ ՈՍԿԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի ստացած է հետեւեալ գումարները, յատկացնելու համար Պէյրութի ճեմարանին: Ֆրանսահայ Կարմիր Խաչի մասնաճիւղ 100 ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Գ. Շահլամեաններէ 100 ֆրանք, Պոմոնի Թաղականութեան կողմէ 50 ֆրանք, Պոմոնի Համազգային մասնաճիւղի կողմէ 50 ֆրանք, Պ. Յակոբ Տոլպաշեանէ 35 ֆրանք:

×

Սէնթ Անթուանի (Մարսէյլ) Ս. Թադէոս Առաքեալ Թաղական խորհուրդը հրապարակաւ իր շնորհակալութիւնները կը յայտնէ Հայ Բարեգործական Ընդհ. Միութեան որ այս տարի 1500 ֆրանք բացառիկ նպաստ մը յատկացնելով, Թաղիս վարժարանը փրկեց փակուելու վտանգէն:

Շնորհակալութիւններ նաեւ Մարսէյլի յանձնաժողովի անդամներուն որոնք իրենց վրայ դրած պարտականութիւնները կատարեցին խղճմտօրէն: Քսան գործադուրկ ընտանիքներ նիւթական օժանդակութիւն ստացան Բարեգործականի ֆոնտէն:

(Կնիք)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (82)

ԽԱԶԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Գրեց՝ ՐԱՖՖԻ

Նա դեռ այնքան միամիտ էր, որ կարծում էր, թէ ամէն մարդ իրաւունք ունէր ինձ դատաւոր լինելու: Իսկ այն առաւօտ, երբ բանտը մտնում էր մի երիտասարդ ակնոցաւոր պարոն, նա վազեց, մօտեցաւ եւ գրկելով նրա ոտները, խնդրեց, որ իրան էլ թոյլ տան բանտը մտնելու եւ իւր «սիրելին» տեսնելու: Ակնոցաւոր պարոնը գթացաւ նրա վրայ, խոստացաւ, որ իսկոյն հրաման կ'առնէ բանտապահից: Նա կատարեց իւր խոստմունքը, քանի րոպէից յետոյ նրան ներս թողեցին:

Որքան մխիթարական լինէր իմ դժբախտութեան տխուր ժամերում տեսնել իմ մօտ Նէնէին, որքան տիրաժան լինէր նրա ծայրայեղ անձնազոհութիւնը, այսու ամենայնիւ, ես մըտածում էի. «միթէ՞ ես արժեմ դրան ... ի՞նչով է մեղաւոր այդ անմեղ աղջիկը, որ տանջւում է մի չարագործի համար ... ի՞նչու ես ձգեցի նրա սըրտում այն սրբազան կայծը, որ այնքան բոցավառուեցաւ, որ այնքան բորբոքուեցաւ, մինչեւ խելքից հանեց նրան ... ինչո՞ւ ես խլեցի նրա հանգստութիւնը ...: Այդ բնութեան աղատ որդին, որի ցեղին վիճակուած է կեանքի անհոգ եւ աւելի ուրախ բաժինը, գուցէ աւելի բախտաւոր կը լինէր, եթէ չհանդիպէր ինձ ... ի՞նչու ես թշուառացրի նրան ..: Աւելի լաւ չէ՞ր լինի, որ հէնց այն օրը, երբ ես նրա կեանքը ազատեցի եղեռնագործի ձեռքից, բաց թողնէի նրան: Նա կը գնար, աշխարհը լայն ու արձակ է ցիգանուհու համար,— կը գնար եւ իւր համար նոր բախտ կ'որոնէր »...:

Արդէն ուշ էր ... այդ բոլորը պէտք էր անցած համարել ... ես միայն հարցրի.

— Ի՞նչու եկար դու, ի՞նչու չմնացիր հօրս մօտ, նա բարի մարդ էր, կը պահէր, կը պահպանէր քեզ:

Դժբախտները ամէն մի դժբախտութեան դէպքերում այն քաղաքավարական ձեւերը չգիտեն, որ պահպանում են բախտաւորները միայն: Նէնէն բոլորովին պարզ կերպով պատասխանեց.

— Հայրդ մեռաւ, նա մեռաւ հէնց այն օրը, երբ իմացաւ, որ դու կալանաւորուած ես:

Այդ բօթը սարսափելի ներգործութիւն ունեցաւ իմ վրայ: Նա մեռաւ իմ պատճառով, մոլորեալ որդու պատճառով, ես նրան մահուանը պարտական էի ...:

Նէնէն չնկատեց իմ խռովութիւնը, շարունակեց պատմել:

— Այն առաւօտը, երբ դու հեռացար խրճթից եւ խոստացար, թէ երեկոյեան կը վերադառնաս, մենք անհամբեր սպասում էինք քեզ, Արեւը մտաւ, օրը մթնեց, բայց դու չվերադարձար: Ամբողջ գիշերը չքնեցինք, հէնց նըստած սպասում էինք քեզ: Ցետոյ հայրըդ ինձ իւր հետ առնելով, գնացինք այն «աւազակների» բնակարանի մօտ, տեսանք՝ նրանց տնակը այրուած էր, ոչ ոք չկար այնտեղ, ամայի էր: Երբ յետ դարձանք, անտառում պատահեց մեզ մի խոզարած. Նա պատմեց ինչ էր պատահել: Երբ հայրդ լսեց նրա պատմութիւնը, իսկոյն թուլացաւ եւ ցած ընկաւ: Ես եւ խոզարածը հազիւ կարողացանք նրան ուշքի բերել եւ հասցրինք մինչեւ խրճիթը: Նոյն գիշերը նա սաստիկ ջերմի մէջ էր. առաւօտեան նրա մարմինը գտանք բոլորովին սառած: Ես եւ պառաւը թաղեցինք մարմինը խրճթից ոչ այնքան հեռու մի ծառի տակ: Ցիշո՞ւմ ես այն եղեւինը որ դու մինչեւ նրա մօտ թոյլ էիր տուել ինձ հեռանալ խրճթից :

— Ցիշում եմ ... պատասխանեցի ես բոլորովին մեքենաբար:

— Այնուհետեւ ես վճռեցի գալ քո ետեւից եւ որոնել քեզ: Ես հիմա ամէն տեղ կը գնամ. ես հիմա էլ չեմ վախենում: Պառաւը ինձ չէր ուզում թողնել, ասում էր՝ մնա ինձ մօտ, աչքիս լոյսի նման կը պահեմ քեզ: Նա ինձ շատ էր սիրում. Նա քեզ էլ շատ էր սիրում, այնքան լաց եղաւ որ ...

— Ի՞նչու չմնացիր նրա մօտ:

— Քեզ ի՞նչպէս թողնէի ...:

— Ես մի օր կը վերադառնայի, քեզ դարձեալ կը գտնէի ... մենք դարձեալ միասին կը լինէինք ...:

— Ոչ, ես գիտեմ, ես բոլորը գիտեմ

(Շար.)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 - 70

(ԵՐԹԵԼԻԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ ԵՒԱՄՍԵԱՅ

Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
15
ՄԱՅԻՍ
MERCREDI
15 Mai
1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2805 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

«ԳԱԲՐԻԷԼ ՀՐԵՇՏԱԿԱՊԵՏԸ ԵԿԱՒ...»

»»»··«««

Օրերով մտածէիք, ապահովաբար ձեր մտքէն չպիտի անց – նէր այս չարաչուք բացատրութիւնը, խտացնելու համար օրուան տագնապը:

— «Գաբրիէլ Հրեշտակապետը եկաւ ...»:

Մարսէյլի մեր թղթակիցն էր որ կը գրէր, երէկ, ներկայացնելով Սէն – Շարլ գործարանի վարչութեան վերջին տնօրինու – թիւնը:

— «Բանուոր մը կը պատմէր,— վերակացուն երբ ներս կու – գայ, դող մը կ'առնէ մեր ներսը: Կ'ըսենք իրարու.— «Գաբրիէլ հրեշտակապետը եկաւ. արդեօ՞ք որո՞ւն հոգին պիտի առնէ»:

Գիտէք եղած տնօրինութիւնը,— Շաքարի գործարանին վար – չութիւնը, 10 առ հարիւրի օրէնքին առթիւ, բանակցելով կառա – վարութեան հետ, բացառաբար ընդունիլ տուեր է 20 առ հարիւր: Մինչեւ մայիս 12 պիտի հանուին 43 օտարականներ: Մինչեւ նո – յեմբեր 12 այս թիւը պիտ է հասնի 200ի:

Ուրիշ խօսքով, մինչեւ մայիս 12 պիտի պահեն հարիւրին 25, այնուհետեւ 20 առ հարիւր, նախապատերազմեան տալով հին բան – ուորներուն: (Գործարանի եւ հայ բանուորներու կացութեան մա – սին մանրամասնութիւններ՝ յաջորդով):

Մանր լուր մը եւս, նոյնքան չարաչուք, — Հանուած բան – ուորներուն տեղ Իտալացիներ եւ Ալժերիացիներ կ'առնուին:

Որքան կը յիշենք, երկու հարիւրի մէջ է այս հաստատու – թեան հայ բանուորներուն համրանքը:

Իսկ այս՝ տակաւին մէկ դէպք է, եւ միայն մէկ հաստատու – թեան խնդիրը:

«Մաքրագործումը» կը շարունակուի ամէն կողմ, եւ նոյնքան չարագուշակ լուրեր չըլլան կ'ընեն թերթէ թերթ, բերնէ բերան:

Երէկ Անիէռէն կը հաղորդէին թէ ոստիկանական տեսչութիւ – նը մինչեւ հիմա կանչած է Ա.—ի տուները, վերահաստատելով 21 անձերու աշխատուորի արտօնագիրը, իսկ զրկելով 19 անձեր (մեծ մասը կին):

Նոյն աղբիւրէն կը հաղորդեն թէ Փարիզի եւ արուարձաննե – րու մէջ արդէն զրկուած են աւելի քան 300 աշխատաւորներ: (Մի – ացեալ Ցանձնաժողովին մէջ կը հաւաստէին թէ մինչեւ մայիս 2 Դաղթ. գրասենեակին դիմած են 52 զրկուածներ,— Ա.—է չար – քէն: Ուրեմն չէ՞ն արձանագրուած ...):

✕

Կարելի չէ ծածկել կացութեան ծանրութիւնը, պահելով բո – լոր համեմատութիւնները:

Մանաւանդ որ, տակաւին չէ վերջացած չարքը, թէեւ Փարիզի մէջ հրաւէրը ուղղուած է արդէն մինչեւ U. տառը (մայիս 10–18), իսկ պատասխանները կը հասնին շատ ուշ, մանրակրկիտ տու – գումներէ յետոյ:

Այս տողերը գրած տեղեկութիւն չունինք թէ Միացեալ Ցանձնաժողովը ի՛նչ նոր ձեռնարկներ կատարած կամ ազդու մի – ջոցներ խորհած է:

Ամէն պարագայի մէջ, մեր պարտականութիւնն է միշտ ար – թուն պահել հանրային կարծիքը, եւ օրը օրին յիշեցնել կորովի, մեթոտիկ աշխատանքի պահանջը:

Անշուշտ բոլորովին ապարդիւն չեն անցած զանազան դիմում – ներն ու ձեռնարկները: Այլապէս, աւելի վրդովիչ կացութեան մը առջեւ պիտի գտնուէինք:

Միւս կողմէ, միամտութիւն է կարծել թէ մեր բոլոր պահանջ – ները գոհացում կրնան գտնել, պարզապէս մեր սեւ աչքերուն կամ «ծառայութեանց» համար:

Սակայն, չմոռնանք որ եղածը անբաւական է, թերի եւ պա – տահական: Եթէ կ'ուզէք, քիչ մըն ալ վարանում:

Կացութիւնը կը պահանջէ անկարելին փորձել, չարիքը սահ – մանափակելու համար:

Միացեալի նոյն ժողովին մէջ, եռանդուն ապայ մը, Պ. Ար – տաւազդ Ճանճեան, կը յայտարարէր, երբ կը հարցնէին թէ Ցանճ – նաժողովը ի՞նչ առաջադրութիւններ ունի ապագային համար.

— Աշխատանքի իրաւունքէն զրկուածներուն ձեռքէն պիտի բռնենք եւ պիտի երթանք աշխատանքի նախարարութիւն, մինչեւ որ անոնց համար աշխատանքի թուղթ առնենք:

Անշուշտ ճարտասանական դարձուածք մը չէ այս: Ոչ ալ մենք տառական իմաստով կ'առնենք զայն, կամ կը սպասենք որ լուսինը մեր ոտքերը բերեն:

Մենք այդ յայտարարութեան մէջ կ'ուզենք տեսնել յարատե – ւելու եւ վերջին ճիգերը փորձելու ձգտումը:

Արդ, Միացեալ Ցանձնաժողովը այդպիսի արտադրութիւն չի ցուցներ, դառնալով իր գործերէն եւ երեւոյթներէն:

Օրինակ, ինչո՞ւ չեն փորձեր «ժիթթասիօն» մը, տեղական մա – մուլին մէջ: (Մինչեւ հիմա ինչ որ եղաւ, հետեւանք էր իրենց՝ Ֆրանսերէն թերթերու նախաձեռնութեան, թեր կամ դէմ, բայց միշտ պատահական եւ հակասական):

Ցետոյ, ինչո՞ւ հիմնապէս չեն ուսումնասիրեր բոլոր տրա – մադրելի միջոցները, աւելի ուժ տալու համար իրենց նոր ձեռ – նարկներուն:

Եւ վերջապէս, ինչո՞ւ հրապարակ չեն իջներ,— միշտ պիտի յիշեցնենք այս պահանջը — ոչ միայն վաւերական տեղեկութիւն – ներ հաղորդելու, այլ եւ տագնապահար ժողովուրդին ձայնը լսե – լու, բոլոր ցաւերը անձամբ, կենդանի ձայնով իմանալու, թուա – նշան եւ նիւթ հաւաքելու, լուսաբանելու եւ լուսաբանուելու հա – մար:

Եւ այս՝ ոչ միայն Փարիզի, այլ եւ գաւառի մէջ, ուր առտուն կանուխ արթնցողը ձի կը խաղցնէ:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆԺԱՄ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ՄԷՋ

Փառաւոր ընդունելութիւն եւ ջերմագին ճառեր

— •• —

ՆՈՐ ԲԱՆԱՁԷ՞Ի ՄԸ ԳՏՆՈՒԱԾ Է ԲԱԶՄԱԿՈՂՄԱՆԻ ԴԱՇԻՆՔԻ ՀԱՄԱՐ

Ինչպէս գրած էինք, Պ. Լաւալ Մոսկուա հասաւ երկուշաբթի առտու, եւ ընդունուեցաւ մեծ հանդիսաւորութեամբ: Օդանաւեր դիմաւորելու գացած էին կառախառնուրդը: Կայարանը զարդարուած էր երկու երկիրներու դրօշներով: Պ. Լաւալ ընդունուեցաւ Պ. Լիթվինովի եւ անոր օդնականին, ինչպէս եւ խոր – հրդային բարձրաստիճան անձնաւորութեանց կողմէ, որոնց մէջ կը գտնուէր նաեւ Փարիզի դեսպանը: Ներկայ էին Ֆրանսական դեսպանը, դեսպանատան բոլոր պաշտօնեաները եւ օտար ներկայացուցիչներ: Լեհական դեսպանը ներս – դութիւն խնդրած էր սուգի պատճառով:

Պ. Լիթվինովի բարեգալուստի խօսքերէն վերջը, Պ. Լաւալ քանի մը յայ – տարարութիւններ ըրաւ ձայնարձակին առջեւ, չեչտելով.

— *Խաղաղութեան համար է որ Մոսկուա կուգամ: Իմ հայրենակիցներս ալ ինձի հետ պիտի ուրախանան ինձի եղած այնքան սիրալիր ընդունելութեան համար:*

Հաւաքուած բազմութիւնը կը ծափահարէր Ֆրանսայի ներկայացուցիչը: Ամբողջ ճամբուն վրայ երթեւեկը դադրած էր եւ կարգապահութիւնը չատ խիստ: Պ. Լաւալ եւ իր հետեւորդները անմիջապէս դային Սփերլիոնովկայի պալատը, որ իրենց տրամադրութեան տակ դրուած է արտաքին գործավարու – թեան կողմէ: Քիչ մը հանգստանալէ յետոյ, Պ. Լաւալ եւ իր գործակիցները դային Ֆրանսական դեսպանատուն: Ժամը 3.30ին տեղի ունեցաւ Պ. Լաւալի եւ Պ. Լիթվինովի առաջին խօսակցութիւնը, արտաքին գործերու պաշտօնա – տան մէջ: Որ եւ է զեկոյց չհրատարակուեցաւ այս առաջին տեսակցութեան մասին: Կը հաւատան թէ Պ. Փիէռ Լաւալ տեղեկութիւններ հաղորդած է Վարչապետ այցելութեան մասին, յետոյ քննուած է Ֆրանքեւխորհրդային դաշնագրին վաւերացման խնդիրը: Վերջապէս, խորհրդակցութիւններ կա – տարուած են արեւելեան Եւրոպայի շրջանային Դաշինքի մը ծրագրի մասին:

Այս խօսակցութենէն յետոյ, որոնք չատ սիրալիր հանդամանք ունէին, Պ. Լաւալ այցելեց Լէնինի դամբարանը, կարմիր Հրապարակին վրայ, իսկ դի – շերը ճաշի հրաւիրուեցաւ արտաքին գործերու պաշտօնատան մէջ:

Խորհրդային մամուլը խանդավառութեամբ կ'ողջունէ Ֆրանսայի ներ – կայացուցիչը: Պ. Ռատէք երկար յօդուած մը հրատարակելով «Իզվեստիայի» մէջ, կը բացատրէ թէ Ֆրանքեւխորհրդային դաշնագիրը չի ձգտիր ստրկացնել կամ պատակել Գերմանիան, այլ միայն ապահովել խաղաղութիւնը: Յօդուա – ծագիրը կը հերքէ գերմանական մամուլին այն վերագրումը թէ ներկայ դաշ – նագիրը յարեւմտեան է նախապատերազմեան Ֆրանքեւռուս դինակցութեան, քանի որ միայն պաշտպանողական նպատակներ ունի: Այս առթիւ, Ռատէք բոլշեւիկեան տեսակէտով կը պաշտպանէ դրամատիրական պետութեանց հետ կնքուած դինակցութիւնները, վկայութեան կանչելով Լէնինը, որ ըսած է.— «Երբեմն անհրաժեշտ է գործառնութիւններ կատարել կարգ մը դրամատիրա – կան ազգերու հետ, ի դերեւ հանելու համար ուրիշներու յարձակողական նպա – տակները»:

«Ժուռնալ ար Մոսկու», Ֆրանսերէն չաբաթաթերթը, իր խմբագրականը նուիրելով Պ. Լաւալի այցելութեան, կը գրէ.

— *«Ֆրանսայի նախարարին Մոսկուա այցելութիւնը քաղաքական մեծ նը – շանակութիւն ունի: 1935 մայիս 13ը ոչ միայն յիշատակելի թուական մը պիտի կազմէ Ֆրանքեւխորհրդային յարաբերութեանց մէջ, այլեւ կարեւոր քայլ մը՝ միջազգային կացութեան ընդհանուր զարգացման մէջ»:*

⁂ Անգլեւամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ Պ. Պ. Լաւալի եւ Լիթվինովի առաջին խօսակցութեան առթիւ, որ տեւեց 90 վայրկեան, քննուած է հետեւ – եալ խնդիրը.— կազմել ոչ – յարձակման դաշինք մը արեւելեան Եւրոպայի ա – պահովութեան մասին, որուն համաձայն ստորագրողները յանձն առնեն չօգ – նել որ եւ է նախայարձակ պետութեան:

Երկու ներկայացուցիչներուն թաժակառները

Արտաքին գործերու պաշտօնատան մէջ արուած հացկերոյթին առթիւ, Պ. Լիթվինով բաժակ պարպելով ի պատիւ Պ. Լաւալի, չեչտեց թէ «փոխադարձ ալակցութեան դաշնագրին ստորագրութիւնը երկրորդ ուղենիշ մը կը կազմէ Ֆրանքեւխորհրդային յարաբերութեանց զարգացման ճամբուն վրայ, առաջինն ըլլալով 1932ի դաշնագրին կնքումը՝ Պ. Լաւալի հետ»: Ցետոյ պատմեց թէ Ֆրանսայի կողմէ բանակցութիւնները կատարուեցան երեք արտաքին նախա – րարներու կողմէ, որոնք կը ներկայացնէին քաղաքական մտածողութեան երեք տարբեր երանգներ: «Այս պարագան մեզի համար կը բարձրացնէ դաշինքին արժէքը»: Պ. Լիթվինով չեչտեց թէ դաշնագիրը խաղաղութեան գործիք մըն է, ոչ օթի դէմ ուղղուած, եւ բաց՝ բոլոր անոնց առջեւ որոնք միեւնոյն նպա – տակին կը ձգտին: Վերջացնելով, արտաքին գործավարը յոյս յայտնեց թէ դաշնագիրը պիտի կազմէ ոչ թէ վախճանը, այլ սկզբնաւորութիւնը սերտ գոր – ծակցութեան մը՝ Ֆրանսայի եւ Ա. Միութեան միջեւ:

Պ. Լաւալ իր կարգին բաժակ պարպելով, ըսաւ.

— «Դուք լաւ բնորոշեցիք այս դաշնագրին իմաստը: Այն բառերը որոնցմով ամմանեցիք Սորհրդային Միութեան քաղաքականութիւնը, կ'ապացուցանեն նուա ժողովուրդին խորունկ բաղձանքը ստանձնելու իր պատասխանատուու – թիւնը Եւրոպայի ապահովութեան կազմակերպութեան մէջ: Մենք խաղաղու – թեան գործիք մըն էր որ սեղմեցինք: Մենք, դուք եւ ես, կը ներկայացնենք երկու մեծ ժողովուրդներ: Անոնք միեւնոյն եղանակով չեն ըմբռներ իրենց խ – ոչտը, տարբեր են իրենց վարչաձեւերը, բայց հոգի կայ մը կը միացնէ զա – նոնք, որ կը բացատրէ եւ կ'արդարացնէ այն դաշինքը զոր ստորագրեցինք եւ իմ ներկայութիւնս Մոսկուայի մէջ,— իրենց խորունկ ակրը խաղաղութեան համար: Ամէն հոգի տեսլեր ունի որոնք իրեն յատուկ են,— հաւասար հոգ մը ապահովելու իր պատիւը եւ արժանիքը, եւ ամէն երկիր ունի նաեւ պարտակա – նութիւն՝ իր աշակցութիւնը բերելու միջազգային համերաշխութեան հաւա – քական գործին: Որովհետեւ խաղաղութիւնը անբաժանելի է, մենք պէտք է վերանորոգենք մեր կոչը բոլոր կառավարութեանց եւ բոլոր ժողովուրդնե – րուն, որպէսզի լսուի»:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ՀԻՆ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆ»

— o —

Վերջերս թուրք խմբագիրներ եւ ե – րեսփոխաններ այցելեր են Գերմանիա արժանանալով մեծ պատիւներու: Մասնակցեր են զանազան հանդիսու – թեանց, ինչպէս եւ մայիս մէկի մեծ տօնակատարութեանց Թէմփելհոֆր պերլինեան օդակայանի օթեակներէն: Այցելեր են ազգագիտական թանգա – րանը, ուր իրենց ցոյց տրուեր է թու – րանեան պեղումներու արդիւնքը, ո – րոնք թուրք պատմութեան համար մեծ կարեւորութիւն ունին:

Պերլինի օտարականներու ակում – բին մէջ պետ. խորհրդական Ֆունկ ճառ մը խօսելով յայտարարած է.

— Գերմանիա սիրով կ'ընդունի օ – տար հիւրեր որոնք կուգան ճանչնա – լու երիտասարդ Գերմանիան իր նոր վերելքին մէջ: Եթէ արտասահմանը ճանչնար Գերմանիան այնպէս ինչպէս որ է, անհասկացողութիւններ տեղի չէին ունենար: Գերմանիա չէ մոռցած Թուրքիոյ բարեկամութիւնը եւ ընդհ. պատերազմի զինուորական եղբայրու – թիւնը:

Ցետոյ բանախօսը յոյս յայտնած է որ Թուրքիա աւելի հասկացողութիւն ցոյց պիտի տայ Գերմանիոյ հանդէպ, *քան մինչեւ հիմա եղած է այլ*, եւ ե – րեք անգամ կեցցէ գոչելով Քամալ Ա – թաթիւրքի համար, վերջացուցած է իր խօսքերը:

Թուրք լրագրողները ընդունուած են նաեւ Պերլինի Քաղաքապետին կողմէ, եւ փոխանակուած են սիրալիր նա – ռեր:

Ուրեմն, մինչդեռ Ժընեւի արիսպա – գոսին նախագահը, Բիւշտիւ Արաս Տարտանէլի տետրակը բանալով Գեր – մանիոյ ի վնաս դրոշմաթուղթ կուտար եւ կը նպաստէր, ահա պաշտօնական այցելութիւն մը երեսփոխան – խմբա – գիր աւագանիէ մը բաղկացած, ատիր կ'ընծայէ ամրապնդելու «հին բարե – կամութիւն» մը...

Թուրքերը իսկապէս լաւ հաղարա – գէտներ են: Կրնանք դեռ շատ բան սորվիլ անոնցմէ, այս ասպարէզին մէջ:

ՍԼԱՒ

Փորձեր օդանաւային յարձակման դէմ

Երէկ, երեքշաբթի, տեղի ունեցան կրաւորական պաշտպանութեան փոր – ձերը, օդանաւային յարձակման դէմ: Առաուան ժամը 10ին հնչեցին 36 չեփոր – ները եւ զազարաթ սուլիչներ, ամբողջ Փարիզի մէջ, ծանուցանելու համար թշ – նամի օդանաւերու ժամանումը: Ժամը 10.45ին նոյն չեփորները հաղորդեցին թէ վտանգը անցած է: Գիշերը, աւելի ճիշդ կէս գիշերէն յետոյ ժամը 2.30ին, նորէն վտանգի ազդանշանը արուեցաւ, որպէսզի անմիջապէս մարեն բոլոր լոյ – սերը, հանրային թէ անհատական, գործարան, տուն, փողոց, սրճարան, կաթ եւայլն: Փորձը կեդրոնացած էր Սէնի ձախ ափին վրայ եւ 16րդ թաղամասին մէջ, Պուլոնեի անտառն ալ մէջն ըլլալով: Անասնաւորները ենթակայ են 16էն 200 ֆրանք տուգանքի, կրկնութեան պարագային 6 օրէն մէկ ամիս բանտար – կութեան:

Մարսէյլի տանտիրոջի յարմանկարը վտանգա

Արուաթ ամաբեկիչներուն հարցաքննութեան առաջին օրէն, պաշտպան փաստաբանները պահանջած էին որ ներկայացուի դէպքին առթիւ քաշուած չարժանկարը, որպէսզի կարելի ըլլայ կարգ մը տուգումներ կատարել: Փաս – տաբան Պ. Տէպօն, որ Ամերիկայի Արուաթներու ազգային ընկերակցութեան կողմէ ներկայացուած էր իբրեւ միակ պաշտպան, միեւնոյն պահանջը դրաւ: Մանաւորապէս կ'ուզէին ճշդել թէ ամբաստանեալներէն Միս Քրայ Քանը – պիէռ կը գտնուէր դէպքի պահուն: Միեւնոյն ատեն, փաստաբանը կ'ուզէր ապացուցանել թէ բոլոր դնդակները, եւ մասնաւորապէս այն որ սպաննեց Պ. Պաթիւն, արքայասպան Քլէմէնի կողմէ արձակուած չէր:

Դոհացում տալով այս պահանջին, դատաւորները որոշեցին որ չարժանկա – րը ներկայացուի երկուշաբթի օր: Ատոր համար սինէմայի սրահ մը չվարձե – ցին, այլ գոհացան Մարսէյլի քաղաքային դատարանի մէկ սենեակով, ուր տե – ղացի մեքենավար մը կանչեցին: Ներկայ էին ամբաստանեալները, իրենց փաս – տաբանը եւ դատաւորները:

Շարժանկարը ներկայացուեցաւ մէկ անգամ, յետոյ գործողութիւնը վեր – սկսաւ, չամբարաւ չարունակուելու համար:

Երբ հասան բուն մահափորձին, չարժանկարին մաշկը (փլիքըլ) բռնկե – ցաւ եւ հակառակ մեքենավարին ջանքերուն, ամբողջովին ոչնչացաւ: Պաշտպան փաստաբանը կրցաւ տուգել թէ գնդակ Միս Քրայ չէր երեւար պատկերին մէջ, Այժմ կը խորհի ուրիշ ժապաւէններ գտնել, քանի որ կ'ըսեն թէ արտասահ – մանի մէջ ալ կը գտնուի: Այս խնդիրն ալ պատճառ պիտի ըլլայ որ դատավա – րութիւնը յետաձգուի: Չի կարծուիր որ կարելի ըլլայ յուլիսին սկսիլ դատը:

Պաշտպան փաստաբանը Թորինօ գացած է, տեսակցելու համար Ուսթաչե – ներու վարիչին, Տօքթ. Անթէ Փավկլիչի հետ:

Մարագահաս Փիզուտսկիի կտակը

Ամբողջ Լեհաստան կը սգայ իր երեքթեայ հերոսին մահը: Վարչապետի բոլոր թերթերը սեւ չրջանակով հրատարակուեցան, բացի «Կազէթա Վարչա – ւսքա» թերթէն (ընդդիմադիր), որ գոհացաւ միայն պաշտօնական դիմոյդը հրատարակելով:

Հանդուցեալ մարագահաս իր բաղձանքին համաձայն պիտի թաղուի Վա – վէլի դղեակին մէջ, որ Լեհաստանի պանթէոնն է եւ ուր թաղուած են նաեւ Սո – պիէսքի, Քոշուիշքօ, Միցքեվիչ եւ ուրիշ ազգային փառքեր: Նախարարական խորհուրդին որոշումով, այն նախարարները որ կ'ուզեն տեւական մեծարանք մը ընծայել, փոխան ծաղկեպսակի դրամ պիտի տան, որպէսզի դամբարան մը չինուի Քրաքովիոյ չրջանակները: Կ'ըսուի թէ Փիլսուտսքի կտակ բրած է որ իր սիրտը դրուի սափորի մը մէջ եւ դեպեզուի Վիլնայի մէկ եկեղեցիին մէջ, ուր պիտի փոխադրուի նաեւ մօրը մարմինը: Ցետոյ, կ'ըսուի թէ իր ուղեղը կտակած է Վարչապետի մարզադիտական կաճառին: Ազգային սուգը պիտի տեւէ վեց չաբաթ: Վարչապետի համախորհուրդը փակուեցաւ ցնոր անօրինութիւն:

Հապէշիստան կը քաղաքական իտալական պատրաստութենց դէմ

Հապէշական կառավարութիւնը մայիս 13ին ծանուցագիր մը յանձնեց Ազ – գերու Դաշնակցութեան, դիտել տալով թէ «պինուորական պատրաստութիւն – ները կասկած չեն ձգեր իտալական կառավարութեան թշնամական դիտաւոր – ութիւններուն»: Ծանուցագիրը, որ նկատի պիտի առնուի Ա. Դ. Սորհուրդի մա – յիս 20ի նիստին մէջ, կը վերջանայ հետեւեալ բառերով.— «Իր պատաս – խանութեան այս տագնապալի պահուն, եթովպական կառավարութիւնը չերմապէս կոչ կ'ընէ Ա. Դ. Սորհուրդին, որպէսզի չարգուի եւ չարձակման դէմ պաշտ –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍՊԱՍՈՒՄ ԵՆՔ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԿՈՉԸ

— ո —

Ե.- ԵՐԿ ՏԱՐԻ ՏԱՌԱՊԱՏ

ՊԱՐՈՆ Ա. ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

(Խոսվածք մեկնելիս)

Ես ուզում եմ ասել մի քանի խոսք մեր հեռավոր հայրենիքի մասին, որտեղ ես ծնվել եմ, ապրել եմ 15 տարի և որտեղից ստիպված եղել եմ հեռանալ 1915 թվականին։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՏԵՍՈՒՉԻՆ ՄԱՀԸ

— o —

Ապրիլ 23ին, Երեւանի մէջ մեռաւ Հայաստանի համալսարանի տեսուչ Տիգրան Մուշեղեան:

Ծնած էր 1886ին, Վաղարշապատ: Նախնական կրթութիւնը ստացած էր Երեւանի գիմնազիոնին մէջ: 1912ին կ'աւարտէ Փեթրոկրատի համալսարանին կենսաբանական գիտութեանց բաժինը, եւ կը նուիրուի մանկավարժութեան:

Անդամ էր էս-էր կուսակցութեան, 1918ին կը հրաժարի եւ կը յարի բոլշեւիկներուն: 1919ին կ'արտաքսուի Հայաստանէն: Կը մեկնի Թիֆլիզ: Վարչաձեւի փոփոխութենէն վերջ առաջիններէն է, որ Հայաստան կը վերադառնայ: 1921ին քաղաքացիական կռիւներու ընթացքին, կը ձերբակալուի եւ կը յանձնուի արտակարգ դատարանի:

Խորհրդային վարչաձեւի առաջին օրերուն, կը պաշտօնավարէ կրթական գործավարութեան մէջ: 1933ին կը նշանակուի Երեւանի համալսարանին տեսուչ: Նախագահն էր նաեւ Մարքսիզմի եւ Լէնինիզմի կաճառին բնագիտական բաժնին: Ինք էր որ հիմը դրաւ, 1921ին, «պիոներական» (արիներու) շարժման:

Բժշկական տեղեկագիրէն կ'իմանանք որ Մուշեղեան կը հիւանդանայ Ապրիլ 5ին, իբրեւ ախտաճանաչում՝ «թոքերու բորբոքում» (հաւանաբար հիւծախտ, որ կը վերջանայ péritonite tuberculeuseով):

ՔԵՐԹՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

Երեւանի գրողներու Միութեան նախագահ Դրաստամատ Սիմոնեան հետեւեալ յայտարարութիւններն բրաւ «Խորհ. Հայաստան»ի.—

Միութիւնը ձեռնարկած է ռուսերէն լեզուով հրատարակելու Հայաստանի բանաստեղծութեան մէկ ժողովածուն, որ պիտի ներկայացնէ հայ ամբողջ բանաստեղծութիւնը, սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը: Ինչպէս յայտնի է, նման ժողովածու մը լոյս տեսաւ 1916ին, Վալերի Բրիւսովի թարգմանութեամբ: Նոր ժողովածուն ծաւալով 2 անգամ աւելի մեծ պիտի ըլլայ քան նախորդը եւ պիտի պարունակէ 15.000 տող,— հնագոյն, միջնադարեան եւ աշուղական ստեղծագործութեանց յատկացուած է 4000 տող, ռուսահայ բանաստեղծութեան՝ 4000 տող, արեւմտահայ քերթողներուն՝ 3000 տող, խորհրդային շրջանի բանաստեղծութեան՝ 4000 տող:

Ժողովածուին մէջ պիտի դրուին նաեւ Բրիւսովի հաւաքածոյին լաւագոյն թարգմանութիւններէն 1000 տող:

Թարգմանութիւնները պիտի կատարեն խումբ մը ռուս բանաստեղծներ (Պաստերնակ, Տիխոնով, Սվեդլով, Լուգովսկոյ, Սելվինսկի, Ասեւ, Անտոկոլսկի, Շերվինսկի, Դէմիան Բեդնի եւ ուրիշներ): Թարգմանութեանց երեք քառորդը պատրաստ է արդէն:

Ժողովածուին խմբագրութիւնը ստանձնած է Մաքսիմ Կորքի,— խմբագրական աշխատանքներուն պիտի մասնակցին նաեւ Տիխոնով եւ Անտոկոլսկի:

Ժողովածուին յառաջաբանը, ան- հրաժեշտ ծանօթագրութիւնները պիտի կատարէ Դ. Սիմոնեան: Իսկ գեղարուեստական ձեւաւորումը՝ Մ. Սարեան:

Հրատարակութիւնը ստանձնած է «Ակադեմիա» հրատարակչութիւնը:

Գրական երեկոներ

Մայիս ամսուն սկիզբը Մոսկուայի Գրողներու Տան մէջ տեղի ունեցան գրական երեկոներ, Հայաստանի գրականութեան նուիրուած: Կատարուեցան դասախօսութիւններ, ռուս բանաստեղծներ արտասանեցին իրենց թարգմանած հայկական քերթուածները: Երեկոներուն կը մասնակցէին նաեւ Ալազան, Վշտունի, Նայիրի Զարեան, Գ. Մահարի, Վ. Նորենց, Գեղամ Սարեան, Ս. Տարօնցի, Սուրէն Վահունի, որոնք Մոսկուա կը գտնուէին:

Նման երեկոներ պիտի կազմակերպուին նաեւ Լէնինկրատի եւ Քիեւի մէջ:

Ֆութպոլ

Ապրիլի կիսուն, Երեւանի քաղաքային մարզադաշտին վրայ, մօտ 2000 հոգիի ներկայութեան, տեղի ունեցաւ ֆութպոլի մրցում մը Մոսկուայի եւ Երեւանի ֆութպոլի խումբերուն միջեւ: Մոսկուայի ռուսական խումբին մէջ էին համբաւաւոր խաղացողներէն Պչելնիկով, Ժաուկին, Սոկոլով, Եֆիմով: Երեւանի խումբին լաւագոյն խաղացողներն էին Ս. Վարդանեան, Ց. Մարտիրոսեան, Մելիք-Օսիպով, Ղուլիջանեան եւ ուրիշներ:

Առաջին կիսախաղը սկսաւ երկու կողմերու յարձակումով եւ 35 վայրկեան վերջ Մոսկուացիները շահեցան առաջին նշանակէտը, (Երեւանի մէջ «դարպաս» կ'անուանեն բերդը): Երեւանցիները ամէն ճիգ թափեցին հաւասար մնալու համար, բայց ի զուր:

Երկրորդ կիսախաղն սկսաւ Երեւանցիներուն յաջողութեամբ: Քիչ յետոյ բուռն պայքար մը տեղի ունեցաւ Մոսկուայի դարպասին առջեւ, բայց ապարդիւն: Ու խաղը աւարտեցաւ 3ի դէմ 2ով, յաղթականը Մոսկուա:

Յաջորդ օրը եւս տեղի ունեցաւ մրցում մը Երեւանցիներու եւ Մոսկուացիներու միջեւ, այս անգամ թարմ ուժերով:

Առաջին կիսախաղին, Երեւանցիները 35 վայրկեանէն շահեցան նշանակէտ մը: Երկրորդ կիսախաղին մրցումը ստացաւ կատաղի պայքարի մը ձեւը, բայց յաջողութիւնը կը մնար Երեւանցիներու կողմը, որոնք առաջին օրուան խաղէն շատ բան սորված էին եւ կը տիրապետէին մարզադաշտին՝ խաղի ամբողջ տեւողութեան:

Խաղը աւարտեցաւ Երեւանցիներու յաղթութեամբ, 4ի դէմ 0:

Այդ օրուան յաղթութեան մէջ աչքի կը զարնէին Ս. Վարդանեան, Ց. Մարտիրոսեան, Ղուլիջանեան:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Մարտունիէն կը հեռագրեն «Խորհ. Հայաստան»ի, 25 ապրիլ թուականով.— Երկու օր տեւող յորդ անձրեւէն վերջ ձիւն տեղաց: Ձիւնին հաստութիւնն է 10 սանթիմեթր: Դաշտային աշխատանքները ընդհատուեցան:

⁂ Արդար Պայազատ պատրաստած եւ Պետական Հրատարակչականին յանձնած է խալտերէն բեւեռագիր արձանագրութիւններու ուսումնասիրութիւն մը, 3 պրակէ բաղկացեալ, Խալդերէն լեզուի բանալի խորագրով:

Լիբանանն ալ դէպի դիկտատուրա

Քաղաքական կուսակցութիւնները կը ջնջուին

Լիբանանի կառավարութիւնը խորհրդարանին յանձնեց ընտրական նոր օրէնքին նախագիծը, որուն հիման վրայ պիտի կատարուին ընդհ. ընտրութիւնները, համաձայն ապրիլ 23ին հռչակուած սահմանադրութեան: Նոր օրէնքը չէ հիմնուած նմանօրինակ որ եւ է օրէնքի վրայ, այլ կը խտացնէ զանազան դրութիւններ, յարմարցնելու համար Լիբանանի պահանջներուն: Տեսականօրէն հիմնուած է ժողովրդապետական սկզբունքի վրայ, բայց իրականին մէջ ամուր թաթի մը ենթարկուած: Այլեւս քաղաքական կուսակցութիւններ չպիտի գտնուին եւ համեմատական ընտրութեան դրութիւնը պիտի ջնջուի: Երեսփ. ժողովին համար (Մէջլ) երկիրը պիտի բաժնուի 100 ընտրական շրջաններու, որոնց իւրաքանչիւրը երկու երեսփոխան պիտի ներկայացնէ: Արդ երեսփ. ժողովը պիտի ունենայ 200 անդամ, փոխանակ 444ի, ինչպէս այժմ: Թեկնածուներուն ցանկերը պիտի կազմուին մասնաւոր, նախորոշուած մարմիններու կողմէ եւ պիտի ներկայացուին իւրաքանչիւր շրջանի մէջ հաստատուած յանձնաժողովներու: Կառավարութիւնը լիազօր մը պիտի նշանակէ իբրեւ նախագահ այս յանձնաժողովներուն, որոնք պիտի բաղկանան ընկերութեան բոլոր դասակարգերէն: Քուէարկութիւնը պիտի ըլլայ ազատ, հաւասար եւ գաղտնի, 24էն վեր բոլոր քաղաքացիներու համար, բայց քուէ պիտի տրուի միայն յանձնաժողովին կողմէ նշանակուած թեկնածուներուն:

Իսկ ծերակոյտը պիտի բաղկանայ 96 անդամներէ, փոխանակ 111ի, որոնց մէկ երրորդը պիտի նշանակէ հանրապետութեանց նախագահը: Մնացեալ երկու երրորդին ընտրութեան ձեւակերպութիւնը բաւական բարդ է: Ծերակուտական ընտրուելու իրաւունք ունին բոլոր անոնք որ լրացուցած են 40 տարին, իսկ ընտրելու իրաւունքը սահմանափակուած է 30ը լրացուցած այն քաղաքացիներուն որոնք պատուանշան ստացած են իրենց մատուցած ծառայութեան համար կամ անդամ են որոշ կազմակերպութեանց: Շատ ընդարձակ է այս կազմակերպութեանց ցանկը եւ կը պարունակէ նաեւ արհեստակցական միութիւնները:

Աշիրէթական ապստամբութիւն Իրաքի մէջ

Անցեալ օր գրած էինք թէ Իրաքի ըմբոստները կրակի բռնած են անգլիական օդանաւ մը: Լոնտոնի թերթերը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդեն այս դէպքին առթիւ.— Օդանաւը հետապօտութիւն կը կատարէր մայիս 8ին, երբ զարնուեցաւ, Րումայթայի շրջանին մէջ, ուր երեք ցեղեր ապստամբած են: Իրաքի պատերազմական և ներքին նախարարները Տիվանիէ գացին, քննութիւն կատարելու համար: Որոշուած է զինուորական միջոցներ ձեռք առնել: Ապստամբութեան ղեկավարներն են Պէնի Զուրայիքները, որոնց կ'աջակցին ուրիշ երկու ցեղեր, Ահավալիմ եւ Ալպու Հասան: Ապստամբները երկաթուղին քանդած են երեք տարբեր տեղերէ, այնպէս որ շոգեկառքը չի կրնար Պաղտատի եւ Պասրայի միջեւ: Ամէն հաղորդակցութիւն խզուած է ապստամբ շրջանին հետ:

Նոր աքսորներ դէպի Սիպերիա

Խ. Միութեան ներքին գործավարութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց, որ կ'ըսէ թէ Սիպերիա եւ կեդրոնական Ասիա աքսորուած են Մոսկուայի խորհրդային առեւտրական հաստատութեանց 15 ներկայացուցիչներ: Այս խստութեանց նպատակն է մաքրագործել խորհրդային առեւտուրը եւ վերջ տալ չարաշահութեանց եւ մախումներու: Կը յիշուի թէ հազարաւոր աքսորներ տեղի ունեցան վերջին ամիսներու ընթացքին, որոնց մէկ մասը միայն պաշտօնապէս ծանուցուեցաւ: Այս աքսորներն ալ մաս կը կազմեն դասակարգային թշնամիներու դէմ հռչակուած պայքարին:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

Սէօլէօզի

Հ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ

— o —

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈ (Յապաղած).— Ապրիլ 28 կիրակի տեղի ունեցաւ Սէօլէօզի Հայր. Միութեան ներկայացումը Սեվրի Պէշիկթաշլեան սրահին մէջ: Ժամանակէն առաջ սրահը լեցուած էր պատկառելի բազմութեամբ մը: Հակառակ խումբ մը «Վերաշինաց»ի մունետիկներու պայքարին՝ Սէօլէօզի հայրենակիցները եկած էին իրենց ներկայութեամբ յարգել միութեան ազգօգուտ ձեռնարկը:

Որոշուած ժամուն Պ. Քարաճեան Միութեան կողմէ քանի մը խօսքով բացատրեց Հայր. Միութեան դերը եւ նպատակը, կոչ ըրաւ հաւաքուիլ Միութեան շուրջ միաբանաբար տանելու իրենց պարտականութեան ծանր բեռը: «Մեր միակ նպատակն է նոր սերունդէն պատրաստել գիտակից եւ ազատատենչ պահակներ մեր հայրենիքին համար»: Օննիկ Գուրուեանի ղեկավարութեամբ բեմադրեցին Պետրոս Դուրեանի «Սեւ Հողերը»:

Ժամը 7ին վերջացաւ ներկայացումը: Միջնարարներուն տեղի ունեցան երգեր եւ արտասանութիւններ:

Այսքան աշխատանք կարելի չէր անտեսել: Հետաքրքրուեցայ: Հայր. Միութեան անդամներէն մին զիս գոհացուց առաջնորդելով իրենց գրադարանը: Երիտասարդ հայրենակիցը պարզեց իրենց գործունէութիւնը եւ հակառակորդներու մղած պայքարը: «Բարեբախտաբար մենք արթուն մնացինք, հասկնալով որ եղած խաչակրութիւնը միայն աթոռի ցանկութիւն էր ուրիշ ոչինչ: Մեզի կուսակցական հակումներ կը վերագրեն: Մենք ամէն բանէ առաջ Հայ ենք: Մենք կուսակցական չենք:

Գրադարանը կոկիկ սրահ մըն է: Առ այժմ 30 հատոր գիրք ունինք: Գործէն ելլողը կ'երթայ կը կարդայ: Դասախօսութիւններ ալ կ'ունենանք: Մէկ խօսքով կ'աշխատինք լրջօրէն:

Երկու խօսք ալ իմ կողմէ երիտասարդ Սէօլէօզցիներուն.— Մի' յուսահատիք ձեր դէմ եղած պայքարներէն:

Այծեամ

ՄԱՄՈՒԼ

Ալէթի մը խաղին պատմութիւնը

— o —

Աթէնքի «Նոր Օր»ը հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (4 մայիս).

— «Թուրքերը, քէմալական շարժման պատմութիւնը տալու առթեւ, յաճախ կը լռաքաղեն նաեւ Հայաստանի շուրջ տեղի ունեցած դէպքերը: Անշուշտ Թուրքերու մեկնակէտը պատմութեան ծառայել չէ: Ամէն պարագայի, տրուած տեղեկութիւնները շահեկան են, ճշգրտօրէն ըմբռնելու համար սովետ-թուրք յարաբերութիւններու իմաստը:

Թուրքիոյ նախկին կրթական գործավար պայ Հիքմէթ, ի մէջ այլոց կ'ըսէ.— «Մեր պատուիրակները Մոսկուա հասնելէ վերջ, տարօրինակ դրութեան մը մատնուեցան: Ռուսերը, կովկասեան ազգերուն հետ դաշինք մը կնքելով, թրքաբնակ Նախիջեւանը Հայերուն տուին: Այս կերպով, Թուրքերու եւ Ռուսերու միջեւ հաղորդակցութիւնը կտրուած էր: Սեւ ծովու մէջ ֆրանսական եւ անգլիական նաւատորմիղները կը տիրէին: Մեր պատուիրակները շատ լաւ ընդունելութիւն մը գտան Լէնինի եւ Ստալինի կողմէ, բայց երբ առաջարկեցին Հայաստանի վրայէն ճամբայ մը բանալ, Ռուսերը նոր հոգ մը մէջտեղ հանելէ վախցան»:

Ասիկա առաջին կացութիւնն է որ թուրք պատուիրակները կը գտնեն Մոսկուայի մէջ: Ուրեմն հասկնալի է որ Հայաստանի կառավարութիւնը յաջողած էր իր իրաւունքները ճանչցնել տալ սովետներուն: Եւ բոլորովին զարմանալի է այն յանկերգը, թէ մեր հանրապետութիւնը անհոգ գտնուած էր անհրաժեշտ արժէքը տալու ռուսական ուժին:

Թուրքերը իրենք է որ կը յաջողին, գործակցութեան լայն գետին մը գտնել Մոսկուայի կարմիր իշխանաւորներուն հետ, պայքարելու ընդդէմ իւրոպական աշխարհակալութեան և կ'որոշուի Հայաստանի բաժանումը:

Թուրք գործավարը առանց վերապահութեան կ'ըսէ. «Ի վերջոյ, ծանրախոհ ռուս պետական մարդիկ, հայկական շրջանակներէն հրաժարելով, մեր ազգային կառավարութիւնը ճանչցան: Այս կերպով, այն առթեն ներն իսկ, մեր կացութիւնը փրկուեցաւ առանց ազգային հողերէն որեւէ զոհողութիւն ընելու»:

Ոչ թէ դաշնակցական կառավարութիւնն է որ կը հրաժարի ռուս պետութեան աջակցութենէն, այլ վերջինն է որ կը հրաժարի հայկական շրջանակներէն:

Յետագայ դէպքերը, որոնք կը յաջորդեն իրարու եւ մեր հայրենիքը կը բաժնուի դարձեալ Թուրքերու եւ Ռուսերու միջեւ, արդիւնք են գոյացած համաձայնութեան: Սովետները միայն Հայաստանէն չէ որ կը հրաժարին, այլ կը ջնջեն իրենց նիւթական պահանջները Թուրքիայէն եւ զիջումներ կ'ընեն նոյն իսկ Նեղուցներու հարցին մէջ:

Մեզ շահագրգռողը Հայաստանի պարագան է: Թուրք կրթական գործավարին յիշատակները կուգան անգամ մը եւս վերցնելու վարագոյրը եւ մենք յստակօրէն կը տեսնենք մեր հայրենիքին պարտադրուած ողբերգութիւնը, պատմուած՝ բուն իսկ հեղինակներէն: Հայաստանի անկախութիւնը ջնջուեցաւ, մեր ժողովուրդը նոր աղէտներու ենթարկուեցաւ, որովհետեւ այսօրուան Մոսկուան զիջումներ ըրաւ Թուրքերուն: Ահա իրական փաստացի պատմութիւնը»:

ԿԻՆԵՐՈՒ ՔԱՂԱՔ. ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐԸ

Ֆրանսայի մէջ, ընտրական պայքարի այս տաք օրերուն, կիները մեծ ճիգ կը թափեն ապահովելու համար սեռերու հաւասարութիւնը:

Ֆրանսան այն յառաջադէմ երկիրներէն է, ուր կիները տակաւին զրկուած կը մնան քաղաքական իրաւունքներէ,— այս հակադրութեան խելք չի հասնիր: Այդ հակադրութիւնը աւելի եւս զարմանք կը պատճառէ, երբ ըսենք որ Ֆրանսուհիները քաղաքական իրաւունք կը վայելէին քանի մը դար առաջ: ԺԴ. դարուն Ֆրանսուհիները իրաւունք ունէին քուէարկելու եւ կը գործէին հանրային ու պետական պաշտօնատուներու մէջ: 1576ին 32 այրիներ ընտրուած էին Ֆրանշ – Քոնթէի նահանգին թաղապետական խորհուրդներուն մէջ:

Յեղափոխութեան նախօրեակին, կիները կը վայելէին տակաւին այդ իրաւունքները: Ազգ. Ժողովը ջնջեց այդ իրաւունքները: Նափոլէոն եւս դէմ էր կիներու քաղաքական յաւակնութիւններուն.— «Մենք, արեւմուտքի ժողովուրդներս, ամէն բան կազմալուծեցինք՝ շատ երես տալով կիներուն»:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԵՐԿՈՒՆՔ, օրկան Զ. Ո. Միութեան, ամսաթերթ գրական, գեղարուեստական, պատմական, ուսումնասիրական բովանդակութեամբ, պատկերազարդ, խմբագիր Շ. Նարդունի: Ե. տարի, թիւ 9—12 (յունուար – մարտ), հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

Շրջաբերական մեր մասնաճիւղերուն (Կեդր. Վարչ.), Ցեղին արիւնը (Ս. Ընտրիկեան), Հարցումներ (Մալկարացի), Արիւնոտ դիւղեր (Ն. Խաչիկեան), Վահագնեան սերունդին (Միսաք – Միրզէ), Ի՞նչպէս կը ծախէին որբերը (Թդբ.), Ամօթի նամբան (Ս. Գասպեան), Խժուժի զաք (Արազ), Հէքեաթ (Վ. Նորենց), Ասորաքաքելացիք եւ իրենց արուեստը (Յ. Մուրատեան), Թշնամի ուղտափուշեր (Ս. Ստեփանեան), Երեսունեւութ աստուածներ (Տ. Փիրանեան), Մեր երիտասարդութիւնը (Ա. Անահիտ), Կանանչ (Քրմիկ), Մեծ հերոսին (Ս. Խաչարճեան), Յուշեր Մամուլէթճին որբանոցէն (Ոսխտաւոր), Ձմեռնինք Ամերիկայի մէջ (Թդբ.), Գրախօսական (Ա. Խանէտանեան), Մուրատի յուշերը:

Տարեկան բաժնեգինը Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, արտասահման 20 ֆրանք: Դիմել A. Kapikian, 17 Ave. Philippe Auguste, PARIS.

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՏԵՐԵՒՆԵՐ ԴԵՂՆԱԾ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԷ ՄԸ

=o·o=

— Էֆէնտի, կը հաճի՞ք քիչ մը ներս գալ:

Ժամանակ չունեցայ աւելի յառաջանալու, դէպի ծով ...

Պաշտօնեան (սիվիլ) թեւէս բռնելով առաջնորդեց դէպի Սալոնին յարակից սենեակը, դուռը փակեց եւ հարցուց.

— Ոսկեղրամ ունի՞ք: Գիտէք որ արգիլուած է հինգ ոսկիէն աւելի տանիլ:

Հանեցի քսակս մնացած հինգ ոսկին, մինչ պաշտօնեան կը փոխար.

— Քէլէփչէի կէթիրին (ձեռնակապը բերէք):

Եւ կապելով թեւերս, հարցուց.

— Անունդ ի՞նչ է:

— Նիքօլա Տիմիթրեւ:

— Սուտ կը խօսիս, դուն նշանաւոր Շաւարշ Միսաքեանն ես:

Այդ պահուն սենեակին մէջ, գրասեղանին առջեւ կը գտնուէր պաշտօնեայ մը, ականջը եւ բերանը հեռախօսին: Դիմացը՝ բազմոցին վրայ, ուրիշ երեք հոգի:

Պաշտօնեան թէ կը հարցաքննէր եւ թէ կը խուզարկէր, մանրակրկիտ: Պահ մը ձեռնակապը քակեց եւ հանել տուաւ վերարկուս, բաճկոնս, կօշիկս, պրպտելով բոլոր գրպաններս:

Անդիէն ձայն մը.

— Սա թաշկինակն ալ հանեցէք, «անալիզ» ըրէք, անոնք վտանգաւոր մարդիկ են (ցուցնելով ձախ գրպանս դրուած թաշկինակ մը):

Դիմացէն նոյն ձայնը.

— Դուն ակնոց ալ ունէիր, ո՞ւր է:

Եւ յանկարծ.

— Օլան ք... փ... դուն Շաւարշ Միսաքեանը չէ՞ս, տուէք ասփինչ տեղ, հայրդ, մայրդ, քոյրդ, փոքր եղբայրդ (անունները տալով) ...

Դո՛ւն չէի՞ր որ մինչեւ գերեզմանատուն գացիր Գեղամ Բարսեղեանի հօրը յուղարկաւորութեան առթիւ ... Քեզի համար ամբողջ մէկ տարի թունաւորեցինք Պոլիսը եւն. (գրած էի արդէն):

Հեւշահեւ աւելի փրփրելով.

— Ամէնքդ ալ այսպէս «ալչաք» ...

Լուտանքներ կը տեղային, իսկ ես կը պատասխանէի միեւնոյն ձեւով.

— Կը զարմանամ որ ինծի հետ կապ չունեցող գործերու մասին կը խօսիք: Ես պուլկարական հպատակ եմ եւ ձեր գործը պուլկարական հիւպատոսարանին հետ է:

— Այդ մասին ալ կը խօսինք: Հիմա հիւպատոսարան պիտի տանինք ...

Հեռախօսը անդադար կը բանէր:

Այդ միջոցին կայծակի պէս կասկած մը ինկաւ մտքիս մէջ.— Երբ տունէն դուրս ելանք, Վլատիմիր դուռը բացած եւ աչք մը նետած էր: Ուրեմն, դիմացի սրճարանը կամ անկիւն մը գաղտնի ոստիկաններ կային, նշան ըրաւ եւ հիմա պաշարեցին տունը, բռնեցին զա ու ան ... (Ոչինչ եղած էր):

Յետոյ, միմիայն մտածում մը.

— Քանի որ զիս յանձնեց եւ վարձքը առաւ, գոնէ տետրակները չյանձնէր, վերջին պահուն կը խղճահարի՞, աղջիկներուն վերադարձնելով կամ պահելով: Չէ՞ որ նախկին յեղափոխական էր ...

Ի՞նչ ըրած էր Վլատիմիր:

Ճամբան, Ղալաթիոյ քարափին վրայ, կը հանդիպի երկու աղջիկներուն, որոնք անհամբեր լուրի կը սպասէին:

— Եղաւ վերջացաւ, շոգենաւին մէջ տեղաւորեցի, շատ հանգիստ է ...

— Կրնա՞նք տեսնել շոգենաւը:

— Սա՛ բացերը կեցած է, շատ մի՛ երերաք, գործը կ'աւրէք:

Երկու աղջիկները ուրախ զուարթ տուն կը դառնան:

Սալոնի պահականոցին մէջ հարցաքննութիւններն ու խուզարկութիւնները լրացնելէ յետոյ (առանց որ եւ է բան գտնելու), նորէն հագուեցուցին, վերարկուն կռնակս, «փափախ»ը գլուխս, «քէլէփչէ»ն ձեռքերուս, երկու բթամատներս ալ օղակի մէջ անցուած, դուրս հանեցին եւ կառք մը դրին, երկու ոստիկաններով եւ երկու գաղտնի պաշտօնեաներով, աջ եւ ձախ կողմս, (մէկը Ալի Րիզա, յուշագիրը):

Այդ պահուն, մեր հին ընկերներէն Մուշեղ (Զարեհ – Ֆալաք, այժմ Ռումանիա), ինքնաբերաբար հետեւելով, կը տեսնէ այս ամբողջ անցուդարձը, եթէ չեմ սխալիր, յարձակման ծրագիր մըն ալ կ'որոճայ, բայց անկարելի կը գտնէ, մինակ ըլլալով: Ու կ'երթայ կը պատմէ, մինչ աղջիկները արդէն տարածեր էին աւետաբեր լուրը ...

(Յաջորդ օրը սուտ հեռագիր մըն ալ քաշել կուտան, իմ ստորագրութեամբ, եւ պուլկարական հիւանդանոցին հասցէով, Մարիին, ծանուցանելով ողջամբ ժամանումս ... Քէօսթէնճէ):

Կառքը ճամբայ ելաւ դէպի Ղալաթիոյ կամուրջը: Աչքերս դէպի դուրս, կարծես ծանօթ մը կը փնտռէի: Երկու հոգի տեսայ, բայց անոնք զիս չտեսան: Ալի Րիզա հարցուց. (Յետոյ ստուգեցի որ ինքն է).

— Ինչո՞ւ դուրս կը նայիս:

— Ծովուն կը նայիմ:

Եւ սկսաւ աջէն – ձախէն խօսիլ, աչքերը շարունակ դէմքիս ուղղած եւ «փափախ»ը շտկելով գլխուս վրայ:

Վերջապէս հասանք շէնքի մը առջեւ, Պոլսոյ կողմը, Հանրային Պարտքի վարչութեան կեդրոնին դիմացը փողոց մը:

Ոստիկաններ, ոստիկաննե՛ր, յայտնի թէ գաղտնի:

Գըսմը սիասի՛ ...

Սանդուղէն վեր հանեցին նոյն հետեւորդներով: Զոյգ զոյգ սպառազէն ոստիկաններ՝ իւրաքանչիւր յարկի գլուխը:

Երրորդ յարկին վրայ, Ալի Րիզա զիս առաջնորդեց սենեակ մը, որ իր աշխատանոցն էր: Երկու ոստիկաններ դրան առջեւ, միշտ ձեռքերս եւ մատներս կապուած: Արագ խուզարկութիւն մը եւս:

Միջահասակ մարդ մը երեւցաւ սենեակին դուռը եւ Ալի Րիզա անոր յանձնեց անցագիրը: Պաշտօնատարը անցագրին լուսանկարը բաղդատելով ձեռքը եղած լուսանկարի մը հետ (կարծեմ «Փօլիս Մէճմուասը»ի մէջ տպուած), եւ վերէն վար չափելով զիս, յայտարարեց.

— Քէնտիսի տիր (ինքն է):

Յետոյ խօսքը ինծի ուղղելով հարցուց.

— Անունդ ի՞նչ է:

— Ի՞նչ հանգամանքով կը հարցնէք: (Նէ՞ սըֆաթիյլէ սօրույօրսունուզ):

— Րէշատ պէյ:

— Գըսմը Սիասի՞ միւտիւրի մի (Գըսմը սիասիին տեսո՞ւչը):

— Այո, (քանի մը բառեր մըլալով), դուն իմ հարցումիս պատասխանէ, անունդ ի՞նչ է:

Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

(9)

պանուին Եթովպիոյ հողային ամբողջութիւնն ու անկախութիւնը, իբրեւ ան-դամ Ազգերու Դաշնակցութեան »: Ցետոյ կը բողոքէ Իտալիոյ կողմէ եղած վերագրումներուն դէմ:

⁂ Իտալական աղբիւրէ կը հերքեն այն լուրերը թէ անգլիական եւ ֆրան-սական կառավարութիւնները ձեռնարկներ կատարած են, Հապէշական վէճին առթիւ:

Անգլիոյ քաղաքական շրջանակներուն մէջ ծանր կը նկատեն կացութիւնը: Խորհրդակցութիւններ կը կատարուին հաշտարար ելք մը գտնելու համար:

Իտալական կառավարութիւնը բողոքագիր մը ուղղեց Զուիցերիոյ կառա-վարութեան, գանգատելով թէ օդանաւեր կը ղրկուին Հապէշիստանի: Զուիցե-րիական կառավարութիւնը պատասխանեց թէ առեւտրական օդագնացութենէ մնացած հին գործիքներ են ղրկուածները, Հապէշիստանի կայսեր անձնական գործածութեան համար: Իտալիա պնդեց իր բողոքին վրայ, յայտնելով թէ ա-նոնք կրնան ռմբաձիգ օդանաւերու վերածուիլ:

Լրացուցիչ մանրամասնութիւններ

Թուրքիոյ յետադիմական շարժման մասին

«Թայմզ»էն առնելով, երկու անգամ տեղեկութիւններ հաղորդած էինք Սպարթայի (Գոնիա) յետադիմական շարժման մասին: Պոլսոյ թուրք թերթե-րէն կը քաղենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները.—

Ներքին գործավար Շիւքրիւ Գայա եւ ոստիկան - զինուորներու (ժանտար-մա) ընդհ. հրամանատար Զօր. Քեազըմ Սպարթա գացին: Գործավարը անմի-ջապէս քննութեան ձեռնարկեց:

Սայիտի Քիւրտի որ ինքզինք իբրեւ մարգարէ կը ներկայացնէ, երեք ամիս առաջ լրացուցած էր իր Պուրլա բնակութեան շրջանը, որուն դատապարտուած էր Շէյխ Սայիտի ըմբոստութենէն յետոյ: Այս Փետրուարին Սպարթա կուգայ եւ կը սկսի աշակերտներ (միւրիտ) հաւաքել: Երեք Քիւրտեր որոնք մեծ պատե-րազմէն ի վեր հոս կը բնակին եւ կապուած մնացած են քրտական աւանդու-թեանց, կը մօտենան անոր եւ աշակերտ կ'ըլլան: Ասոնց գրգռումով, քանի մը խումի թափթփուքներ ալ կը միանան Սայիտի Քիւրտին:

⁂ Ներքին գործավար Շիւքրիւ Գայա հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրած է Անատոլու գործակալութեան. «Շէյխ Սայիտի Քիւրտի որ Շէյխ Սայիտի 1925ի ըմբոստութեան պատճառաւ Սպարթա փոխադրուած էր առժամապէս եւ որ ինքզինք Պէտիւզզաման կը կոչէր, կրօնքը քաղաքականութեան գործիք դարձնող յետադիմական քարոզութիւն ըրած եւ կարգ մը անձեր համոզելով՝ աշխատած է զանոնք շեղեցնել չիտակ ճամբէն: Դատական իշխանութիւնը ձեռք դրած է գործին վրայ եւ ձերբակալուած են Սայիտի Քիւրտի եւ զանազան վայ-րերու մէջ անոր հետ կապ ունեցող 30ի չափ յետադիմականներ: Վճռաբեկին որոշումով անոնց դատավարութիւնը տեղի պիտի ունենայ Էսքիշէհիրի մէջ:

Ընդհ. ապահովութեան տեսչութեան կատարած քննութեան համաձայն, Սայիտի Քիւրտի խառնուած է 31 մարտի (Սահմանադրութեան շրջանի) յետա-դիմութեան եւ Սպարթա փոխադրուած էր անոր համար որ մասնակցութիւն ունեցած էր Արեւելեան Նահանգներու քրտական շարժումներուն:

Երեւան կուգայ որ յիշեալը 30 տարու թունդ յետադիմական մըն է եւ միամիտ հայրենակիցներ կը փնտռէր, զանոնք մոլորեցնելու համար: Ուրիշ արհեստ չունի: Մինչեւ հիմա ձեռք բերուած տեղեկութեանց համաձայն, եղա-ծը սահմանափակ կարեւորութեամբ ոստիկանական դէպք մը եւ որեւէ ազ-դեցութիւն չէ ունեցած ժողովուրդին վրայ»:

⁂ Դէպքին էութիւնը ամբողջովին հասկցուած է: Շէյխ Սայիտի Քիւրտի, կրօնքի եւ գրգռութեան դիմակին տակ, կարգ մը աշակերտներ գտնել աշխա-տած է եւ սկսած է յետադիմութեան ցանց մը հիւսել: Շարժումին պետերը ծածկագիր նամակներով թղթակցած են իրարու հետ եւ իրենց գրութեանց մէջ գրգռութիւններ ըրել ուզած են վարչաձեւին դէմ: Բայց շնորհիւ դատական իշխանութեան արթնութեան, կարելի եղաւ օր առաջ խմանալ գործը եւ ձերբա-կալել պետերը:

Բոլոր յետադիմական կալանաւորները Էսքիշէհիր ղրկուեցան:

Ամբաստանեալներուն մէջ են նաեւ Սայիտի Քիւրտի եւ Անթալիոյ միւֆ-թին: Մօտ ատենէն պիտի սկսի անոնց դատավարութիւնը:

Ոճրագործ Հայեր Պուլկարիոյ մէջ

ՖԻԼԻՊԷ, 10 մայիս (Յառաջ) — Ոստիկանութիւնը յաջողած է ձերբակա-լել կարգ մը Պուլկարներ եւ Հայեր, որոնք, աւազակախումբ մը կազմած, վեր-ջին մէկ քանի տարիներու ընթացքին բազմաթիւ կողոպուտներ եւ ոճիրներ կազմակերպած են: Քանի մը շաբաթ առաջ Ֆիլիպէի մօտ սպաննած են Պուլ-կար մը, ինքնաշարժի վարիչ: Ու անոր վրայ կծիկը սկսած է քակուիլ: Պուլ-կար թերթերը, տալով մանրամասնութիւններ, կը յիշեն նաեւ ձերբակալուած Հայերու անուններ, որոնք խոստովանած են իրենց մեղքերը: Այսպէս, Հայկ Գէորգ Պապիկեան, Յակոբ Փիրինեան, Խաչիկ Մոսկոֆեան, Գրիգոր Պարէֆ-եան եւ մէկ երկու ուրիշներ:

Նոյն այս խումբն է որ անցեալ տարի, երեկոյեան, մտած էր, Ռուսճուքի մէջ, Շուլեան - Հէքիմեան ադօրիքը, սպառնացած ու 40000 լէվա առնելով հեռացած էր:

Աւելորդ է ըսել որ Հայերու մասնակցութիւնը գէշ տպաւորութիւն թողած է, երբ մանաւանդ յաջորդաբար սպաննուած են Պուլկարներ:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՕԴԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ դաշնագիր մը կնքուեցաւ Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ միջեւ, Ֆրանսայի օդանաւային նախարարին այցելութեան առ-թիւ: Դաշնագիրը կը բաղկանայ երեք յօդուածներէ: Փարիզ - Հռոմ երթեւե-կը պիտի կատարուի կէս ֆրանսական, կէս իտալական օդանաւերով:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ռ. Հ. կարմիր խաչի Արնուվիլի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր շնոր-հակալութիւնը կը յայտնէ Պ. Յակոբ Դաւիթեանի, որ 50 ֆրանք նուիրեց միութեանս Օր. Սրբուհի Տիւյմէճեա-նի հետ նշանախօսութեան առթիւ:

ՋՈՒԱՐՃԱՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՆԵՐԿԱՅ ԵՂԷՔ

Դպրոցասէրի ԱՆԿԷՆԻ Մասնաճիւղի Տարեկան Պարահանդէսին

ՏԵՂԻ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ 19 ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԺԱՄԸ 3.30ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ

ԱՆԿԷՆ Salle des FÊTESի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Հետաքրքիր անակնկալներ: — Ընտիր ձայն: — Աժան Պիւֆէ: — Մուտք՝ 10 ֆրանք:

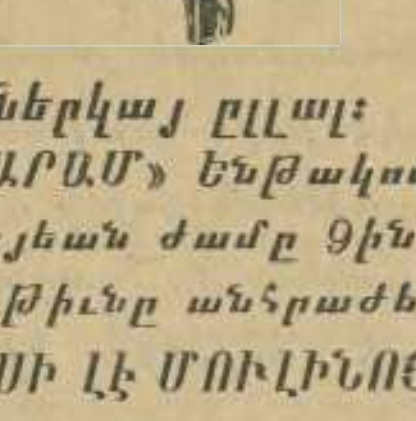

Յ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՓԱՐԻԶԻ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ԿՈՄԻ-ՏԷՆԵՐՈՒ խառն նիստը տեղի կ'ունենայ վաղը Հինգշաբթի (16 Մայիս) երեկոյ ժամը 8.30ին, Café au Clair de Luneի վերնայարկը, Փլաս տ'Իթալի: Կարեւոր զեկոյց:

Կոմիտէներու ռչանդամ ընկերները կըր-նան ներկայ ըլլալ:

«ԱՐԱՄ» Ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այս Ուրբաթ երեկոյեան ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներ-կայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ընկերական վիճաբանա-կան ժողովի շարունակութիւնը, 17 մայիս, ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, նախագահութեամբ ընկ. Ա. Ջամալեանի:

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ըն-կերները այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին. 181, Գուր Լաֆայէթ «Զար-դարեան» Գրադարանը:

ՍԷՆ ԼՈՒ (Մարսէյլ) «Ակնունի» Ենթակոմիտէի ընդհ. անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ռոստոմ ենթակոմիտէն եւ Քրիստափոր խումբը ընդհ. ժողո-վի կը հրաւիրեն բոլոր ընկերները, 17 մայիս, ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Շարունակութիւն նախորդ ժողովի:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

25 Մայիս Շաբաթ երեկոյ

ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս

ՓԼԹԻ ԺՈՒՌՆԱԼի սրահին մէջ

21, Rue Cadet. Métro: Cadet.

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԱԼ. ԽԱՏԻՍԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ M. MOUTET, (որ ստիպուած ըլլա-լով գաւառ մեկնիլ նոյն գիշերը, պիտի խօսի ժամը ճիշտ 9ին):

ԵՒ ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

1 ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ

ԿԸ ԸՆԿԵՐ ԽՕՍԻ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

2 ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ Ս. ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ՃԱՇԿԵՐՈՅԹ

կազմակերպուած՝ ՌՈՄԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «ԱՆԴՐԱՆԻԿ» ԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ

Ընկերներ՝ ԼԷՅԼԷԿԵԱՆի եւ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆի

Մաճապատիժի փոփոխութեան առթիւ

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 5էն մինչեւ առաւօտ

Ընկերվարականներու սրահին մէջ:

կը հրաւիրուին վալանսի ընկերներն ու համակիրները:

Ճաշկերոյթին մասնակցութեան համար կը գանձուի 10 ֆրանք:

Տոմսերը կը ծախուին Ռոմանի Յառաջի գործակալ ընկ. Ս. Պիլալի մօտ:

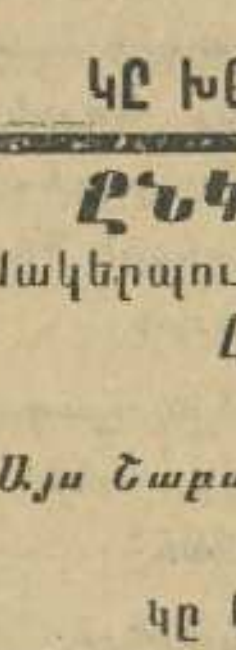

Les Gaines de J. Roussel Paris

166, Boulᵈ Haussmann

83, Boulevard Malesherbes

177, Regent Street, London W. I

ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԳՕՏԻՆԵՐ

ԼԱՆՋԱՊԱՆՈՎ

ԳԱՑԷՔ

CIGALE CINÉMA

60 Avenue de Saxe-LYON

ՓՆՏՌԵՑԷՔ եւ ԿԱՐԴԱՑԷՔ

երգիծաթերթ՝ «Մ Ե Ղ Ո Ւ»

փարիզի եւ շրջանի Յառաջի ցրուիչ

Պ. ԱԻԵՏԻ ՍԷՆ:

Le Gérant: H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme, PARIS (13)

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆԻ

ԱՅՍՕՐ, 15 ՄԱՅԻՍ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 21ին

Salle CHOPINի ՄԷՋ, 8, Rue Daru.

Կը մասնակցին՝

Jacquin Nin, ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀ եւ J. Clergue

Յայտագիրը բաղկացած է.— Մէնտէլի, Մոցարտի, Շուպէրի, Շումանի, Ռօսինիի, Ժ. Ֆօրէյի, Ժ. Նինի, Կոմիտաս Վարդապետի, Սպենդիարեանի եւ Գ. Ալէմշահի կտորներէն:

Տոմսերը կ'իջէն, երգահանդէսին օրը: Սրահին դռները կը բացուին Ժ. 20.30ին:

Գին՝ 25, 20, 15, 10 եւ 5 ֆրանք:

ԳՆՈՒՄ, ՎԱՃԱՌՈՒՄ, ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ եւ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ

ՄՕԹԷՕՐՆԵՐՈՒ, ՌԷՕՍԹԱԹԵՐՈՒ, ՔՕՄԻՒԹԱԹՐԻՍՆԵՐՈՒ

HOVHANESSIAN, Ingénieur E. M. I.

14, Rue Soleil, Paris (20)

R. C. S. 579,489 Tél. Ménil.: 41-67 Ch. Postaux Paris 1717.38

գաւառի ապսպրանքները կը ղրկենք contre remboursementով:

ԿՈՒԶԷ՞Ք ՁՈՒՏ ԽԱՂՈՂԷ ԵՒ ԱՆԻՍՕՆԷ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՕՂԻ ԽՄԵԼ

ՀԱՐՑՈՒՑԷՔ ՓՏՏՌԵՑԷՔ եւ ԳՆԵՑԷՔ

ՌԱՔԻ ՏԻՒՋ

ԱՐՔԱՑԱԿԱՆ ԽՄԻՉՔ

ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ ԱՆԱՐԱՏ ԱԽՈՐԺԱԲԵՐ

Պոլսոյ օղին է որ ձեր ուզածին պէս կը ներկայանայ եւ քէյֆ կուտայ:

Ֆրանսայի համար արտօնատէր՝ Յ. ՏԱԼԱՔԻՒԲԵԱՆ

8, Rue Suffren, MARSEILLE, Tél. D. 70-89

Փարիզի ներկայացուցիչ Գ. ՃԻՏԷՃԵԱՆ,

75, Ave. Victor - Hugo, Clamart (Seine)

Լիոնի ներկայացուցիչ ՃԸՆԿԸՏՐԵԱՆ եւ ԹԷՐԶԻԵԱՆ

211, Rue de Criqui

ՄԱՐՍԷՅԼԻՈՅ ՄԷՋ

Ինքնութեան թուղթերու հարցա-րանները ճշգրտօրէն գրելու, գրասեն-եակը յանձնելու, փոքրիկները Ֆրան-սահպատակ ընելու, դատական եւ կա-ռավարութեան մօտ դիմումներ ընելու եւ խնդրագիրներ գրելու գործողու-թիւնները, արագ, խղճմտօրէն եւ ա-ժան կատարել տալու համար, դիմել՝ Պ. ԳՐԻԳՈՐԻՆ, Hôtel Alexandria, 15 Cours Belsunce, ժամը 12—2 եւ 5էն 7: Աղքատներուն ձրի:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հայ Երիտասարդաց Ա-կումբի դասախօսական հաւաքոյթը տեղի կ'ունենայ, 16 մայիս, Հինգ-շաբթի ժամը 20.45ին, Sociétés Savantesի մէջ, (28, Rue Serpente): Պիտի դասա-խօսէ Պ. Ա. Խօնդկարեան, նիւթ ունե-նալով Խ. Աբովեանի գրական գոր-ծունէութիւնը: Կը հրաւիրուին համա-կիրները եւ հետաքրքրուողները:

Մուտք 1 ֆրանք:

ԱՆԻԷՌԻ ՄԷՋ ՅԱՌԱՋ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Զ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի մօտ, 34, Villa Rouveyrolles.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (83)

ԽԱԶԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Գրեց՝ ՐԱՖՖԻ

… այնտեղից, ուր քեզ պիտի ուղար-կեն, մարդիկ էլ չեն վերադառնում…:

— Այդ դու ո՞րտեղից գիտես:

— Ես երէկ դատարանի դրանը կանգնած էի. ինձ չթողեցին, որ ներս մտնէի, այնտեղ էլ ասում էին, թէ ես խելագար աղջիկ եմ…: Դրսում հար-ցրի, ինձ պատմեցին բոլորը…:

Ես չգիտէի ի՞նչ անել նրա հետ, ի՞նչ խորհուրդ տալ. ես չունէի այս աշխա-հում մի բարեկամ անգամ, որի պաշտ-պանութեանը յանձնէի այդ անբախտ աղջկան: Ես առանց երկար մտածելու կրկին ասեցի նրան.

— Դու դարձեալ գնա պառաւի մօտ, այնտեղ սպասիր ինձ: Նա բարի կին է. նա կը պահէ քեզ: Ո՞վ է իմանում, գուցէ Աստուած կը յաջողի, մի օր կը վերադառնամ քեզ մօտ…:

— Ես քեզանից չեմ բաժանուի:

— Դու խօ գիտես, թէ ինձ որտեղ պիտի ուղարկեն:

— Գիտեմ: Ես էլ կը գամ քեզ հետ:

Սոյն միջոցին բանտի վերակացունե-րից մէկը ներս մտաւ, հրամայեց Նէ-նէին հեռանալ:

— Ես այստեղ պէտք է մնամ:

— Այստեղ հիւրանոց չէ, օրիորդ, պատասխանեց վերակացուն դառն ժը-պիտով:

— Ես դրան մենակ չեմ թողնի:

— Բաւական է, որքան միասին էք եղել…:

— Մի տարուց աւել չէ, որ մենք ճանաչում ենք միմեանց:

— Ցաւում եմ, որ այդքան կարճա-տեւ է եղել ձեր սէրը…: Այսու ամե-նայնիւ, պէտք է հեռանաք, նազելի օ-րիորդ:

Լսելով վերակացուի վերջին հեգ-նութիւնը, արիւնս բորբոքեցաւ:

— Եթէ դու կը շարունակես այդպէս վիրաւորել մի պատուաւոր աղջկայ, ես քո գլուխը կը ջարդեմ:

— Մտածիր, թէ որտեղ ես գտնւում … այստեղ քո բնակած անտառները չեն… պատասխանեց նա սառնու-թեամբ:

— Պարոն վերակացու, մէջ մտաւ Նէնէն,— մի՞թէ դու քոյր չունես, մի-թէ դու չե՞ս հասկանում կնոջ սիրտը: Ինչո՞ւ ես հալածում ինձ: Իմ Մուրա-տը վատ մարդ չէ. նա իմ կեանքը ա-զատեց մի եղեռնագործի ձեռքից… այնօրից ես սիրում եմ նրան…:

— Ես այդ հասկանում եմ… պա-տասխանեց վերակացուն աւելի կոպ-տութեամբ.— Բայց բանտի մէջ չեն սիրում: Ձեզ թոյլ տուեցին մնալ այստեղ պարոն բժշկապետի խնդրե-լով: Բաւական է, որքան տեսնուե-ցաք, որքան խօսեցիք: Ասում եմ ձեզ, որ հեռանաք այստեղից, եթէ չկա-մէիք որ ձեզ դուրս քաշեն:

Նէնէն աւելի կամակորուեցաւ:

— Ես կը մնամ այս բանտում:

— Ես ձեզ խրատ կը տայի, որ դժա-տանը մնայիք:

— Անգութներ, բոլորը այդպէս են խօսում, ես ինչո՞վ եմ գիժ, բացա-կանչեց Նէնէն արտասուքը սրբելով:

Վերակացուն ուշադրութիւն չդար-ձրեց, կանչեց մի զինուոր, նրան դուրս քաշեցին եւ բանտի դռները կրկնկող-պուեցան: Ես մնացի մենակ: Մի քանի րոպէ լսելի էր լինում նրա ճիչը, ա-ղաղակը, եւ շուտով նրա ձայնը ան-հետացաւ բանտի խուլ գերեզմանական լռութեան մէջ:

Սարսափելի դրութիւն: Քո սիրած էակին հալածում են, վիրաւորում են, եւ դու սառն աչքով պիտի նայես այդ անիրաւութեան վրայ եւ լռես: Միթէ ա՞յդ է նշանակութիւնը այն խօսքերի, որ կարդացին ինձ դատարանում. «Զըր-կել ամէն իրաւունքներից»:

Ի՞նչ պէտք է լինի խեղճ աղջկայ վերջը,— ահա այդ էր ինձ տանջող միտքը, երբ դարձեալ մնացի մենակ, երբ սպաննուածի նման տարածուեցայ իմ կալարանի խոնաւ յատակին վրայ:

Ը.

ԳԱՆԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լինում են այնպիսի րոպէներ որ մարդ իրան բոլորովին մոռանում է: Ես մինչ այն ատրճան զբաղուած էի Նէնէի վիճակով, որ ամենեւին չէի յի-շում որ մօտենում է այն սարսափելի օրը, երբ ես պէտք է կրէի մահուան տանջանքների առաջին փորձը:— Ինձ, բացի մշտական աքսորից, վճռել էին երկու հարիւր մտրակի հարուածներ:

Այն ժամանակ դեռ տիրում էր այդ օրէնքը, որ դատապարտեալին նախ քան աքսորելը, ենթարկում էին մարմ-նական գանահարութեան: Ի՞նչ սոս-կալի բան է դահճի մտրակը: Կարծես թէ, ֆուրիաները առաջին անգամ դը-ժոխքից դուրս գալով, սովորեցրին մարդիկներին այնպէս տանջել իրանց նմաններին: Զարդել, խեղաթիւրել, անդամալուծել եւ ամէն զօրութիւնից զրկել մարմինը մի թշուառականի, ահա այդ է այն մտրակի նպատակը, որպէսզի նրան սպասող դառն աշխա-տութիւնները հանքերի մէջ աւելի ըս-պանիչ լինեն: Եւ այդ բոլորը կա-տարւում էր չարագործներին ուղղելու նպատակով:

Բայց չարագործները չէին ուղ-ղւում: Ես տեսնում էի որքան խիստ էր լինում նրանց պատիժը, որքան չա-րաչար կերպով վիրաւորւում էր նը-րանց անձնասիրութիւնը, այնքան ա-ւելի յամառ էին դառնում նրանք, այն-քան աւելի կամակորւում էին իրանց մոլորութիւնների մէջ: Եւ այդ շատ բնական է: Ցանցաւոր մարդկների հարուածքների ներքոյ, փոխանակ զղջալու, արձակւում էր կծու հայհո-յանքներ, անէծք եւ աւելի ոչինչ:

Կեանքի մէջ, իմ անձնական փորձե-րով, ես հասայ այն համոզմունքին, որ ամենավայրենի գազանը անգամ ազնուանում է, ընտելանում է աւելի խաղաղ կեանքի այն ժամանակ միայն, երբ նրան սիրում ես, փայփայում ես, երբ նրան չես վիրաւորում:

Իմ ընկերների մասին նոյնպէս վճ-ռել էին աքսոր եւ գանահարութեան: Բայց նրանց պատիժը աւելի թեթեւ էր քան թէ իմը, երեւի նրա համար, որ նրանք ամէն ինչ ուրացան, ճշմար-տապէս չխոստովանուեցան իրանց մեղքերը, բայց ես ոչինչ չծածկեցի, բոլորը յայտնեցի:

Այդ նախատեսից քաւոր Պետրոսը, նա աւելի փորձուած մարդ էր քան թէ ես, եւ զգուշացնում էր ինձ՝ ուրա-նալ, ոչինչ չխոստովանուել, որովհե-տեւ դրանով աւելի կը հեշտացնէ դա-տաւորների գործը, իմ մասին սաս-տիկ վճիռ տալու: Այնպէս էլ եղաւ: Բայց իմ խիղճս հանգիստ էր, որ գո-նէ իմ դատապարտութեան րոպէում ես սուտ չխօսեցի:

Վերջապէս հասաւ սարսափելի ճգ-նաժամը:

(Շար.)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70
(ԹԵԼԵՖՈՆԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ ԵՌԱՄՍԵԱՅ

	Տարեկան	Վեցամսեայ	Եռամսեայ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 փրանք	70 փրանք	35 փր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 փրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ Երկիրներ	200 փրանք	100 փրանք	—

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 16 ՄԱՅԻՍ
JEUDI 16 Mai 1935

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2806 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԷՋՄԻԱԾԻՆԸ ԿԸ ԳՈՐԾԷ . . .

Տակաւին տեղեկութիւն չունինք թէ ի՛նչ ելքի յանգած են Մարսէյլի բանակցութիւնները, թեմական կազմակերպութեան մասին:

Սպասելով արդիւնքին, հարկադրուած ենք զբաղիլ նոր անակնկալով մը, որ չունի որ եւ է բացատրութիւն հանգամանք:

Այսօր պիտի կարդաք թղթակցութիւն մը՝ Պուէնոս Այրէսէն (Արժանթին):

Ո՛ւրկէ ուր, էջմիածինը այդ շրջանին կաթող. ներկայացուցիչ նշանակած է վստահամբաւ կղերական մը, Ռուբէն եպիսկ. Մանասեան:

Կը ճանչնաք այս վեղարաւորը, երբեմն կաթող. ներկայացուցիչ Իրաքի, ուր կատարեալ փորձանք դարձաւ գաղութի գլխուն, երկու - երեք տարի, եւ ի վերջոյ հարկադրուեցաւ բեռները կապել եւ Երուսաղէմ չուել:

Երեւութապէս «հրաժարական» տուած էր եպիսկոպոսը, բայց Իրաքի երեսփ. ժողովը բազմաթիւ լուրջ նիւթեր գտաւ ամբաստանագիր մը կազմելու համար, բարոյական թէ նիւթական:

Կը կարծէինք թէ Մանասեան եպիսկ. բաւական խելք պիտի ունենար, այլ եւս հանրային կեանքի մասին չմտածելու եւ իր գոյութիւնը մոռացութեան տալու վանքի պատերուն մէջ, որոճալով իր մեղքերուն վրայ:

Եթէ ինք այդ գգաստութիւնը չունեցաւ, գոնէ էջմիածինը խոհեմութիւն պիտի սեպէր նոր փորձանքներ չստեղծել:

Ի՛նչ միամտութիւն: Ահա կաթողիկոսական կոնդակը, 1935 փետրուար 18 թուակիր, որ Հարաւ. Ամերիկայի համար ներկայացուցիչ կը նշանակէ Ռուբէն եպիսկոպոսը, նկատի առնելով գաղութին «անմխիթար եւ կազմալոյծ» վիճակը:

Եւ այս՝ առանց նոյնիսկ համապատասխան մարմիններուն կարծիքը հարցնելու, ինչպէս կը պատմէ մեր թղթակիցը:

Ուրեմն էջմիածինը իր կաթողիկոսով եւ ծաղրանկար Գերագոյն Խորհուրդով կը շարունակէ «հայրապետական» գործեր կատարել, պարզապէս բանաւոր կամ անբան հօտի մը տեղ դնելով գաղութները:

Եւ այս՝ ճիշդ այն պահուն երբ լիազօր նուիրակ մը ահա ամիսներէ ի վեր ման կուգայ գաղութներու մէջ, խաղաղութեան եւ համերաշխութեան քարոզներով . . .

Զենք ուզեր հարցնել թէ Գարեգին արք. որ եւ է մեղք ունի՞ այս չոգեպինդ «գործունէութեան» մէջ:

Տարրական տրամաբանութիւնը կ՚ըսէ թէ կաթող. նուիրակը չի կրնար անպատասխանատու ձեւանալ, քանի որ իրեն յանձնուած է արտասահմանի թեմական - եկեղեցական գործերուն տնօրինութիւնը:

Կա՛մ այն է որ իրեն բան չեն հարցուցած—եւ այդ պարագային իրաւասութեան խնդիր մը կը ծագի — կամ ինքն ալ համամիտ է եղածին, եւ կամ պարզած է իր տեսակէտը, բայց նկատի չեն առած:

Ամէն պարագայի մէջ, կը գտնուինք անպարտկելի եւ նենգ խաղի մը առջեւ, որ երբեք չպիտի կրնայ ծառայել գաղութներու խաղաղութեան:

Մանաւանդ որ, Պուէնոս Այրէսի թղթակիցը կը գրէ թէ Ռուբէն եպիսկ. բեռները կապած է Փարիզ գալու համար, եւ այս առթիւ զանազան ենթադրութիւններ կ՚ընէ:

Արդ, ո՞ւր կ՚ուզէ յանգիլ էջմիածինը, այս պղտոր եւ անխորհուրդ «տնօրինութիւններով»:

Հանգուցեալ Պապը Ալին դիւանագիտական աւանդութիւն մը ունէր,— երբ ուզէր, այս կամ այն պատճառով, պաշտօնէ արձակել մեծ -եպարքոս մը կամ ուրիշ բարձր պաշտօնատար մը, մեծ նահանգի մը կուսակալ կը նշանակէր (Իզմիր - Այտըն, Դամասկոս, Գօնիա եւայլն):

Էջմիածի՞նն ալ այդ քաղաքականութեան կը հետեւի, Իրաքի համար անյարմար նկատուած կղերական մը փոխադրելով աւելի ընդարձակ շրջան մը,— Հարաւ. Ամերիկա:

Ի վերջոյ գաղութներու ազգային մարմինները, անոնց հանրային կարծիքը արժէք ունի՞ն թէ չունին:

Էջմիածինը գո՞րծ չինել կ՚ուզէ, թէ խնդիր ստեղծել եւ ջուր պղտորել:

Այդպիսի խնդիր մըն ալ Քալիֆորնիոյ մէջ ունինք, մէկ - երկու տարիէ ի վեր:

Էջմիածինը հարկադրեց որ պաշտօնէ արձակուի առաջնորդը, Գարեգին եպիսկ. Խաչատուրեան: Որքան գիտենք, վարդապետ մը նշանակեր էին, իբրեւ տեղապահ, եւ այժմ էջմիածինը դայն ալ պաշտօնանկ ըրած է, իշխանաստու կոնդակով մը:

Տակաւին չենք յիշեր հիւսիսային Ամերիկայի բաբելոնը, ուր երկու տեսակ իշխանութիւններ կան, իրենց բոլոր կարգուսարքով, — մէկը՝ ազգային - ժողովրդական, միւսը՝ «հայրապետահաստատ» կամ հայրապետաճանա՞չ»:

Այս ո՛րքան աժանցան կաթողիկոսական կոնդակները, մրցելով ճափոնական կամ խորհրդային ապրանքներու վաճառատան հետ (տըմփինկ):

Ուրկէ՞ պիտի հնչէ գգաստութեան ձայնը . . .

Երեւանը կը շարունակէ պղտորել, երեւութապէս «չխառնուելով»:

Էջմիածինը կը յամառի խառնակել՝ տեղի - անտեղի խառնուելով:

Գաղութներու մէջ հոսանքներ կան որոնք, ջուրին տուած ընդհանրական շահը, իրենց ազգային գիտակցութիւնն ու արժանապատուութիւնը, գործնապէս կամ կրաւորական մեղսակցութեամբ իւղ կը լեցնեն կրակին վրայ:

Իսկ ե՞լքը,— խաղաղութի՞ւն թէ «պատերազմ»: Շ.

ՎԵՐՋԻՆԺԱՄ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉԸ ՔՐԷՄԼԻՆԻ ՄԷՋ

Սթալին առաջին անգամ ըլլալով կը ճաշէ օտար նախարարի մը հետ

Երեքշաբթի օր Պ. Լավալ այցելեց Քրէմլինի պալատը, եւ ժամերով խօսակցեցաւ խորհրդային վարիչներուն հետ: Առաջին տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ Պ. Քալինինի հետ (նախագահ կեդր. գործադիր կոմիտէի = խորհրդարան): Տեսակցութիւնը տեւեց մէկուկէս ժամ: Յետոյ անցնելով Քրէմլինի մէկ բակէն, գնաց Սթալինի քով, որուն բնակարանը բացարձակապէս գաղտնի կը պահուի: Տեսակցութիւնը տեւեց երկար, չորս ու կէս ժամ: Խորհրդային իշխանութեան կողմէ ներկայ էին Սթալին, Մոլոթով, Լիթվինով եւ Փարիզի խորհրդային դեսպանը, իսկ Ֆրանսայի կողմէ Պ. Լավալ, արտաքին նախարարութեան ընդհ. քարտուղարը եւ Մոսկուայի Ֆրանսական դեսպանը: Թերթերու թղթակիցները կը գրեն թէ տեսակցութիւնը շատ սիրալիր էր, երկու կողմէն ալ: Անշուշտ քաղաքական բանակցութիւն չէր որ կը կատարուէր, քանի որ արդէն կնքուած է Ֆրանքեւխորհրդային դաշինքը: Սեղանին վրայ կը գտնուէին զանազան առաջարկներ, աւելի արդիւնաւորելու համար կնքուած գինակցութիւնը: Զինուորական խնդիրներ ձգուած են մասնագէտներուն, բայց անուղղակի քննուեցան երկու երկիրներուն ուժերը: Այս առթիւ, Պ. Լավալ հարկ զգաց խորհրդային իշխանութեան ուշադրութիւնը հրաւիրել Ֆրանսայի մէջ կատարուած համայնավարական գործունէութեան մասին, առաջարկելով որ միջոցներ ձեռք առնուին: Ֆրանսայի տեսակէտով, կնքուած դաշինքը եւ երկու երկիրներուն նորածին բարեկամութիւնը արժէք չպիտի ունենան, եթէ բոլշեւիկները չարունակեն միջամտել երկրի ներքին գործերուն, համաձայն Գ. Միջազգայինի թելադրութեանց: Պ. Լավալ հանդարտօրէն այս հակառութիւնները բացատրեց խորհրդային վարիչներուն: Թղթակիցները կը հաւաստեն թէ խորհրդային ներկայացուցիչները արդար գտած են Ֆրանսայի տրտունջները: Կը հաւաստեն թէ այս առթիւ հրատարակելի գեկոյցը ակնարկ մը պիտի պարունակէ Ֆրանսայի ազգային պաշտպանութեան անհրաժեշտութեան մասին: Ուրիշ խօսքով, Ֆրանսայի բոլշեւիկները պէտք չէ խանգարեն զինուորական ճիգերը, որոնք օր մը կրնան ծառայել ոչ միայն պաշտպանելու Ֆրանսական հողը, այլեւ օգնութեան հասնելու Խ. Միութեան:

Խօսակցութիւններ տեղի ունեցան նաեւ առեւտրական եւ մշակութային յարաբերութեանց մասին: Անհրաժեշտ համարուեցաւ ուժ տալ երկու երկիրներու առեւտրական յարաբերութեանց եւ շեշտուեցաւ որ Ռուսաստան նախապատուութիւն ընծայէ Ֆրանսական արտադրութեանց: Այս առթիւ քննուեցաւ նաեւ ցարական պարտքերու խնդիրը: Վերջապէս Պ. Լավալ մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդեց Վարշաւայի այցելութեան մասին: Երկու երկիրներուն համար ալ կենսական արժէք ունի լեհական ազդակը, ինչպէս եւ Գերմանիոյ դիրքը:

Տեսակցութիւնը վերջացաւ իրիկուան ժամը 5.30ին, նախընթրիքով մը, որուն ներկայ էին ոչ միայն խօսակիցները, այլեւ ուրիշ խորհրդային պաշտօնատարներ, Պ. Վորոշիլով եւն.: Թերթերը գիտել կուտան թէ առաջին անգամն է որ Սթալին կը ճաշէ օտար նախարարի մը հետ: Պ. Լավալ շատ գոհ կ՚երեւայ Սթալինէն, գնահատելով անոր պետական մարդու սուր իմացականութիւնը, խնդիրներու խորը թափանցելու կարողութիւնը: Այս առթիւ ալ ջերմ բաժակաճառեր փոխանակուեցան:

• Տեսակցութենէն վերջը, Պ. Լավալ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ Աժանս Հավասի թղթակցին.

— «Ըսէք թէ այն չորսուկէս ժամուան տեսակցութեան միջոցին զոր ունեցայ Սթալինի հետ, ոչ միայն սիրալիր ջերմութիւն տիրեց, այլեւ ճշմարիտ մտերմութիւն մը: Հացկերոյթը ճշմարիտ բարեկամներու խնջոյք մը եղաւ»:

Ինչպէս պաշտպանուած է Քրէմլինը

»»» · · «««

Ինչպէս ըսինք, Պ. Լավալ երեքշաբթի օր իր հետեւորդներով այցելեց Քրէմլինի պալատը, որ կարմիր մայրաքաղաքին արգիլեալ միջնաբերդն է: Ամբոցներով շրջապատուած այդ միջնաբերդը կարելի է մտնել միայն մասնաւոր արտօնութեամբ: Դուռնէն սկսելով, Չեկայի պահակները կը հսկեն գիշեր ցերեկ, եւ այցելուին կը հետեւին մուտքէն մինչեւ ելքը: Այնտեղ կ՚աշխատին եւ կը բնակին Կարմիր Ռուսաստանի բոլոր վարիչները, եւ մանաւանդ Սթալինը, երկրին բուն տէրը: Անոր պատուհաններուն նաեւ կ՚որոճայ «պղպատեայ մարդը»: Պարիսպներուն ներսէն, Քրէմլինը կը տիրապետէ Մոսկուայի հսուգեւին վրայ: Ան ուրիշ, ինքնուրոյն քաղաք մըն է մայրաքաղաքին մէջ, բայց հումը, ամայի, խստամբեր քաղաք մը, որուն չի նմանիր նոյնիսկ Վատիկանը, իր այլազան ամբողջութեամբ, պալատներով, գոյնզգոյն մայր եկեղեցիներով, հին վանքերով, զօրանոցներով, արդիական գրասենեակներով, շրջապատուած խճայատակ լայն հրապարակով մը:

Այցելութիւնը սկսաւ Զէն ու զրահի պալատէն, ուր կուտակուած են ցարական իշխանութեան գանձերը: Յետոյ Պ. Լավալ պտտեցաւ երեք մայր եկեղեցիները, որոնք այսօր փակուած են եւ ուր թաղ ըրած կամ թաղուած են այնքան ցարեր: Վերջապէս Ֆրանսայի ներկայացուցիչը ընդունուեցաւ մեծ պալատին մէջ, ուր յաջորդաբար տեսակցեցաւ Պ. Քալինինի, Սթալինի եւ վարչապետ Մոլոթովի հետ, որոնք ճաշի վար դրին զայն:

⁂ Չորեքշաբթի առտու Պ. Լավալ ներկայ եղաւ մեծ զօրահանդէսի մը, Մոսկուայէն 40 քիլոմեթր հեռու:

———o———

ԶԻԱՐՇԱՅԻ ՎԻՃԱԿԱԽԱՂԻՆ տոմսերը հրապարակ հանուեցան երէկ: Իւրաքանչիւր տրցակ կը բաղկանայ վեց տոմսակէ, հատը 50 փրանք: Առաջին վիճակահանութիւնը պիտի կատարուի յունիս 26ին: Մեծ պարգեւն է երեք միլիոն փրանք: Տրցակը ծախողն ալ պարգեւ պիտի ստանայ, եթէ իր ծախած թիւերէն մէկը շահի: Մանրամասնութիւնները յառաջիկային:

ՍԹԱՎԻՑՔԻԻ գործով ամբաստանուած 20 կալանաւորներ յանձնուեցան Սէնի եղեռնադատ ատեանին:

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ տարեկան արձակուրդը, Փարիզի եւ Սէնի նահանգին մէջ, պիտի սկսի յուլիս 15ին եւ պիտի վերջանայ սեպտ. 15ին:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՍԵՒԻՆ ՈՒ ԿԱՐՄԻՐԸ

— • —

Խորհ. Հայաստանի մէջ կը կարդամ (20 ապրիլ) .—

Հակադատական կամպանիայի (քարոզչութեան) առթիւ, Մարտնչող Անաստուածներու Միութիւնը հիմնարկներում եւ գործարաններում իր բջիջների միջոցով կազմակերպում է մասսայական հակակրօնական դեկուցումներ:

Ու կը տարուիմ խորհելու .—

Հայաստանի կառավարութիւնը, երկրին մէջ, ամէն ճիգ կը թափէ քանդելու հայկական եկեղեցին, ժողովուրդին հոգւոյն մէջէն կ՚աշխատի սրբել կրօնական ամէն աւանդութիւն, սակայն կը թողու որ կաթողիկոսը կոնդակներ արտածէ՝ «վառ պահելու համար Լուսաւորիչին ջահը» . . . արտասահմանի մէջ եւ ինքզինք խաբելու համար կղերապետութեան մը պատրանքով . . . գաղութներու մէջ:

Երիտասարդ եւ յառաջապահ մտաւորականներ, չենք ուզեր հետաքրքրուիլ այս ժամանակավրէպներով: Ներկայ պայմաններուն մէջ, մեր եկեղեցին երկրորդ Բարեգործական մըն է միայն, ոչ աւելի, ոչ պակաս, եւ ուրիշ ոչինչ:

Ինչպէս Հ. Բ. Ը. Միութիւն կոչուած կազմակերպութիւնը, որ Թրքութի վերածած է ազգային հարստութիւն մը (կ՚ակնարկեմ կտակներուն եւ ոչ թէ չտես հարուստի մը անդամավճարին), որպէսզի օտար դրամատուներու մէջ օտարանայ հայկական դրամագլուխը,— այնպէս ալ Հայոց եկեղեցին, որ երէկ Թրքութի վերածած էր վանապատկան հսկայ կալուածներ եւ եկեղեցական թանկարժէք հնութիւններ՝ Թուրքին ձգելու համար խոյս, այսօր ալ տակաւին կ՚աշխատի մեծ - մեծ ամսականներով եպիսկոպոսներ ու վարդապետներ ապրեցնել աշխատաւոր եւ օրապահիկի մը կարօտ գաղութներու գլխուն վերեւ:

Ըսէ՛ք, ի՞նչ է տարբերութիւնը Հ. Բ. Ը. Միութեան եւ էջմիածնի կաթողիկոսին կապուած եկեղեցական իշխանութեան, ի՞նչ է տարբերութիւնը Բարգէն կաթողիկոսին ու Մալէզեան վարիչ–պատուիրակին միջեւ:

Ուսուցիչնե՛ր կան այսօր, որ օրուան հաց չունին, եւ եպիսկոպոսներ կան այսօր, որ փարթամ կեանք մը կ՚ապրին: Ուսուցիչներ կան այսօր, որ հիւծախտաւորի իրենց ստուերը կը պտտցնեն գաղթակայաններու մէջ, եւ եպիսկոպոսներ կան այսօր, որ ջերմուկներու եւ ջուրի քաղաքներու մէջ . . . փոր կը բուծանեն:

Հէյա՛լ ըլլայ, չենք նախանձիր: Բայց թող չըսեն թէ ազգը ազգ կը պահեն այս եկեղեցականները,— ոչ մէկ եկեղեցական կրնայ կատարել մամուլին ու դպրոցին դերը: Հայութեան ատրուշանը վառ պահողները ուսուցիչնե՛րն են միայն:

Արդար եւ ճիշդ այս մտածումները արձանագրելէ վերջ, դիտել կուտանք մեր ժամժամնիներուն (ռամկավարներո՛ւն է խօսքս) .—

Դաշնակցական մամուլը կ՚արձանագրէ հակակրօնական լուրերը, որ կը հասնին Հայաստանէն, պարզապէս հասկցնելու համար որ խաղ մը կը խաղցուի այս ժողովուրդին գլխուն.—

Երեւան կը հալածէ կրօնքն ու եկեղեցին Հայաստանի մէջ, բայց գործիք կը դարձնէ իրեն արտասահմանի մէջ: Ուրեմն զգո՛յշ Երեւանի գործակալներէն, սեւ հագնին անոնք թէ կարմիր:

ԱՐԱԶ

ԻՏԱԼԻԱ ԿԸ ԶԻՆՈՒԻ ԵՒ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ

— •• —

«Ձեր ձեռքերը խաչեցէք Հաբէշիստանէն»

Պաշտօնական շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ անխուսափելի է դիւանագիտական յարաբերութեանց խզումը Իտալիոյ եւ Հաբէշիստանի միջեւ, իբրեւ հետեւանք նոր դէպքերու: Կացութիւնը տագնապալի կը համարուի, եւ Հաբէշիստանի օտար գաղութները մտահոգութեան մատնուած են իրենց ապահովութեան մասին: Ատիս - Ապէպայի եւ շրջանի ամբողջ բնակչութիւնը տենդահար վիճակի մը մատնուած է:

Երեքշաբթի օր, Պ. Մուսոլինի իր առաջին ճառը խօսեցաւ ծերակոյտին մէջ, հաբէշական վէճին առթիւ: «Առաջնորդ»ը խօսք առնելով գաղթային նախարարութեան խորհրդականին դեկոյցէն վերջը, հերքեց այն լուրերը թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա բարեկամական դիմումներ կատարած են, վէճը լուծելու համար: Յայտնելով թէ Իտալիա վերջապէս երկու պատուիրակներ նշանակած է, վէճը քննելու համար, շարունակեց.

— «Զարժեր նկատի առնել կամ հերքել բարեխօսութեան մասին շրջած զրոյցները: «Միջամտութիւն» բառը շատ անախորժ բառ մըն է: Եթէ մեր սահմանէն դուրս ո եւ է մէկը կ՚ուզէ որ այդպիսի միջամտութիւն մը կատարուի, իրականութիւնը չարդարացներ այդ բանը: Ես կը նախընտրեմ մեղադրուիլ ծայրայեղութեան քան պարտազանցութեան համար, երբ վտանգի տակ են մեր գաղթավայրերուն ապահովութիւնը, մեր զինուորներուն կեանքը եւ մեր հեղինակութիւնը: Ինչ կը վերաբերի դիւանագիտական ձեռնարկներուն, յայտնի է թէ մենք չմերժեցինք հետեւիլ բոլոր խաղաղասիրական միջոցներուն, քանի որ միշտ պատրաստ էինք նշանակելու մեր բանագնացները: Սակայն եւ այնպէս, մեր պարտականութիւնն է ծայրայեղ յոյսեր չսնուցանել, նկատի առնելով Հաբէշիստանի զինուորական ուժեղ պատրաստութիւնները եւ Ատիս Ապէպայի մէջ, մասնաւորապէս երկրորդական վարիչներու մէջ տիրող հոգեբանութիւնը: Գալով Եւրոպայի եւ այն ողբալի եւ յանկարծական պատահականութեանց որ կրնան ծագիլ, կ՚ուզէի յիշեցնել ծերակոյտին թէ դրօշի տակ պիտի պահենք 1911ի, 1913ի եւ 1914ի դասերը, ինչպէս եւ 1912ի դասը որ արդէն պահեստի վիճակի մէջ դրուած է: Կը հաւատամ թէ 800,000էն 900,000 զինուորներու բանակ մը բաւական պիտի ըլլայ երաշխաւորելու մեր ապահովութիւնը: Այդ ուժը կատարելապէս կազմակերպուած է, միացեալ եւ օժտուած մեր գործարաններուն կողմէ շինուած արդիական զէնքերով: Գաղտնիք մը յայտնած չեմ ըլլար, ըսելով թէ մեր գործարանները չոգեպինդ կը բանին քանի մը ամիսներէ ի վեր: Մենք մեզ հօգալով ցամաքային, ծովային եւ օդային ուժերու այս ձուլումով, մենք պիտի շարունակենք գործակցիլ բոլոր մեծ եւ փոքր, մօտաւոր եւ հեռաւոր պետութեանց հետ: Մեր զինուորական ուժը ոչ ոքի չսպառնար, այլ կ՚ապահովէ խաղաղութիւնը: Կը հաւատամ, պատուարժան ծերակուտականներ, թէ ձեր բաղձանքն ալ այս է»:

Ծերակուտականները ոտքի ելան եւ քանի մը վայրկեան ծափահարեցին «Առաջնորդ»ը: Ընկնդիրներն ալ միացան ծափահարութեանց:

= o–o =

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ եղմտական նախարարը ճառ մը խօսելով, ազդարարեց թէ իր կառավարութիւնը աւելի պիտի կոտրէ տոլարին գինը, եթէ ուրիշ պետութիւններ այդպէս ընեն: Այս առթիւ բացատրեց թէ Ամերիկա հակառակ չէ դրամները հաստատուն վիճակի մը վերածելու քաղաքականութեան: Ճառը մեծ յուսախաբութիւն պատճառեց Լոնտոնի մէջ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՐԵՎԱՀՈՎԻՑ ԱՐԾԱԹՎԱԾ ՄԻ ՔԱՆԻ ԱՆՀԱՅՏ ԱՌԱԿՆԵՐԸ

6.— ԱՐԵՎԱԿՈՂՄՆԱՅԻՆ ՀՈՒՅԵՐԻ ՄԱՍԻՆ.— ՎԻՊԱՐ

Այժմ հարկ է մի քանի խոսք ասել արեւահայ ազգաբնակչության մասին, որ ապրում է Արեւելյան Հայաստանի հարավային մասում, Արաքսի ձախ ափին։ Ըստ 1897 թ. մարդահամարի՝ նրանց թիվը հասնում է 25.090 հոգու։

Վերջին մօտ քսան տարիների ընթացքում նրանց մեծ մասը, ինչպես նաեւ ամբողջ Արեւելյան Հայաստանի բնակչութիւնը, ենթարկուեցաւ ծանր տնտեսական ճնշումների։ Ամենից առաջ հարկ է նշել, որ Արեւելյան Հայաստանի գիւղացիութիւնը, որ մինչեւ 1870 թ. ազատ էր ֆէոդալական կապերից, 1870 թ. ռեֆորմից յետոյ ենթարկուեցաւ ֆէոդալական ամենաանողոքելի շահագործման։ Ռեֆորմից յետոյ գիւղացիութիւնը ստացաւ հողամասեր, որոնք ոչ միայն չէին բաւականացնում նրան, այլեւ ստիպում էին նրան ամենաանմարդկային պայմաններով վարձակալել հողատէրերի հողերը։ Ռեֆորմից յետոյ գիւղացիութիւնը ենթարկուեցաւ նաեւ ծանր հարկերի

ՏԵՐԵՒԸ ԳԱՂՆԻՔ ՅԱՅՏՆԱԲԵՐՎԱԾ ՍԷ

=o·o=

— Ինչո՞ւ ես լուռ կեցել, երբ ամբողջ ազգը ոտքի էր ելել ընդդէմ նորին։

— Ես չեմ ուզում ոտքի ելնել, որովհետև գիտեմ, որ ոչ ոք ինձ չի լսի

«ԹԱՅՄԶ» Կ'ԱՐԴԱՐԱՑՆԷ ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ
Եւ կը թելադրէ զինացում ցալ

«Թայմզ» իր երկուշաբթի օրուան խմբագրականին մէջ գնահատելով Պ. Մաքտոնըլտի հաշտարար ոճը՝ Գերմանիոյ հանդէպ, կ'ընդունի թէ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ համաձայնութիւնը երաշխիք մըն է խաղաղութեան համար: Բայց, «ինչ որ ամէնէն աւելի մտահոգութիւն կը պատճառէ, այն է որ Գերմանիա կ'ուզէ՞ բանի ուժի կամ բռնութեան սպառնալիքին դիմել, իրականացնելու համար իր բոլոր ազգային տենչերը»: Այս առթիւ, նորէն անհրաժեշտ կը գտնէ Վերսայլի դաշնագրին վերաքննութիւնը, առարկելով թէ «պարտադրուած է»: «Թայմզ» կը խոստովանի թէ Գերմանիա կը շարժի «յարձակողական ազգայնականութեան» մղումով, իսկ դիւանագիտութեան մէջ կը նախընտրէ հարուածային նոյն մեթոտները, որոնք երկիւղ եւ կասկած կը յարուցանէին, պատերազմէն առաջ: Հիթլեր ինք գրած է թէ կը հաւատայ «ուժի եւ զօրութեան յաւիտենական առանձնաշնորհին»: Ամէն պարագայի մէջ, ան վճռած է թէ Գերմանիան զօրաւոր պիտի ըլլայ: Բայց, կարելի՞ է իրապէս ենթադրել թէ Գերմանիա պիտի համակերպի ոկար մնալու: Ամբողջ Գերմանիա կը հաւատայ թէ վերազինման ձեռնարկելով, Հիթլեր պարզապէս սկսած է վերահաստատել զէնքը իր արդար դիրքին մէջ: Եթէ յաղթուած և անկանոն մեթոտներու դիմած է, յանցանքը ամբողջ իրենը չէ, այլ եւ անոնց որոնք ըմբռնելով հանդերձ թէ Գերմանիա իրաւունք ունէր հաւասարութեան եւ այդ իրաւունքը խոստանալով հանդերձ, ոչինչ ըրին այդ յանձնառութիւնը կատարելու համար: Հետեւաբար Գերմանիա չքմեղանք մը ունի խուսափանքի եւ զինու զօրութեան դիմելու, որպէսզի արժեցնէ այն պահանջները որոնք ան հասարակ օրինաւոր կը համարուէին: Այս չի նշանակեր թէ պէտք է խոնարհիլ Գերմանիոյ բոլոր յաւակնութեանց առջեւ: Հարկ է գտնել անոնց բանաւոր սահմանը, նոյնիսկ եթէ այսօր աւելի դժուար է դիմագրել անընդունելի պահանջներու, որովհետեւ չափազանց երկար ատեն մերժուեցան արդարացի խնդրանքները: Հիթլերի այս շաբթու ընելիք յայտարարութիւնները կրնան, եթէ հաշտարար են, ճամբան բանալ օգտակար բանակցութեանց համար: Արդ, ներկայիս ուշադրութեան արժանի են մասնաւորապէս երկու կէտեր,— նախ այն որ Հիթլեր ինք չէ ներկայացուցած որ եւ է անբանաւոր պահանջ. յետոյ, Գերմանիոյ պահանջները կը վերաբերին այն կէտերուն զորս երբեք չէ դադրած զատապարտել եւ զորս երկիրը իր ամբողջութեամբ երբեք չէ ուզած ընդունիլ: Ջերմապէս յուսալի է թէ Հիթլերի ճառը պիտի դիւրացնէ կատարեալ անկեղծութեամբ քննելու այն պայմանները որոնց վրայ կարելի է խաղաղ համաձայնութիւն մը գոյացնել Գերմանիոյ եւ իր դրացիներուն միջեւ»:

Եզրակացնելով, «Թայմզ» մասնաւորապէս անհրաժեշտ կը գտնէ օր առաջ օդանաւային դաշինք մը կնքել օդանաւային ուժերու կրճատման համար:

«Տէյլի Թէլէկրաֆ» կը կարծէ թէ Հիթլեր Պ. Լավալի անձնական այցելութեան կը սպասէ, Մոսկուայէ վերադարձին: Լոնտոնի մէջ կը յուսան թէ Հիթլեր չինիչ առաջարկներ պիտի ընէ մայիս 16ի ճառին մէջ: Ծիշդ այդ պատճառով, Անգլիոյ երեսփ. ժողովը մայիս 22ին յետաձգեց ազգային պաշտպանութեան վիճաբանութիւնը:

Օդանաւային Պաշտպանութեան փորձեր

Ինչպէս գրած էինք, երեքշաբթի առտու եւ կէս գիշերէն վերջը զանազան փորձեր կատարուեցան Փարիզի մէջ, ընդդէմ օդանաւային յարձակումներու: Ոստիկանական տեսչութիւնը յայտարարեց թէ արդիւնքը շատ գոհացուցիչ եղաւ: Առտուան դէմ ժամը 2·30էն 3 մութի մէջ թաղուեցան Սէնի ձախ ափը, Փասի եւ Պուլոնեի անտառը, հաստատելու համար թէ որ աստիճան կարելի է խաւարեցնել քաղաքը: Այսպէս փորձի ենթարկուած եղաւ Փարիզի կէսը: Շեփորներու ահազանգէն յետոյ, «ռումբեր» սկսան իյնալ բժշկական վարժարանի բակին եւ Անթուան Տիպուա փողոցին մէջ: Քանի մը «զոհեր» ինկան եւ «հրդեհ» մը ծագեցաւ (պէնկալեան լոյսերով): Օգնութիւն խնդրուեցաւ Վիէօ-Քոլոմպիէէի հրշէջ կայանէն: Երթեւեկի սահմանուած ոստիկանները ալ իրենց կարգին գործի վրայ էին: Մինչեւ հրշէջներուն ժամանումը, բժշկական վարժարանի նախնական զարմաններու պաշտօնեաները օգնութեան հասան կայլ «զոհեր»ուն, անմիջապէս կազարգել դիմակներ անցուցին, պատգարակներու վրայ դնելով եւ առաջին կայանները փոխադրելով: Այս ազատարար գործը կատարուեցաւ զինուորական բժիշկներու, կարմիր խաչի անդամներու, կրաւորական պաշտպանութեան կամաւորներու, հիւանդապահներու եւայլն կողմէ: Հրշէջները, ձգախէժէ կազարգել հագուստներ հագած, թանձր ձեռնոցներով եւ ծանր կօշիկներով, հասան յարձակման վայրը, մինչ նոր «ռումբեր» կը տեղային շրջակայ բազմաթիւ փողոցներու մէջ եւ «բոցերը» կը տարածուէին ամէն կողմ:

Բացի շեփորներու չարաշուք ձայնէն, հասարակութիւնը չազդուեցաւ այս ռազմափորձերէն, որոնց համար առտուան ժ. 2·30ի պահը ընտրուած էր, կարելի եղածին չափ նուազ խանգարելու համար առօրեայ կեանքը: Երբ այդ ժամուն մարեցան տուներու եւ փողոցներու բոլոր լոյսերը, ինքնաշարժներն ալ հրաման ստացան մարելու եւ կէս ժամ կանգ առնելու, մինչեւ որ շեփորները ազդարարեցին թէ փորձը վերջացած է:

Լեհաստանի խաղախականութիւնը պիտի փոխուի՞

Մարաջախտ Փիլզուտսքիի մահուան առթիւ, քաղաքական շրջանակները զանազան ենթադրութիւններ կ'ընեն Լեհաստանի արտաքին քաղաքականութեան մասին: Անգլ. թերթերը շահեկան տեղեկութիւններ կը հաղորդեն այս մասին: «Մորնինկ Փոստ»ի դիւանագիտական խմբագիրը լուրջ պատճառներ կը տեսնէ քաղաքական դիրքի փոփոխման համար: «Նիւզ Քրոնիքլ» կը կարծէ թէ միջազգային կացութիւնը պիտի փոխուի, իբրեւ հետեւանք Փիլզուտսքիի մահուան: Այդ լրագրին կարծիքով, հաւանական է որ Հիթլեր որոշէ յետաձգել մայիս 16ի ճառը եւ Պ. Լավալ, որ Վարշաւա պիտի գտնուի Փիլզուտսքիի յուղարկաւորութեան առթիւ, պատեհութենէն օգտուի նոր բանակցութիւններ կատարելու համար: Թերթը նոյնիսկ հաւանական կը գտնէ տեսակցութիւն մը՝ Պ. Լավալի եւ Զօր. Կէօրինկի միջեւ, տեսակցութիւն մը որ կրնայ մինչեւ Պերլին առաջնորդել Ֆրանսայի արտաքին նախարարը: Վերջապէս, անգլ. թերթին կարծիքով, երկու առաջնակարգ խնդիրներ կը ծագին, իբրեւ հետեւանք մարաջախտ Փիլզուտսքիի մահուան: Առաջին՝ պիտի պահուի՞ Լեհաստանի եւ Գերմանիոյ միջեւ գոյացած համաձայնութիւնը: Երկրորդ՝ ի՞նչ պիտի ըլլայ Լեհաստանի ներքին կացութիւնը:

⁂ Լեհաստանի կառավարական թերթերը կը շարունակեն փառաբանել հանգուցեալ դիկտատորը, իսկ ընդդիմադիր մամուլը կը կարծէ թէ Փիլզուտսքիի մահով նոր շրջան մը կը բացուի Լեհաստանի քաղաքական կեանքին համար: Առաջին շրջանը տեւեց 1918էն 1926, խորհրդարանական դրութեամբ, որ վերջացաւ 1926 մայիսին, երբ Փիլզուտսքի իշխանութիւնը վերատանձնեց: Երկրորդ շրջանին, մարաջախտը իր կամ իր հաւատարիմներէն մէկուն անունով կառավարեց Լեհաստանը: Եւ ահա կը բացուի երրորդ շրջանը, որու մասին դժուար է որոշ բան ըսել:

ԳՆԴ. ԼՕՐԷՆՍ, Անգլիոյ հռչակաւոր գաղտնի գործակալը որ այնքան գործօն դեր կատարած է Արաբիոյ ապստամբութեան մէջ, 1914 – 18ին, հեծելանիւի արկածի մը հանդիպելով ծանրապէս վիրաւորուեցաւ գլուխէն: Վիճակը տագնապալի կը համարուի:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ
ԵՒ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
կազմակերպուած Հ. Բ. Ը. Մ.
Մարսէյլի Մասնաճիւղին կողմէ
Հովանաւորութեամբ կաթող. նուիրակ ԳԱՐԵԳԻՆ ԱՐՔ. ՅՈՎՍԷՓԵԱՆի:

Բարեգործականի գործիչ Պ. Օննիկ Թաղէոսեան պիտի բանախօսէ, նիւթ ունենալով՝ 1.— Հ. Բ. Ը. Միութեան խոհականը եւ գործը: 2.— Ի՞նչպէս կը մատակարարուին «թրքաթ»ները: 3.— Հ. Բ. Ը. Միութեան մասնակցութիւնը հայրենաշինութեան ու ներգաղթին: 4.— Հ. Բ. Ը. Միութեան դիրքը գաղթականութեան եւ գործազրկութեան մասին:

Երաժշտական եւ գեղարուեստական բաժին:

Coliséeի սրահին մէջ, Շաբաթ օր, 18 մայիս, ժամը ճիշդ 21ին, ծախքերու մասնակցութեան համար՝ միայն 3 Ֆրանք:

ՊԱՏԱՐԱԳ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ, 19 մայիս Տօն Երեւման Ս. Խաչի, Գեր. Տ. Յովսէփ Եպիսկոպոս Կարապետեան հանդերձեալ է Ս. Պատարագ մատուցանել Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ եւ քարոզել: Սկզբնաւորութիւն Ս. Պատարագի՝ ժամը 10ին:

ՁՈՒԱՐՃԱՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՆԵՐԿԱՅ ԵՂԷՔ

Դպրոցասէրի ԱՆԿԷՆԻ Մասնաճիւղի Տարեկան Պարահանդէսին

ՏԵՂԻ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ 19 ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԺԱՄԸ 3.30ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ
ԱՆԿԷՆԻ **Salle des FÊTES**Ի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Հետաքրքիր անակնկալներ: — Ընտիր ձայն: — Առատ Պիւֆէ: — Մուտք՝ 10 ֆրանք:

ՀՐԱԺԵՇՏԻ ՓԱՅԼՈՒՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
ԼԵՒՈՆ ՅԱՐՈՒԹԻ
ԽՈՐՀՐԴ. ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԵԿՆԵԼՈՒՆ ԱՌԹԻՒ
18 ՄԱՅԻՍ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ ՃԻՇՏ 9Ի

Salle du Conservatoire
2bis, Rue du Conservatoire
Métro: Montmartre ou Cadet

Հովանաւորութեամբ Տիկին ԼԵՒՈՆ ՊԷՅ ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆի

Կը ներկայացուի՝ ՍԻՐՈՅ ԶԱԽԱՐ
Ընտանեկան տրամ 3 արար, հայ կեանքէ: Բեմադիր՝ Hr de BAGRADITE
Կը մասնակցին՝ ՕԲ. ԱՆԱՀԻՏ, ՏԻԿ. ԼԱԹԻՖԵԱՆ, Պ.Պ. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, ՍՎԱՃԵԱՆ, ԼԵՒՈՆ ՅԱՐՈՒԹ, եւայլն:

Գեղարուեստական նոյն բաժինին կը մասնակցին Փարիզի թատրոններու յայտնի աստղերէն՝
Mme. Mary MARQUET Soc. de la Comedie Française. **Mr. Mr. V. FRANCEN, Ch. BOYER, Pierre BLANCHAR, ALCOVER, MAXUDIAN et BALPETRÉ.**

Տոմսերու գիներ՝ 7 — 10 եւ օթեակներ՝ 15 — 20:

Pierre BLANCHAR

Յ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՓԱՐԻԶԻ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ԿՈՄԻՏԷՆԵՐՈՒ խառն նիստը տեղի կ'ունենայ յաջորդ Հինգշաբթի (16 Մայիս) երեկոյ ժամը 8.30ին, Café au Clair de Luneի վերնայարկը, Փլաս տ'Իթալի: Կարեւոր զեկոյց:

Կոմիտէներու ոչ-անդամ ընկերները կը-նան ներկայ ըլլալ:

«ԱՐԱՄ» Ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը Ուրբաթ երեկոյեան ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԿՈՒՐՊԸՎՈՒԱՅԻ «Տաւրոս» խումբի ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ ԼԸ ԿՈՆԷՍԻ «Ռազմիկ» խումբի ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին ընկ. Արփիար Մարտիրոսեանի բնակարանը:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ընկերական վիճաբանական ժողովի շարունակութիւնը, 17 մայիս, ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, նախագահութեամբ ընկ. Ա. Ջամալեանի:

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները վաղը Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին. 181, Գուր Լաֆայէթ «Զարդարեան» Գրադարանը:

ՍԷՆ-ԼՈՒ (Մարսէյլ) «Ակնունի» Ենթակոմիտէի ընդհ. անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ռոստոմ Ենթակոմիտէն եւ Քրիստափոր խումբը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրեն բոլոր ընկերները, 17 մայիս, ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Շարունակութիւն նախորդ ժողովի:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Պատանեկան Միութեան ընդհ. անդամական ժողովը, 18 մայիս, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին Միութեանս Գրադարանին մէջ:

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՕԻ (Մարսէյլ) «Վռամեան» Ենթակոմիտէի դասախօսական ժողովը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 4ին, իր սովորական հաւաքատեղին մէջ:

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆի (Մարսէյլ) «Ընկեր Կարօ» Ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 4ին «Իրօշակ»ի սրահին մէջ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ
ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ
25 Մայիս Շաբաթ երեկոյ
ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս
ՓԼԹԻ ԺՈՒՌՆԱԼի սրահին մէջ
21, Rue Cadet. **Métro: Cadet.**
ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԱԼ. ԽԱՏԻՍԵԱՆ
ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ **M. MOUTET,** (որ ստիպուած ըլլալով գաւառ մեկնիլ նոյն գիշերը, պիտի խօսի ժամը ճիշտ 9ին):
ԵՒ ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿԱՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ
կազմակերպուած՝ ՌՕՄԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «ԱՆԴՐԱՆԻԿ» ԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ
Ընկերներ՝ ԼԷՅԼԷԿԵԱՆի եւ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆի
մահապատիժի փոփոխութեան առթիւ
Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 5էն մինչեւ առաւօտ
Ընկերվարականներու սրահին մէջ:
կը հրաւիրուին Վալանսի ընկերներն ու համակիրները:
Ճաշկերոյթին մասնակցութեան համար կը գանձուի 10 ֆրանք:
Տոմսերը կը ծախուին Ռոմանի Յառաջի գործակալ ընկ. Ս. Պիլալի մօտ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
կազմակերպուած ՖՐ. Հ. Կ. ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ
(Միութեան 25ամեակին առթիւ)
Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին երրորդ Թաղապետարանի սրահին մէջ
կը խօսի՝ Պ. Թ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ
Գեղարուեստական նոյն բաժին: Կը մասնակցին՝ Օր. Օբէն (դաշնակ), Պ. Ա. Մելքոնեան (ջութակ), Օր. Ն. Տէր Պետրոսեան և Պ. Վ. Զանտըեան (երգ): Երգ եւ մենախօսութիւն փոքրիկներու կողմէ:
Ծախքերու մասնակցութեան համար 1 ֆր.: Անգործներու ձրի:

ԳԻՆԵՍԵՂԱՆ
կազմակերպուած՝ ԱՏԱԲԱԶԱՐԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին
12 Bld. Bellevilleի սրահին մէջ, մէթրօ՝ Պէլվիլ
գեղարուեստական բաժին, սիրուն անակնկալներ: Տեղի կ'ունենայ միութեան պարգեւաբաշխութիւնը:

ԸՆԿԵՐԱՅԱՄԱԿԱՐԱԿԱՆ ԺԱՇԿԵՐՈՅԹ
ՓԱՐԻԶԻ ԵԳԻՊՏԱՑԻ ԿՈՄԻՏԷՆ, ընկերներ՝
ՄԱՍԹԷՈՍ ԼԷՅԼԷԿԵԱՆԻ եւ ՆՇԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ
մահապատիժի ջնջման առթիւ, կը սարքէ ընկերահամակրական խրն. ջոյք մը, որ տեղի կ'ունենայ 19 Մայիս կիր. իրիկուան ժ.ը 6էն մին. չեւ կէս գիշեր՝ Maison «Martin»ի մէջ, 120, Bld. Belleville (Métro: Belleville): ՄՈՒՏՔ 10 ՖՐԱՆՔ (ճոխ ընթրիքով միասին):

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ
52, Rue du Fbg. St. Martin. Paris (10)
(ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՂՆԻՔԻՆ ԿԻՑ)
Մէթրօ՝ **St. Martin** եւ **Chateau d'Eau. Tél. Nord: 82 - 86**

Փարիզի կեդրոնը բացուած է ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ, ուր կարելի է գտնել ամէն տեսակի ԴԵՂԵՐ, պատրաստուած մեծ խնամքով ու միշտ թարմ:

Բոլոր ՀԱՅ յաճախորդները կրնան օգտուիլ *Արիարար* դեղատան մէջ գտնուող ՀԱՅ ԲԺԻՇԿԻ մը խորհուրդներէն:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԵԾ ԲԱՂՆԻՔ
(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ)
50, Rue du Fbg. St. Martin (Port St. Martinի մօտ) Paris (10)
Métro: Château d'Eau կամ Bld. St Martin.

որ օժտուած է արդիական ամէն յարմարութիւններով: Հանգստաւէտ պայմաններ: Այցելողները պիտի գնահատեն տիրող մաքրութիւնը եւ մեծ առաւելութիւնները: Հաղորդակցութեան 30է աւելի միջոցներ: Գին՝ 6 ֆրանք, 10 տոմսակ՝ 50 ֆրանք:

Բաց է՝ կանանց համար ամէն օր առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ իրիկուան ժամը 7 բացի կիրակիէ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը մինչեւ ժամը 16: Այրերու համար ամէն օր երեկոյեան ժամը 7էն մինչեւ 10. իսկ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օր կէս օրէ վերջ ժամը 4էն 10. իսկ կիրակի ամբողջ օրը 8էն մինչեւ կէս օրէ վերջ ժ. 4:

Etude de Mᵉ BERNARD WAHÉ
(12 année)
Licencié en Droit de la Faculté de Paris
Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales
JURISCONSULTE
Droit Français et International Privé
159, Rue Lafayette **Tél. Nord 66 - 02**

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարաններու առջեւ, կուտայ **certificats de coutumes**ներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները:

Ամէն տեսակ մասնաւոր հանգամանք ունեցող վաւերաթուղթի խմբագրութիւն, ընկերութեան կազմութիւն եւ հաշուեյարդար: Նախարարութեանց եւ հանրային վարչութեանց ուղղուելիք խնդրագիրներ և թղթակցութիւններու կազմութիւն: Հարկային զեղչեր: Ներկայ տնտեսական կացութեան պատճառաւ խորհրդակցութիւններ կը տրուին 10 ֆրանքի, իսկ նամակով եղած խորհրդակցութեանց համար 15 ֆրանք:

Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17 — 19: Նաեւ ժամադրութեամբ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆի Լիոնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ, 19 մայիս, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին, 181, Cours Lafayette, Café de la Gareի սրահին մէջ: Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն, որ անպայման ներկայ գտնուին, ընդհ. ժողովին, որ պիտի ըլլան զեկուցում, հաշուետուութիւն եւ ընտրութիւն:

Ֆ. Հ. Կ. ԽԱՉԻ Իսի – լէ – Մուլինոյի ընդհ. ժողովը, 18 մայիս շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Օրակարգ պատգամաւորական ժողովի խնդիրներ:

ԾԱՆՕԹ գրավաճառ Պ. ՊԱԼԵՆՃ քառասուն օրէ ի վեր հիւանդ պառկած ըլլալուն չէ կրցած պատասխանել իրեն ուղղուած բազմաթիւ նամակներուն:

ԳՏՆՈՒԱԾ Է

կարսի բռնա գիւղացի Սրապ Մարգարեանց, որ կը փնտռուէր Յառաջի 2792 թիւով, կը ծառայէ Լէժիոն էթրանժէրի մէջ, Ալժերիա:

Գրել՝ B. Ekserijianի, rue St. Augustin, Place Salle des Fêtes, Souk Ahras, (Algerie):

ԳԱՑԷՔ
CIGALE CINÉMA
60 Avenue de Saxe-LYON

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ ԵՌԱՄՍԵԱՅ

Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ Երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՈՒՐԲԱԹ 17 ՄԱՅԻՍ VENDREDI 17 Mai 1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2807 Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ . 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՆԱԽ ՁԵՐ ՇՂԹԱՆԵՐԸ ՔԱԿԵՑԷՔ

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ՝ ժամանակին Գրիգոր Շղթայակիր պատրիարք մը պարտքի եղած է թեմերը, պղնձի հաւաքելու համար ի նպաստ Երուսաղէմի:

Եղած են, տակաւին, բազմաթիւ կաթողիկոսներ, պատրիարքներ եւ «հրաշագործներ», որոնք տիրաբար նստած ժողովուրդի գլխուն, վարած են զայն, «առաջնորդած» եւ մանաւանդ հարստահարած:

Անեն եղած է որ, օրուան իշխանութիւնն ալ — մերթ օտար — իր պետական միջոցները տրամադրած է, անոնց բաղձալի զօրացնելու համար:

Թղթատեցէք պատմութիւնը էջմիածինէն մինչեւ Լեհաստան եւ Թրանսիլվանիա, Պոլսէն մինչեւ Աղթամար, Սիս եւ Երուսաղէմ ...

Բայց մենք պատմութիւն չէ որ պիտի գրենք: Կ'ուզէինք պատմութեան դասը, անոր ձայնը յիշեցնել, բոլորովին տարբեր, բայց նոյնքան եղերական պարագաներու մէջ:

Կ'ակնարկենք նոր ժամանակներու կղերապետական յաւակնութեանց, որոնք դժբախտաբար կ'աճին ու կը զարգանան, նոր տարազի տակ եւ նոյնքան սրտառուչ նշանախօսքերով:

Ո՞ր մէկ օրինակը յիշել, էջմիածնի «աշխուժացած» գործունէութենէն մինչեւ Անթիլիասի կաթողիկոսութեան դարմանահրաշ ելոյթները:

Եւ երեւոյթը վրդովիչ է մանաւանդ անոր համար որ, երկու ճակատներուն վերեւ ալ կը գործեն ոչ թէ վանքի մէջ մեծցած, «ալայը» հովուապետներ, այլ ուսումնականնե՛ր:

Բացատրութեան չեն կարօտիր էջմիածնի «հայրապետահաստատ» տնօրինութիւնները, Հիւսիսային Ամերիկայի, Քալիֆորնիոյ, Եւրոպայի կամ Հարաւային Ամերիկայի մէջ:

Շաբաթներ առաջ բացատրեցինք Մարսէյլի պարագան:

Երէկ՝ պարզեր էինք Հարաւ. Ամերիկայի գլխուն սարքուած նոր անակնկալը,— վարկաբեկ եւ կասկածելի կղերականի մը անուանումը իբրեւ կաթող. ներկայացուցիչ: Առանց նոյն իսկ ժողովուրդին կամ ազգ. հաստատութեանց կարծիքն առնելու:

Իսկ ինչ որ երկու տարիէ ի վեր տեղի կ'ունենայ Մ. Նահանգներուն մէջ, կրնար հատորներ լեցնել,— միշտ «հայրապետահաստատ» մարգանքներով:

Մայիս 10ին, Պէյրութի մեր թղթակիցը կը նկարագրէր ուխտագնացութիւն մը դէպի Անթիլիաս:

Վաղուան երիտասարդ, մեր թղթակիցն ալ ճամբայ կ'ելլէ դէպի վանք, ամէն բանէ առաջ ժողովրդական, տոհմային աւանդութեանց բնորոշ արտայայտութիւններ գտնելու եւ խանդավառուելու համար:

Ի՞նչ յուսախաբութիւն:

— «խուռներամ բազմութիւն մը, որ hոս ու hոն կը դեգերի, կարծէք բան մը կը փնտռէ եւ փնտռածը չի գտներ: Տխրութիւն եւ դժգոհանք կայ բոլորի դէմքին վրայ: Եւ այս շէշտուեցաւ մանաւանդ կէսօրէն ետք, երբ աղօթք ալ չկար ...»:

Անշուշտ միջավայրը փոխուած է:

Բայց, չէ՞ որ ժողովուրդը նոյնն է ամէն տեղ, եւ մանաւանդ այնտեղ, Անթիլիասի մէջ, ուր կը սաւառնին սահմանէն անդին փռուած հայրենի աշխարհի մը շունչն ու բոյրը: Բոլորովին տարբեր՝ եւրոպական պողոտաներու մթնոլորտէն ...

«Վկայ այս օտար հողերու վրայ կատարուած հարսանեկան տօնախմբութիւնները, ուր հաս ու կտոր նմոյշներ երեւան կուգան հայրենի աշխարհի շնորհներէն,— խաղեր, երգեր ու կանչեր»:

Եւ յիշե՛լ թէ Բարգէն կաթողիկոս Տարօնի առաջնորդ եղած է, ամէնէն դժնդակ տարիներուն ...

Աւելի վրդովիչ երեւոյթ մը:

— «Աթոռակիցն ու իր շրջախումբը թափօրէն ետք մտան եկեղեցի, Աջերը զետեղեցին խորանին առջեւ եւ դուրս ելան, hոն թողլով երկու տէրտէրներ, որոնք սկսան անուրջի հանել Աջն ու Աջերը.

— Հայտէ, եղբայրներս, հայտէ, վանքին համար է, պօշ մի՛ անցնիք...»:

Ուրեմն, Թուրքը «մէտրէսէ»ներն ու «թէքքէ»ները փակեց, իսկ մենք, յառաջապահներս, աճուրդի կը հանենք «Աջերը», ազգ. սահմանադրութեան հաստատումէն 75 տարի վերջ: Եւ ճիշդ այն եղանակով ինչպէս պիտի ընէր Տիգրանակերտի «հրաշագործ» եպիսկոպոսը, Մկրտիչ, տարիներ եւ տարիներ առաջ, հայրենի աշխարհին խորերը:

X

Չենք ուզեր ընդհանրացնել դէպքերը: Բայց, կարելի՞ է պարտկել երեւոյթը, այնքան ակներեւ ու անվիճելի:

Կարելի՞ է ժխտել թէ՝ ոսկով — ձեռքով շղթայի զարնուած կղերապետութիւն մը կը ձգտի շղթայ կապել մեր գլխուն կամ ձեռքերուն, կողպէքներ արտածելով եւ ամրապնդելով փտտախի, բանաւոր հօտի հովերանութիւնը:

Ի՞նչ կը նշանակեն, վերջապէս, սա «հայրապետահաստատ» անուանումներն ու տնօրինութիւնները, առանց ալ—ձախ նայելու, երբ տրամադրանութիւնը եւ պատմութիւնը կ'ըսեն բարձրաձայն.—

Այս ժողովուրդը ունէր եւ ունի ազգային — աշխարհական կարգուսարք, օրէնք եւ աւանդութիւն, ժողովներ եւ կազմակերպութիւններ, որոնք պէտք է տիրաբար վարեն իրենց շրջանին գործերը, իրենց նախաձեռնութեամբ ընտրելով կամ վաւերացնելով հոգեւոր հովիւներ, ըստ յարմարութեան:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆԺԱՄ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ ՄԵԿՆԵՑԱՒ

Մեծ զուռնակութեամբ եւ փայլուն ցոյցերով

ՍԹԱԼԻՆ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԹԷ ՖՐԱՆՍԱ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՈՒՆԻ ՍՊԱՌԱԶԻՆՈՒԵԼՈՒ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՅՑԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պ. Լավալ Մոսկուայէն մեկնեցաւ չորեքշաբթի օր, լաւագոյն տպաւորութեամբ, յաջողապէս կատարած ըլլալով իր պաշտօնը: Նոյն օրը ժամը 6.30ին ներկայ եղաւ Մոսկուայի մեծ Թատրոնի պարահանդէսին, ուր կը ներկայացուէր «Փարիզի բոցերը»: Երբ ներս մտաւ իր հետեւորդներով, ունկնդիրները ջերմապէս ծափահարեցին:

Առաջին արարէն վերջ, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը յարակից սրահի մը ձայնարձակին առջեւ անցնելով, հետեւեալ յայտարարութիւններն ըրաւ.

— «Այժմ կը գտնուիմ Մոսկուայի մեծ Թատրոնին մէջ, ուր տեղի կ'ունենայ վերջին ներկայացումը, կազմակերպուած ի պատիւ Ֆրանսայի ներկայացուցչին: Այստեղէն կ'ուզեմ իմ գոհունակութիւնս յայտնել իմ այցելութեանս արդիւնքներու մասին: Խորհրդային իշխանութեան եւ ամբողջ ժողովուրդին ընդունելութիւնը եղաւ մասնաւորապէս ջերմ: Փոխադարձ օգնութեան դաշինքը կնքեց մեր երկու կառավարութեանց համաձայնութիւնը, իսկ իմ այցելութիւնս նուիրագործեց մեր երկու երկիրներուն բարեկամութիւնը: Խորհրդային վարիչներուն եւ մասնաւորապէս Պ. Սթալինի հետ մեր տեսակցութիւնները եղան բացսիրտ, ուղղակի, կատարեալ: Պաշտօնական զեկոյց մը խմբագրուեցաւ մեր խօսակցութիւններէն վերջ, զոր ահա կը կարդամ»: (Տես քիչ անդին):

Պ. Լավալ վերադառնալով իր օթեակը, տեսաւ «Փարիզի Բոցեր»ուն Բ. եւ Գ. արարները: Մեկնելու ժամը նշանակուած էր 10.45: Այցելուները գացին կայարան, ուրահագին բազմութիւն խռնուած էր: Զինուորական զուռնարտակ մը բարեւի կեցած էր: Շարժանկարի գործիքները անընդհատ կը բանէին: Պ. Լավալի կ'ընկերանային Պ. Լիթվինով, իր օգնականը, Ֆրանսական դեսպանը, բազմաթիւ բարձր պաշտօնատարներ, լեհական, իտալական, ռումանական եւ չեխական դեսպանները եւայլն: Պ. Լավալ նորէն ճառ մը խօսեցաւ ձայնարձակին առջեւ, ուղղուած՝ Մոսկուայի ժողովուրդին: Յետոյ բարեկամական խօսքեր փոխանակեց Պ. Լիթվինովի հետ:

— Շնորհակալութիւն ձեր այցելութեան համար, պատասխանեց Խ. Միութեան արտաքին գործավարը:

— Ա՛հ, ոչ, բառերը չշրջենք, ես եմ որ շնորհակալութիւն պիտի յայտնեմ, գիտել տուաւ Պ. Լավալ:

Եւ կառախումբը շարժեցաւ, մինչ Պ. Լավալ կ'աղաղակէր, բազմութեան խելայեղ ծափերուն մէջ.

— Կեցցէ՛ Ֆրանքօ-խորհրդային բարեկամութիւնը:

Պ. Լավալ Վարշաւա իջաւ, ներկայ ըլլալու համար մարաջախտ Փիլսուտսքիի յուղարկաւորութեան, որ պիտի կատարուի այսօր: Ներկայ պիտի ըլլայ նաեւ մարաջախտ Փէթէն:

Այս առթիւ գրոյց կը շրջի թէ Զօր. Կէօրինկ, որ Գերմանիոյ կողմէ պիտի մասնակցի յուղարկաւորութեան, պաշտօն ստացած է Պերլին հրաւիրելու Պ. Լավալը:

Ի՞նչ կ'ըսէ պաշտօնական զեկոյցը

Ահաւասիկ Մոսկուայի մէջ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցին ամփոփումը.—

Պ. Պ. Սթալին, Մոլոթով, Լիթվինով եւ Փիէռ Լավալ իրենց գոհունակութիւնը յայտնեցին 1935 մայիս 2ին կնքուած համաձայնութեան մասին, որ կը հաստատէ փոխադարձ օգնութեան պարտաւորութիւնները Խ. Միութեան եւ Ֆրանսայի միջեւ: Իրենց այցելութեան միջոցին, մայիս 13ին, 14ին եւ 15ին, Խ. Միութեան եւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչները կրցան հաստատել բարեկամական վստահութեան ոգին որ ստեղծուեցաւ իրենց միջեւ այդ համաձայնութեամբ եւ որուն բարեբաստիկ ազդեցութիւնը երեւան եկաւ Ֆրանքօ-խորհրդային կամ եւրոպական բոլոր խնդիրներու քննութեան առեն, խնդիրներ որոնք կապ ունին երկու կառավարութեանց գործակցութեան հետ: Անոնք այդ քննութիւնը կատարեցին կատարեալ անկեղծութեամբ եւ այսպէս կրցան հաստատել թէ իրենց յարատեւ ջանքերը, նախատեսուած դիւանագիտական բոլոր ձեռնարկներուն մէջ, պայծառօրէն կը ձգտին միեւնոյն էական նպատակին,— պահպանել խաղաղութիւնը հաւաքական ապահովութեան կազմակերպութեամբ: Անոնք լիովին համաձայն են ընդունելու, միջազգային ներկայ կացութեան մէջ, այն պարտաւորութիւնները որ կ'իյնան խաղաղութեան ջերմապէս կապուած պետութեանց վրայ: Ամէն բանէ առաջ, երկու կառավարութեանց վրայ պարտականութիւն կ'իյնայ, բուն իսկ խաղաղութեան պահպանման համար, թոյլ չտալ որ որ եւ է կերպով տկարանան իրենց ազգային պաշտպանութեան միջոցները: Այս տեսակէտէն, Պ. Սթալին կ'ըմբռնէ եւ լիովին կը վաւերացնէ Ֆրանսայի ազգային պաշտպանութեան քաղաքականութիւնը, իր սպառազինեալ ուժը իր ապահովութեան մակարդակին վրայ պահելու համար: (Խմբ. աջակողմեան թերթերը այս յայտարարութիւնը ուղղուած կը նկատեն Ֆրանսայի համայնավարներուն դէմ, որոնք հակազինուորական ձեռնարկներ կը կատարեն):

«Միւս կողմէ, խորհրդային եւ ֆրանսական ներկայացուցիչները հաստատեցին իրենց կամքը՝ ջանք չխնայելու որ եւ է բան, ուժ տալու համար, աջակցութեամբ բոլոր համերաշխ կառավարութեանց, խաղաղութեան եւ քաղաքական պայմաններու բարւոքման քաղաքականութեան մը, որ միայն կրնայ վերահաստատել ժողովուրդներու վստահութիւնը, անհրաժեշտ՝ Եւրոպայի հաւաքականութեան նիւթական եւ բարոյական շահերուն զարգացման: Մասնաւորապէս ընդունուեցաւ թէ Խ. Միութեան եւ Ֆրանսայի միջեւ կնքուած փոխադարձ աջակցութեան դաշինքը որ եւ է կերպով չի նուազեցներ արեւելեան Եւրոպայի շրջանային դաշինքի մը անյապաղ իրականացման արժէքը, դաշինք մը որ պիտի համախմբէ սկիզբէն նախատեսուած պետութիւնները, ոչ — յարձակման, խորհրդակցութեան եւ յարձակողին չօգնելու յանձնառութեանց հիման վրայ: Երկու կառավարութիւնները պիտի շարունակեն իրենց ջանքերը միացնել, դիւանագիտական ամէնէն յարմար եղանակը գտնելու համար այս առթիւ: Հրապարակուած այս հաւաքական յայտարարութիւններն ընելով, Ֆրանսայի եւ Խ. Միութեան ներկայացուցիչները գիտակցութիւնն ունին իրենց հաւատարիմ սէրը հաստատելու հանդէպ չինարար գործի մը, որ հեռու որ եւ է աջակցութիւն մերժելէ, իր լիակատար իրականացումը կրնայ գտնել միայն բոլոր շահակից պետութեանց ազատ եւ անկեղծ գործակցութեամբ»:

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁԵՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ (ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 14 ՄԱՅԻՍ)
Կազարգել դիմակով պաշտպանուած ոստիկաններ օգնութեան կը հասնին

Պ. ԼԱՎԱԼ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՕԴԱԿԱՅԱՆԻՆ ՄԷՋ

Ռուս օդանաւորդներու զանազան թռիչքները

Չորեքշաբթի օր, Մոսկուայէն մեկնելէ առաջ, Պ. Լավալ այցելեց Մոլինոյի օդակայանը, որ կը գտնուի Մոսկուայէն իբր 100 քիլոմեթր հեռու: Մինչեւ հիմա ոչ մէկ օտարական, մինչեւ իսկ զինուորական կցորդ չէ ընդունուած այստեղ, եւ մարդ չի կրնար մօտենալ երեք քիլոմեթրէն պակաս հեռաւորութեամբ: Ֆրանսական թերթերու մասնաւոր թղթակիցներն ալ ընդունուեցան բացառաբար:

Այս առթիւ, բազմաթիւ մարզանքներ կատարուեցան հետադօտիչ, որսկան եւ ռմբաձիգ օդանաւերու կողմէ: Մասնաւորապէս հիացում պատճառեցին անկարգելաւորներու (փարաշիւթիսթ) խմբական վայրէջքները: Մասնաւորապէս 24 զինուորականներ, այր եւ կին, ուշադրութիւն գրաւեցին իրենց ճարտարութեամբ, միեւնոյն առեն վար խոյանալով միակ օդանաւէ մը: Մէկը Օր. Ժողէ Լավալի նուիրեց ծաղկեփունջ մը, զոր միասին առած էր թռած առեն:

Քառորդ օդանաւեր երկու անգամ անցք մը կատարեցին, R. F. տառերը կազմելով օդին մէջ (Ռէփիւպլիք Ֆրանսէզ): Յետոյ կազմեցին խորհրդային աստղը: Վերջապէս յաջող փորձեր կատարուեցան հետապնդիչ օդանաւերու կողմէ, գետնին երեսէն, ժամը 550 քիլոմեթր արագութեամբ:

Պ. Լավալ յետոյ ներկայ եղաւ զինուորներու ժողովրդական պարերուն եւ լսեց անոնց երգերը: Կեցցէները կը թնդանցնէին օդը, ի պատիւ Ֆրանսայի ներկայացուցչին, որ ջերմապէս շնորհաւորեց խորհրդային բանակին եւ օդագնացութեան վարիչները, իրենց կարգապահութեան, խանդավառութեան եւ քաջութեան համար:

Ռազմափորձերէն վերջը, կայանին հրամանատարը, Զօր. Թանլեւսկի, տեղեկութիւններ հաղորդեց զանազան մարզանքներու մասին: Պ. Լավալ շնորհաւորեց հետեւեալ խօսքերով.

— «Կը շնորհաւորեմ եւ ուրախութեամբ ամբողջ հիացումս կը յայտնեմ ձեր զինուորներուն, ձեր օդանաւերուն, ձեր հրամանատարութեան համար: Այս այցելութենէս կը տանիմ ուժի, կարգապահութեան եւ խանդավառութեան անմոռանալի տպաւորութիւն մը»:

Ֆրանսայի ներկայացուցիչը միեւնոյն առեն հետեւեալ խօսքերը ուղղեց պատերազմական գործավար Պ. Վորոշիլովի.

— «Գեղեցիկ օդանաւեր եւ քաջարի վարիչներ ունիք, եւ դուք ալ մեծ ղեկավար մըն էք»:

Մոսկուայի զինուորական հրամանատարը, Զօր. Քորք ալ իր կարգին շնորհաւորեց Ֆրանսացի օդանաւորդներուն քաջութիւնը եւ ֆրանսացի օդանաւային ճարտարագործութեան եւ արհեստագիտութեան առաւելութիւնները:

Այս առթիւ «Թան»ի թղթակիցը գոհունակութեամբ կը յայտնէ թէ Խ. Միութիւնը ունի 3000 օդանաւեր, որոնց ռմբաձիգները ամբողջովին շինուած են Ռուսաստանի մէջ:

Մարզանքներէն վերջը, Պ. Լավալ այցելեց օդանաւային վարժարանը եւ մեծ տպաւորութիւն կրեց տիրող կարգապահութենէն եւ մաքրութենէն: Ընթերցարաններու եւ հանգստարաններու պատերէն կախուած յայտարարութիւններ եւ գծագրութիւններ կը յիշեցնէին ազգային հերոսները եւ խորհրդ. հայրենիքին մեծութիւնը, ինչպէս եւ զայն պաշտպանելու անհրաժեշտութիւնը:

Այցելութիւնը վերջացաւ Բանակի Տունով, ուր կը բնակին ամուսնացած սպաներն ու զինուորները: Այս առթիւ հայրենասիրական երգեր թնդացին, «աքորտէօն»ներով եւ «պալալայքա»ներով:

Հիթլէր պիտի խօսի Մայիս 21ին

Պաշտօնական զեկոյց մը կը ծանուցանէ թէ Գերմանիոյ խորհրդարանը նիստի հրաւիրուած է մայիս 21ին, իրիկուան ժամը 8ին: Զեկոյցը կը բացատրէ թէ այդ ժամը ընտրուած է, որպէսզի ամէն Գերմանացի կարենայ ձայնարձակով լսել «Առաջնորդ»ին յայտարարութիւնը: Կ'ըսուի թէ Հիթլէր շատ վճռական յայտարարութիւններ պիտի ընէ Գերմանիոյ քաղաքականութեան մասին: Դիւանագիտական շրջանակները անհամբերութեամբ կը սպասեն իր նոր անակնկալին:

Փարիզեան թերթի մը թղթակիցը կը հաւաստէ թէ Հիթլէրի ճառը վճռական հանգամանք պիտի ունենայ, ամրապնդելով շահակից պետութիւնները, որոնք ամփոփէ ի վեր չեղած են փետրուար 3ի յայտարարութեան սկզբունքէն: Ամէնէն ուժգին յարձակումը պիտի ուղղուի Ֆրանքօ-խորհրդային դաշնագրին դէմ, Հիթլէր պիտի ապացուցանէ թէ դաշինքը ոչ միայն կը հակասէ Լոքառնոյի դաշնագրի ոգիին, այլեւ տառին:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻՔԱՅԷԼ ՆՈՒՐԻՍՊԱՆԻ ԱՆՎԱՆ «ՍՈՒՐԽԱՆԴԱՐՅԱՆ ՀՈՂ» ՍՈՎԽՈՍԱՏՈՒՆԻ ՀԱՄԱՐ ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

— ո —

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԲԱՑԱՌԻԿ «ՍՈՒՐԽԱՆԴԱՐՅԱՆ ՀՈՂ» ՍՈՎԽՈՍԱՏՈՒՆԻ ԱՆՎԱՆ

Ինչպես հայտնի է, Միքայէլ Նուրիսպանի անվան «Սուրխանդարյան հող» սովխոսատունը գտնվում է Ուզբեկստանի Սուրխանդարյայի շրջանում։ Սովխոսատունը ունի 1.500 հա հողատարածություն։ Նրա հիմնական մասնագիտացումը բամբակագործությունն է։ Սովխոսատունը ունի 1.200 հա ոռոգելի հողատարածություն։ Սովխոսատունում աշխատում են 1.000 մարդ։ Սովխոսատունում կան 1.000 կով, 1.000 ոչխար, 1.000 խոզ։

Սովխոսատունում հայկական գյուղեր հիմնելու գաղափարը ծագել է 1936 թվականին։ Այդ ժամանակ Ուզբեկստանի կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար Ի. Ակրամովը հանդիպում է ունենում Սովխոսատունի տնօրեն Ա. Ա. Ալեքսանդրովի հետ։ Ի. Ակրամովը հանձնարարում է Ա. Ա. Ալեքսանդրովին հայկական գյուղեր հիմնել սովխոսատունում։ Ա. Ա. Ալեքսանդրովը հանձնարարում է Սովխոսատունի գլխավոր ագրոնոմ Ա. Ա. Ալեքսանդրյանին հայկական գյուղեր հիմնելու գործը։

Ա. Ա. Ալեքսանդրյանը ծնվել է Ուզբեկստանի Սամարղանդ քաղաքում։ Նրա հայրը՝ Ա. Ա. Ալեքսանդրյանը, եղել է Սամարղանդի հայ համայնքի ղեկավարներից մեկը։ Ա. Ա. Ալեքսանդրյանը ավարտել է Սամարղանդի գյուղատնտեսական ինստիտուտը։ Նա ունի գյուղատնտեսական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան։ Ա. Ա. Ալեքսանդրյանը հայերեն լավ է խոսում։

Ա. Ա. Ալեքսանդրյանը պատմում է.

— Հայկական գյուղեր հիմնելու գաղափարը ծագել է Ի. Ակրամովի մոտ։ Ես ստացել եմ հանձնարարություն հայկական գյուղեր հիմնել սովխոսատունում։ Ես ինքս էլ հայ եմ, ուզում էի հայկական գյուղեր հիմնել

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԱՅԻՆ ՀԱՐՑԻ ՄԱՍԻՆ

Ցարս Խրուշչովի հոդվածը «Պրավդա»-ում

Մոսկվա, 13 մարտ (Ցեպատ).

Ցարս Խրուշչովի հոդվածը «Պրավդա»-ում հրատարակված է հայկական հողային հարցի մասին։ Հոդվածում ասվում է, որ Հայկական ՍՍՀ-ում հողային հարցը լուծվել է Խորհրդային իշխանության տարիներին։ Հեղափոխությունից առաջ Հայաստանի հողերի մեծ մասը պատկանել է հարուստ հողատերերի և եկեղեցական հոգևորականության։ Հողերի մեծ մասը գտնվել է ոչ թե գյուղացիների, այլ հողատերերի ձեռքում։ Գյուղացիները հողազուրկ էին կամ ունեին շատ քիչ հող։ Հողատերերը գյուղացիներին հողը վարձով էին տալիս։ Գյուղացիները հողի համար վճարում էին ծանր հարկեր։

Հողատերերի հողերի մեծ մասը գտնվել է Ղարաբաղում, Նախիջևանում, Զանգեզուրում, Ղազախում, Ալավերդիում, Ախթալայում, Ղափանում, Ղարաքիլիսայում, Ղամարլուում, Ղարսում, Ալեքսանդրապոլում, Նոր Բայազետում, Էջմիածնում, Երևանում, Սևանում, Ամասիայում, Ղարաքիլիսայում, Ղամարլուում, Ղարսում, Ալեքսանդրապոլում, Նոր Բայազետում, Էջմիածնում, Երևանում, Սևանում, Ամասիայում։

Հողատերերի հողերի մեծ մասը գտնվել է Ղարաբաղում, Նախիջևանում, Զանգեզուրում, Ղազախում, Ալավերդիում, Ախթալայում, Ղափան

ՅԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ · ՅԱՇԱՒՈՒԹԻՒՆ

»»·-«««

ՊԱՒՂ ՎՉՊՈՅ

Ֆրանսայի Ազգային Ժողովի ընտրութիւնները կ՚ընթանան խաղաղ կերպով։ Ոչ մի դէպք, որ կարենայ խանգարել ընտրողներու ազատութիւնը։ Ոչ մի ճնշում կրօնական կամ քաղաքական նկատառումներով։ Ամէն մարդ կրնայ ընտրել ինչ որ կ՚ուզէ։ Ընտրութիւնները կ՚ընթանան ամենայն կարգապահութեամբ։

Ընտրութիւնները ազատ են, ինչպէս ազատ է ընտրողը։ Ընտրողը կրնայ ընտրել ինչ որ կ՚ուզէ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme, PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15 – 70

(ՄԵՏՐՈՅԻ ԿԱՅԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ Երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՇԱԲԱԹ 18 ՄԱՅԻՍ

SAMEDI 18 Mai 1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2808

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԱՆՕՐԻՆԱԿ ԱՆԿՈՒՄ...

— •• —

Պէ՛տք չէ որ հայ ժողովուրդի կողմէ անուշադրութեան մատնուի այն ահաւոր երեւոյթը, որուն քանի մը տողով անդրադարձանք մեր Մայիս 4ի խմբագրականին մէջ:

Փաստ է, որ «աչքեր սրմայ, շրթունք ներկած»ը, ճիւաղ Գալֆան — «Ամերիկահայոց առաջնորդակա՛ն տեղապահ» — գաղտնաբար կարգ մը Ամերիկացիներու միջոցով աշխատած եւ միջնորդած է Նիւ Եորքի կառավարչին առջեւ՝ ժամ առաջ Նշանի եւ Մաթէոսի մահավճիռները գործադրելու համար:

Փաստ է, որ նոյն Գալֆայի եւ անոր ետին կեցած մթին ուժերու գրգռումով խումբ մը անարժան քահանաներ պաղատագրով դիմած են նոյն կառավարչին եւ անկէ աղերսած ժամ առաջ ելեկտրակիզել Նիւ Եորքի զոյգ արդարները:

Փաստ է, որ «Դուրֆընտ» կոչուած վիժուկը, հոգեհայրը բոլոր «Պայքար»ներու եւ «Բանուոր»ներու, եւ թաքուն ձեռքը Էնկիւրիի ու Մոսկուայի՝ գրութիւններով թէ բանաւոր միջնորդութեամբ ամէն ճիգ գործադրած է Նիւ Եորքի արթնամիտ ու արդարադատ կառավարչէն զոյգ հայրենասէրներու՝ արի եւ անվեհեր Մաթէոսի եւ Նշանի մահավճիռները կորզելու համար:

Չենք կարծեր, որ Միացեալ – Նահանգներու դատական տարեգրութեանց մէջ այս զազիր արարքը իր նախընթացը ունենայ: Օրինագիրքերը մարդկային արարքները ընդհանուր առումով կը բաժնեն երկու գլխաւոր խումբի, — արարքներ՝ որ գործուած են *սառն գիտակցութեան* մէջ, եւ արարքներ՝ որ գործուած են *գերագրգիռ* վիճակի մէջ: Առաջին արարքներու նկատմամբ Օրէնքը խստապահանջ է, մինչ երկրորդներու նկատմամբ՝ զիջող: Կարելի է հասկնալ (ու, հետեւաբար, կարելի է նաեւ ըլլալ այս կամ այն չափով ներող), երբ գերագրգիռ ամբոխը տեղն ու տեղը լինչի կ'ենթարկէ այս կամ այն վրդովիչ արարքի հեղինակը: Սակայն կարելի չէ հասկնալ (ու, հետեւաբար, հնար չէ նաեւ ներել), երբ այս վայրագութիւնը կը գործադրուի կանխամտածումով եւ սառն գիտակցութեան մէջ:

Եւ խսկապէս, հետաքրքրական է գիտնալ, թէ երբ եւ է պատահա՞ծ է, որ երկոտանի հրէշներ գրութիւններով դիմեն կառավարչի մը, անկէ ածխացումը պաղատելով այս կամ այն մահապարտեալին:

Պատահա՞ծ է, որ նման աղերսագիրներ յղեն քահանայի կոչում կրող մարդիկ, աշակերտնե՛րը խաչեցեալի:

Երբ եւ է եղա՞ծ է դէպք մը, երբ թեմի մը հոգեւոր առաջնո՛րդը գաղտնաբար աշխատանքներ տանի՝ մահապարտեալներէ ժամ առաջ իրենց կեանքը խլելու համար:

Չենք կարծեր. անհնար բան է այս. միջնորդութիւններ—մահապարտեալի մը կեանքը շնորհելու համար, եղած են, անթիւ ու անհամար անգամներ, ու պիտի ըլլան նաեւ ասկէ ետքը. սակայն միջնորդութիւններ ու աղերսագիրներ — օր մը առաջ մահապարտեալի մը կեանքը խլելու՝ եղած չեն, ու չենք կարծեր թէ ըլլան նաեւ ասկէ ետքը:

Ի՛նչ կը խորհիք, արդեօք այս պարագան վճռական դեր խաղացած չէ՞ այն ճակատագրական որոշումին մէջ, զոր առաւ Նիւ Եորքի արդարակորով կառավարիչը զոյգ ասպետներու նկատմամբ:

Համոզուած ենք որ այո, անշո՛ւշտ խաղացած է:

Մահապարտեալներու մահը աղերսող խնդրագիրները տեսնելով, անգամ հոգեւորականներու ստորագրութեանը տակ, մէկէն — կը հաւատանք — ցնցուեցաւ խիղճը Նիւ Եորքի կառավարչին եւ անոր հոգեկան հայեացքին առջեւ յստակօրէն գծուեցաւ հրէշային պատկերը այն նիւաղին, որ «Դուրֆընտ» կը կոչուի:

Հոս, հոգեկան այս ծանր տարակուսանքներու մէջ որոնեցէք բանալին այն իմաստուն հարցումին, որ կառավարիչը ուղղած էր իր խորհրդականներուն.

— *«Մահապարտեալներու դէմ վկայութիւն տուող մարդիկ ո՞ր կուսակցութեան կը պատկանին...»:*

Իր այս նշանակալից հարցումով բարոյապէս ցնցուած կառավարիչը կ'ուզէր գիտնալ, թէ *վկաները* արդեօ՞ք կը պատկանին այն «կուսակցութեան», որուն վարիչները — հոգեւոր թէ աշխարհական — իրմէ գաղտնաբար կ'աղերսեն վայրկեան մը առաջ ելեկտրական կոճակը սեղմել: Եթէ այո՛, ապա ուրեմն նա՛եւ *վկաները* նոյնքան զազրելի են, նոյնքան ստորին ու տմարդի, որքան եւ *խնդրարկուները*: Այս վերջիններու մէջ արթնամիտ դատաւորը տեսաւ առաջիններու հրէշային պատկերը, ցնցուեցաւ բարոյապէս իբրեւ դատաւոր եւ զարհուրեցաւ իբրեւ մարդ: Առաւ գործը, զայն ծայրայեղ խղճմտութեամբ ուսումնասիրեց սկիզբէն մինչեւ վերջը, իր արթուն խղճին եւ պայծառ իմացականութեան լոյսին տակ տեսաւ անօրինակ ոճրապատումի մը ամբողջ ծալքերը, եւ տուաւ իր յաւէտ անմոռանալի վճիռը.

— *«Այս գործին արտասովոր պարագաները նկատի առնելով, ես կը փոխեմ...»:*

Բոլոր պայմաններու տակ գերագոյնը փորձելու է անունն առ անուն ունենալու համար ցանկը այն նիւաղներու, որոնք ի գին քանի մը ոսկիի՝ Էնկիւրիի եւ Մոսկուայի հայադաւ ոճիրներու ցանցը երկարեցին մինչեւ կառավարչատուն, փորձելով յանուն Քրիստոսի՛ եւ Աւետարանի՛ վայրկեան մը առաջ մահուան օղակը սեղմել զոյգ առաքեալներու վրայ:

Պէ՛տք է որ ցեղը, բարոյական ահաւոր անկումէ փրկուելու համար, անջնջելի գիրերով այս նիւաղներու անունները իր յիշողութեանը մէջ պահէ, սերունդ առ սերունդ:

Միայն Թուրքը այսքան վա՛տ, այսքան տմարդի՛ ու այսքան զազի՛ր եղաւ մեր նկատմամբ:

(*ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ «ՑՈՒՍԱԲԵՐ»Ի*)

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԽԱՐԲԵՐԴԻ ԲԵԿՈՐՆԵՐԸ ՏԵՂԱՀԱՆ

Մարսէյլ հասած անհատական նամակէ մը կը տեղեկանանք թէ խարբերդի հայ բեկորները սկսած են տեղահանել: Յայտնի չէ թէ ո՛ւր պիտի ղրկեն:

Ուրիշ աղբիւրէ տեղեկութիւն չունենալով, առ այժմ վերապահութեամբ կը հրատարակենք այս լուրը:

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻԱՆ ԱԼ ԴԱՇՆԱԳԻՐ ՄԸ ՍՏՈՐԱԳՐԵՑ

Մոսկուայի հետ, փոխադարձ օգնութեան համար

Մայիս 16ին, փոխադարձ օգնութեան դաշնագիր մը ստորագրուեցաւ Չեխոսլովաքիայի եւ Խ. Միութեան միջեւ, յարեւնման Ֆրանքօ-խորհրդային դաշինքին: Մոսկուա կը յուսայ այսպէս շարք մը դաշնագիրներ կնքել եւրոպական պետութեանց հետ: Բանակցութիւնները սկսած էին Ֆրանքօ-խորհրդային դաշնագրի բանակցութիւններէն քիչ յետոյ: Չեխոսլովաքիայի կողմէ դաշնագիրը ստորագրեց Պ. Պէնէշ, իսկ Մոսկուայի կողմէ՝ Պ. Ալէքսանդրովսքի, Փրակայի խորհրդային դեսպանը:

Ինչպէս Ֆրանքօ-խորհրդային դաշնագրին բանակցութեանց առթիւ, այս անգամ ալ օրինական դժուարութիւններ ծագեցան, զայն յարմարցնելու համար նախապէս կնքուած համաձայնութեանց հետ: Նոր դաշնագիրով, երկու պետութիւնները յանձն կ'առնեն մօտէն հետեւիլ Ֆրանսայի ընթացքին, յարձակման մը պարագային: Դաշնագրին 2րդ յօդուածը կ'ըսէ թէ երբ կողմերէն մէկը յարձակման ենթարկուի, միւսը օգնութեան պիտի հասնի միայն այն պարագային եթէ Ֆրանսան ալ շարժի: Ուրիշ տրամադրութիւններով դաշնագիրը յարեւնման է Ֆրանքօռուս դաշինքին: Այսպէս, պիտի տեւէ հինգ տարի, պէտք է մէկ տարի առաջ լուր տալ, եթէ կողմերէն մէկը կ'ուզէ չեղեալ համարել եւայլն: Դաշնագիրը կը բաղկանայ վեց յօդուածներէ, որոնց 1, 2, 3, 5 եւ 6 կէտերը բառ առ բառ կը համապատասխանեն Ֆրանքօ-խորհրդային դաշինքին: Չորրորդ յօդուածը կ'ըսէ թէ եթէ երկու պետութիւններէն մէկը յարձակում կրէ երրորդ պետութեան մը կամ պետութեանց կողմէ, այնպիսի պայմաններու մէջ որոնք փոխադարձ օգնութիւն չեն տրամադրեր (ուրիշ խօսքով, եթէ յարձակողը Գերմանիայէն տարբեր պետութիւն մըն է), ստորագրող երկրորդ պետութիւնը չպիտի օգնէ յարձակողներուն:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՀՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

——o——

ՊԵՏԱԿԱՆ ԵՒ ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻՆ ԳՆԱՀԱՏԱԿԱՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ բոլոր թերթերը առանց բացառութեան սիւնակներ կը նուիրեն Պ. Լավալի այցելութեան: Բազմաթիւ լուսանկարներ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը կը ներկայացնեն Սթալինի հետ խօսած, օդանաւային կայանը, Մոսկուայի Մեթրօն այցելած եւ մայրաքաղաքէն մեկնածատեն: «Իզվեստիա», կառավարական օրկանը, կը շեշտէ իր խմբագրականին մէջ.

— «Այս այցելութիւնը քաղաքական բարձր նշանակութիւն ունի եւ կը կազմէ սկզբնաւորութիւնը շատ աւելի սերտ մերձեցման մը՝ երկու մեծ ազգերուն միջեւ: Միւս կողմէ, այն ինքնաբեր համակրանքը զոր Մոսկուայի ժողովուրդը յայտնեց Ֆրանսայի արտաքին նախարարին, ամէնէն փայլուն արտայայտութիւնն է Ֆրանքօ-խորհրդային մերձեցման: Լավալի եւ Խ. Միութեան վարիչներուն միջեւ կատարուած խորհրդակցութիւնները շատ օգտակար արդիւնքներ տուին եւ ճամբան հարթեցին երկու պետութեանց յետագայ գործունէութեան համար: Երկու երկիրներու հանրային կարծիքին պարտականութիւնն է ուժ տալ երկու կառավարութեանց քաղաքականութեան, որ խաղաղութեան եւ պաշտպանութեան քաղաքականութիւն մըն է: Խորհրդային երկրի հանրային կարծիքը իր պարտականութիւնը պիտի կատարէ առանց վարանման: Ֆրանքօ-խորհրդային մերձեցումը կը հիմնուի երկու երկիրներու ժողովրդական զանգուածներու բարեկամութեան եւ խաղաղութեան ամրապնդման շահուն վրայ»:

Ակնարկելով Սթալինի յայտարարութեան, «Իզվեստիա» անհրաժեշտ կը գտնէ որ երկու երկիրները մնան սպառազէն պաշտպանութեան վիճակի մէջ, ցորչափ հաւաքական ապահովութեան դրութեան մը մաս չեն կազմեր այն պետութիւնները որոնք այսօր սպառնալիք մը կը կազմեն խաղաղութեան համար: «Երկու երկիրներուն սերտ գործակցութիւնը ոչ միայն յարձակողական նպատակ չունի, այլ եւ չճգտիր կզզիացնել ո եւ է պետութիւն: Այս տեսակցութիւնները փոխադարձ վստահութեան մթնոլորտ մը ստեղծեցին եւ յօրացուցին գործակցութիւն մը որ կրնայ ազդել դէպքերու ընթացքին վրայ: Գալով Եւրոպայի սպառնացող աշխարհակալութեան, երկու մեծ ազգերուն բարեկամութիւնը ճամբան պիտի փակէ որ եւ է արկածախնդրութեան առջեւ եւ պիտի փարատէ նոր պատերազմի մը վտանգը»:

Իսկ «Փրավտա», կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, ողջունելով Ֆրանսական պետութիւնը, կ'ըսէ թէ Խ. Միութիւնը անկեղծ բարեկամ մը պիտի մնայ Ֆրանսայի, որովհետեւ երկու պետութիւններն ալ միեւնոյն խէպն ունին, — պահպանել խաղաղութիւնը: Պաշտօնաթերթը կը բացատրէ թէ յանուն խաղաղութեան գործակցելով Ֆրանսայի հետ, Խ. Միութիւնը չպիտի կատարէ որ եւ է ձեռնարկ որ համաձայն չըլլայ բուն խսկ աշխատաւոր զանգուածներու շահերուն:

Ի՞նչ կը խորհին Լոնտոնի եւ Պերլինի մէջ

Անգլիական մամուլը կը գնահատէ Մոսկուայի այցելութեան արդիւնքները, մանաւանդ Պ. Լավալի կատարած աշխատանքները: Աշխատաւորական կուսակցութեան օրկանը քննելով այս այցելութեան առթիւ հրատարակուած դեկոյցը, անոր ամէնէն կարեւոր մասը կը համարի այն կէտը որ կ'ըսէ թէ «երկու կառավարութիւնները պիտի շարունակեն իրենց ջանքերը, շրջանային ապահովութեան դաշնագիր մը կնքելու համար արեւելեան Եւրոպայի մէջ»: Անգլ. թերթին կարծիքով, այս կէտը շատ կարեւոր է անոր համար որ, յայտնապէս կը բանայ ճամբան, վերսկսելու համար բանակցութիւնները Գերմանիոյ եւ Լեհաստանի հետ:

Գերմանական մամուլը բնականաբար տհաճութեամբ կ'արտայայտուի Պ. Լավալի այցելութեան մասին: Ընդհանուր կարծիքը այն է թէ Ֆրանսա կը խաբուի խորհրդային վարիչներէն, թէ անոնք չպիտի յարգեն իրենց յանձնառութիւնները՝ համայնավարական քարոզութեան մասին, որ ընդհակառակն պիտի զօրանայ, քանի որ Մոսկուայի միջազգային դիրքը կ'ամրապնդուի Ֆրանսայի հետ կնքած համաձայնութեամբ: Այս առթիւ կը յիշեն Գերմանիոյ փորձառութիւնը՝ Ռափալլոյի դաշնագրին ստորագրութեան ատեն: «Պէրլինէր Թակէպլաթ» խօսելով այն լուրին վրայ թէ Մոսկուա քաղաքին բանալիները Պ. Լավալի յանձնուած են, դիտել կուտայ.

— «Քիչ մը զաւեշտական է այս արարողութիւնը: Համայնավարական միջնաբերդը իր բանալիները կը յանձնէ դրամատիրական Պ. Լավալի... իրականին մէջ, այդ բանալիները Մոսկուայի սահմանուած չեն, այլ Ֆրանսայի դուռները կը բանան Սովետներուն առջեւ»:

Ասորիներու տեղաւորումը Սուրիոյ մէջ

Վերջերս Սուրիոյ մարզպանութեան մէջ խորհրդակցութիւններ կատարուեցան Իրաքի Ասորիներուն Սուրիա տեղաւորման մասին: Այս առթիւ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն պաշտօնապէս.—

Իրաքեան կառավարութեան նախարարները եւ Ազգերու Դաշնակցութեան պատուիրակները հովանաւոր իշխանութեանց հետ խորհրդակցաբար քննեցին Ասորի գաղթականներու Սուրիական հողամաս փոխադրութեան պայմանները: Ահաւասիկ այն գլխաւոր հարցերը որոնք քննութեան ենթարկուեցան.—

ա) Իրաւունք տալ ասորի գաղթականներուն կատարեալ ազատութեամբ իրենց շարժական գոյքերը վաճառելու Իրաքէն մեկնելէ առաջ:

բ) Անշարժ կալուածներու խնդիրը:

գ) Գոյքերն ու կալուածները իբրեւ մէկ ամբողջութիւն նկատի պիտի առնուին եւ անոնց ընդհ. արժեքին ներկայացնող գումարը պիտի յանձնուի Հովանաւոր իշխանութեան, որ այդ գումարով ամէն գաղթականի նախկին սեփականութեան համապատասխան գոյք եւ կալուած պիտի տրամադրէ Սուրիոյ մէջ:

դ) Որոշ պայմանաժամ մը պիտի տրուի ասորի գաղթականներուն, իրենց գոյքերն ու կալուածները անձնապէս ծախելու համար:

ե) Իրաքեան կառավարութիւնը որոշ գումար մը պիտի տրամադրէ գաղ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵՒ ՔԱՐԻՆՔ ...

— o —

Ատենէ մը ի վեր զարմանալի երեւոյթ մը աչքի կը զարնէ ռամկավար մամուլին մէջ:

Ռամկավար մամուլն ալ սկսեր է քրթմնջել Բարեգործականին դէմ, առաջնորդութեամբ Եգիպտոսի «Արեւ»ին, որ տարօրինակ բաներ կ'ըսէ:

Ահա վերջին օրինակը, դեռ երէկ հասած:

Խօսելով Բարեգործականի տեսչութեան մէկ զեկոյցին վրայ, որ կը պատասխանէր «Դժգոհներ»ուն, Գահիրէի ռամկավար պաշտօնաթերթը դիտել կուտայ.

— «Մեզի համար Հ. Բ. Ը. Միութեան ամէնէն քննադատելի կէտն է իր պատեանին մէջ քաշուած ապրիլը: Զեկոյցներ եւ նամակագրութիւններ բաւական չեն մեծ եւ աշխարհի բոլոր երկիրներու մէջ տարածուած կազմակերպութեան մը կենսունակութիւնը պահելու համար: Հ. Բ. Ը. Միութեան վարիչ մարմնին ամէնէն մեծ սխալն է գործիչներու կարեւորութիւն չտալը, այսինքն՝ կարեւոր շրջաններու մէջ — օրինակ՝ Սուրիան — գործիչ մը կամ գործիչներ չպահելը: Հայ ժողովուրդին ծառայելու եւ անկէ կենսունակութիւն քաղելու սահմանուած հաստատութիւն մը, որպիսին է Հ. Բ. Ը. Միութիւնը, պէտք է ապրի այդ ժողովուրդին մէջ, այդ ժողովուրդին հետ, տեսնէ եւ լսէ զայն ամէն օր ու ամէն վայրկեան, բժիշկի մը նման որ իր հիւանդին բազկերակը կը քննէ, անոր վիճակը հասկնալու համար: Ու մա– նաւանդ պէտք է Հ. Բ. Ը. Միութեան վարիչները հաւատքով ու համոզումով կապուած ըլլան իրենց հայրենաշինութեան գործին, ոչ թէ պատասխանատու կամ ուրիշները լռեցնելու եւ կամ երեւոյթները փրկելու համար: Ցօշափելի փաստ մը տուած ըլլալու համար բաւէ թէ մինչեւ այսօր Հ. Բ. Ը. Միութեան վարիչներէն ոչ ոք Հայաստան գնաց (չենք յիշեր Պ. Լ. Կիւմիւշկէրտանը որ գնաց իբրեւ Կաթող. Պատուիրակ եւ երկու երեք օր մնաց Երեւանի մէջ) տեղւոյն վրայ տեսնելու եւ քննելու համար շինարարութեան եւ ներգաղթի գործը, երբ օտարներ անգամ կը հետաքրքրուին Հայաստանով եւ կ'երթան տեսնել զայն: Ասիկա անըմբռնելի է եւ աններելի անտարբերութիւն է»:

Երէկ, երբ Դաշնակցական թերթերը փաստերով եւ թուանշաններով կ'ապացուցանէին թէ Բարեգործականը ծուռ գործեր կը կատարէ, չապրիր «ժողովուրդին *մէջ*, ժողովուրդին *հետ*», ռամկավար մամուլը հազար կըտոր կ'ըլլար, «զրպարտութիւնները» հերքելու եւ իր հովանաւորներն ու մեկենասները փառաբանելու համար:

Դեռ քանի մը ամիս առաջ, այս նոյն «*Արեւ*»ին խմբագիրը տետրակ մըն ալ հրատարակեց, հատորի մը մէջ ամփոփելով իր փառաբանական խմբագրականները, նոյն առաջադրութեամբ,— ամէն գնով ջուրին երեսը հանել Բարեգործականը:

Ի՞նչ է պատահեր: Մանաւանդ որ, վերջերս «*Արեւ*» իրարու ետեւէ սլաքներ կ'արձակէ, խնդրելով Բարեգործականին այս կամ այն ձեռնարկը:

Բայց միայն «*Արե՞ւ*»ը:

Մայիս 8ին, Փարիզի ռամկավար օրկանն ալ հետեւեալ տողերը կը սահեցնէր, իր խմբագրականին մէջ.

— «Աշխարհ նոր պայմաններու մէջ փոխեց իր կերպերը, իր մտածումները եւ տեղ–տեղ նոյնիսկ իր օրէնքներն ու սահմանադրութիւնները, բայց Բարեգործականը պահեց իր կանոնագրին ոգին ու տառը — «սեղական կազմակերպութիւն չէ ինքը» — հակառակ որ մեր պայմանները ոչ թէ մասամբ, այլ ամբողջութեամբ հիմն ի վայր շրջուած էին, բռնաշխարհը ցրուեր եւ դարձեր էր «տեղական» օտար երկիրներու տակ եւ այս դրժ– բախտ ժողովուրդին համար սկսած էին «աղ ու հացի օրեր»:

Սեւ կատո՞ւ մը ցատկեց, թէ... «հանգամանաց պարագաները եւ պարագայից հանգամանքները» փոխուեցան, ըստ հանգուցեալ Վռամշապուհ Մանուկեանի բանաձեւին:

ՎԱՀԷ

ՄԱՐԱՇԱԼԻՏ ՓԻԼՍՈՒՏՍՔԻ
ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ԴԻԿՏԱՏՈՐԸ
որուն յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, Շաբաթ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

###

— ◦ —

Մի՞թե մեզ համար ամեն ինչ վերջացած է, եթե մենք կորցրել ենք մեր ամենամեծ հարստությունը՝ ազատությունը:

Ներսես Շնորհալի

— ◦ —

Aimer est ci doux, le temps est si court:

Pourquoi sans raison perdre un jour d'amour?

Ne le perdons pas en vaine tristesse,

Aimons-nous sans cesse,

La vie est un rêve, un rêve joyeux,

Qu'on mène à sa guise et qu'on fait à deux.

Այնքան քաղցր է սերը, այնքան կարճ է կյանքը: Ինչո՞ւ ուրեմն անիմաստ կորցնենք սիրո մի օրը: Մենք պետք չունենք տխրության, եկեք սիրենք միմյանց անդադար: Կյանքը երազ է, գեղեցիկ երազ, եկեք ապրենք այդ երազը երկուսով, ինչպես մեզ հաճելի է:

Ֆրանսիական հայտնի երգ:

— ◦ —

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

„ՀԱՅԿԱԶՆՅԱՆ“ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ընտրված է հետևյալ կազմը:

Նախագահ՝ Ա. Ա. Ալիխանյան:

Փոխ-նախագահ՝ Ա. Ա. Աբրահամյան:

Անդամներ՝ Ա. Ա. Ալիխանյան, Ա. Ա. Աբրահամյան,

թականներու տեղաւորման ծախքերուն յատկացուելու համար:

գ) Պիտի ճշդուին գաղթականներու փոխադրութեան թուականն ու եղանակը:

⁂ Իրաքի ներկայացուցիչները պահանջեցին հետեւեալ պայմանները.—

ա) Ասորիները տեղաւորել իրաքեան սահմանէն 50 քիլոմեթր հեռաւորութեան մը վրայ: բ) Զինաթափ ընել ասորի գաղթականները: գ) Սուրիա հաստատուած Ասորիները չպիտի վայելեն փոքրամասնութեանց միջազգային կանոնագրութեան իրաւունքները եւ երբեք արգելք պէտք չէ հանդիսանան Սուրիոյ քաղաքական ազատագրութեան:

Ազգերու Դաշնակցութեան պատուիրակները եւ հրամանատար Թոմսըն օդանաւով Պաղտատ գացին, Ասորիներու Սուրիա տեղաւորման անհրաժեշտ կարգադրութիւնները կատարելու համար:

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՏԱԼԻՈՅ ԵՒ ՀԱԲԷՇԻՍՏԱՆԻ վէճին առթիւ, Լոնտոն հրաւիրուեցաւ Հռոմի անգլ. դեսպանը: Անգլիոյ հանրային կարծիքը գէշ ազդուած է Մուսոլինիի վերջին ճառէն: *«Թայմզ»* խմբագրականի մը մէջ կը քննադատէ զայն, յիշեցնելով հին դաշնագիրները:

ԱՆԴՐԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐՈՒ ՆԱՒԱՍՏԻՆԵՐԸ գործադուլ հռչակեցին Հավրի մէջ, սկսելով «Շանփլէն» շոգենաւէն որ Ամերիկա պիտի մեկնէր առջի օր: Անշարժութեան դատապարտուած է նաեւ նոր հսկան, «Նորմանտի», որ իր առաջին նաւարկութիւնը պիտի կատարէր դէպի Նիւ Եորք: Նաւաստիները կը պահանջեն որ պայմանաւորուած նաւաստիներուն 80 առ հարիւրը տեւականօրէն վարձուած համարուին, իսկ ընկերութիւնը կը մերժէ: Առեւտրական նաւագնացութեան նախարարը կը ջանայ փակել վէճը:

ԿՈՅՐ ՆԿԱՐԻՉ ՄԸ, Ժան – Ժիւլիէն – Լըմոռտան, որ 19 տարիէ ի վեր զրկուած էր տեսողութենէ, իբրեւ հետեւանք պատերազմի վէրքերու, աչքերուն լոյսը վերստացաւ առջի օր, շնորհիւ երկարատեւ գործողութեան մը: Տեսողական ջիղը կտրուած չըլլալով, կարելի եղաւ գործել այս հրաշքը:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ բացուեցաւ հինգշաբթի օր, «Փըթի Փալէ»ի մէջ, հովանաւորութեամբ հանրապետութեան նախագահին: Այս առթիւ ճառեր խօսեցան Մուսոլինիի փեսան, կոմս Չիանօ եւ պետական նախարար Պ. Լուի Մառէն: Ցնծոյ հացկերոյթ մը տրուեցաւ քաղաքապետութեան կողմէ: Ներկայ էր նաեւ Հռոմի քաղաքապետը: Առանձին պիտի խօսինք ցուցահանդէսի մասին, որ աննախընթաց գործ մըն է:

ՑԱՐԱԿԱՆ ՊԱՐՏՔԵՐՈՒ մասին ալ խօսուած է Մոսկուայի մէջ, կ'ըսեն անգլ. թերթերը: Այդ պարտքերուն գումարը, այսօրուան սակով, կը հասնի 95 միլիառ փրանքի: Խորհրդային իշխանութիւնը կ'ընդունի միայն 75 միլիառ:

Երկու փրանսական զօրագունդեր Մոսկուա պիտի երթան այս ամառ:

Յ. Փարիզ եւ շրջակաները

Հ. Դ.

ՓՐՈՓԱԿԱՆՏԻ Յանձնախումբի նիստը տեղի պիտի ունենայ այս Չորեքշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 3Հ, Ավընիւ կօլլէնի սրահարանը:

Կը խօսի՝ ընկեր Ա. ԱՐԾՐՈՒՆԻ: Նիւթ՝ «Խ. Հայաստանը»:

ԿՈՒՐԲԷՎՈՒԱՅԻ «Տաւրոս» խումբի ժողովը այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ ԼԸ ԿՈՆԷՍԻ «Ռազմիկ» խումբի ժողովը այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին ընկ. Արփիար Մարտիրոսեանի բնակարանը:

Գաւառ

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՕԻ (Մարսէյլ) «Վռամեան» ենթակոմիտէի դասախօսական ժողովը վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 4ին, իր սովորական հաւաքատեղիին մէջ:

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆԻ (Մարսէյլ) «Ընկեր Կարօ» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 4ին «Դրօշակ»ի սրահին մէջ:

ՎԻԷՆԻ Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Քրիստափոր» խումբի ընկերները յառաջիկայ Երեքշաբթի երեկոյ ժամը 8ին, «Խաժակ» Ակումբին մէջ:

— «Մուրատ» խումբի ընկերները յառաջիկայ Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին «Խաժակ» Ակումբին մէջ:

Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ներկայ գտնուիլ ճիշդ ժամանակին:

ՍԷՆ ԺԷՌՈՄԻ (Մարսէյլ) Վրէժ խումբի ժողովը այսօր շաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԺԱՄԿԵՐՈՅԹ

ՓԱՐԻԶԻ ԵԳԻՊՏԱՑԻ ԿՈՄԻՏԷՆ, ընկերներ՝

ՄԱՏԹԷՈՍ ԼԷՅԼԷԿԵԱՆԻ եւ ՆՇԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

մահապատիժի 9նջման առթիւ, կը սարքէ ընկերահամակրական խընջոյք մը, որ տեղի կ'ունենայ վաղը կիրակի իրիկուան ժ. ը 6էն մինչեւ կէս գիշեր՝ Maison «Martin»*ի մէջ,* 120, Bld. Belleville (Métro: Belleville): *ՄՈՒՏՔ 10 ՖՐԱՆՔ (ճոխ ընթրիքով միասին):*

ՊՈՄՈՆԻ (ՄԱՐՍԷՅԼԻ) **ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ** ՍՐԱՀԻ ԲԱՑՈՒՄԸ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

վաղը կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը ճիշդ 2ին

Կը խօսի ընկեր ՊՕՂՈՍ ՀԻՒՍԵԱՆ

Մուտք՝ 3 ֆրանք:

ՖՐ. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ 25ԱՄԵԱԿԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՊՈՐՏՕԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3.30ին ՄՈՒՐԱՏ Ակումբին մէջ

Կը ներկայացուի՝ «ՈՒՇ ԼԻՆԻ ՆՈՒՇ ԼԻՆԻ»

ղի հաւասարութեան, ու օդէն գայն գրկեց բերդին առջեւ, ուր յառաջապահ Սիմոն, գերագոյն ճիգով խոյացաւ ու գլուխի գեղեցիկ հարուածով մը նշանակեց Հայերուն առաջին կէտը: Ասկէ յետոյ Հ. Մ. Ը. Մ. ը յաջորդական յարձակողականով հինգ վայրկեանի մէջ նշանակեց երկու կէտ, եւ առաջին կիսախաղը վերջացաւ Հ. Մ. Ը. Մ. 3, Ցոյները 1: Այս կիսախաղին, Հ. Մ. Ը. Մ. ի տղաքը, շնորհիւ իրենց բուռն ջանքերուն եղան քիչ մը աւելի տիրապետող: Ցաճախ մեր տղաքը ցոյց տուին ֆրանսական բարձր խումբերու յատուկ խաղարկութիւն եւ նրբութիւն:

Երկրորդ կիսախաղը նուազ հետաքրքրական էր: Երկու խումբերուն մէջ ալ յոգնութիւնը նշմարելի էր: Ցոյները գերագոյն ճիգեր փորձեցին դէթ հաւասարելու, սակայն Հայերը պատասխանեցին քաջութեամբ եւ նոյն իսկ վտանգաւոր վայրէջքներ ալ ըրին: Իւրաքանչիւր խումբ մէկ–մէկ կէտ ալ շահելով, խաղը վերջացաւ Հ. Մ. Ը. Մ. ի յաղթութեամբ՝ 4–2:

Ցուցիչ էր տեսնել բազմութեան խանդավառութիւնը: Դաշտը պարպուեցաւ եւ վերջին մեկնողները եղան Հ. Մ. Ը. Մ. ի տասնըմէկ յաղթականները, շրջապատուած համակիր երիտասարդներու խումբով մը, մինչ «Ցառաջ նահատակ»ը կը թնդացնէր օդը: Սթատ Ժան Պուէն եւ յարակից թաղերը հայկական էին դարձեր այդ օրը:

Մրցումին բացումը կատարեցին Հ. Մ. Ը. Մ. ի մինիմները (12–14 տարու) 7–1 յաղթելով Սթատ Վիքթօր Հիւկոյի մինիմներուն:

Վարդան Քիւփէլեան

ՓԱՐԻԶԻ *Բարձր Հայքի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը գումարուեցաւ Մայիս 12ին եւ տուաւ հետեւեալ որոշումները:*

1.— Պատրաստել փարիզաբնակ հայրենակիցներուն լիակատար վիճակագրական ցանկը:

2.— Հետաքրքրուիլ անկանոն ինքնութեան թուղթեր ունեցող հայրենակիցներով եւ ամէն օժանդակութիւն ընծայել, զանոնք կանոնաւորելու համար:

3.— Վերամշակել Միութեան ծրագիր – կանոնագիրը, եւ վաւերացնել կառավարութեան կողմէ:

Ժողովը ընտրեց նոր վարչութիւնը, Պ. Պ. Սիմոն Աղապալեան՝ նախագահ, Օննիկ Դավաֆեան՝ ատենադպիր, Վահէ Իչգալացեան՝ գանձապահ, Լեւոն Խէնէվիզեան՝ խորհրդական, Վազգէն Կարապետեան՝ խորհրդական: Միութեան հասցէն է՝ Վահէ Իչգալացեան, 9,Rue Jouye Rouve Paris 20.

Դիւան Բ. Հ. Հ. Միութեան Ընդհ. ժողովի

ՊԱՏԱՐԱԳ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ, 19 Մայիս Տօն Երեւման Ս. Խաչի, Գեր. Տ. Ցովսէփ Եպիսկոպոս Կարապետեան հանդերձեալ է Ս. Պատարագ մատուցանել Փարիզի Ս. Ցովհաննէս – Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ եւ քարոզել: Սկզբնաւորութիւն Ս. Պատարագի՝ ժամը 10ին:

Զուարճալի ճաշկեր Անկեղ եւ

Դերասանհի ԱՆԿԷՆԻ *Մասնաձիւղի Տարեկան Պարահանդէսին*

ՏԵՂԻ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ԺԱՄԸ 3.30ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ

ԱՆԿԷՆԻ **Salle des FÊTES**Ի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Հետաքրքիր անակնկալներ: — Ընտիր ճաշ: — Աժան Պիւֆէ: — Մուտք՝ 10 ֆրանք:

Mme. Mary MARQUET

ՀՐԱԺԵՇՏԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

ԼԵՒՈՆ ՑԱՐՈՒԹԻ

ԽՈՐՀՐԴ. ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԵԿՆԵԼՈՒՆ ԱՌԹԻՒ

ԱՅՍՕՐ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 9ԻՆ

Salle du Conservatoire

2bis, Rue du Conservatoire

Métro: Montmartre ou Cadet

Հովանաւորութեամբ Տիկին ԼԵՒՈՆ ՊԷՅ ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆԻ

Կը ներկայացուի՝ ՍԻՐՈՅ ԶԱԽԱԸ

Ընտանեկան տրամ 3 արար, հայ կեանքէ: Բեմադիր՝ Hr de BAGRADITE

Կը մասնակցին՝ ՕՐ. ԱՆԱՀԻՏ, ՏԻԿ. ԼԱԹԻՖԵԱՆ, Պ.Պ. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, ՍՎԱՃԵԱՆ, ԼԵՒՈՆ ՑԱՐՈՒԹ, եւայլն:

Գեղարուեստական նոխ բաժինին կը մասնակցին Փարիզի թատրոններու յայտնի ատեղերն՝

Mme. Mary MARQUET Soc. de la Comedie Française, **Mr. Mr. V. FRANCEN,**

Ch. BOYER, Pierre BLANCHAR, ALCOVER, MAXUDIAN et BALPETRÉ.

Տոմսերու գիներ՝ 7 — 10 եւ օթեակներ՝ 15 — 20:

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԺԱՄԿԵՐՈՅԹ

կազմակերպուած՝ *ՌՈՄԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «ԱՆԴՐԱՆԻԿ» ԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ*

Ընկերներ՝ ԼԷՅԼԷԿԵԱՆի եւ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆի

Մահապատիժի փոփոխութեան առթիւ

Այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 5էն մինչեւ առաւօտ Ընկերվարականներու սրահին մէջ:

կը հրաւիրուին վալանսի ընկերներն ու համակիրները:

Ճաշկերոյթին մասնակցութեան համար կը գանձուի 10 ֆրանք:

Տոմսերը կը ծախուին *Յառաջի* Ռոմանի գործակալ ընկ. Ս. Պիլալի մօտ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած *ՖՐ. Հ. Կ. ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ*

(Միութեան 25ամեակին առթիւ)

վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը *8.30*ին Երրորդ Թաղապետարանի սրահին մէջ

Կը խօսի՝ Պ. Թ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Կը մասնակցին՝ Օր. Օբէն *(դաշնակ)*, Պ. Ա. Մելքոնեան *(ջութակ)*, Օր. Ծ. Տէր Պետրոսեան *և* Պ. Վ. Ջանտըեան *(երգ)*:

երգ եւ ժենախօսութիւն փոքրիկներու կողմէ:

Տախերու մասնակցութեան համար *1* ֆր.: Անգործներու ձրի:

ԳԻՆԵՄԵՂԱՆ

կազմակերպուած՝ ԱՏԱԲԱԶԱՐԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին

120 Bld. Belleville*ի սրահին մէջ, մէթրօ՝ Պէլվիլ*

գեղարուեստական բաժին, սիրուն անակնկալներ: Տեղի կ'ունենայ միութեան պարգեւաբաշխութիւնը:

ՏԱԽՍԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ՝ 2 ՖՐԱՆՔ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ fonfexfuhnն *գործ կը տրուի վարժ գործաւորուհիներու: Դիմել՝ ԽԱՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ,* 7 Impasse Deux - Néthes, 30, Avenue Clichy. Métro: Clichy:

ՓՆՏՌԵՑԷՔ եւ ԿԱՐԴԱՑԷՔ Երգիծաթերթ՝ «Մ Ե Ղ Ո Ւ» փարիզի եւ Շրջանի *Յառաջի* ցրուիչ Պ. ԱՒԵՏԻՍԷՆ:

Le Gérant: H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme, PARIS (13)

CIGALE CINÉMA

60 Avenue de Saxe. LYON

Ուրբաթ 17 Մայիսէն — Մայիս 23

Առաւօտները ժ. 2.30ին երեկոյները 8.30ին

ԵՐԿՈՒ ՄԵԾ ՖԻԼՄԵՐ

Alibert et Armand Bernard

dans

3 de la Marine

Film Gai avec Charpin de la jeunesse du chant sur le plancher de Vaches à jouleon.

Գիներ 5 եւ 7 ֆր. **Location gratuite.**

Ներկայ յայտարարութիւնը բերողին կը տրուի 2 մուտքի տոմսակ՝ զեղչուած գինով:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԵԾ ԲԱՂՆԻՔ

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ)

50, Rue du Fbg. St. Martin (Port St. Martinի մօտ) Paris (10)

Métro: Château d'Eau կամ Bld. St Martin.

որ օժտուած է արդիական ամէն յարմարութիւններով: Հանգստաւէտ պայմաններ: Այցելողները պիտի գնահատեն տիրող մաքրութիւնը եւ մեծ առաւելութիւնները: Հաղորդակցութեան 30է աւելի միջոցներ: Գին՝ *6* ֆրանք, *10* տոմսակ՝ *50* ֆրանք:

Բաց է՝ կանանց համար ամէն օր առաւօտեան ժամը *8*էն մինչեւ իրիկուան ժամը 7 բացի կիրակիէ՝ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օբերը մինչեւ ժամը *16*: Այրերու համար ամէն օր երեկոյեան ժամը 7էն մինչեւ *10*. իսկ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օր կէս օրէ վերջ ժամը *4*էն *10*, իսկ կիրակի ամբողջ օրը *8*էն մինչեւ կէս օրէ վերջ ժ. *4*:

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ՖՐ. Կ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը վաղը կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին Հայ Ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերուհիներուն ներկայութիւնը պարտադիր է: Ներկայ կ'ըլլան Փարիզի Շրջ. Վարչութեան ներկայացուցիչները: Օրակարգ. — Տարեկան հաշուետուութիւն, Պատգամաւորական ժողովի օրակարգի քննութիւն, Պատգամաւորի ընտրութիւն եւ Ընթացիկ հարցեր:

Ֆ. Հ. Կ. ԽԱՉԻ Իսի – լէ – Մուլինոյի ընդհ. ժողովը, 18 մայիս շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Օրակարգ պատգամաւորական ժողովի խնդիրներ:

ՓԱՐԻԶԻ Բարձր - Հայքի Հայր. Միութեան նորակազմ վարչութեան ժողովը վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին 9, rue Jouye Rouve, Paris (20), *Մէթրօ* Pyrénées.

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆի Լիոնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ, 19 մայիս, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին, 181, Cours Lafayette, Café de la Gare*ի սրահին մէջ: Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն, որ անպայման ներկայ գտնուին, ընդհ. ժողովին, որ պիտի ըլլան զեկուցում, հաշուետուութիւն եւ ընտրութիւն:*

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

— o —

Sociétés Savantesի սրահներուն մէջ

28, Rue Serpente, Paris (6e)

Métros: St. Michel et Odéon

21 *Մայիս, երեքշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, Նախագահ՝* ՏՕՔԹ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ, *նիւթ՝* 1.— *Ալքոլամոլութիւն՝* Տօքթ. Խազմանեան, 2.— *Մըտային հիւանդութիւններու դէմ կանխազգուշութիւն՝* Փրօֆ. Տօքթ. Աղաջանեան: *Մուտքը ազատ է:*

ՄԱՐՍԻԼԻԱՅ ՄԷՋ

Ինքնութեան թուղթերու հարցարանները ճշգրտօրէն գրելու, դրամանակը յանձնելու, փոքրիկները ֆրանսահպատակ ընելու, դատական եւ կառավարութեան մօտ դիմումներ ընելու եւ խնդրագիրներ գրելու գործողութիւնները, արագ, խղճմտօրէն եւ աժան կատարել տալու համար, դիմել՝ Պ. ԳՐԻԳՈՐԻն, **Hôtel Alèxandria, 7 Cours Belsunce,** ժամը 12—2 եւ 5էն 7:

Աղքատներուն ձրի:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (85)

ԽԱԶԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

»»»··«««

Գրեց՝ ՐԱՖՖԻ

Մի խումբ գլխից ձեռք վեր առած պատանիներ, թաղնուած անտառի անյայտութեան մէջ, ընդունում են իրանց գաղտնի ընկերութեան մէջ: Այստեղ, մարդկային բնակութիւնից հեռու, ծառերի եւ թուփերի ամայութեան մէջ, ես առաջին անգամ սկսում եմ ճանաչել եւ սիրել հրաշալի բնութիւնը: Առաջին անգամ հրապուրում է ինձ սոխակի քաղցրիկ ձայնը, առաջին անգամ ծաղիկները գրաւում են ինձ իրանց անմեղ ողջախոհական գեղեցկութեամբ: Իմ մանկահասակ ընկերների ուրախ եւ մշտազուարթ հասարակութիւնը, նրանց անկեղծ բարեկամութիւնը, նրանց անձնանուէր մտերմութիւնը, առժամանակ հանգստացնում են սրտիս ցաւերը, առժամանակ մոռանալ են տալիս ինձ այն սարսափելի դժբախտութիւնը որին ենթարկուած էի ես, եւ իմ պատճառով շատերը…: Սիրելի ընկերներ, ո՞րտեղ էք այժմ դուք, երանի թէ, բաժանուած չլինէի ձեզանից, երանի՜ թէ, միշտ ձեր հասարակութեան մէջ մնայի: Դուք այնքան բարի էիք եւ ազնիւ, ես ցաւում եմ, որ կորցրի ձեզ, որ զրկուեցայ ձեզանից…:

Մօրս վիճակը, վարպետիս թշուառութիւնը, ազգականներիս հալածանքը, որոնք բոլորը չարչարւում էին տեղային զանազանօրինազանցութիւնների պատճառով, բաժանեցին ինձ իմ մանկահասակ ընկերների հասարակութիւնից: Ես վերադարձայ դէպի իմ հայրենական օջախը, օգնելու նրանց, որոնք իմ պատճառով հալածանքի էին ենթարկուած…:

Այդ ժամանակ կրկին դուրս է գալիս իմ առջեւ չար դեւը բարեպաշտ մարդու կերպարանքով, առաջարկում է ինձ իւր հովանաւորութեան ձեռքը: Ես կրկին խաբւում եմ… կրկին մոլորութեան մէջ եմ ընկնում…:

Նա համոզում է ինձ: Թէ հայրենիքի համար ես մի խորթ որդի էի դարձել, թէ պէտք է թողուլ հայրենիքը եւ օտար երկիրներում բախտ որոնել: Նա խոստանում է եւ առաջնորդել ինձ…:

Մայրս, տխուր հանգամանքներից ստիպուած, յանձնում է ինձ նենգաւոր Մենտօրի ձեռքը: Ես թողնում եմ իմ հայրենի երկիրը, որ այնքան լաւ եւ վատ յիշատակներով կապուած էր իմ սրտի եւ հոգու հետ: Ձեռք եմ առնում պանդխտութեան գաւազանը: Այդ տխուր, ցաւալի զգացմունքներով լի անջատման րոպէում, որպէս մխիթարիչ հրեշտակ, յայտնւում է իմ սիրոյ առարկան — Սառան: Նա իւր կուսական համբոյրներով կնքում է մեր ուխտը, խոստանում է մինչեւ իմ վերադարձը սիրել եւ սպասել ինձ…:

Ալքատութիւնը մղում է ինձ հեռու եւ հեռու, դէպի անծանօթ երկիրներ: Ինձ, բոլորովին անփորձ եւ միամիտ պատանիիս, առաջնորդում է մի հոյակապ մարդ, մի վիթխարի չարագործ, եփուած եւ թրծուած կեանքի քուրայի ամէն փորձութիւնների մէջ: Իմ բնական ձիրքերով հարուստ ընդունակութիւնը խիստ պտղաբեր հող է դառնում իմ առաջնորդի ձեռքում: Շուտով նրա ցանքը ընծայում է առատ եւ արդիւնաւոր հունձք, մի հունձք, ողողուած բազմաթիւ զոհերի արիւնով եւ արտասուքով…: Բոլորովին անմեղ եւ բարեսիրտ պատանին, դառն հանգամանքների շնորհիւ, վերջապէս դառնում է մի սարսափելի եղեռնագործ…:

Եւ ես տեսնում էի ինձ, որպէս մի քարաժայռ, դուրս կտրուած ահագին լեռան բարձրութիւնից, գլորւում է, գլորւում է դէպի ցած, դէպի անդունդը…: Ցանկարծ մթին անյայտութիւնից երեւան են գալիս երկու ձեռքեր, աշխատում են կանգնեցնել գլորման արագ եւ ուժգին ընթացքը… բայց ի զուր, ես արդէն հասած էի մինչեւ անդունդի յատակը…:

Այդ հօր փրկարար ձեռքն էր, որ աշխատում էր ազատել ընկած որդուն… այդ Նէնէի կախարդական ձեռքն էր, որ աշխատում էր սովորեցնել նրան սիրել բարին եւ գեղեցիկը…:

(Շար.)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
(ՏԻՐՈՒՆԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ .—	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ Երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ 19 ՄԱՅԻՍ
DIMANCHE 19 Mai
1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2809 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԲԱՂՁԱՆՔՆԵՐ ԵՒ ԹԻՒՐԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Օրուան մտմտուքները թոյլ չեն տար «բառ արժանւոյն» զբաղելու գրական – գեղարուեստական հարցերով: Մանաւանդ այս երկու սիւնակին վրայ, ուր ամենօրեայ կեանքին երեւէջներն են որ կը պոռթկան:

Ուրեմն, ճակատագրուա՛ծ է որ պատահաբար եւ հարեւանցի մօտենանք այդ կարգի հարցերու:

Այսօր, այդպիսի առիթ մը կ'ընծայէ մեր աշխատակիցը, Օր. Մաննիկ Պէրպէրեան:

Իր յօդուածին մէջ, «Գրական Թերթ», Օր. Պէրպէրեան կ'արծարծէ զանազան հարցեր, որոնք դուռ կը բանան այլապէս չահեկան խորհրդածութեանց:

Այսպէս, Օրիորդը կ'ափսոսայ որ, հայաջինջ սարսափներէն յետոյ, որ «սրբեց մեր մտաւորականութեան ամէնէն գեղեցիկ ծաղիկները», «ոչ միայն անոնց տեղ նոր սերունդ մը չլեցուց, այլ եւ հոսանքը դէպի մտաւորականութիւն կասեցաւ»:

Կարելի չէ վիճիլ ահաւոր իրականութեան մասին,— ամբողջ սերունդ մը, մտաւորական թէ գրական, թրքական մանգաղին յանձնուած եւ անհետ կորսուած:

Մինչեւ այսօր ալ, ջլատիչ սարսուռ մը կը համակէ մեզ, երբ աչքի առջեւ կը բերենք այդ պատկերը,— Մօտ յիսուն տարուան սերունդ կամ ժառանգութիւն անհետացած, բռնօրէն, վայրագօրէն, անասելի դաւադրութեամբ եւ անհնարին ողբերգութեամբ:

Գացողը միասին տարաւ իր երազները, իր տենչերը, իր ճիգն ու կամքը, իր աշխատանքն ու խոստումը:

Եւ անդարմանելի, անփոխարինելի է կորուստը:

Որ եւ է վճիռ արձակած ատեն, հարկ է միշտ նկատի ունենալ պայմանները, միջավայրը, ժամանակը:

Ի՞նչ կը տեսնենք, հայաջինջ սարսափներէն քիչ յետոյ, զինադադարի մեղրալուսինէն վերջ.—

Ցիրուցան աշխարհի չորս հովերուն, տաշեղներու պէս նետուած ցամաքէ ցամաք եւ ծովէ ծով, մարդիկ նախ կը փնտռեն հող մը իրենց ոտքին տակ:

Բազմութիւնները կուգան եւ «կամուռը» կ'արձանագրուին ամէնէն տաժանելի աշխատանքներուն, այնպիսի միջավայրերու մէջ որոնց մասին միայն գիրքեր եւ վէպեր կարդացեր էին:

Տարիները կ'անցնին, եւ այդ «Ելք»ին մէջ, բանաէն կամ անապատէն փրկուած բեկորներ կը փորձուին գրիչ շարժել:

Գրիչը կ'երերայ, կ'սոտոռայ, ձեւ ու մարմին կ'առնէ, հորիզոն կը փնտռէ,— եւ ահաւասիկ սերունդ մը, գրական – գեղարուեստական: Սերունդ մը ալեկոծ, անձկալից, յաճախ գիտուն, որ կը ձգտի ժառանգել «առկայծ ճրագը»:

Արդէն կազմուած էր սերունդ մը,— խանդավառ, վրէժխնդիր, յառաջապահ եւ, օժտուած գրական – գեղարուեստական գիտելիքներու նորագոյն սպառազինութիւններով:

Հարց է այժմ թէ, «նոր սերունդ մը կը լեցնէ՞» ձգուած պարապը թէ ոչ:

Մեր կարծիքը դրական է:

Առանց պրպտելու մանրամասնութիւնները, մենք պիտի կրնայինք հաստատել, առանց վերապահութեան, թէ, «նոր սերունդ մը լեցուցած է» այն պարապը, զոր Օր. Մաննիկ Պէրպէրեան կը կոչէ «Պոլսոյ քուազի ոսկեդարեան շրջանը»:

Պէտք է արդար ըլլալ, վերջապէս:

Արդար, ոչ միայն նկատի ունենալով ժամանակն ու պայմանները, այլ եւ արտադրուած ստեղծագործութեան համեմատութիւնները:

Ի վերջոյ ի՞նչ կը ներկայացնէ Պոլսոյ սահմանադրական շրջանի պատկերը:

Մտաւորականներ, գրագէտներ, որ տարուան օրուան հոսանքէն, ոչ ժամանակ, ոչ ալ տրամադրութիւն կը գտնեն լրացնելու իրենց տաղանդին արտադրութիւնը:

Գրագէտ Զօհրապը հաւաքել կուտայ ինչ որ գրած էր ժամանակին, «Արեւելք»ի եւ «Մասիս»ի մէջ:

Մեր սերունդն էր որ հաւաքեց եւ հատորի վերածեց Ռ. Զարդարեանի հէքեաթներն ու պատմուածքները, «Ցայգալոյս», ցիրուցան՝ զանազան թերթերու մէջ:

Եւ Զարդարեան այնքան դառնացած էր որ, յաճախ կը գանգատէր թէ՝ «Ազատամարտ»ի հոգերը ժամանակ չեն ձգեր գրականութեամբ զբաղելու:

Հազիւ կրցաւ գրի առնել «Եօթը երգիչներ»ն ու «Ով որ Սուլթան մը ունի իր հոգիին մէջ», այն ալ ամառուան արձակուրդին, Պարտիզակ երթալով:

Վարուժանի «Ցեղին Սիրտը» յղացուած եւ գրի առնուած էր արտասահմանի մէջ, Կանտ (Պելժիք):

Քաղաքական, կուսակցական վերիվայրումը ժամանակ եւ տրամադրութիւն չէր ձգեր գրականութեամբ զբաղելու: «Արուեստը արուեստին համար»:

«Հարկս հարկաւորաց, պատիւս արժանաւորաց»:

Անհրաժեշտ է հաստատել արդարութեան պարտքը:

Եթէ այսօր փորձ մը կատարենք բաղդատելու այսօրն ու երէկը, գրական տեսակէտով, կրնանք վստահօրէն յայտարարել թէ սերունդ մը հասած եւ շատոնց արժեցուցած է իր արդար փառասիրութիւնները:

Սերունդ մը, որ անդարձ կորսուածին տեղը կը բռնէ ոչ միայն իր գրական արտադրութեամբ, այլ եւ յղացումով եւ մշակման ձեւով:

Բայց ուրիշ թիւրիմացութիւններ ալ կը մտնէ Օր. Մաննիկ Պէրպէրեան: Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

«ՔԱՄԱԼԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ» ԻԲՐԵՒ ԾՐԱԳԻՐ

Թրքական յեղաշրջման նոր երեւոյթներ

«Թայմզ»ի թղթակիցը կը հեռագրէ Պոլսէն, մայիս 16 թուականով.—

Հանրապետական (Հալք) կուսակցութեան ընդհ. ժողովին քննած ծրագիրը կ'ընդգրկէ լայն շարք մը քաղաքական, ընկերային, տնտեսական եւ մշակութային խնդիրներու: Նորութիւններ կամ անակնկալներ չի պարունակեր, բայց արտայայտութիւնն է այն քաղաքականութեան որուն կը հետեւին նոր Թուրքիոյ վարիչները:

Մինչեւ հիմա անոնց քաղաքականութիւնը մեծ չափով բխած է պարագաներէն, բայց այժմ վարդապետութիւն մը դարձած է: Անոր շատ մը երեւոյթները Ֆաշականութիւն եւ համայնավարութիւն կը բուրեն: Օրինակ, անհատական ազատութիւնը եւ մասնաւոր սեփականութիւնը երաշխաւորուած են այնքան որքան չեն բախիր հաւաքական բարօրութեան, վեհապետութիւնը ժողովուրդին կը պատկանի Ազգ. Մեծ Ժողովին միջոցաւ, դասակարգային խտրութիւնը ջնջուած է եւ այրերն եւ կիները հաւասար իրաւունքներ ունին, կրօնը անհատական խնդիր է, եւ վերջապէս պետութիւնը ոչ միայն պիտի սատնձնէ բոլոր հանրօգուտ գործերը, այլեւ հսկողութիւն պիտի կատարէ անհատական ձեռնարկներու վրայ:

Ընդհ. ժողովը կուսակցական ծրագրին մէջ աւելցուցած է հետեւեալ տրամադրութիւնը.— «Երկրին բոլոր ուժերն ու աղբիւրները, մարդկային թէ նիւթական, պէտք է գործածուին անոր պաշտպանութեան համար»: Այս կը նշանակէ թէ երկու սեռերն ալ հաւասար պարտաւորութիւններ ունին ազգային պաշտպանութեան գործին մէջ, բայց հաւանական չէ որ կիները զինուորագրութեան ենթարկուին խաղաղութեան ատեն: Սակայն եւ այնպէս, մասնաւոր ուշադրութիւն պիտի ընծայուի Ֆիզիքական մարզանքի, աղջկանց բոլոր դպրոցներուն եւ արհեստներու կազմակերպութեանց մէջ (կըրլ–կայտ):

Ազատականութիւնը (լիպէրալիզմ) տեղ չունի թրքական նոր պետութեան մէջ, քանի որ, ինչպէս կը բացատրէ կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը Րէճէպ Փէքէր, ան քաղաքական կռիւներու եւ ի վերջոյ անիշխանութեան կ'առաջնորդէ: Կարճ խօսքով, վարդապետութիւնը մեղմօրէն ընկերվարական է եւ յարմարցուած՝ կարգապահ ժողովուրդի մը որ չունի անհատական ձեռնարկի աւանդութեան: Ընդհ. ժողովին առջեւ դրուած ծրագրին ամէնէն ուշագրաւ պարագան այն է որ, առաջին անգամ ըլլալով պաշտօնապէս կը կոչուի «Քամալականութիւն»:

Թէեւ «Քամալականութիւնը» բնական արդիւնքն է Թուրքիոյ անկախութեան պայքարին եւ սահմանուած է նախեւառաջ զուտ թրքական պայմաններ գոհացնելու, բայց Թուրք վարիչներու մտքին մէջ զօրաւոր գիտակցութիւն մը կայ թէ ան արժէքաւոր դասեր կը պարունակէ ուրիշ երկիրներու համար, որոնց քաղաքական եւ տնտեսական անկախութիւնը չէ ապահովուած: Արդարեւ, կը կարծուի թէ Իրան եւ Աֆղանիստան արդէն իսկ փոփոխութիւններ կատարած են թրքական գիրքէն եւ թէ ուրիշ ասիական կամ իսլամական երկիրներ կրնան արդիւնաւորապէս օգտուիլ քամալական Թուրքիոյ տուած օրինակէն:

Իտալիա կ'ուզէ ուղղակի բանակցիլ

Ատտիս – Ապէպայի իտալական դեսպանը մայիս 15ին Հապէշական կառավարութեան յանձնեց ծանուցագիր մը, որով կը ծանուցանէ թէ երկու անդամներ նշանակած է, ուղղակի բանակցելու համար Հռոմի մէջ: Հապէշական կառավարութիւնը պատասխանեց թէ ինքն ալ երկու պատուիրակներ նշանակած է, մէկը Ֆրանսացի, միւսը Ամերիկացի: Իտալական դեսպանը իմանալով այս անուանումը, բացորոշ վերապահում յայտնեց, որովհետեւ 1928ի դաշնագիրը կը տրամադրէ որ հաշտութեան յանձնաժողովին անդամները պատկանին երկու երկիրներու ազգութեան: Մանաւանդ որ, դաշնագիրը կը նախատեսէ նաեւ օտար իրաւարարի մը անուանումը: Կը կարծուի թէ Իտալիա պիտի պնդէ իր տեսակէտին վրայ, մերժելով Հապէշիստանի անուանումը: Միւս կողմէ, Հռոմի մէջ սխալ կը գտնեն Ֆրանսացիի մը անուանումը, նկատի առնելով երկու երկիրներուն միջեւ տիրող սիրալիր յարաբերութիւնները:

** Հռոմի անգլիական դեսպանը Լոնտոն հասնելով, տեղեկութիւններ հաղորդեց կացութեան մասին: Մեկնելէ առաջ, դեսպանը տեսակցութիւն մը ունեցած էր Պ. Մուսոլինիի հետ, ոչ միայն Իտալիոյ ափրիկեան քաղաքականութեան, այլեւ օդանաւային դաշնագրի մասին: Անգլիոյ նախարարական խորհուրդը նորէն քննեց իտալա-հապէշական վէճը, հաշտարար ելք մը գտնելու համար: Կ'ըսուի թէ լիազօրութիւն տրուած է Պ. Իտընի, որ Ժընեւ կ'երթայ երկուշաբթի օր, կացութեան համապատասխան կարգադրութիւններն ընելու համար:

Ֆրանսայի ելմտական կացութիւնը շա՞տ ծանր է

Ելմտական նախարար Պ. Ժէռմէն Մառթէն առջի օր տեղեկութիւններ հաղորդեց իր զեկուցման մասին, զոր պիտի ներկայացնէ ելմտական յանձնաժողովին: Պատասխանելով թղթակիցներու հարցումներուն, նախարարը հետեւեալ յայտարարութիւններն ըրաւ.

— Նպատակաւոր լուրեր տարածուեցան մեր ելմտական կացութեան եւ կառավարութեան դիտաւորութեանց մասին: Նոյնիսկ ըսուեցաւ թէ ֆրանքին գինը պիտի կոտրենք: Կառավարութիւնը վճռապէս կը հերքէ այս շահախնդրական զրոյցները: Ան ամուր կապուած է իր վարդապետութեան եւ պիտի ապահովէ անհրաժեշտ վերականգնումը: Մնաց որ, կացութեան որ եւ է մէկ երեւոյթը չարդարացներ այն մտահոգութիւնը զոր կ'ուզեն ստեղծել տարբեր նպատակներով:

«Փօփիւլէռ» կ'ըսէ թէ ծանր անհամաձայնութիւններ կան վարչապետին եւ ելմտական նախարարին միջեւ եւ թէ այս վերջինը պիտի հրաժարի: Այս առթիւ կ'աւելցնէ թէ հինգշաբթի օր «փոթորկալի» տեսակցութիւն մը տեղի ունեցած է երկուքին միջեւ:

— •• —

ՎԵՑ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՆԵՐ ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ ԵՆ. Խ. Միութեան մէջ, համաձայն Ժուռնալ տը Ժընեւի տեղեկութեանց: Զուիցերիական թերթը լաւատեղեակ աղբիւրէ կ'իմանայ թէ բացի վերջերս մահուան դատապարտուած երկու երէցներէ, Տէօյչման եւ Զայպ, ուրիշ 27 երէցներ ալ բանտարկուած են Ուկրայնայի մէջ: Ասոնք ամբաստանուած են որ արտասահմանէն օգնութիւն խնդրած եւ ստացած են սովահարներուն համար:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՅԵՐԸ «ԳՈՒՐԱՆ» ԿԸ ԿԱՐԴԱՆ ...

— o —

Երբ ովկիանոսը անցնիք, ցամաք կ'ելլէք Ամերիկա,— անիկա գիտենք Գոլոմպոսի գիւտէն ի վեր: Բնակչութիւնը քրիստոնեայ դարձած է կըրնանք ըսել երէկուընէ ի վեր, եթէ նըկատի առնենք որ Հայերը քրիստոնեայ դարձած են աւելի քան հազար հինգ հարիւր տարիներէ ի վեր:

Այս բաները մեր ձագուկներն ալ գիտեն, բայց Ամերիկացիները չե՞ն գիտեր արդեօք թէ ո՛ւր է Հայաստան, ե՛րբ քրիստոնեայ դարձած են Հայերը:

Ոչ միայն չեն գիտեր, այլ եւ յաճախ կը գրեն թէ մեզ քրիստոնեայ դարձնելու համար մեծ գումարներ կը ծախսեն, մեծ զոհողութիւններ կ'ընեն:

Վերջին օրինակ մը:

Միացեալ Նահանգներուն մէջ Ս. Գիրքի հրատարակչական ընկերութիւն մը կայ, որ յաճախ փոքրիկ քանդակազարդ քարդեր ալ կը տպէ փրոփականտի համար: Այդ քարդերէն մէկը ձեռքս անցաւ վերջերս: Քարդին մէկ կողմը կը տեսնուի գունաւոր պատկեր մը,— ցիցերով շինուած խրճիթի մը մէջ, որուն դռնէն կ'երեւի կապոյտ ծովը (Վանայ կամ Սեւանայ լի՞ճն է արդեօք), նստեր են մանչուկ մը եւ աղջիկ մը, մանչուկը ծովին կը նայի, աղջնակը գիրք մը կը կարդայ: Քարդին միւս կողմը գրուած է.—

«Գիտենք որ երկնաւոր Հայրը կը սիրէ այս ընդարձակ աշխարհի վրայ սփռուած բոլոր փոքրիկ տղաքները: Այս մանուկներէն ոմանք երբեք լսած չեն Անոր սիրոյն մասին: Մեր պատկերին վրայի տղան եւ աղջիկը կ'ապրին հեռաւոր Հայաստանի մէջ: Անոնք մեզի պէս չեն հագուիր: Անոնք մեզի պէս դպրոց չեն երթար: Նայեցէք փոքրիկ աղջկան: Ո՛րքան խոշոր գիրք մը կը կարդայ: Գուրանն է այդ, իր ազգին Ս. Գիրքն է: Անիկա իր դասերը կը սորվի այդ գիրքէն: Թերեւս օր մը մէկը Յիսուսի պատմութիւնը պատմէ այս փոքրիկ աղջկան եւ իր եղբօրը, որմէ յետոյ թերեւս ան այլեւս իր Գուրանը, եւ մեր Ս. Գիրքը կարդալ սորվի: Յիսուս մանուկը զանոնք բոլորը կը սիրէ»:

Կը տեսնէ՞ք,— Հայաստանի մէջ մանուկները Գուրան կը կարդան եղեր եւ սա Ամերիկացին կ'աղօթէ որ միսիոնար մը Հայաստան երթայ եւ քրիստոնէութեան դարձնէ Հայերը: Սիրելի բարեկամներ, այս քարդը տպուած է 1927ին: Ուրեմն մինչեւ 1927, տակաւին Ամերիկայի մէջ միսիոնարներ կան եղեր, որ քրիստոնէութեան պատմութիւնը չեն գիտեր, բայց քրիստոնէութիւն տարածելու յաւակնութիւնն ունին:

Մենք ծանօթ ենք այդ միսիոնարներու գործունէութեան. Փոքր Ասիոյ մէջ,— խեղճ մարդիկ, որոնք կը գործէին կազմակերպութեան մը անուով: Այնքան ալ տգէտ չէին այդ կազմակերպութեան վարիչները, որոնք ոչ թէ քրիստոնեայ կ'որսային, այլ ... ուրիշ բան: (Ատիկա քաղաքական հարց է, եւ տեղը չէ հոս բացատրելու):

Սակայն ինծի հետ դուք ալ չէ՞ք խնդար Փոքր Ասիոյ քաղաքներուն մէջ յոխորտացող միսիոնարներուն վրայ, որոնք մեզի քրիստոնէութիւն կը քարոզէին երէկ: Եթէ ոմանք խանութ կամ արհեստ դարձուցած էին քրիստոնէութիւն ծախելը մեզի, կային ոմանք ալ որ անկեղծ էին իրենց հաւատքին մէջ եւ ամէն օր պատրաստ Յովհաննու ջուրով քրիստոնեայ մկրտելու մեզ: Եւ, մի՛ մոռնաք, կային հայ կրօնաւորներ ալ, որ մեր ժամերը անոնց փոխ կուտային՝ քրիստոնէութեան քարոզի մը համար:

Խե՛ղճ մարդիկ, գիտցէք որ մենք քրիստոնեայ դարձած ենք հազար տարիներ առաջ,— եւ փութկոտութեան բոլոր դառնութիւններն ալ խմեցինք: Գիտցէք որ, եթէ դուք նոր քրիստոնեայ կը դառնաք, հազար տարիներ առաջ քրիստոնեայ դարձած այդ Հայերէն մէկը՝ ես, ահա հիմա ետ կը դառնամ, թօթվելով քրիստոնէութեան փոշին գլխէս ու կօշիկներէս:

«Դուք կ'երթաք նէ մենք կուգանք», կ'ըսէ մեր ժողովուրդը, Մըսըր'ը:

ԱՐԱԶ

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ՆՈՐՈԳՈՒՄԸ — ՎԵՐՋԻՆ ՇԱՐՔ V.W.X.Y.Z.

Աշխատանքի նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ այն օտար աշխատաւորները որոնց ինքնութեան թուղթերը լրացած են 1934 դեկտեմբեր 31ին կամ աւելի առաջ եւ որոնց մականունը կը սկսի V. W. X. Y. եւ Z. տառերով (ֆրանսերէն), նորոգման համար պէտք է դիմեն երկուշաբթի, մայիս 20էն ուրբաթ, մայիս 31, Փարիզի մէջ՝ 391, Rue de Vaugirard, իսկ արուարձաններու համար՝ 7, Rue Jouy. Գրասենեակները անընդհատ բաց են ժամը 8էն 14.45:

Արդէն հրաւիրուած օտարականները (A.—U.) որոնց թուղթերը դեռ չեն յանձնուած, պէտք է դիմեն առաջին այցելութեան ատեն նշանակուած օրերը: V. W. X. Y. եւ Z. շարքի այն օտարականները որոնք չեն ներկայանար նշանակուած պայմանաժամուն (մայիս 20 — 31), ինքնին կը կորսնցնեն իրենց աշխատանքի արտօնագրի նորոգման իրաւունքը:

ԳՈՐԾԱԶՈՒՐԿՆԵՐՈՒ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՆՈՒԱԶՈՒՄԸ

Աշխատանքի նախարարութեան վերջին տեղեկագրին համաձայն, մայիս 11ին պաշտօնապէս արձանագրուած նպաստընկալ գործազուրկներու թիւն էր 441,661, որոնց 352,653ը այր, 89,008ը կին: Անցեալ շաբաթուան վրայ պակսած են 3846 գործազուրկներ: Անցեալ տարի մայիսի նոյն շաբթուն գործազուրկներու թիւն էր 330,166, ուրեմն այս տարի աւելցած են 111,495 հոգի կամ 33 առ հարիւր:

Մայիս 6էն 11 Ֆրանսա մտած են 1147 օտար աշխատաւորներ, որոնց 1107ը եղանակի յատուկ աշխատանքներու համար, եւ վերադառնալու պայմանով: Ֆրանսայէն դուրս ելած են 1517 աշխատաւորներ:

134,000 ոսկի հատուցում Բանկալթիի գերեզմանատան համար

Պոլսոյ թերթերուն մէջ կը կարդանք.—

Քաղաքապետութեան պահանջումով Իրաւական ատեանը փորձագէտներու մարմին մը կազմած էր, գնահատելու համար Բանկալթիի գերեզմանատան հողին երեք տարի առաջուան եւ ներկայի գիներուն տարբերութիւնը, որպէսզի ի հարկին հատուցում ըլլայ Քաղաքապետութեան: Փորձագէտներու մարմինը ներկայացուցած է իր տեղեկագիրը, որուն համաձայն հողին ընդհանուր արժէքը 134,000 ոսկի պակսած է, նկատելով որ քառակուսի մէթրը երեք տարի առաջ կ'արժէր 10 ոսկի, իսկ հիմա՝ միայն 7ուկէս:

Տեղեկագրին պատճէնները հաղորդուեցան Պատրիարքին եւ 20,000 ոսկիի երաշխաւորութիւն ներկայացնող չորս ազգայիններուն: Ութը օր պայմանաժամ տրուած է, առարկութիւն ընելու եւ բացատրութիւններ ստանալու համար:

Կը թուի թէ Քաղաքապետութիւնը նոր դատ մը պիտի բանայ, պահանջելով 134,000 ոսկիի հատուցում ընել իրեն:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍԵՐԻ ՍԱՐԵՐԸ ՍՈՂՈՔ ԵՒ ՈՍԿԻ ՍԱՓԵԼԸ

7.- Մուսյ ձախայ մը.- Լիտն

Ա.

Ամառվան տեղասի ալեսով մեզմ մտնեց Լիտն։

— Ինտիմ ցաւ ունի՞ս ... Ես, ալ ոչինչ ունիմ ըսելիք։ Ամէն ինչ ըսած եմ ինքս ինծի

ՅԱՂԹԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՓՈՂՈՑԻՆ ՅԱՐԱԲԵՐ

=•·•=

Բանիկ մը տարիներ առաջ, Հայկական Սովետական Հանրապետութեան մէջ, ճիշդ այդ ատեններ, Մոսկուայի մէջ կը գտնուէի։ Ձմեռուան ցուրտ եղանակ մըն էր։ Մէկ առաւօտ, երբ արթնցայ, տեսայ որ ամբողջ գիշեր ձիւն եկած է։ Ամբողջ քաղաքը ձիւնի մէջ թաղուած էր։ Ամէն կողմ ձիւնի կոյտեր կային։ Ամէն տեղ ձիւնի մէջ ճամբաներ բացուած էին։ Ամէն կողմ ձիւնի պատ

Շէյխ Սահտի եղբայրը ձերբակալուեցաւ

Արեւելեան նահանգներու ըմբոստութեան պարագլուխ եւ կախաղան հանուած Շէյխ Սահտի եղբայրը՝ Թահիր, որ բնակութեան յատկացուած վայրէն՝ Մալկարայէն Պոլիս փոխադրուած էր, ձերբակալուեցաւ եւ դատի յանձնուեցաւ: Իրեն հետ ձերբակալուեցաւ նաեւ Արիֆ անուն մէկը որ իր անձնագիրը Թահիրի տուած էր եւ դռնապան եղած՝ որ իր խանին մէջ բնակողներուն անունները չէր հաղորդած ոստիկանութեան:

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ Թահիր Մալկարայէն Պոլիս գալուն պատճառը վարանումով յայտնեց: Ըսաւ թէ հայրենիքին մէջ տուն տեղ ու հողեր ունէր, որոնց փոխարէն Մալկարայի մէջ դեռ հող չտուին: Ջորս կիներուն շինած գալպաճները ծախելով կ'ապրէր, Մալկարայի օդը իրեն չէ եկած, հիւանդացոր է ու Պոլիս եկեր է դարմանուելու համար:

ԹՐՔՈՒՀԻՆԵՐՆ ԱԼ ՊԻՏԻ ԿԱՐԵՆԱՆ ՁԻՆՈՒՈՐ ԸԼԼԱԼ

Էնկիւրէն կը գրեն թէ Հայէի խորհրդաժողովը հետեւեալ յօդուածը աւելցուցած է ծրագրին վրայ· «Հայրենիքի պաշտպանութեան կը յատկացուին շէչաւոր եւ անշուշտ բոլոր էակները եւ ուժերը»:

Այս ձեւով ընդունուած կ'ըլայ թէ կիներն ալ ի հարկին կրնան զինուոր ըլլալ: (Տես առաջին լուրը):

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԿԼԵՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՍԿՍԱՆ ՄՕՐՈՒԲ ՀԱՐԹԵԼ

Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ հայ եկեղեցականները սկսած են իրենց մօրուքը յապաւել, հարթել, բաղարջային նոր տարազին յարմարցնել:

⁂ Պէշիկթաշի ոստիկանութենէն հաղորդուած է վարդան Բհնյ·ի թէ Ցունիս 13էն վերջ կրօնական տարազով չի կրնար նստիլ եկեղեցիին շրջափակը, ու միայն տանեարէն ներս արտօնուած է հագնելու:

ՄԱՐԶԻԿ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԱԱԽՈՅԵՆ

Մոսկուայէն կը հաղորդեն մայիս 5 թուականով.— Խ· Միութեան աախոյեանութեան վերջին մրցումներուն մէջ, կոտրուեցան համառուսական 19 եւ համաշխարհային 2 մրցանիշեր:

Այսպէս, երեւանի «Տինամօ» խումբէն ծանօթ մարզիկ Համբարձումեան կոտրած է ծանրութիւն վերցնելու համաշխարհային մրցանիշը, երկու ձեռով բարձրացնելով 119 ֆիլօկրամ 850 կրամ եւ դէպի առաջ նետելով 106 ֆիլօկրամ: Իսկ հինգ շարժումով 575 ֆիլօկրամ վերցուցած է:

Ռուսական թերթերը այս առթիւ հրատարակած են հայ կաշըմբուռն մարզիկին պատկերը, 119 ֆիլօկրամ 850 կրամ ծանրութիւն վերցուցած ատեն:

Զմեռը վերադարձաւ Փարիզի մէջ

Մէկ շաբաթէ ի վեր աստիճ ցուրտ մը կը տիրէ Փարիզի մէջ, անձրեւով եւ քամով հովերով: Բոլորն ալ նորէն հագած են ձմրան վերարկուները:

Կացութիւնը չատ աւելի ծանր է գաւառներու մէջ: Հովը, անձրեւը, սառնամանիքը, նոյնիսկ ձիւնը մեծ վնաս կը սպառնայ հունձքերուն:

Ցուրտէն ազդուած է նաեւ «Ցառաջ»ի խմբագրութիւնը, վառարանները վերցուած ըլլալով ապրիլ 15էն — ըստ սովորութեան — երբ տաքերը սկսած էին արդէն: Նարդունէն վերարկուն հագած կ'աշխատէր, երկու յուսահատեցաւ եւ... սրճարան մը ապաստանեցաւ: Վերնոյ եւ Նշանը կ'աշխատին վերարկուներու մէջ փաթթուած: Ամէնէն բախտաւորներն են տողաշար մեքենայիններ, որոնք ամառ – ձմեռ կրակի մէջ կ'աշխատին, եւ «ազգասիրաբար» իրենց քով կը հրաւիրեն... խմբագիրները:

Վերջին պահուն խմբագիրն ալ, որ վերարկուն տունը մոռցած էր, սկսաւ դողալ, գրիչը ձեռքը:

25,000 ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՄԱՐԶԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ցառաջիկայ հինգշաբթի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, տեղի պիտի ունենայ «Paris - Soir»ի կազմակերպած մարզահանդէսը, 25,000 պզտրացական փոքրիկ – ներու (7էն 15 տարեկան), որ կը կոչուի «Gala Sportif des Enfants de Paris»: Առաջինը տեղի ունեցաւ դեկտեմբեր 31ին, Վելոտրոմ տ'Իվէրի մէջ եւ մեծ ընդունելութիւն գտաւ:

Այս մարզահանդէսին մէջ պիտի կատարուին հեծելանիւթ, ֆութպոլ, աթլէթիզմի, բրկպիի, թրք – թրաքի եւայլն, եւայլն մրցումներ, որոնց պիտի մասնակցին համաշխարհային համբաւ ունեցող «աստղ»եր:

Այն հայրենակիցները որ կը փափաքին իրենց փոքրիկները չզրկել այս մարզահանդէսէն, կրնան դիմել այս հասցէին՝ «Paris-Soir»,— Grande Fête Sportive des Enfants de Paris, 37, Rue du Louvre. Paris (2). Հետեւեալ պայմաններով.—

Գրել փոքրիկին անունը, մականունը, քանի տարեկան ըլլալը, խնդրելով մուտքի տոմս մը: Դրկուած նամակին մէջ ալ առանձին պահարան մը առանց նամակադրոշմի, վրան գրուած իրենց տան հասցէն: Հ· Ս·

ՁԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒԲԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՑ ՎԱՐՁԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ պիտի յանձնուի Պ· Պոլտուինի, Պ· Մաքմօնըլտի առողջական վիճակը խանգարուած ըլլալով:

ՀԱՎՈՒՒ ՆԱԻԱՍՏԻՆԵՐՈՒՆ ԴՈՐԾԱԴՈՒԻԼԸ կը շարունակուի, մեծ վնաս պատճառելով փրանսական նաւագնացութեան: Բազմաթիւ ճամբորդներ օտար շոգենաւ կը նստին, Ամերիկա երթալու համար: Կ'ըսուի թէ անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնուած են, որպէսզի որոշեալ թուականին ճամբայ ելլէ անդրատլանտեան նոր հսկան, «Նորմանտի»:

ԵՐԿՈՒ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՁՕՐԱՎԱՐՆԵՐ Մոսկուա պիտի երթան յունիսին սկիզբը, խորհրդակցելու համար խորհրդային սպայակոյտին հետ:

ՊԱՂՏԱՏԷՆ կը հեռագրեն թէ Միջին Եփրատի շրջանին մէջ ծագած ըմբոստութիւնը վերջնապէս զսպուած է: Ապստամբ ցեղապետներէն երկուբը անձնատուր եղած են, իսկ շէյխ Հավամ ծանրապէս վիրաւորուած է:

ՄԱՐԱԶԱՒՈՑ ՓԻԼԶՈՒՏՍԻԻի յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ, շաբաթ, անհնախորհութեամբ: Մարմինը վարշաւայէն Բրաֆովիա փոխադրուեցաւ, կանգ առնելով իւրաքանչիւր կայարանի առջեւ:

Ց. Փարիզ եւ արուարձանները

ՔՐՕՓՈՒԿԱՆՑԻ ձանձնախումբի նիստը տեղի պիտի ունենայ այս Շորեքշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 32, Ավընիւ Կօպլէնի սրճարանը:

Կը խօսի՝ ընկեր Ա. ԱՐԾՐՈՒՆԻ: Նիւթ՝ «Ս. Հայաստան»:

Գանատ

Վիէնի կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Քրիստափոր» խումբի ընկերները յառաջիկայ Երեքշաբթի երեկոյ ժամը 8ին, «Ազատ» Ակումբին մէջ:

— «Մուրատ» խումբի ընկերները յառաջիկայ Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին «Ազատ» Ակումբին մէջ:

Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն նուիրեալ գոնուիլ ճիշդ ժամանակին:

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ՃԱՇԿԵՐՈՅԹ

ՓԱՐԻԶԻ ԵԳԻՊՏԱՑԻ ԿՈՄԻՏԷՆ, ընկերներ՝

ՄԱՏԹԷՈՍ ԼԷՅԼԷԿԵԱՆԻ եւ ՆՇԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

մահապատիժի ջնջման առթիւ, կը սարքէ ընկերահամակրական խընջոյք մը, որ տեղի կ'ունենայ այսօր Կիրակի իրիկուան ժ.ը 6էն մինչեւ կէս գիշեր՝ Maison «Martin»ի մէջ, 120, Bld. Belleville (Métro: Belleville): *ՄՈՒՏՔ 10 ՖՐԱՆՔ (ճոխ ընթրիքով մ'իասին):*

ՊԱՏԱՐԱԳ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ, 19 մայիս Տօն երեւման Ս· Խաչի, Գեր· Տ· Եովսէփ ե – պիսկոպոս Կարապետեան հանդերձեալ է Ս· Պատարագ մատուցանել Փարիզի Ս· Յովհաննէս – Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ եւ քարոզել: Սկզբնաւորութիւն Ս· Պատարագի՝ ժամը 10ին:

Զուարճանալու համար ներկայ եղէք

Դպրոցասէրի **ԱՆԿԷՆԻ** Մասնաճիւղի Տարեկան Պարահանդէսին

ՏԵՂԻ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ ԺԱՄԸ 3.30Է ՄԻՆՉԵՒ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ

ԱՆԿԷՆԻ **Salle des FÊTES**Ի ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Հետաքրքիր անակնկալներ· — Ընտիր ձաղ· — Աժան Պուֆէ· — Մուտք՝ 10 ֆրանք·

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ· Հ· ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

25 Մայիս Շաբաթ երեկոյ

ժամը 8.30էն մինչեւ յոյս

ՓԼԹԻ ԺՈՒՌՆԱԼի սրահին մէջ

21, Rue Cadet. **Métro: Cadet.**

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ **Ա.Լ. ԽԱՏԻՍԵԱՆ**

ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԵՐԵՍՓԽԱՆ **M. MOUTET,** (որ ստիպուած ըլլալով գաւառ մեկնիլ նոյն գիշերը, պիտի խօսի ժամը 9ին):

ԵՒ **ԱՐՇԱԿ ՋԱՄՃԼԵԱՆ**

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

1 *ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ*

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ **Մ. ՎՐԱՑԵԱՆ**

ՏԷՍՒՆԻ ՄԷՋ

ԿԸ ԽՕՍԻ **ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ**

26 *ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ*

ՍԷՆԹ ԷՔԻԵՆԻ ՄԷՋ

26 *ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ*

ԿԸ ԽՕՍԻ **ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ**

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

25 *ՄԱՅԻՍ ՇԱԲԱԹ*

ԿԸ ԽՕՍԻ **ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ**

ՌՕՄԱՆԻ ՄԷՋ

2 *ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ*

ԿԸ ԽՕՍԻ **ԱՐՇԱԿ ՋԱՄՃԼԵԱՆ**

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

1 *ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ*

ԵՐՐՈՐԴ ԹԱՂԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԿԸ ԽՕՍԻ **ԱՐՇԱԿ ՋԱՄՃԼԵԱՆ**

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

2 *ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ՝ՕՐԷ ՎԵՐՋ*

ԿԸ ԽՕՍԻ **ԱՐՇԱԿ ՋԱՄՃԼԵԱՆ**

ՓՕՆ Տ'ՕՊՆԱՅԻ ՄԷՋ

26 *ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ*

ԿԸ ԽՕՍԻ **ՊՕՂՈՍ ՀԻՒՍԵԱՆ**

ԳԻՆԵՄԵԶԱՆ

կազմակերպուած՝ ԱՏԱՐԱԶԱՐԻ ՀԱՅՐ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Այսօր Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին

120 Bld. Bellevilleի սրահին մէջ, մետրօ՝ Պելվիլ

Գեղարուեստական բաժին, սիրուն անակնկալներ: Տեղի կ'ունենայ միութեան պարգեւաբաշխութիւնը:

ԾԱԽՍԵՐՈՒ ՄԱՄՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ՝ 2 ՖՐԱՆՔ

ՅՈՒԲԼԻՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՆԴԻՍ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՏԻԿԻՆ **ԵՂԻՍԱԲԷԹ ՋՕՐԵՍՆԻ**

40 ԱՄԵՆԱ ՄԱՆԿԱՎԱՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ

ՏԵՂԻ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ 15 ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԳԷՇԵՐ

ALLIANCE FRANÇAISEի սրահին մէջ: 101 Bld. Raspail, PARIS

Մանրամասնութիւնները յայտնուած:

«ՎԻՄ»

Մամուլի տակ է եւ քանի մը օրէն լոյս կը տեսնէ 9րդ հատորը հետեւեալ բովանդակութեամբ.— Ա· ՄԱՆՏԼԻՇԱՄ (կենսագրութիւն)·— Ա· Մանուէլշամ՝ «Ռուսաստանի քաղաքականութիւնը Թիւրքիայում»·— Ց· Ճ· Սիրունի՝ «Զոհի տարիին նախօրեակը»,— Կ· Վ· Տայֆ՝ «Լ· Շանթի գեղարուեստական երկերը»·— Ն· Մառի իմֆնակենսագրութիւնը·— Շ· Նարդունի՝ «Նպաստ մը հայ եւ թուրք աշուղական ըրականութեան համեմատական ուսումնասիրու – թեան»·— Ա· Աստուածատրեան՝ «Արամը»·— «Հայաստանի խորհրդի արձանագրութիւնը»·— Ռոստոմ՝ «Կուկունեան խմբի արշաւանքը»·— ՀԻՆ ԹՈՒՂԹԵՐ·— ԱՆՑԵԱԼԻՔ·— ԿԵԱՆՔ ԵՒ ՄՇԱԿՈՑԹ·— ԳԻՐՔ ԵՒ ՄԱՄՈՒԼ·— ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ· Ց· Զաւրեան·— ՑԱԻԵԼՈՒԱԾ, Վ· եպ· Մանուկի՝ «Գէորգ Դ· եւ իր ժամանակը»:

Տարեկան բաժնեգինը Ֆրանսայի համար՝ 60 ֆր·: Դիմել՝ Լ· Գեւոնեան – նին, «Ցառաջ»ի հասցէով:

Կը խնդրուի բաժանորդներէն՝ փութալ վճարել բաժնեգինները:

Etude de Me BERNARD WAHÉ

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

159, Rue Lafayette **Tél. Nord 68 - 02**

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարաններու առջեւ, կուտայ **certificats de coutumes**ներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները:

Ամէն տեսակ մասնաւոր հանգամանք ունեցող վաւերաթուղթի խմբագրութիւն, ընկերութեան կազմութիւն եւ հաշուեյարդար: Նախարարութենց եւ հանրային վարչութեանց ուղղուելիք խնդրագիրներ ե բղթակցութիւններու կազմութիւն: Հարկային զեղչեր: Ներկայ տնտեսական կացութեան պատճառաւ խորհրդակցութիւններ կը տրուին **10** ֆրանքի, իսկ նամակով եղած խորհրդակցութենց համար **15** ֆրանք:

Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17 — 19: Նաեւ ժամադրութեամբ

ԳՈՒՐԻՄ, ՎԱՃԱՌՈՒՄ, ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ եւ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ ՄՕԹԷՕՐՆԵՐՈՒ, ՐԷՕՍՔԱՔԵՐՈՒ, ՔՕՄԻՒՔԱՔՐԻՍՆԵՐՈՒ

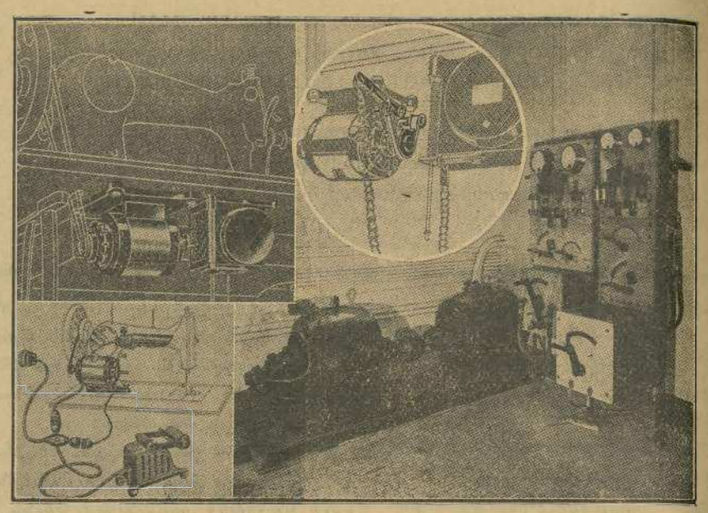

HOVHANESSIAN, Ingénieur E. M. I.

14, Rue Soleil, Paris (20)

R. C. S. 579,489 Tél. **Ménil.: 41-67** Ch. Postaux Paris 1717.38

Գաւառի ապսպրանքները կը դրկենք *contre remboursement*ով:

Հայերու ժամադրավայրը

Ճաշարան **Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա**

61, Rue Monsieur le Prince, Paris (6)

Մետրօ՝ Օտէօն եւ Սեն Միքէլ Հեռաձայն **Danton: 52-73**

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած սերակուրներ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ հիւրասիրեն եւ հիւրասիրէրներ ըրթուրնաժի համար: Դիմել՝ SAURINի, 45, Rue Chateaudun. *Փարիզ: Մետրօ՝* Trinité:

ԿՈՒԶԷ՞Ք ՁՈՒՏ ԽԱՂՈՂԷ ԵՒ ԱՆԻՍՕՆԷ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՕՂԻ ԽՄԵԼ

ՀԱՐՑՈՒՈՑՔԻ ՓՏՏՈՒՆՑՔԻ եւ ԳՆԵՑՔԻ

ՐԱՔԻ ՏԻԻԶ

ԱՐԴԱՑԱԿԱՆ ԽՄԻՉՔ

ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ ԱՆԱՐԱՏ ԱԽՈՐԺԱՐԵՐ

Պոլսոյ օդին է որ ձեր ուզածին պէս Ձկր ներմկնայ եւ քէֆի կուտայ:

Ֆրանսայի համար արտնատէր՝ Ց· ՏԱՎԱՏԻՒԻԵԱՆ

8, Rue Suffren, MARSEILLE, Tél. D. 70-89

Փարիզի ներկայացուցիչ Գ· ՃԻՏՃԵԱՆ,

75, Ave. Victor – Hugo, **Clamart (Seine)**

Լիոնի ներկայացուցիչ ՃՐՆԿԸՏՐԵԱՆ եւ ԹԷՐԶԻԵԱՆ

211, Rue de Criqui

FILMS RECOMMANDÉS

ՓԱՓՔ ՆԱԹԱՆԻ ՍԻՆԷՄԱՆԵՐԸ ՑԱՑՏԱԳԻՐ ՄԱՅԻՍ 17Է 23

EMPIRE. Charlie Chan à Paris (Vers. orig. s.t.f.) — Sur scène : Ninon Vallin, la grande cantatrice — Mauricet et 5 attractions

MARIVAUX. Justin de Marseille (Berval, Larquey)

MARIGNAN. Quelle drole de gosse (Pré - jean, Danielle Darreux)

MAX LINDER. Golgotha (Harry Baur, Le Vigan)

MOULIN ROUGE. Les misérables (Harry Baur, Florelle) en une séance

IMPERIAL. Tovaritch (Irène de Zilahy, André Lefaur)

OMNIA CINE INFORMATIONS. Actualités mondiales — Clairvivre — L'hippocampe

VICTOR HUGO. Le bonheur (Charlee Boyer, Gaby Morlay)

ROYAL. Aux portes de Paris — L'Enigme de minuit

BARBES. Les trois lanciers du Bengale

BELLEVILLE. Les trois lanciers du Bengale

CAPITOLE. Ferdinand le noceur — Police de l'air

DEMOURS. Charlie Chan à Londres — Shirley aviatrice

EXCELSIOR. Angele — Article 330

FEERIQUE. Caprices de femme — L'Ecole des contribuables

LECOURBE. Caprices de femme — L'Ecole des contribuables

LOUXOR. Ferdinand le noceur — Police de l'air

LUTETIA. Gallant Lady (Vers. orig. s.t.f.) — Massacre

LYON. Ferdinand le noceur — Police de l'air

MAGIQUE. Caprices de femme — Dédé

MAINE. Caprices de femme — Dédé

MONTPARNASSE. Ferdinand le noceur — Police de l'air

METROPOLE. Ferdinand le noceur — Police de l'air

MOZART. Le secret de miss Wyndham — Le Greluchon délicat

PALAIS DES GLACES. Caprices de femme — L'Ecole des contribuables

PATHE ORLEANS. Caprices de femme — Mon chapeau

RECAMIER. Caprices de femme — Dédé

ROCHECHOUART. Ferdinand le noceur — Police de l'air

SAINT CHARLES. Caprices de femme — Dédé

SAINT MARCEL. Ferdinand le noceur — L'Ecole des auteurs — Sur scène le chansonnier Mauricet — Orchestre Soulier

SELECT. Ferdinand le noceur — Police de l'air

BANLIEUE

ALHAMBRA D'ASNIERES. Monsieur Sans Gêne — Vers L'Abyssinie

COLOMBES. Ferdinanrd le noceur — Police de l'air

CASINO DE CLICHY. Notre pain quotidien — Paquebot Tenacity

KURSAAL AUBERVILLIERS. Monsieur Sans Gêne — Vers L'Abyssinie

KURSAAL BOULOGNE. Roi de Camargue — Arlette et ses papas

OLYMPIA CLICHY. Pension mimosas — Il faut se marier

PATHE CINEMA PALACE (Boulogne) Ferdinand le noceur — Police de l'air

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ ֆութպէհխիի գործ կը տրուի վարժ գործաւորուհիներու: Դիմել՝ ԽԱՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆի, 7 Impasse Deux - Néthes, 30, Avenue Clichy· Métro: Clichy:

ԳԱՑԷՔ

CIGALE CINÉMA

60 Avenue de Saxe·LYON

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 - 70
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ ԵՒԱՄՍԵԱՑ

Թրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՈՐԵՔԱՇԱԲԹԻ 21 ՄԱՅԻՍ MARDI 21 Mai 1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2810 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՄԱՆԹԻՄ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՆՈՐ ԽԱՂԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

—.—

*Քրիսչըն Սայընս Մոնիթոր*ի թղթակիցը վերջերս հաղորդած էր զգայացուցիչ տեղեկութիւններ «հայ ազգայնականներու դէմ» խորհրդային կառավարութեան սկսած նոր հալածանքներու մասին:

Առաջին վայրկեանին ընթերցողը կրնար միամտաբար խորհիլ, թէ «հայ ազգայնականներ» ըսուածը Դաշնակցականներն են և թէ խորհրդային այս հալածանքներն ալ անոնց դէմ են ուղղուած: Սակայն, թղթակցութեան ուշադիր ընթերցումը կասկած չի ձգեր այն մասին, թէ խօսքը *համայնավարներու* մասին է· անոնցմէ ոմանք իբր «ազգայնականներ» կը մեղադրուին եւ անոնցմէ ոմանց դէմ են սկսուած խորհրդային նոր հալածանքները:

Այս զգայացուցիչ «յայտնութիւնն» ընողը ուրիշ մէկը չէ, բայց եթէ տըխրահռչակ Ադասի խանճեանը: Թիֆլիս հրատարակուող խորհրդային պաշտօնաթերթ «*Զարեա Վոստոկա*»ն տպած է անոր մէկ ճառը, որ լոյս կը սփռէ նաեւ խորհրդային Հայաստանի «վարչապետ» Ս· Տէր Գաբրիէլեանի անակնկալ հեռացման վրայ եւ կը հաստատէ մեր այն ենթադրութիւնը, թէ այդ հեռացումը ոչ թէ հիւանդութեան, այլ խանճեանի եւ վրացական ու ատրպէյճանեան բոլշեւիկներու նիւթած մէկ դաւին հետեւանքն էր:

Այն, ինչ որ այժմ կը փորձէ ընել Ա· խանճեան իր վրացի եւ թաթար ընկերներու հետ միասին Թիֆլիսի մէջ, ուրիշ բան չէ, բայց եթէ *յետին թիւով* Ս· Տէր Գաբրիէլեանի հեռացումը արդարացնելու ճիգ մը:

Ուրեմն, խնդիրը այժմ պարզ է միանգամայն: Մոսկուա հեռացուցած է Ս· Տէր Գաբրիէլեանը անոր համար, որ իբր թէ անոր մէջ նկատած է «ազգայնական» հակումներ:

Ա· խանճեանի յայտարարութիւնէն կ'երեւի, որ խորհրդային կառավարութիւնը չպիտի բաւականանայ Ս· Տէր Գաբրիէլեանի եւ անոր նման բանի մը «ազգայնական» համայնավար պաշտօնեաներու հեռացումով Հայաստանէն, այլ անոնց ետեւէն պիտի կատարէ կուսակցական եւ կառավարական աւելի ընդարձակ «մաքրագործում» մը Հայաստանի մէջ: Եւ այդ պիտի ընէ՝ ամբողջովին Հայաստանը «ազատելու» համար «ազգայնական» հակումներ ունեցող բոլոր համայնավարներէն, իրականին մէջ սակայնփոխարինելու համարզանոնք այնպիսի համայնավարներով, որոնք ստրուկի հնազանդութեամբ կը կատարեն Մոսկուայի մեծ տիրոջ եւ Թիֆլիսի աւելի փոքր տէրերու հրամանները:

Որոշ է, որ Վրացիք եւ Ատրպէյճանցիք, ինչպէս եւ անոնց մեծ տէրը՝ Մոսկուան չեն կրնար եւ ուզեր Հայաստանի մէջ հանդուրժել ներկայութեանը այնպիսի համայնավար հայանուն պաշտօնեաներու, որոնք ո եւ է ձեւով դժգոհութիւն կը յայտնեն Հայաստանի դէմ գործուած անիրաւութիւններուն առթիւ, անուղղակի կը բողոքեն Ղարաբաղը Ադրբէյճանին կամ Ախալքալաքը Վրաստանին միացնելու դէմ եւ հաշտ աչքով չեն նայիր, երբ Անդրկովկասի պետական պիւտճէն կազմելու ատեն պետական ծախքերու առիւծի բաժինը կ'ինկնայ Վրաստանին եւ Ադրբէյճանին, իսկ Հայաստանը գրեթէ միշտ կը զրկուի:

Ուրիշ խօսքով՝ Թիֆլիս եւ Մոսկուա Հայաստանի մէջ խանճեաններու նման անձնկարագիր եւ ստրկամիտ ծառաներ կ'ուզեն: Եւ որպէսզի այդ ծառաները գործեն Թիֆլիսի եւ Մոսկուայի հաշուոյն հաւատարմօրէն, անոնց գլխուն ալ դրած են Երեւանի մէջ «փոխ - վարչապետ»ի պաշտօնին վրայ եղող թուրք Մահմետովի նման մարդիկ, որոնք պէտք եղած «ժուռնալ»ները կը զրկեն իրենց մեծ տէրերուն եւ պէտք եղած ատեն կ'օգնեն ջնջել տալու «ազգայնական» Ս· Տէր Գաբրիէլեաններ:

×

Ուշագրաւ է, որ Ա· խանճեանը կը փորձէ այժմ այնպէս մը ներկայացնել ամբողջ խնդիրը, որ իբր թէ հեռացուած կամ հեռացուելիք «ազգայնական» համայնավարները կը ձգտին Հայաստանը անջատել Խորհ· Միութենէն:

Այսպիսի մեղադրանք մը հարկաւ բացարձակապէս անհիմն ու տղայական է· որովհետեւ ոչ միայն «ազգայնական» համարուած համայնավարները, այլ եւ իրապէս ազգայնական Դաշնակցականները *ներկայ քաղաքական պայմաններու մէջ* չեն ձգտիր անջատելու Հայաստանը Խորհ· Միութենէն: Այդպիսի բան մը միայն Թուրքերուն ձեռնտու պիտի ըլլար:

Ա· խանճեան յերիւրած է այսպիսի մեղադրանք մը անոր համար, որ արդարացումի բաւարար հիմ մը տայ Թիֆլիսէն եւ Մոսկուայէն պարտադրուած «մաքրագործում»ին համար: Սակայն, ըստ երեւոյթին, ան կ'ուզէ նաեւ արհեստականօրէն ուռեցնել խնդիրը եւ ստեղծել մեր «զոհ»ը մը, որպէսզի զայն «հաշուեյարդար»ի ենթարկելով՝ արժանանայ Մոսկուայի իր մեծ տիրոջ եւ Թիֆլիսի իր աւելի փոքր տէրերու գնահատութեան:

Ինչպէս շատ ճիշդ նկատած է ամերիկեան թերթի թղթակիցը, խորհրդային կառավարութիւնը երբեմ յայտարարութիւններ չէր ըներ հայ «ազգայնական» համայնավարներու «չարժման» մասին, եթէ իրապէս լուրջ նկատէր զայն: Բոլշեւիկները իրենք ալ շատ լաւ գիտեն, թէ ամբողջ պատմութիւնը շինծու է եւ թէ ամբողջ խնդիրը ուրիշ բան չէ, բայց եթէ ապագային ճշդել տալու կարգ մը անհարկաւոր դարձած համայնավարները, որոնց տեղ Մոսկուա եւ Թիֆլիս կ'ուզեն իրենց գործին եկող աւելի յարմար անձեր դնել:

Հարկաւ միամտութիւն պիտի ըլլար ազգային շահերու տեսակէտով լուրջ արժէք մը ընծայել համայնավար այս անձերու փոփոխութեան: Խանճեան մը կ'ընկայ Հայաստանի մէջ թէ Ս· Տէր Գաբրիէլեան մը՝ շատ ալ մեծ տարբերութիւն չընծեր եւ չի կրնար ընել Հայաստանի եւ հայ ժողովուրդի համար, բանի որ խանճեաններն ալ, Ս· Տէր Գաբրիէլեաններն ալ Մոսկուայի կամակատարներն են եւ գաղափարով ու ձգտումներով չեն տարբերիր իրարմէ:

Եթէ Հայաստանի համայնավար պաշտօնեաներու մասին եղած այս «յայտնութիւնները» մեր ուշադրութեան առարկայ կը դառնան, ատոր պատճառը այն է որ՝

Առաջին՝ ատիկա մէկ մանրանկարն է ամբողջ խորհ· Միութեան համայնավարներու մէջ եղած ներքին խուլ պայքարներուն·

Երկրորդ՝ ատիկա շատ պերճախօս կերպով կը հաստատէ, որ Հայաստանի հայանուն պաշտօնեաներուն «ազգայնական հակում» ունենալն իսկ մեծ յանցանք մըն է Մոսկուայի աչքին եւ կը հալածուի անխնայ կերպով·

Երրորդ՝ ատիկա աւելորդ անգամ մը ցոյց կուտայ, որ խորհրդային Հայաստան պարզ խաղալիք մըն է Մոսկուա կամ Թիֆլիս նստած օտար իշխանաւորներու ձեռքը եւ որ խորհրդային Հայաստանի պաշտօնեաներու նշ

ՀՈՒՅՍԱՓԱՌ ԵՒ ՀԱՂԹԱՀԱՐ ՀՈՎԻՒՐԱՅՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆԻՆ ՄԵՋ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԱՍՏՂԱԿԱՆ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ

— ո —

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու մէջ Հայկազունի հարսանիքը տեղի ունեցաւ Ամերիկայի Հայ Ազգային Միութեան Նիւ Եորքի մասնաճիւղի հովանաւորութեան ներքեւ։ Հարսանիքը տեղի ունեցաւ Նիւ Եորքի Հայ Ազգային Միութեան շէնքին մէջ։ Հարսանիքին ներկայ էին 1500 հոգի։ Հարսանիքին ներկայ էին նաեւ Ամերիկայի Հայ Ազգային Միութեան Նիւ Եորքի մասնաճիւղի վարչութեան անդամները

ՏԵՐԵՒԱԿԻ ՊԱՏԱՆԵԱՑ ՅԻՇԱՏԱԿԸ ՄԸ

=o·o=

Իր սկսած խոսքը ինքնին ընդհատեց, ու ձեռքը տարավ դեպի ճակատը, ինչպես որ մարդ մը, որ ուզում է յիշել մոռացած մի բան։ Ես ուշադրութեամբ նայեցի նրա դէմքին։ Նա ինձ ծանօթ էր։ Ես գիտէի, որ նա ունի մեծ ընտանիք, որի անդամները ապրում են նեղ պայմանների մէջ։ Նա ինքն էլ ամբողջ տարի ստիպուած է եղել ծանր աշխատանքով զբաղուել, որպէսզի կարողանայ իր ընտանիքի կարիքները հոգալ։ Ես գիտէի նաեւ, որ նա ամենեւին սիրող չէ ոգելից խմիչքների, եւ որ նրա ամբողջ ընտանիքը ապրում է միայն նրա աշխատանքով։ Ուստի ես զարմացայ, երբ նրան տեսայ գինետանը։

Նա յիշեց, ու ձեռքը իջեցրեց ճակատից։

— Ես ոչինչ չեմ խմել, — ասաց նա։

— Ուրեմն ինչո՞ւ եկար գինետուն, — հարցրի ես։

— Ես եկել եմ ձեզ հետ խօսելու, — պատասխանեց նա։

— Ինչո՞ւ չես խօսում, — հարցրի ես։

— Ես չեմ կարող, — պատասխանեց նա։

— Ինչո՞ւ չես կարող, — կրկնեցի ես։

— Ես ամաչում եմ, — պատասխանեց նա։

— Ինչո՞ւ ես ամաչում, — հարցրի ես։

— Ես ամաչում եմ, որովհետեւ ես ինձ համար ոչ մի օգուտ չեմ կարող ունենալ, — պատասխանեց նա։

— Ինչո՞ւ չես կարող, — կրկնեց

ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԱՂԷՏ ՄԸ ՕԴԻՆ ՄԷՋ

»»»··«««

Աշխարհի ամենամեծ օդանաւը, «Մաքսիմ Կորքի» ջախջախուեցաւ Մոսկուայի մօտ

ԲՈԼՈՐ ՈՒՂԵՒՈՐՆԵՐԸ ՄԵՌԱԾ (51 ՀՈԳԻ)

Ռուսական վիթխարի օդանաւը, «Մաքսիմ Կորքի» Մայիս 18ին կէսօրին (Շաբաթ) գետին իյնալով ջարդուփշուր եղաւ Մոսկուայի մօտ: Օդանաւին մէջ կը գտնուէին 36 հարուածային աշխատաւորներ, օդանաւային կեդրոնահանգիստի պաշտօնէութիւնն ալ։ «Մաքսիմ Կորքի»ի կ'ընկերանար ուրիշ օդանաւ մը, ղեկավարութեամբ Պլակինի: Հակառակ գրուած արգելքին, Պլակին սկսաւ մարզանքներ կատարել վիթխարի օդանաւին մօտ, 700 մեթր բարձրութեան վրայ: Մարզանքը հազիւ լրացուցած, զարնուեցաւ «Մաքսիմ Կորքի»ի, որ մեծապէս բլլալով, կտորներու բաժնուեցաւ եւ գետին ինկաւ, Սոքոլ գիւղին մէջ: Աղէտին զոհ գացին 11 օդանաւորդներ եւ 36 աշխատաւորներ եւ մասնագէտներ, ինչպէս եւ ոմանց ընտանիքները, ուր կ'ինէր եւ վեց տղաք: Մեքենավար Պլակին ալ սպաննուեցաւ: Բոլոր զոհերու թիւն է 51: Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ, երկուշաբթի, պետական ծախքով, Կառավարութիւնը որոշեց զոհերու բոլոր ընտանիքներուն վճարել 10,000ական ռուբլի, ինչպէս եւ հանգստեան թոշակ:

⁂ Ականատեսներ հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդեն արկածին մասին.— Հսկայ օդանաւը կը գտնուէր մօտաւորապէս 300 մեթր բարձրութեան վրայ: Ուղեւորներուն մէջ կը գտնուէին նաեւ Մոսկուայի մեթրոյին պաշտօնեաները, նուագախումբով մը, որուն եղանակները ամէն կողմ կը տարածուէին ձայնասփիւռով: Ընդհարման պահուն, հսկայ օդանաւը երեք մասի բաժնուեցաւ, պոչն ու թեւերը անջատուեցան: Շարժարանը պայթեցաւ եւ ուղեւորները օդին մէջ նետուեցան գլխուցած, յետոյ գետին փռուեցան, տեղն ու տեղը մեռնելով: Իրար խառնուած երկու օդանաւերուն բեկորները ինկան տունի մը վրայ որ անմիջապէս կրակ առաւ եւ որուն բնակիչներէն երկուքը մեռան բոցերուն մէջ:

⁂ «Մաքսիմ Կորքի», որ աշխարհի ամենամեծ օդանաւն էր, շինուած էր 1933ին, ազգային հանգանակութեամբ, նախաձեռնութեամբ «Փրավտա» թերթին: Մոսկուայի զինուորական օդակայանէն դուրս ելլելով, կարգ մը փորձեր կատարեց որոնք գոհացուցիչ համարուեցան: Ամբողջովին մետաղեայ, ունէր 63 մեթր լայնութիւն, 30 մեթր երկայնութիւն եւ 42 թոն ծանրութիւն: Իր ութ հզօր շարժանիւներով կրնար սուրալ ժամը 240 քիլոմեթր արագութեամբ եւ մահճակալ – խուցերուն մէջ առնել 60 ուղեւոր, առանց հաշուելու պաշտօնեաները:

Սահմանուած էր քարոզութեան համար եւ օժտուած՝ ելեկտրական կրկնակ շարժանիւով, ամէնէն արդիական դրութեամբ,— անթել, չարժանկար, բնլուծարան, լուսանկարչատուն, հաղորդակցութիւն զանազան կայաններու հետ եւայլն: Ունէր նաեւ տպարան մը, որուն շնորհիւ թերթ կը հրատարակէին, քանի մը հազար օրինակ: Լուրերը կը ստանար մասնաւոր դրութեամբ մը եւ կրնար նորէն փոխանցել զանոնք շնորհիւ կատարելագործեալ կայանի մը, որուն ձայնարձակները կրնային լսուիլ 12 քառ. քիլոմեթր տարածութեան մը վրայ:

⁂ Խորհրդային իշխանութիւնը որոշեց երեք նոր օդանաւեր շինել, միեւնոյն դրութեամբ, մէկը՝ Լէնինի, երկրորդը՝ Սթալինի, երրորդը՝ Մաքսիմ Կորքիի անունով:

Հապէշիստան կը ջնջէ Գերութիւնը

Հապէշիստանի կայսրը հրամանագիր մը հրատարակեց, որով Մայիս 19էն սկսեալ կը ջնջուի գերութիւնը: Բոլոր տուրքերը հաւասար պիտի ըլլան եւ բոլոր ճորտերը ազատ՝ բանի աշխատանքէ: Մեծ արժէք ունի այս տնօրինութիւնը մանաւանդ այժմ, երբ, Իտալիոյ հետ ծագած վէճին առթիւ, գերութեան խնդիրն ալ կ'արծարծուի, հոգատարութիւն եւ խնամակալութիւն պահանջելով Հապէշիստանի համար:

Արաբիոյ «անթագ թագաւորը» մեռաւ

Ինքնաշարժի արկածէն յետոյ, հռչակաւոր Անգլիացին, գնդ. Լօրէնս, մեռաւ կիրակի օր, առանց ինքզինքը գտնելու: Զարմանալի արկածալի կեանք մը ունեցած է, բուն կազմակերպիչն ըլլալով արաբական ապստամբութեան: Ատոր համար ալ կը կոչուէր «Արաբիոյ անթագ թագաւորը»: 46 տարեկան էր: Մեծ պատերազմէն, իր պաշտօնը կատարելու համար, ի հարկին ծպտուած է իբրեւ խալամ ուխտաւոր, իբրեւ կին, մինչեւ անգամ իբրեւ բորոտ: Տեղի անձկութեան պատճառով, ստիպուած ենք վաղուան ձգել իր արկածալի կեանքին մանրամասնութիւնները:

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱՒԱՍՏԻՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ վերջացաւ, հինգ օր տեւելէ վերջ: «Շանփլէն»ը շոգենաւը ճամբայ ելաւ Հավռէն, իսկ նոր հսկան, «Նորմանտի», պիտի մեկնի Մայիս 29ին:

ԺԱՆ Տ'ԱՐՔԻ ազգ. տօնը կատարուեցաւ արտակարգ ցոյցերով: Ֆրանսայի բոլոր մասերէն 50,000 աջակողմեան եւ կեդրոնի կուսակցութեանց ներկայացուցիչներ կը մասնակցէին տօնակատարութեան: Թափօր մը կազմուեցաւ Սէնթ – Օկիւսթէնի յիշատակարանէն մինչեւ Փիրամիտի հրապարակը, տեւելով չորսուկէս ժամ: Մասնաւորապէս աչքի կը զարնէր Հրեղէն խաչի ցոյցը,

15,000 հետեւորդներով: Ընկերվարականներն ու համայնավարներն ալ իրենց կարգին ցոյց մը կատարեցին Փէռ Լաշէզի մէջ, «Դաշնակիցներու Պատ»ին առջեւ, մասնակցութեամբ 200,000 քաղաքացիներու:

ԼԻՈՆԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏ վերընտրուեցաւ, ութերորդ անգամ ըլլալով, Պ. Էտուառ Էռիօ, որ այս պաշտօնը կը վարէ 1906էն ի վեր:

Ց.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՓՐՈՓԱԿԱՆՏԻ Յանձնախումբի Նիստը տեղի պիտի ունենայ այս Զորեքշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 32, Ավընիւ Կօլլէնի սրբճարանը:

Կը խօսի՝ ընկեր Ա. ԱՐԾՐՈՒՆԻ: Նիւթ՝ «Խ. Հայաստանը»:

ԱՐԱՄ Կոմիտէի ժողովը այս Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին:

Գաւառ

ՎԻԷՆԻ Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Քրիստափոր» խումբի ընկերները այսօր Երեքշաբթի երեկոյ ժամը 8ին, «Խաժակ» Ակումբին մէջ:

— «Մուրատ» խումբի ընկերները յառաջիկայ Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին «Խաժակ» Ակումբին մէջ:

Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ներկայ գտնուիլ ճիշդ ժամանակին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

25 Մայիս Շաբաթ երեկոյ

ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս

ՓԸԹԻ ԺՈՒՌՆԱԼի սրահին մէջ

21, Rue Cadet. **Métro: Cadet.**

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ **ԱԼ. ԽԱՏԻՍԵԱՆ**

ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ **M. MOUTET,** (որ ստիպուած ըլլալով գալու մեկնիլ նոյն գիշերը, պիտի խօսի ժամը ճիշդ 9ին):

Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԵՒ ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ ՏԻԿԻՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ (արտասանութիւն), ՕՐ. Տ. ՏԷՐ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ (երգ), Պ. Ն. ՊԷՇԻՐՔԹԱՇԼԵԱՆ (արտասանութիւն), ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ (երգ):

ՍԻՓԱՆ երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի, (երգ եւ պարեր):

Ուղերձներ՝ Հ. Կ. եւ Մարտիկներու միութեան կողմէ Գնդ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ:

Jazz band, Tombola, ճոխ պիւֆէ եւ եւրոպական պարեր:

ՄՈՒՏՔ 5 ՖՐԱՆՔ

Ընդհ. կարգադրիչ Պ. Հ. ՍՏԵՓԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

1 ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ **Մ. ՎՐԱՑԵԱՆ**

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

ԿԸ ԽՕՍԻ **ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ**

26 ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

26 ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ

ԿԸ ԽՕՍԻ **ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ**

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

25 ՄԱՅԻՍ ՇԱԲԱԹ

ԿԸ ԽՕՍԻ **ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ**

ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

2 ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ

ԿԸ ԽՕՍԻ **ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ**

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

1 ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ

ԵՐՐՈՐԴ ԹԱՂԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԿԸ ԽՕՍԻ **ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ**

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

2 ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ

ԿԸ ԽՕՍԻ **ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ**

ՓՕՆ Տ'ՕՊՆԱՅԻ ՄԷՋ

26 ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ

ԿԸ ԽՕՍԻ **ՊՕՂՈՍ ՀԻՒՍԵԱՆ**

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ Մշակութային Միութեան Հրատարակչական Ա. դասախօսութիւնը այս Հինգշաբթի գիշեր ժամը Café Aux Trois Portes ի վերնայարկը. Métro: Cadet:

Կը խօսի՝ Պ. ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ

Նիւթ՝ «Մեր գաղութներու վիճակը եւ անոնց մէջ կատարուելիք մշակութային աշխատանքները»:

Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները: Մուտքը՝ ազատ:

«Վ Է Մ»

Մամուլի տակ է եւ քանի մը օրէն լոյս կը տեսնէ 9րդ հատորը հետեւեալ բովանդակութեամբ.— Ա. ՄԱՆՏԻԿԵԱՆ (կենսագրութիւն).— Ա. Մանտէլշտամ՝ «Ռուսաստանի քաղաքականութիւնը Թիւրքիայում».— Յ. Ճ. Սիրունի՝ «Զոհի տարիին նախօրեակը»,— Կ. Վ. Տայֆ՝ «Լ. Շանթի գեղարուեստական երկերը».— Ն. Մառի խնճնակենսագրութիւնը.— Շ. Նարդունի՝ «Նպաստ մը հայ եւ թուրք աշուղական գրականութեան համեմատական ուսումնասիրութեան».— Ա. Աստուածատրեան՝ «Արամը».— «Հայաստանի խորհրդի արձանագրութիւնը».— Ռոստոմ՝ «Կուկունեան խմբի արշաւանքը».— ՀԻՆ ԹՈՒՂԹԵՐ.— ԱՆՑԵԱԼԷ.— ԿԵԱՆՔ ԵՒ ՄՇԱԿՈՅԹ.— ԳԻՐՔ ԵՒ ՄԱՄՈՒԼ.— ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ՝ Յ. Զաւրեան.— ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ, Վ. եպ. Մանկունի՝ «Գէորգ Դ. եւ իր ժամանակը»:

Տարեկան բաժնեգինը Ֆրանսայի համար՝ 60 Ֆր.: Դիմել՝ Լ. Գեւոնեանին, «Յառաջ»ի հասցէով:

Կը խնդրուի բաժանորդներէն՝ փութալ վճարել բաժնեգինները:

Հայերու ժամադրավայրը

ճաշարան ՖԼՕՐԻԱ

61, Rue Monsieur le Prince, Paris (6)

Մէթրօ՝ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton: 52-73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

52, Rue du Fbg. St. Martin. Paris (10)

(ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՂՆԻՔԻՆ ԿԻՑ)

Մէթրօ՝ St. Martin եւ Chateau d'Eau. Tél. Nord: 82 - 86

Փարիզի կեդրոնը բացուած է ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ, ուր կարելի է գտնել ամէն տեսակի ԴԵՂԵՐ, պատրաստուած մեծ խնամքով ու միշտ թարմ:

Բոլոր ՀԱՅ յաճախորդները կրնան օգտուիլ ձրիաբար դեղատան մէջ գտնուող ՀԱՅ ԲԺԻՇԿԻ մը խորհուրդներէն:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Խորին ցաւակցութիւններս կը յայտնեմ Այրի Տիկին Սոֆիա Մելքոնեանի իր ամուսնոյն՝ ՄԿՐՏԻՉ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆի զանազէտ մահուան առթիւ:

Խ. Հ. Վարդապետեան

Տէսին 17 Մայիս 935

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Հ. Կ. ԽԱՉԻ Ալֆորվիլի վարչութիւնս՝ ի դիմաց իր ընկերուհիներու՝ իր խորին վշտակցութիւնը կը յայտնէ Պապուճեան, Պետրոսեան ընտանիքներուն եւ պարագաներուն, իրենց սրտաբուխ եւ մեր ժրաջան ընկերուհի՝ Եղսիկ Պապուճեանի զանազէտ մահուան առթիւ:

Վարչութիւնս որոշած է, փոխան ծաղկեպսակի, նպաստել չքաւոր ընտանիքի մը եւ ի յիշատակ Եղսիկ ապլայի չքաւոր սան մը պահել մանկամճիղիս դպրոցին մէջ:

Վարչութիւն

ՄԱՐՍԷՅԼ Սէնթ Անթուան Գանրանեը Ռոզրոէի Եփրատ մանկապարտէզի հոգաբարձութեան կազմակերպած պարգեւաբաշխութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը՝ 221, 189, 224, 216, 63, 61: Շահողներէն կը խնդրուի անձամբ կամ գրաւոր դիմել մինչեւ յունիսի վերջը, վերոյիշեալ հասցէին: Անկէ վերջ դիմումները նկատի չեն առնուիր:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Բարձր Հայքի Հայր. Միութիւնը հայրենակից ՍՏԵՓԱՆ ՈՍԿԱՆԵԱՆի յուղարկաւորութեան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի 50 Ֆր. կը նուիրէ Համազգային միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին: Գանձել՝ Վ. Տէր Վարդանեանէ՝ 51, Rue St. Bazile, Մարսէյլ:

ԱՂՔԱՍՏԱԽՆԱՄԻ վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները ողբացեալ Պ. ՍԹԱՄՊՈՒԼԵԱՆի զանազէտ մահուան առթիւ.—

Տիկիններ՝ Տօքթ. Ա. Ինճէեան 100 ֆրանք, Մ. Կիւլպէնկեան 100, Հ. Կիւմիւշկէրտան 100, Է. Խամէրեան 100, Պ. Պ. Ա. Ֆրէնկեան 100, Լ. Պօշնաքեան 50, Ա. Խանճեան 50 ֆրանք:

Նոյնպէս խորին շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները ողբացեալ Ն. ԳԱԼԸՊՃԵԱՆի զանազէտ մահուան առթիւ.— Պ. Պ. Յ. Գալըպճեան 300 ֆրանք, Յ. Յովակիմեան 200, Յ. Սարաճեան 50 ֆրանք:

ԳԱՑԷՔ

CIGALE CINÉMA

60 Avenue de Saxe-LYON

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (86)

ԽԱԶԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

»»»··«««

Գրեց՝ ՐԱՖՖԻ

Իմ կարուսան խորին անդունդի մէջ յայտնուած է մխիթարական ոգին,— մի անարգուած եւ հալածուած ցեղի անմեղ զաւակը: Սիրոյ հրեղէն կայծակը փայլատակում է իմ սրտի խաւարի մէջ, եւ կարծես, երկնային կրակով զտում, մաքրում են իմ վատ կրքերը ամէն աղտերից: Ես սկսում եմ զգալ սիրել... սիրել այն ժամանակ, երբ իմ ճակատի վրայ գրուած էր արտաքսման սեւ կնիքը:

Ով սէր, ով դու երկնային զօրութիւն, որ ծաւալում ես Թշուառականի հոգում կեանք եւ խաղաղութիւն, որ [illegible] ես նրա կամքը եւ լեցնում [illegible] պայծառ յոյսերով,— [illegible] հետեւ բանի խաւարը, երազանքների ծանրութիւնը այլ [illegible] չէ լինում նրան...

Աշխարհից կտրուած, որպէս մի [illegible] ձգուած եմ այդ գետնի մէջ: Ինձ չէ տաքցնում արեւը իւր ջերմութիւնով, ինձ համար փակուած է արտաքին կեանքը: Բայց մի արարած, անմարմին ուրուականի պէս, հետեւում է ինձ... եւ այս րոպէիս նա կանգնած է իմ առջեւ իւր գեղեցիկ, արտասուալի աչքերով...:

Ա՜խ, որքան մխիթարական է այդ արտասուքը... նա թափւում է մի թշուառականի համար, որին ամէնքը ատում են...:

«Նէնէ, նազելի Նէնէ, հեռացիր, մի մօտենար ինձ... իմ շունչը կարող է թունաւորել քեզ... մի մօտենար ինձ ... ես չեմ կարող գրկել քեզ... իմ ձեռքերը արիւնոտ են...: Անմեղ երեխայ, ի՞նչն է ստիպում քեզ կապուել մի թշուառականի հետ, որ արժան չէ ոչ քո սէրին եւ ոչ քո արտասուքին... Գնա, հեռացիր, թող տուր ինձ... մեր բոլոր կապերը կտրուեցան այն րոպէից, երբ կարդացին իմ դատապարտութեան վճիռը»...:

«Գնա, ով դու բնութեան ազատ դուստր, բայց աշխարհում լայն է քո ասպարէզը... գնա. Թափառիր երկրէ երկիր, գուշակիր մարդիկների բախտը, ցոյց տուր նրանց չարն ու բարին, նրանք գուցէ հաց կը տան քեզ»:

Մինչ ես այդ զառանցութիւնների մէջ էի, մի ձեռք դիպաւ ճակատիս: Աչքերս բաց արի, տեսայ մահճակալիս մօտ կանգնած էր անծանօթ երիտասարդը: Ես ճանաչեցի, դա բժիշկն էր: Երեւում էր, նա երկար լսում էր իմ բացականչութիւնները:

— Ի՞նչ եղաւ նա... հարցրի ես, դեռ ոչ բոլորովին սթափուելով իմ խռովութիւնից:

— Ո՞վ, հարցուց երիտասարդը ժպտելով:

— Նա... այն աղջիկը... Նէնէն... որ հիմայ այստեղ էր...:

— Հա, իմանում եմ... պատասխանեց նա խորհրդաւոր ձայնով.— Նա գնաց. խոստացաւ, որ շուտով կը վերադառնայ...:

— Այո, նա կը վերադառնայ, նա ինձ չի թողնի... կրկնեցի ես ուրախանալով:

Երիտասարդ բժիշկը, որ մինչեւ այժմ ոտքի վրայ էր, նստեց իմ մահճակալի մօտ եւ կարեկցաբար նայում էր իմ վրայ: Երբ նկատեց, որ ես փոքր ինչ հանգստացայ, հարցրեց:

— Ո՞վ է այն աղջիկը:

Ես պատմեցի, թէ նա որը ցիգանուհի է, պատմեցի, թէ ինչպէս ընկած էր նա չարագործների ձեռքը, որոնք վճռել էին սպանել նրան, պատմեցի, թէ որպէս ինձ հանդիպեց նա անտառում, որպէս ազատեցի նրա կեանքը եւ այնուհետեւ կապուեցաւ ինձ հետ:

Երիտասարդ բժիշկը հետաքրքրութեամբ լսում էր: Ես նկատեցի նրա դէմքի վրայ եւ ցաւակցութեան նշաններ: Մխիթարուեցայ, տեսնելով, որ աշխարհում կան մարդիկ, որոնց մէջ չեն մեռած ազնիւ զգացմունքները, որոնք կարող են խղճալ անբախտութեան վրայ:

Բժիշկը, այդ մարմնաւոր խոստովանահայրը, միակ մարդն է, որ նայում է դատապարտեալի վրայ, որպէս մարդու վրայ: Նա միակ մարդն է, որի հետ կարելի է անկեղծ կերպով խօսել: Այդ պատճառով ես պատմեցի նրան բոլորը, ինչ որ ծանրացած էր իմ սրտի վրայ, ինչ որ տանջում էր ինձ: Պատմեցի այն երազը, որ մի քանի րոպէ առաջ պատկերանում էր ինձ, եւ ներկայացնում էր իմ կեանքի ճիշդ նկարագիրը, իւր բոլոր պայծառ եւ մռայլ գոյներով: Պատմեցի թէ որպէս անզխտակցաբար, փոքր առ փոքր շեղուելով ուղիղ ճանապարհից, անմեղութիւնից վերջապէս ընկայ անբարոյականութեան մէջ: Նա գլուխը խոնարհեցրած լսում էր: Ցետոյ իմ խօսքը կտրեց, ասելով.

— Այդ բոլորը ես գիտեմ...:

— Նայեցէք իմ վրայ, ծանօթ է ձեզ իմ դէմքը:

— Կարծես մի տեղ տեսած լինեմ ձեզ:

— Քննիչի մօտ: Ես այն օրը ներկայ էի, երբ դատարանում ձեզանից հարցուփորձ էին անում: Դուք խոստովանեցաք ձեր բոլոր յանցանքները: Դուք նկարագրեցիք ձեր կեանքի պատմութիւնը սկսեալ ձեր մանկութիւնից մինչեւ ձեր կալանաւորութեան րոպէն: Այդ պատմութիւնը սաստիկ հետաքրքրեց ինձ, որովհետեւ նրա մէջ գտնում էի այն բոլոր պատճառները, որոնք ստիպում են մարդուն հակառակ իւր կամքի յանցաւոր լինել:

Բժշկի կարեկցութիւնը ոչ միայն շատ մխիթարական էր ինձ համար, այլ նա առիթ տուեց իմ վստահութեանը դէպի այդ ազնիւ երիտասարդը, ես հարցրի.

— Ուղիղն ասացէք, պարոն բժշկապետ, իրա՞ւ, նա խոստացաւ, որ շուտով կը վերադառնայ:

— Ո՞վ:— Հա... դուք, երեւի, դարձեալ այն աղջկայ մասին էք հարցնում, մտաբերեց նա ընդհատուած խօսակցութիւնը Նէնէի մասին:

— Այո, այն աղջկայ մասին:

— Դուք ձեր երազների մէջ էք տեսել նրան, նա այստեղ չէ եղել:

Ես հասկացայ, որ դրդռուած երեւակայութիւնը խաբել էր ինձ: Նայեցայ չորրջս,կրկին նկարուեցան տխուր պատկերները իմ պատժական կեանքի եւ բանտային հիւանդանոցի մռայլոտ կամարները յիշեցրին ինձ իմ դրութիւնը ...:

— Ուրեմն ես բոլորովին զրկուած եմ նրանից... էլ չե՞մ տեսնի նրան...:

(Շար.)

Le Gérant: H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme, PARIS (13)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

(Fondé en 1925) :- R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Dameseme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70

(ՄԵՏՐՕ ԿԱՅԱՐԱՆ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ ԵՌԱՄՍԵԱՅ

	Տարեկան	Վեցամսեայ	Եռամսեայ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ Երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 22 ՄԱՅԻՍ
MERCREDI 22 Mai 1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2811 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՇԱՆՕԹ ԴԷՊՔԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

—.—

« Ցուսաբեր », ընդհ. ակնարկ մը նետելով Ամերիկայի ծանօթ դէպքին պատմութեան վրայ, կը պատկերացնէ զայն պայծառ լոյսով մը.—

Արտաքնապէս պայքարը կը գլխաւորէր *Հայ եկեղեցին՝* յանձին անոր մէկ անարժան ներկայացուցչին՝ Ամերիկահայոց նախկին առաջնորդ Դուրեանի եւ պայքարին իբր պատրուակ կը ծառայէր *Ցեղային Դրօշը*, հայութեան նուիրական *Եռագոյնը*. պայքարը ուղղուած էր *Դաշնակցութեան* դէմ, ի պաշտպանութիւն իբրեւ թէ հայ ժողովուրդի եւ Հայաստանի:

Ննգօրէն քողարկուած էին թէ՛ պայքարին բուն հեղինակները (*Մոսկուան եւ էնկիւրին*) եւ թէ պայքարին բուն նպատակները (*հայութեան վերջնական պառակտումն ու քայքայումը*):

Թշնամին բոլոր դիրքութիւններն ունէր իր բացած պայքարը յաղթանակով պսակելու. նախ՝ իր հայախօս գործակալներն ունէր մեր մէջ (ամբողջ հոսանքներով), երկրորդ՝ անհամար ոսկի ունէր վատերը շարժման մէջ դնելու եւ զանոնք հայութեան դէմ ուղղելու:

Բաժակներէն դառնագոյնը վիճակուեցաւ Հ. Յ. Դ. Ամերիկայի Կ. Կոմիտէին:

Յիշողութիւնները թարմացնելու համար՝ գէթ քանի մը բառով տանք իր սատկութեամբը անօրինակ այս պայքարին գլխաւոր հանգրուանները:

Ա.— Չարագործ կղերականին գլխաւորութեամբ կատաղի ու անպատիւ պայքար կը բացուի Ցեղային Դրօշի դէմ, մինչեւ զայն ոտնաքար կոխկռտելը միջազգային հանդէսի մը մէջ:

Բ.— Սանձելու համար այս լրբութիւնը եւ արժանաւորապէս անոր հեղինակը պատժելու համար՝ Հ. Յ. Դ. Փրովիտենսի հրապարակային ժողովին մէջ որոշում կ'առնուի՝ Ազգ. Սահմանադրութեան ընձեռած միջոցներով պաշտօնանկ ընել զադութին անարժան առաջնորդը եւ զայն փոխարինել ուրիշով մը:

Գ.— Կը գումարուի երեսփոխանական ժողով, ուր «անակնկալաբար» յաղթական կը հանդիսանայ Դաշնակցութիւնը, այդ իսկ պատճառով չարագործ կղերականը վարող հայադաւ թաքուն ուժին կողմէ կը ցրուի այս ժողովը եւ մասնաւոր պանդոկի մը մէջ խմբուած քանի մարդոց հաւաքոյթը կը հռչակուի իբրեւ օրինաւոր երեսփոխանական ժողով:

Դ.— Գաղութը փաստօրէն պառակտելէ վերջ՝ չարագործ կղերականը զինք ամբոխող մղող ուժին դրդումովը կը պտըտի քաղաքէ քաղաք եւ իր գրգռիչ ճառերով ձէթ կը լեցնէ կրակին՝ բազմութիւններու փոթորկած կիրքերուն վրայ:

Ե.— Ճիշդ այդ օրերուն, երբ գաղութը ատելութեամբ պլեկծ ծովու մը կերպարանքը կ'առնէ, խորհրդաւոր պայմաններու մէջ կը սպաննուի անարժան կղերականը՝ զոհ երթալով իր իսկ նիւթած դաւերուն:

Զ.— Այս սպանութիւնը յարմարագոյն առիթը կը հանդիսանայ էնկիւրիի եւ Մոսկուայի ձեռքը՝ եղբայրասպան կռիւներ հրահրելու համար հայութեան մէջ:

Է.— Անհատնում ոսկի վատնելով եւ սուտ վկաներու ամբողջ բանակ մը տեղծելով՝ էնկիւրիի եւ Մոսկուայի վարձկանները կը յաջողին դատապարտել տալ մեր ինը ընկերները, որոնցմէ երկուքը՝ մահուան:

Ը.— Այս յաղթանակը շահելէ վերջ՝ թշնամին կը ջանայ սպանութիւնը Դաշնակցութեան վերագրել եւ զայն դատի քաշել՝ ցնցող «խոստովանութիւն»-ներ ակնկալելով դատապարտեալներէն եւ առաջին հերթին մահապարտներէն:

Թ.— Նոյն անարգ թշնամիին ձեռքը, այս ամբողջ պայքարի ընթացքին, իբրեւ գործիք կը ծառայէ Ամենայն Հայոց Կալանաւորը, որուն կոնդակները շարունակ օրհնութիւններ կը բերեն «Դուրփըն»ներուն եւ Դուրեաններուն՝ ընդդէմ ազգայնական հայութեան:

Ժ.— Մահապարտները, հակառակ իրենց անմեղութեան, անձնուէր Դաշնակցականի վայել անվեհերութեամբ կը դիմաւորեն մահը՝ տիրանալով բովանդակ հայ ժողովուրդի յարգանքին, հիացումին եւ սիրոյն:

ԺԱ.— Դաւերու այս ամբողջ շէնքը վերջին վայրկեանին կը փլի սակայն, մահապարտութեան վճռի փոփոխութեամբը Նիւ Եորքի նահանգապետին կողմէ.— Արդարութեան թէեւ ուշացած այլ յուսալից յաղթանակ մը, որ ցնծութիւն կը բերէ համայն հայութեան:

Այս պայքարն է ահա — ծանր, տաժանագին ու յղի արիւնոտ անակնկալներով — որ ընդունեց Հ. Յ. Դ. Ամերիկայի Կ. Կոմիտէն եւ զայն այնքան արժանաւորապէս վարեց սկիզբէն մինչեւ վերջ՝ կատարեալ պարտութեան մատնելով հայադաւ բազուկը եւ նոր ոգի ու կորով ներշնչելով հայրենատենչ հայութեան:

Եւ իրաւամբ, Դաշնակցութիւնը անկարող պիտի ըլլար իր դէմ բացուած ծանր ու արիւնոտ պայքարը յաղթանակով պսակել, եթէ երբեք այս պայքարին մէջ իրեն հետ չունենար հայ ժողովուրդը:

Անհնար է առանց խոր զմայլանքի եւ առանց արդար հպարտանքի բարձր զգացումի չյիշել այն անձնուէր ոգին, այն անսահման զոհողութիւնները՝ բարոյական եւ նիւթական, այն արի եւ կարգապահ կեցուածքը, որ ազգայնական հայութիւնը աւելի քան քսան ամիսներու ընթացքին ցուցադրեց Ամերիկայի մէջ, գլխաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. վերին մարմնի:

Այս պայքարը, իր դառնութիւններով միասին, փառաւորագոյն էջերէն մէկը պիտի կազմէ այն ծառայութեան, որ ատանդական հայութիւնը բերաւ ու կը բերէ իր Դատին:

Դաշնակցութիւնը ոյժ է, բայց ամէն ինչ չէ: Եթէ մարտնչող հայութիւնը կռուան չհանդիսանայ Դաշնակցութեան, եթէ իր բոլորանուէր աջակցութիւնը չբերէ անոր՝ Դաշնակցութիւնն անկարող է Հայ Դատին վիճակուած այս ծանրագոյն ու մթամած շրջանին դիմագրաւել ներսէն եւ դուրսէն հայութեան դէմ նիւթուած անթիւ եւ անհամար դաւերուն:

Դաշնակցութիւնը ոգի է եւ վարիչ բազուկ, բայց ոչ աւելին. զանգուածը փարում պիտի ունենայ դէպի այդ ոգին եւ հաւատք դէպի այդ բազուկը, ցեղադաւ որոգայթները կարենայ ի չիք դարձնելու համար:

Մենք բաժին չունեցանք այն ծանր պայքարի մէջ, որ վիճակուեցաւ Ամերիկայի մեր կազմին: Համակ ջիղ ու զգացում դարձած՝ հետեւեցանք այդ պայքարին, իրենց ուրախութեամբ ուրախացանք եւ իրենց տխրութեամբ տխրեցանք, առանց, սակայն, իրենց բեռը գէթ քիչ մը կարենալ թեթեւցնելու:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԱԶԳԵՐՈՒ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԸ ԲԱՑՈՒԵՑԱՒ

Երկուշաբթի, Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդը գումարեց 86րդ նստաշրջանի իր առաջին ժողովը:

Կը նախագահէր Լիթվինով:

Օրակարգը խճողուած կարեւոր եւ հրատապ հարցերով: Կը մասնակցէին 48 *պետութիւններ:*

Առաջին առթիւ Մեքսիկայի ներկայացուցիչը, Պ. Կոմէզ, կարդաց տեղեկագիր մը մատնանշելով անհրաժեշտութիւնը թէ հարկ է շարունակել կատարուած աշխատանքը, ապահովելու համար հայրենազուրկ գաղթականներու փոխադրութիւնն ու բնակութիւնը անդրովկէանեան երկիրներու մէջ:

Ցետոյ քննութեան առնուեցաւ Փարակուէի եւ Պոլիվիոյ վէճը, թէեւ առաջին երկիրը, ինչպէս տեղեկացուցած էր, կը մերժէր մասնակցիլ այդ խորհրդակցութեան: Ամերիկեան քանի մը երկիրներ յանձնառութիւն ստացան հարթելու վէճը, Պուէնոս – Այրէսի մէջ հաւաքուելէ վերջ:

Այս ձեւով... խաղաղութիւն շնորհելէ յետոյ աշխարհի մէկ մասին, Լիթվինով անցաւ Եւրոպայի եւ քիչ մնաց որ հոգեհանգիստ մը արտասանէր Փիլզուտսքիի յիշատակին: Ցեղափոխակա՞ն Ռուսիոյ ներկայացուցիչը մեծ գովեստով խօսեցաւ Լեհաստանի հանգուցեալ դիկտատորին մասին, որ, ըսաւ, «արժանընտիր ազգային հերոս մը դարձաւ» իր կեանքով: Այս առթիւ յիշատակեց որ Խորհրդային Միութիւնը եւ լեհական Հանրապետութիւնը ոչ – յարձակման դաշնագիր մը կնքած են:

Իտալիոյ եւ Եթովպիոյ վէճը

ԺԸՆԵՒ, 21 մայիս.— *Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդին արտակարգ նիստէն անկախ, կարեւոր խորհրդակցութիւններ կը կատարուին ներկայիս, հարթելու համար վէճը, որ կը զբաղեցնէ Իտալիան ու Եթովպիան:*

Այս վէճին տեղեկաբերը Իտըն (Անգլիա) տեսակցութիւն մը ունեցաւ Մասիկլիի հետ, որ մինչեւ Լավալի գալը կը նախագահէր Ֆրանսական պատուիրակութեան: Այս խօսակցութեան կը մասնակցէին իտալական եւ եթովպիական ներկայացուցիչները:

Քաղաքական շրջանակները յոյս չունին, որ համերաշխութիւն կը գոյանայ «գոհացնելով երկու կողմերը», իբրեւ արդիւնք Ժընեւի այդ տեսակցութեանց: Սակայն, կ'ըսեն անոնք, նկատելով որ Եթովպիոյ մէջ անձրեւի եղանակն սկսած է, դժուար թէ զինուորական գործողութեանց ձեռնարկուի մինչեւ սեպտեմբեր: Ուրեմն խաղաղութիւնը պիտի պարգեւէ ոչ թէ Ժընեւը, այլ ... անձրեւը:

Միաժամանակ, Եթովպիոյ կայսրը հեռագիր մը ուղղելով Ազգերու Դաշնակցութեան, կը պահանջէ որ վերջ տրուի Իտալիոյ զինուորական նախապատրաստութիւններուն եւ պարտադրուի Ժընեւի խաղաղութեան դաշնագիրներուն ուժը:

Իտալիոյ ներկայացուցիչը իրաւասութեան հարց յարուցանելով պնդեց թէ Ժընեւ չի կրնար զբաղիլ Ուալ – Ուալի միջադէպէն զատ ուրիշ որեւէ խնդիրով, որ կը շահագրգռէ միայն ու միայն Եթովպիան եւ Իտալիան:

Իտալական մամուլը եւս, այս պահուս, խստիւ կը քննադատէ որ եւ է միջամտութեան փորձ Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ:

Փոփոխութիւններ անգլիական դահլիճին մէջ

Ինչպէս Լոնտոնի մեր Թղթակիցը գրած էր ասկէ առաջ, արդէն կը հաստատուին այն զրոյցները թէ ի մօտոյ կարեւոր փոփոխութիւն մը պիտի կատարուի անգլիական դահլիճին մէջ:

Թագաւորը վերջին չարթուան ընթացքին փոխն ի փոխ ունկնդրութեան հրաւիրեց հինգ նախարարներ,— Մակտոնըլտ, Ճոն Սայմըն, Իտըն, Թոմաս, Պոլտուին: Եթէ ճիշդ է որ Պոլտուին, այս ունկնդրութեան ընթացքին պարզած է իր զեկոյցը որ պիտի կարդայ, խորհրդարանին առջեւ, ազգային պաշտպանութեան մասին, ճիշդ է նաեւ որ խօսք դարձած է դահլիճին վերանորոգութեան մասին: Այս չարթու ընթացքին, ապահովաբար ճշդուի թէ ի՛նչ կազմ պիտի ստանայ դահլիճը,— բայց այդ փոփոխութիւնը պիտի յայտարարուի Հոգեգալստեան տօնէն ոչ առաջ: Մակտոնըլտ հետեւելով իր բժիշկներուն խորհուրդին, պիտի քաշուի դահլիճէն, իր տեղը տալով Պոլտուինի: Ոմանք կը հաւատեն թէ Մակտոնըլտ պիտի մնայ դահլիճին մէջ, բայց, չվտանգելու համար իր առողջութիւնը, պիտի ստանձնէ թեթեւ պարտականութիւն մը միայն:

Ֆրանսական դահլիճին մասին

Երէկ առաւօտ, ինչպէս ծանուցուած էր, դահլիճը նիստ պիտի գումարէր՝ լսելու համար Պ. Լավալը, որ Փարիզ հասաւ երկուշաբթի առաւօտ:

Սակայն Պ. Լավալ իր զեկոյցը տուաւ Հանրապետութեան նախագահին, վարչապետին ու Ժընեւ մեկնեցաւ երեկոյեան: Դահլիճը նիստ չգումարեց:

Նկատի առնելով այս պարագան, ինչպէս եւ այն, որ քանի մը օրէն Երեսփ. Ժողովն ու Ծերակոյտը կը վերաբացուին, բայց դահլիճը որ եւ է նիստ չի գումարեր՝ անհրաժեշտ խորհրդակցութիւններու համար, Փարիզեան կարգ մը թերթեր կը հարցնեն թէ Ֆլանտէնի առողջական վիճակէն զատ չկա՞յ ուրիշ պատճառ մը դահլիճի նիստերուն յետաձգման մէջ: Լը Ժուր կը կարծէ թէ տարակարծութիւններ կան դահլիճի անդամներուն միջեւ, մասնաւորաբար ելմտացոյցին ներկայացուցած կարգ մը հարցերու մասին: Եւ հաւանական կը գտնէ դահլիճի փոփոխութիւն մը Երեսփ. Ժողովի վերաբացման նախօրեակին (28 *մայիս*):

Իսկ Լը Փըթի Փարիզիէն *կ'իմանայ, որ դահլիճը իր նիստը պիտի գումարէ* 28 *մայիսին, երեքշաբթի, երբ պիտի քննուին ելմտական ծրագիրն ու Լավալի զեկոյցը: Նախարարաց խորհուրդը պիտի զբաղի նաեւ ընտրական բարեփոխութեան ծրագիրով մը, — այսպէս պիտի աշխատուի նուազեցնել երեսփոխաններու թիւը մինչեւ* 550:

⁂ *Վարչապետ Պ. Ֆլանտէնի առողջական վիճակը որքան գոհացուցիչ, տակաւին կը կարօտի խնամքի: Ծաղանկարը ցոյց տուաւ որ կոտրած ոսկորներու վերադարմանումը կ'ընթանայ բնական:*

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ՆՈՐ ԱՑՐՈՒԲԵՆ»

— o —

Փրոֆ. Լաչիրբօ յայտնի լեզուագէտ մը Հռոմի մէջ, կը յայնձնարարէ նոր այբուբեն մը, որ ամբողջ աշխարհի համար ընդունելի պէտք է ըլլայ... քանի որ բաղկացած է լատինականին գրեթէ կրկինը կազմող 45 տառերէ, որոնց հնչումն ալ միանգամընդմիշտ ճշդուած է: Նկատուած է որ օտար լեզու սորվելու մեծագոյն դժուարութիւնը արտասանութեան մէջ կը կայանայ, ինչ որ այս պարագային բարձուած կը համարուի:

Համաշխարհային այբուբեն մը ունենալու փորձը նոր չէ, բայց միշտ անյաջողութեան մատնուած է:

Այսքանը իբր լուր տալէ վերջ, կը խորհրդածեմ թէ ինչ խորհուրդ խորին է եղեր հայ գրերու Մեսրոպեան գիւտը իր *երեսունըվեց* տառերով, որ մեզի կ'ընծայէ ամէն դիւրութիւն սորվելու եւ արտասանելու գրեթէ ամէն լեզու: Չկայ երկիր, ուր Հայ չգտնուի եւ ուր Հայեր այդ երկրի լեզուն չկարենան արտասանել յարեւնման տեղացիին: Արդեօք նախահայրերը կը նախազգայի՞ն որ յաւիտենապէս անհայրենիք պիտի մնանք, ժողովուրդ առանց սեփական տուն ու տեղի, եւ ատոր համա՞ր մեզի տուին հայ գիրերը, որպէսզի անոնցմով պահենք մեր լեզուն եւ յիշատակենք մեր պատմութիւնը, մեր սովորութիւնները եւ մեր հայրենի երկիրը...:

Ա՜հ, որքան դառն է այդ նախազգացումը վերզգալն իսկ այսօր, երբ մարդ Հայ ըլլալուն համար ամէն տեղ, շինքը կախ, օտարական, անգործ, պրոլետարէն ալ վար բան մը... (որովհետեւ այս վերջինը գէթ ընդունելութիւն և աշխատանք կը գտնէ Խորհրդային երկրի մէջ):

Եւ մարդ կը փորձուի հարցնել՝ ես ի՞նչ ընեմ երեսունըվեց տառերով միայն...

Ափ մը հո՜ղ, ափ մը հո՜ղ:

ՍԼԱՔ

Սուրիոյ Հայերէն տասը հազար հոգի

ՀԱՐԻՒՐ ՔԻԼՈՄԵԹՐ ՆԵՐՍ ՊԻՏԻ ՏԱՐՈՒԻՆ

= o–o =

Պոլսոյ *Ճումհուրիէթ* լրագիրը կը գրէ.— Պէյրութի հայերէն թերթերու տեղեկութեանց համաձայն, Ֆրանսայի մարզպան Մարթէլ այցելած է Սուրիոյ գիւղերը, Հալէպի եւ Րէխիլայնի շրջանները: Այս առթիւ շահակիցներուն ծանուցած է թէ Ասորիները պէտք է թրքական սահմանէն 100 քիլոմեթր ներս տեղաւորուին:

Այս որոշումը միայն Ասորիներուն համար չէ, այլ պիտի գործադրուի նաեւ Հայերու նկատմամբ: Համաձայն փրանքեւթուրք վերջին համաձայնութեան զոր հայերէն թերթերը «աղետալի համաձայնութիւն» կը կոչեն, հայ գաղթականները մեր սահմանէն 100 քիլոմեթր ներս պիտի տարուին: Այդ կարգի Հայերուն թիւը 10,000ի կը հասնի:

ՏԱՍՆԵՐԿՈՒ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ ԻԶՄԻՐԻ ՄԷՋ

—o—

Մայիս 12ին Իզմիրի մէջ դատական իշխանութեան յանձնուեցան 12 համայնավարներ որոնք Մայիս 1ին յայտարարութիւններ ցրուած էին, «Կարմիր Իզմիր» կնիքով կնքուած: Համայնավարներուն պարագլուխն է կօշկակար Ահմէտ: Հրահանգները առնուած են Պոլսէն եւ յայտարարութիւններն ալ Պոլսէն բերողն է կօշկակար Սէլահէտտին:

Համայնավարներու տուները խուզարկուեցան եւ գտնուեցան շատ մը փաստաթուղթեր, յայտարարութիւններ եւ մեքենագրուած հանդէսներ:

Ձերբակալուած համայնավարները *Իմէքճի* (աշխատաւոր) անուն մեքենագրուած հանդէս մը կը հրատարակէին:

Հասկցուած է որ կարգ մը նահանգներու մէջ ալ կան անձեր որոնք կապ ունին Իզմիրի համայնավարներուն հետ: Այդ ուղղութեամբ քննութեան ձեռնարկուած է:

Բանկալթիի գերեզմանատան նոր փորձանքը

—•—

Գրած էինք թէ Պոլսոյ քաղաքապետութեան փորձագէտներու ժողովը 164 հազար ոսկի հատուցում պահանջելու եզրակացութեան յանգած է...

Փորձագէտներու մարմինը իր տեղեկագրին մէջ պատասխանած է Քաղաքապետութեան հետեւեալ չորս հարցումներուն.—

1.— Գերեզմանատան գետնին երեք տարի առաջուան եւ ներկայ արժէքին տարբերութիւնը:

2.—Այս տարբերութեան երեք տարուան տոկոսը, հարիւրին 5 սակով:

3.— Շէնքերու տակի հողին արժէքի տարբերութիւնը եւ տոկոսը:

4.— Եթէ հողերը ժամանակին վարձու տրուած ըլլային, գոյանալիք վարձքին գումարը:

Փորձագէտները պատասխանած են թէ գերեզմանատան հողը 135 հազար ոսկիի չափ կորսնցուցած է իր արժէքը: 17,000 ոսկի ալ նշանակուած է շէնքերու տակի հողի արժէքի տարբերութեան համար: Ասոնցմէ զատ հաշուուած են տոկոսը եւ վարձքին գումարը:

Հիթլէր կը պարզէ իր ծրագիրը

»»»· ·«««

Երէկ երեկոյ, Հիթլէր ձայնասփիւռով խօսեցաւ կարեւոր ճառ մը, որուն բովանդակութիւնը կը զբաղեցնէր եւրոպական համայն մամուլը, տակաւին չարտասանուած:

Ֆրանսական մամուլը կը պնդէր թէ Հիթլէր ոչ մէկ զիջում կամ նահանջ կ'ուզէ կատարել, եւ ամրապէս կառչած կը մնայ վերազինումի ծրագրին, զոր պարզեց մայիս 16*ին: Հիթլէր նկատի ունի*

1.— *Հրատարակել օրէնք մը, ճշդելու համար պարտաւորիչ զինուորագրութեան տեւողութիւնն ու պայմանները:*

2.— *Կազմել երեք նախարարութիւններ ազգային պաշտպանութեան համար,— պատերազմական, ծովային եւ օդային:*

Կ'ըսուի թէ Հիթլէր տրամադիր է ոչ – յարձակման դաշնագիր մը կնքելու Ռուսիոյ հետ: Արեւմտեան ճակատին վրայ, Ազգերու Դաշնակցութեան ծոցը վերադառնալու համար՝ Հիթլէր պայման կը դնէ որ եւ է արգելք չդնել 16 *մայիսի իր ծրագրին վրայ եւ բարեփոխել Ազգերու Դաշնակցութեան կազմը:*

ԹՈՒՐՔ-ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

Պայ Հիքմէթի յեղափոխութեան դասընթացքին մէջ ըրած յայտնութիւնը որոշ անճշդութիւն կը պարունակէ: Թուրքիոյ նախկին կրթական նախարարը Թուրք–խորհրդային յարաբերութեանց սկզբնաւորութիւնը կը ցուցնէ «Սեվրի դաշնագրին ստորագրութենէն 20 օր առաջ»· այսինքն մօտաւորապէս 1920 յուլիսի վերջերը:

Թէ ի՛նչ նպատակով Թուրք դասախօսը ամբողջ մէկ տարի տեւող ռուս-քէմալական դիւանագիտական աշխատանքը կը ծածկէ, այդ իր գաղտնիքն է: Բայց թէ պատմական իրողութիւնը տարբեր է եղած, այդ ստորեւ կը տեսնենք: Նախօրօք ըսենք, որ պայ Հիքմէթի այս «փոքրիկ» խեղաթիւրումը բնաւ չի նսեմացներ իր յայտնութեան արժէքը: Քէմալական Թուրքիոյ պատմարանը կուգայ հրապարակաւ հաստատել այն, *ինչ որ վաղուց արդէն յայտնի էր, գոնէ մեզ, Դաշնակցականներուս:*

Ի՞նչ շարժառիթներ կային ռուս – թրքական մերձեցման: Իւրաքանչիւր կողմը իր շահը կը փնտռէր:

Թուրքիան, պայ Հիքմէթի խօսքով, «չորս կողմէն պաշարուած էր թշնամիներով, միակ պետութիւնը, որուն հետ կրնար համաձայնիլ՝ Ռուսիան էր»:

Իսկ խորհրդային իշխանութեան համար, արեւելեան հարցը կը կազմէր միջազգային քաղաքականութեան եւ համաշխարհային յեղափոխութեան անկիւնաքարը: Խորհրդային Ռուսաստանի քաղաքականութիւնը այն պարագային միայն յաջողութիւն կ'ունենար, եթէ անոր օգնէր Թուրքիան՝ յանձն առնելով արեւելքի ազգային – ազատագրական շարժման գաղափարական եւ քաղաքական ղեկավարութիւնը: Ուստի պէտք էր վերականգնել Թուրքիան որուն օրինակը պիտի խրախուսէր եւ հրահրէր մահմետական միւս ժողովուրդները:

Տարբեր նպատակներ հետապնդելով մէկ կէտին շուրջ կը նոյնանար երկուքին տեսակէտը: Թուրքիան վերականգնելու տեսակէտէն, մեծ խոչընդոտ էր Հայաստանի հանրապետութիւնը՝ իր հողային պահանջներով: Երկրորդ, Հայաստանի անկախ գոյութիւնը արգելք էր Ռուսաստանի հետ անմիջականօրէն կապուելու համար· «Թուրքերու եւ Ռուսերու միջեւ հաղորդակցութիւնը կտրուած էր, — կը նկատէ պայ Հիքմէթ: Սեւ ծովու մէջ ֆրանսական եւ անգլիական նաւատորմները կը տիրէին»: Ուրեմն միակ ճանապարհը կը մնար Հայաստանի գիծը: Իսկ այդ գիծը կրնար բացուիլ միայն հայկական հանրապետութեան տապալումէն վերջ:

Ռուսերը կը կարծէին, թէ Արեւելքի յեղափոխական շարժումները ղեկավարելու համար անհրաժեշտ է, որ Թուրքիան ըլլայ անկախ եւ ուժեղ պետութիւն: Եւ որովհետեւ Թուրքիոյ վերականգնումին համար խոչընդոտ կը հանդիսանար հայկական հարցը, որ ուղղուած էր գլխաւորապէս անոր դէմ, ապա ուրեմն, «համաշխարհային յեղափոխութեան շահը կը պահանջէր միանգամ ընդ միշտ ազատել Թուրքիան այդ վտանգէն» (Բորեան), զոհելով Հայաստանի հանրապետութիւնը:

Աշխատաւոր եւ ճնշուած մանր ժողովուրդներու «պաշտպան» կարմիր Ռուսաստանի եւ «արիւնռուշտ» Քէմալի (որակումը Բագուի «Կոմունիստ» թերթին կը պատկանի) գործակցութիւնը տուաւ ակնկալուած արդիւնքը: Խօսքը նորէն տանք պայ Հիքմէթին.

— «Հայերու հետ պատերազմի ընթացքին: Ապտիւլ Համիտի շրջանին կորսնցուցած տեղերն ալ մեզի մնալու պայմանով հաշտութիւն կնքեցինք Հայերուն հետ ու Ալեքսանդրապոլի դաշինքը կնքուեցաւ: Այս միջոցին, հաւանաբար ուժերն ալ մտան Հայաստանի այն մասերը, որ մեր ձեռքը չէին գտնուեր:

«Այս կերպով, ազգային կառավարութիւնը արեւելքի կողմը մէջտեղէն վերցուցած էր հայ թշնամի կառավարութիւնը եւ անոր տեղ մեզի բարեկամ հայ պետութիւն մը կազմուած էր: Ռուսներուն հետ համաձայնած էինք եւ սահման մը որոշուած էր: Ուստի, մեր թշնամիները այլ եւս չէին կրնար մեզ անգոյ նկատել»:

1920 *դեկտ. 2ին ստորագրուեցաւ Ալեքսանդրապոլի դաշինքը եւ նոյն օրը Հայաստանը խորհրդային վարչաձեւ ընդունեց: Տապալուեցաւ Հայաստանի Հանրապետութիւնը: Սակայն, Հայաստանի եւ հայ ժողովուրդի դէմ դաւադրութիւնը սկսած էր ոչ թէ «Սեվրէն 20 օր առաջ», այլ շատ աւելի կանուխէն:*

Դեռ Անատոլուի խորերը քէմալական շարժումը սաղմնային վիճակի մէջ կը գտնուէր, երբ ռուս համայնավարները, իրենց ներկայացուցիչ Կարլ Ռատէքի միջոցով, Պերլինի մէջ բանակցութիւններ կը վարէին Թալէաթ, Էնվէր փաշաներու եւ ուրիշ Թուրք քաղաքական պարագլուխներու հետ: Արեւելքի մէջ յեղափոխութիւն սանձելու ծրագիրը հրատապ էր եւ համայնավարները չքաշուեցան դիմելու ջարդարար փաշաներու օգնութեան: Էնվէրը իր ապայակոյտով տեղափոխուեցաւ Մոսկուա:

Աստիճանաբար ձեւ կ'առնէր քէմալական շարժումը: Մոսկուան փութաց Փոքր Ասիա: 1919ին համայնավար ներկայացուցիչները կը մասնակցին Սամսոնի եւ Սըվազի ժողովներուն: Վերջինիս մէջ էր, որ հաստատուեցաւ Ազգային Ուխտը եւ Հայաստանի դէմ յատուկ բանաձեւ քուէարկուեցաւ: Խորհրդային պատուիրակներու այդ այցելութիւններէն վերջ, քէմալական գործակալները կը վխտան Հիւսիսային Կովկասի եւ Ազրբէջանի մէջ: Սկսուած էր Թիւրք–խորհրդային գործակցութիւնը՝ Ազրբէջանի մասնակցութեամբ: Կովկասը խորհրդայնացնելու որոշումը կը տրուէր:

Այդ շրջանին Դենիկինի բանակը սըրարշաւ կը մօտենար Մոսկուային: Թուրքերը օգնութեան կուգան, ապստամբեցնելով Դենիկինի թիկունքը գտնուող Հիւսիսային Կովկասի մահմետական տարրերը: Այս մասին կարեւոր վկայութիւն կուտայ յայտնի համայնավար Սուլթան Գալիեւը Մոսկուայի պաշտօնաթերթ «Իզվեստիա»ի 1920 *մայիսի թիւին մէջ.—*

«Միլլի կազմակերպութիւնը Դենիկինի Մոսկուայի վրայ գործած յարձակման ժամանակ անոր թիկունքում յառաջացրեց ապստամբութիւն եւ ըստիպեց կռուի վճռական րոպէներում անոր բանակէն ճանի մը զօրամասեր ուղղել դէպի յետ՝ ճնշելու համար ապստամբութիւնը: Ադրբէջանի բանակին մէջ աշխատող տաճկական սպաները գաղտնի քարոզչութիւն կ'ընէին միանալու խորհ. Ռուսաստանին»:

Էրզրումի մէջ 1920 ապրիլ 15ին Ազրբէջանն իր հերթին համաձայնութիւն կը կնքէ Թուրքիոյ հետ, որով «Ազրբէջանի կառավարութիւնը կը խոստանայ շարունակել նպաստել Խորհ. Ռուսաստանի եւ «Անատոլուի եւ Ռումելիի Իրաւունքներու Պաշտպանութեան Կոմիտէին» միջեւ մերձեցումը իրականացնելու: Անհրաժեշտ պարագային ինքն ալ կը յարի այդ միութեան»:

Հայտար Բամաթի խմբագրութեամբ, Փարիզի «Կովկաս» ամսագրի վերջին՝ ապրիլի թիւին մէջ, վրացի ազգայնական գործիչներէն Ճ. Ամիրէջիպին, Ազրբէջանի խորհրդայնացման առթիւ հետեւեալ դիտողութիւնը կ'ընէ.

— «Ի՞նչ անցաւ դարձաւ Ազրբէջանի մայրաքաղաք Բագուի մէջ, երբ կամաւոր ձեւով երկիրը եւ քաղաքը յանձնուեցաւ բոլշեւիկներուն,— այդ մասին ընդունուած չէ գրել կամ խօսիլ ...»:

Սակայն, գաղտնիքը հասկնալու համար, բաւական է միայն ծանօթանալ Քեազիմ Գարապէքիր փաշայի նամակի բովանդակութեան, որ գրուած է Էրզրումի Թուրք – ազրբէջանեան դաշնագրին առթիւ.—

«Մեր, Ադրբէջանի եւ բոլշեւիկներու միջեւ կնքուած պայմաններու հիման վրայ մեծ թիւով մեր սպաները, բժիշկները եւ պաշտօնեաները գացեր են Ադրբէջան: Բոլշեւիկները մեզ առաջարկեցին անյապաղ պատերազմական գործողութիւններ սկսիլ հայկական սահմաններու վրայ, Հայերու դէմ, կիլիկիոյ սահմաններու վրայ՝ Ֆրանսացիներու դէմ: Դաղստանի մէջ կազմուած կանաչ բանակը՝ Էնվէրի, Նուրիի եւ Խալիլի ղեկավարութեամբ՝ պէտք է ապրիլի սկիզբները աշխատի մտնել Բագու: Ադրբէջանեան զօրքերը պէտք է ցոյց տան կեղծ խաբուսիկ դիմադրութիւն, որպէսզի կարենան իրենք զիրենք արդարացնել դաշնակիցներու հանդէպ: Միանալով կանաչ բանակին՝ Ադրբէջանեան զօրքերը պէտք է առիթ փնտռեն ընդհարելու Հայաստանի հետ եւ Անատոլուի մէջ գտնուող թուրք զօրքերու հետ միասին անցնին Հայաստանի սահմանները ու սկսին զինուորական գործողութիւններ Հայաստանի հանրապետութեան դէմ»:

Ինչպէս յայտնի է, այդ ծրագիրը իրականացաւ շատ արագ: Ապրիլ 28ին, Միկոյեանի զրահապատը առանց դիմադրութեան հանդիպելու մտաւ Բագու եւ Ազրբէջանը խորհրդային հռչակուեցաւ: Անկէ վերջ, Խալիլ փաշան, Մոսկուայի իր առաքելութենէն վերադառնալով, ձեռնարկեց «կարմիր իսլամական բանակի» կազմակերպման, որ շուտով հայ համայնավարներու առաջնորդութեամբ յարձակեցաւ Զանգեզուրի վրայ ...

Պայ Հիքմէթի յիշատակած դիւանագիտական յարաբերութիւններու պատմութիւնը կը վերաբերի Հայաստանի հանրապետութեան դէմ ընդունուած գործնական որոշումներու շրջանին: Իսկ թէ անկէ առաջ ռուս եւ Թուրք մերձեցման աշխատանքներ կը տարուէին, այդ կ'երեւայ Մ. Քէմալի ճառէն, արտասանուած Ազգային Մեծ Ժողովին առջեւ: Այդ ճառէն բացայայտ է, որ 1920ի գարնան խորհրդային եւ քէմալական պատուիրակները կ'երթեւեկէին Մոսկուայի եւ Էնկիւրիի միջեւ: Սկզբնական շրջանին խորհրդային կառավարութիւնը հակառակ էր, որ Թուրքիան յարձակի Հայաստանի վրայ, բայց ի վերջոյ «ռուս ծանրախոհ պետական մարդիկը, հայկական շրջանակներէն հրաժարելով, մեր ազգային կառավարութիւնը ճանչցան» (պայ Հիքմէթ):

Այս բոլորը ցոյց կուտան, որ Թուրք – խորհրդային բարեկամութիւնը սկսած է ոչ թէ Սեվրի նախօրէին, այլ միլլի շարժման առաջին օրերէն իսկ: Եւ այդ բարեկամութիւնը ի վնաս Հայերու կը շարունակուի մինչեւ այսօր, թէեւ բոլշեւիկներն իրենք ալ գիտեն, որ «ծիծաղելի է այլ եւս խօսիլ քէմալական բուրժուազիայի յեղափոխականութեան մասին: Քէմալական բուրժուազիան թշնամի է թէ հողային յեղափոխութեան եւ թէ բանուորներուն ու գիւղացիներուն» («Պրաւդա», 1928, նոյեմբեր 11):

ԱՇՈՏ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

«ՄԱՀՈՒԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐԸ»

7.- Վիքըրս ընկերութիւնը

Երեք քառորդ դար առաջ երկաթի պարզ գործարան մը, որ հետզհետէ մեծնալով կը դառնայ անգլիական պետութեան ամենակարեւոր ջիղերէն մէկը: Իր ազդեցութիւնը բացատրելու համար կ'ըսեն.— «Վիքըրսը անգլ. խորհրդարանին զոքանչ – մայրն է»:

Մինչեւ 18րդ դարուն կէսը, Անգլիան կը նկատուի երկաթի ճարտարարուեստին վարպետը, եւ բոլոր երկիրներու ճարտարագէտները հոն կը դիմեն կատարելագործուելու համար: Հոն կուգայ նաեւ Քրուփը: Բայց տասը քսան տարի վերջ Գերմանները կը գերազանցեն իրենց վարպետները, եւ այս անգամ Թոմըս Վիքըրսը կը ստիպուի Գերմանիա երթալ, Էսէնի աշխատանոցներուն մէջ սորվելու համար վերջին նորութիւնները:

Մինչեւ 1860 թուականը Վիքըրս կը շինէ երկաթուղիի կառքեր, զանազան գործիքներ: Այդ թուականէն սկսեալ առաջին քայլերը կ'առնէ զինագործութեան մէջ, նախ շինելով զէնքի փողեր եւ դիմացկուն պողպատներ: Ցետոյ տեսնելով որ, գործը շահաբեր է՝ կը սկսի ամբողջ զէնքը շինել:

Այսուհետեւ մինչեւ Զախարովին գալը, Վիքըրսը ընդհանրապէս կը գործէ անգլիական հրապարակին վրայ: Նորտէնֆէլտի յոյն ներկայացուցիչը երբ իր վարպետին հետ կը միանայ Մաքսիմին եւ անոր միջոցաւ Վիքըրսին, վերջինին գործերը կ'առնեն նոր թափ մը:

Վիքըրսի առաջին գործը կ'ըլլայ գնել կարգ մը ընկերութիւններ, որոնց մէկը՝ Կլասքոյի նշանաւոր նաւարաններէն «Էլէկթրիք Քըմփէնի Պիրտմորը», Պոլսոյ «Շիրքէթը Խայրիէ»ի շոգենաւերուն մեծ մասին շինողը: Ցետոյ մասնաճիւղ մը կը բանայ Իտալիոյ մէջ, «Թէրնի ընկ.» անունով, յետագային «Վիքըրս – Թէրնի»:

Գործարանները ընդարձակուած են, եւ միայն անգլիական հրապարակը չի բաւեր, պէտք է նոր շահաստաններ գտնել, որուն կը ձեռնարկէ ճարպիկ Թուրքիացին: Բախտէն՝ պատրաստ հող կայ: Երկրագունդի չորս կողմը իրար կը զգեն: Միլիոնաւոր ոսկիներով ապրանք կը ծախէ Սպանիոյ, Չինաստանի, Ճափոնի, Ռուսիոյ: Թող իրար ջարդեն. որո՞ւ հոգ: Վիքըրսը երկու կողմին ալ իրենց ուզածին չափ ապրանք կրնայ տալ: 1900ի մօտերը, անգլիական երբեմնի համեստ տունը ոչ միայն հսկայական հարստութեան մը գլուխը կը գտնուի, այլ եւ համաշխարհային համբաւ վայելող քանի մը հաստատութիւններէն մին կը նկատուի:

Արհեստակիցներու միջեւ մրցակցութեան վնասները «բարեկամաբար» կարգադրելու համար 19րդ դարու սկիզբը (1901ին) կը կազմուի միջազգային «Թրըսթ» մը, մասնակցութեամբ անգլիացի, ֆրանսացի, գերմանացի, ամերիկացի, իտալացի գործարանատէրերու: Վարչական խորհուրդի նախագահ կ'ընտրուի Վիքըրսներէն մին՝ Ալպըրթը:

Նորակազմ վտանգաւոր ուժին առջեւ կը յուզուին ձախակողմեան կարգ մը դէմքեր: Նախկին ընկերվարական Ֆիլիփս Սնօտըն կը խօսի նշանաւոր ճառ մը, որ ահագին աղմուկ կը հանէ խորհրդարանին մէջ. «Ծովային նախարարը ըսաւ, թէ կառավարութեան եւ Վիքըրսի ու նման ուրիշ ընկերութեան մը միջեւ յարաբերութիւնները շատ մտերիմ են եղած, թերեւս այդ է պատճառը, որ անոնց ներկայացուցիչը ընդունած է նախարարական խորհուրդի նիստին, եւն.»:

Աւելորդ է ըսել, Վիքըրս եւ իր ընկերները անվարան կը հետապնդեն իրենց շահերը, մանաւանդ որ շատերուն վարչական խորհուրդին մէջ նստած են նախկին պետական բարձր պաշտօնեաներ, զինուորականներ, որոնք բարեկամական կապեր կը պահեն նախարարներէն շատերուն հետ: Երբ Սըր Ճօն Ֆիշըր ծովային նախարարութեան քննիչ կը նշանակուի, «Ճօն Պրաուն եւ ընկ.» մեծ բաժնետէրերէն մին կը յայտարարէ.

— «Սըր Ճօն Ֆիշըրի ծովային քննիչ անուանումը շատ կարեւոր դէպք մըն է մերինին պէս տան մը համար: Ուրախ եմ տեսնելով որ Սըր Ճօն մըտադրած է պատերազմական նաւեր շինել: Որքան շատ գործ ըլլայ, այնքան շատ բաժին կ'իյնայ մեզի»:

Ինչպէս կը տեսնէք, առանց քաշուելու մարդիկ կը յայտնեն իրենց զգացումները:

Տեսնելով որ ապսպրանքները շատ դանդաղութեամբ կուգան, անգլիացի զինավաճառները, իրենց կռնակն ունենալով Վիքըրսը, կը դիմեն սովորական միջոցին — տաքցնել հայրենասիրական զգացումները: Պաշտօն կը յանձնուի Պ. Մուլայնըրի, «Քովընթրի Օրտնընս Քըմփէնի»ի ներկայացուցիչ:

Ցիչեալ պարոնը գլխաւոր դերիչն է եղած 1909ի «ծովային ուրուականին»:

Իբր թէ մտահոգ Անգլիոյ արդէն ահարկու նաւատորմին անբաւականութենէն, կը գրէ ծովային նախարարութեան «թէ Գերմանիա շոգեպինդ կը զօրացնէ իր նաւատորմը»: Այս տեղեկագիրը — տրուած 1906ի մայիս 13ին — գաղտնի կը մնայ մինչեւ 1909 թուականը:

1908ին Պ. Մուլայնըր կը յաջողի համոզել լորտ զօրավար մը, որ Լորտերու Ժողովին մէջ հայրենասիրական ճառ մը կը խօսի: Տարի մը վերջ դարձեալ մայիս ամսուան մէջ, զինագործներու ներկայացուցիչը նախարարական խորհուրդին կը տանի նոր վաւերաթուղթեր, ապացուցանելու համար Գերմանիոյ ծովային սպառազինութեանց արդէն կատարուած իրողութիւն մը ըլլալը: Մամուլը եւս օգնութեան կը հասնի, գերման «ծովային ուրուականը» ներկայացնելով: «Առանց սպասելու, ութ զրահաւոր կ'ուզենք» կը պոռան:

Արդիւնքը այն կ'ըլլայ որ ծովային ելմտացոյցը երկու միլիոն անգլիական ոսկի կ'աւելնայ, եւ ութը փոխարէն չորս զրահաւորի ապսպրանք մը կը տրուի զանազան ընկերութեանց, որոնց մէկը՝ ի հարկէ Պ. Մուլայնըրի ընկերութեան:

Պատառ մը առնողը կը քաշուի մէկ կողմ, եւ ուրուականն ալ յանկարծ կ'անհետանայ:

Միւսներուն նման՝ Վիքըրս եւս կ'որդեգրէ «պախշիշ»ի ձեւը:

1910ին, ճափոնցի դեր – ծովակալ Ֆուժին կուգայ Անգլիա, նորութիւնները ուսումնասիրելու եւ գնումներ ընելու համար: Ծովակալը իր կառավարութեան մասնաւորապէս կը յանձնարարէ Վիքըրսի ապրանքները «որակի եւ գիներու յարմարութեան տեսակէտով»: Ճափոն վերադարձին դատի կը քաշուի, եւ կը հաստատուի որ կարեւոր գումարներ ստացած է ոչ միայն Վիքըրսէն, այլ եւ գերմանական Սիէմէնս եւ Շուքէրթ տուներէն:

Կը պատահի որ կացինը քարին կը զարնուի երբեմն:

Այսպէս, պատերազմէն անմիջապէս առաջ, Անգլիա կուգայ Քանատայի ծովային նախարար Ֆիլիփ Պրօտըր: Վիքըրս մեծ ճաշկերոյթ մը կուտայ ի պատիւ գաղթավայրի ներկայացուցիչներուն, եւ վարիչներէն մին, ատեն մը յարմարցնելով, թաշկինակը աչքերուն կը յայտնէ թէ «գործերը շատ գէշ կ'երթան»:

Խաղաղասիրական զգացումներով տոգորուած, Պ. Պրօտըր կը հասկնայ խաղը, եւ հրապարակաւ իր զզուանքը կը յայտնէ:

Ուրիշ մը, լորտ Ռէյլի, «Ուրուականի» օրերուն, ի տես աղտոտ խաղերուն, ընդվզած կը յայտարարէ Լորտերու Ժողովին մէջ.

— «Խարեբաներու կազմակերպութեան մը ձեռքին մէջն ենք: Քաղաքական մարդիկ, զօրավարներ, լրագրողներ, զինավաճառներ կան անոնց մէջ: Ժողովուրդը եւ նախարարները սարսափեցնելու համար ուրուականներ կը ստեղծեն:

«Ո՞վքեր են այդ տուներու բաժնետէրերը: Այս ժողովին մէջ կան մարդիկ որ մաս կը կազմեն անոնց: Ճիշդը ըսելու համար, եթէ քար մը նետեմ դիմացի շարքերուն մէջ, անպատճառ պիտի իյնայ մէկ կամ միւս տունին բաժնետէրերէն մէկուն վրայ: Մէկը կայ, որ ունի 3200 բաժնեթուղթ «Ճօն Պրաուն ընկերութենէ»էն, 2100 բաժին «Քէմըլ Լէյըրտ»էն, Շէֆիլտի ներկայացուցիչներէն մին գրեթէ բոլոր յայտնի ընկ.ութիւններու վարչ. խորհուրդներուն մաս կը կազմէ: Խօսքս Պ. Ռոպըրթսի մասին է: Եւն. եւն.»:

Ի՞նչ խօսք, որ այդպիսի պարագաներու մէջ «Անգլիոյ խորհրդարանին զոքանչ – մօր» եւ իր բարեկամներուն ականջները բամպակով խցուած են:

Հ. ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ՆԱՒԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

«Թան»էն կը քաղենք հետեւեալ շահեկան յօդուածը.—

Ռուսիա, Միացեալ Նահանգներու եւ Պրազիլիոյ կողքին, ամենամեծ ցամաքային երկիրն է աշխարհի վրայ: Այսուհանդերձ ծովային մեծ շահեր ունի: Բոլոր կայսրերը, բոլոր կառավարութիւնները, որ իրարու յաջորդեցին այս երկրին մէջ, միշտ տարուած են նոյն ցանկութեամբ, — իջնել ազատ ծով, ունենալ նաւային վիթխարի ուժեր, մեծ դեր մը խաղալ ջուրերուն, ինչպէս ցամաքին վրայ:

Արդի Ռուսիոյ ծովային սահմաններուն երկարութիւնն է 12.502 քիլոմեթր,— իր սահմաններուն հարիւրին 60ը: Ընդհ. պատերազմէն առաջ, աւելի եւս ընդարձակ էին այդ սահմանները,— Ռուսիա ծովուն կը հասնէր հիւսիսէն, արեւելքէն, արեւմուտքէն եւ հարաւէն:

Ռուսական քաղաքականութեան եւ ռազմավարութեան յաւիտենական օրէնքներէն մին է հանդիսացած արշաւը դէպի ծով, երբեմն Ֆինլանտայի ծոցէն դէպի Պալթեան ծով, երբեմն Վոսփորէն դէպի Միջերկրական, երբեմն Աֆղանիստանէն եւ Պարսկաստանէն, վերջապէս երբեմն իր հարաւային արեւելեան սահմանէն դէպի Խաղաղական:

Ռուսական առաջին նաւահանգիստն եղաւ Արխանկելսկը, կայսրութեան ամենահին ծովային դուռը՝ մտնելու համար ջուրերու անհունութեան մէջ: Սակայն տարւոյն մեծ մասը գոց կը մնայ սառոյցներու պատճառով: Հարաւէն, շնորհիւ Աստրախանի տիրապետութեան, Ռուսիա կրցաւ իջնել Կասպեան ծով (1554): Ցետոյ Սիպերիոյ տիրապետութիւնը (1581): Դեշնեւ, Խազախ, Ասիոյ արեւելեան եզերքները քերելով, 1654ին երեւան հանեց Պեհրինկի նեղուցը:

Պալթեան ծովուն մէջ, Ռուսիա շըւէտական շղթան կրցաւ ճեղքել Ս. Փեթերպուրկի հիմնադրին՝ Մեծն Պետրոսի օրով,— Գանգուտի յաղթանակով (27 յուլիս 1714) Ռուսիա վերջնապէս քշեց հեռացուց ծովային հակառակորդ պետութիւնը: Այս պատերազմին մէջ, Արխանկելսկ Ռուսիոյ մատոյց նոյն ծառայութիւնը, ինչ որ ընդհ. պատերազմի ընթացքին,— այս նաւահանգիստէն էր որ կը ստանար արտասահմանի ղրկած ռազմանիւթերը:

ԺԸ. դարուն մէջ, երեւան կուգայ բրիտանական ծրագիրը,— արգիլել որ ցարերը փակ ծովի (mare clausum) չվերածեն Պալթիկը: Սակայն Անգլիա չի կրնար արգելք դառնալ Պալթեան նահանգներու գրաւման (ռուս եւ շուէտական պատերազմ, 1788—90) եւ Ֆինլանտայի կցումին (1808 – 1809): ԺԹ. դարու կիսուն, Անգլիա կը դաշնակցի Ֆրանսայի հետ՝ ընդդէմ Ռուսիոյ (Խրիմի պատերազմ): Այսպէսով կը յաջողի թումբ կանգնել ժամանակի մը համար, ռուսական յառաջխաղացութեան առջեւ դէպի արեւմուտք:

Արդարեւ, Սեւ ծովուն եւ Միջերկրականի տիրապետութեան համար՝ Ռուսիա շատ աւելի երկար կռուեցաւ, թէեւ նուազ բարեյաջող, քան այլուր: Գրաւեց Ազովեան ծովը, Թուրքերու դէմ սկսած իր առաջին պատերազմին (1696), սակայն Պրութի ձախողութեան հետեւանքով կը կորսնցնէ իր նաւատորմը: Շնորհիւ նոր պատերազմներու, ցարերը յաջողեցան տիրանալ Խրիմի եւ Մոլտավիոյ (1736 – 1739): Չէշմէի մէջ (26 ապրիլ (1770), Օրլով փճացուց Թրքական նաւատորմը եւ ռուսական տիրապետութիւնը տարածեց Արշիպեղագոսի վրայ: Այդ շրջանին, այնպէս կը թուէր այլ եւս թէ ռուսական հին երազը կ'իրականանայ շուտով եւ խաչը կը տնկուի Այա-Սոֆիայի վրայ, մահիկին տեղը: Բայց ինչպէս Պալթիկի խնդրոյն մէջ, Մեծն Բրիտանիա այստեղ եւս մտահոգութիւն ցոյց տուաւ եւ իր պաշտպանութեան տակ առաւ Թուրքիան:

Նափոլէոնեան պատերազմներու ընթացքին, ռուսական նաւատորմը, Պալթիկէն ճամբայ ելլելով, հասաւ Միջերկրական եւ գրաւեց յոնիական կղզիները, հարաւային Տալմացիան, եւ Քաթթարօն (Ադրիականի վրայ ռազմագիտական կարեւոր ծոց մը) ընտրեց իբրեւ ռազմախարիսխ: Պատերազմներու այս շրջանէն վերջ, Ռուսիա տէր դարձած էր պատերազմական հրաշալի նաւատորմի մը, եւ ինքնակոչ հոգատար՝ Պալքաններուն վրայ: Նավարինի պատերազմը աւելի եւս ուժ տուաւ իր նաւային յաղթերգութեան, մանաւանդ որ կը փճանար Թրքական նաւատորմը:

Կարճ տեւեց այս շրջանը: Խրիմի պատերազմով փճացաւ ռուս նաւատորմը Սեւ ծովուն մէջ: Սակայն, 1870ին, Ռուսիա կը յայտարարէր թէ ինքզինք ազատ կը զգայ Փարիզի դաշնագրին նաւային սահմանափակումներէն: Այսուհանդերձ Սեւ ծովու իր նաւատորմը վերակազմելու ձեռնարկեց Թուրքերուն դէմ իր փայլուն յաղթանակէն վերջ միայն (1877 – 1878): Թէեւ նեղուցներէն ազատ ծով իջնելու իրաւունքը մերժուեցաւ իրեն,— երբ, ռուս եւ ճափոնական պատերազմին մէջ, ցարը ուզեց զօրացնել Խաղաղականի իր նաւատորմը Սեւ ծովու նաւերով, բախեցաւ Բ. Դրան վէթոյին, որուն ուժ կուտար Անգլիա: Իսկ միւս կողմէ, Ծայր. Արեւելքը դարձաւ Ռուսիոյ ծովային տիրապետութեան գերեզմանը: Կըծալի է տեսնել, որ Ռուսիա, արեւմուտքէն եւ հարաւէն ծով իջնէլէ շատ առաջ, կրցեր էր հասնիլ, Ծայր. Արեւելքի կողմէն, մինչեւ Ովկիանոս: Մեծն Պետրոսի իշխանութեան օրերէն սկսեալ, իր ծովախոյզները շրջան կ'ընէին հիւսիսային Խաղաղականի մէջ եւ Քամչաթքայի շուրջը, մտնելով մինչեւ Բեւեռային ծով: Պետրոպավլովսկի հիմնուեցաւ 1741ին:

Ռուս խիզախ ծովախոյզները, առանց կորովի պաշտպանութիւն մը վայելելու իրենց կառավարութեան կողմէ, յաջորդաբար ցարերու կայսրութեան շնորհեցին ընդարձակ եւ նոր երկիրներ,— Ամուրի հողամասը (1860), Ցուշիմա կղզին (1861): Ծովակալ Լիխաչեւ առաջարկեց ռազմախարիսխի վերածել այս կղզին եւ գրաւել քանի մը ճափոնական նաւահանգիստներ: Անգլիա ընդդիմացաւ բացարձակապէս: Քանի մը տարի վերջ, 1867ին, Ալասքա յանձնուեցաւ Մ. Նահանգներուն: Բայց Սախալինի տիրապետութիւնը երբեք չկրցաւ փոխարինել այդ կորուստը:

Այն շրջանին, երբ ցարերու կայսրութիւնը կ'աշխատէր ամրացնել իր տիրապետութիւնը Ասիոյ վրայ՝ շինելով անդրսիպերեան հսկայ երկաթուղին, միաժամանակ կ'որոշուէր ստեղծել «Ծայր. Արեւելքի նաւատորմ» մը (1895): Երբ կը կնքուէր Շիմոնոսեկիի հաշտութեան դաշնագի-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՓՅՈՒՌՔԻ ՄԵԾ ԿՈՄԻՏԵԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԲՅՈՒՐՈ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՓՅՈՒՌՔԻ ՄԵԾ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԲՅՈՒՐՈ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՓՅՈՒՌՔԻ ՄԵԾ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՄՇԱԿՈՒՅԹԱՅԻՆ ԲԱԺՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԲՅՈՒՐՈ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՓՅՈՒՌՔԻ ՄԵԾ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՄՇԱԿՈՒՅԹԱՅԻՆ ԲԱԺՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԲՅՈՒՐՈ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՓՅՈՒՌՔԻ ՄԵԾ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՄՇԱԿՈՒՅԹԱՅԻՆ ԲԱԺՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԲՅՈՒՐՈ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՓՅՈՒՌՔԻ ՄԵԾ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՄՇԱԿՈՒՅԹԱՅԻՆ ԲԱԺՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԲՅՈՒՐՈ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՓՅՈՒՌՔԻ ՄԵԾ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՄՇԱԿՈՒՅԹԱՅԻՆ ԲԱԺՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԲՅՈՒՐՈ

Ց. *Փարիզ եւ արուարձանները*

Հ. Դ.

ՓՐՈՓԱԿԱՆՏԻ Ցանձնախումբի նիստը տեղի պիտի ունենայ այսօր Զորեքշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 32, Ավենիւ Կօպլէնի սրբատառանը:

Կը խօսի՝ ընկեր Ա. ԱՐԾՐՈՒՆԻ: Նիւթ՝ «Խ. Հայաստանը»:

ԱՐԱՄ Կոմիտէի ժողովը վաղը Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին:

Գաւառ

Վիէնի «Մուրատ» խումբի ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին վաղը, Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին «Խաժակ» Ակումբին մէջ:

Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ներկայ գտնուիլ ճիշդ ժամանակին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

25 Մայիս Շաբաթ երեկոյ

ժամը 8.30ին սիրելու լոյս

ՓԼԹԻ ԺՈՒՌՆԱԼԻ սրահին մէջ

21, Rue Cadet. Métro: Cadet.

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ *ԱԼ. ԽԱՏԻՍԵԱՆ*

ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ **M. MOUTET,** (որ ստիպուած լլլալով գալառ մեկնիլ նոյն գիշերը. պիտիխօսի ժամը 9ին):

Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԵՒ *ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ*

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին՝ ՏԻԿԻՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ (արտասանութիւն), ՕՐ. Տ. ՏԷՐ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ (երգ), ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ (երգ):

ՍԻՓԱՆ երգչախումբը դեկավարութեամբ Պ. Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ, (երգ եւ պարեր):

Խօսք կ'առնէ նաեւ Հ. Կ. եւ Մարտիկներու Միութեան կողմէ Գնդ. Տ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Jazz band, Tombola, *ճոխ պիւֆէ եւ եւրոպական պարեր:*

ՄՈՒՏՔ 5 ՖՐԱՆՔ

Ընդհ. կարգադրիչ Պ. Հ. ՍՏԵՓԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

1 ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ *Մ. ՎՐԱՑԵԱՆ*

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

ԿԸ ԽՕՍԻ *ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ*

26 ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ

ՍԷՆԹ ԷՔԻԷՆԻ ՄԷՋ

26 ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ

ԿԸ ԽՕՍԻ *ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ*

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

25 ՄԱՅԻՍ ՇԱԲԱԹ

ԿԸ ԽՕՍԻ *ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ*

ՌՕՄԱՆԻ ՄԷՋ

2 ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ

ԿԸ ԽՕՍԻ *ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ*

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

1 ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ

ԵՐՐՈՐԴ ԹԱՂԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԿԸ ԽՕՍԻ *ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ*

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

2 ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍՕՐԷ ՎԵՐՋ

ԿԸ ԽՕՍԻ *ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ*

ՓՕՆ Տ'ՕՄՆԱՅԻ ՄԷՋ

26 ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ

ԿԸ ԽՕՍԻ *ՊՕՂՈՍ ՀԱԽԱԵԱՆ*

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

ՀԱՄԱԶԱՅԻՆ մշակութային միութեան Էրթ պարահանդէսն ու դասախօսութիւնը վաղը Հինգշաբթի գիշեր ժամը Café Aux Trois Portes-ի վերնայարկը, Métro: Cadet:

Կը խօսի՝ Պ. ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ

Նիւթ՝ *«Մեր գաղութներու վիճակը եւ անոնց մէջ կատարուելիք մշակութային աշխատանքները»:*

Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները: Մուտքը՝ ազատ:

ՅՈՒԲԵԼԵԱՆ ՊՐ. ԵՐ. ՏԷՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ

1 ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ ՍԱԼ - ԺԷՕԿՐԱՖԻԻ ՄԷՋ

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՊԱՇՏՕՆԱՏՈՒՆԸ *71, Avenue Kléber*

ՀԱՄՑԷՆ ՄԻՇՏ ՆՈՑՆ Է

Բաց է ամէն առաւօտ ժամը 10—12.30: — Գիմել ամէն կաթգի վկայականներու համար:

Խորհուրդներ կը տրուին իմքնութեան թուղթերու վերաձորգման համար:

«Վ Լ Մ»

Մամուլի տակ է եւ քանի մը օրէն լոյս կը տեսնէ 9րդ հատորը հետեւեալ բովանդակութեամբ.— Ա. ՄԱՆՏԷԼՇԱՄ (հէնադրութիւն).— Ա. Մանուէլշտամ՝ «Հրէասատանի քաղաքականութիւնը Թիւրքիոյ մէջ».— Ց. Ճ. Սիրունի՝ «Զոհի տարիին նախօրեակը»,— Կ. Վ. Տայֆ՝ «Վ. Շանթի գեղարուեստական երկերը».— Ն. Մառի իմքնակենսագրութիւնը.— Շ. Նարդունի՝ «Նպաստ մը հայ եւ թուրք աշուղական գրականութեան համեմատական ուսումնասիրու - թեան».— Ա. Աստուածատրեան՝ «Արամը».— «Հայաստանի խորհրդի արձանագրութիւնը».— Ռոստոմ՝ «Կուկունեան խմբի արշաւանքը».— ՀԻՆ ԹՈՒՂԹԵՐ.— ԱՆՑԵԱԼՔ.— ԿԵԱՆՔ ԵՒ ՄՇԱԿՈՑՔ.— ԳԻՐՔ ԵՒ ՄԱՄՈՒԼ.— ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ՝ Ց. Զաւրեան.— ՅԱԻԵԼՈՒՄՔ, Վ. Հպ. Մանկունի՝ «Գէորգ Դ. եւ իր ժամանակը»:

Տարեկան բաժնեգինը Ֆրանսայի համար՝ 60 Ֆր.: Դիմել՝ Լ. Գեւոնեան - նին, «Ծառայ»ի հասցէով:

Կը խնդրուի բաժանորդներէն՝ փոխել վճարել բաժնեգինները:

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հայ Ազգայնական կազմակերպութիւնը կը ծանուցանէ Թէ այս կիրակի առաւօտ ժամը *11.15*ին փարիզի Հայ Լուսաւորչական (*15 rue Jean Goujon*) եւ կաթոդիկէ (*26 rue Troyon, Sèvres*) եկեղեցիներուն մէջ տեղի կ'ունենայ պատարագ եւ Հոգեհանգիստ, ի յիշատակ Ցարդարապատի, Բաշ Ազարանի եւ Ղարաքիլիսէի կռիւներուն ինկած Ցերոսներուն:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Վրէժ խումբի ընկերները իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկեր Սահակ Ցարութիւնեանի՝ իր աներկօր զաւակին մահուան առթիւ:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՎԱՐՇԱՒԻԱ, Մ. Գ.— 335: *կարգադրեցինք:*

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ, ժապուր.— 100:

ՔՈՎԱՑԵՈՆ, Ման.— 20:

ՎԻՎԻԷ, Խազ.— 50:

ՓԱՐԻԶ (20), *Ռահ.*— 35:

ԼԱ ՍԻՕՒԱ, Կազ.— 70:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ, Օր. Մ. Թէրզ.— 35:

ՄԻՐԱՄՈՆ, Ռ. Սար.— 50:

ՌՕԱՆ ՄԱՔԷԼ, Մ. Թոր.— 110: *կարգադրեցինք:*

ՄԱՐՍԷՅԼ, Գործ.— 910:

ՄԱՐՍԷՅԼ, Գավ.— 35:

ԼԱ ՍԷՑՆ ՍԻՒՐ ՄԷՋ, Մ. Կար.— 35:

ՄԱՐՍԷՅԼ, Ա. Պէր.— 70:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ «Ժրպոն»ով աշխատիլ գիտցող ֆրանսահպատակ կառսոն մը: Դիմել՝ ՖԼՕՐԻՒՄ, 61, Rue Mr. le Prince. Paris (6).

ԳԱՑԷՔ

CIGALE CINÉMA

60 Avenue de Saxe-LYON

ՅՕԻՇԱՏԵՏՐ

Լիոնաբնակ Սուրիացիներն ու Լիբանանցիները ատիպոդաբար ժողովի կը հրաւիրուին այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշտ 8ին, Café Liban, Պ. Ռուբէնի հրապարակը, 59, rue Dunoir.

Ներկայ կ'ըլլայ Լիբանանցի իրաւաբան Մեթր ՀԱՆՆԱ:

ՆՈՐ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

LA TRAGÉDIE DE L'ASIE MINEURE ET L'ANÉANTISSEMENT DE SMYRNE (1914 — 1922)

Par RICHARD GONDRAND.

Prix 12 francs

Կը ծախուի գրատուն Հ. Սամուէլ, 51, Rue Mr. le Prince, իսկ Մարսէյլի մէջ՝ «Ծառայ» գրատունը (Տոմինի - քէն) եւ ֆրանսական գլխաւոր գրավաճառներու քով:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՏԻԿԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ

ՎԻՇԱՊՆԵՐԻ ԱՇԽԱՐՀՈՒՄ

Տպ. Վիէննա, 181 էջ, գեղեցիկ տը - պագրութիւն, 15 ֆրանք

ՐԱՑՑԻ

ԿԱՑԸԵՐ, 2 հատորը միասին, Տպ. Պէյրութ, 712 էջ, 50 ֆրանք:

ԴԱԻԻԹ ԲԷԿ (լոյս կը տեսնէ պրակ պրակ), պրակը՝ 1 ֆրանք:

Դիմել՝ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ - ՍԱ - ՄՈՒԷԼ, 51, Rue Monsieur - le - Prince, Paris (6), Chèque Postal: Paris-1278-35.

ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ ՄԷՋ

Ինքնութեան թուղթերու հարցադրանները ճշդորոշէն գրելու, գրասենեակը յանձնելու, փոքրիկները Ֆրանսահպատակ ընելու, զաւական եւ կառավարութեան մօտ դիմումներ ընելու եւ խնդրագիրներ գրելու գործողութիւնները, արագ, խղճմտօրէն եւ ժաման կատարել տալու համար, դիմել՝ Պ. ԳՐԻԳՈՐԻՆ, Hôtel Alèxandria, 7 Cours Belsunce, ժամը 12—2 եւ 5էն 7: Ադրատներուն ձրի:

ԲԱՐԵԲԱՍՏԻԿ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՔԱՌԹԻԷ ԼԱՔԷՆԻ ՄԷՋ

Café - Restaurant "ATLAS"

30, Rue des Ecoles եւ 16, Rue des Carmesի անկիւնը, Paris (5).

Tél. Odéon 53 - 55, Մէթրօ Maubert Mutualité.

Մաւրիտանական ոճով, շքեղ եւ պերճ գարգանկարչութեամբ պճնուած: Ընտիր յաճախորդներու հաճելի շրջանակ: Առաջնակարգ ճաշ եւ սուրճ, չափաւոր գիներով: 10 Ֆր. կամ ընտրովի պնակներու սպասարկութիւն: Անտալուզեան նուագախումբ:

Յաճախորդները պիտի գտնեն ամէնէն արդիական քոնֆորը, հաւակրական մթնոլորտ, կատարեալ քաղաքավարութիւն եւ սպասարկութիւն: Թէյարան: Քարոքեան արտադրութիւններ:

ԵԿԷՔ ՏԵՍՆԵԼ ԱՅՍ ՓՈՔՐԻԿ ԴՐԱԽՏԸ

Սրճարանի պարկեշտ եւ վստահելի ուղղութիւնը ձաշոյք պիտի պատճառէ բոլոր մտաւորականներուն:

ՌՈՒՄԱԿԱՆ եւ ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ.

Զանազան նուագարաններ կը գտնուին յաճախորդներու տրամադրութեան տակ: *Հինգ լեզու կը խօսուի:*

ԳՆՈՒՄ, ՎԱՃԱՌՈՒՄ, ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ եւ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ ՄՕԲԷՕՐՆԵՐՈՒ, ՐԷՕՍՔԱՔԵՐՈՒ, ՔՕՄԻՒՔԱՔՐԻՍՆԵՐՈՒ

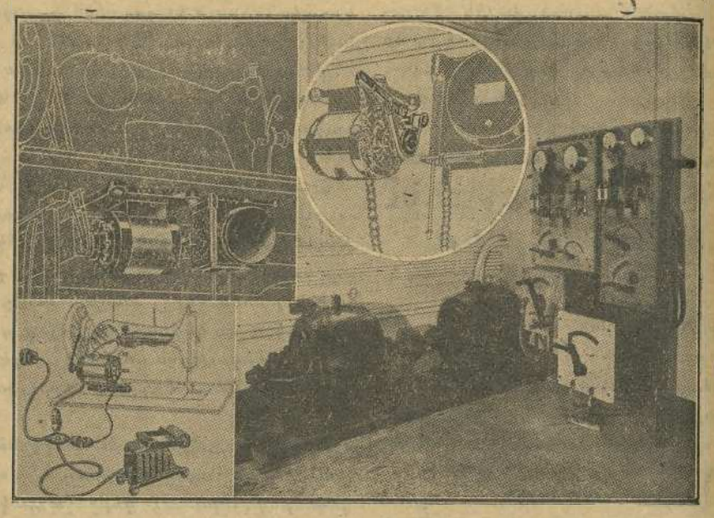

HOVHANESSIAN, Ingénieur E. M. I.

14, Rue Soleil, Paris (20)

R. C. S. 579,489 Tél. **Ménil.: 41-67** Ch. Postaux Paris 1717.38

Գաւառի ապսպրանքները կը դրկենք *contre remboursement*ով:

ԿՈՒԶԷ՞Ք ԶՈՒՏ ԽԱՂՈՂԷ ԵՒ ԱՆԻՍՕՁՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՕՂԻ ԽՄԵԼ

ՀԱՐՑՈՒՑԻՔ *ՐԱՔԻ ՏԻՒՉ* ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ

ՓՏՏՌԵՑԻՔ ԱՐՓԱՑԱԿԱՆ ԽՄԻՉՔ ԱՆԱՐԱՏ

ԵՒ ԳՆԵՑԻՔ ԱԼՕՐԺԱՐԵՐ

Պոլսոյ օղին է որ ձեր ուզածին պէս կը ներվկնայ եւ քէյֆ կուտայ:

Ֆրանսայի համար արտօնատէր՝ Հ. ՏՈԼԱՔԻՒԲԵԱՆ

8, Rue Suffren, MARSEILLE, Tél. D. 70-89

Փարիզի ներկայացուցիչ Գ. ՃԻՏՃԵԱՆ,

75, Ave. Victor - Hugo, **Clamart (Seine)**

Լիոնի ներկայացուցիչ ՃՐՆԿՐՏՐԻԱՆ եւ ԹԷՐԶԻԵԱՆ

211, Rue de Criqui

ԼԱՒ ՊԱՏԵՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԱՇԽԱՏԱՆՈՑ ՓՆՏՐՈՂ ՀԱՑ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉՆԵՐՈՒՆ

Տեղափոխման պատճառաւ, Արաքս լուսանկարչատունը իր աշխատանոցը կը թողու չատ յարմար գինով: Յարմար պատեհութիւն մը՝ ոչինչ գինով, Փարիզի ամէնէն կեդրոն թաղին մէջ հաստատուիլ ուզող Հայ լուսանկարիչներուն: Ելեկտրականութիւն, ջուր, կազ, թէլէֆոն: Երեք խոշոր բաժիններ: Աթելիէն օրուան եւ ելեկտրական լոյսով: Տարեկան վարձք 3600, հպատիւ պանդոկի սենեակի մը գինին չափ: Այցելել փափաքողները, ժամադրութեամբ անձամբ գիմեն Արաքսին, 9, Rue Papillon, Փարիզ, հեռաձայն Prov. 49-34.

ԱՆԻԷՈՒՒ ՄԷՋ *ՅԱՐԱՁ* ԿԸ ՓԱԽՈՒԻ

Զ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի մօտ, 34, Villa Rouveyrolles.

Le Gérant: H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN) 17, Rue Damesme, PARIS (13)

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

»»» ··· «««

Գրեց՝ ՐԱՖՖԻ

Թ.

ԱՌՍՈՐ

Անցան մի քանի ամիսներ եւս: Մենք բոլորովին առողջ էինք, առողջ այն չափով, որ կարող էինք դիմանալ ճանապարհի ծանրութեանը եւ ուղեւորուել դէպի հեռաւոր հիւսիս:

Առաւօտ էր: Մի խումբ դատապարտեալների հետ, չորեքսաւուած զինուորներով, մեզ դուրս էին տանում քաղաքից:

Այդ տխուր տեսարանը չատ նման էր գազաղների յղաղրկաւորութեանը դէպի գերեզմանների լռութիւնը: Ծերունների, քոյրերի, եղբայրների լացը, նրանց հառաչանքը միախառնուում էր իրանց կրծքած բարեկամների շղթաների հնչիւնների հետ:

Այո, տխուր տեսարան էր եւ աւելի տխուր քան թէ մահը: Այդ դէպքում մարդը կենդանի է մեռնում, եւ դեռ կենդանի կտրւում են նրա յարաբերութիւնները աշխարհի եւ բարեկամների հետ: Բայց նրա դատապարտութիւնը դեռ մեռած չեն. նրա վրայ ազդում են չորեքսաւող երեւոյթները: Իսկ դագաղի մէջ դրած մարմինը աւելի բախտաւոր է. նա չէ զգում, չէ հասկանում, թէ ինչ է կորցնում: Մի փոս եւ հայց դուք այնքան բարի էք եւ ազնիւ, որ կը գթաք մի որբ, անտէր, անօգնական աղջկայ վրայ, որը այս աշխարհում ոչ մի խնամատար չունի. Ամէն տեղ հալածում են նրան, ամէն մարդ խելագար է համարում նրան, եւ ոչ ոք չէ խղճում անբախտին...:

— Նա խելագար չէ, ընդմիջեց բժիշկը:

— Աղաչում եմ, խղճացէք նրա վրայ, ընդունեցէք ձեր պաշտպանութեան ներքոյ, նա չատ լաւ աղջիկ է:

— Ես առանց ձեր խնդրելու եւս այդ պիտի անեմ, պատասխանեց երիտասարդը եւ վերկացաւ:

Ես պատրաստում էի բռնել նրա ձեռքը, յայտնել իմ անչափ, անսահման ընորհակալութիւնը, բայց նա ուշադրութիւն չդարձրեց եւ չտապով հեռացաւ:

— o —

Բայց դուք այնքան բարի էք եւ ազնիւ, որ կը գթաք մի որբ, անտէր, անօգնական աղջկայ վրայ, որը այս աշխարհում ոչ մի խնամատար չունի. Ամէն տեղ հալածում են նրան, ամէն մարդ խելագար է համարում նրան, եւ ոչ ոք չէ խղճում անբախտին...:

— Նա խելագար չէ, ընդմիջեց բժիշկը:

— Աղաչում եմ, խղճացէք նրա վրայ, ընդունեցէք ձեր պաշտպանութեան ներքոյ, նա չատ լաւ աղջիկ է:

— Ես առանց ձեր խնդրելու եւս այդ պիտի անեմ, պատասխանեց երիտասարդը եւ վերկացաւ:

Ես պատրաստում էի բռնել նրա ձեռքը, յայտնել իմ անչափ, անսահման ընորհակալութիւնը, բայց նա ուշադրութիւն չդարձրեց եւ չտապով հեռացաւ:

— o —

— Զրկուած չէք լինի... յոյս ունեցէք, որ մի ժամանակ կը տեսնէք նրան... պատասխանեց երիտասարդը խորհրդաւոր ձայնով:

«Մի ժամանակ»... արդեօք երկա՞ր պիտի տեւէր այդ ժամանակը, մտածեցի ես:

— Միանգամ նրան թոյլ տուին մտնելու բանտը, ինձ մօտ, ասեցի ես:

— Գիտեմ, այդ ես խնդրեցի բանտապետից, որ թոյլ տան:

Նէնէն ինձ ասել էր, որ մի ակնոցաւոր երիտասարդ միջնորդեց նրա համար եւ թոյլտուութիւն ստացաւ բանտը մտնելու: Ո՞վ կը մտածէր, որ այդ բարեսիրտ երիտասարդը լինէր նա:

Նրա բարեսրտութիւնը մի այնպիսի համակրութիւն ազդեց իմ մէջ, մինչ ես վստահացայ ասել նրան.

— Ես գիտեմ, պարոն բժիշկապետ, որ յաւիտեան զրկուած եմ նրանից:

— Ո՛չ, պատասխանեց երիտասարդը, ես կը գտնեմ միջոց նրան ազատելու, ես կը գործեմ, ես կը հետեւեմ նրան, ես կը հասնեմ նրա ետեւից, ես կը գտնեմ նրան եւ կը ազատեմ նրան:

Ես ուզում էի ասել, որ նա կրկին դուրս պիտի նետուի նրանց ձեռքից... վազում է դէպի ինձ... արդէնում են...: Ահա նա խլեց զինուորներից մէկի հրացանը... մուխը բարձրացաւ... հրացանը դուռացաւ...: Բայց զրկեցին նրան... նա ընկաւ..... էլ չէ վեր կենում...:

«Դա այն ցնորուած աղջիկն է» լսելի եղաւ ամէն կողմից:

Իմ աչքերի առջեւ մթնեց, ես այլ եւս ոչինչ տեսնել չկարողացայ, միայն զգում էի հրացանների կոթերի հարուածը, որով քշում էին ինձ դէպի իմ դատապարտութեան օթեւանը...:

Դ.

ՆՐԱՆ ԳՐԵՑԻՆ ՄԵՌԱՆՆԵՐԻ ԹԻՒՈՒՄ

— o —

Աքսորականների խումբը, որոնց հետ ես ուղեւորուեցայ, բազկացած էր տասն եւ երեք հոգուց, նրանց մէջ էին եւ իմ ընկերները,

Մինչեւ առաջին իջեւանը հասնելը ես մինչ այն աստիճան խռովութեան մէջ էի, որ ամէնեւին չնկատեցի, թէ մեր ընկերներից մէկը պակաս էր, այն եւս մեր գլխաւոր — Քաւոր Պետրոսը:

Մենք հասանք իջեւանը, երբ դեռ նոր էր մտնում արեւը: Այդ մի արքունի չինուածք էր փոստալի կայարանի նման հողը պարզուում են նրան յաւիտենական խաղաղութիւն:

Աքսոր, ինչ սոսկալի միտք է բովանդակում իւր մէջ այդ բառը: Հազարաւոր մղոններ չափել չղթայակապ ոտներով, պատերազմել դառնաչունչ մրրիկների դէմ, որոնք հսկայ եղէւիններն խլում են արմատից, պատերազմել ցրտի հետ, որի սաստկութիւնից ահագին ժայռերը ճաքճքում են, պատառ պատառ են լինում,— մաշուել, ուժասպառ լինել հանքերում տաժանական աշխատութիւններով,— այդ բոլորը այնպիսի տանջանքներ են, որոնց մարդ, միայն զատապարտուած մարդը կարող է դիմանալ:

Բայց մի բան, որին չէ դիմանում նա, որի առջեւ փշրւում են նրա բոլոր զօրութիւնները — դա է սիրած աղջկայ արտասուքը...:

Ահա զարձեալ յայտնուեցաւ նա...: Մազերը խառնուած, լի կատաղի վրդովմունքով, որպէս մի խելագար հրեշտակ յայտնուեցաւ նա...: Ախ, որքան սարսափելի է նրա զայրացած դէմքը...:

Նա աշխատում է մօտենալ ինձ... զինուորները հեռացնում են... նա վախենում սուիններից...: Ահա բռնեցին նրան... նա կրկին դուրս պրծաւ նրանց ձեռքից... վազում է դէպի ինձ... արգելում են...: Ահա նա խլեց զինուորներից մէկի հրացանը... մուխը բարձրացաւ... հրացանը դուռացաւ...: Բայց զրկեցին նրան... նա ընկաւ..... էլ չէ վեր կենում...:

«Դա այն ցնորուած աղջիկն է» լսելի եղաւ ամէն կողմից:

Իմ աչքերի առջեւ մթնեց, ես այլ եւս ոչինչ տեսնել չկարողացայ, միայն զգում էի հրացանների կոթերի հարուածը, որով քշում էին ինձ դէպի իմ դատապարտութեան օթեւանը...:

Ե.

ՆՐԱՆ ԳՐԵՑԻՆ ՄԵՌԱՆՆԵՐԻ ԹԻՒՈՒՄ

— o —

Աքսորականների խումբը, որոնց հետ ես ուղեւորուեցայ, բազկացած էր տասն եւ երեք հոգուց, նրանց մէջ էին եւ իմ ընկերները,

Մինչեւ առաջին իջեւանը հասնելը ես մինչ այն աստիճան խռովութեան մէջ էի, որ ամէնեւին չնկատեցի, թէ մեր ընկերներից մէկը պակաս էր, այն եւս մեր գլխաւոր — Քաւոր Պետրոսը:

Մենք հասանք իջեւանը, երբ դեռ նոր էր մտնում արեւը: Այդ մի արքունի չինուածք էր փոստալի կայարանի մօտ, մարդկային բնակութիւնից հեռու, առանձնացած անապատի մէջ: Այնտեղից տունս եկաւ մի սուր աստիճանաւոր եւ ընդունեց մեզ: Մենք այժմ մարդ լինելուց զարձել էինք իրեր, նշանակուած նօմերներով: Նայեցին մեր նօմերներին, ստուգեցին թուերը, եւ ապա ածեցին մի նեղ նրկուղի մէջ:

Գիչերը մեզ բաժանեցին մի մի կլոր սեւ հաց եւ խմելու ջուր տուեցին: Ընկերներս սկսեցին ընթրիք անել, բայց ես ոչինչ ուտել չկարողացայ: Դա այն տխուր եւ ծանր գիչերներից մէկն էր, երբ ամէն յոյս կորած էր, երբ ամէն ինչ վերջացած էր եւ մեզ, ամէն մէկիս, յայտնի էր իւր թշուառ վիճակը:

Շուտով դատապարտեալներից ոմանք սկսեցին նիրհել, ոմանք տրամադրուեցան մերկ յատակի վրայ, փորձում էին քնել, ոմանք դեռ նստած, խորին ինքնամոռացութեան մէջ մտածում էին: Նկուղի մէջ տիրում էր գերեզմանական լռութիւն: Միայն ինձ դալին ճրագը ճրճրթալով մի առանձին չարագուշակ ձայն էր արձակում եւ իւր շուրջը տարածում էր ազօտ լուսաւորութիւն:

(Շար.)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ ԵՌԱՄՍԵԱՅ

Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ Երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 23 ՄԱՅԻՍ
JEUDI 23 Mai 1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2812

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԱՏՈԼՖ ՀԻԹԼԵՐԻ ՃԱՌԸ

Հիթլէր, ինչպէս գրեցինք երէկ, երեքշաբթի երեկոյեան, արտասանեց իր ճառը Ռայխսթակին մէջ, 600 երեսփոխաններու առջեւ, բայց ձայնը ուղղած, հեռասփիւռով, եւրոպական բոլոր ազգերուն։

Ամիսէ մը ի վեր կը սպասուէր այս ճառին, որ, ինչպէս կ'ըսուէր, տեսակ մը պատասխան պիտի ըլլար Սթրէզայի համաժողովին բանաձեւած սպառնալիքին եւ Ժընեւի արիսպագոսին արտասանած դատապարտութեան։

Ձայնասփիւռի գործիքներ դրուած էին մասնաւորաբար Պերլինի բոլոր հրապարակներուն վրայ, ինչպէս եւ թատրոններուն եւ սինէմաներուն մէջ, ուր խռնուած էր ժողովուրդը յատկապէս լսելու համար իր «առաջնորդ»ը։

Եւ խօսեցաւ Առաջնորդը։ Իր ճառը, որ կը բաղկանար 28 մեքենագրուած էջերէ, մեծ մասամբ քննադատութիւն մըն է՝ ուղղուած Յաղթականներուն։

— Անգլեւսաքսոն երկիրներու մէջ շա՜տ կը քննադատեն Գերմանիան, այն մեղադրանքով թէ մեր երկիրը լքած է ժողովրդավար սկզբունքները։ Բայց չէ՞ որ Գերմանիան ալ ունի իր Սահմանադրութիւնը, եւ գերման կառավարութիւնը ընտրուած է ժողովուրդին կողմէ։ Ի՞նչ կարեւորութիւն ունի, որ երեսփոխան մը ընտրուած է 10,000 քուէով թէ 20,000 քուէով կամ 30,000 քուէով։ Բայց գերման ժողովուրդը ընտրած է երեսփոխան մըն ալ 38 միլիոն քուէով, եւ այդ երեսփոխանը պատասխանատուութիւն ստանձնած է գերման ժողովուրդին առջեւ այնքան որքան խորհրդարան մը։ Ես, իբրեւ Առաջնորդ եւ վարչապետ Գերմանիոյ, լիազօրուած տալու որոշումներ,— որոնք անգամ մը եւս ծանրակշիռ կը դառնան պարզ այն պատճառով որ չեմ կրնար ուրիշ անձի մը հետ բաժնել պատասխանատուութիւնները,— այսօր կ'ուզեմ գերման ազգին ներկայացնել իմ գործունէութեանս ընդհանուր պատկերը։

Եւ Հիթլէր կը ներկայացնէ նացի շարժումը, սկզբնական գործունէութենէն մինչեւ իշխանութեան գլուխ գալը, եւ յետոյ՝ յարձակողական մը Վերսայլի դաշնագրին դէմ, որ մասնաւորաբար «հատուցումներու» տրամադրութիւններով «անդամալուծեց գերման ճարտարարուեստը, քայքայեց գիւղատնտեսութիւնը, կործանեց միջին դասակարգը, խափանեց առեւտուրը, պարտքի բերան տակ նետեց երկրին տնտեսութիւնը, եօթնուկէս միլիոն գործազուրկներ հասցուց»։ Այս տխուր հողին վրայ կը յայտնուի նացի շարժումը, որ «երկուքուկէս տարուան ընթացքին անհաւատալի գործեր կատարեց»։

— Նոր Գերմանիան կարելի չէ բաղդատել ուրիշ որ եւ է երկրի հետ, իր սկզբունքները այնքան նոր են որքան իր գործերը։ Ան լքեց քնարերգական (ՅԱՌԱՋ.— Հեռագրի ուրիշ թարգմանութեան մը մէջ կ'ըսուի «խռովարար») հայրենասիրութիւնը իբրեւ քաղաքական գործօն, ինչպէս պարտութեան մատնեց մարքսեան միջազգայնականութիւնը։ Արդի Գերմանիան կողմնակից է խաղաղութեան, եւ այս՝ առանց տկարութեան կամ վախկոտութեան պատճառի։ Ազգայնական – ընկերվարական պետութիւնը ցանկալի չի գտներ ուժի տակ եւ բռնի ձուլել ժողովուրդ մը ուրիշ ժողովուրդի մը մէջ, վասնզի այդ ձուլումը ի վերջոյ պիտի տկարացնէր յաղթականը։ Կը նշանակէ թէ ազգային ընկերվարութեան վարդապետութիւնը կը մերժէ ձուլման տեսակէտը, ուրեմն եւ գերմանացումի քաղքենի գաղափարը։ Մենք չենք ցանկար արգիլել ուրիշ ժողովուրդներու լեզուն եւ մշակոյթը՝ անոնց պարտադրելու համար մեր լեզուն եւ մշակոյթը։ Մենք չենք ուզեր գերմանացնել անոնք, որոնք գերմանական չեն։

Տարուած այս վարդապետութեամբ, մենք կը համարինք ամէն պատերազմ որ կը ձգտի օտար ժողովուրդ մը լուծի տակ պահել՝ ազդակ մը որ ներքնապէս կը տկարացնէ յաղթականը, ի վերջոյ զայն դարձնելով պարտեալ։ Ու չենք հաւատար նոյնպէս որ իր ազգայնութեան մէջ ամրացած ժողովուրդ մը կրնայ կորսնցնել իր ազգայնութիւնը։ Որ եւ է պետութիւն, պատերազմի պարագայի մը մէջ, կրնայ ստանալ միայն սահմանային աննշան յաջողութիւն մը որ երբեք կարելի չէ համեմատել իր զոհողութիւններուն հետ։ Արիւնը որ երեք հարիւր տարուան ընթացքին թափեցաւ Եւրոպայի մէջ, երբեք չի համապատասխաներ ստացուած արդիւնքին՝ ազգային տեսակէտով։ Ֆրանսան կը մնայ միշտ Ֆրանսա, Գերմանիան կը մնայ Գերմանիա, Իտալիան կը մնայ Իտալիա, Լեհաստան կը մնայ Լեհաստան։ Աշխարհակալական կամ [illegible]ական պատերազմները ազգութեանց վնասած են միայն մակերեսային ձեւով։ Եթէ ժողովուրդները իրենց այդ զոհողութեանց գէթ մէկ մասը կատարած ըլլային մարդկային իտէալներու համար, շատ աւելի մեծ պիտի ըլլար արդիւնքը։ Բնակչութեան աճման տեսակէտով եւս, ժողովրդագրական ճարտար քաղաքականութիւն մը աւելին կու տայ երկրին, քան աշխարհակալութիւն մը։ Ո՛չ, միայն խաղաղութիւն կը ցանկայ ազգային ընկերվարութեամբ տոգորուած Գերմանիան, եւ կը ցանկայ փիլիսոփայական խոր համոզումով մը, վասնզի ոչ մէկ պատերազմ կրնայ փարատել եւրոպական ներկայ տագնապը։ Գերմանիա մշակած է ծրագիրներ, որոնց իրագործումը կը կարօտի տասը կամ քսան տարիներու։ Մեր վարչաձեւին փիլիսոփայական իտէալներուն չենք կրնար հասնիլ յիսուն կամ հարիւր տարի առաջ։ Ահա թէ ինչո՛ւ խաղաղութիւն կ'ուզենք եւ ինքնամփոփում։ Եւ սակայն ցանկութիւնը չէ միայն ու միայն Գերմանիոյ առաջնորդին, գերման կառավարութիւնն ալ խաղաղութիւն կը ցանկայ, եւ ժողովուրդն ալ, որովհետեւ երբեք ժողովուրդները պատերազմ չեն ուզած։ Գերմանիա պէտք ունի խաղաղութեան եւ կը ցանկայ խաղաղութիւն։

Իսկ ն խաղաղութեան ապահովութիւն կ'ուզէ, բայց «ապահովութիւն» չե՞ն կազմեր իմ յայտարարութիւններս։ Ի՞նչ կ'արժէ դաշնագիր մը։ Աւելի դիւրին է յաճախ ստորագրութիւնը դնել դաշնագրի մը տակ՝ վերապահելով գործելու ազատութիւնը, քան ներկայանալ ամբողջ ժողովուրդին առջեւ իբրեւ բարեկամ խաղաղութեան։ Կրնայի տասը դաշնագիր ստորագրել։ Բայց այդ դաշնագիրներէն ոչ մէկը կրնար ունենալ կշիռն այն յայտարարութեան, զոր ըրի Ֆրանսայի, Սարի հանրաքուէէն վերջ։

Երբ, իբրեւ Առաջնորդը եւ լիազօրը գերման ժողովուրդին, կը յայտարարեմ համայն աշխարհի եւ իմ ամբողջ ժողովուրդիս առջեւ թէ այսուհետեւ հողային ոչ մէկ պահանջ ունինք Ֆրանսայէն, խաղաղութեան շատ աւելի մեծ օժանդակութիւն մըն է, քան հազար ստորագրութիւն հազար դաշնագիրներու տակ։ Բայց երբ կը բաւականանան միայն «արձանագրելով» այդ յայտարարութիւնը, մեզի կը մնայ միայն «արձանագրել» իրենց պատասխանը։ Սակայն եւ այնպէս հարկ կը տեսնեմ բողոքել այն սովորութեան դէմ, որով պաշտօնական յայտարարութիւններուն կու տան արժէք՝ միշտ իրենց պահանջներուն համաձայն։ Երբ գերման կառավարութիւնը կը յայտարարէ թէ խաղաղութիւն միայն կ'ուզէ, այդ յայտարարութիւնը ունի կամ այնքան արժէք որքան ստորագրութիւն մը դաշնագրի մը տակ, կամ ստորագրութիւնը աւելի կ'արժէ քան պաշտօնական յայտարարութիւն մը։

Այնուհետեւ Հիթլէր կը սկսի «բանավէճ» մը Վերսայլի դաշնագիրն ստորագրող յաղթական պետութեանց հետ։

— Զինաթափութիւն կը պարտադրեն Գերմանիոյ, բայց ինչո՛ւ չեն ուզեր զինաթափ ըլլալ իրենք եւս, մանաւանդ երբ դեռ իշխանութեան գլուխ չէր եկած ազգային – ընկերվարութիւնը։

Պետութիւնները ոչ միայն չեն զինաթափուած, այլ եւ կատարելագործած են իրենց սպառազինութիւնները։ Դեռ աւելին, անոնք սպառազինական արշաւ մը կը կատարէին՝ երբ Գերմանիա զինաթափ էր կատարելապէս։ Այդ շրջանին Գերմանիա ոչ իսկ կրաւորական պաշտպանութեան միջոցներ ունէր օդային յարձակման մը դէմ։

Այս զինարշաւը դաշնագրի բռնաբարում չէ՞ միթէ, այն ատեն ի՞նչ նշանակութիւն ունին դաշնագիրներու տակ դրուած ստորագրութիւնները։ Գերմանիան չէր, որ ձախողութեան մատնեց 200,000նոց բանակի մը ծրագիրը։ Պետութիւններն էին, որ չէին ուզեր զինաթափ ըլլալ, եւ Ֆրանսան էր որ 17 մարտ 1934ին խզեց բանակցութիւնները այդ ծրագրին մասին։ Եթէ ընդունուած ըլլար իմ ծրագիրս 200,000նոց բանակի մը մասին, այսօր նուազ մտահոգութիւն կը ստեղծուէր։

Երբ պետութիւնները կը մերժէին զինաթափ ըլլալ, Աստուծոյ եւ խղճիս առջեւ պարտաւոր զգացի ինքզինքս՝ վերահաստատել Գերմանիոյ իրաւունքներու հաւասարութիւնը, մանաւանդ երբ Ֆրանսա պարտադիր զինուորագրութեան տեւողութիւնը կը հասցնէր մինչեւ երկու տարի։ Գերմանիան չէր որ խզեց իր յանձնառութիւնները, այլ պետութիւնները որ մեզ մղեցին նոր կարգադրութիւններու։ Վասնզի պարտադիր զինուորական ծառայութիւնը ուրիշ բան չէ, բայց եթէ երկրին տալ իրաւունք մը որ ոչ ոքի կը սպառնայ, այլ միայն կ'երաշխաւորէ Գերմանիոյ ապահովութիւնը։

Մակտոնըլտ կը յայտարարէ թէ յաղթական պետութիւնները իրաւունք ունին ժամանակ մը սպասելու՝ զինաթափուելէ առաջ։ Սպառազինութիւնը խաղաղութեան վտա՞նգ մըն է թէ ոչ։ Եթէ վտանգ մըն է, բոլոր ազգերուն համար վտանգ մը կը կազմէ հաւասարապէս։ Եթէ վտանգ մը չէ, պէտք է այդպէս համարուի բոլոր ազգերուն համար ալ հաւասարապէս։ Կարելի չէ ընդունիլ որ խումբ մը պետութիւններ իրենց սպառազինութիւնը ներկայացնեն իբրեւ ձիթենիի ճիւղ մը, իսկ ուրիշ պետութեան մը սպառազինութիւնը՝ իբրեւ սատանային խարազանը։ Հրասայլը հրասայլ մըն է միշտ եւ ռումբը ռումբ մըն է ամէն երկրի մէջ։

Գերման ժողովուրդը տրամադիր չէ այլ եւս որ իրեն հետ վարուին շարունակաբար իբրեւ երկրորդական ազգի մը։

Հիթլէր այնուհետեւ կը յարձակի արդի դիւանագիտութեան վրայ, անուանելով ներկայ շրջանը իբրեւ «համաժողովներու շրջան»։

— Փոխանակ հրաւիրելու շահագրգռուած բոլոր պետութիւնները խորհրդակցելու, երկու կամ երեք կառավարութիւն ծրագիր մը կը մշակեն, կարելին ու անկարելին, ընդունելին եւ անընդունելին իրար կը խառնեն, որոշ մտադրութեամբ մը վիժեցնելու՝ ի վնաս այն պետութեան, զոր կը հրաւիրեն ետքէն։ Այդ պետութեան կը յանձնեն ծրագիրը, որ «անբաժանելի» է եւ զոր պէտք է ընդունիլ ամբողջութեանը մէջ կամ մերժել։ Ու պետութիւնը որ կը մերժէ ամբողջութիւնը, կը մեղադրուի ձախողման մէջ։ Գործելու այս եղանակը, որ գործադրուեցաւ նաեւ Վերսայլի մէջ, կը յիշեցնէ փիլմի ընկերութեանց առեւտուրը,— անյաջող եւ յաջող ժապաւէնները միասին ծախելու սովորութիւնը։

Գերմանիոյ տեսակէտը այս է.— Պիտի չմասնակցինք որ եւ է խորհրդաժողովի, որուն մշակած ծրագիրներուն քննութեան հրաւիրուած չենք առաջուընէ, ամէնուն հետ։ Երբեք չենք ուզեր ըլլալ այն կոչնականը, որ առաջինը պիտի ճաշակէ երկու կամ երեք պետութեան պատրաստած կերակուրը։

Հիթլէր կը քննադատէ նաեւ «անբաժանելի խաղաղութեան» տեսակէտը։

— Գերմանիա պաշտօնապէս հաւաստիք տուաւ Ֆրանսայի՝ իր սահմաններուն անբռնաբարելիութեան մասին, Սարի հանրաքուէէն վերջ։ Լեհաստանի հետ եւս, հակառակ անցեալի թշնամութեանց, կնքեց ոչ – յարձակման դաշնագիր մը, զոր պիտի յարգէ կուրաբար՝ մաղթելով որ այդ դաշնագիրը խորացնէ երկու երկիրներու բարեկամական յարաբերութիւնները։

Մենք յայտարարեցինք թէ վերջնապէս կը հրաժարինք Ալզաս – Լօրէնէն, որուն համար երկու մեծ պատերազմներ բրած ենք, մենք յայտարարեցինք այդ՝ խնայելու համար նոր արիւնհեղութիւն մը գերման ժողովուրդին համար։ Մենք կ'ուզենք մեր կողմէ կատարել ամէն բան որ կարելի է, որպէսզի Ֆրանսայի հետ հիմնենք ճշմարիտ բարեկամութիւն մը եւ իրական խաղաղութիւն մը։

18-45 զինուոր պիտի ըլլան Գերմանիոյ մէջ

Մայիս 21ին Գերմանիոյ նախարարական խորհուրդը վաւերացուց պարտադիր զինուորութեան օրէնքը, որուն անհամբերութեամբ կը սպասուէր մարտ 16էն ի վեր։

Նոյն օրէնքով, Հիթլէր կը հռչակուի բացարձակ վարիչը երկրին զինուորական ուժերուն եւ մէկ տարի զինուորութիւն կը հաստատուի 18—45 տարեկան Գերմանացիներու համար։ Ասկէ զատ, ամէն Գերմանացի այր եւ կին պարտաւոր է այսպէս կամ այնպէս ծառայել պատերազմի ատեն։ Զինուորական ծառայութիւնը կը բաժնուի երեք դասի,— բանակ, նաւատորմ եւ օդանաւային ուժ։ Օրէնքին յառաջաբանը կ'ըսէ թէ զինուորութիւնը պատուական ծառայութիւն մըն է որ կ'ըլլայ գերման ազգին։ Օրէնքը կը բաղկանայ հինգ մասերէ։ Զինուորութեան տարիքը նշանակելով 18—45, օրէնքը կ'ըսէ թէ պատերազմի ժամանակ նախարարը կրնայ երկարել այդ շրջանը։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԻՆԳ ՏԱՐԻ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹԵԱՆ *դատապարտուեցաւ Զօր. Տիմիթրէսքու, ռումինական զօրքի նախկին հրամանատարը, որ դրամական գեղծումներ կատարած էր։*

224.000 ԾՆՈՒՆԴՆԵՐ *աւելի եղած են Գերմանիոյ մէջ, 1934ին, բաղդատելով 1933ի հետ։ Սակայն Հիթլէր գոհ չէ 18 առ հազարի այս համեմատութենէն եւ կ'ուզէ որ գոնէ 21 առ հազարի բարձրանայ, պահպանելու համար ցեղային ուժը։*

ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՌ ԼԻՐԻ *(83 միլիոն տոլար) ներքին փոխառութիւն մը պիտի հանուի Իտալիոյ մէջ, ելմտացոյցին բացը եւ Հապէշիստանի ճակատին զինուորական ծախքերը հոգալու համար։*

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԻՐԱՒՈՒՆՔԷ ԶՐԿՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐԸ

(ԶԵԿՈՅՑ)

Հայ Գաղթ. Միացեալ Յանձնաժողովը, որ իր 16րդ նիստը գումարած էր ապրիլ 26ին, մայիս 3ին համարատուութեան ընդհ. ժողով մը ունեցաւ, որուն ներկայ գտնուեցան զինքը կազմող ազգային մարմիններուն եւ կազմակերպութեանց վարչութիւնները, ինչպէս եւ մամուլի ներկայացուցիչները։

Միացեալ Յանձնաժողովը իր 17րդ նիստը ունեցաւ մայիս 17ին Նուպարեան Մատենադարանին մէջ եւ զբաղեցաւ ցանկովը այն հայ աշխատաւորներուն որոնց աշխատանքի իրաւունքը իրենցմէ ետ կ'առնուի, ինքնութեան քարտերուն վերանորոգման առթիւ։ Ամիսէ մը ի վեր, Հայ Գաղթ. Կեդր. Յանձնաժողովին եւ մասամբ ալ Ավընիւ Քլէպէրի օֆիսին մէջ կ'արձանագրուին այդ դասակարգի հայ աշխատաւորներ եւ մինչեւ մայիս 16 անոնց թիւը կը հասնէր 94ի։ Այդ մերժուածները կը բաժնուին հետեւեալ կերպով.—

1.— Անոնք որ իրենց քարտերուն մէջ օտար հպատակ նշանակուած են,— 21 հոգի (ասոնց 15ը Թուրք, 4ը սուրիացի եւ 2ը պարսիկ)։ 2.— Ամուրիներ՝ 37 հոգի։ 3.— Տանտէր՝ 6 հոգի։ 4.— Կամ այրը, կամ կինը աշխատաւոր՝ 5 հոգի։ 5.— Երկու երեք տարիէ ի վեր չաշխատող եւ գործազրկութեան նպաստով ապրող՝ 4 հոգի։ 6.— Անցագիր չունեցող՝ 3 հոգի։ 7.— Երեք տարիէ ի վեր չաշխատող եւ զաւակներն ալ գործի՝ 1 հոգի։ 8.— Պահանջուած պայմանները լրացնող եւ սակայն մերժուած, հաւանօրէն սխալ տեղեկութեանց հիման վրայ՝ 17 հոգի։

Բացի 1 եւ 8 կէտերուն մէջ արձանագրուածներէն, ամէնքն ալ կամ ամուրի են, կամ անզաւակ այրի, եւ կամ տուն տեղ եղած եւ իրենց հաշուոյն ապրող զաւակներու տէր։

Ժողովը որոշեց շարունակել արձանագրութիւնը եւ նորէն խնդրել բոլոր այն հայ աշխատաւորներէն, որոնց աշխատելու իրաւունքը ետ կ'առնուի, երթալ արձանագրուիլ կամ 15 րիւ Ժան Կուժօն, կամ 71 Ավընիւ Քլէպէր, որպէսզի կարելի ըլլայ լիակատար պատկեր մը ունենալ ստեղծուած նոր կացութեան։ Մինչ այդ, ժողովը նոր դիմումներ պիտի կատարէ պատկան իշխանութեանց մօտ, որպէսզի յիշեալ դասակարգի աշխատաւորներուն համար կարելի եղած բոլոր նպաստաւոր կարգադրութիւնները ձեռք բերէ։

Ժողովը որոշեց գրել Մարսիլիոյ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան եւ Հայ գործաւորներու նպաստամատոյց յանձնախումբին, խնդրելով Մարսիլիոյ հայ գործաւորներուն թիւին յաւելման մասին նոր թուանշաններ եւ փաստեր, կեդրոնական իշխանութեանց մօտ նոր դիմումներու համար։ Այդպիսի դիմում մըն ալ եղած է Միացեալ Յանձնաժողովին կողմէ Լիոնի Ազգ. Միութեան, ինչպէս եւ Վիէնի մէջ կազմուած ազգային նոր մարմինին։

Փարիզի օդային պաշտպանութիւնը

Մայրաքաղաքի ոստիկանական վերատեսչութեան մօտ խորհրդակցութիւն մը կատարուեցաւ երեքշաբթի առաւօտ, քննելու համար Փարիզի օդային պաշտպանութեան համար կատարուած փորձերուն արդիւնքը։

Այս առթիւ հրատարակուած զեկոյցէն կը տեղեկանանք, որ ահազանգի կարգ մը սուլիչներ հարկ տեսնուած ուժգնութեամբ չեն լսուած փողոցներուն մէջ։ Այս պատճառով որոշուեցաւ ահազանգի սուլիչներուն թիւը աւելցնել, ինչպէս եւ սաստկացնել անոնց ձայնը, փողոցի աղմուկէն զանազանելու համար՝ տարբեր եղանակ մը յարմարցնելով միաժամանակ։

Բժշկական օգնութեան կայաններու գործունէութիւնը գոհացուցիչ նկատուեցաւ, այսուհանդերձ պիտի կազմակերպուին նոր կայաններ եւս։

Լոյսի զգուշութիւններուն մասին ձեռք առնուած միջոցները բաւարար էին, ինչպէս կը հաստատեն օդանաւերով կատարուած քննութիւնները։

Որոշուեցաւ պատի ազդ մը խմբագրել եւ փակցնել Սէնի նահանգին բոլոր քաղաքներուն եւ Փարիզի պատերուն։ Այդ ազդին մէջ ցոյց պիտի տրուին այն զգուշութիւնները, որոնց պէտք է հետեւիլ օդային յարձակման մը պահուն։ Ասկէ զատ բոլոր տուներու բակին մէջ, պատի վրայ պիտի փակցուի պաշտօնական ազդ մը, ուր ցոյց պիտի տրուին մօտակայ ապաստանները եւ բժշկական կայանները, ինչպէս եւ թունաւոր կազերու դէմ ինքնապաշտպանութեան եղանակները։

Մայրաքաղաքին բազմաթիւ թաղերուն մէջ զետեղուած են մասնաւոր գործիքներ, որոնք պիտի մարեն լոյսերը՝ երբ ահազանգ տրուի։ Նման գործիքներ պիտի զետեղուին նաեւ արուարձաններու մէջ։

Արձանագրուած են տուներու ապաստանները։ Մեթրոյի ընկերութիւնը ծրագրած է չինել հասարակաց ապաստան մը փորձի համար։

Յետոյ նկատի առնուեցաւ աղքատներուն կազի դիմակ հայթայթելու անհրաժեշտութիւնը։ Գործարանատէրերը կը խոստանան աւելի աժան ծախել դիմակները, եթէ ապսպրանքները շատ ըլլան։

Ըմբոստութիւն Իրաքի մէջ

Պաղտատէն կը հեռագրեն թէ Սուք – էշ – Շույուխի շրջանի ցեղախումբերը ապստամբելով տեղական իշխանութեան դէմ, պաշարած են ոստիկանական ուժերը։ Նասրիէի մօտ, ըմբոստները կարած են հաղորդակցութեան ամէն միջոց, սակայն այս ճակատին վրայ կառավարական ուժերն ու հաւատարիմ ցեղախումբերը յաջողած են ի վերջոյ տէր դառնալ կացութեան։ Նասրիէի ըմբոստները, կառավարական ուժերու յաղթանակին վրայ, անձնատուր եղան եւ իրենք իրենց միջոցներով վերահաստատեցին հաղորդակցութիւնը։

Ազգային Վիճակահանութեան պարգեւները

Երեքշաբթի օր տեղի ունեցաւ ազգ. պարգեւախաղի 6րդ շարքին վիճակահանութիւնը։ 2,500,000 *Ֆրանքի մեծ պարգեւը շահեցաւ* 923,911 *թիւը։*

Հետեւեալ հինգ թիւերէն իւրաքանչիւրը շահեցաւ մէկ միլիոն ֆրանք.—
136.561, 674.774, 087.674, 715.394, 996.385:

Հետեւեալ հինգ թիւերէն իւրաքանչիւրը շահեցաւ 500,000 ֆր.— **209,385 557.702, 325.273, 880.259, 521.494:**

5.516 *վերջացող թիւերը շահեցան* **100.000** *ֆրանք։*

3.788 *վերջացող թիւերը շահեցան* **50.000** *ֆրանք։*

9.169 *եւ* 0.560 *վերջացող թիւերը շահեցան* **25.000** *ֆրանք։*

639 *վերջացող թիւերը շահեցան* **10.000** *ֆրանք։*

14 *վերջացող թիւերը շահեցան* **1000** *ֆրանք։*

9 *վերջացող թիւերը շահեցան* **100** *ֆրանք։*

ՍԷՆԻ ԱՓԵՐԷՆ ՍՕՆԻ ԵՒ ՌՕՆԻ ԱՓԵՐԸ

7.- *Մուայլ ճակատ մը.- Լիօն*

Բ.

Լիոնի շրջանին հայ գաղութը կը բաղկանայ 8000 հոգիէ: Հին գաղութէն հազիւ 50—60 անձեր: 1923—24ի շրջանին է որ հայ գաղթականութիւնը հոծ զանգուածներով կը հաստատուի Լիոն: Մօտաւորապէս 275 խանութպաններ, մեծ մասով դերձակ, կօշկակար, ասիլիչ, նպարավաճառ, ճաշարանատէր եւ սրճարանատէր:

Բանուորները ընդհանրապէս կը գործեն մետաքսի գործարաններու մէջ: Կան նաեւ դպմաճի եւ մետաղագործ – ծուխեան մէջ աշխատողներ: Այրեւ – բուն օրավարձն է 24—30 ֆրանք, իսկ կիներունը 15—18:

Երկու բժիշկներ՝ Տոքթ. Կարապետ Սէպէթճեան եւ Տոքթ. Կարապետ Թոնամեան:

Գաղութը կը կազմեն Մարբերզցիներ, Պօլուցիներ, Մալաթիացիներ, Արաբկիրցիներ, Կարնեցիներ, Երզնկացիներ, Բարբերզցիներ, Մշեցիներ, Վանեցիներ, Սէօյէօզցիներ, Նաբլըխանցիներ, Նոր-Գեղցիներ, Իսմիրցիներ, Պարտիզակցիներ, Թօքատցիներ, Սեբաստացիներ, Հաճընցիներ, Ամասիացիներ եւ Պոլսեցիներ, ինչպէս նաեւ քիչ մը ամէն կողմէ Հայաստանցիներ եւ Փոքր – Ասիացիներ:

Կայ ազգ. վարչութիւն մը որուն եկեղեցին մէջ կը քահանայագործէ Վարդան ւեագ. քհյ. Ծամկոչեան: Նաբլըխանցի Մորէն քհյ. մրն ալ ինք իր հաշուոյն հիմնած է մատուռ – խանութ մը: Կ'ըսեն թէ գործը գէշ չէ, գոած ըլլալով բաւական բարեպաշտ յաճախորդներ:

Կան անշուշտ եւ անպայման կաթոլիկներ եւ բողոքականներ եւ մանաւանդ «բուէճի»ներ:

Երկու դպրոցներ: Մէկը Արաբկիրցիներուն, միւսը ... Բարեգործական:

Իրրեւ չէնք՝ եկեղեցին եւ Դաշնակցութեան ակումբ – գրադարանը:

Կուսակցութիւննե՞ր ... ամէն գոյն, բոլշեւիկեան, ժողովրդական:

Միութիւններ,— Հ. Մ. Ը. Մ., Զ. Ո. Մ., Ֆր. Կ. Խաչ, Համազգային, Ազգասիրական, Բարեգործական:

Հայրենակցականներ,— Համախարհրդեցական, Մալաթիա, Արաբկիր իր շրջաններով, Բարձր – Հայք, Սէօյէօզ, Տարօն – Տուրուբերան, Պօլու, Նաբլըխան:

Երկու ազգասէր,— «Եփրատ» եւ «Ազատ»: Ուշագրաւ է որ մեր ազգանունները կամ յետոյ անուն ունին եւ կամ գեամ: Միոյն մէջ կը սահի հայ հեղինակը, միւսին մէջ ալ կը խեղդուի:

Լիոն ունեցած է քանի մը թերթեր, աւուրեայ կամ վարդի կեանքով, «Շարժուն» գրական – գեղարուեստական ամսաթերթ, հրատարակութիւն «Եփրատ» տպարանի: «Կայծեր» համայնավարական շաբաթաթերթ: Նորէն «Շարժուն», այս անգամ աւելորդ – կան – անտեսական կեանքեայ հանդէս: Երկու «Շարժուն» հաւասար եղած են անշարժութեան, իսկ Լիոնի հովը մարեց «Կայծեր»ը: Լիոնի մարախուղին մէջ գրական ծաղիկ չի կրնար աճիլ:

Լիոնի մէջ առայժմ գոյութիւն չունի ձայրայեղ թշուառութիւն: Ան – գործները կը ստանան կրճատուած նպաստ մը:

Կան ինքնաշարժի վարիչներ որոնք մեծ մասով Պոլսեցի երիտասարդներ են:

Տարածուած է խաղամոլութիւնը, թրքախօսութիւնը (հայերէն գիտցողներ որոնք թուրքերէն կը խօսին), անտարբերութիւնը (նշանաւոր եւ ապաքինակարգ), նոյն իսկ այլասերում – մը:

Ցաւով պէտք է խոստովանիլ որ Լիոնի հայ գաղութը ամէնէն աւելի աչքի կը զարնէ իր բացառական դիծերով: Իւրաքանչիւր Լիոնէն վերադարձող, կը յիշեմ, կ'ըսէր Փարիզի մէջ. — Գէշ գաղութը:

Մեծապէս զգալի է՛ ջերմութեան պակասը դէպի հայ մշակոյթը եւ արմենական հոգին:

Անշուշտ կան Արմէններ: Այս բանով ըսել կ'ուզենք արի արիական – ներ, ջահակիր ապագայնականներ, ցեղային հանճարով խանդավառներ, ցմահ երիտասարդներ, արտաքին ոյժով, ներքին գեղեցկութեամբ զրահաւորուած ասպետներ, այսինքն Արմէնցիներ:

Լիոնի Արմէնները թիւ մը կազմելէ շատ հեռու են:

×

Լիոն է յոբելեար Երուանդ Տէր Անդրէասեան, իրեններով: Կ'այցելեմ մեր ծերունազարդ աշխարհական վանականին: Ան սա միջոցիս իր կենակիցը զրաւուցած է աշխարհին եւ ամբողջովին յանձնառուած թարգմանական գործով մը՝ Ֆրանց Վէրֆէլի «Մուսա Լերան Քառասուն օրերը»:

Լայնաշունչ խանդավառութիւնով կը խօսի այս անմահական գործին շուրջ եւ կը կարդայ, քանի մը պէս, գլուխ մը իր թարգմանութենէն:

Վստահաբար մեր թարգմանական գրականութիւնը նոր «թագուհի» մը պիտի ունենայ մօտերս:

Տէր Անդրէասեան կը վաստաբանէ արմենական բարբառը, օրինակներով ցոյց կուտայ թէ ինչ հրաշալի գործիք մըն է մեր լեզուն՝ իւրացնելու համար որ եւ է օտար գլուխ – գործոց: Կը պանծացնէ մեր լեզուին ճկունութիւնը, հարստութիւնը, բազմակողմանի հանճարը:

Շատ քիչերու քով եմ տեսած մեր «մեծասքանչ»ին հանդէպ այսքան անսպառ եւ երիտասարդական խանդաւառութիւն:

Տէր Անդրէասեան իր կրօնքն է ըրած արմենական լեզուն:

Եւ այդ կրօնքին մեծ ատաուածա – բանն է ինք:

×

Արուեստագէտներու փոքրիկ բոյլ մը կը հնչէ Լիոնի մէջ:

Աւետիս Մելքոնեան, Լիոնի երաժշտանոցէն, համակրելի, տաղանդաւոր ու խանդավառ երիտասարդ մըն է: Երաժշտական ամէն ճեռնարկ իրեն կը պարտի գաղութը: Ունեցած է երգչախումբ, ներկայիս ցրուած:

Մելքոնեան ինքն ալ Օֆերայի է վերածած Ց. Թումանեանի «Անուշ» քերթողական գործը, ինքնատիպ արուեստով եւ արմենաչունչ եղանակներով:

Մտադիր է բեմադրել, յաջորդ ձմրան շրջանին:

Լաւագոյն պիտի բլլայ իր նման խոստումներով ապրող խառնուածքի մը համար, դուրս բերել իր թեւերը Լիոնի ներքին ու արտաքին մահուդներէն:

Կան երկու երգիչներ, Օր. Ծովի – նար Տէր Պետրոսեան եւ Վահրամ Զանտրեան, որոնք կը համաբուին Մելքոնեանի աշակերտները: Օր. Ծովինար ունի հայկական երանգ եւ դպայնութիւն: Վահրամ Զանտրեան կ'երգէ սլացիկ եւ նրբերնի ջերմութիւնով:

Երիտասարդ նկարիչ մըն է Զարեհ Մոսկոֆեանը: Դժբախտաբար չկրցայ տեսնել իր գործերը, իր բացակայութիւններուն պատճառով:

Կան նաեւ թատերական երկու խմբակցութիւն, պատահարար գործող: Ղազարեան ամոլը, «օվէրէթ – արա – մաթիկ» խազացանկով ու Նշանեան ամոլը: Երկուքն ալ կը գործեն սիրողներու հետ:

Կ'այցելենք գերասան Ղազարեանին որ կը զբաղանուի Կրանժ Պրլանչի հիւանդանոցին մէջ:

Տարածութեան մը վրայ, իրարմէ հեռու, մաքրամաքուր եւ յուսաւոր տաղաւարներ, բոլորն ալ սպիտակ, օժտուած գիտութեան վերջին բարիքներով: Տաղաւարները կը նմանին մէկմէկ հսկայ հրեշտակներու, որոնք իրենց թեւերուն մէջ պատսպարած են հիւանդները: Ամբողջ քաղաք մըն է հիւանդանոցը, գետնուղիներով, ինչպէս նաեւ գրացի համալսարան – ներով:

Կը բարձրանանք Ղազարեանին մօտ: Մեր համակրելի ու չէնչող արուեստագէտը կը գտնենք իր պահապան կնոջը հետ: Ապաքինման մէջ է եւ արամադրութիւնը գոած: Խօսքեր հինէն ու նորէն: Խօսքեր ապրուստի մասին եւ տաղանդաւոր կատակերգուն համեղօրէն կը պատմէ կինոնեու կեանքին մանրամասն մը.

— Մի կինոս, մի օր աղօթում է Աստուծուն եւ ասում. «Երկնաւոր, Հայր, դէտց մեր հանապազօր, տուր մեզ այսօր», դու որ էնքան բարի ես, խնդրում եմ քեզանից որ այսօր էլ հաց տաս մեզ...»: Մի ուրիշ կինոս էս աղօթքը լսելով ասում է. «Տօ, աւանակ. դինի խնդրիր Աստուծուց: Հացը Աստուած արդէն կը տայ, պարապաւոր է տալ: Գինին է որ պէտք է խնդրել նրանից»:

Մաղթենք որ այս սրամիտ լաւատեսութիւնը մնայ ճշմարիտ:

Կ'այցելենք նաեւ Վիլէօրպան: «Կրացիէյ»ներու խումբ մըն է, որ կը թեւաձգէ մինչեւ տասնըութ չարկ:

Արդիական արուեստով թատրոնը – տարան, թատրոն, աւազաններ, փոդոցներ եւ խանութներ:

Կառը մը Միացեալ Նահանգ է Լիոնի մէջ,, այս Villeubbanne:ը

Վերելակները կը բանին իր մէջ:

Կ'ըսեն թէ այս կրացիէյները ունին խիստ անգաղտնապահ պատեր: Սենեակի մը մէջ չլսուի մը բաւական է որ քովի սենեակէն ամբողջովին լսուի ամէն բան:

Այդ պատճառով այր ու կիներ կը խուսափին իրարու հետ վէճ ու կռիւ ունենալէ:

Մխիթարեան կը խոստանայ նաեւ սիրային երգեցիկ տեսարաններէ:

Բարի՞ք թէ չարիք.— Այս իսկ է հարցը:

Հարկ է ըսել որ նոր ճարտարապետութեամբ չենուած բոլոր չէնքերը նոյն թուլութեան պատերը ունին՝ գիտական բառով լաւ հաղորդիչ ձայն պատեր:

Տէր Անդրէասեան կը վաստաբանէ արմենական բարբառը, օրինակներով ցոյց կուտայ թէ ինչ հրաշալի գործիք մըն է մեր լեզուն՝ իւրացնելու համար որ եւ է օտար գլուխ – գործոց: Կը պանծացնէ մեր լեզուին ճկունութիւնը, հարստութիւնը, բազմակողմանի հանճարը:

Շատ քիչերու քով եմ տեսած մեր «մեծասքանչ»ին հանդէպ այսքան անսպառ եւ երիտասարդական խանդաւառութիւն:

Տէր Անդրէասեան իր կրօնքն է ըրած արմենական լեզուն:

Եւ այդ կրօնքին մեծ ատաուածա – բանն է ինք:

×

Արուեստագէտներու փոքրիկ բոյլ մը կը հնչէ Լիոնի մէջ:

Աւետիս Մելքոնեան, Լիոնի երաժշտանոցէն, համակրելի, տաղանդաւոր ու խանդավառ երիտասարդ մըն է: Երաժշտական ամէն ճեռնարկ իրեն կը պարտի գաղութը: Ունեցած է երգչախումբ, ներկայիս ցրուած:

Մելքոնեան ինքն ալ Օֆերայի է վերածած Ց. Թումանեանի «Անուշ» քերթողական գործը, ինքնատիպ արուեստով եւ արմենաչունչ եղանակներով:

Մտադիր է բեմադրել, յաջորդ ձմրան շրջանին:

Լաւագոյն պիտի բլլայ իր նման խոստումներով ապրող խառնուածքի մը համար, դուրս բերել իր թեւերը Լիոնի ներքին ու արտաքին մահուդներէն:

Կան երկու երգիչներ, Օր. Ծովի – նար Տէր Պետրոսեան եւ Վահրամ Զանտրեան, որոնք կը համաբուին Մելքոնեանի աշակերտները: Օր. Ծովինար ունի հայկական երանգ եւ դպայնութիւն: Վահրամ Զանտրեան կ'երգէ սլացիկ եւ նրբերնի ջերմութիւնով:

Երիտասարդ նկարիչ մըն է Զարեհ Մոսկոֆեանը: Դժբախտաբար չկրցայ տեսնել իր գործերը, իր բացակայութիւններուն պատճառով:

Կան նաեւ թատերական երկու խմբակցութիւն, պատահարար գործող: Ղազարեան ամոլը, «օվէրէթ – արա – մաթիկ» խազացանկով ու Նշանեան ամոլը: Երկուքն ալ կը գործեն սիրողներու հետ:

Կ'այցելենք գերասան Ղազարեանին որ կը զբաղանուի Կրանժ Պրլանչի հիւանդանոցին մէջ:

Տարածութեան մը վրայ, իրարմէ հեռու, մաքրամաքուր եւ յուսաւոր տաղաւարներ, բոլորն ալ սպիտակ, օժտուած գիտութեան վերջին բարիքներով: Տաղաւարները կը նմանին մէկմէկ հսկայ հրեշտակներու, որոնք իրենց թեւերուն մէջ պատսպարած են հիւանդները: Ամբողջ քաղաք մըն է հիւանդանոցը, գետնուղիներով, ինչպէս նաեւ գրացի համալսարան – ներով:

Կը բարձրանանք Ղազարեանին մօտ: Մեր համակրելի ու չէնչող արուեստագէտը կը գտնենք իր պահապան կնոջը հետ: Ապաքինման մէջ է եւ արամադրութիւնը գոած: Խօսքեր հինէն ու նորէն: Խօսքեր ապրուստի մասին եւ տաղանդաւոր կատակերգուն համեղօրէն կը պատմէ կինոնեու կեանքին մանրամասն մը.

— Մի կինոս, մի օր աղօթում է Աստուծուն եւ ասում. «Երկնաւոր, Հայր, դէտց մեր հանապազօր, տուր մեզ այսօր», դու որ էնքան բարի ես, խնդրում եմ քեզանից որ այսօր էլ հաց տաս մեզ...»: Մի ուրիշ կինոս էս աղօթքը լսելով ասում է. «Տօ, աւանակ. դինի խնդրիր Աստուծուց: Հացը Աստուած արդէն կը տայ, պարապաւոր է տալ: Գինին է որ պէտք է խնդրել նրանից»:

Մաղթենք որ այս սրամիտ լաւատեսութիւնը մնայ ճշմարիտ:

Կ'այցելենք նաեւ Վիլէօրպան: «Կրացիէյ»ներու խումբ մըն է, որ կը թեւաձգէ մինչեւ տասնըութ չարկ:

Արդիական արուեստով թատրոնը – տարան, թատրոն, աւազաններ, փոդոցներ եւ խանութներ:

Կառը մը Միացեալ Նահանգ է Լիոնի մէջ,, այս Villeubbanne:ը

Վերելակները կը բանին իր մէջ:

Կ'ըսեն թէ այս կրացիէյները ունին խիստ անգաղտնապահ պատեր: Սենեակի մը մէջ չլսուի մը բաւական է որ քովի սենեակէն ամբողջովին լսուի ամէն բան:

Այդ պատճառով այր ու կիներ կը խուսափին իրարու հետ վէճ ու կռիւ ունենալէ:

Մխիթարեան կը խոստանայ նաեւ սիրային երգեցիկ տեսարաններէ:

Բարի՞ք թէ չարիք.— Այս իսկ է հարցը:

Հարկ է ըսել որ նոր ճարտարապետութեամբ չենուած բոլոր չէնքերը նոյն թուլութեան պատերը ունին՝ գիտական բառով լաւ հաղորդիչ ձայն պատեր:

Բամբասող եւ բարեկամուհիի միս ուտող կիներուն տեղը չէ նոր չէնքը:

Հայաստանի մէջ ալ նոյնն է եղեր պարագան.— Նոր չենուած բոլոր տուները անգաղտնապահ: Ու ճիշդ այդ պատճառով շատեր կը նախընտրեն այնտեղ, նոսիլ յարմարութենէ զուրկ հին ու մին երգիքի մը տակ քան տեղատորուիլ արդիական յարկաբաժիններու հանդստաւէտութեան մէջ:

Քանդի կարող է պատահիլ որ կէս-փէսւի անդամ մը ներկայ ըլլալով ման մէջ, լսէ սենեակներու մէջ յայտնուող «սօցիալական», քաղաքական, «հասարակական» կարծիքները եւ ինքն ալ իր կարծիքը յայտնէ ... Միսիերիոյ մասին:

×

Հասարակաց պարտէզը:

Կարմրատակ ճամբաներ: Լճակ ու մէջը կղզեակ:

Կղզեակին մէջ հոդային երկրորդ յարկի մը վրայ հսկայ արձանախումբ մը.— Զորս հսկաներ կը կրեն ահագին գաղաղ մը, իրենց գլուխներուն վրայ: Դաղաղակիրներուն գլուխները մխրճուած են գաղաղին մէջ: Լայնատարած մահճածածկոցներ տեղ տեղ վար են ինկած:

Ընդհ. պատերազմի գաղաղն է:

Կղզիին առաջին յարկի պատերուն վրայ տեսարաններ պատերազմէն, նաեւ անուններ (ահագին եւ ահաւոր մասեան) պատերազմի մէջ զոհուած Լիոնցիներուն:

Նոր պատերազմի մը կղզմնակից – ները թող կարդան այս մարմարիոնէ մատեանին էջերը:

Հեզկէն գեղուհի մը, Լիոնի վերադարձին, Քօրֆուի մէջ, ինծի ներ – կայացուցած էր Լիոնի «քառթ – փօսթալ»ները: Անոնց մէջ լճակին պատկերը իր կարապներով գիս համայած էր: Փնտռեցի այդ կարապները ու չգտայ:

Պատերազմէն ի վեր բան մը պակսած է աշխարհի վրայ: Պակասը մէ-այն կարապները չեն ...

Ու վերջապէս կ'այցելենք Սօնի ափին փռի բարձրացող բլուրը, Ֆուրվիէր թաղը որ Հռոմէական քաղաքն է, Forum Vetus = հին կրկէս:

Ֆուրվիէրի հիմակ կրօնական ոստան մըն է եւ միջին դարէն ի վեր համբաւաւոր ուխտատեղի:

Ֆուրվիէրի ստորոտը կը գտնուի Ս. Յովհաննէս (Սէն – Ժան) եկեղեցին, գործ ԺԲ. – ԺԴ. դարերու: Պատկերներ Յիսուսի Քրիստոսի եւ ամէնասյն սրբոց: Հեթանոս ատաուածները զեղեցիկ էին ու ատողջ: Քրիստոն – եայ ատաուածորդին ու սուրբերը հիւանդ են իրենց դէմքով ու արտայայտութեամբ, իրենց ներքինով ու էութեամբ: Եւ սակայն մեռան ատողջ ու զեղեցիկ ատաուածները եւ կ'ապրին վատառողջ սուրբերը, իրենց պահպանողական միքրոպով:

Այս երեւութական իրականութենէն դուրս ճշմարիտ չէ՞ կարծել որ կեն – դանիներուն ողջութիւնը անուանական է եւ հեթանոսութիւնը, հատաւոր զեղեցկապաշտութեան, կ'ապրի բոլոր ապեր – արուեստագէտ հոգիներուն մէջ:

Կը բարձրանանք ատամնաբոյր կառախումբով (ֆիւնիքիւլէր):

Հրապարակ մը: Ատիճաններ ու տաճարը: Կը մտնենք: Օ՛, պերճար – ուեստ չքեղութիւն: Ամենուրեք խոյակ, քանդակ, մարմար: Կարծես յափճապակիէ զարդանկարչութիւն:

Կը բարձրանանք դիտարանը:

Մելքոնեան իր արուեստագէտի լեզուն չարժումներով կը մատնանշէ դիտաեր, թաղեր, ճամբաներ:

Ամբողջ Լիոնը, ակամայ խոնար – հած է մեր առջեւ:

Լիոնը, դորշ, սխտոր, մոայլ, մը – չուշապատ:

Կարծես կը թափի հալած կապար, համայնապատկերին վրայ:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱԼԺԵՐԻԱՑԷՆ

«ԴՈՒՔ ՁԵՐ ԱՐԺԷՔՆԵՐԸ ԳՆԱՀԱՏԵԼ ՉԷՔ ԳԻՏԵՐ»

ՊԼԻՏԱ.— Առենք մը ի վեր զրկուած, մեկուսացած կեանք մըն է որ կը բոլորենք այս փոքր գաղութին մէջ: Օրուան հոգերը մէկ կողմէ, հայկական չբջանակէ հեռու տարբեր դժբախտութիւնը միւս կողմէ, թմբերացած են մեր ջիղերը:

Ժամանակին «Ցառաջ»ի մէջ խօսած եմ Պլիտայի գաղութի մասին: Այն օրերուն տաք հով մը կը փչէր, նա – խանձախնդրութիւն կար մեր մէկ միլիոնի զոհերու յիշատակին հանդէպ, հայկական վառ երանգ մը, կազմա – կերպութիւն մը ունենալու յոյս մը կամ հաւատք մը կար ծլող, հասակ նետող սերունդին հայեցի դաստիարակութեան համար: Բայց ինչպէս գաղթահայ շատ մը կազմակերպու – թիւններ, նոյնպէս ալ երկու տարի առաջ մեր գաղութի Ազգ. Մխիթեան կազմալուծուեցաւ:

Հոս մեր մտքէն չանցնիր պատասխանատուութիւններ փնտռել: Պա – տասխանատու ենք բոլորս ալ, մե – ծով պզտիկով, պատասխանատու ենք մեր աչքերուն առջեւ հասակ նետող սերունդին հանդէպ, քանի որ չկր – ցանք արժեցնել մեր կոչումը, մէկ տեղ քիչիկ մը բարձրացնել, բարակները քիչիկ մը հաստցնել ...

Եւ սակայն յոռետես չենք, որովհետեւ մեր չուրջն ունինք կրակոտ աչքեր:

Ես միշտ գիտեր եմ այդ սրատես նայուածքները, մանաւանդ երբ տեսիլ կ'ունենամ ներկայ ըլլալու ընտանեկան հաւաքոյթներու: Այդ անմեղ հոգիներու նայուածքները իրենց ծան – րութիւնը կը բեռցնեն մեր վրայ, եւ ով որ խոստովի, ինքնին դատապարտելի է: Անոնք չատ հետաքրքիր են մանիկ ընելու մեղ: Երբեմն քէն լրացի պէս կը քաշուին մեր ըղձանակէն խօսելու համար «իրենց լեզուով», խա – դալու՝ քչիկ մը չարաճիճի ընելու մինչեւ որ մէկը յանկխմանութիւն մը ստանայ,— Gilbert, Elise, taisez-vous: Եւ բնական է, չատանուն պա – տասխանն ալ կը ստանանք.

— Et bien, on n'a pas le droit de coucher, on ne comprend rien là-bas:

×

Քանի մը չաբաթ առաջ սեղական թերթերու մէջ հանդիպեցայ ազդի մը որ կը հրաւիրէր հասարակութիւնը ներկայ ըլլալու Տիկին Տէր Պօղոսեանի բանախօսութեան: Այս անգամ միկրոպ հանդիպած էի քանի մը անգամ, բայց ուր ըլլալը չկրցայ ճշդել անմիջապէս, խորհեցայ եւ միտքս ինկան «Ցառաջ»ի այն թիւերը ուր նկարագրուած էին իր բանախօսութիւնները: Եթէ յիշողութիւնս չի սբխալիր, հայրենակից մը, Պ. Մանուկ Քիւրտեան, երկու տարի առաջ զանօրէն կը գանգատէր թէ Փարիզի պէս հայաշատ կեդրոն մը միայն 7—10 հայեր հաճեր էին ներկայ ըլլալ տիկնոջը բանախօսութեան ...: Բուռն փափաք մը ունեցայ ծանօթանալու, խօսելու: Հանդիպումս եղաւ հայրենակցի մը տան մէջ: Ակնհեր մարդ, համակրելի արտայայտութիւն, խօսքերուն մէջ անկեղծութիւն եւ սէր հանդէպ մեղ: Քանի մը պարզ բացատրութիւններէ վերջ, կը բանայ պայուսակը եւ մեղի ցոյց կուտայ «Ցառաջ»ի այն թիւերը ուր նկարագրուած են իր բանախօսութիւնները: Կը պատմէ իր ծրագիրը, չի մոռնար յիշեցնել թէ իր նպատակը նիւթական ակնկա – տութիւն մը չէ, այլ պարզ գիտակից քաջալերանք դոր ըլլացած են կարգ մը չբջաններ ... Փարիզն ալ մէկը բլլալով: Օրինակ, Նիսի մէջ հայ հարուստ ջոջեր ուղեր են իմանալ թէ ինչ պիտի խօսի Հայոց մասին, եւ երբ հանդիպեր են թրքական վայրագութիւններուն նկատմամբ անտարբերութեան, առաջարկեր են որ վերցուի այդ մասը ... որովհետեւ կը մնասէ իրենց չահուն ...

Մեր յաջորդական տեսակցութիւնները կ'ըլլան ուշի մուրթիկ: Մանրամասն տեղեկութիւններ կուտամ գաղութի կեանքէն, տեղացիներու հետ ունեցած յարաբերութիւններու մասին: Մայրական թելադրութիւններ կ'ընէ, չի մոռնար յորդորել որ ըլլանք հայրենասէր, սիրենք մեր ազգը եւ կ'եղբակացնէ.

— Դուք ձեր արժէքները գնահատել չէք գիտեր:

Ու քար մըն ալ ինծի կը գլորէ.

— Վաղը երբ դուն ալ հարուստնաս, չըլլայ որ Նիսի հարուստներուն պէս մտածես, ուրանալով ազգդ ...

×

Որոշուած թուականին խումբ մը հայրենակիցներով կ'ուղղուինք քաղաքապետական թատրոնի սրահը, սիրայօժար տրամադրուած քաղաքապետ M. Nictի կողմէ: Ընտրեալ դասակարգ մը, մեծ մասով տիկիններ, գրաւած են առաջին մասի օթեակները: Բեմին վրայ կը նշմարուին «Les Poilus d'Orient»ի նախագահ M. Mazayer, Նախկին պատերազմիկներու նախագահ M. Blanc, «De l'amical des victimes de la guerre»ի նախագահ M. Piailancti, «De l'Union féminine pour le suffrage des femmes»ի նախագահ Mme. Lagaillarde եւ ինք Տիկին Տէր Պօղոսեան:

Պ. Մազայէ բացման խօսքով կը ներկայացնէ Տիկ. Տէր Պօղոսեանը եւ իր ընկերներուն կողմէ չնորհակալութիւն կը յայտնէ, որ ազնիւ Փրանսուհի մը գիտակցութեամբ նուիրուած է տառապող ժողովուրդի մը դատին, ու կը խոստովանի որ չատ քիչ բան գիտեն այս փոքրիկ «դաշնակից» ժողովուրդի մասին:

Տիկ. Տէր Պօղոսեան կը բարեւէ հասարակութիւնը եւ կը սկսի իր խոնամուած բանախօսութիւնը: Առաջին բառերը կ'ըլլան Հայաստան եւ Հայ ժողովուրդ: Կը նկարագրէ Արարատը կամ Մասիսը, Հայկէն մինչեւ Լուսինեանները, փառաւոր թուական տուեալներով հասարակութեան մատչելի կը դարձնէ մեր ծագումը, կը թուէ Քրիստոսէ երեք հարիւր տարի առաջ մեր ձեռք բերած նուաճումները Արեւելքի մէջ, մեղ կ'անուանէ Արեւելքի Ֆահակիրները, որ տարածեցին Փրանսական լեզուն եւ քաղաքակրթութիւնը: Տիկինը իր տեսակէտները կը հիմնաւորէ Հայաստանի եւ Փրանսայի տեւական յարաբերութեան մասին, հանգելով մինչեւ մեր օրերը, լայն բացատրութիւններ կուտայ Հայաստանի զրացի ազգերու մասին: «Հայաստան բլլալով միակ քրիստոնեայ երկիրը, յանցանքն ունեցած է միշտ հալածուելու, ջարդուելու: Հաստատուն մխիթարութիւն ժողովուրդ մը այսօր երեք միլիոն հոգի բանք ունի, ցիրուցան բոլոր մասերուն մէջ»:

Բայց հոս տիկինը չունէ մը կ'ատնէ եւ ումպ մը ջուր խմելէ վերջ վճռականօրէն կ'ապդարարէ.

— Հայ ազգը ուր որ եղած է, չինած ու չէնցուցած է, իր ստեղծագործութիւնը թոխչքը, սէրը, կորովը երբեք չեն պակսած, հակառակ կրած բոլոր անիրաւ դառնութիւններուն:

Ու կը յիշէ բոլորը հայազգի պետականութեան – գիտական դէմքերը, մեր հանճարով ներկայ ըլլալով անոնց անկեղծութիւնը հաստատելով իր ելոյթը:

Եւ ահա ընդհանուր պատերազմ, 1914—1915: Այս գործունեայ փոքրիկ ազգը որ դաշնակիցն էր Փրանսայի, տուաւ իր արիւնը, ճակատելով մեր թշնամիներուն դէմ, մէկ կողմէն ուսական բանակին կողքին, Անդրանիկի, Քեւորի, Համամպասի եւ չատ մը անանուն զօրավարներու հրամանատարութեամբ, միւս կողմէ Պաղեստինի եւ Սուրիոյ ճակատին վրայ՝ Փրանսական լեզէոնի կողքին: Մինչեւ հետաւոր Ամերիկայէն անհամար կրիճներ եկան իրրեւ կամաւոր եւ չատեր զոհուեցան Փրանսան սիրելով ... «Բայց, ատաղ, մենք բան մը չկրցանք ընել այս անրաիտ ազգին. Թուրքը վայրագօրէն ջարդեց իր թուրանական ծրագիրին իրագործումը հետապնդելով, անդին ուսական բանակը դասալիք նահանջեց, մինակ ձգելով հայկական ուժերը ամբողջ Կովկասի մէջ: 1918ին Հայաստան իր ուժերուն վրայ յենլով յայտարարեց իր անկախութիւնը Ազրբէջանի եւ Վրաստանի հետ, բայց չատ կարճ տեւեց այս նորաստ պետութեան կեանքը, որովհետեւ Սեւրի դաշնագիրը պատռուած էր, քարիւղին եւ բամպակին չափ ազուելի կը հետաքրքրէր մեզ Եւրոպացիները, քան թէ զոհարերող ժողովուրդի մը ազատագրութիւնը ... Բայց ես վստահ եմ, հայ ժողովուրդը պիտի ապրիլ, պիտի ապրի եւ մենք պիտի տեսնենք Հայաստանի ազատագրումը ...»:

Բուռն ծափերով ողջունուեցաւ այս ջերմ խօսքերը:

Ցետոյ տիկինը պատմեց իր կեանքը, նկարագրելով Բազուի ջարդը, իր ամուսնին եւ երկու զաւակներուն կրուսար, Տաճկահայ գաղթականութեան մէջ: 1918ին Հայաստան իր ուժերուն վրայ յենլով յայտարարեց իր անկախութիւնը Ազրբէջանի եւ Վրաստանի հետ, բայց չատ կարճ տեւեց այս նորաստ պետութեան կեանքը, որովհետեւ Սեւրի դաշնագիրը պատռուած էր, քարիւղին եւ բամպակին չափ ազուելի կը հետաքրքրէր մեզ Եւրոպացիները, քան թէ զոհարերող ժողովուրդի մը ազատագրութիւնը ... Բայց ես վստահ եմ, հայ ժողովուրդը պիտի ապրիլ, պիտի ապրի եւ մենք պիտի տեսնենք Հայաստանի ազատագրումը ...»:

Բուռն ծափերով ողջունուեցաւ այս ջերմ խօսքերը:

Ցետոյ տիկինը պատմեց իր կեանքը, նկարագրելով Բազուի ջարդը, իր ամուսնին եւ երկու զաւակներուն կրուսար, Տաճկահայ գաղթականութեան մէջ: Տիկ. Տէր Պօղոսեան ունկնդիրները պահեց ջերմ հետաքրքրութեան տակ: Ցետոյ Mme. Lagaillarde, փառաբանուելէ, խօսք առնելով իր քոյրերուն կողմէ չնորհակալութիւն յայտնեց եւ խնդրեց որ ուրիշ առիթ աւելի բազմամարդ հաւաքութեան մը առիթ բլլայ այս չատ չահեկան բանախօսութիւնը:

Բոլորը կը սեղմեն այս անձնուէր տիկնոջ ձեռքը: Գլխիկոր եւ ամօթխած օրէն դուրս կ'ելլինք սրահէն: Զանինք հայկական մարմին մը, պլուխ մը որ բարեհաճութիւնն ունենար զոնչ չնորհակալութիւն մը յայտնելու գաղութին կողմէ ...: Մի՞թէ իրաւունք չունի նոյն ինքն տիկին Տէր Պօղոսեան, երբ մեր երեսին կուտայ.

— Դուք ձեր արժէքները գնահատել չէք գիտեր ...

ԱՆԵՂԷՆ ՈՐԲՈՒԿ

Ց. Գ.— Տիկ. Տէր Պօղոսեան քանի մը կեդրոններու մէջ իր բանախօսութիւնը չարունակելով, պիտի անցնի մինչեւ Մարօք: Մեր հայրենակիցներուն կը թելադրեմ չզլանալ իրենց բարոյական աջակցութիւնը:

Գարնան մէջ աշուն

— o —

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Գարուն է, բնութեան գարունը: Բոլոր հոգիներուն մէջ կը պարուրէ գարնան գեղեցկութիւնը եւ մեր մեծ թէ փոքր գրողները տարուան չորս եղանակներուն մէջ աւելի չատ գարունն է որ կ'երգեն, կ'երգեն մանաւանդ մեր հայրենիքի գարունը: Բայց անգամ մը հարցնենք այս մեր գրողներուն թէ բնութեան գեղեցկութիւնը կրնա՞յ փոխել մեր սիրտերու թախիծը, որ օրէ օր կը հիւծէ ... Թէեւ այժմ բնութեան ամէնէն գեղեցիկ եղանակին մէջ կ'ապրինք, սակայն Փրանսահայ գաղութին համար գարուն չկայ. անոնց գարունը չատոնց տերեւաթափ եղած է: Գարնան մէջ աշունն է որ կ'ապրին, ցուրտ ու բուք է անոնց չորս բոլորը, մոայլ է անոնց սիրտերը:

Արդեօք կա՞ն արտագաղթ հայրենակիցներ որ այս մեր յուսահատ ուխտատած սրտերը ծաղկեցնեն: Կրնա՞յ որ եւ է մէկը փոխել մեր հոգիներու թթրութիւնը որ կարծես խորչակէ զարնուած է: Աչունի մելամաղձոտութիւնը կը կաթկթի մեր հոգիներէն ներս, բնութեան գեղեցկութիւնը կարծես հեղնանք ունի տարագրեալներուս, ինչպէս բսած է մեր բանաստեղծը— «Օտար աստղեր լոյս չունին, օտար երկինք ամպոտ են»:

Բայց այս անգամ չատ ծանր եղաւ այն յոխորտ հարուածը, որ իջեցուցին Հայուն գլխուն: Ատոր վրայ աչքերնիս երկպատկութիւնը եւ անտեղի պայքարները որ կուգան լրացնել ամէն ինչ: Հեռի՛ք է օրքան դառնութեան բաժակը քամեց այս ժողովուրդը:

Գարո՛ն, գարուն, պուտ մը գեղեցկութենէդ, կաթիլ մը երկնաշնորհ ցօղդ, ցօղէ հոգիներուն վրայ, որպէսզի Հայը սթափի իր թմրութենէն եւ իր բողբոջած ծլած ու հասակ նետած նոր սերունդը աշնան երկունքը չապրի:

ՍԻՐԱՆՈՒՇ ԲԱՂԴԻԿԵԱՆ

⁂ Շուկը չափահաս է 3 տարեկանին, ձին 5 տարեկանին, ուղտը 10 տարեկանին, փիղը 16 տարեկանին, իսկ մարդը 16-20 տարեկանին:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Հրատարակվում է ամեն օր, բացի երկուշաբթի օրերից

Խմբագրության և հրատարակչության հասցեն՝ Երևան, Աբովյան փող. № 1

Հեռախոսներ՝ 2-58-70, 2-58-71, 2-58-72, 2-58-73

Տպագրված է Հայկական ՍՍՀ Ժողկոմխորհի տպագրության գործերի կոմիտեի տպարանում

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԺՈՂԿՈՄԽՈՐՀԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԴԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Հայկական ՍՍՀ Ժողկոմխորհի և Հայկական ՍՍՀ կենտրոնական գործադրակչության հանրապետության 1935 թվականի պետական տարեկան վարկերի մասին

Հայկական ՍՍՀ Ժողկոմխորհը և Հայկական ՍՍՀ կենտրոնական գործադրակչության հանրապետությունը որոշում են.

1. Հայկական ՍՍՀ 1935 թվականի պետական տարեկան վարկերի մասին հայկական ՍՍՀ Ժողկոմխորհի և Հայկական ՍՍՀ կենտրոնական գործադրակչության հանրապետության 1934 թվականի հունվարի 15-ի որոշումը ուժը կորցրած ճանաչել։

2. Հայկական ՍՍՀ 1935 թվականի պետական տարեկան վարկերի մասին հայկական ՍՍՀ Ժողկոմխորհի և Հայկական ՍՍՀ կենտրոնական գործադրակչության հանրապետության հետևյալ որոշումը հաստատել։

3. Հայկական ՍՍՀ 1935 թվականի պետական տարեկան վարկերի մասին հայկական ՍՍՀ Ժողկոմխորհի և Հայկական ՍՍՀ կենտրոնական գործադրակչության հանրապետության որոշումը

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

25 Մայիս Շաբաթ երեկոյ

ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս

ՓԼԹԻ ԺՈՒՌՆԱԼի սրահին մէջ

21, Rue Cadet. Métro: Cadet.

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ **ԱԼ. ԽԱՏԻՍԵԱՆ**

ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ **M. MOUTET,** (որ սփիւռուած ըլլալով գաւառ մեկնիլ նոյն գիշերը, պիտի խօսի ժամը ճիշտ 9ին):

Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԵՒ ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ ՏԻԿԻՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ *(արտասանութիւն)*, ՕՐ. Տ. ՏԷՐ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ *(երգ)*, ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ *(երգ)*:

ՍԻՓԱՆ երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ, *(երգ եւ պարեր)*:

Թօսք կ'առնէ նաեւ Հ. Կ. եւ Մարտիկներու Միութեան կողմէ Գնդ. Տ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Jazz band, Tombola, *ճոխ պիւֆէ եւ եւրոպական պարեր*:

ՄՈՒՏՔ 5 ՖՐԱՆՔ

Ընդհ. կարգադրիչ Պ. Հ. ՍՏԵՓԱՆ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած՝ *Հ. Յ. Դ. ՍԷՆ ԹԷԹԻԷՆԻ «ԱՆՏՈՔ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻՆ կողմէ*

Մասնակցութեամբ՝ *Հ. Յ. Դ. ՍԷՆ ՇԱՄՕՆԻ «ՎԱՐՈՒԺԱՆ» ԽՈՒՄԲԻ*

26 *ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ ԺԱՄԸ* 3ին

ՍԱԼ «Տ'ԱՐՄՕՆԻ»ի մէջ, (Սինէմա Ռոայալի մօտ)

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ **Տ. ՉԷՔԵԱՆ**

ԿԸ ԽՕՍԻ **ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ**

Գեղարուեստական բաժին՝ Օր. Ծ. Տէր-Պետրոսեան (երգ), Պ. Հաճեան եւ Պ. Պ. Մելքոնեան (ջութակ), ընկ. Գրբըքճեան եւ Որդիք (ժամ): կովկասեան պարեր փոքրիկն Գրբըքճեանի կողմէ: *Կ'արտասանէն*՝ ընկեր Միսաք-Միրզէ եւ ուրիշներ: կը ներկայացուի դաւեշտ մը:

Տախսերու մասնակցութեան համար մուտք՝ 2 ֆրանք (պարգեւաբաշխութեան մասնակցելու իրաւունքով):

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած՝ *Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԿՈՂՄԷ*

25 *ՄԱՅԻՍ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ* 8.30ին

ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏԵՐԱՍՐԱՀԻՆ ՎԵՐՆԱՅԱՐԿԸ (Ֆուայէ տէ Թէաթրը)

ԿԸ ԽՕՍԻ **ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ**

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ Օր. Խովինար Տ. Կարապետեան՝ Լիոնէն *(մեներգ)*, ընկ. Միսաք-Միրզէ՝ *արտասանութիւն*, Պ. Ասեսիս Մելքոնեան՝ *Ջութակ, խմբերգ, արտասանութիւն եւլն.*:

կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը:

Տախսերու մասնակցութեան համար մուտք՝ 2 ֆրանք:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

8 *ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ*

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ **Մ. ՎՐԱՑԵԱՆ**

ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

2 *ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ*

ԿԸ ԽՕՍԻ **ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ**

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

1 *ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ*

ԵՐՐՈՐԴ ԹԱՂԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԿԸ ԽՕՍԻ **ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ**

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

2 *ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ*

ԿԸ ԽՕՍԻ **ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ**

ՓՕՆ Տ'ՕՊՆԱՅԻ ՄԷՋ

26 *ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ*

ԿԸ ԽՕՍԻ **ՊՕՂՈՍ ՀԻՒՍԵԱՆ**

Պ. Արամ Մանկասարեան, Ղուկաս Մարտիրոսեան, Հայկանուշ Մարտիրոսեան, Օր. Աննա Մանկասարեան սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց եղբօր եւ ազգականին՝

ՀԱՅԿ ՄԱՆԿԱՍԱՐԵԱՆԻ

դառնաղէտ մահը որ տեղի ունեցաւ յետ կարճատեւ հիւանդութեան, 21 տարեկան երիտասարդ հասակին:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ, այսօր, հինգշաբթի, 23 մայիս, կէսօրէ վերջ, ժամը 3·30ին, **Petit Menage**ի մէջ, **Issy-les-Moulineaux.**

Հ. Յ. Դ.

Փարիզ

ԱՐԱՄ Կոմիտէի ժողովը այսօր Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին:

Գաւառ

ՎԻԷՆԻ «Մուրատ» խումբի ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին «Խաժակ» Ակումբին մէջ:

Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ներկայ գտնուիլ ճիշդ ժամանակին:

ԳՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՕ (Մարսէյլ) «Վռամեան» Ենթակոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Մուրատ, Գայլ-Վահան, Հրայր եւ Կայծակ-Առաքել խումբերը այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 5ին, իր Դրադարանին մէջ:

ՍԷՆ ԹԷԹԻԷՆԻ «Անտոք» Ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8ին Դուրեան Դրադարանի մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Իշխան Ենթակոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ Մշակութային Միութեան հրապարակային Ա. դասախօսութիւնը այսօր Հինգշաբթի գիշեր ժամը Café Aux Trois Portesի վերնայարկը, Métro: Cadet:

Կը խօսի՝ Պ. ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ

Նիւթ՝ «Մեր գաղութներու վիճակը եւ անոնց մէջ կատարուելիք մշակութային աշխատանքները»:

կը հրաւիրուին համակիրները ու համակիրները: Մուտքը՝ ազատ:

ԼԱՒ ՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԱՇԽԱՏԱՆՈՑ ՓՆՏՌՈՂ ՀԱՅ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉՆԵՐՈՒՆ

Տեղափոխման պատճառաւ, Արաքս լուսանկարչատունը իր աշխատանոցը կը թողու շատ յարմար գինով: Յարմար պատեհութիւն մը՝ ոչինչ գինով, Փարիզի ամէնէն կեդրոն թաղին մէջ հաստատուիլ ուզող Հայ լուսանկարիչներուն: Ելեկտրականութիւն, Ջուր, կազ, Թէլէֆօն: Երեք խոշոր բաժիններ: Աթըլիէն օրուան եւ ելեկտրական լոյսով: Տարեկան վարձք 3600, *հազիւ պանդոկի սենեակի մը գինին չափ: Այցելել փափաքողները, ժամադրութեամբ անձամբ դիմեն Արաքսին*, 9, Rue Papillon, *Փարիզ*, *Հեռաձայն* Prov. 49-34.

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հայ Ազգայնական կազմակերպութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի առաւօտ ժամը *11.15*ին փարիզի Հայ Լուսաւորչական *(15 rue* Jean Goujon) եւ կաթողիկէ (*26* rue Troyon, Sèvres) եկեղեցիներուն մէջ տեղի կ'ունենայ Պատարագ եւ Հոգեհանգիստ, ի յիշատակ Սարդարապատի, Բաշ-Աբարանի եւ Ղարաքիլիսէի կռիւներուն ինկած հերոսներուն:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Կազմակերպուած Ֆրանսական Բանակի Նախկին Հայ Կամաւորներու Միութեան կողմէ, այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30*ին*, Salle de Geographie*ի մէջ*, 184, Bld. St. Germain: *Կը խօսի՝ Տոմսային պաշտօնատար սպայ* Պ. *ՏԻՐԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ*, *Նիւթ՝* Ֆրանկօ-հայկական գործունէութիւնը պատերազմի ընթացքին, յիշատակներ եւ ճշմարտութիւններ: Լուսարձակ: *Բոլոր Հայերը սիրով կը հրաւիրուին սոյն բանախօսութեան*:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Լիոնաբնակ Սուրիացիներն ու Լիբանանցիները սփիւռաբար ժողովի կը հրաւիրուին գալը Ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշտ 8ին, Café Liban, *Պ. Ռուբէնի սրճարանը*, *59*, rue Dunoir.

Ներկայ կ'ըլլայ Լիբանանցի իրաւաբան Մեթր ՀԱՆՆԱ:

Ֆր. Կ. Խաչի Շավիլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին Մաւ-ուս-Մանկապարտէզի սրահին մէջ: Բոլոր անդամուհիներու ներկայութիւնը պարտադիր է: Կարեւոր օրակարգ: Դատգամաւորի ընտրութիւն:

ՆՈՐ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

LA TRAGÉDIE DE L'ASIE MINEURE ET L'ANÉANTISSEMENT DE SMYRNE

(1914 — 1922)

Par RICHARD GONDRAND.

Prix 12 francs

Կը ծախուի գրատուն Հ. Սամուէլ, 51, Rue Mr. le Prince, *իսկ Մարսէյլի մէջ՝ «Յառաջ» գրատունը (Տոմինի-քէն) եւ Ֆրանսական գլխաւոր գրավաճառներու քով*:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը փնտռուի Կարապետ Նազարեան, որ կը բնակէր Bourges-Hôtel. 100, Bld. Rochechouard: *Իմացնել իր եղբօր՝* E. Nazarian, Lugones 1651, Buenos-Airés. Rep. Argentine.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ «մրրոն»ով աշխատիլ գիտցող ֆրանսահպատակ կառսոն մը: Դիմել՝ ՖԼՕՐԻԴԱ, *61*, *Rue Mr. le Prince. Paris (6)*.

ԳԱՑԷՔ

CIGALE CINÉMA

60 Avenue de Saxe·LYON

ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է

ՎԻՐԱԲՈՅԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

16, Rue de Vaugirard, PARIS (6e) Մէթրօ՝ ՕՏԷՕՆ կամ ՍԷՆ ՄԻՇԷԼ

ՀԵՌԱՁԱՅՆ՝ ODÉON 76-22

Կ'ընդունի ժամը 9 – 12 եւ 2 – 8, իսկ կիրակի մինչեւ կէսօր

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՂՆԻՔ

74, Rue de Belleville, Paris (20)

Հանգստաւէտ պայմաններ, անթերի սպասարկութիւն եւ կատարեալ մաքրութիւն:

Բաղնիքը բաց է կիներու համար առաւօտեան ժամը 8էն իրիկուան ժամը 8ը, բացի երկուշաբթիէ:

Այրերու՝ Շաբաթ ժամը 5էն մինչեւ գիշեր, իսկ կիրակի առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ կէս օրէ վերջ ժամը 2:

Տնտեսական տագնապի պատճառաւ մուտքի գինը 6 ֆրանքէն զեղչած ենք 4 ֆրանքի, հնարաւորութիւն տալու համար ամէն մարդու չզրկուելու համար իր նախասիրած բաղնիքէն:

Բազմաթիւ հաղորդակցութեան միջոցներ, Մէթրոի նոր գծին բացուելով իջնել Métro Pyrénées, որ բաղնիքին շատ մօտ է: Օթօպիւս՝ N. 26:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

52, Rue du Fbg. St. Martin. Paris (10)

(ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՂՆԻՔԻՆ ԿԻՑ)

Մէթրօ՝ **St. Martin** եւ **Chateau d'Eau. Tél. Nord: 82 - 86**

Փարիզի կեդրոնը բացուած է ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ, ուր կարելի է գտնել ամէն տեսակի *ԴԵՂԵՐ*, պատրաստուած մեծ խնամքով ու սիշտ թարմ:

Բոլոր ՀԱՅ յաճախորդները կրնան օգտուիլ *ձրիաբար* դեղատան մէջ գտնուող ՀԱՅ ԲԺԻՇԿԻ մը խորհուրդներէն:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԵԾ ԲԱՂՆԻՔ

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ)

50, Rue du Fbg. St. Martin (Port St. Martinի մօտ) Paris (10)

Métro: Château d'Eau կամ Bld. St Martin.

որ օժտուած է արդիական ամէն յարմարութիւններով: Հանգստաւէտ պայմաններ: Այցելողները պիտի գնահատեն տիրող մաքրութիւնը եւ մեծ առաւելութիւնները: Հաղորդակցութեան 30է աւելի միջոցներ: գին՝ *6* ֆրանք, *10* տոմսակ՝ *50* ֆրանք:

Բաց է՝ կանանց համար ամէն օր առաւօտեան ժամը *8*էն մինչեւ իրիկուան ժամը 7 բացի կիրակիէ, Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը մինչեւ ժամը *16*: Այրերու համար ամէն օր երեկոյեան ժամը 7էն մինչեւ *10*. իսկ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օր կէս'օրէ վերջ ժամը 4էն *10*, իսկ կիրակի ամբողջ օրը *8*էն մինչեւ կէս օրէ վերջ ժ. *4*:

Etude de Me BERNARD WAHÉ

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

159, Rue Lafayette **Tél. Nord 68 - 02**

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարաններու առջեւ, կուտայ **certificats de coutumes**ներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները:

Ամէն տեսակ մասնաւոր հանգամանք ունեցող վաւերաթուղթի խմբագրութիւն, ընկերութեան կազմութիւն եւ հաշուեյարդար: Նախարարութեանց եւ հանրային վարչութեանց ուղղուելիք խնդրագիրներ ե թղթակցութիւններու կազմութիւն: Հարկային զեղչեր: Ներկայ տնտեսական կացութեան պատճառաւ խորհրդակցութիւններ կը տրուին **10** ֆրանքի, իսկ նամակով եղած խորհրդակցութեանց համար **15** ֆրանք:

Կ'ընդունի ժամը 9—10 *եւ* 17 — 19: *Նաեւ ժամադրութեամբ*

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (88)

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Գրեց՝ ՐԱՖՖԻ

Սենեակի օդը տոգորուած բորբոսային խոնաւութեամբ, անկարելի էր շնչել: Ծրագն անգամ դժուարանում էր վառուել նրա մէջ: Դրսում անդադար էր անում պահապան զինուորը եւ մենք լսում էինք նրա քայլերի ձայնը:

Իմ ընկերները այժմ հաշտուել էին ինձ հետ: Նրանց կասկածը թէ իմ եւ թէ Նէնէի վերաբերութեամբ բոլորովին փարատուած էր: Որովհետեւ քննութիւնների ժամանակ գործերից երեւաց, որ ոչ ես եւ ոչ Նէնէն չէինք մատնել նրանց, որպէս կարծում էին, այլ մատնել էր մի Հրեայ, որ նրանց փոխագրիչն էր: Հրեան նոյնպէս դատապարտութեան ենթարկուեցաւ:

Բայց ինձ զբաղել էր այն միտքը, թէ ո՞րտեղ մնաց քաւոր Պետրոսը, ո՞ւր կորաւ այդ սատանան: Այդ միջոցին մօտեցաւ ինձ ընկերներիցս մէկը, որը հասակակից էր ինձ հետ: Այդ երիտասարդը յայտնի էր մեր մէջ իւր զուարթ և ուրախ բնաւորութեամբ: Նա նստեց ինձ մօտ:

— Ո՞ւր մնաց քաւոր Պետրոսը, հարցրի նրանից:

— Նրան գրեցին մեռածների թւում ... պատասխանեց նա:

— Ի՞նչպէս:

— Այնպէս:

— Ես ոչինչ չեմ հասկանում:

Երիտասարդը սկսեց ծիծաղել իմ միամտութեան վրայ.— Գանձահարութիւնից յետոյ, պատմեց նա, քաւոր Պետրոսը, ինչպէս մեզանից ամէն մէկը, բանտի հիւանդանոցը տարուեցաւ: Այստեղ նա դիտմամբ սկսեց երկարաձգել իւր հիւանդութիւնը, մինչեւ առիթ ունեցաւ ծանօթանալու բանտապահի հետ: Շուտով կարողացաւ նա շօշափել այդ մարդու թոյլ կողմերը, եւ մանաւանդ մի դէպք հեշտացրեց նրան օգուտ քաղել նրա թոյլ կողմերից: Բանտապահը ծախսել էր արքունի փողեր, եւ այդ պատճառով ոչ միայն պաշտօնից պիտի ենթարկուէր, այլ կը կորցնէր եւ իւր պաշտօնը, եթէ մի տեղից փողի պակասը չլրացնէր: Քաւոր Պետրոսը հասկանում է նրա թանեղ դրութիւնը եւ մի օր ասում է նրան:— «Պարոն բանտապահ, ես ցանկանում եմ մի փոքրիկ ծառայութիւն անել ձեզ:» — Ի՞նչ ծառայութիւն, հարցնում է բանտապահը: — «Դուք, կարծեմ, փողի դժուարութեան մէջ էք, ես կարող եմ օգնել ձեզ»:

Այս տեսակ սիրախօսութիւններ կալանաւորների եւ բանտապահի մէջ այնքան սովորական են, որ վերջինս ոչ միայն չէ վիրաւորւում, այլ շատ հետաքրքրւում է, թէ քաւոր Պետրոսը որքանով կարող է օգնել իրեն:— Ո՞րքան է ձեզ հարկաւոր, հարցնում է քաւոր Պետրոսը:— «Երկու հազար րուբլի, պատասխանում է բանտապահը: Քաւոր Պետրոսը խոստանում է վճարել նրան այդ գումարը:

— Ինչո՞վ կարող եմ երախտապարտ լինել ձեր այդ օգնութեան համար, հարցնում է բանտապահը:

— Ինձ ազատելով բանտից, պատասխանում է քաւոր Պետրոսը:

— Ձեզ համար վճռուած է ցմահ աքսոր:

— Այդ ես գիտեմ:

— Ձեզ կը պահանջեն ինձանից:

— Այդ էլ գիտեմ:

— Ի՞նչ կարող եմ պատասխանել:

— Ձեր պատասխանը ես մտածել եմ, մի շատ հասարակ բան է:

— Ո՞րպէս:

— Ինձ կը գրէք մեռածների ցուցակի մէջ, կ'ասէք՝ հիւանդանոցում մեռաւ, տարան թաղեցին:

— Դրա համար զանազան պաշտօնական ձեւեր են պահանջւում:

— Մատեանների մէջ հեշտ է չինել այդ ձեւերը: Միթէ սակա՞ւ մարդիկ անհետանում են հիւանդանոցներում, եւ նրանց մասին բնաւ հարցափորձ չէ լինում: «Մեռաւ»... եւ դրանով վերջանում է ամէն բան:

— Այսու ամենայնիւ, մի դիակ պէտք է դնել ձեր տեղը:

— Հիւանդանոցի մառանի մէջ անտէր դիակներ խօ շատ կան, ընտրեցէք նրանից մէկը:

Երիտասարդի պատմութիւնը խիստ հետաքրքրական էր ինձ համար: Իրաւ, շատերը կորչում էին այդ հիմնարկութեան մէջ: Մեռածների դիակները չէին արժանանում մինչեւ անգամ թաղման, նրանց կտրատում էին, այլանդակում էին եւ ձգում էին մեծ գետի մէջ, որ հոսում էր հիւանդանոցի մօտով: Բանտը եւ հիւանդանոցը միեւնոյն շինուածքի մէջ էին:

— Դատաստանական վերանորոգութիւններից առաջ սարսափելի զեղծումներ էին կատարւում բանտերում, եւ շատ զարմանալի չէր, որ քաւոր Պետրոսի նման մի մարդ կարողացել էր այդ խորամանկութեամբ դուրս պրծնել բանտից: Իմ երիտասարդ ընկերը պատմեց ինձ մի ուրիշ դէպք, որ ոչ սակաւ հետաքրքրական էր:

— Տեսնո՞ւմ ես այդ մարդուն, ասաց նա, որ կծկուած կոլորուած, նիրհում է այն անկիւնում,— այդ ողորմելին նոյնպէս զեղծումների մի անմեղ զոհ է:

Ես նայեցայ դէպի այն կողմը, տեսայ, մի նիհար մարդ, գունաթափ դէմքով, խորին թմրութեան մէջ նստած էր անկիւնում: Գիշերուայ տխրութիւնը փարատելու համար, ես մեծ յօժարութեամբ սկսեցի լսել երիտասարդի տեղեկութիւնները այդ թշուառ աքսորականի մասին: Նա գիտէր բաւական ճշդութեամբ նկարել մարդկանց պատկերը:

— Այդ ողորմելի արարածը, ասաց նա,— որին կոչում են Սիդոր Սիդորիչ, որի հետ ես խիստ մօտ ծանօթացայ, այն տեսակներից է, որոնք ոչ միայն զրկուած են մարդկային ընդունակութիւններից, այլ կեանքի տխուր պայմանները խլել են նրանից եւ այն սակաւ ընդունակութիւնները, որ ստացել են բնութիւնից: Դա մի ատենական տեղի ստոր ծառայող է եղել, դպրագրի պաշտօն է կատարել: Ցարատեւ կեանքը գրասեղանի մօտ բոլորովին բթացրել է դրան, իսկ արաղի անչափ գործածութիւնը լրացրել է պակասը: Նրան արտաքսել են ծառայութիւնից եւ չձանձրանալու համար սկսել է աւելի անձնատուր լինել արաղին: Բայց Սիդոր Սիդորիչը խիստ խաղաղ եւ հանգիստ արբեցող է եղել: Գինետնից դուրս գալուց յետոյ փողոցներում շրջելու եւ մարդկանց անհանգստացնելու սովորութիւն չէ ունեցել Սիդոր Սիդորիչը:

(Շար.)

Le Gérant: H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Dameme, PARIS (13)

:: LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE ::

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ Երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՈՒՐԲԱԹ 24 ՄԱՅԻՍ
VENDREDI 24 Mai 1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2813

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԽՈՐԷՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ոչ ոք հարկաւ կրնար սպասել, որ Խորէն կաթողիկոսը էջմիածնի մէջ թոյլ տար իրեն՝ ամերիկացի ճամբորդի մը հետ խօսած ատեն ըլլալու անկեղծ ու անվերապահ, մանաւանդ ըսելու անոր ամբողջ ճշմարտութիւնը Հայաստանի եւ հայ եկեղեցիի ներկայ վիճակի մասին:

Սակայն, եւ այն ինչ որ Խորէն կաթողիկոս ըսած է «Էժիա» թերթի աշխատակից ամերիկացի ճամբորդին, չափազանց պերճախօս է եւ բաւականին լոյս կը սփռէ դառն իրականութեան վրայ: Աւելին. կաթողիկոսը ըրած է նոյն իսկ այնպիսի ակամայ խոստովանութիւններ, որոնք միանգամայն անսպասելի էին՝ ի նկատի ունենալով իր խիստ փափուկ վիճակը:

Այդպիսի խոստովանութիւններ են, օրինակ, հետեւեալ յատկանշական յայտարարութիւնները.—

«Հայ ժողովուրդը ընդհանուր առմամբ գոհ չէ եղեր», (խօսքը մեր ազգային քաղաքական պայքարի ելքի մասին է՝ «Հ.»), այսինքն՝ գոհ չէ ներկայ վիճակէն: Քիչ մը յետոյ կաթողիկոսը կը կրկնէ՝ իր միտքը առանց սակայն ելք բառին՝ ըսելով. «Հայ ժողովուրդը ընդհանուր առմամբ գոհ չէ»: Ճիշդ է, անմիջապէս կ'աւելցնէ նաեւ թէ՝ «հայ ժողովուրդը ընդհանուր առմամբ գոհ է», բայց ակներեւօրէն այդ կ'ընէ ողոքելու համար խորհրդային իշխանաւորները:

Հայաստանի ներկայ վիճակէն իր դժգոհութիւնը կաթողիկոսը յայտնած է եւ ուրիշ ձեւով մը, այն է՝ հայ մտաւորականներու մեծագոյն մասին վերագրելով այն միտքը, թէ «Դաշնակ ազգայնականները 1920 թ. վերջը պէտք չէ իշխանութիւնը յանձնէին բոլշեւիկներուն»:

Ամերիկեան թղթակցի այն հարցումին թէ Հայերը ի՞նչպէս կ'ապրին խորհրդային ռէժիմի տակ, կաթողիկոսը պատասխանած է. «էհ, բաւականին աղէկ կ'ապրին»: Բայց յետոյ, իր խոստովանութեան ծանրութիւնը ծածկելու համար, փորձած է ընկերվարութեամբ արդարացնել խորհրդային ռէժիմի տակ բերած աղքատութիւնը:

Այն հարցին թէ ինչո՞ւ խորհրդային կառավարութիւն թոյլ է տուած իր սահմաններուն մէջ ազգային եկեղեցական ժողով գումարելու եւ կաթողիկոս ընտրելու, Խորէն կաթողիկոս բացատրած է այդ՝ այն բանով, որ «բոլշեւիկները հաշուի առած են արտասահմանի Հայերու հանրային կարծիքը»: Սակայն, նորէն, մեղմացնելու համար բոլշեւիկներու աչքին իր ըրած խոստովանութեան ծանրութիւնը, աւելցուցած է. «Մոսկուա կը գնահատէ այն օգնութիւնը, զոր Խորհրդային Հայաստան կը ստանայ արտասահմանի Հայերէն, եւ կ'ուզէ, որ ամբողջ հայութիւնը զգայ թէ Խորհրդային Հայաստանը իր հայրենիքն է»:

Հարկաւ, եթէ կաթողիկոսը ի վիճակի ըլլար ազատ ու անվախ կերպով ճշմարտութիւնը, ամբողջ ճշմարտութիւնը յայտնելու, պիտի ըսէր, թէ խորհրդային կառավարութիւնը կաթողիկոսի ընտրութիւնը թոյլ է տուած միմիայն անոր համար, որ անոր միջոցով ազդէ արտասահմանի Հայերուն վրայ եւ զանոնք գործիք դարձնէ բոլշեւիկներու քաղաքական նպատակներու համար: Եւ անկասկած չպիտի մոռնար յիշատակելու նաեւ խորհրդային էնթրիկներու, դաւերու եւ գայթակղութեանց այն ահաւոր փաստերը, որոնց ականատես եղաւ արտասահմանի հայութիւնը իր կաթողիկոս ընտրուելէն յետոյ մանաւանդ:

Գալով հայ եկեղեցիի ներկայ վիճակին, կաթողիկոսը խոստովանած է, թէ «եկեղեցին ապագայ չունի», թէ «իրէ անոնք (բոլշեւիկները) կը փակեն տասը եկեղեցի եւ կը վերաբանան երկու եկեղեցի, այդ ալ լաւ է», եւ թէ «ես կ'ըմբռնեմ թէ երբեմն անկարելի է վերաբանալ եկեղեցի մը»:

Հարկաւ, եթէ կաթողիկոսը խորհրդային Չեկայի ձեռքը պատուաւոր բանտարկեալ մը չըլլար էջմիածնի մէջ, իր ըրած խոստովանութիւններուն վրայ շատ մը ուրիշներ ալ պիտի աւելցնէր: Օրինակ, պիտի ըսէր, թէ բոլշեւիկները ամբողջ Երեւանի մէջ մէկ հատ իսկ հայ եկեղեցի բաց չեն ձգած եւ հաւատացեալները ստիպուած են մինչեւ էջմիածին երթալ աղօթելու համար. թէ Հայաստանի եկեղեցիներու մեծ մասը բոլշեւիկեան քլրպներու, մթերանոցներու կամ «անաստուածներու թանգարաններու» է վերածուած եւ մասամբ ալ նոյն իսկ քանդուած է. թէ քանդուած է հայ եկեղեցիի իրաւական ամբողջ կազմակերպութիւնը եւ թոյլ տրուած է միայն հաւատացեալներու տեղական անջատ համայնքներու գոյութիւնը. թէ յափշտակուած են հայ եկեղեցական բոլոր կալուածներն ու հասոյթները եւ արգիլուած է եկեղեցին ունենալ որեւէ սեփականութիւն կամ տեւական կանոնաւոր եկամուտ. թէ փակուած ու արգիլուած են բոլոր հոգեւոր դպրոցները, թերթերը, տպարանները եւ կրօնագրքերու հրատարակութիւնը:

Հասկնալի պատճառներով կաթողիկոսը սահմանափակած է այս բոլոր անախորժ փաստերուն վրայէն եւ միայն ըսած է, թէ «Հայ ժողովուրդը այսօր աւելի սերտօրէն փարած է իր եկեղեցիին, քան 15 տարի առաջ» եւ թէ «երիտասարդութիւնն ալ ներկայ կ'ըլլայ եկեղեցական արարողութեանց»:

Այս ուշագրաւ երեւոյթը կաթողիկոսը բացատրած է այն բանով, որ հայ ժողովուրդը իրր թէ տարօրինակ կերպով մը կրօնասէր կը դառնայ ոչ թէ այն ատեն, երբ հալածանքի կ'ենթարկուի, այլ երբ աւելի լաւ օրերու մէջ կ'ապրի:

Այս բացատրութիւնը, որ հակառակ է պատմական բոլոր փաստերուն եւ հոգեբանական օրէնքներուն, հարկաւ տրուած է բոլշեւիկ իշխանաւորները ողոքելու համար: Իրողութիւնն այն է սակայն, որ հայ ժողովուրդը միշտ ալ աւելի մոլեռանդ եկեղեցասէր է դարձած այն ժամանակ, երբ իր եկեղեցիին վտանգ է սպառնացած: Այդպէս եղաւ օրինակ 1903–1905ին, երբ ցարական կառավարութիւնը փորձեց գրաւել հայ եկեղեցական կալուածները: Այդպէս կ'ըլլայ այժմ, երբ խորհրդային կառավարութիւնը կը ձգտի մահացու հարուած հասցնել հայ եկեղեցիին: Հայրենիք

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՄԵԾՆ ԲՐԻՏԱՆԻԱ ՈՐՈՇԵՑ ԵՌԱՊԱՏԿԵԼ իր օդանաւային ապառազինութիւնները

ԵՐԿՈՒ ՏԱՐԻԷՆ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ 1500 ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՕԴԱՆԱՒ

Չորեքշաբթի օր, Հիթլէրի ճառէն ճիշդ մէկ օր վերջը, Անգլիոյ խորհրդարանը գրաղեցաւ ազգային պաշտպանութեան ծրագրով: Թէ երեսփ. եւ թէ լորտերու ժողովը որոշեցին անյապաղ զօրացնել Անգլիոյ օդանաւային սպառազինութիւնները, տրամադրելով 30 միլիոն ոսկի: Այս որոշումը պատասխան մը կը համարուի Գերմանիոյ բռնած դիրքին:

Նոր ծրագրին համաձայն, Մեծն Բրիտանիա 1937 մարտ 31ին պիտի ունենայ 1500 առաջնակարգ զինուորական օդանաւ, ինչ որ կը նշանակէ 920ի յաւելում: Պիտի պատրաստուին նաեւ 2500 նոր վարիչներ եւ 22,000 սպայ եւ նաւազ: Յետոյ պիտի շինուին 49 նոր օդակայաններ:

Ծրագիրը երեսփ. ժողովին մէջ պաշտպանեց Պ. Պօլտուին, փոխ-վարչապետը, իսկ լորտերու ժողովին մէջ՝ օդանաւային նախարարը, լորտ Լընտընտէրի: Այս վերջինը մանաւորապէս շեշտեց.

— «Կառավարութիւնը չպիտի ընդունի ստորադաս վիճակ մը Գերմանիոյ հանդէպ, օդանաւային ուժի տեսակէտով: Եթէ նոր ծրագիրը անբաւական գայ, պիտի աւելցնենք, ինչ որ ալ արժէ իբրեւ դրամ կամ ճիգ: Պիտի եռապատկենք մեր օդանաւային ուժը եւ անհրաժեշտ վարկերը պիտի պահանջենք»:

Իսկ Պօլտուին հետեւեալ յայտարարութիւններն ըրաւ երեսփ. ժողովին մէջ.

— «Անցեալ նոյեմբերին կարգ մը տեղեկութիւններ հաղորդեցի Գերմանիոյ զինուորական օդանաւերու շինութեան մասին: Այդ օրէն ասդին մեր ստացած տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ չէի սխալած, բայց չափազանց պակաս հաշուած էի գերմանական շինութեանց համեմատութիւնը: Ոչ ես, ոչ ալ կառավարութեան խորհրդականները ամենաթեթեւ գաղափար չունէինք Գերմանիոյ արտադրութեան արագութեան մասին: Մենք բոլորովին սխալեցանք այս մասին»:

Յետոյ Պ. Պօլտուին բացատրեց թէ Սըր Ճօն Սայմընի այցելութեան ատեն, Հիթլէր ըսած էր թէ Գերմանիա հաւասարած է Անգլիոյ:

Աւելի վերջը քաղուած տեղեկութիւններ հաստատեցին թէ Գերմանիա այդ միջոցին ունէր 800 — 850 առաջնակարգ օդանաւ: Բայց Հիթլէր հասկցուցած էր թէ Գերմանիա պիտի ջանայ հաւասարիլ նաեւ Ֆրանսայի: «Այս թըւանշանները աչքի առջեւ ունենալով, ազգ. պաշտպանութեան յանձնաժողովը հաշուեց մեր երկրին անհրաժեշտ պէտքերը եւ նշանակեց առնուազն 1500 առաջնակարգ օդանաւ»:

Պ. ՖԼԱՆՏԷՆ ԼԻԱԶՕՐՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏԻ ՊԱՀԱՆՋԷ ելմտական կացութիւնը վերահաստատելու համար

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ վարչապետ Պ. Ֆլանտէն որոշած է բացարիկ լիազօրութիւններ պահանջել յառաջիկայ չորեքշաբթի, երբ կը վերաբացուին երեսփ. ժողովն եւ ծերակոյտը: Այդ լիազօրութիւնները կապ ունին ոչ միայն տնտեսական, այլեւ սեղանաւորական հարցերու հետ եւ կը յիշեցնեն 1926ի կացութիւնը, երբ Պ. Փուանքարէ բացարիկ իրաւունքներ ստացաւ, ֆրանքը պաշտպանելու համար: Վարչապետը երկար խորհրդակցութիւններ ունեցած է ելմտական նախարարին եւ Պանք տը Ֆրանսի վերատեսուչին հետ, վերջնական ծրագիր մը կազմելու համար:

Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ ծրագրուած միջոցները կը նախատեսեն նաեւ վարչական փոփոխութիւններ, վերահաստատելու համար ելմտական կացութիւնը: Կարծողներ կան թէ դահլիճը կրնայ իյնալ, եթէ չյաջողի համոզել խորհրդարանը, նոր լիազօրութեանց անհրաժեշտութեան մասին:

Այս առթիւ, կրկին կ'արծարծուի Ֆրանքի արժեզրկման հարցը, նոյնիսկ խորհրդարանական շրջանակներու մէջ: Կ'ըսուի թէ լիազօրութեան մասին մեծամասնութիւն ապահովելու համար, Պ. Ֆլանտէն պիտի առաջարկէ երկու տարի երկարաձգել երեսփ. ժողովին շրջանը, որ ըստ օրինի կը լրանայ մէկ տարիէն: Կը նշանակէ չորսէն վեց տարուան վերածել երեսփոխանութեան շրջանը, ինչ որ դուռ պիտի բանայ նոր պայքարներու: Եթէ կառավարութիւնը լիազօրութիւն ստանայ, կրնայ յետաձգել խորհրդարանի նիստերը եւ գործել արտակարգ հրամանագիրներով, որոնք վաւերացման պիտի ենթարկուին աշնան նստաշրջանին: Արտակարգ լիազօրութիւններ պահանջելու գլխաւոր պատճառ կը ներկայացնեն ելմտական կացութեան ծանրութիւնը եւ պետական գանձին կրած մեծ դժուարութիւնները, ինչպէս եւ ոսկիի յարաճուն տեղափոխումը դէպի արտասահման:

Լիազօրութեան վերաբերեալ օրինագիծը նախարարական խորհուրդին պիտի յանձնուի քանի մը օրէն, անմիջապէս վաւերացուելու եւ խորհրդարան յանձնուելու համար:

** 1935ի ելմտացոյցին բացը կը հաշուեն վեց միլիառ ֆրանք, որուն վրայ պէտք է աւելցնել երկաթուղիներու բացը, 4 միլիառ: Ուրեմն համագումար 10 միլիառ ֆրանք: Նկատի առնելով եկամուտի նուազումը եւ ծախքերու յաւելումը, հաւանական չէ որ ելմտական նախարարը փորձէ այս ահագին բացը գոցել մասնաւոր միջոցով մը: Այլ պիտի ջանայ կարելի եղածին չափ զեղչել զայն, թերեւս կէս առ կէս: Իր ծրագիրներէն մէկն է ինքնավար սնտուկ մը հաստատել հանգստեան թոշակներու համար եւ փոփոխել ընկերային ապահովագրութեանց օրէնքը:

Գերմանիոյ զինուորական օրէնքը

Գրած էինք թէ մայիս 21ին հրատարակուեցաւ Գերմանիոյ զինուորական նոր օրէնքը, որուն համաձայն զինուորութեան ենթակայ են 18 — 45 տարեկանները: Նոր տեղեկութիւններ կ'ըսեն թէ 1935ին Գերմանիա դրօշի տակ պիտի կանչէ 1914ի եւ 1915ի դասերը: Այս վերջին դասը պարտաւորիչ աշխատանքի ծառայութիւնը պիտի կատարէ: Բուն զինուորագրութիւնը պիտի սկսի յառաջիկայ նոյեմբեր 1ին: Նոր հրամանագրին համաձայն, Զօր. Պլօմպէրկ պաշտօնապէս կը դառնայ բուն պատերազմական նախարար, եւ ոչ թէ «Րայխվէրի (բանակ) նախարար», ինչպէս կը կոչուէր Վերսայլի դաշնագրէն ի վեր:

Հապէշիստան չուզեր տեղի տալ «ոչ ահաբեկման, ոչ ալ բռնութեան»

Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդը չկրցաւ ելք մը գտնել Իտալիոյ եւ Հապէշիստանի ծանօթ վէճի մասին: Չորեքշաբթի օր, Ժընեւ հասաւ Հապէշիստանի կայսեր մէկ դեկոյցը, որ կը յայտարարէ թէ «Եթովպիա տեղի չպիտի տայ ոչ ահաբեկման, ոչ ալ բռնութեան: Իտալիա կը փորձէ իր կամքը պարտադրել կայսերական կառավարութեան եւ, նախ ահաբեկումով, յետոյ անշուշտ բռնութեամբ ստանալ այն ինչ որ երբեք չպիտի տայ որ եւ է անկողմնակալ մարմին: Հապէշիստան վճռած է պաշտպանել իր իրաւունքները եւ վստահ է թէ պետութեանց իմաստութիւնը պիտի խափանէ որ եւ է պատերազմ եւ յառաջ պիտի բերէ խաղաղ լուծում մը»:

Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի պատուիրակները մեծ դժուարութիւն քաշեցին, որպէսզի իտալական պատուիրակը չմերժէ Ազգերու Դաշնակցութեան իրաւասութիւնը: Իտալիա արդէն իսկ 200,000 զինուոր ղրկած եւ ահագին դրամ ծախսած ըլլալով, դժուար է համոզել Մուսոլինին: Կ'ըսուի թէ կարելի եղած է վերջին պահուն համոզել որ Հապէշիստան անտեսական մենաշնորհներով գոհացնէ Իտալիան, այլապէս պատերազմը անխուսափելի կը համարուի:

Վիկտոր Հիւկոյի մահուան յիսնամեակը

Բանաստեղծին մահուան յիսնամեակին առթիւ, որ լրացաւ մայիս 21ին (1885), չորեքշաբթի օր հանդիսաւոր արարողութիւն մը կատարուեցաւ Պանթէոնի մէջ, հովանաւորութեամբ հանրապետութեան նախագահին: Տօնակատարութեան կը մասնակցէին 2500 դպրոցական աշակերտներ:

Այս միեւնոյն առիթով, կրթական նախարարը հրամայեց բացառիկ արձակուրդ տալ նախնական եւ երկրորդական դպրոցներու աշակերտներուն:

** Սէն-է-Մառնի երեսփոխաններէն Պ. Շօսի նամակ մը ուղղելով կրթական նախարարին, գիտել կուտայ թէ Իրաւարանական համալսարանի ուսանողները «լպիրշ խօսքեր կ'ուղղէին 12 տարեկան աղջիկներու, որոնք կը վերադառնային արարողութենէն»: Եւ կը պահանջէ քննութիւն բանալ:

«Միթինկ»ներու գործադուլը

Քանի մը օրէ ի վեր գործադուլ հռչակած են Փարիզի «Միթինկ»ները, իբրեւ հետեւանք գործատէրերու կողմէ առաջարկուած կրճատման:

Վերջին պահուն գործատէրերու սէնտիքան եւ կեցաւ աշխատավարձքի կրճատումէն, պնդելով միւս կէտերուն վրայ: Չորեքշաբթի օր քանի հասած էր գործադուլի ենթարկուած հաստատութեանց թիւը, բայց վերջին պահուն կարելի եղաւ միջին ճամբայ մը գտնել:

Գործադուլ Պելժիոյ ածխահանքերուն մէջ

»»» · · «««

Պրիւսէլի մեր թղթակիցը կը գրէ.—

Պելժ կառավարութեան ձեռք առած միջոցներուն շնորհիւ, գործադրկութեան տագնապը հոս ալ սկսած է մասամբ մեղմանալ, թէեւ տակաւին շատ բան կայ ընելիք:

Այս օրերուն Շաթըլինոյի (Շարլուայի մօտ) ածխահանքերուն մէջ հազարի մօտ հանքագործներ անսաստելով սէնտիքաներուն, ինքնագլուխ գործադուլ հռչակած են եւ գրաւած քանի մը ածխահանքեր: Ձիաւոր ոստիկաններու բազմաթիւ ջոկատներ փութալով ըմբոստութեան վայրը, յաջողած են պարպել ածխահանքերը եւ առանց արիւնհեղութեան զսպել ըմբոստութիւնը:

Կառավարութիւնը կը ջանայ հաշտարար եղանակով կարգադրել խնդիրը եւ գոհացում տալ բանուորներուն, որոնք յաւելում կը պահանջեն իրենց օրավարձքերուն վրայ: Հանքագործներուն օրականը 20—32 ֆրանք է, եւ շաբաթը 3—4 օր միայն կ'աշխատին: Մեծագոյն մասը ամուսնացած են եւ զաւակներու տէր:

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԷՆ ՄԱՐՍԷՅԼ ԵՐԵՔ ԺԱՄԷՆ.— Ծանօթ օդանաւորդ Փօլ Քոտոս, որ կ'աշխատի օդանաւային կանոնաւոր երթեւեկ հաստատել Փարիզի եւ Մարսէյլի միջեւ, առջի օր յաջողեցաւ հեռաւորութիւնը կտրել 3 ժամ 7 վայրկեանէն, 13 ուղեւորներով (ժամը 234 քիլ.):

Պ. ԹԻԹՈՒԼԷՍՔՈՒ, Ռումանիոյ արտաքին նախարարը, Մոսկուա պիտի երթայ յունիսին, ընկերակցութեամբ առեւտրական նախարարին:

«ՆՈՐՄԱՆՏԻ» շոգենաւին մէջ հրդեհի սկզբնաւորութիւն մը ծագած ըլլալով, խիստ քննութիւն բացուեցաւ:

ՀԻՆԳ ՏԱՐԻ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹԵԱՆ եւ 121,000 մառք (726,000 ֆր.) տուգանքի դատապարտուեցաւ, Պերլինի մէջ, մարապետ Նէօֆիթա, որ ամբաստանուած էր թէ դրամ փախցուցած է: Եթէ չվճարէ տուգանքը, բանտարկութեան շրջանը պիտի աւելնայ մէկ տարի: Մեղսակից քոյր մըն ալ դատապարտուեցաւ 10 ամիս բանտարկութեան եւ 1000 մառք տուգանքի:

ՎԻԷՆԻ (Իզէր) բուրդի, բամպակի եւ հիւսուածեղէնի մթերանոցին մէջ հրդեհ մը ծագելով, ամբողջ շէնքը եւ նիւթերը մոխիր դարձան: Վնասը կը հաշուեն երեք միլիոն ֆրանք:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՐՈՒԶՎԷԼԹ ծանր բնդհարում մը ունեցաւ խորհրդարանին հետ, վեթերաններու սահմանուած պարգեւին քուէարկութեան առթիւ: Հակառակ իր վէթոյին, խորհրդարանը քուէարկեց 2,200,000,000 տոլարի վարկը, 3,500,000 վեթերաններու համար:

ՊՈԼՍՈՅ ՑՈՅՑԵՐՈՒ պատրիարքարանի որոշումով, կրօնաւորները լադուարթ (լաճիվէրթ) գոյնով աշխարհականի զգեստ պիտի հագնին:

Օտար կրօնաւորներէն եւ ուսուցիչներէն 20 հոգի Ռումանիա մեկնեցան: Մաս մըն ալ մօտերս Իտալիա պիտի երթան:

ՑՈՒՆԱԿԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ յունիսի սկիզբները մեծ ռազմափորձեր պիտի կատարէ Միջերկրականի մէջ: Պատրաստուած ծրագրին համաձայն, «էլլի» յածանաւի նման երեք մարտանաւեր, երեք մեծ թորփիլահալած, երեք թորփիլանաւ եւ երեք ընդծովեայ պիտի մասնակցին փորձերուն:

Ռազմափորձերէն յետոյ, որոնք տեղի պիտի ունենան Սամոս եւ Միտիլենի կղզիներուն մօտերը, հելլէն նաւատորմը Իզմիր պիտի այցելէ: Յետոյ, ճամբան փորձեր կատարելով, պիտի երթայ Ալպանիոյ, Եուկոսլավիոյ եւ Եգիպտոսի նաւահանգիստները:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՍԵԼԱՆԻԿԷՆ

ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԸ

—o—

ԱՋԳԱՑԻՆ

Ազգ· իշխանութիւնները իրենց բոլոր օրկաններով, խաղաղ եւ արդիւնաւոր, կը վարեն գաղութին գործերը:

Կեդրոնի ազգ· վարժարանի չինութեան սկսելու համար կը սպասուէր պատկան նախարարութեան հրահանգին, որ ուշացաւ մինչեւ այսօր՝ վերջին խառնակութիւններուն պատճառով:

Հ· Գ· Խաչի Թրակիոյ եւ Մակեդոնիոյ Շրջ· Վարչութիւնը հետաքրքրական դրքոյկ մը հրատարակեց, «Բացառիկ Թիւ» անունով, որ լեցուն էր չահեկան տեղեկութիւններով, ընդ հանրապէս Հ· Կ· Խաչի ընդհանուր եւ մասնաւորապէս Գիւմիւթեան Խաչի Թրակիոյ եւ Մակեդոնիոյ գործունէութեան շուրջ:

Ազգ· վարժարաններու օժանդակ Տիկնանց Ընտանեկութիւնը Զատկի առթիւ, ուրախացուց վարժարաններու չքաւոր տղաքը, անոնց բաժնելով հագուստեղէն եւ կօշիկ:

Քանի մը օր առաջ, հպատակութեան հարցին չուրջ ներքին նախարարին առաջարկութիւնները ընդունուելուն, ամէն կողմէ պատգամաւորներ եկան Պոլիս, շնորհաւորելու նոր կառավարութիւնը:

Ազգ· Ազգային Վարժարանի Տեսչութեան ընդհանուր ժողովը, որպէսզի մէկդի դնէ անցեալի տարակարծութիւնները, ձեռք ձեռքի տուած զարգանալ եւ ուժովնալ, որպէսզի մէկտեղուած ճի գերով կարենանք մեր իրաւունքները արժանապէս պահպանել:

Հ· Բ· Դաշնակցութեան կողմէ, ընկ· Կ· Գէորգեան Ջերմ եւ յուզիչ ճառ մը խօսեցաւ: Ողեկոչեց բիւրաւոր մեռելներու յիշատակը: Բացատրեց թէ ինչ «մեղքի» համար գոհ ուեցան անմահները: Ընկերը նահատակութիւններու կողքին պանծացուց ե՛ւ հերոսութիւնները ե՛ւ հերոսամարտերը: Բուռն կերպով խօսեցաւ մեր օրերու ուրացողները եւ ի վերջոյ իր ներկայացուցած կազմակերպութեան կողմէ յայտարարեց, թէ մինչեւ որ արիւնի տուրքը չվճարուի, մինչեւ ցեղին դատը ամբողջովին չհատուցուի, մենք ոչ իրաւունք ունինք հաշտուելու, եւ ոչ ալ ներելու մեր թշնամիներուն,— անոգորները, բսան ընկերը, իրաւունք չունին հաշտութիւն կնքելու եւ ներելու, մենք պիտի ըլլանք զօրաւոր ժողովուրդ, որպէսզի կարենանք մեր ոսոխին պարտամուրհակը գանձել եւ ապա խորհիլ ուրիշ բաներու մասին: Այս նպատակին համար ալ իւրաքանչիւր հայուն նախ Հայ պէտք է եղբայրանայ մէկ դրօշի տակ, հայրենասէրներու սբ բաղան դրօշին տակ:

Ազգ· եւ Կիւլպէնկեան վարժարաններու աշակերտները ըրին դեղեցիկ արտասանութիւններ, մինչ երկսեռ երգչախումբը մէկընդմէջ կ'երգէր օրհնան վեհութիւնը յիշեցնող հոգեշունչ խմբերգներ:

Սեւանիկի հայութիւնը անգամ մը եւս հաղորդուեցաւ ցեղային կոակով եւ անգամ մը եւս ամբապնդեց իր հաւատքը՝ մեծ մեռելներու կիսատ ձգած գործը վերջացնելու ուխտով:

Սգահանդէսէն վերջ խմացանք, որ տեղւոյն խեղճ ու կրակ ոամկավար ները չեն մասնակցիր եղեր: Այդ երկուքուկէս անձերը որ «կուսակցութիւն» կը խաղան հոս, արդէն տեղ չունին ազգային որ եւ է ձեռնարկի մէջ: Գոնած են տխմար ճամբայ մը իրենց թշուառ գոյութիւնը ղպացնելու համար: Ձէ՞ն մասնակիցը որ եւ է համազգային հանդիսութիւններու եւ իրենց չմասնակցիլը կը յայտարարեն իրրեւ ... գործունէութիւն:

Ազգ· իշխանութիւնները այլ եւս պէտք չէ կարեւորութիւն ընծայեն այսպիսի խեղկատակներու, նոյն իսկ պատշաճութիւնները չյարգելու դի նով:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ցունաստանի ներքին կեանքը առայժմ հետու է բնականոն ըլլալէ: Պատկան վարիչներու միջեւ գոյութիւն ունեցող սուր հակամարտութիւնները յանգեցան բոլորին ծանօթ դիմում պատասխանատուութեան, որ այս երկրին արժեց ահագին վնասներ: Այդ ապեռալի ապստամբութեան հաշուեյարդարն է որ կը կատարուէր երկու ամիսներէ ի վեր: Եղան երեք զինադադարութիւններ, բազմաթիւ սպաններու ատիճանազրկում եւ երկարատեւ բանտարկութիւն, ինչպէս նաեւ քաղաքական բազմաթիւ գործիչներու արգելափակում, դատապարտեալներու ինչքերու գրաւում, եւն·:

Ապստամբութեան զսպումէն վերջ երեսփոխանական ժողովը եւ ծերակոյտը լուծուեցան, սահմանադրութեան մէջ կարգ մը փոփոխութիւններ եղան եւ որոշուեցաւ խորհրդարանական ընտրութիւնները կատարել Մայիս 19ին:

Եւ սակայն, անձեւ կերպարանք մը ստացան քաղաքական խմբակցութիւնները ընտրութիւններու առթիւ: Այսպէս, կառավարութեան օժանդակներէն, անհաշտ արքայականներու պարագլուխ Մեթաքսաս, զայրանալով կառավարութեան բռնած համեմատաբար մեղմ ընթացքին դէմ, զոր ան ցոյց տուաւ ըմբոստութեամբ մերդարձնելու հանդիպ, հեռացաւ կառավարութենէն եւ ընդդիմադիր դարձաւ: Ցառաջիկայ ընտրութեանց մէջ առանձին պիտի ելլէ հրապարակ, թագաւորը վերադարձնելու բացորոշ ծրագրով:

Կառավարութեան համախոհ գործիչներէն քանի մը ծայրայեղներ ալ անջատ խմբակցութիւն մը կազմեցին, ատոնք եւս պիտի ներկայանան առանձին ցանկով եւ ծրագրով:

Գալով ընդդիմադիրներուն, — վենիզելոսական եւ հանրապետական — ներ,— տակաւին դիրքերնին որոշ պէս չեն ճշդած: Առայժմ սիրող կարծիքն այն է որ ձեռնպահ պիտի մնան ընտրութեանց մէջ, քանի որ ներկայ ընտրական դրութեամբ (մեծամասնական) եւ մանաւանդ հոգեբանական այս աննպաստ վիճակի մէջ, կը դժան թէ պիտի սեւցուի իրենց ցանկը, ոբովհետեւ դեռ նոր դուրս եկած են ամբաստանեալի դիրքէն՝ դատապարտութիւններու խոշոր բեռով մը:

Բայց որպէսզի կարենան ընտրութեանց մէջ պարապ չմնալ, հետեւեալ պայմանները դրած են մասնակցութեան համար·— Պատերազմական վիճակի վերացումէն վերջ մամուլի բացարձակ ազատութիւն: Ընտրու թեանց մէկ ամիսով յետաձգում: Ընտրական ներկայ դրութեան փոփոխութիւն (համեմատական): Պատրաստ կան պաշտօնեաներու մաքրագործու մը վերջացնել ընտրութիւններէն առ նուազն երեք շաբաթ առաջ: Ներում շնորհել 5 տարիէն վար դատապարտուածներուն եւ պաշտօնի կոչել պաշտօնական քաղաքապետները եւ դիւղապետները, եւն·:

Երբ մօտաւորապէս այս է ընդդիմադիրներուն դիրքը ընտրութեանց հանդէպ, միւս կողմէ կառավարութեան երկու սիւները, վարչապետ Ցաւասրիս եւ պատերազմական նախարար Զօր· Քոնտիլիս, իրենց կուսակցական ուժերը միացուցած՝ մէկ ճակատ պիտի կազմեն ընտրութեանց մէջ, կառավարական ճակատ անունով: Կ'ենթադրուի թէ այս վերջինները ամէն նէն ուժերը պիտի դուրս դան:

Ամէն պարագայի, տակաւին դեռ կանխահաս է բացարձակ կարծիք յայտնել այս երկրի մօտիկ ապագայի կացութեան մասին, քանի որ պատերազմական վիճակի վերացումով եւ ընտրութեանց թուականի երկու շաբաթուան երկարաձգումով դեռ կը սպասուի չատ մը փոփոխութիւններու:

Մեր ցանկութիւնն այն է, որ երկիրը շուտով մտնէ իր բնականոն կեանքին մէջ, օժտուի խորհրդարանական ուժեղ կազմով, եւ կարենայ վատահութիւնն ներշնչել թէ ներքին եւ թէ արտաքին ճակատներու վրայ:

Վ.ԱՀԱԳՆ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԵԼՃԻԱՑԷՆ

ՊԵԼՃԻԱ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

=o=

Պ· Ա· Սարուխան վերջերս երկար յօդուածաշարք մը հրատարակած է «Հանդէս Ամսօրեայ»ի մէջ, «Պելգիա եւ Հայերը» խորագրով, որմէ կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները:

ԺԱ· — ԺԵ· դարաշրջաններուն, Պելժիոյ ամբողջ առեւտրական եւ արդիւնաբերական գործունէութիւնը կեդրոնացած էր Ֆլանտրի գաւառին մէջ, որուն նաւահանգիստն էր Պրիւժ: Այդ Ֆլաման քաղաքը, իբրեւ առեւտրական կարեւոր կեդրոն, ժամադրավայր եղած էր օտար վաճառականներու, որոնք իրենց ապրանքները հոն կը բերէին ծախելու եւ փոխանակելու համար: Հայ վաճառականներն ալ իրենց կարգին եկած են Պրիւժ ԺԴ· դարուն, ծախելու համար հայկական կամ արեւելեան ապրանքներ, ինչպէս ներկեր, պղպեղ, համեմներ, բամպակ, դորգեր, եւն·: Արձանագրութեանց համաձայն, առաջին հայ առեւտրականները Պրիւժ եկած են 1340ին, սակայն անոնք հոն երկար չեն մնացած: 1358—1360, ուեւլի մեծ թիւով հայ վաճառականներ եկած են Պրիւժ, եւ հոն հաստատուելով, սկսած են առեւտրական ընդարձակ գործունէութիւն մը ունենալ: Անոնք իրենց բերած ապրանքներուն փոխարէն գնած են տեղական ապրանքներ, եւ զանոնք ղրկած Այսս եւ Միջերկրականի եղերքը գտնուած ուրիշ նաւահանգիստներ, ուր կը գտնուէին իրենց առեւտրական գրասենեակները:

Պրիւժի մէջ միջազգային վաճառականութեամբ զբաղող բոլոր օտարազգի վաճառականները ունէին իրենց յատուկ «ազգային տուները», որոնք լօժա (loge) կը կոչուէին: Հայերն ալ ունէին իրենց սեփական լօժան կամ «հայտունը»·— Պրիւժի Սէնթ – Օպէր վանքին հին արձանագրութեանց մէջ պատմուած է հետեւեալ դէպքը·—

Նիկողայոս անունով Հայը իրեն ընկերացող բարձրաստիճան եկեղեցականին նուիրեց հիւսուածեղէնի կոտոր մը, իսկ Ս· Խաչի դուռը անոր ընկերացողներուն տուաւ 12 լիտր: Ո՞վ էր այդ Նիկողայոսը: Հաւանաբար վաճառական Հայ մը, որ նուէրներ տուած է եկեղեցիի մեծաւորին եւ ուրիշներու:

Պելժիոյ պետական նախկին դիւանապահ Խմիլ Վանտէն Պիւթք 1878ին դրքոյկ մը հրատարակած է «Արեւելեան խնդիրը մը՝ Միջին դարու մէջ» խորագրով, որուն մէջ կարգ մը տեղեկութիւններ կը հաղորդէ առաջին անգամ Պրիւժ եկող հայ առեւտրականներու մասին:

Մերձաւոր Արեւելքցիները, որոնց մէջ էին նաեւ Հայերը, ամէնէն առաջ հաստատուեցան Պրիւժի մէջ 1340ին: Սակայն 1354ին, անոնց եւ Պրիւժի քաղաքացիներուն միջեւ ծագած անհամաձայնութեան հետեւանքով, այդ Արեւելքցիները ստիպուեցան թողուլ Պրիւժը ու հեռանալ անկէ: Անոնք գացին Տորտխտ (Հոլանտա), ուր մնացին քանի մը տարի, եւ այդ միջոցին իրենց հետացման առիթ տուող խնդիրը կարգադրուելով, կրկին վերադարձան Պրիւժ: 1358ին վերջնական նպաստ հոն հաստատուեցան եւ հմնեցին իրենց առեւտրական գրասենեակները: 1478ին Հայերը Պրիւժի մէջ գոթական ոճով փառաւոր չէնք մը չինեցին, որուն չորս անկիւններուն վրայ չորս աշտարակ կը բարձրանար:

Հայերը իրենց եկեղեցական պաշտամունքները կը կատարէին Քար – մելեան կրօնաւորներու մատուռին մէջ:

ԺԵ· դարուն մէջ, Ս· Տոմա մայր եկեղեցիին մեծաւորը Հայերուն հետ՝ Թուրք վաճառականներուն ալ արտօնութիւն տուաւ իրենց ապրանքները, գորգ եւ ուրիշ թանկարժէք իրեր, ծախել եկեղեցիին առջեւ: Սակայն Թուրքերը, ինչպէս նաեւ Արաբներն ու Մարօքցիները, իրենց կրօնքին պատճառաւ չհիրուեցան տեղացի ժողովուրդէն, այնպէս որ այդ մահմետական ցեղերը չկարողացան երկար տեւն մնալ Պրիւժի մէջ, հակառակ անոր որ քաղաքապետը, միւս քրիստոնեայ վաճառականներու նման, հաւասար չափով կը պաշտպանէր զանոնք:

1482—1506 Փիլիպպոս Գեղեցիկի թագաւորութեան օրով, Պրիւժի մէջ չէին մնացած ոչ Հայեր եւ ոչ ալ ուրիշ արեւելքցիներ:

Հայ գաղութին Պրիւժէն հեռանալու գլխաւոր պատճառը կը վերագրուի սա իրողութեան՝ որ այդ քաղաքը, իբր նաւահանգիստ, սկսած էր կորսնցնել իր կարեւորութիւնը ԺԵ· դարուն վերջերը: Արդարեւ, Պրիւժի նաւահանգիստին մէջ հետզհետէ աւազ լեցուելով, նաւերը չէին կրնար այլ եւս մօտենալ ծովեղերքին, որով նաւագնացութիւնը օրէ օր դժուարանալով, ի վերջոյ բոլորովին զգդեցաւ:

Վանտէն Պիւթք իր գրքոյկին վերջաբանին մէջ, կը պարզէ պելժ պատմագէտ՝ Ֆրուասարի ընդարձակ մէկ տեսութիւնը, Լեւոն Լուսինեանի եւ Հայաստանի ժամանակակից քաղաքականութեան մասին, երբ Հայոց այս վերջին թագաւորը 1378ին կը ճամբորդէր Եւրոպայի զանազան քաղաքներուն մէջ: 1385ին, Լեւոն Ե· եկած է նաեւ Պելժիա: Իբրի քաղաքապետ – ական արձանագրութեանց մէջ բսուած է թէ՝ 1385ին, երբ Կարոլոս Զ· Տամմ քաղաքը կը պաշտպանէր Թշնամիներու դէմ, անոր հետ էր նաեւ «Հայաստանի Թագաւորը»:

ՀՐԱՉԵԱՑ ՏԿԲՈՍԿԻ

ՌՈՒՍԻՈՅ ՆԱԻԱՑԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(Բ· եւ վերջին մաս)

Ռուսիա, սակայն, իր յաւակնութիւնները սահմանափակած չէր մի – այն ու միայն Միջերկրականի վրայ: Ան կը ջանար Մայր· Արեւելքի ուրիշ ծովու մը հասնիլ, մինչեւ Հնդկ· Ովկիանոս:

Ռուսիա չատ կանուխ տիրապետեց Կասպեան ծովուն: Փոքրիկ նաւատորմ մըն ալ կազմեց Կասպեան ծովուն մէջ եւ 1813ին հարկադրեց Իրանը որ իրեն թողու Բագուն:

Ցետոյ աչքաթեցաւ տարածել իր ազդեցութիւնը եւ գրաւել քանի մը կղզիներ Պարսից ծոցին մէջ: Սակայն Անգլիա իրմէ առաջ գործեց այտտեղ եւս: Այսուհանդերձ, Իրանայի ազ – դեցութեան ընորհիւ, ի վերջոյ կրցաւ ընդհանուր համաձայնութեան մը յանգիլ Անգլիոյ հետ: Այնուհետեւ եւ հետզհետէ Ռուսիա դիրք բռնեց Կեդր· պետութեանց եւ Թուրքիոյ դէմ: Փորթ – Արթիւրը կորսնցնելէ վերջ, Վլատիվոստոքի մէջ պահեց միայն երկրորդական նաւատորմ մը: Ընդ – հակառակին Պալթեան եւ Սեւ ծովե – րուն մէջ վերակազմեց իր նաւատոր – մը:

Այդ ծրագիրը սահմանափակուած չէր միայն Ցուշիմայի մէջ փճացուած նաւատորմին չինութեամբ, այլ եւ կը նախատեսէր կայսրութեան ամբող – ջական վերակազմութիւնը, թէ ճար – տարագործական եւ թէ նաւային տեսակէտով: Իր նաւարանները եւ զի – նարանները, ինչպէս ցոյց տուաւ ռուս եւ Ճափոնական պատերազմը, անբաւական էին,— զրահաւորի մը չինութիւնը կը կարօտէր եօթը տարուան:

Եւ մշակուեցաւ ընդհանուր յատակագիծ մը, որ պիտի գործադրուէր այս ընթացքով, պիտի գտնար ա – ռաջնակարգ պետութիւն մը:

Բայց երբ թշնամութիւնները ըս – կսան, կայսրութիւնը կը գտնուէր, նաւային տեսակէտով, այնպիսի կացութեան մը մէջ, որ հետու էր գոհացնել իր կենսական պահանջները: Ա – զատ ծովն օգտագործելու անկարելութիւնը իրեն կը հանդիսանար անհրաժեշտ խոչընդոտ մը յաղթութեան ճամբուն վրայ: Ռազմանութեի արդիւնաբերութեան տեսակէտով, Ռուսիա կարօտ էր, գրեթէ բոլորովին, ներածումներու: Այս եղաւ գլխաւոր պատճառներէն մին, որ մղեց Համաձայնութեան զինուորական եւ քաղաքական դեկավարները փորձելու Տարտանէլի Նեղուցին գրաւումը:

Միաժամանակ, Ռուսիա հակայական ճիգեր ի գործ դրաւ,— թէեւ այլ եւս ուշ,— ստեղծելու համար, հիւսիսէն, ներածման ճամբաներ, — կամմակերպեց Արխանկելսկի նաւահանգիստը, մուրմանական ծովուն վրայ, միաժամանակ ծրագրեց չինել երրորդ նաւահանգիստ մը, Սոբզոկոյ, երկաթուղիով փեթերպուրկի կապուած: Այս կայանը կը գտնուէր Քոլա կղզին հիւսիսային եղերքին – թան վրայ, եւ չնորհիւ միջմոլեայ տաք հոսանքի մէկ աղեղին՝ սառոյցներէ զերծ կը մնար ամբողջ տարին: Սակայն կարելի չեղաւ կազմակերպել:

Ի՞նչ պիտի ըլլայ արդի Ռուսիոյ նաւային քաղաքականութիւնը, այսօր եւ վաղը: Երբ Ռուսիա վերակազմուի եւ զարգանայ զինուորական եւ անուսական գետնի վրայ, հաւանական չ՝ մերթ որ, ներքին կազմակերպական ամէն ծրագիր իրագործած, ուսական լայնածաւալ կայսրութիւնը վերսկսի իր զարաւոր արշաւը դէպի Ովկիանոս: Պատմագիր Հ· Կրաֆ, գրքի մը մէջ, ուր կը ներկայացնէ ռուսական ծովային իշխանութիւնը պատերազմի եւ յեղափոխութեան չրջանին, իրաւամբ կը գրէր· «Ռուսիա տակաւին մեծ դժուարութիւն կը կրէ վերակազմելու համար իր նաւային ուժերը: Աւելի չի նշանակեր թէ անկարելի է այդ գործը: Ռուսիա հրաժարած չէ ծովային մեծ պետութիւն մը դառնալու երազէն»:

Այս հաւատքին փաստերէն մին այն է որ խորհրդային կառավարութիւնը կորովագին կ'աշխատի իրեն համբայ մը բանալ դէպի մուրմանական ծովեզերք,— արդէն բացած է ջրանցք մը, ծովեզերքին ուղղութեամբ: Ծովային ասպարէզին, ինչպէս այլ բազմաթիւ ասպարէզներու մէջ, բոլշեւիզմը վերստին կապուեցաւ ցարական քաղաքականութեան դարաւոր աւանդութիւններուն: Եւ, անշուշտ, կարելի չէ դեռ երկար ատեն Ռուսիան հեռու պահել ծովային մեծ պետութեանց համանուագէն:

ԷՄՄՈՆ ՏԷԼԱԺ

Յովհ. Ակինեանի մահին

—•—

Անհատական կեանքի մէջ հայ աւելի մեծ ատամպանք, քան կորցնել մի հարազատ ու հին ընկերոջ: Յովհ· Ակինեանը իմ անձնական բարեկամներից էր ու ամենամօտ ընկերներից: Իրեն մահուան դոյժը այնքան անսպասելի էր ու անհատնական, հարուածը այնքան ծանր ու վէրքը այնքան խոր, որ չկարողացայ անգամ իր ժամանակին նրա մասին ասել իմ խօսքը: Մինչեւ այժմ չեմ կարողանում հաշտուել այն մտքի հետ որ Յովհաննէսը մեռած է: Նրա կենսագրութեան, իր կեանքի ու գործունէութեան մասին թողնելով աւելի յարմար առիթի, այժմ կարող եմ համարձակութեամբ պնդել որ Յովհաննէս Ակինեանին դեռ երկար կը յիշեն նրանք ովքեր ճանաչում էին նրան, որպէս յեղափոխականի, որպէս կուսակցականի, որպէս ընկերոջ:

Կը վերյիշենք նրան ամէն անգամ մենք, իր ընկերներն ու բարեկամները երբ առիթ լինի պրագան յիշելու, երբ պէտք լինի մտաբերելու մեր պատանեկանութիւնը, մեր ուսանողական կեանքը Պրագայում, եւ ամէն անգամ նրան յիշելիս կը զգանք մեր կորուստի դառնութիւնը: Նա Պրագայի հայ ուսանողների ամէնէն երիտասարդն էր, մեզ միացնող չաղաթն էր, կուսակցական ու հանրային կեանքի չարժիչ ուժն էր, եւ միաժամանակ սիրելի ամէնքին, ե՛ւ մեծին ե՛ւ փոքրին, եւ առեւտրականին եւ ուսանողին, եւ կուսակցականին եւ հակակուսակրդին, եւ Զեհրին եւ Սլովաքին, Ռուսին ու Ուքրայնեցուն, Լեհացուն ու Վրացուն: Ամէնքի հետ էր եղել գործը պահանջում էր այդ: Առանձնապէս հակում ունէր հայ կեանքն ու քաղաքական պահանջները ծանօթացնելու օտար – ներին: Բաւական է յիշել որ չեխ սոց·

ՅԱՐԻՒՆԵՐ ԳԱՂՆԻՔ ՅԱՂԻՒԱԾՔԻ ՄԸ

=o·o=

Նոքա Ըչ ուզեցին ա – ռնել ինչ որ ինձմէ կ՚առնուէր ու ինծի կու տար ան – ոնց որ ընդհակառակն ես ուզեցի տալ (չառ – նելու փոխարէն) : Ես Իմ ինքնութիւնս ու ինքնավստահութիւնս ունէի «ինչ որ ունիմ» ի մէջ, ան – կէ՛ս ինչ որ ունիմ ես եմ (Ձեղի պէս մը ձգել : Ես ոչ մէկուն կը նմանիմ եւ ոչ ոք ինծի կը նմանի : Ես ինքզինքս կը սիրեմ, ինքզինքս կը յարգեմ, ինքզինքս կը հաւնիմ : Ես ինքզինքս կը հասկնամ, ինքզինքս կը ներեմ, ինքզինքս կը ներշնչեմ : Ես ինքզինքս կը ստեղծեմ : Ես ինքզինքս կը կերտեմ : Ես ինքզինքս կը կրեմ : Ես ինքզինքս կը սիրեմ : Ես ինքզինքս կը պատուեմ : Ես ինքզինքս կը փայփայեմ : Ես ինքզինքս կը գնահատեմ : Ես ինքզինքս կը հաւատամ : Ես ինքզինքս կը հաւնիմ : Ես ինքզինքս կը հասկնամ : Ես ինքզինքս կը ներեմ : Ես

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՎԷՃԻ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

— o —

Վիէն, 17 մայիս.— Ֆրանսահայ մամուլի մէջ յայտարարուեցաւ որ իբր թէ գաղութիս մէջ անգործներու մարմին կայ, նպաստ կը տրուի եւն.։

Արդ, մենք ստորագրեալ անգործներս կուզանք հրապարակաւ յայտարարելու.

ա) որ անգործնու մարմին մը ընտրելու համար համագաղթային փոր– ձեր կատարուեցան, բայց անյաջող.

բ) որ այդ իրենք զիրենք անգործներու մարմին յայտարարողները, բոլորը ինքնակոչ մարդիկ են եւ երբեք գաղութիս կողմէ ընտրուած, քանի որ ճշմարիտ փոքրամասնութեան մը մարզիկներն են.

գ) որ Վիէնի քաղաքապետութեան երկու անգամ դիմում եղած է (մէ– կը գրաւոր) անգործներուս կողմէ, իսկ քաղաքապետը Գ. Հիւսէլ ինքն ալ իր կարգին դիմումներ կատարած է Փարիզի խորհրդային հիւպատոսին եւ աշխատանքի նախարարին որոնց պատասխանը յայտնի են մամուլի ընթերցողներուն.

դ) որ անգործներուս ո եւ է մէկուն գործ չէ տրուած, մինչեւ այսօր ինչպէս յայտարարած է ինքնակոչ անգործներու մարմինը.

ե) որ մեզմէ որ եւ է մէկը ոչ մէկ սանթիմ չէ ստացած այդ ինքնակոչէն.

Ահա մեր պատասխանը հրապարակաւ այդ ինքնակոչ մարմինին.

Յ. Գ.— Զմոռնանք աւելցնելու, որ քաղաքապետութենէն տրուած նպաստը հետեւեալն է.— երկու շաբաթը մէկ անգամ երեք քիլօ հաց եւ մէկ քիլօ միս, թշուառ ընտանիքներուն համար միայն.

Ա. Յակոբեան, Լ. Յովսէփեան, Խ. Թորոսեան, Մ. Զօլաքեան, Յ. Օվանեան, Ն. Վարդանեան, Յ. Թաշճեան, Գ. Թաշճեան, Խ. Վարդերեսեան, Տ. Շախպազեան, Մ. Այնթապլեան, Մ. Այնթապլեան, Տիկին Թաշճեան, Ա. Պիպէրեան, Յ. Քէթէնճեան, Մ. Գաբրիէլեան, Գ. Մանուկեան, Կ. Տէր-Մինասեան, Ա. Գազանճեան, Ան. Գազանճեան, Ա. Աբգարեան, Տիկին Աբգարեան, Լ. Սօհապետեան, Լ. Աւետիքեան, Ս. Նիկօլեան, Կ. Նիկօլեան, Խ. Լուսարեւեան, Գ. Լուսարեւեան, Ժ. Ժիւկէեան, Գ. Տօնիկեան, Բ. Բարունակեան, Ս. Փարթամեան, Կ. Եայլըեան, Մ. Խաչիկեան, Մ. Ինկիցեան, Ե. Բալոյեան, Ա. Մաղաքեան, Յ. Գարասարեան, Բ. Լուսարեւեան, Փ. Մանուկեան, Յ. Թէճիրեան, Մ. Դաւիթեան, Ն. Աւետիքեան, Բ. Աւետիքեան, Ե. Գալայճեան, Խ. Գալայճեան, Թ. Կէոնճեան, Գ. Կէոնճեան, Մ. Զըգգմեան, Տիկին Զըգգմեան, Մ. Պարոնեան, Ս. Պօղոսեան, Մ. Տօլմաճեան, Ս. Թադէոսեան.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Լիոնաբնակ Սուրիացիներն ու Լիբանանցիները սովորաբար ժողովք կը հրաւիրուին այսօր Ուրբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8ին, Café Liban, Գ. Ռուբէնի սրճարանը, 59, rue Dunoir.

Ներկայ կ'ըլլայ Լիբանանցի իրաւաբան Մեթր ՀԱՆՆԱ։

Ֆր. Կ. Խաչի Շավիլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին Մա. ուա-Մանկապարտէզի սրահին մէջ։ Բոլոր անդամուհիներու ներկայութիւնը պարտադիր է։ Կարեւոր օրակարգ։ Պատգամաւորի ընտրութիւն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ այն անծանօթ բարեպաշտին, որ երկու հարիւր ֆրանք նուիրած է եկեղեցիին։

Հ. Մ. Ը. Մ.

Պանթէօ – Քաշանի հայ ծնողներէն կը խնդրուի լաւագոյն ընդունելութիւն ցոյց տալ Սկաուտ խմբապետ Թորգոմ Այվազեանի, սկաուտական շարքերուն մէջ արձանագրել տալով իրենց զաւակները յառաջիկայ կիրակիէն սկսեալ։ Գրաւոր դիմումի պարագային հասցէն է՝ Torkom Aïvazian, 52, Rue Julie, Paris (14)։

Հ. Մ. Ը. Մ.-ի Սկաուտական Շրջ. Գործադիր Խորհուրդ

ՖԱՔԻՐ ԹԱՀՐԱ ՊԷՅ

ԹՐՕՔԱՏԷՐՈՅԻ ՄԷՋ

Մայիս 25ի այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, պատերազմի մեծ վիրաւորներուն ի նպաստ Թրօքատէրոյի թատերասրահին մէջ սարքուած է ֆաքիրական փորձեր ու մեծ մաչ մը, որուն հրաւիրուած է մասնակցիլ հռչակաւոր Թահրա պէյ։

Հայազգի Ֆաքիրը պիտի կատարէ իր ծանօթ փորձերը, ինչպէս նաեւ ողջ թաղուիլը։ Իրեն պիտի ընդդիմարանէ Պ. Պրույէ որ յայտնի սկեպտիկ մըն է, եւ ո եւ է խորհրդաւոր բան չի գտներ ֆաքիրիզմին մէջ։ Այս վերջինն ալ պիտի կատարէ ֆաքիրական փորձեր եւ պիտի բացատրէ զանոնք այլապէս։

Ծանօթ եւ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններէ բաղկացած ժիւրի մը պիտի տայ իր որոշումը այս հետաքրքիր մրցակցութեան մասին։

⁂ Թահրա պէյ մասնաւոր հրաւէրով կը մեկնի Մարսէյլ ներկայացումներ տալու Օտէոնի մէջ։

ԳԱՑԷՔ
CIGALE CINÉMA
60 Avenue de Saxe. LYON

Le Gérant: H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme, PARIS (13)

Հ. Յ. Դ.

Գաւառ

ՊՈՒԼՎԱՐ OSSO (Մարսէյլ) «Վռամեան» Ենթակոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Նուբաշ, Գայլ-Վահան, Հրայր եւ Կայծակ-Առաքել խումբերը այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 5ին, իր Գրադարանին մէջ։

ՍԷՆ ԹԸԷԹԻԷՆի «Անտոք» Ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8ին Դուրեան Գրադարանի մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Իշխան Ենթակոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ «Վարանդեան» խումբի ժողովը վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական տեղը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Հ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

Վաղը, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս ՓԸԹԻ ԺՈՒՌՆԱԼի սրահին մէջ

21, Rue Cadet. Métro: Cadet.

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ **ԱԼ. ԽԱՏԻՍԵԱՆ**

ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ **M. MOUTET,** (որ ստիպուած ըլլալով գաւառ մեկնիլ նոյն գիշերը, պիտի խօսի ժամը ճիշտ 9ին)։

ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ ԵՒ **Պ. ՊԷՐՆԱՐ ՎԱՀԷ**

(Օրուան հարցերու շուրջ)։

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ ՏԻԿԻՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆ (արտասանութիւն), ՕՐ. Տ. ՏԷՐ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ (երգ), ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ (երգ)։

Կ'երգէ Տիկին ԹԷՐԶԻՊԱՇԵԱՆ, դաշնակով կ'ընկերակցի M. EUGÈNE BRIAD (Օփերայէն)։

ՍԻՓԱՆ երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի, (երգ եւ պարեր)։

Խօսք կ'առնէ նաեւ Հ. Կ. եւ Մարտիկներու Միութեան կողմէ Գնդ. Տ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Jazz band, Tombola, ճոխ պիւֆէ եւ եւրոպական պարեր։

ՄՈՒՏՔ 5 ՖՐԱՆՔ

Ընդհ. կարգադրիչ Հ. ՍՏԵՓԱՆ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. ՍԷՆ ԹԷԹԻԷՆԻ «ԱՆՏՈՔ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷին կողմէ

Մասնակցութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. ՍԷՆ ՇԱՄՕՆԻ «ՎԱՐՈՒԺԱՆ» ԽՈՒՄԲԻ

26 ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ ԺԱՄԸ 3ին

ՍԱԼ «ՏԱՐՄՕՆԻ»ի մէջ, (Սինէմա Ռօայալի մօտ)

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ **Ց. ՉԷՔԵԱՆ**

ԿԸ ԽՕՍԻ **ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ**

Գեղարուեստական բաժին։ Օր. Ծ. Տէր-Պետրոսեան (երգ). Պ. Չանսեան եւ Պ. Պ. Մելքոնեան (ջութակ), ընկ. Գըրըքճեան եւ Որդիք (ժազ)։ Կովկասեան պարեր փոքրիկն Գըրըքճեանի կողմէ։ Կ'արտասանէն՝ ընկեր Միսաք-Միրզէ եւ ուրիշներ։ կը ներկայացուի զաւեշտ մը։

Տախսերու մասնակցութեան համար մուտք՝ 2 ֆրանք (պարգեւաբաշխութեան մասնակցելու իրաւունքով)։

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԿՈՂՄԷ

ՎԱՂԸ, ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30ին

ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏԵՐԱՍՐԱՀԻՆ ՎԵՐՆԱՅԱՐԿԸ (Ֆուայէ տէ Թէաթրը)

ԿԸ ԽՕՍԻ **ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ**

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ Օր. Ծովինար Տ. Կարապետեան՝ Լիոնէն (մեներգ), ընկ. Միսաք-Միրզէ՝ արտասանութիւն, Պ. Աւետիս Մելքոնեան՝ ջութակ։ Խմբերգ, արտասանութիւն եւայլն։

կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը։

Տախսերու մասնակցութեան համար մուտք՝ 2 ֆրանք։

ՓՕՆ Տ'ՕՊՆԱՅԻ ՄԷՋ

26 ՄԱՅԻՍ ԿԻՐԱԿԻ

ԿԸ ԽՕՍԻ **ՊՕՂՈՍ ՀԻՒՍԵԱՆ**

Ս. ԳՐՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ

1500ԱՄԵԱՅ ՅՈԲԵԼԵԱՆ

Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան նախաձեռնութեամբ, 26 Մայիս Կիրակի օրը, տեղի պիտի ունենան Ս. Գրոց Թարգմանութեան յոբելենական հանդէսները։

Առաւօտեան ժամը 9.30ին, Notre Dame Մայր եկեղեցւոյն մէջ, նախագահութեամբ Փարիզի արքեպիսկոպոս Կարտինալ Վերտիէյի, Արհի. Գրիգոր Եպիսկոպոս Պահապանեան հայրապետական պատարագ պիտի մատուցանէ։ Միեւնոյն օրը, ժամը 15.30ին, Մուրատեան վարժարանի Պէշիկթաշլեան սրահին մէջ պիտի կատարուի հանդէսին գրական եւ գեղարուեստական բաժինը։

ՅՈԲԵԼԵԱՆ ՊՐ. ԵՐ. ՏԷՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆի

ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ԵՒ ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ

1 ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ ՍԱԼ - ԺԷՕԿՐԱՖԻԻ ՄԷՋ

Գեղարուեստական բաժին՝ մասնակցութեամբ ծանօթ արուեստագէտներու

×

Պ. Եր. Տէր Անդրէասեանի Յոբելինական հանդէսը Լիոնի մէջ կը տօնուի 29 Յունիս 1935ին։

Կը խնդրուի բոլոր միութիւններէն նկատի ունենալ սոյն թուականը։

ԼԻՈՆԻ ՅՈԲԵԼԻՆԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԵԾ ԲԱՂՆԻՔ

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ)

50, Rue du Fbg. St. Martin (Port St. Martinի մօտ) Paris (10)

Métro: Château d'Eau կամ Bld. St Martin.

որ օժտուած է արդիական ամէն յարմարութիւններով։ Հանգստաւէտ պայմաններ։ Այցելողները պիտի գնահատեն տիրող մաքրութիւնը եւ մեծ առաւելութիւնները։ Հաղորդակցութեան 30է աւելի միջոցներ։ գին՝ 6 ֆրանք, 10 տոմսակ՝ 50 ֆրանք։

Բաց է՝ կանանց համար ամէն օր առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ իրիկուան ժամը 7 բացի կիրակիէ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օրերը մինչեւ ժամը 16։ Այրերու համար ամէն օր երեկոյեան ժամը 7էն մինչեւ 10. իսկ Շաբաթ եւ երկուշաբթի օր կէս'օրէ վերջ ժամը 4էն 10, իսկ կիրակի ամբողջ օրը 8էն մինչեւ կէս օրէ վերջ ժ. 4։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՂՆԻՔ

74, Rue de Belleville, Paris (20)

Հանգստաւէտ պայմաններ, անթերի սպասարկութիւն եւ կատարեալ մաքրութիւն։

Բաղնիքը բաց է կիներու համար առաւօտեան ժամը 8էն իրիկուան ժամը 8ը, բացի երեքշաբթիէ։

Այրերու՝ Շաբաթ ժամը 5էն մինչեւ գիշեր, իսկ կիրակի առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ կէս օրէ վերջ ժամը 2։

Տնտեսական տագնապի պատճառաւ մուտքի գինը 6 ֆրանքէն զեղչած ենք 4 ֆրանքի, հնարաւորութիւն տալու համար ամէն մարդու չզրկուելու համար իր նախասիրած բաղնիքէն։

Բազմաթիւ հաղորդակցութեան միջոցներ, Մէթրօի նոր գծին բացումով իջնել Métro Pyrénées, որ բաղնիքին շատ մօտ է։ Օթօպիւս՝ N. 26։

Մօտ ատենէն բաղնիքը պիտի ունենայ՝ Salon de Coiffure եւ de Pedicure։

ԲԱՐԵԲԱՍՏԻԿ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՔԱՌԹԻԷ ԼԱԹԷՆԻ ՄԷՋ

Café - Restaurant "ATLAS"

30, Rue des Ecoles եւ 16, Rue des Carmesի անկիւնը, Paris (5).

Tél. Odéon 53 - 55, Մէթրօ Maubert Mutualité.

Մաւրիտանական ոճով, շքեղ եւ պերճ զարդանկարչութեամբ պճնուած։ Ընտիր յաճախորդներու հաճելի շրջանակ։ Առաջնակարգ ճաշ եւ սուրճ, չափաւոր գինով։ 10 ֆր. կամ ընտրովի պնակներու սպասարկութիւն։ Անտալուզեան նուագախումբ։

Յաճախորդները պիտի գտնեն ամէնէն արդիական քոնֆորը, համակրական մթնոլորտ, կատարեալ քաղաքավարութիւն եւ սպասարկութիւն։ Թէյարան։ Մարոքեան արտադրութիւններ։

ԵԿԷՔ ՏԵՍՆԵԼ ԱՅՍ ՓՈՔՐԻԿ ԴՐԱԽՏԸ

Սրճարանի պարկեշտ եւ վստահելի ուղղութիւնը հաճոյք պիտի պատճառէ բոլոր մտաւորականներուն։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ եւ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ։

Զանազան նուագարաններ կը գտնուին յաճախորդներու տրամադրութեան տակ։ Հինգ լեզու կը խօսուի։

Հայկական ճաշարանը ճաշարան ՖԼՕՐԻԱ

61, Rue Monsieur le Prince, Paris (6)

Մէթրօ՝ Օտէօն եւ Սեն Միշէլ   Հեռաձայն Danton: 52-73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

— o —

Կազմակերպուած Ֆրանսական Բանակի Նախկին Հայ Կամաւորներու Միութեան կողմէ, այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Salle de Geographieի մէջ, 184, Bld. St. Germain։ Կը խօսի՝ Ծովային պահեստի սպայ Պ. ՏԻՐԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ, նիւթ՝ Ֆրանքօ – հայկական գործունէութիւնը պատերազմի ընթացքին, յիշատակներ եւ ճշմարտութիւններ։ Լուսարձակ։ Բոլոր Հայերը սիրով կը հրաւիրուին սոյն բանախօսութեան։

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

»»»· ·«««

Գրեց՝ ՐԱՖՖԻ

Նա ուղիղ կը դիմէր դէպի իւր տունը, եւ ամբողջ օրը կը ներկայացնէր մէկը այն անշարժ կարասիներից, որ վառարանի մօտ անպակաս են լինում։ Նա կը նստէր այնտեղ, կամ կը նիրհէր, կամ կը յօրանջէր, մոռանալով իրան մի առանձին անհոգ, անզբաղ ապշութեան մէջ։ Կինը նրան յանդիմանում է, հայհոյում է, բայց Սիդոր Սիդորիչը ոչինչ չէ պատասխանում, միայն յիմար կերպով ժպտում է, գլուխը քարշ է գցում եւ խուլ կերպով մրմնջում է մի քանի անորոշ խօսքեր։ Կինը այն ժամանակ միայն կարող էր նրան դուրս գցել, երբ պէտք էր սենեակը մաքրել եւ փոքր ինչ կարգի բերել։ Այդ միջոցին Սիդոր Սիդորիչը կը նստէր դրան մօտ, արեւի ճառագայթներով կը տաքանար։ Իսկ երբ սենեակը մաքրեցին, նա դարձեալ վառարանի մօտ էր։

— Բայց լինում էին րոպէներ, երբ Սիդոր Սիդորիչը զարթնում էր եւ ժիր եւ աշխոյժ։ Դա այն ժամանակ էր լինում, երբ նա կինը ընդունում էր մի յարգելի հիւր։ Յարգելի հիւրը նրա նախկին մեծաւորն էր։ Երբ այդ մարդը յայտնւում էր, այն օրը Սիդոր Սիդորիչի համար տօն էր։ Նա խիստ եռանդով հետեւում էր իւր նուիրական անկիւնից, երբ նրան փող էին տալիս, ուղարկում էին փողոցը, որ ուտելիքներ եւ խմելիքներ գնէ։ Որքան ուրախ էր լինում նա։ Դեռ ճանապարհին, դեռ ըմպելիքները տուն չհասցրած, Սիդոր Սիդորիչը իւր կոկորդը լաւ կարգին փափկացնում էր։ Սեղանը պատրաստուեցաւ։ Տիկինը յարգելի հիւրի հետ ուտում են, խմում են, զուարճանում են։ Սիդոր Սիդորիչը խիստ եռանդով պտտւում է սեղանի շուրջը, աշխատում է ամէն տեսակ սպասաւորութիւն ցոյց տալ։ Նա մեծ բաւականութեամբ խմում է յարգելի հիւրի կենացը, երբ բաժակը նրա ձեռքն է հասնում։ Կերուխումը տեւում է երկար։ Բայց Սիդոր Սիդորիչը մինչեւ ընթրիքի վերջը սպասելու համբերութիւն չունի։ Նա օրօրւում է, գլուխը լաւ դրութեան մէջ չէ, կինը նրա ձեռքից բռնելով նստեցնում է հնոցի մօտ, այնտեղ սկսում է մրափել։ Տիկինը շարունակում է յարգելի հիւրի հետ ժամանակ անցկացնել։

— Սիդոր Սիդորիչը թէեւ ապրում էր կնոջ ողորմութիւնով, նրա կօշիկների տակ, եւ մոռացած իւր բոլոր արժանաւորութիւնները, բայց մի բանով միշտ պարծենում էր նա, որ ինքը այր է, իսկ նա կին։ Այդ ինքնաճանաչութիւնը աւելի յայտնւում էր նրա մէջ այն ժամանակ, երբ կինը չարժում էր նրա բարկութիւնը։ Եւ այդ պատահում էր խիստ յաճախ, երբ Սիդոր Սիդորիչը տանից մի բան էր գողանում եւ տանում էր գինետունը։ Կինը սկսում էր նախատել, հայհոյել նրան։ Իսկ Սիդոր Սիդորիչը յիշելով, որ ինքը այր է, խլում էր պատահած առարկան եւ զարկում էր կնոջ գլխին։ Երբեմն դրաման վերջանում էր արիւնով։ Այսպիսի դէպքերից մէկն էր, որ առիթ տուեց Սիդոր Սիդորիչին բանտի մէջ ընկնել։ Կինը ուրախ էր, որ ազատուեցաւ իւր անախորժ բեռնից, իսկ Սիդոր Սիդորիչը շատ չտխրեց, որ նրան մի այլ տան մէջ փոխադրեցին։

— Այստեղ նա բոլորովին մոռացաւ, թէ ինքը իւր համար, եւ թէ իւր ընտանիքի համար։ Նա մոռացել էր մինչեւ անգամ, թէ որքան ժամանակով բանտարկել էին իրան։ Հիմայ նրան աքսոր են ուղարկում. դարձեալ չգիտէ, թէ ի՞նչու համար են ուղարկում, եւ զարմանալին այն է, որ հետաքրքրութիւն եւս չունի գիտենալու։ Հրամայում են, նա խոնարհում է։ Խոնարհուելու ընդունակութիւնը սաստիկ զարգացած է նրա մէջ։ Նա երբեմն յանդուգն է միայն դէպի իւր կինը։ Բայց հլու է դէպի ամէն մի օտար մարդ։

Իմ երիտասարդ ընկերոջ նկարագրութիւն Սիդոր Սիդորիչի մասին այն աստիճան գրաւեց իմ ցաւակցութիւնը դէպի այդ թշուառը, որ ես հարցրի նրանից։

— Ուրեմն դու որ եւ իցէ գեղծում ես գտնում այդ մարդու դատապարտութեան գործում։

— Այո, նոյնպիսի մի գեղծում, եւ նոյն մարդով ձեռքով կատարուած, որ քաւոր Պետրոսի անունը արձանագրեց մեռածների ցուցակի մէջ։— Սիդոր Սիդորիչը աքսորւում է մի ուրիշ յանցաւորի փոխարէն, որին վաղուց բաց են թողել։

— Իսկ եթէ մի օր նրա կինը կը մըտածէ որոնե՞լ իւր ամուսնուն։

— Այն ժամանակ նրան էլ կը գրեն բանտում մեռածների ցուցակում։

Դատաստանական վերանորոգութիւններից առաջ այս տեսակ գեղծումներ շատ էին պատահում, եւ ես զարմանում էի, թէ ի՞նչու քաւոր Պետրոսը մտածեց միայն իւր ազատութեան համար, իսկ իւր ընկերների մասին հոգս չտարաւ։

— Նա իրան ազատեց, որ աւելի դիւրութիւններ ունենայ մեր մասին հոգ տանելու, պատասխանեց երիտասարդը,— Նա կը գայ մեր ետեւից եւ մինչեւ մեզ չազատէ, չի հանգստանայ։

Երիտասարդը չծածկեց ինձանից, յայտնեց այն ամբողջ ծրագիրը, որ խաչագողները կազմել էին իրանց մէջ, թէ ի՞նչ միջոցներով պէտք է փախչին կէս ճանապարհից, ապա հարցրեց։

— Կը մնա՞ս մեզ հետ։

— Ոչ, պատասխանեցի ես։

Նա սկսեց զարմացած նայեց իմ երեսին։

— Ուրեմն դու քեզ կորցնե՞լ ես ուզում։

— Աւելի լաւ է մաշուել հանքերում, քան թէ կրկին միանալ ձեզ հետ։

— Շատ կը փոշմանես... ասաց նա եւ վշտացած հեռացաւ ինձանից։

Մենք բոլոր ժամանակ խօսում էինք հայերէն, այն եւս խաչագողի բարբառով, եւ կասկած չունէինք, որ կը հասկանան մեզ։

Գիշերից բաւական անցել էր, յոգնած դատապարտեալները բոլորը խորին քնի մէջ էին։ Բայց քունը, տխուր սրտի միակ մխիթարութիւնը, ինձ մօտ չէր գալիս։ Դարձեալ ինձ երեւում էր Նէնէն, ինձանից չէր հեռանում անբախտ աղջկայ սգաւոր պատկերը...։

(Շար.)

ՓՆՏՌԵՑԷՔ եւ ԿԱՐԴԱՑԷՔ երգիծաթերթ՝ «ՄԵՂՈՒ» Փարիզի եւ Շրջանի Յառաջի ցրուիչ Պ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆէն։

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286
Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Dameme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70
(ՆՐԹԵԻԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ ԵՌԱՄՍԵԱՅ

Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ Երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՇԱԲԱԹ 25 ՄԱՅԻՍ SAMEDI 25 Mai 1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2814

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՐԻ ԽՕՍՔ

ՍԱՌ ԸԼԼԱՐ՝ ԿԸ ՀԱԼԷՐ...

Լրացաւ աշխատանքի նոր տագնապին վեցամսեան:

Շուտով կը լրանայ, նաեւ, 1935ի «աւետաբեր» տարուան առաջին վեցամսեան:

Եւ դեռ ոչ մէկ ձայն, ոչ իսկ որ եւ է դիմումի կամ նամակի պատասխան՝ Երեւանէն:

Այստեղ եւ ամէն տեղ աղերսագիրներ կը մատուցուին հիւրընկալ իշխանութեանց, եւ գէշ-աղէկ պատասխաններ կը ստացուին: Մինչեւ անգամ ժամադրութիւններ կ'առնուին եւ զրոյցներ կը կատարուին:

Այդ շնորհները կրնաք սպասել որ եւ է երկրի մէջ, որ եւ է իշխանութենէ, բացի անկէ որ կը կոչուի հայկական:

Նոյն իսկ խորհրդային իշխանութիւնը, բուն աղբիւրը՝ ռուսականը, աւելի մատչելի է, քան հայկականը:

Չէ՞ որ, վերջերս խօսակցութիւններ տեղի ունեցան Ժընեւի մէջ, Պ. Լիթվինովի հետ, եւ պատասխան մըն ալ առնուեցաւ,—Խ. Միութիւնը սկզբունքով համամիտ է Հայերու ներգաղթին, բայց չի կրնար նիւթական օժանդակութիւն ընծայել:

Այս տեղեկութեան հետ, Բարեգործականի դիւանը կը հաղորդէր թէ Միութեան նախագահը դեկտ. 28ին դիմած է Երեւան: Պատասխանը՝ «հաւանօրէն գարնան որոշում պիտի տրուի»:

Նոյն զեկոյցին համաձայն (13 ապրիլ), դիմում եղած է նաեւ նոր վարչապետ Պ. Ա. Գուլոյեանի: Արդիւնքը,— ոչ մէկ պատասխան, մինչեւ այսօր:

Անշուշտ անհատական դիմումներ ալ կատարուած են, այն միամտութեամբ թէ անձնական ծանօթութիւնը կրնայ հալեցնել սառը կամ լեղու հանել քարը:

Գոնէ անհատապէս պատասխանուա՞ծ է անհատական դիմումներուն:

Եթէ պատասխանուած ըլլար, անշուշտ աւետաբեր լուրեր պիտի տարածուէին թերթէ թերթ:

Մինչդեռ, ահաւասիկ Երեւանի բարեկամներն ալ հրապարակաւ կը յայտնեն իրենց յուսախաբութիւնը:

«Պիտի լսէ Երեւան...», մոլտոց, շաբաթներ առաջ, Փարիզի ռամկավար օրկանը, ուզելով ապացուցանել թէ ան չի կրնար չլսել համատարած թշուառութեան ձայնը, իբրեւ հայկական ինքնավար իշխանութիւն:

Այս առթիւ, հինգ խմբագրականներով, իրարու ետեւէ շարուեցան բոլոր գեղեցիկ խօսքերն ու իրաւական փաստերը:

Անցեալ շաբթու, նոյն թերթին մէջ, ուրիշ ուխտաւոր մը, Պ. Լեւոն Կիւմիւշկէրտան, կը տրտնջար փափկօրէն.

— «Ա՛հ, գիտեմ, եթէ Երեւանի կառավարութիւնը ուզէր կամ կարենար վերջապէս լայնօրէն բանալ իր դռները, չարիքը մասամբ պիտի դարմանուէր: Բայց, աւա՜ղ, երկու տարիէ ի վեր այս ուղղութեամբ մեր կատարած ջանքերը ապարդիւն մնացած են: Մօտաւորապէս երկու ամիս առաջ այս մասին անձնական նամակ մը ուղղեցի ընկեր Խանջեանի, որուն հետ ծանօթանալու հաճոյքը ունեցած էի խորհրդային Հայաստան գտնուած միջոցիս»:

Ինչպէս կը տեղեկանանք շարունակութենէն, Պ. Կիւմիւշկէրտան ալ որ եւ է պատասխան չէ ստացած իր սիրելի բարեկամէն:

Եւ այնքան յուսախաբութեան մատնուած է որ, խոստովանութիւն մըն ալ կ'ընէ:

Նիւ Եորքէն պատրաստ մը հրաւիրած են զինքը, ի նպաստ ներգաղթի բանախօսութիւններ ընելու համար: Եթէ կարենար երթալ, «ի՞նչպէս կրնայի մեր հայրենակիցներէն դրամ պահանջել, երբ մեր հայրենիքին դռները գոց պիտի մնան»:

Այս հարցումը կը լրացնէ քանի մը տող վերը գրուած նախադասութիւն մը. — «Տարակոյս չկայ թէ մեր գաղութներն ալ իրենց պարտականութիւնը պէտք է կատարեն, բայց ատոր համար անհրաժեշտ է որ ապահով ըլլան Երեւանի բարեկամեցողութեան մասին»:

×

Ուրեմն, ակներեւ է յուսախաբութիւնը նոյն իսկ «Հայաստանասէր»ներու շրջանակին մէջ:

Մանրամասնութիւնները մէկդի դնելով, այս երեւոյթը անգամ մը եւս չա՞պացուցաներ թէ արտասահմանը չունի հիմնական, բացորոշ եւ հետեւողական քաղաքականութիւն՝ Հայաստանի հանդէպ:

Անհրաժեշտ չէր որ Ֆրանսայի գաղութը անօրինակ տագնապի մը մատնուէր, որպէսզի համոզուէինք թէ «կարեւոր ներգաղթ մը անհնարին է՝ առանց հայկական պետութեան օժանդակութեան»:

Եւ պայման չէր որ ժողովուրդը «բարեկամ» եւ «թշնամի» բանակներու բաժնուէր, որպէսզի Երեւանը հասկնար թէ իր պարտականութիւնները շատ աւելի ծանր են, առիպողական եւ անյետաձգելի, քան իր ակնկալութիւնները կամ իրաւունքները, երբ իր դիմացն ունի արմատախիլ եւ ցիրուցան բազմութիւններ:

Դժբախտաբար, մենք չկրցանք մեր առանձին տեսակէտները պահելով հանդերձ, Երեւանի հանդէպ ներկայանալ մեր ամբողջական եւ իրական կերպարանքով, որպէսզի լսէր, իմանար թէ ինչ կ'ուզենք:

Եւ ահաւասիկ Երեւանը իր ուզած ժամուն կը ժպտի, իսկ չուզած ատեն աւագ ուրբաթ կը դառնայ, քարերն իսկ ճաթեցնելով:

Վեց ամիս միայն արտասահմանի թերթերը կարդալով, Երեւան սառ ըլլար՝ կը հալէր:

Իսկ իրեն գրուած նամակները եթէ Չինացիներու կամ Զուլուներու վերաբերէին, գոնէ նամականիշ մը գտած կ'ըլլային:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ԼԻԱԶՕՐՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Սեղանաւորական շրջանակներ ուժ կուտան

Կը հաստատուի թէ նախարարական խորհուրդը երեքշաբթի օր պիտի քննէ արտակարգ լիազօրութեանց օրինագիծը, անմիջապէս խորհրդարանին յանձնելու համար: Փարիզի սեղանաւորական շրջանակները եւ ազդեցիկ թերթերը կ'ողջունեն Պ. Ֆլանտէնի այս ծրագիրը, իբրեւ զգուշական միջոց Ֆրանքը պաշտպանելու: Վարչապետին առաջադրութեանց ուժ տալու համար, Պանք տը Ֆրանսը ի հարկին պիտի միջամտէ, համաձայն կացութեան պահանջնե-հաղխութիւնները գաղրին եւ ոսկիի արտածումը նուազի: Կ'ըսուի թէ Պանք տը Ֆրանսը ի հարկին պիտի միջամտէ, համաձայն կացութեան պահանջներուն: Առջի օր 257 միլիոն Ֆրանք արժողութեամբ ոսկի տարաւ ամերիկեան շոգենաւ մը: Այս փոխադրութեամբ, մարտ 29էն մայիս 17 Ֆրանսայէն արտածուած կ'ըլլայ 2,672,000,000 Ֆրանքի ոսկի: Պանք տը Ֆրանսի շաբաթական տեղեկագրէն կ'երեւայ թէ անցեալ շաբթուան ոսկիի կորուստ է 521 միլիոն Ֆրանք: Ուրեմն մարտ 29էն ի վեր ընդհ. արտածումը եղած կ'ըլլայ 3,193,000,000 Ֆրանք: Սեղանաւորական շրջանակներու մէջ երկրորդական եւ զուտ հոգեբանական կը համարուի ոսկիի արտածումը: Մտահոգութեան գլխաւոր պատճառը ելմտացոյցին բացն է, չորս միլիառ Ֆրանք, ինչպէս եւ 12 միլիառի բացառիկ ծախք մը: Միայն արմատական խնայողութիւններ կրնան դարման տանիլ կացութեան, իսկ ատոր համար անհրաժեշտ կը համարուի որ կառավարութիւնը բացառիկ լիազօրութիւն ստանայ խորհրդարանէն: Մանրամասնութիւններ կը պակսին ելմտական ծրագրի մասին, բայց կը կարծուի թէ կառավարութիւնը պիտի պահանջէ 7 միլիառ Ֆրանք զեղչել ծախքերէն: Խորհրդարանական շրջանակներու մէջ տրամադրութիւնները աննպաստ են լիազօրութեան համար:

⁂ Նախարարական խորհուրդի երեքշաբթի օրուան նիստին մէջ, արտաքին նախարարը պիտի ներկայացնէ իր զեկուցումը՝ Մոսկուայի, Վարշաւայի եւ Ժընեւի համբորդութեանց մասին: Յետոյ պիտի ճշդուի կառավարութեան դիրքը՝ լիազօրութեան մասին: Կէս օրէն յետոյ վարչապետը երեսփ. ժողովին պիտի ներկայանայ, զեկոյց մը կարդալու եւ լիազօրութիւն պահանջելու համար: Վիճաբանութիւնները անմիջապէս պիտի սկսին: Ելմտական նախարարն ալ կ'աճապարէ, նկատի առնելով կացութիւնը, իսկ միւս նախարարները կը կարծեն թէ կարելի է սպասել մինչեւ ուրբաթ: Ամէն պարագայի մէջ, վճռական պիտի ըլլայ յառաջիկայ շաբաթը:

Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի գործօն միջամտութիւնը Իտալիոյ եւ Եթովպիոյ վէճին առթիւ

Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը չորս օրէ ի վեր լուրջ տագնապի մը մատնուած է, Իտալիոյ եւ Հապէշիստանի ծանօթ վէճին առթիւ: Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի պատուիրակները մեծ դժուարութիւններ քաշեցին, որովհետեւ իտալական պատուիրակութիւնը կը յայտարարէ թէ Ազգերու Դաշնակցութիւնը իրաւունք չունի զբաղելու այս հարցով: Ի վերջոյ կարելի եղաւ գտնել միջին բանաձեւ մը, որուն համաձայն յանձնաժողով մը պիտի կազմուի, բոլոր վիճելի խնդիրները քննելու համար: Իտալական պատուիրակը Պ. Մուսոլինիի դիմեց, վերջնական հրահանգ ստանալու համար:

Անգլիական եւ Ֆրանսական կառավարութիւնները տրամադիր են ամէն գինով ընելու Իտալիոյ, բացի զինուորական գործողութենէ: Այսպէս անոր կը ձգեն տնտեսական մենաշնորհներ ստանալ Եթովպիոյ մէջ, որ Իտալիոյ կը հայթայթէ ոսկի, բամպակ եւ ցորեն: Իսկ Մուսոլինի կ'ուզէ բացարձակ տիրապետութիւն ստանալ Հապէշիստանի վրայ, զայն համարելով ոչ միայն յանցաւոր, այլ եւ անընդունակ:

Անգլիոյ օդանաւային ուժերուն յաւելումը

Երեսփ. ժողովի վաւերացումէն 24 ժամ վերջը, Անգլիոյ օդանաւային նախարարութիւնը գործօն քարոզութեան մը ձեռնարկեց, ծրագրուած 22,500 նոր սպաներն ու նաւազները զինուորագրելու համար: Անմիջապէս զինուորագրութեան գրասենեակներ պիտի բացուին Լոնտոնի, Կլասկոյի, Մանչեսթըրի, Լիվըրփուլի, Պըրմինկէմի եւ ուրիշ 15—20 քաղաքներու մէջ: Շատ նպաստաւոր պայմաններ կ'առաջարկեն 17 — 25 տարեկան երիտասարդներու համար, որպէսզի օդանաւային ծառայութեան մէջ մտնեն, իբրեւ վարիչ կամ մեքենավար: Այսպէս, մարզանքէ վերջը վարիչ-սպայի վկայական ստացող կամաւոր մը տարեկան պիտի ստանայ 24,400 Ֆրանք: Օդանաւային նախարարը երիտասարդութեան ուղղուած կոչի մը մէջ կ'ըսէ.

— Մեր քաղաքականութիւնը չի ձգտիր մրցիլ ուրիշ պետութեանց հետ կամ զինարշաւ մը սկսիլ: Մենք գոհունակութեամբ կ'ընդունինք Պ. Հիթլէրի կողմէ եղած առաջարկը՝ օդանաւային ուժերու սահմանափակման մասին. բայց կ'ուզենք այժմէն գործադրել մեր ծրագիրը՝ հաւասարելու համար մեր դրացիներուն հետ՝ զինուորական օդագնացութեան մասին: Շատ մեծ է մեր առանձնած պարտականութիւնը եւ մենք պէտք ունինք ամբողջ երկրին աջակցութեան: Զինուորագրութիւնը պիտի սկսի անյապաղ եւ կոչ կ'ուղղեմ երիտասարդութեան որպէսզի արձանագրուի:

⁂ Ինչպէս գրած էինք երէկ, Անգլիա որոշած է երկու տարիէն 1500ի բարձրացնել զինուորական առաջնակարգ օդանաւերու թիւը: Միեւնոյն ատեն ուժ պիտի տրուի պահեստի օդանաւերու շինութեան: Մասնագէտներ կը կարծեն թէ երկու տարիէն Մեծն Բրիտանիոյ բոլոր օդանաւերուն թիւը պիտի հասնի հինգ հազարի: Յաւելուածական շինութեանց համար պիտի ծախսուի 10 միլիոն անգլ. ոսկի (750 միլիոն Ֆր.): Այս գործին հետ, կառավարութիւնը պիտի ուսումնասիրէ Հիթլէրի վերջին առաջարկները, օդանաւային պայմանագրութեան մասին:

Նախագահ Րուզվէլթ նորէն յաղթեց

Մ. Նահանգներու ծերակոյտը տեղի տալով նախագահ Րուզվէլթի վեթոյի իրաւունքին առջեւ, մերժեց պատերազմի վեթերաններուն անմիջապէս պարգեւ (Պոնըս) վճարելու եւ այդ նպատակով 2200 միլիոն տոլարի վարկ մը բանալու ծրագիրը: Անհրաժեշտ է երկու երրորդի մեծամասնութիւն, նախագահին վէթօն մերժելու համար: Արդ, 54 ծերակուտականներ քուէ տուին ի նպաստ ծրագրին, իսկ 40 հոգի՝ հակառակ: Որով նախագահ Րուզվէլթ յաղթեց, որովհետեւ 32 հակառակ քուէն բաւական էր, վեթօն հաստատելու համար:

Հ. Հ. ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ, ԱՅՍ ԳԻՇԵՐ, ՇԱԲԱԹ, «Փրթի Ժուռնալ»ի սրահին մէջ:

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԱՐԴԱԼ Դ ԷՋ

Սանասարեան խանն ալ գրաւեցին

Պոլսոյ «Թան» թերթը կը գրէ.— Քաղաքապետութեան եւ Սանասարեան խնամակալութեան միջեւ գտնուած դատը վերջացած է ի նպաստ Քաղաքապետութեան: Խանը սեփականութիւնը եղած է Քաղաքապետութեան, որուն վրայ արդէն վեց տարի առաջ ձեռք դրած էր: Այս դատը 1928ին սկսած էր Իրաւական ատեանին առջեւ:

«Գուրուն» ալ իր կարգին կը գրէ. — «Այս դատը Քաղաքապետութեան կողմէ հետապնդած էին Թահսին Եասարի եւ Սէնիհատին որ Լօզանի դաշնագիրը կնքուած ատեն խորհրդական էր: Այլեւս Քաղաքապետութեան սեփականութիւնը եղած է Սանասարեան խանը որ կէս միլիոն ոսկի արժէք ունի: Մօտերս թափուր պիտի առնուի:

Յունաստանի Հայերու հպատակութեան խնդիրը

Աթէնքի «Նոր Օր»ի մէջ կը կարդանք (15 մայիս).—

Վերջին երկու օրերս հելլէն մամուլը արձագանգ եղաւ հպատակութեան նոր օրէնքի մը, որուն մէջ կը խօսուէր նաեւ Հայերու մասին: Մեր խմբագիրը այցելեց ներքին նախարարութեան հպատակութեան ճիւղի տնօրէն Պ. Լիանոփուլոսի, որ հետեւեալը յայտարարեց.

— «Հպատակութեան համար նոր օրինագիծ մը պատրաստած ենք, որուն մէկ յօդուածն ալ կը պատկանի Հայերու: Այս յօդուածով կ'արգիլուի մի միայն անչափահաս Հայերու հպատակ դառնալը: Ասոնք հպատակ պիտի դառնան, երբ իրենց չափահաս տարիքը գտնեն:

Մինչեւ հիմակ հպատակ արձանագրուած չափահաս Հայերուն եւ նոյնպէս զինուորութիւն ըրած անչափահասներու հպատակութիւնը ի զօրու է եւ ոչ մէկ ժամանակ չի ջնջուիր:

Անչափահաս Հայերու հպատակ արձանագրութիւնը արգիլուած է, իսկ հպատակ Հայերու կիները հպատակ չեն եւ պարտաւոր են առանձին դիմում կատարել, երեք տարուան ձեւակերպութիւնները լրացնելով:

Քաղաքացիական օրէնքը միշտ ի զօրու է այն Հայերուն համար, որոնք դիմումներ կատարած են քաղաքապետութեան եւ դիմումէն ի վեր 3 տարի անցած է:

Հայ ընտանիք մը մորթուած Ֆիլիպէի մէջ

Ֆիլիպէէն կը հաղորդեն, թէ Սթոլիփինովօ թաղին մէջ սպաննուած են Վարդան Հայրապետեան, 55 տարեկան եւ կինը Մարիամ 38 տարեկան, գաղթական Փոքր Ասիայէն:

Երկու ամուսինները կ'ապրէին վերոյիշեալ թաղը իրենց սեփական տան մէջ, որուն ներքեւի մասը նպարավաճառատուն մը ունէին: Ճիշդ իրենց տան դիմաց կ'ապրէր Քիրիլ Տ. Վըլչեւ, ինքնաշարժի վարիչի օգնական, գործազուրկ, Թրակիոյ Մալկարա քաղաքէն, իր կնոջ եւ երախային հետ: Զրոյց կար, որ Հայրապետեան նպատակ ունի երկրորդ տուն մըն ալ գնելու եւ 200 հազար լէվ տան մէջ կը պահէ:

Կիրակի կամ Շաբաթ գիշեր, Քիրիլ կը դիմէ Հայրապետեանին եւ կը խնդրէ որ քանի մը քիլօ ածուխ ծախէ իրեն: Թէեւ ժամանակը ուշ էր, բայց Հայրապետեան չի կրնար մերժել իր դրացիին խնդրանքը եւ միասին նկուղը կ'իջնեն: Երբ Հայրապետեան ածուխը կը կշռէր, Քիրիլ յանկարծ վրան կը յարձակի եւ դաշոյնի 12 հարուածներով կը խողխողէ զայն: Անկէ յետոյ կը բարձրանայ բնակարանը եւ Տիկին Մարիամն ալ դաշոյնի քանի մը հարուածներով սպաննելէն յետոյ, կը խուզարկէ սենեակը եւ դրամներն ու քանի մը թանկարժէք իրերը կ'առնէ:

Իր չարագործութիւնը ծածկելու համար Քիրիլ կը վերադառնայ նկուղը, քարիւղ կը թափէ Հայրապետեանի վրայ, բայց միայն սպաննուածին հագուստները կ'այրին եւ հրդեհ չի ծագիր:

25,000 ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՄԱՐԶԱՀԱՆԴԷՍԸ

Հինգշաբթի օր կէսօրէ վերջ Սթատ Պիւֆալոյի մէջ տեղի ունեցաւ Paris Soirի կազմակերպած 25,000 մանուկներու մարզահանդէսը՝ (7 — 15 տարեկան): Յորեկուան ժամը 1ին արդէն մէթրոները եւ հանրակառքերը փոքրիկ դպրոցական աշակերտներ էին որ կը փոխադրէին դէպի դաշտ: Ժամը 1.30ին Պիւֆալոյի շրջակայքը անանցանելի դարձած էր: Ոստիկանութիւնը ուշադրութեամբ կը հսկէր որպէսզի փոքրիկները արկածի չհանդիպին:

Դաշտ մտնելու համար նշանակուած էն չորս դուռներ որոնցմէ ներս մտնող տղոց «Paris - Soir» վերտառութեամբ ծրար մը կը տրուէր (նարինջ մը, պանան մը, խմորեղէն մը եւ շօքօլա մը) ժամը 4ին ուտելու համար:

Մրցումը սկսաւ ժամը ճիշդ 2.30ին: Տեղի ունեցան մարզական ամէն տեսակ մրցումներ համաշխարհային համբաւ ունեցող մրցորդներու կողմէ: Ամէնէն ուշագրաւն էր 7 — 8 տարեկան մանչ ու աղջիկ երկու փոքրիկներու հեծելանիւի մրցումը:

Կազմակերպիչ մարմինը վիճակահանութիւն մըն ալ սարքած էր: Շահող տղան առաջին անգամ «Նորմանտի» շոգենաւով դէպի Ամերիկա պիտի ճամբորդէր թերթին անունով: Շահեցաւ 7 տարեկան մանչ մը:

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՆՈՐ ՕՐԷՆՔԻՆ համաձայն, երկիրը կը բաժնուի 9 զինուորական շրջաններու, չհաշուելով ապազինուած շրջանները: Առաջին շրջանին կեդրոնն է Քէօնիկսպէրկ: Առանց հաշուելու ապազինուած շրջանները, Գերմանիա պիտի ունենայ զինուորագրութեան **223** գրասենեակներ:

ՎԻՔԹՈՐ ՀԻՒԿՕՅԻ մահուան յիսնամեակին առթիւ ծրագրուած դպրոցական արձակուրդը յետաձգուեցաւ յունիս 11ին (երեքշաբթի), ծնողներու եւ ուսանողներու փափաքով:

ՌՈՒՄԱՆԱՑԻ ՄԸ ԿԱՏՂԵԼՈՎ, Պեսարապիոյ գիւղերէն մէկուն մէջ սպաննեց հայրը, մայրը, կինը, եղբայրը, զաւակը եւ յետոյ գնաց ինքզինքը կախեց:

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՖՕՐՏԸ, որուն ինքնաշարժի գործարանները անընդհատ կը բանին Տիթրոյթի մէջ (Մ. Նահանգներ), օրական հինգ տոլարէն 6ի բարձրացուց 126,000 պաշտօնեաներու եւ բանուորներու աշխատավարձը, վերահաստատելով 1929ի սակը:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՊՈՏՏԱՒԱՐԱԿԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ
(ԱՐԿԱՅՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԳՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ)

Ա. ՀԱՅԿՈՒՆԻ

Գ. ՀԱՏՈՐ

Ի. Ա. Ալիշանի — Ա. Իւրեանի — Ա. Տէր-Մկրտչեանի — Ա. Տէր-Յովհաննիսեանի — Ա. Տէր-Ղեւոնդեանի — Ա. Տէր-Ներսիսեանի — Ա. Տէր-Յակոբ

ՅԱՐԻՒՐ ԳԵՂԱՑԻ ՀԱՅԿԱԶՆՅԱՆ ՍԵՐ

=o·o=

Պատմական «Լիլիթիներ» շարքի հեղինակ Գեղամ Գեղացի (Ջանասերեան) իր նոր գործով կը ներկայանայ ընթերցասէր հասարակութեան։ Ան ստեղծագործական երկար տարիներ նուիրած է հայ կանանց ազատագրական պայքարի պատմութեան ուսումնասիրութեան։ Ան հրատարակած է մի շարք գրքեր եւ բազմաթիւ յօդուածներ։ Ան ներկայիս կ՚աշխատի նոր գործի մը վրայ։

— Ես կ՚ուզեմ հարց տալ ձեզ, նախ քան «Լիլիթներ»ուն մասին խօսելը։ Ինչո՞ւ ձեր ընտրութիւնը կանգ առաւ հենց այս նիւթի վրայ։

— Ես կ՚ուզեմ ցոյց տալ, թէ ինչպէս հայ կինը իր ազատագրութեան համար պայքարեցաւ ոչ միայն ներքին, այլեւ արտաքին թշնամիներու դէմ։ Ես կ՚ուզեմ ցոյց տալ, որ հայ կինը միշտ ալ ունեցած է ազատագրական ձգտումներ, եւ ոչ միայն 19-րդ դարուն։ Ես կ՚ուզեմ ցոյց տալ, որ հայ կինը միշտ ալ ունեցած է ազատագրական ձգտումներ, եւ ոչ միայն 19-րդ դարուն։ Ես կ՚ուզեմ ցոյց տալ, որ հայ կինը միշտ ալ ունեցած է ազատագրական ձգտումներ, եւ ոչ միայն 19-րդ դարուն։

— Ինչո՞ւ «Լիլիթներ»։

— Լիլիթը առաջին կինն է, որ ապստամբեցաւ իր ամուսնոյն դէմ։ Ան չուզեց ենթարկուիլ իր ամուսնոյն եւ հեռացաւ անկէ։ Ան ուզեց ինքնուրոյն կեանք մը ապրիլ։ Ան ուզեց ինքնուրոյն կեանք մը ապրիլ։ Ան ուզեց ինքնուրոյն կեանք մը ապրիլ։

— Ձեր գործին մէջ ի՞նչ տեղ կը գրաւեն Լիլիթները։

— Ես ուզեցի ցոյց տալ, որ Լիլիթները միշտ ալ եղած են։ Ես ուզեցի ցոյց տալ, որ Լիլիթները միշտ ալ եղած են։ Ես ուզեցի ցոյց տալ, որ Լիլիթները միշտ ալ եղած են

ՅՂՈՒՄԿՈՏՏՈՂՎԵ ՎՆԱՑՈՇՈՎ

»»» ···«««

ՎՉՉՈՒՅ ՂՐՎՉ

Ս ՈՏ Վ Ս Պ Ո Փ

ՄԻՔԻՓՈՈՍ···

Ս ՈՏ Վ Ս Պ Ո Փ

ԺՈՂՈՎՈՒ ՄԻ ՊՂԵՂ։

Ս ՈՏ Վ Ս Պ Ո Փ

ՄԻՔԻՓՈՈՍ···

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286
Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70
(ՏՐԹԵՒԻԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ Երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ 26 ՄԱՅԻՍ
DIMANCHE 26 Mai 1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2815 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԿՌՈՒԵՑԱՒ ԵՒ ՅԱՂԹԵՑ

... Եթէ ուրիշ որ եւ է արժէք մէկդի դնէինք, միայն ԿՌՈՒԱԾ ԸԼԼԱԼՈՒ իրողութիւնը բաւական էր, որպէսզի մարդիկ երկիւղածութեամբ խոնարհէին Մայիս 28ի յիշատակին առջեւ:

Եւ ի՜նչ կռիւ ... Նոյն իսկ եթէ միայն ինքնապաշտպանութեան համար մղուած ըլլար:

Միայն մեր մէջ է որ մարդիկ շուտ կը մոռնան անցեալը, կամ բանդիտութիւն կը սեպեն «պատահմունք»ի վերագրել անվիճելի նուաճումներ:

Եւ միայն մեր մէջ է որ նոյն իսկ թափուած արեան խորհուրդը կը շփոթուի առօրեայ իմաստակութեանց հետ:

Ո՞վ կրցաւ նկարագրել այդ օրերը: Ո՞վ պիտի կրնար պատկերացնել, այսօր, այն ահաւոր հեռանկարը որ կը սպառնար Կովկաս ալ խեղդել արեան գետերու մէջ:

Արամի նուիրուած յուշերու շարքի մը մէջ, ականատես մը «Վէմ»ի վերջին թիւով կը փորձէ ներկայացնել 1918ի մայիսեան ճգնաժամը.

— «Երեւանի ու նրա շուրջը խմբուած հայութիւնը մահու եւ կենաց պայքարի էր ելել իր դարաւոր ու նամարդ թշնամու դէմ, որ եկել ու բախում էր Վաղարշապատի դռները: Ժողովուրդների կեանքում լինում են վայրկեաններ, որոնք խորքից ակօսում են նրա հոգին ու անջնջելի կերպով տպաւորում հետագայ սերունդների յիշողութեան մէջ: Վայրկեաններ, երբ ժողովուրդը հանդէս է բերում բարոյական հոյակապ կորով, երկաթէ կամք, բազկի անյաղթելի ուժ: Ամէն մի ժողովուրդ իր պատմութեան ընթացքում ունեցել է հերոսական դրուագներ, բայց կան հերոսութիւններ որոնք հաւասար են հրաշքի: Ըստ ամենայնի բնական պէտք է համարուէր, եթէ Երեւանի հայութիւնը պարտուէր Սարդարապատի տակ: Եւ ոչ մէկ լեզու հնարաւոր կը համարէր դատապարտութեան խօսք ասել նրան.— Բոլոր պայմանները դասաւորուեր էին յօգուտ Տաճիկների եւ ի վնաս Հայերի: Անգամ այսօր, տարիներ յետոյ, մարդ առանց ներքին դողի անկարող է յիշել նոյն օրերի յուսահատական, դժոխային պայմանները: Աշխարհից կտրուած, շրջապատուած հազարաւոր անտուն եւ անտեղ հարազատներով, պարենաւորման դժոխային կացութիւն, հաղորդակցութեան ողբալի միջոցներ, ոչ մի տեղից ոչ մի մխիթարական, յուսատու ձայն, ու դրա փոխարէն՝ հառաչանքներ, արտասուքներ, անվերջ վիշտ: Երեւանի գործիչները մնացել էին խաւարում. նրանց ունեցած տեղեկութիւնները աւելի հեռու չէին գնում, քան Երեւանի այն օրերու իշխանութեան սահմանները: Ի՞նչ էր կատարւում այդ սահմաններից դուրս՝ անյայտ էր: Բոլոր դռները գոց էին, բանալիները՝ թշնամու ձեռքը: Հնարաւո՞ր էր մտածել յաղթութեան մասին: Երեւանում ոչ ոք այդ մասին չէր մտածում: Ինքնապաշտպանութիւն,— այդ էր միակ մտահոգութիւնը. թոյլ չտալ որ Տաճիկը աւելի յառաջանայ, մտնի Երեւան եւ ազատ մնացած հայկական շրջանները»:

Այդ համատարած անստուգութեան եւ յուսահատութեան մէջ, երբ շատ բնական պիտի ըլլար բռնել նահանջի ճամբան, կը տրուի յանդուգն վճիռ մը,— Կռի՛ւ, որ եւ է գնով:

Եւ կը գտնուի մղիչ, վարիչ ուժն ալ, նոր օրերու բառով՝ «Առաջնորդը»— Արա՛մ:

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ հայկական ուժերը ճակատ ճակատի, մոլեգնօրէն կռուեցան եռապատիկ աւելի զօրաւոր եւ կանոնաւոր բանակի մը դէմ:

Եւ պատմութիւնը կ'աւելցնէ թէ այդ ուժերը կը բաղկանային հայ ժողովուրդի բոլոր խաւերէն, առանց դասակարգի կամ դաւանանքի խտրութեան:

Մէկ խօսքով, համաժողովրդական ուժ մը, որ տարերային թափ կը ստանայ, ինքն իր մէջ կը տասնապատկուի զարնելու կամ զարնուելու գիտակցութեամբ:

Ի վերջոյ չմոռնանք որ այդ ուժը կազմուած էր դարերով ստրկութեան եւ ջլատման դատապարտուած ժողովուրդի մը զաւակներէն, իսկ իր դիմացը կը գտնուէր դարերով սպառազէն եւ ռազմապաշտ պետութեան մը բանակը:

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ արդիւնքը յարգանք պարտադրեց նոյն իսկ թշնամի հրամանատարին:

Արդ, միայն այս պարագան բաւական չէ՞ր, որպէսզի մարդիկ ճգնէին ոչ թէ մոռացութեան տալ, նսեմացնել կամ խորթացնել Մայիս 28ը, այլ աւելի ուժգնօրէն պանծացնել, արծարծել եւ ողջունել իբրեւ աստղ մը լուսաճաճանչ: Իբրեւ մարմնացեալ խորհրդանշանը քաջութեան, վճռականութեան, յանդգնութեան եւ յաղթանակի:

Ո՞ւր է տեսնուած որ ժողովուրդի մը զաւակներուն մէկ մասը վիճի միւս մասին հետ, իր սեփական փառքը տարուան կամ օրուան եղանակներուն յարմարցնելու համար:

Եւ ի՞նչպէս կարելի է խօսիլ այսօրուան կամ վաղուան հայրենիքի մասին, դատ վարել յանուն այս ժողովուրդին եւ անոր հայրենիքին, երբ այնքան շուտ կը մոռնան նոյն իսկ երէկուան պատմութիւնը: Կամ երբ տհաճութիւն կը զգան, եթէ բացատրուի թէ ինչը ինչէն ծնաւ:

Ո՜րքան ճիշդ է առածի կարգ անցած խօսք մը,— Ամէնէն աւելի կորսուելու դատապարտուած են այն ժողովուրդները որ կը կորսնցնեն իրենց յիշողութիւնը:

Բարեբախտաբար, ժողովուրդը չէ որ կորսնցուցած է իր յիշողութիւնը, այլ անոր «ուսումնական» դասը: Անոր ալ մէկ մասը:

Ոչինչ: Պահակները արթուն են:

Շ.

Վ Ե Ր Ջ Ի Ն Ժ Ա Մ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԼԻԱԶՕՐՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏԻ ՊԱՀԱՆՋԷ ԳՇ. ՕՐ, ՊԱՐԶԵԼՈՎ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Պ. Էտուար Էռիօ համաձայնութիւն յայտնեց

Երէկ, «Վերջին Ժամ»ու առաջին լուրին մէջ, սրբագրութեան պահուն ամբողջ տող մը հանուած է եւ ուրիշ մը կրկնուած ըլլալով, անհասկնալի դարձած էր: Կորսուած տողը ամբողջ լուր մըն էր.— Պանք տը Ֆրանսը Հուլէսէն 3 առհարիւրի բարձրացուց զեղչի սակը, իբրեւ զգուշական միջոց շահադիտութեան դէմ:

Այս կարգադրութիւնը միայն մէկ մասն է այն միջամտութեան որուն պիտի դիմէ Պանք տը Ֆրանսը, պաշտպանելու համար ֆրանքին արժէքը: Ուրիշ խօսքով, պետական դրամատունը ամէն աջակցութիւն կը խոստանայ կառավարութեան, շարունակելու համար իր դրամական քաղաքականութիւնը:

Սեղանաւորական շրջանակներու աջակցութիւնը ապահովելէ յետոյ, Պ. Ֆլանտէն վերջնապէս որոշեց բացարձակ լիազօրութիւններ պահանջել երեքշաբթի օր: Այս առթիւ խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Էռիոյի հետ, որ իր հաւանութիւնը յայտնեց: Ուրեմն, երեքշաբթի օր վարչապետը բացորոշապէս պիտի պարզէ տնտեսական եւ ելմտական կացութիւնը եւ լիազօրութիւն պիտի պահանջէ, դարման գտնելու համար:

Հակառակ այս որոշման, իրազեկներ կը պնդեն թէ դահլիճը համերաշխ չէ այս հարցին մէջ:

Երեքշաբթի օր, կառավարութեան յայտարարութենէն յետոյ, օրինագիծը պիտի յանձնուի ելմտական յանձնաժողովին, որպէսզի քննէ եւ երեսփ. ժողովին վերադարձնէ մինչեւ ուրբաթ:

Ամէն պարագայի մէջ, կացութիւնը բաւական լուրջ է եւ շատեր նոյնիսկ նոր վարչապետի մը մասին կը խօսին. մանաւանդ որ Պ. Ֆլանտէն տակաւին չէ ապաքինած, իր վերջին արկածէն ի վեր: Տեսակցութենէն անմիջապէս վերջը, Պ. Էռիօ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ.

— Ընդդիմադիրները կ'ուզեն օգտուիլ Պ. Ֆլանտէնի ֆիզիքական վիճակէն, ճիշդ ինչպէս ըրին 1925ին, երբ ես ջլատուած էի երակներու բորբոքումէն: Արդ, ես պիտի պաշտպանեմ զայն, պիտի պաշտպանեմ շատ աւելի լաւ քան զիս պաշտպանեցին այն ատեն:

Պ. Ֆլանտէն խորհրդակցեցաւ նաեւ երեսփ. ժողովի նախագահ Պ. Պուիսոնի հետ, որուն անունը շատ կը յիշուի իբրեւ յաջորդ վարչապետ: Նախագահը լաւատես է լիազօրութեան հարցի մասին:

Խորհրդակցութիւն Հիթլէրի առաջարկներու մասին

Պերլինի անգլիական դեսպանը Գերմանիոյ արտաքին պաշտօնատունը երթալով, կարգ մը լուսաբանութիւններ խնդրեց Հիթլէրի վերջին բանախօսութեան մասին: Այս առթիւ Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ անգլ. կառավարութիւնը ժողովի պիտի հրաւիրէ շահակից պետութիւնները, քննելու համար Հիթլէրի վերջին առաջարկները: Նախ քան այդ խորհրդակցութիւնը, անգլ. կառավարութիւնը կ'ուզէ լուսաբանութիւններ ստանալ հետեւեալ հարցերու մասին.— 1. Գերմանիա ի՞նչ ըսել կ'ուզէ «հաւասար արժէք եւ իրաւունքներու հաւասարութիւն» պահանջելով, իբրեւ հիմ Ազգերու Դաշնակցութեան.— 2. Որո՞նք են դաշնագրի այն նոր վերաքննութիւնները որ պէտք է կատարուին «խաղաղ համաձայնութիւններով» եւ որո՞նք են գերման ժողովուրդին դէմ հաստատուած «բարոյական եւ նիւթական խտրութիւնները».— 3. Որո՞նք են այն «անհրաժեշտ փոփոխութիւնները» որոնք «եթէ խափանուին կրնան ապագայ պայթիւններ յառաջ բերել».— 4. Գերմանիա ի՞նչպէս կը հասկնայ Աւստրիոյ անկախութիւնը եւայլն:

Երկու հազար օդանաւ մինչեւ 1936 Յունուար

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը լուր առած է որ Գերմանիա երկու հազար առաջնակարգ օդանաւ պիտի ունենայ 1936 յունուարէն առաջ, հաւասարելով Ֆրանսայի հետ: Այս առթիւ, գերմանական կառավարութիւնը պիտի առաջարկէ օդանաւային կցորդ մը պահել Լոնտոնի մէջ:

Իտալիա եւ Եթովպիա չպիտի կռուին առ այժմ

Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը յաջողեցաւ միջին բանաձեւ մը գտնել, Իտալիոյ եւ Եթովպիոյ վէճը ուղղակի բանակցութիւններով լուծելու համար: Այս առթիւ մեծ ջանքեր թափեցին Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչները: Պ. Մուսոլինի լուրջ առարկութիւններ ըրած էր բանաձեւի կարգ մը կէտերու մասին, բայց վերջին պահուն կարելի եղաւ հարթել բոլոր դժուարութիւնները եւ կէս գիշերին պատրաստ էր վերջնական բանաձեւը: Մինչեւ օգոստոս 25 պայմանաժամ տրուեցաւ, որպէսզի երկու կողմերը ուղղակի բանակցելով, կարգադրեն եղած վէճերը: Եթէ մինչեւ այդ օրը համաձայնած չըլլան, Ա. Դ. Խորհուրդը նորէն պիտի գումարուի: Բանաձեւը կը պարունակէ նաեւ տրամադրութիւն մը որով անուղղակի կ'արգիլուի Իտալիոյ՝ պատերազմ հռչակել Հապէշիստանի դէմ, որ եւ է պարագայի տակ:

Իտալիոյ մասնակցութեան քսանամեակը

Մայիս 24ին Իտալիա հանդիսաւորութեամբ տօնեց մեծ պատերազմին մասնակցելու քսանամեակը: Այս առթիւ աննախընթաց զօրահանդէս մը սարքուած էր Վենետիկի հրապարակին վրայ (Հռոմ): Պ. Մուսոլինի ճառ մը խօսելով, շեշտեց թէ սեւ շապիկաւոր ժողովուրդը, «շիտակ, հպարտ եւ քաջ, պատրաստ է խափանելու եւ անցնելու բոլոր փորձերը: Իտալիոյ մէջ ըլլայ թէ դուրսը, ոչ ոք պէտք չէ պատրանքներ սնուցանէ: Իտալիա շատ շրջահայեաց է, որոշում տալէ առաջ, բայց անգամ մը որ վճիռը տրուի, Իտալացիները շիտակ դէպի նպատակը կը քալեն, առանց ետ նայելու, որովհետեւ գիտեն թէ այդ վճիռը գործ կը նշանակէ: Այն ատեն հարկ է կրակի տալ նաւերը եւ ամուր ձեռքով բռնել ճակատագրին անիւը: Հետեւակ զինուոր մը, մէկը այն միլիոններէն որ տառապեցան եւ կռուեցան հայրենիքին յաղթանակը ապահովելու համար, գրած էր փլած տան մը պատին վրայ, Փիավէի մէջ.— «Աւելի լաւ է մէկ օր իբրեւ առիւծ ապրիլ, քան հարիւր տարի իբրեւ ոչխար»: Որ եւ է նշանախօսքէ աւելի, մեր աւետարանն իսկ է այս խօսքը եւ մենք անոր վրայ երդում կ'ընենք ամէն տեղ եւ որ եւ է մէկուն դէմ»:

Նոյն տարեդարձին առթիւ, իրենց առաջին թափօրը կազմեցին «Էգ Գայլին որդիները»,— 6էն 8 տարեկան արիներ, բոլորն ալ համազգեստով եւ զինուորական կարգուսարքով:

ԱՆՈՒՆՔ ՈՐ ՀԱՐԹԵՑԻՆ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՃԱՄԲԱՆ

ԳԷՈՐԳ ՉԱՎՈՒՇ

Միապետական շարժում Յունաստանի մէջ

Զօր. Մէթաքսաս, Յունաստանի միապետականներուն առաջնորդը, կը շարունակէ բուռն պայքար մղել, թագաւորութեան վերահաստատման համար: Հինգշաբթի օր Սելանիկ հասաւ եւ ընդունուեցաւ արքայական քայլերգով, մինչ բազմութիւնը կ'աղաղակէր.— «Կեցցէ՜ միապետութիւնը. կեցցէ՜ Եորկիոս թագաւորը»: Զօր. Մէթաքսաս իր ճառին մէջ ուժգնօրէն յարձակելով Վենիզէլոսի վրայ, մեղադրեց կառավարութեան թուլութիւնը եւ քննադատեց հանրապետութեան նախագահը: Յետոյ խօսելով բուն հարցի մասին, շեշտեց. — «Հանրապետութիւնը սնանկացած է: Անոր հաստատումէն ի վեր շատ մը դաւեր սարքուեցան պետութեան դէմ: Ժողովուրդը պէտք է ուրիշ վարչաձեւ մը ընտրէ: Արքայական միութիւնը կ'աշխատի վերահաստատել միապետութիւնը եւ վերադարձնել թագաւորը: Եթէ սահմանադրական նոր միապետութիւնը վերահաստատուի, մենք պիտի վայելենք ժողովուրդին ազատութիւնները եւ խորհրդարանական դրութիւն, իսկ եթէ հանրապետութիւնը մնայ, դիկտատուրա մը պիտի ունենանք:

Թուրքիոյ մէջ ալ զինավարժութիւնը՝ դպրոցէն

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ դպրոցականներու զինուորական ուսուցման յատուկ կանոնագիրը գործադրութեան դրուած է: Կանոնագրին համաձայն, միջնակարգ վարժարաններու, լիսէներու եւ համալսարանի աշակերտները որոշեալ ժամերուն զինուորական մարզանք պիտի կատարեն եւ դասեր պիտի առնեն, պահեստի սպայ ըլլալու համար: Դպրոցական քննութիւններու յաջողութիւնը կախում ունի զինուորական պարտականութեանց լրիւ կատարումէն եւ քննութեանց յաջողութենէն:

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԼՊԱՆԻՈՅ ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ (յոյն) բողոքած ըլլալով իրենց դպրոցական իրաւունքներու կրճատման դէմ, Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը քննութիւն բացած էր: Ալպանիոյ ներկայացուցիչը բացատրեց թէ եղածը ընդհանուր կարգադրութիւն մըն է եւ թէ բարեփոխումներ պիտի կատարուին: Որոշուեցաւ յետաձգել ցնոր տնօրինութիւն:

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ շաբաթական տեղեկագրէն կ'երեւայ թէ մարտէն ի վեր պակսած (գործ գտած) են 70,000 նպաստընկալ գործազուրկներ:

ԴԱՇՆԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԲՌՆԱԲԱՐՄԱՆ ԴԷՄ պատժական միջոցներ ձեռք առնելու համար, բանաձեւ մը ներկայացուեցաւ Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին, ֆրանսական կառավարութեան կողմէ: Խնդիրը երկար ուսումնասիրութեան կը կարօտի:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ լուսաբանութիւններ հաղորդելով զինուորագրութեան նոր օրէնքի մասին, կը յայտնէ թէ.— 1. Անոնք որ գերման քաղաքացի չեն, ենթակայ չեն զինուորութեան: Անոնք եթէ ուզեն կամաւոր գրուիլ, պէտք է մասնաւոր արտօնութիւն ստանան «Առաջնորդ»էն.— 2. Արտասահմանի Գերմանացիները ենթակայ են զինուորութեան, բայց 1935ի համար բացառութիւն պիտի ըլլայ.— 3. Օտարահպատակ Գերմաններն ալ ենթակայ են զինուորութեան:

ՀԱԶԱՐԱՒՈՐ ԴԻՄՈՒՄՆԵՐ կը կատարուին Անգլիոյ օդանաւային նախարարութեան, իբրեւ օդաչու ծառայելու համար:

ՄԱՅՐ ՄԸ ԽԵՆԴԵՆԱԼՈՎ սպաննեց երկու աղջնակները եւ յետոյ անձնասպան եղաւ առջի օր: Աղջիկներէն մէկը 11 տարեկան էր, միւսը՝ 12: Երկուքն ալ նոր առած էին իրենց հաղորդութիւնը եւ խելագար մայրը կ'ըսէր թէ ուղղակի արքայութիւն պիտի երթան: Երկու զաւակները սպաննելէ վերջ, մանրակրկիտ խնամքով մեռելական զգեստ հագցուցած էր երկու դիակներուն, յետոյ ատրճանակը իր գլխուն պարպած...

ՀԱՅԱԶԳԻ ԳՐԱԳԷՏԸ, Պ. Անրի Թրուայա, որու մասին խօսելու առիթ ունեցած էինք, ժողովրդապաշտ (փօփիւլիստ) վէպի մրցանակը շահեցաւ առջի օր, 5ի դէմ 8 ձայնով:

ԽՈՐՀՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆ ԲԱ ԿԱՐՏՈՒՀԱՐԵԼ ՅԱՂՈՒՄՀԱՐՁԱԿԱՆ ՍՊԱՌԻՉ 28Ի ՏՈՒՆԸ ՍՊԱՆԱԼՈՒ ՎԱՃԱՌՈՒ ՀԱՄԱՐ

Նուէր մեր հին բարեկամ Կարապետ Ալեքսանեանի

— Ինչո՞ւ ես ինձ հետ չես խօսիր, ինչո՞ւ ես ինձ նայում այդպէս տխուր, ինչո՞ւ ես ինձ հետ չես ուզում գալ ճաշելու, ինչո՞ւ ես ինձ հետ չես ուզում գալ զբօսանքի, ինչո՞ւ ես ինձ հետ չես ուզում գալ թատրոն, ինչո՞ւ ես ինձ հետ չես ուզում գալ պարահանդէս, ինչո՞ւ ես ինձ հետ չես ուզում գալ ուրախանալու, ինչո՞ւ ես ինձ հետ չես ուզում գալ ծիծաղելու, ինչո՞ւ ես ինձ հետ չես ուզում գալ ժպտալու, ինչո՞ւ ես ինձ հետ չես ուզում գալ ոչինչ անելու, ինչո՞ւ ես ինձ հետ չես ուզում գալ ոչ մի տեղ, ինչո՞ւ ես ինձ հետ չես ուզում գալ ամենևին տեղ չէ, ինչո՞ւ ես ինձ հետ չես ուզում գալ ոչ մի տեղ

ՂԵԿՈՑՅՈՍՈՒՆ ՂՈՂՓԻՎՈՍՈՒՆԸ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԺԻՎԱԼՔՈՎ

(1917 ՀՈՒՏ. — 1918 ՍԵՊՏ.)

— ∞ —

Տասնըեր տարի, հայ, մեր լքատուն տխուր ու ահեղ տարիներ, ոչխարի պես մորթեցին մեզ, մեր հայրերն ու մայրերը, մեր քոյրերն ու եղբայրները, մեր զավակները, մեր ամբողջ ցեղը, մեր ամբողջ գոյությունը։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի տարել այնքան ահագին զոհեր, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ավերներ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին որբեր, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին այրիներ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին աղետներ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին տառապանքներ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին արցունքներ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին արյուն, որքան մենք։

Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ոճրագործություններ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին անարդարություններ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին անիրավություններ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին անօրինություններ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին անհեթեթություններ, որքան մենք։

Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկություն, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին նվաստացում, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստորացում, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին անարգանք, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին նախատինք, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ամոթ, որքան մենք։

Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամտություն, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամտություններ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ մարդիկ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ գործիչներ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ ղեկավարներ, որքան մենք։

Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ ազատագրիչներ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ ազատարարներ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ փրկիչներ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ հերոսներ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ նահատակներ, որքան մենք։

Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ զոհեր, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ ավերներ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ որբեր, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ այրիներ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ աղետներ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ տառապանքներ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ արցունքներ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ արյուն, որքան մենք։

Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ ոճրագործություններ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ անարդարություններ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ անիրավություններ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ անօրինություններ, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ անհեթեթություններ, որքան մենք։

Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ ստրկություն, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ նվաստացում, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ ստորացում, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ անարգանք, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ նախատինք, որքան մենք։ Ոչ մի ազգ աշխարհի վրա չի ունեցել այնքան ահագին ստրկամիտ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ

ԱՔՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

2 ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ **Մ. ՏԷՐ-ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ**

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ **Լ. ՀՈՐՄԻՒԶԵԱՆ**

ՍԷՆԹ ԷՔԻԷՆԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. ՍԷՆ ՔԼԹԻԷՆԻ «ԱՆՏՈՒՔ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻՆ կողմէ

Մասնակցութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. ՍԷՆ ՇԱՄՕՆԻ «ՎԱՐՈՒԺԱՆ» ԽՈՒՄԲԻ

ԱՁՄՕՐ ԿԻՐԱԿԻ, ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ ԺԱՄԸ 3ԻՆ

ՍԱՀ. «ՏԱՐՄՕՆԻ»Ի ՄԷՋ, (Սինէմա Ռօայալի մօտ)

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ **Տ. ԶԷՔՐԵՃԵԱՆ**

ԿԸ ԽՕՍԻ **ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ**

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

8 ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ **Մ. ՎՐԱՑԵԱՆ**

ԹՕՄԱՆԻ ՄԷՋ

2 ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ

ԿԸ ԽՕՍԻ **ԵՐՋԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ**

ԼԻՔՆԻ ՄԷՋ

1 ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ

ԵՐՐՈՐԴ ԹԱՂԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԿԸ ԽՕՍԻ **ԵՐՋԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ**

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

2 ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՄ ՕՐԷ ՎԵՐՋ

ԿԸ ԽՕՍԻ **ԵՐՋԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ**

ՅՈՒԲԵԼԻՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՆԴԷՍ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՏԻԿԻՆ **ԵԳԻՍԱԲԷԹ ՋՕՐԵՑԱՆԻ**

40 ԱՄԵԱՅ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԴՈՐՁՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ

ՏԵՂԻ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ 15 ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԳԷՇԵՐ

ALLIANCE FRANÇAISEի սրահին մէջ: 101 Bld. Raspail, PARIS

Մանրամասնութիւնները յայտորդով:

ՅՈՒԲԵԼԵԱՆ ՊՐ. ԵՐ. ՏԷՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ

ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ԵՒ ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ

1 ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ ՍԱԼ – ԺԷՕԿՐԱՖԻԻ ՄԷՋ

Գեղարուեստական բաժին՝ մասնակցութեամբ ծանօթ արուեստագէտներու

Պ. եր. Տէր Անդրէասեանի Յոբելինական հանդէսը Լիոնի մէջ կը տօնուի 29 Յունիս 1935ին:

×

Կը խնդրուի բոլոր միութիւններէն նկատի ունենալ սոյն թուականը:

ԼԻՈՆԻ ՅՈՒԲԵԼԻՆԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

«Վ Լ Մ»

Լոյս տեսաւ «Վ.Լ.Մ»ի 9րդ հատորը հետեւեալ բովանդակութեամբ.— Ա. ՄԱՆՏԷԼՇՏԱՄ (կենսագրութիւն).— Ա. Մանտէլշտամ՝ *«Ռուսաստանի քաղաքականութիւնը Թիւրքիայում».*— Յ. Ճ. Սիրունի՝ *«Ջոհի տարիին նախօրեակը»,*— Կ. Վ. Տայֆ՝ *«Լ. Շանթի գեղարուեստական երկերը».*— Ն. Մառի իմէնակենսագրութիւնը.— Շ. Նարդունի՝ *«Նպաստ մը հայ եւ թուրք աշուղական գրականութեան համեմատական ուսումնասիրութեան».*— Ա. Աստուածատրեան՝ *«Արամը».*— *«Հայաստանի խորհրդի արձանագրութիւնը».*— Ռոստոմ՝ *«Կուկուճեան խմբի արշաւանքը».*— ՀԻՆ ԹՈՒՂԹԵՐ.— ԱՆՑԵԱԼՔ.— ԿԵԱՆՔ ԵՒ ՄԵԱԿՈՑՔ.— ԳԻՐՔ ԵՒ ՄԱՄՈՒԼ.— ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ՝ Ց. Զաւրեան.— ԳԱԻԵԼՈՒԱՅ, Վ. եպ. Մանկունի՝ *«Գէորգ Դ. եւ իր ժամանակը».*

Տարեկան բաժնեգինը Ֆրանսայի համար՝ 60 ֆր. : *Դիմել՝* Լ. Գեւոնեա – Նին, *«Ցառաջ»ի հասցէով:*

Կը խնդրուի բաժանորդներէն՝ վուճառ վճարել բաժնեգիները:

Հայերու ժամանակակից Հանգրուան ՖԼՕՐԻԱ

61, Rue Monsieur le Prince, Paris (6)

Մէթրօ՝ Odéon եւ Սէն Միքէլ Հեռաձայն Danton: 52-73

Արեւելեան եւ Եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՎԱՐԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ կը տօնուի նախաձեռնութեամբ Համբ. Վրաստանի Հայ Բարեկամութեան Յատուկ յանձնախումբի, այսօր Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3—7 Aéro - Club de Franceի մէջ, 6, Rue Galilée:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է

Կը հրաւիրուին հայ բարեկամները:

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԱԺԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Խաֆրի Ազգ. Հիւանդանոցին

38, Rue Poissonnière (Rex սինէմային դիմաց քովը)

Մէթրօ՝ Bonne-Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14—18 եւ ժամադրութեամբ

Etude de Me BERNARD WAHÉ

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

150, Rue Lafayette **Tél. Nord 68 - 02**

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, ամէնամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարաններու առջեւ, կուտայ **certificats de coutumes**ներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները:

Ամէն տեսակ մասնաւոր հանգամանք ունեցող վաւերաթուղթի խմբագրութիւն, քննկերութեան կազմութիւն եւ հաշուեյարդար: Նախարարութեանց եւ հանրային վարչութեանց ուղղուելիք խնդրագիրներ եւ բղթակցութիւններու կազմութիւն: Հարկային գեղչեր: Ներկայ տնտեսական կացութեան պատճառաւ խորհրդակցութիւններ կը տրուին **10** ֆրանկի, իսկ նամակով եղած խորհրդակցութեանց համար **15** ֆրանկ:

Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17 — 19: *Նաեւ ժամադրութեամբ*

ԳՆՈՒՄ, ՎԱՃԱՌՈՒՄ, ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ եւ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ ՄՕԹԷՕՐՆԵՐՈՒ, ՐԷՕՍՔԱՔԵՐՈՒ, ՔՕՄԻՒՔԱՔՐԻՍՆԵՐՈՒ

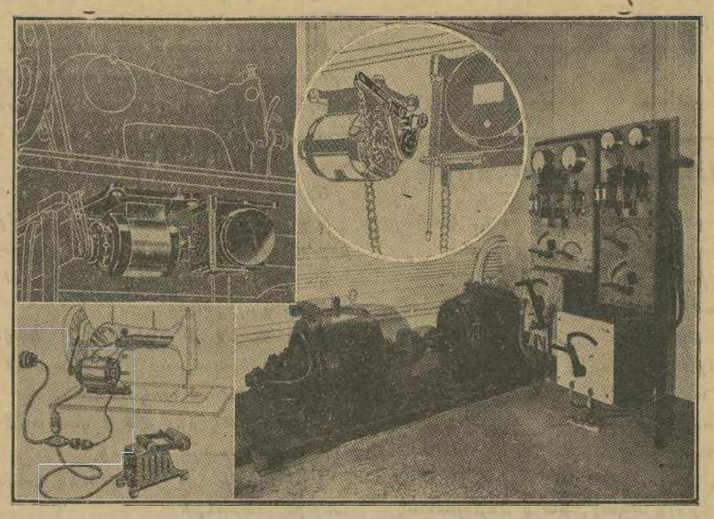

HOVHANESSIAN, Ingénieur E. M. I.

14, Rue Soleil, Paris (20)

R. C. S. 579,489 Tél. Ménil.: 41-67 Ch. Postaux Paris 1717.38

Գաւառի ապսպրանքները կը դրկենք *contre remboursement*ով:

ԴՈՒՇԱԿՈՒՀԻ Տիկ. ՄԱՐԻԱ ՉԷՆԻ Դիմել ամէն օր (կիրակին մէջը) ժամը 3 - 7, բացի երկուշաբթիէ: 62, **rue de Rochefoucauld**, բակին խորը, բ. յարկ, աջ կողմ: Մէթրօ՝ Pigalle:

ՓՆՏՐԵՑՔԻ եւ ԿԱՐԴԱՑՔԻ երգիծաթերթ՝ «ՄԵՂՈՒ» փարիզի եւ Շրջանի *Ցառաջի* ցրուիչ Պ. ԱԻԵՏԻՔ ՍԷՆ:

×

ՑԱՌԱՋԻ եւ ՄԵՂՈՒԻ համար դիմեցէք՝ ընկեր Sarkis Bilalի **7, rue du Puy, Romans (Drôme)**:

ԳԱՅԷՔ

CIGALE CINÉMA

60 Avenue de Saxe-LYON

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

52, Rue du Fbg. St. Martin. Paris (10)

(ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՂՆԻՔԻՆ ԿԻՑ)

Մէթրօ՝ St. Martin եւ Chateau d'Eau. Tél. Nord: 82 - 86

Փարիզի կեդրոնը բացուած է ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ, ուր կարելի է գտնել ամէն տեսակի *ԴԵՂԵՐ*, պատրաստուած մեծ խնամքով ու ճիշտ ծարով:

Բոլոր ՀԱՑ յաճախորդները կրնան օգտուիլ *մրքաբար* դեղատան մէջ գտնուող ՀԱՑ բժիշկի մը խորհուրդներէն:

ԿՈՒԶԷ՞Ք ԶՈՒՏ ԽԱՂՈՂԷ ԵՒ ԱՆԻՍՕՆԷ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՕՂԻ ԽՄԵԼ

ՀԱՐՑՈՒՑԻՔ **ՐԱՔԻ ՏԻՒՋ** ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ

ՓՏՏՈՒՑԻՔ ԱՐՓԱՑԱԿԱՆ ԽՄԻՉՔ ԱՆԱՐԱՏ

ԵՒ ԳՆԵՑԻՔ ԱԽՈՐԺԱՒՐԵՐ

Պոլսոյ օղին է որ ձեր ուզածին պէս կը ներկայնայ եւ քէյֆ կուտայ:

Ֆրանսայի համար արտօնատէր՝ Պ. ՏԱԼԱՓԻԻԵԱՆ

8, Rue Suffren, MARSEILLE, Tél. D. 70-89

Փարիզի ներկայացուցիչ Գ. ՃԻՏՃԵԱՆ,

75, Ave. Victor – Hugo, Clamart (Seine)

Լիոնի ներկայացուցիչ ՃԸՆԿԸՏՐԵԱՆ եւ ԹԷՐԶԻԵԱՆ

211, Rue de Criqui

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՂՆԻՔ

74, Rue de Belleville, Paris (20)

Հանգստաւէտ պայմաններ, անթերի սպասարկութիւն եւ կատարեալ մաքրութիւն:

Բաղնիքը բաց է կիներու համար առաւօտեան ժամը 8էն իրիկուան ժամը 8ը, բացի երեքշաբթիէ:

Այրերու՝ շաբաթ ժամը 5էն մինչեւ գիշեր, իսկ կիրակի առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ կէս օրէ վերջ ժամը 2:

Ցնտեսական տագնապի պատճառաւ մուտքի գինը 6 ֆրանքէն զեղչած ենք 4 ֆրանքի, ինարաւորութիւն տալու համար ամէն մարդու չզրկուելու համար իր նախասիրած բաղնիքէն:

Բազմաթիւ հաղորդակցութեանն միջոցներ, մէթրօի նոր գծին բացուելով իջնել Métro Pyrénées, որ բաղնիքին շատ մօտն է: Օթօպիւս՝ N. 26:

Ներս առնելէն բաղնիքը պիտի ունենայ՝ Salon de Coiffure եւ de Pedicure:

ՎԻՐԱԲՈՅԺ - **ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ**

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

16, Rue de Vaugirard, PARIS (6e) Մէթրօ՝ ՕԴԷՕՆ կամ ՍԷՆ ՄԻՇԵԼ

ՀԵՌԱՁԱՅՆ՝ **ODÉON 76-22**

Կ'ընդունի ժամը 9 – 12 եւ 2 – 8, իսկ կիրակի միայն կէսօր

ԲԱՐԵԲԱՍՏԻԿ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՔԱՒԹԻՒ ԼԱՔԷՆԻ ՄԷՋ

Café - Restaurant "ATLAS"

30, Rue des Ecoles եւ 16, Rue des Carmes-ի անկիւնը, Paris (5).

Tél. Odéon 53 - 55, Մէթրօ Maubert Mutualité.

Մաւրիտանական ոճով, շքեղ եւ պերճ զարդանկարչութեամբ պճնուած: Ընտիր յաճախորդներու հանելի շրջանակ: Առաջնակարգ ճաշ եւ սուրճ, չափաւոր գիներով: 10 Ֆր. կամ ընտրովի պնակներու սպասարկութիւն: Անտալուզեան նուագախումբ:

Յաճախորդները պիտի գտնեն ամէնէն արդիական քոնֆորը, հաճելի կրեական մթնոլորտ, կատարեալ քաղաքավարութիւն եւ սպասարկութիւն: Թէյարան: Մարոքեան արտադրութիւններ:

ԿԿԵՐ ՏԵՍՆԵԼ ԱՅՍ ՓՈՔՐԻԿ ԴՐԱԽՏԸ

Սքեճարանի պարկեշտ եւ վստահելի ուղղութիւնը հաճոյք պիտի պատճառէ բոլոր մտաւորականներուն:

ՌՈՒՄԱԿԱՆ եւ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆԻՒԱԳ.

Զանազան նուագարաններ կը գտնուին յաճախորդներու տրամադրութեան տակ: *Հինգ լեզու կը խօսուի:*

Le Gérant: H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN) 17, Rue Damesme, PARIS (13)

ԹԱՂԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

»»»··«««

Գրեց՝ ՐԱՖՖԻ

Մենք գիշերները աւելի ազատ էինք լինում միմեանց հետ խօսելու եւ խորհրդակցելու, երբ անասունների նման ածում էին մեզ մի սենեակի մէջ եւ դռները կողպում էին: Բայց իմ ընկեր խաչագողները վազուց արդէն սկսել էին ինձ հետ բաւական սառն վերաբերմունքով վարուել, երեւում էր որ վատահութիւն դանել քաւոր Պետրոսի ձեռքով:

Այն օրից անցել էին երկու ամբողջ ամիսներ:

Մի գիշեր նոյն երիտասարդը մօտեցաւ ինձ:

— Մուրատ, ասաց նա,— դու դարձեա՞լ միաքդ չես փոխել:

— Ի՞նչ բանի համար, հարցրի ես:

— Ցիշո՞ւմ ես մեր մէջ մի քանի ամիս առաջ տեղի ունեցած խօսակցութիւնը:

— Ցիշում եմ:

— Լզուց երեկոյեան պահուն պիտի կատարուի գործողութիւնը ...:

— Ինչ որ ուզում էք կատարեցէք: Ես չեմ փոխել իմ միաքը,— ես ամենեւին չեմ մասնակցելու ձեր ձեռնարկութեանը...:

Նա բռնեց իմ աջը եւ ազաչաւոր դէմքով աչքերը դարձրեց դէպի իմ երեսը.

— Լսիր, Մուրատ, յամառութեան ժամանակ չէ, քո կամակորութիւնը կը կորցնէ քեզ: Մտածէ, որ դու դեռ երիտասարդ ես, քո առջեւ դեռ ընդարձակ ասպարէզ կայ գործելու եւ բախտաւոր լինելու: Քաւոր Պետրոսը իւր որդու նման սիրել է քեզ, այժմ նոյնպէս սիրում է: Նա քեղանից ձեռք չի վեր առնի. նա կը գայ քո հետեւից, ուր որ տանում են քեզ, եւ մինչեւ չազատէ քեզ, չի հանգստանայ: Եթէ չես հաւատում, քեզ ցոյց կը տամ նրա նամակը:

Նա տուեց ինձ մի թղթի կտոր, որի վրայ գրուած էին մի քանի տողեր մէյմէն. առորագրութիւնը եւ ձեռագիրը քաւոր Պետրոսինն էր: Ահա նրա բովանդակութիւնը, «Սիրելի Մուրատ, հնազանդուիր, ինչ որ քո ընկերները կ'առաջարկեն քեզ,— մօտ է փրկութեան ժամը»...:

Թէ ի՞նչպէս էր հասել այդ թուղթը նրա ձեռքը, ես չը գիտեմ, բայց ես ղղուանքով յետ տուի, ասելով.

— Եթէ հաղար այս տեսակ նամակ դրկելու լինի նա, ես դարձեալ իմ միաքը չեմ փոխի: Ես վճռել եմ, վազուց վճռել եմ բնաւ յարաբերութիւններ չունենալ խաչագողների հետ: Ես նրանց մասնութեամբ Սիրիր եմ դառնում, բայց չէի ցանկանայ նրանց ձեռքով ազատուած լինել:

— Այդ ես հասկանում եմ, պատասխանեց երիտասարդը, — եւ մասամբ իրաւունք եմ տալիս քո դժգոհութեանը: Բայց ոչինչ չէ արդելում քեզ այդ դրութիւնից ազատուելուց յետոյ կտրել քո յարաբերութիւնները խաչագողների հետ:

— Բանը նրանումն է, որ նրանց ձեռքով ազատուելը ինձ համար անարգանք եմ համարում:

— Այդ խօսքը շատ վիրաւորական է, Մուրատ, ասաց երիտասարդը փոքր ինչ վրդովուած ձայնով,—բայց ես ուշադրութիւն չեմ դարձնի եւ կը յիշեցնեմ քեզ մի ուրիշ բան, որը, որպէս երեւում է, մոռացել ես դու: Դու յիշում ես այն անբախտ աղջկան, որը սիրում էր քեզ, որին սիրում էիր եւ դու: Արդեօք չե՞ս մտածում վերադառնալ նրա մօտ, գտնել նրան, ուրախացնել նրան: —Գիտե՞ս ի՞նչ դրութեան մէջ թողեցիր նրան:

— Գիտեմ ... Բայց ինձ յայտնի չէ, արդեօք ո՞ղջ է նա թէ ...

Վերջին խօսքը ես չկարողացայ արտասանել, դա դանակի պէս կտրատում էր իմ սիրտը: Երիտասարդը հանդստացրեց ինձ, ասելով.

Ողջ է: Նրա վէրքը մահացու չէր: Մենք այդ մասին ճիշդ տեղեկութիւն ունենք:

Ընթերցողը յիշում է, որ ինձ դէպի աքսոր ճանապարհ դնելու առաւօտը յանկարծ յայտնուեցաւ Նէնէն եւ իւր բարկութեան խռովութեան մէջ խլեց գինուորների մէկի ձեռքից հրացանը եւ արձակեց: Թէեւ ոչ ոքին չվնասեց նա, բայց նրա վարմունքը այն աստիճան հակառակ էր օրէնքի, որ մի գինուոր հրացանի սուինով վիրաւորեց նրան, եւ նա ընկաւ «Մելադար աղջկայ» համարումը եւ հոգեկան հիւանդութեան ապացոյցները միայն կարողացան ազատել նրան օրէնքի դատապարտութիւնից:

Նէնէի անունը յիշեցնելով, երիտասարդը չօշափեց սրտիս ամենազգայուն լարերը, իմ յամառութիւնը մեղմացաւ, իմ կամակորութիւնը միանգամից փշրուեցաւ երբ ես պատրաստ էի ասել նրան. «լաւ, համաձայն եմ, կը միանամ ձեզ հետ»,— բայց դարձեալ չուտով ես տիրապետեցի ինձ, կարծես, իմ կամքի զօրութիւնը կրկին վերադարձաւ, երբ մտաբերեցի թէ ի՞նչ բան է խաչագողը կամ ի՞նչ է նշանակում միանալ նրանց հետ:

— Ոչ, պատասխանեցի նրան,— երբեք, երբեք ձեզ հետ դործ ունենալ չեմ կարող:

Երիտասարդի դրութիւնը անտանելի դարձաւ: Նա գործ դրեց իւր վերջին ուժը, աշխատելով Նէնէի յիշատակով գրաւել ինձ: Այդ փորձը անցաւ ապարդիւն: Այժմ ի՞նչ պիտի անէր նա: Նա յայտնեց ինձ մի գաղտնիք, հաստատ յոյս ունենալով, որ կը համոզէ ինձ, որ ես կը միանայիմ նրանց ձեռնարկութեան մէջ: Ես մերժեցի: Բայց գաղտնիքը մնաց ինձ մօտ: Այժմ կարո՞ղ էր նա ապահով մնալ, որ ես նրանց գաղտնիքը չէի յայտնում որ հարկն էր եւ արդելք չէի դնի նրանց դիտաւորութեան կատարուելուն:

(Շար.)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
(ՆՐԹՆԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ ԵՌԱՄՍԵԱՅ

	Տարեկան	Վեցամսեայ	Եռամսեայ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 փրանք	70 փրանք	35 փր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 փրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ Երկիրներ	200 փրանք	100 փրանք	—

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 28 ՄԱՅԻՍ
MARDI 28 Mai 1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2816 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԲՈՒՆ ՎՏԱՆԳԸ

Վերջերս ուշագրաւ խրախճանք մը մատնուեցան Երեւանի «բարեկամները», ամերիկեան թերթի մը մէկ թղթակցութեան առթիւ։

Այդ լրագիրը, «Քրիստըն Սայընս Մոնիթոր», որ տեւական կապ ունի Կովկասի հետ, Թիֆլիսի «Զարեա Վոստոկա» թերթէն կ՚ամփոփէր Ա. Խանջեանի մէկ ճառը՝ Հայաստանի ազգայնական-ներու գործունէութեան մասին։

Համաձայն տրուած տեղեկութեանց, Ս. Տէր Գաբրիէլեան հեռացուած է իր ազգայնական հակումներուն համար եւ ուրիշ մաքրագործումներ ալ պիտի կատարուին։

Իսկ ամէնէն վրդովիչը,— իբրեւ թէ Երեւանի ազգայնական-ները կը ձգտին անկախութեան, «առնուազն Անդրկովկասեան դաշնակցային Միութենէն անջատուելու»։

Խանջեանի յայտարարութեամբ, «հայ ազգայնականները յա-ջողած են թափանցել կուսակցական եւ կառավարական կազմա-կերպութեանց մէջ, մայրաքաղաք Երեւանի եւ ուրիշ շատ մը քա-ղաքներու եւ գիւղերու մէջ։ Անոնց կարծիքով, Հայաստան զոհած է իր շահերը յարելով Անդրկովկասեան հանրապետութեան, ո-րուն մաս կը կազմեն Վրաստան եւ Ազրպէյճան»։

Արդարեւ, մտահոգութեան արժանի է լուրը, իր այս վիճակին մէջ։ Եւ «բարեկամները» չեն ուզեր հաւատալ, կամ առնուազն թիւրիմացութեան կամ չափազանցութեան կը վերագրեն զայն։

Մենք ալ աւելի վաւերական տեղեկութիւն մը չունինք, որ-պէսզի կարենայինք ճշդել ծաւալն ու չափը։

«Զարեա Վոստոկա» Անդրկովկասեան Դաշնակցութեան պաշ-տօնաթերթն է, եւ բնականաբար բուն աղբիւրէն քաղած է Ա. Խանջեանի ճառը։

Բայց հիմնականը լուրին վաւերականութիւնը չէ, այլ այս առթիւ պարզուած երեւոյթը։

Առաջին անգամ չէ որ «ազգայնական թեքումներ» կը մատնա-նշուին Հայաստանի, ինչպէս ուրիշ խորհրդային երկիրներու, նոյն իսկ «մեծպետական» Ռուսաստանի մէջ։

Եւ առաջին անգամ չէ որ կուսակցական վարիչները, մանա-ւանդ ընդհ. քարտուղարները կը հնչեցնեն ահազանգը, յիշեցնելով, — կրակ տեղացէք։

Հարցը այն է որ, քանի կը զտուին շարքերը եւ կը կրկնապատ-կուին հետապնդումները, այնքան կը շեշտուի ազգային — ոչ թէ ազգայնական — ոգին, վարակելով մինչեւ անգամ բազմաթիւ կարմիր գլուխներ։

Իսկ թէ այս ոգին բացարձակ անկախութեան կը ձգտի, կամ թէ Հայաստանի կարմիր ազգայնականները այնքան յառաջ գա-ցած են որ կ՚ուզեն բաժնուիլ Կովկասեան Դաշնակցութենէն, — պարզապէս հէքեաթ մըն է։

Հէքեաթ մը կամ խրտուիլակ մը՝ ծածկելու համար ուրիշ մեղքեր կամ դաւեր։

Այսպէս, քիչ – շատ հասունցած բոլշեւիկներ կրնան դանդա-ղած ըլլալ թէ՝ Հայաստան միշտ կը մնայ խրուադրուկ, ենթակայ Թիֆլիսի եւ Բագուի գերակշռութեան եւ քաղաքական խաղերուն։

Ինքնին շատ հիմնաւոր դանդատ մըն է այս, ապացուցուած՝ բազմաթիւ փաստերով։

Զուր անցած չեն վերջին 10–15 տարիներու անցքերը։

Եթէ նոյն իսկ Դաշնակցութիւնը մէկ բառ գրած, մէկ խօսք արտասանած չըլլար այդ վրդովիչ իրաւադրկութեանց մասին, օր-ուան կեանքը, անողոք իրականութիւնը բաւական էին լեզու հա-նելու ամէնէն թթու հակադաշնակցականները։

Եւ մենք տեսանք որ իրարու ետեւէ քշուեցան Լուկաշինները, Սաքօները, Ա. Յովհաննիսեանները, Ա. Կարինեանները, իսկ, վերջին պահուն՝ Ս. Տէր Գաբրիէլեանը։

Ուրեմն, ճեղքեր, գիտակցութեան պոռթկումներ եղած են եւ միշտ ալ պիտի ըլլան, քանի կը տիրէ ներկայ վիճակը,— Թիֆ-լիսն ու Բագուն ընդհանուր հրամանատար, իսկ Երեւանը՝ մի-այն հրամանակատար։

Եւ օրուան վարիչները միշտ ալ պիտի փորձեն վարկաբեկել այդ երեւոյթներն ու շարժումները, իբրեւ «աջ թեքում», «նացիօ-նալիզմ», մինչեւ անգամ ... անջատողական ձգտում։

Այդ բոլորը սահմանուած են բուն ողբերգութիւնը ծածկելու եւ հանրային կարծիքը չփոթեցնելու։ Միեւնոյն ատեն ազգեցու-թեան պայքար մղելով եւ անձնական հաշիւներ կարգադրելով։

Բուն դժբախտութիւնն ալ այս է, եւ ոչ թէ անջատման վտան-գը, որու մասին չի կրնար խորհած ըլլալ յետին «գաւառիրը», ներկայ պայմաններուն մէջ։

Արտասահմանի համար ալ, ա՛յս պէտք է ըլլայ մտահոգու-թեան գլխաւոր կեդրոնը։

Եթէ արտասահմանը ունենար միակամ եւ հետեւողական ու-ղեգիծ՝ այս ճակատին վրայ, կը կարծենք թէ աւելի դիւրին կ՚ըլ-լար խելքի կանչել Երեւանը։

Այո՛, արտասահմանն ալ կրնայ վճռական դեր կատարել, որ-պէսզի Երեւանցիները կարճ կապեն իրենց ներքին մրցակցու-թիւնները, իրենց թերխաչ մարդանքներն ու «քեալլագէօզութիւն-ները», եւ նուիրուին բուն երկրին բարօրութեան, բոլոր պիտանի ուժերու համախմբումով։

Նոյն իսկ իբրեւ «ամերիկեան գիտող», արտասահմանը Երե-ւանի վրայ պիտի նայի արթուն աչքով եւ հասուն գիտակցու-թեամբ։

Մնաց որ, այս ցիրուցան բազմութիւնները ամերիկեան գի-տողներ չեն։

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՎՃՌԱԿԱՆ ՕՐԵՐ ՖՐԱՆՔԻՆ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Կառավարութիւնը այսօր կը ներկայացնէ Բացառիկ լիազօրութեան ծրագիրը

ՈՍԿԻԻ «ԱՐՏԱԾՈՒՄԸ» ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Վճռական շրջան մըն է այս շաբաթը Ֆրանսայի ներքին կեանքին հա-մար։ Նախարարական խորհուրդը երէկ զբաղեցաւ արտակարգ լիազօրու-թեանց հարցով, եւ այսօր իսկ խորհրդարանին կը ներկայացնէ իր ծրագիրը։ Մինչ խորհրդակցութիւնները կը շարունակուէին, կացութիւնը աւելի ծանրա-ցաւ սեղանաւորական եւ ելմտական տեսակէտով։ Պանք տը Ֆրանսը, որ 2ու-կէս առհաբիւրէն 3ի բարձրացուցած էր զեղչի սակը, հարկադրուեցաւ նոր յա-ւելում մը կատարել յաջորդ օրն իսկ, շաբաթ, բարձրացնելով 4 առհարիւրի։ Այս արտակարգ բարձրացումը՝ 48 ժամուան մէջ՝ հետեւանք էր նոր մտահո-գութեանց։ Վերջին երկու օրերու (ուրբաթ – շաբաթ) ընթացքին իրր մէկ մի-լիառ փրանք արժողութեամբ ոսկի քաշուած էր հրապարակէն։ Մայիս 17էն ի վեր, 1,500,000,000էն երկու միլիառ Փրանքի ոսկի քաշուած է Ֆրանսայէն, ինչ որ լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառէ։

Նկատի առնելով կացութեան ծանրութիւնը, նախապէս կը խորհուէր լիազօ-րութեան խնդիրը խորհրդարանին քնութեան ենթարկել այսօր իսկ, երեք-շաբթի, մանաւանդ որ ելմտական նախարարը կը յայտնէ թէ անմիջական եւ վճռական միջոցներով միայն կարելի է խափանել Փրանքին դէմ սարքուած խաղերը։ Բայց կարելի չէր այսօր սկսիլ, գլխաւորաբար Պ. Ֆլանտէնի տկա-րութեան պատճառաւ։ Ելմտական նախարարը իր յեկուցման մէջ յայտնած է թէ չի կրնար որ եւ է պատասխանատուութիւն ստանձնել, եթէ կառավարու-թիւնը լիազօրութիւն չստանայ առ առաւելն մինչեւ ամսեգլուխ։

Ֆրանսայի պահպանողական թերթերը անմիջական վտանգ մը չեն տեսներ Փրանքին համար, եւ կը կարծեն թէ ամէն բան պիտի շտկուի, եթէ կառա-վարութիւնը լիազօրութիւն ստանայ ծախքերը կրճատելու համար։ «Մաթէն»ի կարծիքով, Փրանքը աշխարհի ամէնէն ամուր դրամն է, եւ միայն քաղաքական խաղերու հետեւանքով կրնայ կորսնցնել իր գինը։ «Թող պոլիտիկաները ըդ-գուշանան երկրին զայրոյթէն»։

Ելմտական նախարարն ալ կը կարծէ թէ չարիքին արմատը ելմտացոյցի բացն է եւ թէ կարելի է դարմանել զայն, արմատական կրճատումներ կատա-րելով եւ խափանելով քաղաքական խաղերը։ Վարչապետը քիչ մը տարբեր կը մտածէ, եւ կ՚ուզէ լիազօրութիւն ստանալ ոչ միայն կրճատումներ կատարե-լու, այլ եւ Փրանքը պաշտպանելու եւ տնտեսական վերակազմութեան մղում տալու համար։ Վարչապետին համամիտ են Պ. Էռիօ, Պ. Լուի Մառէն եւ ուրիշ նախարարներ, բայց ելմտ. նախարարն ալ զօրաւոր կուսակիցներ ունի։ Անցեալ շաբթու տարակարծութիւնը այնքան սուր հանգամանք առաւ որ, հան-րապետութեան նախագահը անձամբ վարչապետին տունը գնաց եւ առանձին տեսակցեցաւ նաեւ ուրիշ նախարարներու հետ։ Սակայն մէկ բանի մէջ միա-ձայն է զաւ լինծը.— Ֆրանքը պահել ներկայ հիման վրայ (ոսկեդրամ)։ Բոլոր պաշտօնական արտայայտութիւնները կը շեշտեն այս պարագան։ Արժեզրկումը կը դատապարտուի ոչ միայն իբրեւ կիսկատար միջոց, այլեւ վտանգաւոր։ «Ազետալի պիտի ըլլան արժեզրկման հետեւանքները», կ՚ըսէ «Տէպա», ոչ մի-այն սեղանաւորական, այլեւ ընկերային տեսակէտով. նոյնիսկ շատ աւելի ծանր»։ Շատ մը թերթեր նոր տագնապը կը վերագրեն օտար շահադէտներու խաղի մը։ «Փըթի Փառիզիէն»ի կարծիքով, «աշարկու գրոհ մը սարքուած է Ֆրանքին դէմ, ճիշդ այնպէս ինչպէս 1924ին։ Բոլոր նախանձոտները, բոլոր շահադէտները ամէն միջոց ի գործ կը դնեն, աշաբեկման ամէն ձեւ կը փոր-ձեն, մեր երկրին մէջ խառնակութիւն յարուցանելու եւ իրենց ընչաքաղցու-թիւնը գոհացնելու համար»։

** Պ. Էռիօ Լիոնէն Փարիզ եկաւ երէկ առտու, մասնակցելու համար նա-խարարական խորհուրդին, յետոյ վերադարձաւ Լիոն, օդանաւ նստելով։ Գի-շերը նորէն Փարիզ վերադարձաւ, այսօրուան նիստին մասնակցելու համար։

Կարգ մը թերթեր կացութիւնը այնքան ծանր կը նկատեն որ, կը կարծեն թէ Պ. Ֆլանտէն հրաժարական պիտի տայ։ Կարծողներ ալ կան թէ մինչեւ վերջը պիտի պայքարի, ի հարկին լուծելով երեսփ. ժողովը, ինչպէս կ՚ըս-պառնար ընել Պ. Տումէրկ։

ՕՐՈՒԱՆ ՀՈԳԵՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ԲԱՂՁԱՆՔՆԵՐ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Մարսէյլի մեր թղթակիցը կը գրէ.—Պուշ – տիւ – Ռօնի նահանգային ընդհ. ժողովը անցեալ շաբթուան ընթացքին կրկին զբաղեցաւ օտար աշխա-տաւորներու վերաբերեալ հարցերով։ Այսպէս, չորս անդամներ բանաձեւ մը ներկայացուցին, առաջարկելով ինքնութեան թուղթէ ազատ համարել այն օ-տար աշխատաւորները, այր թէ կին, որոնք մէկ կամ աւելի Ֆրանսահպատակ զաւակներ ունին եւ Ֆրանսա կը բնակին տարիներէ ի վեր։

Պ. Լասալաուիէ նահանգապետին ուշադրութիւնը հրաւիրեց այն օտար աշ-խատաւորներուն վրայ որոնք ենթակայ են 1935 ապրիլ 5ի օրէնքին, (30 առ հարիւրի սահմանափակել օտարներու համեմատութիւնը՝ հանքերու մէջ։ Օ-րէնքը գործադրելի է 1935 յունիսէն)։ Այս առթիւ դիտել տուաւ.— Բազմաթիւ օտարազգիներ Ֆրանսա կը գտնուին տարիներէ ի վեր, ամուսնացած են մեր երկրին մէջ, ունին ֆրանսահպատակ զաւակներ։ Շատերը զոհուած են աշխա-տանքի արկածներու։ Ճշմարիտ անարդարութիւն է թշուառութեան եւ ար-տաքսման դատապարտել զանոնք, իբրեւ անպէտ գործիքներ։ Կը խնդրեմ որ Պ. նահանգապետը միջամտէ, որպէսզի բարեացակամ տնօրինութիւններ ըլլան։

Նահանգապետը պատասխանեց թէ բանուորներու տեղաւորման գրասեն-եակը ձեռնարկած է ինքնութեան թուղթերու նորոգման, բայց անոնք որ Ֆը-րանսա մտած են աշխատանքի տոմսերով, պիտի օգտուին յայնօրէն եւ մասնա-ւորապէս նկատի պիտի առնուի անոնց ընտանեկան վիճակը։

ՕԴԱՆԱՒՈՎ ՍՕՖԻԱ ՀԱՍԱՒ Տոքթ. Կէօրինկ, Գերմանիոյ օդանաւային նախարարը, եւ ընդունուեցաւ ջերմ ցոյցերով։ Պաշտօնական շրջանակներու մէջ անհատական հանգամանք կուտան այս այցելութեան, բայց իրազեկներ կը պնդեն թէ Տոքթ. Կէօրինկ ուրիշ նպատակներ ալ ունի։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՏԷՐՆ ՈՒ ԾԱՌԱՆ

Էջմիածնի հանգամանքութեան առ-թիւ, ես, դուն, միւսը հարցուցած ե-ղանք թէ Հայաստանի կառավարու-թիւնը ինչո՞ւ չառանձներ մայր տա-ճարին վերաշինութիւնը կամ գոնէ չօգներ, պատմական հնութեանց կո-միտէին միջոցաւ։

Այս շատ բնական հարցումն անգամ «հակահայաստանեան» համարելով, Ամերիկայի ռամկավարներուն պաշ-տօնաթերթը պարտք սեպեր է դաս տալ՝ խմբագրականով մը։

— «Այս խնդրոյն մէջ ալ Հայաս-տանի ուխտեալ հակառակորդները ի-րենց սովորական չարախօսութիւնը ի բաց չեն թողուր եւ կ՚առարկեն թէ Հայաստանի կառավարութիւնը, որ դանազան կարգի շինութեանց համար դրամ կը գտնէ ու կը ծախսէ, ինչո՞ւ Էջմիածնի նորոգութիւնը ինք չի կա-տարեր եւ կը թողու որ Հայոց կաթո-ղիկոսը «պաղի հաւաքելու» համար նուիրակ ղրկէ արտասահման։ Չարա-խօսները գիտեն, բայց կը ծածկեն, թէ բոլոր քաղաքակիրթ երկիրներու պէս Հայաստանի մէջ ալ պետութիւն ու եկեղեցի բաժնուած են եւ Հայաս-տանի կառավարութիւնը այդպիսի գործ ու ծախք չի կրնար ստանձնել ու պէտք չէ որ ստանձնէ»։ (Պայքար, 4 մայիս)։

Չար զուգադիպութեամբ մը, ամե-նագէտ «Պայքար»ի տիրոջը տէրը, Ե-րեւանի «Խորհրդ.»ն, Մոսկուա, փո-խանակ բարեխիչ մը շնորհելու այս ծառայական բարեխօսութեան հա-մար, ապտակ մը կ՚իջեցնէ ուղղակի գլխուն։

Լսեցէք, խորհրդային թերթերն են որ կը գրեն (եւ անշուշտ ամերիկեան թերթերու թղթակիցներն ալ հեռա-գրած են).—

Ուկրայնայի գործավարներու խոր-հուրդը 135,000 րուբլիի գումար մը յատկացուց, Քիէվի Ս. Սոֆիա նախ-կին մայր – եկեղեցիին վերանորոգ-ման նախնական ծախքերուն համար։

Այս մայր եկեղեցին, որ պատմական մեծ արժէք մը կը ներկայացնէ, ա-տական ճարտարապետութեան ամէ-նէն փառաւոր յիշատակարանն է, ուր պահուած են ԺԱ. եւ ԺԲ. դարերու արուեստի հրաշակերտներ։ Խճանը-կարներու եւ որմանկարներու հարս-տութեամբ, Քիէվի մայր – եկեղեցին միակն է ամբողջ Խ. Միութեան մէջ։ Վերանորոգման աշխատանքները պի-տի սկսին այս օրերս, ղեկավարու-թեամբ չորս առաջնակարգ մասնա-գէտներու։

Այս օրերս պիտի ձեռնարկուի նաեւ Ս. Անդրէասի մայր – եկեղեցիին վե-րանորոգման, որ ճարտարապետ Րաստրէլլիի ճարտարապետական ա-մէնէն կատարեալ յիշատակարաննե-րէն մէկն է։

✕

Ի՞նչ կ՚ըսէք, տէ՞րը աւելի խելացի է թէ ծառան։

Մոսկուա՞ն աւելի լաւ կ՚ըմբռնէ խորհրդային իշխանութեան պարտա-կանութիւնները, թէ՛ ռամկավար մա-մուլը։

Եւ ո՞վ է «Հայաստանի ուխտեալ հակառակորդ»ը. ա՞ն որ տարրական պարտականութիւն մը կը յիշեցնէ կառավարութեան, թէ ան որ գրիչը ազնուութեան եւ իմաստակութեան մե-լանին մէջ թաթխելով գիր կը գրէ, նոյն այդ կառավարութեան չկամու-թիւնը կամ ապիկարութիւնը արդա-րացնելու համար։

ՎԱՀԷ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՀՌՉԱԿՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շաբաթ գիշեր արտակարգ բազմութիւն մը խռնուած էր «Փրթի ժուռ-նալ»ի սրահին մէջ, տօնելու համար հայկական անկախութեան հռչակման տա-րեդարձը։ Նոյնքան արտակարգ էր ոգեւորութիւնը, մանաւանդ երբ նկատի ունենանք օրուան հոգերը։ Ներկաներուն մէջ կը գտնուէին նաեւ բազմաթիւ օտար հիւրեր, ինչպէս եւ Կովկասեան ժողովուրդներու ներկայացուցիչները։ Նախագահ Ա. Խատիսեան բացումը կատարելով, առաջին խօսքը տուաւ Տրոմի երեսփոխան Պ. Մ. Մուքէի, որ ծանօթ է իբրեւ եռանդուն ախոյեան մը տա-րագիր բազմութեանց դատին։ Մեր բարեկամը արժանացաւ ջերմ ծափերու, թէ բանախօսութեան ընթացքին եւ թէ հրաժեշտի պահուն (նոյն գիշերն իսկ մեկնելու ստիպուած էր)։ Յաջորդաբար խօսեցան Ա. Ջամալեան, Գնդ. Պաղ-տասարեան (Հայ Կամաւորներու Միութիւն), Պ. Պէրնառ Վահէ (փրանսե-րէն), Զ. Ռ. Մ.ի, Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտներու, Սպայից Միութեան ներկա-յացուցիչները։ Շատ նոխ էր եւ գեղեցիկ գեղարուեստական բաժինը։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

Ա. Ահարոնեանի առողջական վիճակը

Մարսէյլի մեր թղթակիցը կը գրէ.—

Տոքթ. Սիվրիհիսարլեան հետեւեալ տեղեկութիւնը հաղորդեց ինծի, Ա. Ահարոնեանի առողջական վիճակի մասին.— Անցեալ շաբաթ, Ա. Ահարոնեան փոխադրուեցաւ Մօնփէլիէէն մէկ ժամ հեռու, Պալարիւք–Լէ–Պէնի ջերմուկնե-րը, ուր պիտի մնայ երեք շաբաթ։ Ընդհանուր վիճակը լաւ է։ 5 օր առաջ Փրօֆ. Ռօժէ, Տոքթէօրներ Քէչեան եւ Սիվրիհիսարլեան բժշկական խորհր-դակցութիւն մը կատարեցին։

Փրօֆ. Ռօժէ հաստատեց այն բարելաւումները, որոնց մասին գրուած էր նախապէս։ Ահա փրօֆէսէօրին պաշտօնական խօսքը.— «Առաջին օրերուն կը կարծէի թէ համրութիւնը ամբողջական է, բայց հիմա կը հաստատեմ թէ հետզհետէ աւելի լաւ պիտի կրնայ արտայայտուիլ, թէեւ քիչ մը ուշ»։

Նորէն անուշի կապեցին

Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը իր վերջին նիստին մէջ քննեց Եու-կոսլավիոյ մէկ խնդրագիրը, որով կ՚առաջարկէր ճշդել Հունգարիոյ պատաս-խանատուութիւնը՝ Մարսէյլի աբքայասպանութեան մէջ։ Տեղեկարերը, Պ. Իտըն, երկու կողմն ալ շոյելով, յաջողեցաւ օրակարգէն վերցնել այս փշոտ խնդիրը։ Այս արդիւնքին հասնելու համար, նախապէս համբերատար բանակ-ցութիւններ կատարած էր երկու կողմերուն հետ։ Տեղեկարերին ցեկոյցէն վերջը Եուկոսլավիոյ պատուիրակը խօսք առնելով ըսաւ.— Թէեւ հունգարա-կան կառավարութեան կատարած քննութիւնները լաւ չեն լուսաբաներ կարգ մը կէտեր, եւ կարելի էր լրացուցիչ տեղեկութիւններ պահանջել, սակայն ցանկալի խաղաղեցման օգնելու համար, իմ կառավարութիւնս կը հաւանի այլ եւս չհետապնդել խնդիրը։

Իտալական, անգլիական եւ ֆրանսական պատուիրակները իրենց կառա-վարութեանց անունով շնորհաւորեցին Եուկոսլավիոյ կառավարութիւնը, մաղթելով որ այս որոշումը դիւրացնէ Հունգարիոյ եւ Եուկոսլավիոյ գոր-ծակցութիւնը։

Ա. Դ. Խորհուրդի միեւնոյն նիստին մէջ յաջորդ նստաշրջանին յետաձգ-ուեցաւ Իրանի եւ Իրաքի սահմանավէճի խնդիրը։ Երկու կառավարութիւնները յանձն առին չընել որ եւ է բան որ կրնայ ծանրացնել կացութիւնը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԻՔԸ

— ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԻՔԸ

Հայկական Սովետական գրականության տարիքը 10 տարի է։ Այդ տասը տարիների ընթացքում մեր գրականությունը ստեղծել է իր հարուստ ավանդները, ձևավորել է իր ոճը, ունեցել է իր հաջողությունները և թերությունները

ՂԱԿԱՍՈՎԿՈՒՂ ՂԱՂԹՕՂՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԶՆԻ ՀԱՐՑԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ԿՈՉԸ

(1917 ՀՈԿՏ.— 1918 ՄԱՅԻՍ)

— ● —

2— Չպատրաստուած մարդիկ ցրուած տեղ տեղ, նեղ ճակատի վրայ, ամէն կողմէն ալ թշնամիներ ունենալով, չէին կրնար դիմադրել։

Ռազմագերի Ֆոն Տրոտենհորսթ, որ Ռուսիոյ մէջ ծառայած է իբրեւ գերմանական զինուորական կցորդ, կ՚ըսէ. «Ռուսիոյ մէջ ամէն ինչ կը կատարուէր ինքնաբերաբար։ Ամէն մարդ կ՚ընէր այն, ինչ որ կ՚ուզէր։ Ոչ ոք կը հետաքրքրուէր միւսին գործերով։ Ամէն մարդ կ՚ապրէր իր համար։ Ամէն մարդ կ՚ուզէր ազատ ըլլալ։ Ամէն մարդ կ՚ուզէր հանգիստ ապրիլ։ Ամէն մարդ կ՚ուզէր ուրիշներուն հետ խաղաղութեան մէջ

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ՆՈՐՈԳՈՒՄԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլի ոստիկանական տեսչութիւնը կը յիշեցնէ թէ այն օտար աշխատաւորները որոնց թուղթերը յանձնուած են 21, Rue Edmond Rostand եւ որոնց ստացագիր տրուած է, պէտք է անձամբ կամ փոխանորդաբար ներկայանան հետեւեալ կարգով.—

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 27 *ՄԱՅԻՍ*, *ժամը* 9—11՝ *թիւ* 2901*էն* 3000, *իսկ ժամը* 14*էն* 17՝ *թիւ* 3001 *էն* 3100։

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 28 *ՄԱՅԻՍ* — *ժամը* 9 — 11 *թիւ* 3101*էն* 3200, *ժամը* 14*էն* 17՝ *թիւ* 3201*էն* 3300։

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 29 *ՄԱՅԻՍ* — *ժամը* 9—11 *թիւ* 3301 — 3400, *ժամը* 14*էն* 17 *թիւ* 3401—3500։

ՈՒՐԲԱԹ, 31 *ՄԱՅԻՍ* — *ժամը* 9—11 *թիւ* 3501—3600, *ժամը* 14*էն* 17՝ *թիւ* 3601 — 3700։

Մուսոլինիի նոր ճառը օրուան Հարցերու մասին

Շաբաթ օր, Պ. Մուսոլինի երկար ճառ մը խօսեցաւ Իտալիոյ երեսփ. ժողովին առջեւ, միջազգային քաղաքականութեան եւ մասնաւորապէս վերջին դէպքերու մասին։ Բացատրեց թէ Ֆրանքօ-իտալական վերջին համաձայնութիւնները արդիւնաւոր գործակցութիւն մը կը հաստատեն երկու երկիրներուն միջեւ։ Խօսելով Գերմանիոյ միակողմանի արարքին վրայ (վերահաստատում պարտաւորիչ զինուորութեան), դիտել տուաւ թէ Գերմանիա 1934 յունուարին պատրաստ էր գոհանալու 300,000նոց բանակով մը։ Այս առթիւ յայտնեց թէ Իտալիոյ համար դժուար է հաւատալ սպառազինութեանց սահմանափակման կամ պատերազմի կարգ մը մեթոդներու արգելքին։ Սթրէզայի խորհրդակցութեան առթիւ, առանց չափազանցելու անոր արժէքը, շեշտեց թէ ան մեծապէս նպաստեց համերաշխութիւն հաստատելու երեք մեծ պետութեանց միջեւ։ Ցետոյ անցնելով Հիթլէրի վերջին ճառին, ըսաւ թէ անոր 13 կէտերը ոչ կարելի է հաւաքաբար ընդունիլ, ոչ ալ մերժել, լաւագոյն մեթոտն է լուսաբանել եւ խորացնել զանոնք։ Թերեւս դիւանագիտութիւնը առիթ ունենայ այդ գործը կատարելու յառաջիկայ շաբաթներու ընթացքին։ Ինչ կը վերաբերի Գերմանիոյ եւ Իտալիոյ յարաբերութեանց, միայն մէկ խնդիր կը վըտանգէ զանոնք.— Աւստրիոյ հարցը, որ սակայն էական կարեւորութիւն ունի։ «Աւստրիոյ հարցը միաժամանակ ե՛ւ աւստրիական է ե՛ւ եւրոպական։ Եւրոպական տեսակէտով, մասնաւորապէս իտալական է, բայց ոչ տարամերժօրէն»։

Ճառին վերջին մասերը նուիրուած էին հաբէշական հարցին։ Պ. Մուսոլինի բացատրեց թէ այս խնդիրը նոր չէ, այլ կը սկսի 1925էն։ Այդ օրէն ի վեր, մանաւանդ 1929էն սկսեալ Եթովպիա կը սպառազինուի, մեծաքանակ ռազմանիւթ ստանալով։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԷՆԻ ՆԱՀԱՆԳԻՆ ՄԷՋ 10 նոր շրջանակներ հաստատուած ըլլալով, կիրակի օր տեղի ունեցաւ քաղաքապետական 50 խորհրդականներու ընտրութիւնը։ 27հոգի ընտրուեցան, իսկ23 թեկնածուներ համեմատականի մնացին։ Ընտրուած անդամներէն 12ը համայնավարներ են (չաh՝ 8 աթոռ, ի վնաս ընկերվարականներու)։

ԻՆՔԶԻՆՔԸ ՊԱՏՈՒՀԱՆԷՆ ՎԱՐ ՆԵՏԵԼՈՎ անձնասպան եղաւ նկարիչ Լինեէն, 63 տարեկան։ Երկար ատենէ ի վեր գործ կը փնտռէր, մինչեւ իսկ յանձնառու եղած էր գիշերապահ դառնալու, բայց անօգուտ։ Զաւակն ալ, Ռօպէռ Լինեէն, որ շարժանկարի արուեստագէտ մըն է, գործ չունի տասը ամիսէ ի վեր։ Դիակը անցորդներու կողմէ գտնուեցաւ կիրակի առտու ժամը 5ին, Ալէզիա փողոցին անկիւնը։ Գանկը ջախջախուած էր։ Կինը տեղեակ ըլլալով ամուսնին մտադրութեան, հսկած էր մինչեւ առտուան ժամը 5, յետոյ յոգնած եւ քնացած։ Այդ պահէն օգտուած է թշուառ նկարիչը։

ԲԺԻՇԿ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏ ՄԸ, Տոքթ. Տիփէշէ (Սանս), ուրբաթ գիշեր հիւանդի մը կը կանչուի ստիպողաբար։ Յաջորդ առտուն գիւղացիները իր արիւնլուայ մարմինը կը գտնեն ճամբուն վրայ, չարաչար խոշտանգուած եւ ծանր վէրքեր ստացած։ Երկու օր ծանր մտահոգութիւն պատճառելէ յետոյ, քաղաքապետը սկսաւ խօսիլ առջի օր, առանց որ եւ է լուսաբանութիւն հաղորդելու յարձակողներու ինքնութեան մասին։ Խնդիրը կը վերագրուի քաղաքական վրէժխնդրութեան, թէեւ գողութիւն ալ կատարուած է։

200,000 *ՏՈԼԱՐ ՓՐԿԱՆՔ* — Անծանօթներ ուրբաթ օր առեւանգեցին Մ. Նահանգներու ատաղձի գործարանատէրերէն Վէյէրհօսըրի զաւակը, Ճօրճ, 9 տարեկան, որ ժառանգորդն է 50 միլիոն տոլարի հարստութեան մը։ 200 հազար տոլար (3 միլիոն ֆրանք) փրկանք կը պահանջուի, տղան վերադարձնելու համար։

ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ծագեցան Աթէնքի մէջ, հանրապետական ցոյցի մը առթիւ։ Համալսարանէն հազարի չափ հանրապետական ուսանողներ ընդհարեցան միապետական ուսանողներուն հետ։ Վեց ուսանողներ վիրաւորուեցան։

ՎԵՆԻԶԷԼՈՍ իրեն ուղղուած հարցումի մը պատասխանելով, յայտարարեց թէ միապետական վարչաձեւին հաստատումը աղէտալի հետեւանքներ պիտի ունենայ երկրին համար։ Այս առթիւ կրկնեց թէ անդառնալի կերպով որոշած է քաշուիլ քաղաքական ասպարէզէն։

Հ Յ. Դ.

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին. 181, Գուր Լաֆայէթ «Զարգարեան» Դրադարանը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. Դ. «ՎԱՐԴԱՆ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ

2 Յունիս, կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 9.30ին

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՍԱԼ ԿԱԼՄԱՆԻ ՄԷՋ (կայարանին դիմացը)

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ **Մ. ՏԷՐ-ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ**

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ **Լ. ԶՕՐՄԻԽԵԱՆ**

Գեղարուեստական նոխ բաժին, երգ եւ արտասանութիւն

Կը ներկայացուի Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

«ԷԼ ՄԻ ԱՂՕԹԻՐ»Ը

Մախսերու մասնակցութեան համար մուտք 2 ֆրանք

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

8 *ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ*

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ **Մ. ՎՐԱՑԵԱՆ**

ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

2 *ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ*

ԿԸ ԽՕՍԻ **ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ**

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

1 *ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ*

ԵՐՐՈՐԴ ԹԱՂԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԿԸ ԽՕՍԻ **ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ**

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

2 *ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ*

ԿԸ ԽՕՍԻ **ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ**

ՅՈԲԵԼԵԱՆ ՊՐ. ԵՐ. ՏԷՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ

ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ԵՒ ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ

1 ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ, ԺԱՄԸ 8.30ԻՆ

ՍԱԼ ԺԷՕԿՐԱՖԻ ՄԵԾ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

184, BLD. ST. GERMAIN - Métro: St. Germain des Prés

ԿԸ ԽՕՍԻՆ Պ. Պ. ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ ԵՒ Տ. ԳԷՈՐԳԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆԻՆ ԻՐԵՆՑ ՍԻՐԱՅՕԺԱՐ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԲԵՐԵՆ

ՕՐ. ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ. ՏԻԿ. Հ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ, Պ. Պ. Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ, Գ. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ, Ս. ՍԻՆԵՄԵԱՆ

Խօսք՝ ՅՈԲԵԼԻԱՐԻՆ կողմէ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ ՏՕՆ «ՎԻԺԱԿ»

կազմակերպուած Հ. Կ. Խաչի Ռոմանի մասնաճիւղին կողմէ

Այս Հինգշաբթի օր կէս օրէ վերջ ժամը ճիշտ 2ին Ալէտէնի մէջ

(Place Jules Nadi)

Կը ներկայացուի՝ «ՀԻՄԱՐՈՒԱԾ ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ»

Կը ցուցադրուի «Մայիսին կայմը» եւ «Ծաղիկներու վէճը»

Երգ. մեներգ, հայկական պարեր եւայլն.։ Կը հրաւիրուին Վալանսի մեր համակիրները։ Մուտք՝ 1 Ֆրանք։

ՀԱՄԵՐԳ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

SALLE VICTOR HUGO*ի Տնօրէնութիւնը ոգեւորուած ՍԻՓԱՆ Երգչախումբի վերջին Պարահանդէսի յաջողութենէն, խնդրած է Վարչութենէն համերգ - պարահանդէս մը սարքել* Bois de Boulogne*ի իր նոր շէնքին* (Palais de Boulogne) *մէջ, որ ունի գեղեցիկ բէռս մը։*

ՍԻՓԱՆի Վարչութիւնը ընդառաջ երթալով իրեն եղած խնդրանքին սարքած է 30 յունիս, կիրակի օր գեղարուեստական բաժնով համերգ-պարահանդէս մը։ Նոյն օրը տեղի կ'ունենայ շէնքին բացումը հայ եւ օտար հիւրերու ներկայութեան։

ԱՆԻԷՌԻ ՄԷՋ **ՅԱՌԱՋ** ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Զ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի մօտ, 34, Villa Rouveyrolles.

ԱԶԳ. ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ
Loterie NATIONALE

ՅԱՌԱՋի *ընթերցողներուն խնդրանքին վրայ, հրապարակ հանած ենք* ՖՐԱՆՍ. ԱԶԳ. ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷԿ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ *տոմսեր, (ամբողջական տոմսերը ի պահ դրուած են* ՅԱՌԱՋի *խմբագրութեան մօտ)*։

1/10 *տոմսակը կ'արժէ* 10 *ֆրանք*։
Տպգր. ծախք 1 »
11 *ֆրանք*։

Գաւառին ապսպրանքի համար դրկել 2 ֆրանք աւելի։
Արտասահմանէն » » » 4 » »
(Յանձնարարուած նամակի փոխարժէքը)

Դիմել՝ **„HARATCH" 17, Rue Damesme. Paris (13)**

ԾԱՆՕԹ.— Եօթներորդ շրջանին վիճակահանութիւնը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ ՅՈՒՆԻՍԻ 11ին։

ՓՈՒԹԱՑԷՔ ԳՆԵԼ ՁԵՐ ՏՈՄՍԱԿԸ։

Հայերու ժամադրավայրը
ճաշարան Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա
61, Rue Monsieur le Prince, Paris (6)
Մեթրօ՝ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ *Հեռաձայն* Danton: 52-73
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՂՆԻՔ
74, Rue de Belleville, Paris (20)

Հանգստաւէտ պայմաններ, անթերի սպասարկութիւն եւ կատարեալ մաքրութիւն։

Բաղնիքը բաց է կիներու համար առաւօտեան ժամը 8էն իրիկուան ժամը 8ը, բացի երեքշաբթիէ։

Այրերու՝ Շաբաթ ժամը 5էն մինչեւ գիշեր, իսկ կիրակի առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ կէս օրէ վերջ ժամը 2։

Տնտեսական տագնապի պատճառաւ մուտքի գինը 6 ֆրանքէն զեղչած ենք 4 ֆրանքի, ինարաւորութիւն տալու համար ամէն մարդու չզրկուելու համար իր նախասիրած բաղնիքէն։

Բազմաթիւ հաղորդակցութեան միջոցներ, Մէթրօի նոր գծին բացումով իջնել Métro Pyrénées, որ բաղնիքին շատ մօտն է։ Օթօպիւս՝ N. 26։

Մօտ ատենէն բաղնիքը պիտի ունենայ՝ Salon de Coiffure եւ de Pedicure։

Եւրոպայի հայկական մեծ գրատունը
ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

51, Rue Mr. le Prince, Paris (6). Métro: Odéon. Tél. Danton: 88-65, ուր կը գտնուին հայերէն եւ օտարլեզուներով ամէն կարգի գրքեր։

Հայերէն, ֆրանսերէն, անգլիերէն եւայլն ամէն տեսակ գրքեր։
Արդիական կազմատուն։ *Տպագրական գործեր։*

Աշխարհի բոլոր կողմերէն հասած ապսպրանքները կը կատարուին արագ եւ խղճամիտ կերպով։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՅՍԱՅՍԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ, *Գործ* — 900։
ՄԱՐՍԷՅԼ, *Տիկ. Փափազ* — 70։
ԺԸՆԵՒ, *Պ. Նիկ* — 50։
ԼԷ ԼԻԼԱ, *Մ. ԱՍՏ* — 100։
ՔՈԼՈՆՊ, *Բաթուկ* — 70։
ՊՈՒՐԺ, *Եաղ* — 140։
ՌՕՄԱՆ, *Գործ* — 106.50։
ՎԱԼԱՆՍ, *Գործ* — 235 *Կարգադրեցինք*։
ՎԱԼԱՆՍ, *Ց. Տ. Մ* — 200։
ՎԱԼԱՆՍ, *Ա. Տ. Մ* — 100։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» Կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Տ. Չէքեանի եւ իր պարագաներուն՝ իրենց հօրեղբօրորդւոյն մահուան առթիւ։

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ՀԱՅ ՍԱՓՐԻՉՆԵՐՈՒ ընդհ. ժողովը այսօր Երեքշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին Միութեան սրահին մէջ, 7, rue des Bernardins, *Փարիզ (5)։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր անդամ-անդամուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Կը հրաւիրուին նոյնպէս անդամագրուիլ փափաքողները։*

ՀԱՅ Երիտասարդաց Ակումբի դասախօսութիւնը վաղը Չորեքշաբթի ժամը 20.40ին Սօսիէթէ Սավանթի մէջ։ Պիտի խօսի՝ Պ. Ա. Չօպանեան։ Նիւթ՝ Հայ հին գրականութեան վրայ։ Մուտք 1 ֆրանք։

ԳԱՑԷՔ
CIGALE CINÉMA
60 Avenue de Saxe.LYON

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (92)

ԽԱԶԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Գրեց՝ ՐԱՖՖԻ

Ես նկատեցի այդ եւ բոլորովին անկեղծութեամբ միամտացրի նրան, ասելով.

— Դուք ինչ որ ցանկանում էք արէցէք, ես ոչ մի կերպով չեմ խանգարի ձեզ, միայն ինձ հանգիստ թողեցէք։

— Ազնիւ խօ՞սք ես տալիս։

— Ազնիւ խօսք եմ տալիս։

Նա սեղմեց իր ձեռքը եւ հեռացաւ։

Ես մնացի միայնակ, մեր կայարանի մի անկիւնում նստած։ «Այդ մարդիկը պիտի փախչեն, մտածում էի ես, նրանց դեռ չբռնուած, աղատ մնացած ընկերները դրսից կ'օգնեն նրանց եւ անպատճառ կը յաջողցնեն գործը, իսկ ես կը մնամ իմ կապանքների մէջ։ Ինձ կը տանի այնտեղ, ուր մարդիկ կենդանի թաղւում են հանքերի անձաւներում եւ խլուրդների նման աշխատում են ստորկրեայ մթութեան մէջ»։ Զնայելով այդ բոլորին, իմ սիրտը հանգիստ էր. ես հաւատացած էի, որ վերջ ի վերջոյ ինձ համար էլ կը բացուէր ազատութեան դուռը, բայց աւելի արդար, աւելի օրինաւոր ճանապարհով։ Իւր մեղքերը զղջացած, ճշմարտութեան շաւղի վըրայ կանգնած յանցաւորին պէտք է ներուէր, պէտք է նրա համար փրկութիւն լինէր։ Եւ եթէ մարդիկ այնքան արդարութիւն չունեն, որ քընեն սրտերի բոլոր խորքերը եւ որոշեն յամառ յանցաւորը զղջացածից, արդարը մեղաւորից,— բայց Աստուած, որի համար ոչինչ գաղտնիք չկայ, որ գիտէ բոլորը, ինչ որ հասարակ մահկանացուին անհասկանալի եւ մութն է.— մի՞թէ ամենաբարի Աստուածը չէր օգնի ինձ։ Իմ հաւատը այժմ այնքան ջերմ էր եւ իմ յոյսը այնքան հաստատուն էր, որ ես Նրա օգնութեանը հաւատում էի եւ սպասում էի։

Գիշերը անցաւ առանց որ եւ իցէ ազմուկի։ Ամէն ինչ խաղաղ էր, ամէն ինչ իւր սովորական դրութեան մէջն էր։ Առաւօտեան մեզ զարթեցրին խիստ վաղ։ Օդը բաւական ցուրտ էր։ Իմ ընկերները ջերմացրին իրանց մարմինը արաղով եւ չմոռացան մեր պահապան զինուորներին նոյնպէս խմացնել։ Մենք ճանապարհ ընկանք, մեզանից իւրաքանչիւրը իւր ծանրութիւնները իւր մէջքի վրայ կրելով։ Մեր ետեւից գալիս էր մի սայլակ, լծած միայն մի ձիով, որ բերում էր մեր եւ զինուորների աւելորդ ծանրութիւնները։ Նրա վրայ երբեմն նստեցնում էին աքսորեալներից նրանց միայն, երբ հիւանդանում էին եւ չէին կարող ճանապարհը շարունակել։ Իմ ընկերներից երկուսը, այն առաւօտ իրանց հիւանդ ձեւացնելով, պառկած էին սայլակի վրայ։ Պահապանները հիւանդների վրայ շատ ուշադրութիւն չէին դարձնում, ինքը հիւանդութիւնը հսկում էր նրանց վրայ։

Երբ արեգակը բաւական վեր բարձրացաւ հորիզոնից, օրը սկսեց տաքանալ։ Աքսորականների խումբը առաջ էր ընթանում դանդաղ եւ ծանր քայլերով։ Նրանց ոտնակապերի երկաթները աններդաշնակ կերպով ձայն էին հանում։

Պահապանների եւ աքսորականների ուշադրութիւնը դարձրած էր մի ծերունի Հրեայի վրայ, որը զանազան ծիծաղելի առակներով զուարճացնում էր նրանց։ Հրեան մի փոքրիկ մարդ էր, որին կոչում էին Յովսէփ։ Այդ խեղկատակը կատուի դէմքով, նեղ եւ խորամանկ աչքերով, ընիկ Օտեսացի էր, որը սկզբում պարապւում էր մաքսանենգութեամբ, իսկ յետոյ մտնելով խաչագողների ընկերութեան մէջ, փոքրաբիչի պաշտօն էր կատարում եւ նրանց հետ կեղծ թղթադրամներ էր շինում։ Դա միեւնոյն անձն էր, որ մատնեց ամբողջ ընկերութիւնը։

Յովսէփ ամբողջ խմբի զուարճութիւնն էր. նրա սրախօսութիւնները, հանաքները եւ հրէական թլուատ լեզուներով խօսակցութիւնը թուլացնելու չափ ծիծաղելի էին։ Կարծես թէ, այդ բոլորը նրա մէջ մի տեսակ կենսական պահանջ էր դարձել, եւ այդ պատճառով խեղկատակութեան ձիրքը աւելի զարգացել էր։ Նայելով նրա վրայ, ես բացատրում էի նրա ցեղի մի քանի ընդհանուր գծերը, որոնք առաջ էին եկել կեանքի զանազան պայմաններից։ Խեղկատակութիւնը ծնունդ է հաճոյամոլութեան, դրանք երկուսն էլ ճնշուած, հալածուած ցեղերի յատկութիւններ են։ Պատմական հանգամանքների խստութիւնից Հրեան այնքան սոոր ընկած է հասարակաց կարծիքից, որ մի շրջանի մէջ գտնուելու ժամանակ ուրիշ բանով չէր կարողանում գրաւել նրանց ուշադրութիւնը, բայց միայն ծաղրածութիւններով։ Այդ մտնում է նրա բնաւորութեան մէջ եւ այն աստիճան ընտելանում է, որ մինչեւ անգամ առանց վիրաւորուելու թոյլ է տալիս ուրիշներին ծաղրել իրան։ Այդպիսի էր եւ Յովսէփը։

Օրը սկսել էր երեկոյանալ։ Դեռ տասն վերստից աւել էր մնում մինչեւ առաջիկայ իջեւանը։ Ճանապարհը ձգւում էր անտառի միջով, ուր սաղնաւոր տերեւներով պատած ծառերը այնպէս խիտ գրկած էին միմեանց որ, մի քանի քայլ հեռուից ուրիշ ոչինչ չէր երեւում, բացի ծառերից։ Ճանապարհը նեղ էր, ծառերի ոստերը անդադար դիպչում էին մարդու երեսին եւ ծակոտում էին։ Բայց այդ չէր արգելում լսել Յովսէփի մի հետաքրքիր պատմութիւնը, որը կէսօրից յետոյ սկսելով, դեռ չէր աւարտել։ Պատմութիւնը հետզհետէ աւելի ծիծաղաշարժ էր դառնում, բոլորի ուշադրութիւնը լարուած էր դէպի Հրեան։ Դա ամոքում էր եւ մեր յոգնածութիւնը։ Խումբը դանդաղ կերպով առաջ էր գնում։

Մի տեղ ճանապարհը աւելի նեղ ձեւ ստացաւ. մի կողմից բարձրանում է փոքրիկ բլուր, իսկ միւս կողմից մի ուղղաձիգ զառիվայր իջնում էր դէպի անտառախիտ ձորը եւ կոչւում էր ծառերի մէջ։ Ես լսեցի մի ձայն, որ շատ նման էր սեւ ագռաւի կռնչիւնին։ Որքան եւ բնական կերպով հնչուեցաւ այդ ձայնը, դարձեալ ես չէի կարող չհասկանալ, թէ դա խաչագողների սովորական նշանախօսութիւններից մէկն էր, որ նշանակում էր՝ «պատրաստ եղէք»։ Ձայնը կրկնուեցաւ, բայց ոչ ոք ուշադրութիւն չդարձրեց. միայն իմ ընկերները խորհրդաւոր կերպով նայեցին միմեանց երեսին։ Յովսէփի պատմութիւնը այդ միջոցին աւելի հետաքրքրական էր դարձել։

(Շար.)

Le Gérant: H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme, PARIS (13)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Dameame, PARIS (13e)
Téléphone : Glatière 15 – 70
(ԾՐԹՆԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՑՄԱՆՆԵՐ,—	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ՆՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 29 ՄԱՅԻՍ
MERCREDI 29 Mai 1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2817 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՀԱՍԿԱՑՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

Ի՞նչ ըսել կ'ուզենք, շարունակ յիշեցնելով թէ Արտասահմանը չունեցաւ եւ չունի բացորոշ եւ հետեւողական քաղաքականութիւն՝ Երեւանի հանդէպ:

Դնելով այս հարցը, երբեք տրամադիր չենք ակադեմական ատուլիս մը սարքելու, կամ նոր բանավէճեր ստեղծելու:

Կ'ուզենք պարզապէս ընկոյզի կեղեւի մը մէջ ամփոփել այն ինչ որ կը մտածենք, թէ հայրենիքի եւ թէ արտասահմանի բարիքին համար:

Տարիներու փորձը հաստատեց թէ՝ ոչ Արտասահմանը կրնայ հանգստանալ, ոչ ալ Երեւանը լայնօրէն օգտուիլ, քանի կը շարունակուի այս անդեկ եւ անկերպարան վիճակը:

Շատոնց եկած ու անցած է ժամանակը, եթէ ոչ գործ մը կատարելու, գոնէ ճակատները ամփոփելու, նեցցնելու համար:

Իսկ այդ կը պահանջէ, ամէն բանէ առաջ, հոգեբանական փոփոխութիւն մը:

Այսպէս, պէտք է վերջ գտնէ ծանօթ շօշորթաբանութիւնը,— «բարեկամ» եւ «թշնամի»:

Որքան ալ զաւեշտական համարուի այդ որակումը, հոգեբանութիւն եւ մթնոլորտ կը ստեղծէ, թոյն կը սրսկէ, սիրտ եւ արիւն կը պղտորէ:

Եւ այս՝ առանց քար մը աւելի ապահովելու հայրենիքի վերաշինութեան եւ զարգացման համար:

Անոնք որ «չերտաւորում» կ'ուզեն հաստատել կամ դասակարգային պայքար կը մղեն, անոնք թող շարունակեն իրենց մարզանքները: Մեր գործը անոնց հետ չէ, իսկ աշխարհը շատ լայն է, բոլոր ռազմախաղերուն համար:

Մեր ըսածը բոլորովին ուրիշ բան է:

Հայկական Արտասահմանը պէտք չէ, ուղղակի կամ անուղղակի, ընդ առաջ երթայ հաւատաքննական մեթոտներու: Մանաւանդ երբ հարցը կը վերաբերի տարագիր բազմութեանց եւ հայրենիքի փոխադարձ յարաբերութեան եւ բարօրութեան:

Ինչ որ ալ թելադրեն պղտոր մարդիկ, Երեւանի, Հօկերու կամ ուրիշ խողովակներու միջոցաւ, Արտասահմանը պիտի ունենայ իր ինքնուրոյն, հասուն եւ հետեւողական ուղեգիծը:

Ան պիտի ըսէ Երեւանի վարիչներուն եւ անոնց յայտնի կամ գաղտնի գործակալներուն.—

Ես, հարազատ ժառանգորդ հայրենիքին եւ առ այժմ տարագիր, պատրաստ եմ կատարելու իմ պարտականութիւնս, նիւթապէս թէ բարոյապէս: Ճիշդ է, ես մէկ ամբողջական միութիւն չեմ, այլ կազմուած զանազան հոսանքներէ: Սակայն, այդ հոսանքներէն իւրաքանչիւրը պահելով հանդերձ իր քաղաքական տեսակէտները, կ'ուզէ իր աջակցութիւնը տրամադրել: Դուք ալ տրամադի՞ր էք ճամբան հարթելու, դլուչանալով աւելորդ միջամտութիւններէ եւ սաստելով խառնակիչները:

Երբ Ստալին, իր միջնաբերդին մէջ իսկ, անուղղակի կը ձաղկէ Ֆրանսայի համայնավարներուն կատաղի պայքարը, արդար գտնելով Ֆրանսայի ազգային պաշտպանութեան կազմակերպումը, Աղասի Խանջեանները չեն որ պիտի խանգարեն արմատախիլ բազմութեանց ինքնապաշտպանութիւնը:

Իսկ եթէ կ'ուզեն խանգարել, ոճիր է որ չուարման մատնուի կամ ճակատներու բաժնուի Արտասահմանը:

Մեր ինքնապաշտպանութեան հարցին մէջ, Երեւանը չի կրնար աւելի բարձր խօսիլ, քան սա վերջին մնացորդը ջարդուկոտոր ժողովուրդի մը:

Եթէ արտասահմանը համակերպած է ներկայ կարգուսարքին, չգանելով ուրիշ ելք, այդ չի նշանակեր թէ Երեւանը իրաւունք ունի երկանաքար մը անցընելու իր վզին կամ ոտքերուն, եւ իր կամքը պարտադրելու ամէն տեղ եւ ամէն բանի մէջ:

Ընդհակառակն, իբրեւ իշխանութիւն, ան պարտաւոր է անկարելին փորձելու, որպէսզի նոր դառնութիւններ չստեղծուին:

Անենք միայն ներգաղթի խնդիրը,— իրական փորձաքար մը՝ որ եւ է իշխանութեան համար:

Պատերազմէն վիրաւոր եւ ուժասպառ Յունաստանը աւելի քան մէկ միլիոն տարագիրներ ժողվեց, փոխադրեց եւ տեղաւորեց, մէջն ըլլալով մեր բեկորներն ալ:

Նոյնքան ուժասպառ Թուրքիան կէս միլիոն ազգակիցներ հաւաքեց առաջին առթիւ, փոխանակութեան օրէնքով, եւ այժմ հիմնական, ազգային քաղաքականութեան մը վերածեր է ներգաղթի խնդիրը:

Չենք մոռնար համեմատութիւնները, ոչ ալ մինուճար Հայաստանը կը չափենք Յունաստանի կամ Թուրքիոյ հետ:

Բայց, անհանդուրժելի կը գտնենք որ, իր իշխանութեան 14 տարիներու ընթացքին, Երեւանը միշտ ալ հարեւանցի նայեցաւ ներգաղթին վրայ, փոխանակ հիմնական քաղաքականութեան մը վերածելու զայն, գործադրելի՝ սատիճանաբար, բայց յարատեւօրէն: Մանաւանդ այժմ:

Այս ձախողման համար անշուշտ պատասխանատու է նաեւ Արտասահմանը, որ չունեցաւ յստակ ուղեգիծ, որ մուրացի, փոխանակ առաջարկներ դնելու եւ յանձնառութիւններ ստանձնելու:

Երեւանը իր դիմացը չգտաւ հաւաքական, ամբողջական մարմին մը, որ ներկայացնէր տարագիր բազմութեանց պահանջները: Ցարաբերութիւնը եղաւ միշտ կողմնակի, միշտ պատահական եւ երերուն:

Եւ այսօր ալ նոյն քաշքշուքն է որ կը շարունակուի, շատ աւելի մաղձ:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԼԻԱԶՕՐՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ԱՌՋԵՒ

Ֆլանտէն կ'ուզէ հրամանագիրներով գործել մինչեւ Դեկտեմբեր 31

Նախարարական խորհուրդը երեք ժամ նիստ գումարեց երկուշաբթի օր, կազմելու համար լիազօրութեան ծրագիրը: Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ ժողովը շատ յուզումնալից էր: Մասնաւորապէս կ'ընդդիմանային թղթատարական նախարարը, Պ. Ժորժ Մանտէլ եւ թոշակներու նախարարը, Պ. Ժ. Ռիվոլլէ: Անոնց պնդումին վրայ, «լիազօրութիւն» բառը վերածուեցաւ «լայն իրաւասութեանց»:

Ծրագիրը շատ կարճ է: Առաջին յօդուածին համաձայն, կառավարութիւնը իրաւունք պիտի ունենայ մինչեւ դեկտեմբեր 31 մասնաւոր հրամանագիրներով վարելու տնտեսական եւ ելմտական գործերը: Երկրորդ յօդուածը կ'ըսէ թէ հրամանագիրները պէտք է խորհրդարանին կողմէ վաւերացուին 1936 մայիսէն առաջ, երբ կը լրանայ երեսփ. ժողովին քառամեայ շրջանը:

Մինչ նախարարական խորհուրդը նիստ կը գումարէր, սակարանը տակն ու վրայ եղաւ եւ մասնաւորապէս ազդուեցան Ֆրանսայի պետական արժեթուղթերը: Կացութիւնը վերահաստատուեցաւ պաշտօնական զեկոյցին հրատարակութենէն յետոյ, թէեւ ֆրանքը թեթեւապէս տեղի կուտար սթերլինին եւ տոլարին առջեւ:

Նախարարական խորհուրդը երէկ առտու եւս գումարուելով, լրացուց բոլոր մանրամասնութիւնները: Կէսօրէն յետոյ, յանուն կառավարութեան երեսփոխանական ժողովին առջեւ յայտարարութիւն մը կարդաց ելմտական նախարարը, որովհետեւ բժիշկները քանի մը օր եւս հանգիստ պատուիրած են Պ. Ֆլանտէնին: Ելմտական նախարարը մասնաւորապէս ծանրացաւ ծրագրին ստիպողութեան վրայ, քանի որ գանձը պարապ է, վտանգաւոր խաղեր կը կատարուին ֆրանքին դէմ եւ ոսկին հետզհետէ կը պակսի: (Վերջին երկու ամիսներու ընթացքին մօտ երեք միլիառ ֆրանք արժողութեամբ ոսկի քաշուած է Ֆրանսայէն): Թէ ելմտացոյցը չակելու եւ թէ ֆրանքը փրկելու համար, կառավարութիւնը ուրիշ ելք չի տեսներ եթէ ոչ լայն իրաւասութիւններ ստանալ:

Խորհրդարանական շրջանակներու մէջ տրամադրութիւնները շատ նպաստաւոր չեն իրաւասութեանց ընդարձակման մասին: Կացութիւնը պիտի ճշդուի ուրբաթ կամ շաբաթ, երբ սկսին վիճաբանութիւնները: Հաւանական է որ նոյն իսկ մինչեւ երկուշաբթի կամ երեքշաբթի յետաձգուի խնդիրը, նկատի առնելով Պ. Ֆլանտէնի առողջական վիճակը: Բայց ելմտական նախարարը վտանգաւոր կը գտնէ որ եւ է ձգձգում: Հինգշաբթի օր պիտի հրատարակուի Պանք տը Ֆրանսի շաբաթական հաշուեկշիռը: Կառավարութիւնը կը յուսայ թէ երեսփոխանները տեսնելով ոսկիի ահագին կորուստը՝ վերջին ամիսներու ընթացքին, պիտի համոզուին որ ձգձգումը կամ դահլիճին անկումը շատ ծանր կացութեան մը պիտի մատնեն երկիրը:

Կացութեան դժուարութիւնները

«Թայմզ»ի թղթակիցը վերլուծելով ֆրանսական տագնապին պատճառները, կ'ըսէ թէ տագնապը աւելի տնտեսական է քան ելմտական: Դրամական կացութիւնը տեսականօրէն առողջ է, բայց ելմտական կացութիւնը՝ յուսահատական: Այսօր ալ, ինչպէս 1926ին, պետական գանձն է որ սնանկութեան առջեւ կը գտնուի, եւ ոչ թէ Պանք տը Ֆրանսը: Պետական գանձը այս վիճակին հասած է իբրեւ հետեւանք եկամուտներու նուազման եւ ծախքերու յաւելման, այն պատճառաւ որ, պետութիւնը չկրնար կրնայ վճարել իր կանոնական պարտաւորութիւնները, ինչպէս պաշտօնեաներու ռոճիկը, հանգստեան թոշակ, պարտքերու տոկոս, բազմաթիւ ուղղակի կամ անուղղակի նպաստներ եւն.:

Այս պատճառով էր որ ելմտական նախարարը քանի մը անգամ ազդարարեց թէ չի կրնար պատասխանատուութիւն ստանձնել մայիս 31էն վերջը, եթէ չհաւասարակշռուին եկամուտ ու ծախքերը: Արդ, կարելի չէ գլուխ հանել այս գործը, առանց արմատական կրճատումներու, իսկ ատոր համար ալ անհրաժեշտ է որ կառավարութիւնը լայն իրաւասութիւններ ունենայ, որովհետեւ առաջադրուած կրճատումներէն շատերը նախապէս մերժուած են խորհրդարանին կողմէ:

Նախարարական խորհուրդը այս բոլոր պարագաները նկատի առնելով, միաձայնութեամբ որոշեց լայն իրաւասութիւններ պահանջել: Բայց, իրականին մէջ, որ եւ է հրամանագիր – օրէնք չէ մշակուած, այլ իւրաքանչիւր խնդիր առանձին քննուելով, անոր համեմատ որոշումներ պիտի տրուին: Ուրիշ խօսքով, կառավարութիւնը լայն իրաւասութիւններ ստանալէ յետոյ, առանձին պիտի ուսումնասիրէ իւրաքանչիւր հրամանագիր – օրէնք: Եւ միայն ելմտական նախարարը չէ որ նախաձեռնութիւն պիտի ունենայ հրամանագիր – օրէնքներու մշակման մէջ. այլ ամբողջ դահլիճը խորհրդակցաբար պիտի խմբագրէ զանոնք:

Խորհրդակցութեանց պահուն, Պ. Պ. Ֆլանտէն եւ Էռիօ անհրաժեշտ գտան որ կառավարութիւնը ոչ միայն կրճատումներ կատարէ, այլեւ ուժ տայ տնտեսական գործունէութեան, զեղչելով դրամի սակը եւ տուրքերը: Արդարեւ, դրամը շատ սուղ է: Գործարանատէրները կը գանգատին թէ փոխառութիւններ կը կնքեն 8 — 10 առ հարիւր տոկոսով, եւ որովհետեւ վաճառումները նուազած են, չեն կրնար շահ ընել: Միւս կողմէ, տուրքերու ծանրութիւնը կը ջլատէ առեւտուրն ու ճարտարարուեստը:

Խորհրդակցութեանց միջոցին, քննուեցաւ նաեւ երեսփոխաններու շրջանը չորսէն վեց տարուան բարձրացնելու խնդիրը: Ցետոյ որոշուեցաւ անյապաղ երեսփ. ժողովին ներկայացնել ընկերային ապահովագրութեանց բարեփոխման օրինագիծը, որուն շնորհիւ կը յուսան աւելի դիւրացնել օրէնքին գործադրութիւնը եւ միաժամանակ 600 միլիոն ֆրանք խնայել:

⁂ Ելմտական նախարարը հետեւեալ յայտարարութիւններն ըրաւ, նախարարական խորհուրդէն վերջը.

— «Ֆրանքին դէմ սարքուած միջազգային շահագիտութիւնը հզօր եւ շարժուն միջոցներ ունի: Անհրաժեշտ է որ, անոր յաղթելու համար, կառավարութիւնը իր տրամադրութեան տակ ունենայ հաւասար միջոցներ: Կառավարութեան պահանջած լիազօրութիւնները կը ներկայացնեն գործունէութեան լայն ծրագիր մը»:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆԱՄԱԿ ԸՆԿԵՐՈՋՍ

Ամերիկայէն, ընկերս, տարիներու լռութենէ մը վերջ, յանկարծ նամակ մըն էր դրկեր ինծի՝ խմբանկարի մը հետ:

Կեդրոնը՝ ինքը, քովը՝ սիրունիկ կին մը, իր թագուհին պահովաբար, եւ շուրջը հինգ պզտիկներ:

Նամակով բացատրութիւն կուտայ ինծի.—

«Խօսքս կատարեցի, կեդրոնականի մէջ կը պնդէի որ կանուխ պիտի ամուսնանամ, եւ կնոջս հետ՝ զաւակներովս սանդուղ մը պիտի շինեմ: Ահա սանդուղին կէսն եմ գրեթէ, ինչ մըն ալ սպասէ եւ սանդուղին 12 աչքերը լման կ'ըլլան»:

Կը հաւատամ,— ինքը կէնունկ, կինը կէնեբունկ:

Այլ սա խմբանկարին նայեցէք, անգամ մը: Կրակ կը ցատկեն սա սեւուլիկ աչքերէն: Ի տես այս խմբանկարին, անզսպելի պահանջ մը կ'ունենամ երգելու.—

Դաշնակցական խումբ գնանք մենք Սասուն,
Մեր հայ եղբայրներ մեզ են սպասում...

Ու կարծես, ապազայ այս զինուորցուները, ժայռի կտորները, կ'ընկերակցին ինծի, իրե՛նք եւս կ'երգեն.—

Տալուրիկի զաւակ եմ քաջ,
Ձեմ խոնարհիր Թուրքին առաջ...

Ո՛չ, խմբանկար չէ այս, այլ խումբերգ մը, Հայու ոգիին խորհրդանշանը խօսուն,— կը ծլի, կը ծաղկի, կ'անի, կը բազմանայ:

Է՛յ պժեր ու պժեր, կրակէ ողջո՜յն ձեզ:

×

Վերջերս ուրիշ խմբանկար մըն ալ տեսայ, թուրքերէն զիրքի մը մէջ:

«Կիւչիւք էֆէնտի»ներու խմբանկար մըն էր:

Սակայն, գիտէ՞ք թէ ի՛նչ ներշնչեց ինծի այդ խմբանկարը: Երգ մը կը յուշէր նաեւ այդ տեսիլքին խորութենէն.—

Ճիճիքիճի լէյլէյլիճի...
...Քեօյսէն ինտիմ չէհիրէ,
Շաշըրտըմ պիրտէնպիրէ ...

Կամ ուրիշ երգ մը.

Զէք տէվճի տէվէլէրի...

Ու կը մտածեմ որ խմբանկարներն ալ, իրենց արտայայտութեան մէջ, կը մատնեն կամէութիւններ ու կարելիութիւններ:

Պատահած չէ՞ ձեզի,— տեսնելով հայ պատանիի մը նկարը, յանկարծ կը մարգարէանաք թէ արուեստագէտ մը պիտի ըլլայ կամ մեծ մարդ մը վերջապէս:

Թուրքերէն զիրքին մէջ տեսնելով «կիւչիւք էֆէնտի»ներուն նկարը, ըսի.

— Ահա ապազայ «լէյլէյլիճի»ներ:

Սիրելի ընկերս, լրացո՛ւր սանդուղը, 12 հատ, պակաս չըլլայ, եւ միշտ այսպէս կրակի կտոր: Մենք այդ սանդուղներով պիտի հասնինք պատմութեան այն բարձրութեան, որուն հասաւ, դարեր առաջ, Մեծն Տիգրան:

ԱՐԱՋ

Ց. Գ.— Քալամաթայի մէջ (Յունաստան), Հայ Կարմիր Խաչի Զաւարեան Վարժարանի աղքատ սանսանուհիներէն երկու հոգի կ'որդեգրէ Քաշանի (Փարիզի արուարձան) Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն, ընկ. Գեղեցիկի միջոցաւ մեզի զրկելով 101 ֆրանք, որ աւելցած էր ընկ. Մարտիրոս Գասիկեանի գերեզմանին վրայ դրուելիք ծաղկեփունջի մը համար հաւաքուած դրամէն:

Ա.

ՀԱՅ ՏՂԵԿ ՄԸ ԿԸ ԽԱՇԻ ԵՌԱՑԱԾ ՋՈՒՐԻՆ ՄԷՋ

Վիէն, 26 մայիս (Յառաջ).— Պ. Բ. Բարսեղեանի (Վասպուրականցի) մէկուկէս տարեկան երեխան՝ Ժորժ, անզգուշութեան մը հետեւանքով, եռացած ջուրին մէջ իյնալով կը խաշի փորէն և յարակից մասերէն: Երախան անմիջապէս հիւանդանոց կը փոխադրուի, բայց անօգուտ, 30 ժամ վերջ հոգին կ'աւանդէ, սոսկալի տառապանքի մէջ: Մայրեր, զգո՛յշ...:

Առեւտրականներու բողոքի ցոյցը յունիս 4ին

Աւելի քան տասը հազար մանր առեւտրականներ բողոքի ժողով մը գումարեցին երկուշաբթի օր, Սալ Վակրամի մէջ, եւ որոշեցին իրենց խանութները փակել յառաջիկայ երեքշաբթի, 4 յունիս, որպէսզի կառավարութիւնը հարկադրուի նկատի առնել իրենց պահանջները: Նախապէս ալ հանրաքուէ մը կատարուած էր եւ 60,000 մանր առեւտրականներէ 40,000 հոգի համաձայն եղած էին խանութները փակելու առտուան ժամը 9էն մինչեւ յաջորդ օրը: Փակումը տեղի պիտի ունենար այս շաբթու, բայց յետաձգուեցաւ, որպէսզի խորհրդարանը ժամանակ ունենայ իր կարծիքը յայտնելու: Առեւտրականները կը պահանջեն վերաքննել առեւտրական պայմանագրութեանց եւ տուրքերու օրէնքները եւ ջնջել միօրինակ գնով ծախող վաճառատուները: (Փռի-Իւնիք):

Առեւտրականներու գործադուլը Սուրիոյ մէջ

«Իմանիթէ» կը գրէ թէ մայիս 23ին գործադուլ հռչակած են Սուրիոյ առեւտրականները: Գործադուլը ծաւալած է ոչ միայն Պէյրութի, այլ եւ Դամասկոսի, Համայի, Ջահլէի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ: Առեւտրականները այս գործադուլով կը բողոքեն մաքսատուրքերու եւ պետական ծախքերու ծանրութեան, օտար մենաշնորհներու, կառավարութեան անտարբերութեան եւայլն դէմ: Առեւտրականներու ընկերակցութիւնը այս առթիւ կը գրէ թէ ողբալի է Սուրիոյ տնտեսական վիճակը եւ թէ 17 տարի համբերելէ եւ յուսալէ յետոյ, այժմ կը տեսնեն որ անօգուտ են իրենց բոլոր դիմումները:

Միւս կողմէ պայքարը կը շարունակուի ծխախոտի մենաշնորհին դէմ:

⁂ Մարգպան Պ. տը Մարթէլ, որ Փարիզ կը գտնուէր քանի մը օրէ ի վեր, երկուշաբթի օր ընդունուեցաւ վարչապետին կողմէ եւ տեղեկութիւններ հաղորդեց Սուրիոյ եւ Լիբանանի կացութեան մասին: Մարգպանը մասնաւորապէս խնդրեց հրահանգներ տալ, որպէսզի ֆրանսական հրապարակները լայնօրէն բացուին Սուրիոյ եւ Լիբանանի արտադրութեանց առջեւ: Պ. Ֆլանտէն կառավարութեան վստահութիւնը յայտնելով մարգպանին, հաւաստիքներ տուաւ տնտեսական յարաբերութեանց զարգացման համար: Պ. տը Մարթէլ այսօր կը մեկնի Փարիզէն, Պէյրութ վերադառնալու համար Մարսէյլի ճամբով:

ՁԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՉԵԽԱԿԱՆ ՕԴԱՆԱՒԱՅԻՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ պիտի երթայ Մոսկուա, նախագահութեամբ զօրավարի մը: Խումբ մը չեխ նկարիչներ եւ արձանագործներ Մոսկուա գացած են արդէն, ցուցահանդէս մը սարքելու համար:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ բուռն ցոյցեր կատարեցին Գերմանիոյ օդանաւային նախարարին, Զօր. Կէօրինկի դէմ, Սոֆիայի զանազան փողոցներուն մէջ: Ոստիկանութիւնը միջամտելով կարգ մը ձերբակալութիւններ կատարեց: Կը յիշուի թէ Զօր. Կէօրինկ գործօն դեր կատարեց Գերմանիոյ խորհրդարանին հրկիզման դատին ատեն, սաստկօրէն յարձակելով պուլկար համայնավար Տիմիթրովի դէմ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԱՊԱՀՈՎՈՒԵՑԱՒ ՎԵՐՋԻՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

Հեռուէն հեռու եւ կցկտուր տեղեկութիւններու վրայ հիմնուելով անկարելի է լրիւ պատկեր մը ունենալ երկու ընկերներու ներումէն առաջ կատարուած աշխատանքներու մասին: Մեր հակառակորդները, շլացած իրենց յաղթանակներէն, այն խոր համոզումն ունէին թէ դատական բարձրագոյն ատեանի մերժողական պատասխանէն վերջ բոլոր դռները կղպուած էին դաշնակցական երկու տղաներու կեանքը փրկելու* համար: Այդ պատճառով ալ անոնք անհոգութեան մատնուեցան եւ սկսան պատրաստութիւններ տեսնել խրախճանքներով դիմաւորելու մահապատժի գործադրութիւնը: Իրենց այդ հաւատքն այնքան հաստատուն էր, որ անոնք անգամ ներքին պայքարի— ռամկավարները բոլշեւիկներուն դէմ, հնչակեանները՝ բոլորին դէմ: Երէկուան խնամիները պառակտեցան եւ փոխադարձ մեղադրանքներու կծիկը քակուեցաւ: Դրամական խնդիրները՝ հաշուեպահանջ Դուրեան յանձնախմբէն, մեր հակառակորդներու յաւիտենական «քար գայթակղութեան»ը, նորէն արծարծուեցան եւ այսպիսով միացեալ ճակատը ճեղքուեցաւ: Դրամական հարցերէն դուրս, անոնք իրարու դէմ լարուեցան, նաեւ, հակադաշնակցական պայքարի միջոցներուն մասին: Մինչ խումբ մը հայ բոլշեւիկ տարրեր ջերմօրէն կը պաշտպանէին գործօն պայքարի սկզբունքը — փողոցային ցոյցեր կազմակերպել, անհատական եւ խմբական յարձակումներ գործել Դաշնակցականներու վրայ — ռամկավար տարրերը՝ խրատուած Պոսթընի եւ Շիկագոյի իրենց պարտութիւններէն, աւելի խաղաղ միջոցներու դիմելու կողմնակից էին:

Անձնական եւ կեղծ միութիւն էր այդ, ուղղուած միայն Հ. Յ. Դաշնակցութեան դէմ եւ ոչ թէ Դուրեանի սպանութեան իսկական պատասխանատուները գտնելու: Արհեստականօրէն ստեղծուած այդ միութիւնը անշուշտ երկար կեանք չէր կրնար ունենալ:

Միւս կողմէ սակայն, ազգայնականօրէն մտածող հայութիւնը պատրաստութիւններ կը տեսնէր վերջնական գրոհի, իր երկու արի զաւակներու կեանքը փրկելու համար: Այդ աշխատանքը կը տարուէր ոչ միայն կազմակերպուած, այլեւ խոր հաւատքով լեցուն: Գիտէ բնաւ թէ Դուրեանի սպանութենէն վերջ տեղի ունեցած պայքարի (ընդդէմ մեր հակառակորդներու) ղեկավարութիւնը կը գտնուէր ինը ընկերներու դատի պաշտպան փաստաբաններու ձեռքը: Անոնք էին որ ուղղութիւն կուտային մեր պայքարին, միշտ արգիլելով որ կազմակերպուած ցոյցեր կատարենք եւ կամ բռնութեան դէմ բռնութիւն բանեցնենք: Անկարելի էր զանոնք համոզել թէ ամերիկեան ժողովուրդի մը թէ՛ հոգեբանութիւնը եւ թէ պայքարի միջոցները հիմնականօրէն տարբեր են ամերիկեան ձեւերէն: Զկրցանք համոզել մեր փաստաբաններուն թէ՝ ցոյցի դէմ ցոյց կազմակերպելով, բռնութեան դէմ բռնութիւն եւ հակառակորդներու աղտոտ միջոցներու դէմ կարուկ քայլեր առնելով մենք աւելի շուտ կրնայինք հասնիլ մեր նպատակին: Բայց ստիպուեցանք ենթարկուիլ մեր փաստաբաններուն: Համբերութիւն ու լռութիւն իբրեւ քաղաքականութիւն պարտադրուեցաւ մեզի: Մարդիկ փողոցային ցոյցեր կը կազմակերպէին — մենք պարտաւոր էինք լուռ մնալ: Մարդիկ կազմակերպուած խմբերով կը ծեծէին մեր ընկերներն ու համակիրները եւ յետոյ, նորէն կազմակերպուած, կ՚ամբաստանէին իրենց զոհերը,— մենք պարտաւոր էինք համբերատար ըլլալ:

Տեղի ունեցան ներքին ընդվզումներ, բողոքներ եւ ծանր քննադատութիւններ կրաւորական այդ քաղաքականութեան դէմ, բայց անօգուտ: Դաշնակցական կարգապահութեան ու միացեալ ճակատի յախուռն յարձակումները կը ստիպէին մեր շարքերը ամրապէս միանալ եւ լուռ ու սեղմուած բռունցքներով տանիլ ամէն տեսակ անարգանք եւ յարձակում: Մեր այդ լռութիւնը կը բացատրուէր մեր հակառակորդներու կողմէ վախկոտութեամբ եւ թուլութեամբ: Մեր այդ լռութեան անոնք տարբեր բացատրութիւն կուտային — յանցաւորի հոգեբանութիւն: Արդար մարդը միշտ կը բողոքէ, կը խօսի, հրապարակ կուգայ բացատրելու — իսկ մենք լուռ էինք: Այդ մեր համբերութիւնն անոնք չահագործեցին եւ անփոխօրէն սուտ վկաներու շարան մը պատրաստեցին՝ դատապարտելու մեր ընկերները: Մեր այդ քաղաքականութեան արդիւնքն էր, շատերու կարծիքով, որ մենք մեր արդար դատը կորսնցուցինք դատական երկու հանգրուաններու մէջ ալ:

Վերջինիս համար պէտք է ըսել թէ Դուրեանի սպանութենէն անմիջապէս վերջ, հարցաքննութեան ենթարկուած վկաներու մեծամասնութիւնը ոստիկանութեան յայտնած էին թէ ր մը տեսած չէին: Այդ պատասխանները ոստիկանութեան գործին չէին գար: Վկաներէն ոմանք ալ յայտնած էին թէ իրենք Դաշնակներէն կը վախնան՝ ճշմարտութիւնը ըսելու համար: Եւ մեր հակառակորդները՝ հիմնուելով դատական եւ ոստիկանական ուժերու վրայ, անցան յարձակողականի — ցոյցեր, ծեծեր եւ մատնութիւններ: Երկու – երեք չարթուան ընթացքին անոնք բաց դաշտի մէջ էին մեր դիրքերը ռմբակոծելու, իսկ մենք իրրամաններու մէջ նստած եւ «զինուած» թոյլ ինքնապաշտպանութեան հրահանգներով, համաձայն մեր փաստաբաններուն թելադրութեան:

Այդ մռայլ հորիզոնին վրայ, սակայն չմոռնանք երկու լուսաւոր եւ հրահանգիչ երեւոյթներ,— Շիքակոյի եւ Պոսթընի կռիւները, երկու պաշտպանողական եւ ուժեղ հակադաշնակցական վայրերու մէջ: Այդ վայրերուն մէջ մեր հակառակորդները, թէեւ կազմակերպուած էին, փառաւոր ծեծ մը կերան — տասնեակ եւ աւելի գլուխներ կապելով: Այդ դէպքերը սակայն շատ ուշ տեղի ունեցան՝ ազդելու համար մեր կուսակցութեան որդեգրած քաղաքականութեան, ինչպէս նաեւ դատավարութեան ընթացքի վրայ: Հակառակորդներն արդէն վերջացուցած էին ձերբակալութիւն-

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ի՞ՆՉ ՈՒԺ ՈՒՆԻՆ ԵՒ Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿԸ ԿՌՈՒԻՆ ՀԱՊԷՇՆԵՐԸ

Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդը յաջողեցաւ բանաձեւ մը գտնել, որուն համաձայն մինչեւ օգոստ. 25 պիտի բանակցին Իտալիա եւ Հապէշիստան, իրենց միջեւ եղած վէճերը կարգադրելու համար: Եթէ ելք մը չյանգին, խնդիրը նորէն պիտի քննուի Ժընեւի մէջ:

Աֆրիկեան հարցերու մասնագէտներ կը կարծեն թէ «արքայից արքայ»ն, որ կը կոչուի նաեւ «Յուդայի յաղթական առիւծը», իր բոլոր կարելին ի գործ պիտի դնէ՝ խոյս տալու համար պատերազմէն, հովանաւորիչի իրաւունք մը տալով Իտալիոյ՝ Հապէշիստանի վրայ, անշուշտ՝ բացառութեամբ անգլ. գօտիին (Ցանա լիճին շուրջ, ուրկէ կ՚ելլէ կապոյտ Նեղոսը եւ որուն կը պարտի իր արգաւանդութիւնը եգիպտական Սուտանը), եւ ֆրանս. Սոմալիի շուրջ մէկ քանի նահանգներու: Այսուհանդերձ, իտալական բանակը պէտք է լեցուէ գանէ զանազան ցեղերու պետերուն հետ, որոնք ցրուած են լեռներու եւ անտառներու մէջ, եւ որոնց վրայ Հապէշիստանի արքան, ինչպէս ինք ըսաւ վերջերս, որ եւ է հեղինակութիւն չունի: Անոնք, ըլլալով ինքնուրոյն բարքերու տէր եւ պատերազմիկ, խաղաղ ձեւով երբեք պիտի չենթարկուին: Անկէ զատ, 1896ին, Իտալացիները Ատուայի առջեւ 800 սպաննեալ եւ 3000 գերի տուին քանի որ թիւով քիչ էին ու տեղացիները զիրենք անակնկալի բերին: Այս դէպքը դեռ ջնջուած չէ վայրի ցեղերու յիշողութենէն:

Ատիս – Ապապայի կառավարութեան կանոնաւոր բանակին զինուորներուն թիւն է 500.000: Պատերազմին այդ թիւը կը բարձրանայ 2,000,000ի: Իսկ եթէ պէտք ըլլայ՝ մինչեւ 5 միլիոնի: Ասիկա կը հաստատուի այն իրողութեամբ, որ մինչ Եւրոպայի մէջ, որ եւ է պետութիւն, պատերազմի ատեն զէնքի տակ ունի այդ բնակչութեան 8 առ հարիւրը, Հապէշիստանի մէջ այդ համեմատութիւնը 40 է, որովհետեւ հոն նուազագոյն եւ առաւելագոյն տարիքներ չկան: Ասիկա կուտայ թուական անհամեմատութիւն մը՝ ի նպաստ Հապէշիստանի, հակառակ անոր որ Իտալիա ունի 42,000.000 բնակչութիւն իսկ Հապէշիստան՝ 10 միլիոն:

Անկանոն զինուորներն ու զանազան ցեղերը արդէն իսկ շատ լաւ ու նոյն իսկ արդիական ձեւով զինուած են: Ասիկա արգելք մը չէ, սակայն, որ ամէն մէկ պատերազմիկ իր ետեւէն տանի իր բեռը՝ կառքի մը կամ որ եւ է կենդանիի մը բարձած, զոր կը քաշէ իր կինը կամ ծառան, ընդհանրապէս մանչուկ մը:

Զափազանց հետաքրքրական է տեսնել պատերազմի գացող այդ բազմութիւնները: Երբ կը հանգստանան, խարոյկներու շուրջ կը հաւաքուին անթիւ այրեր, կիներ, կենդանիներ ու տղաք: Կը բացագանչեն, բարձրաձայն կը խօսին, եւ, դեռ ցայգալոյսին ճամբայ կ՚իյնան կրկին: Աղախին կամ ամուսին՝ կիները իրենց գլուխներուն կամ ուսերուն կը կրեն պարկեր կամ տոպրակներ՝ սնունդով լեցուն եւ սափորներ՝ ջուրով լի: Անոնք որ կը պատկանին վարիչներու կամ մեծերու, կը կրեն ծիրանի հագուստներ՝ զանազանուելու համար միւս կիներէն: Այս վերջինները կը կրեն զանազան ձեւի անօթներ եւ տուփեր՝ աղով, ծխախոտով, պղպեղով, իւղով եւ այլնով լեցուն: Ու յաճախ իրենց կռնակին ալ փոքրիկ տղաքներ: Ու այսպէս, բոլորը կ՚երթան ընդդէմ թշնամիին, ճամբան որսալով ձուկ թէ թռչուն, լուալով եւ ամենաավորական կերպով ապրելով: Անոնք տեւապէս կ՚երգեն վայրի ու մարտի երգեր, որոնք կը յիշեցնեն երբեմն գնչուներու երգերը:

Երբ նեղ արահետներէ կ՚անցնին, երկուքի կը բաժնուին: Ու միշտ կը յառաջանան ուրախ ու երգելով, գիշերը խարոյկին շուրջ պարելով:

Ահա այսպիսի ուժի մը դէմ է որ պիտի կռուի իտալական բանակը: Իտալացիներու ամենամեծ թշնամին անծանօթութիւնն է Հապէշիստանի մէջ: Այդ կայսրութիւնը կը ներկայացնէ տեսակ մը համադաշնակցութիւն՝ կազմուած փոքրիկ պետութիւններէ որոնք ունին առանձին վարիչներ (ցեղ): Անոնք, սակայն, իրարու հետ տեւական կռուի մէջ են: Ասիկա կը բացատրէ նաեւ անոնց պատրաստակամութիւնը՝ կռուելու: Անոնք տեւապէս լեցուն հրացանը միասին կը կրեն: Հաւաքական պետ չեն ճանչնար: Չեն ճանչնար նաեւ անձնական վտանգ՝ կռուի պահուն:

Ընդհանրական վտանգի մը առջեւ՝ իրենց ցեղային բնազդն ու կրօնքը կը միացնէ զիրենք: Հաւաքական գործունէութեան անհրաժեշտութիւնը պիտի չքացնէ իրենց տարակարծութիւնները: Զենհասս անձեր կ՚ըսեն թէ պատերազմի ատեն կարելի չէ յոյս դնել օտար ազդեցութեամբ զանոնք իրարմէ բաժնելու մասին:

Հապէշները խառնուածքով խրոխտ մարդիկ են: Իրենց համար բռնութիւնն ու հրամայողականութիւնը օրէնք է: Իրենց հողը շատ հարուստ է: Արտակարգօրէն ջղային են, դիւրագրգիռ եւ միշտ պատրաստ կռուելու:

Վարիչին ուժը կը կայանայ իր ազդեցութեանը եւ իր մարդոց թիւին մէջ. ինչպէս նաեւ այն զէնքերուն, զորս ունին, եւ ոչ թէ՝ իր ոչխարներուն, արծաթին ու ոսկիին քանակին մէջ:

Երբ ցեղապետ մը որոշէ կռուի մտնել, մունետիկները կը դրկէ հրապարակները եւ շուկան: Ընդհանրապէս, բոլոր այրերը կը վազեն որոշուած վայրը: Յետոյ, պետը, հագած իր կռուի հագուստները, որ առիւծի մորթէ կ՚ըլլայ, իր մարդոցմով կ՚երթայ գիւղերը: Անոնց կանչերն ու տեսքը կը հմայէ նաեւ միւսները,— ծեր, կին, տղայ թէ այր:

Հապէշ կանոնաւոր զինուորները շատ լաւ են, կ՚ըսեն: Անշուշտ անոնք ունին ռազմունակ ոգի, յատկութիւն մը որ կը պատկանի ամբողջ բնակչութեան: Բայց անոնք որ կը մարզուին, աւելի մեծ արդիւնք մը կուտան:

Ահաւոր բաներ կը պատմուին Հապէշներու անողոքութեան մասին, այսուհանդերձ իրենք՝ Հապէշները կը հպարտանան թէ առաջին քրիստոնեաներն են: Նորածին Յիսուսին առջեւ երկրպագելու գացող եւ նուէր տանող արքաներուն մէջ էր նաեւ հապէշ թագաւորը:

Հապէշիստանը ծածկուած է անանցանելի անտառներով եւ չոր, ամայի, անհարթ դաշտերով, որոնց մէջ շատ վարժ կերպով կը շարժին տեղացիք: Անոնք պէտք չունին ճամբաներու: Աւելին թէ սարերուն ներքեւ, ինչպէս եւ հովին դէմ՝ անոնք կը գտնեն իրենց ուղղութիւնը, բայց օտարները ի՞նչպէս պիտի կարենան յառաջանալ այդ ամայի վայրերէն՝ առանց ջուրի, մանաւանդ երբ պէտք ըլլայ անցնիլ խիտ անտառներէն, որոնք ահաւոր թշնամիներն են զարգացած զինուորներուն: Հող՝ օդանաւերը կոչուած են մեծ դեր կատարելու:

Հապէշիստան հասնող ռազմամթերքները մեծ հանդիսաւորութեամբ կ՚ընդունուին, կ՚ըսէ «Նոյէ Ցիւրիխէր Ցայթունկ»ի թղթակիցը: Միշտ նոր ու նոր զինուորներու խումբեր կը հասնին: Կայսրը, որուն գլխուն վերեւ կայ ծիրանի հովանոց մը, իբրեւ խորհրդանշան, իր պատերազմական, առեւտրական եւ արքունի նախարարներուն հետ կը սպասէ Ճիպութիէն ճամբայ ելած կարաւաններուն:

Կայսեր ու զինուորներու ներկայութիւնը փոխադրութեան մեծ արժէքը կը բնորոշէ: Վերջերս 8000 անասուններ հասան Պելժիքայէն: Ամէն մէկ անասուն կը պարունակէ 750 փամփուշտ: Հապէշիստանի մէջ երկաթուղիներ չկան մինչեւ երկրին ներսերը: Ոչ ալ խճուղիներ: Որով, սնտուկները մասնաւոր կառուցում ունին: Ամէն մէկ փոխադրութիւն կը կատարուի կարաւաններով: Երկաթուղիներով կը տանին մեծ անասուններ: Պատերազմական նախարարը անձամբ կը բանայ վակոններուն դռները: Այդ վակոններուն մէջ կան 400 արդիական գնդացիրներ որոնք ղրկուած են Չեխօսլովաքիայէն: Եւրոպայէն մինչեւ Ատիս – Ապապա ծանր ճամբայ մը կտրած են անոնք: Գերման նաւը բեռները ձգած է Ճիպութի: Հակառակ անոր որ փաստաթղթերը կանոնաւոր էին, ֆրանս. իշխանութիւնները վար դրած են ռազմամթերքները՝ երկար շաբաթներ: Եւ ի վերջոյ, չահակից գործատուներու միջամտութեամբ, ղրկուած են Ատիս Ապապա: 8000 բեռնակիրներ, որոնք ածիլած են իրենց գլուխները անընդհատ կրեցին այդ զէնքերը:

Թ. Գ.

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ յօդուածագիրներէ եւ թղթակիցներէ իրենց գրութիւնները գրել թուղթին մէկ երեսին վրայ ընթեռնելի եւ մելանով:

Հ. Կ. ԽԱՉԸ ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ՄԷՋ

Մակեդոնիոյ եւ Թրակիոյ Գթութեան խաչի (Կ. խաչ) վարչութիւնը հրատարակած է Հ. Գ. խաչի բացառիկ թիւ մը, ուրկէ կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Հ. Գ. Խաչի Մակեդոնիոյ եւ Թրակիոյ շրջանը ներկայիս ունի 6 մասնաճիւղեր,— Սելանիկ, Գավալա, Տրամա, Քսանթի, Կիւմիւլճինա եւ Տէտէաղաճ:

ՍԵԼԱՆԻԿ.— Սելանիկի մասնաճիւղը ներկայիս ունի 108 անդամ – անդամուհիներ:

Հինգ տարուան ընթացքին Սելանիկի ընդհ. հասոյթները եղած են 77392 տրախմի, իսկ շրջ. վարչութեան միջոցով Հ. Կ. Խաչի կեդր. վարչութենէն, այս հինգ տարիներու ընթացքին ստացուած է 55,183 տրախմի: Այս հինգ տարուան ընթացքին, Հ. Գ. Խաչը, Սելանիկի մէջ, կրթական եւ խնամատարական նպատակներու համար ծախսած է 129,321 տրախմի:

ԳԱՎԱԼԱ.— Երկսեռ անդամներու թիւը՝ 44:

1932 — 1934, երեք տարիներու ընթացքին, Գավալայի մասնաճիւղը տեղւոյն վրայ ապահոված է 38,713 տրախմի, իսկ շրջ. վարչութենէն ստացած է 4000 տրախմի:

Երեք տարուան ընթացքին, մասնաճիւղը Գավալայի խնամատարական եւ մասամբ կրթական կարիքներուն համար ծախսած է 40,089 տրախմի:

ՏՐԱՄԱ.— Երկսեռ անդամներու թիւը՝ 44:

Երեք տարուան ընթացքին Տրամայի մասնաճիւղը ունեցած է 24,619 տրախմիի մուտք եւ 17,091 տրախմիի ելք: Հասոյթներուն 11,000 տրախմին գոյացած է գերմանական Տէօյչէ Հիլֆսպունտ բարեսիրական հաստատութեան Գավալայի կեդրոնէն ստացուած ամսական նուիրատուութիւններով: Ծախքերուն մեծ մասը յատկացուած է խնամատարական նպատակներու եւ բաղդատաբար փոքր մաս մըն ալ՝ կրթական գործին:

ՔՍԱՆԹԻ.— անդամներու թիւը 54:

Երեք տարուան ընթացքին, Քսանթիի մասնաճիւղը ունեցած է 19,798 տրախմիի մուտք եւ 15,013 տրախմիի ելք: Ելքի գումարներուն մեծ մասը յատկացուած է խնամատարական նպատակներու:

ԿԻՒՄԻՒԼՃԻՆԱ.— Երկսեռ անդամներու թիւը՝ 32:

Կիւմիւլճինայի մասնաճիւղը գոյութիւն ունի 1919էն ի վեր: Հինգ տարիներու, ընթացքին մասնաճիւղը ունեցած է 34,081 տրախմիի հասոյթ եւ 25,544 տրախմիի ծախք: Ծախքի բաժնին մէջ, խնամատարական նպատակներու՝ 7555: Հաւաքավայր – ակումբի վարձք տրուած է 3000 տրախմի:

ՏԷՏԷԱՂԱՃ.— Այս մասնաճիւղը նոր կազմուած եւ այս տարեսկիզբէն ի վեր միայն գործի լծուած ըլլալով, նիւթական եւ բարոյական գործունէութիւն մը չէ ունեցած տակաւին: Ցամենայն դէպս, Հ. Գ. Խաչը փայլուն ապագայ եւ գործունէութեան լայն դաշտ ունի Տէտէաղաճի համայնքին մէջ:

Ինչպէս ծանօթ է, մինչեւ անցեալ տարեվերջ, իբրեւ Տիկնանց Աղքատախնամ Միութիւն գործող կազմակերպութիւնն է որ Հ. Գ. Խաչի վերածուեցաւ Տէտէաղաճի մէջ: Աղքատախնամէն փոխանցուած օրերուն Հ. Գ.

ԷՋԵՐ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԷՆ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ

ԴԷՊՔԵՐԸ ԲԱՐՁՐ-ՀԱՅՔԻ ՃԱԿԱՏԻՆ ՎՐԱՅ

(1917 ՀՈԿՏ.— 1918 ՄԱՅԻՍ)

Եւ ահա նաեւ գործը,— Ազգային բանակ: Բանակ՝ ամենայն Հայոց:

Ի՞նչ կը ներկայացնէին մեր թիկունքի եւ ճակատի զինուորական ուժերը, եւ ի՞նչ կարելիութիւններ կային: Ամփոփ համայնապատկեր մը միայն:

1916 օգոստոսին, Կովկասի փոխարքայի կարգադրութեամբ մեր կամաւորական գունդերը լուծուեցան եւ վերածուեցան հայկական հրացանաձիգ գումարտակներու:

1917ի փետրուարեան յեղափոխութենէն վերջ, Թիֆլիզի Հայոց Ազգային Խորհուրդի եւ Փեթերպուրկի ազգային կազմակերպութեանց միջնորդութեամբ, ռուսական ժամանակաւոր Կառավարութիւնը արտօնեց արեւմտեան ճակատի ռուս զօրամասերու մէջ ծառայող հայ զինուորները փոխադրել կովկասեան ռազմաբեմը:

Հայ զինուորները ստուար թիւ մը կը ներկայացնէին: Շուրջ 200—250 հազար հոգի կը հաշուէին ռուսական բանակներուն մէջ: Ասոնցմէ մօտ 100 հազարը կը գտնուէր արդէն կովկասեան ճակատը:

1917 յուլիս 11ի հրամանագրով, կովկասեան բանակի ռուս գլխաւոր հրամանատար Զօր. Լեբետինսկին, Հայոց Ազգ. Խորհուրդին կը թելադրէր հայկական հրացանաձիգ գումարտակները վերածել գունդերու: Այս կարգադրութեամբ մեր զօրական կազմակերպուած ուժերը կ՚ըլլային վեց գունդեր, երկուական գումարտակներով: Անշուշտ, խիստ աննշան ուժ մը բաղդատմամբ մեր պահանջներուն:

Ազգ. Խորհուրդը դարձեալ կը միջնորդէ ժամ. Կառավարութեան մօտ, որ այս անգամ թոյլտուութիւն տայ ազգային զօրաբանակ (կորպուս) կազմել եւ կրկնապատկել հայկական գունդերու թիւը: Դժբախտաբար շատ ուշ,— 1917 դեկտ. 13ին միայն, Կովկասի բարձրագոյն հրամանատարութիւնը արտօնութիւն կուտայ ազգային զօրամասի կազմութեան:

Ազգ. Խորհուրդը իսկոյն կ՚անցնի գործի: Հայկական բանակի ընդհանուր հրամանատար կը կարգուի Զօր. Թովմաս Նազարբէկեան, սպայակոյտի պետ՝ Զօր. Վիշինսկի(*):

Ազգ. Խորհուրդը սրտառուչ կոչ մըն ալ կ՚ուղղէ հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

Հայ ժողովո՛ւրդ, Կովկասի ճակատը վտանգուած է զօրքի մեծագոյն մասի հեռանալու պատճառով: Վտանգը սպառնում է համայն պետութեան, բովանդակ Կովկասի եւ Հայաստանի ու Կովկասի հայութեան: Այս պատմական օրերին մեզ վիճակուում է մի համապետական, համակովկասեան եւ համազգային առաքելութիւն: Ծանր է այս առաքելութիւնը, թերեւս վեր՝ մեր թոյլ ուժերից, բայց անխուսափելի է:

Ազգային խորհուրդը յենուած հայութեան բոլոր խաւերի եւ մեր բոլոր գործօն կուսակցութիւնների վրայ, կոչ է անում համայն հայութեան՝ ուժերը լարած, գործի անցնելու:

Կարգադրում ենք, որ հայ դասալիքները անմիջապէս մտնեն հայացած զօրամասերը: Հրահանգում ենք, որ հայ մտաւորականները իրենց հմտութիւնն ու արուեստը տրամադրեն հայրենիքի պաշտպանութեան գործին:

Պատուիրում ենք ունեւոր դասին դրամական միջոցներ դնել Ազգ. խորհրդի տրամադրութեան տակ: Եւ առհասարակ, ամէն Հայի առաջարկում ենք անտրտունջ կատարել Ազգ. խորհրդի կարգադրութիւնները:

Այս օրհասական վախճանին ամէն Հայ, որ խուսափում է իր քաղաքացիական պարտքը կատարելէ, դաւաճան է հայրենիքի եւ իբրեւ դաւալիք արժանի՝ խստագոյն պատիժի:» («Մշակ», 1917 դեկտ. 17, թիւ 264, Թիֆլիզ):

Նմանօրինակ աշխատանքի կը՛ լծուի նաեւ Կովկասի Արեւմտահայ Ազգ. Խորհուրդը, որ ծնունդ առած էր 1917 Մայիս 2ին, Երեւանի մէջ գումարուած արեւմտահայ Ա. Համագումարէն:

1917 դեկտ.ի սկիզբները, Թիֆլիզի մէջ կը գումարուի արեւմտահայ զանազան կազմակերպութիւններու ներկայացուցչական արտակարգ ժողով եւ քննութեան կը դրուի ռազմաճակատի պաշտպանութեան հարցը: Ժողովը պարտականութիւն կը ստանձնէ իսկոյն ձեռնարկել արեւմտահայ առանձին զօրաբաժնի մը կազմութեան, սատարելու համար համաժողովրդական շարժման: Այդ նպատակով ծնունդ կ՚առնէ մարմին մը,— Ապահովութեան Խորհուրդը— որուն նախագահ կ՚ընտրուի ընկ. Վ. Փափազեան: Անմիջապէս կը յայտարարուի 20—40 տարեկաններու զօրակոչ:

Բացի ազգային կազմակերպութիւններէն, արեւմտահայ զօրաբաժնի կազմութեան մասնաւորապէս ուժ կուտային Թիֆլիզի անգլիական եւ ֆրանսական կառավարութեանց ներկայացուցիչները, ուրիշ խօսքով մեր դաշնակիցները, օժանդակութեամբ ռուս գլխաւոր հրամանատարութեան, գրաւուած վայրերու նահանգապետութեան եւ ամերիկեան մասնաւոր առաքելութեան մը՝ որուն անդամներն էին Զօր. Շոր, գնդ. Պայք, տեղակալներ Կոլտուիթ եւ Տիուս, ամերիկեան հիւպատոս Սմիթ: Ասոնք կը ստանձնէին նոյն իսկ վճարել կազմակերպուելիք զօրաբանակի բոլոր ծախքերը եւ կը թելադրէին անյապաղ գործի ձեռնարկել: Անհրաժեշտ ծախքերու համար ալ կը վճարեն վեց միլիոն ռուբլի եւ կը խոստանան աստիճանաբար վճարումներ եւ կենսամթերքներ հայթայթել:

Արեւմտահայ զօրաբաժնի հրամանատար կը կարգուի Անդրանիկ եւ Տոքթ. Զաւրեանի միջնորդութեամբ կը ստանայ ռուսական զօրավարի աստիճան: Բոլորն ալ մեծ հաւատքով ու եռանդով կը փարին գործի եւ կը խօսին, նոյն իսկ, 60.000նոց զօրաբանակի մը մասին:

Շատ չանցած, Կովկասի Հայոց Ազգ. Խորհուրդի եւ արեւմտահայ Ապահովութեան Խորհուրդի միջեւ կը կայանայ փոխադարձ համաձայնութիւն մը եւ կ՚որոշուի Զօր. Անդրանիկի կազմելիք զօրաբաժինը կցել ազգային զօրաբանակին (կորպուս):

ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

(3)

(*) Տես Զօր. Ղորղանեանի **La participation des Arméniens à la guerre mondiale** եւ Ս. Վրացեանի «Հայաստանի Հանրապետութիւնը»:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐԱՆԻ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ

Հոկտեմբերյան շրջանի «Հայկական գյուղատնտեսական» կոլտնտեսության հանձնաժողովը, որի նախագահն է ընկ. Ա. Ա. Ղազարյանը, իր նիստում քննության առնելով կոլտնտեսության վարչության հաշվետվությունը, որոշեց՝

1. Հաստատել կոլտնտեսության վարչության հաշվետվությունը։

2. Ընկ. Ա. Ա. Ղազարյանին ազատել կոլտնտեսության նախագահի պաշտոնից։

3. Ընկ. Ա. Ա. Ղազարյանին ազատել կոլտնտեսության վարչության անդամի պաշտոնից։

4. Ընկ. Ա. Ա. Ղազարյանին ազատել կոլտնտեսության անդամի պաշտոնից։

5. Ընկ. Ա. Ա. Ղազարյանին ազատել կոլտնտեսության անդամի պաշտոնից։

6. Ընկ. Ա. Ա. Ղազարյանին ազատել կոլտնտեսության անդամի պաշտոնից։

7. Ընկ. Ա. Ա. Ղազարյանին ազատել կոլտնտեսության անդամի պաշտոնից։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐԸ ձերբակալուեցաւ մատնութեան մը վրայ: Կալանաւորը խոստովանեցաւ թէ 1931ին երեք մեղսակիցներու հետ մասնակցած է գողութեան մը, որուն զոհն էր 79 տարեկան ծերունի մը: Այս առթիւ իր կարգին մատնեց ուրիշ մեղսակիցներ:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՕՐԻՆԱԳՐՔԻՆ մէջ կարգ մը փոփոխութիւններ կատարուեցան, որոնց համաձայն այսուհետեւ դատարաններ պիտի կրնան «բանտարկութեան» դատապարտել քրէական յանցաւորները, փոխանակ «ազատազրկում» վճռելու: Կ'ըսուի թէ այս առթիւ պիտի վերահաստատուի նաեւ «մահապատիժ» բառը, որու փոխարէն կը գործածուի «ընկերային պաշտպանութեան գերագոյն վճիռը», հետեւողութեամբ 19րդ դարու *պուրժուա* բարեկարգիչներու:

Տէր եւ Տիկին Շահէն Յակոբեան եւ զաւակները՝ Աշոտ, Արմիկ եւ Յասմիկ, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Յակոբեան եւ զաւակները՝ Նուպար եւ Փառնակ (Պարսկաստան), Տէր եւ Տիկին Անուշաւան Յակոբեան (Պարսկաստան), Տէր եւ Տիկին Մուրատ Յակոբեան (Ռուսիա), պարոններ եւ Տիկիններ Սմբատ եւ Հմայեակ Յակոբեաններ (Ռուսիա), Այրի Տիկին Ազնիւ Տէսթէեան, Տէր եւ Տիկին Եդուարդ Տէսթէեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Վէմեան, պարոններ եւ Տիկիններ Հմայեակ եւ Արամ Քոյլեաններ (Ռուսիա), Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Տատաշեան (Պարսկաստան), Տիկիններ Տիրուհի եւ Եղիսաբեթ Էլպէկեան, իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց, որոնք անձամբ, նամակով եւ հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնեցին, իրենց զաւկին, եղբօր, եղբօրորդւոյն, թոռան, հօրեղբօրորդւոյն, աներձագին եւ ազգականին՝

ՀՐԱՉԵԱՅ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

դառնաղէտ մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ, 8 մայիս, 1935, չորեքշաբթի օր, Մարսէյլի մէջ, 23 տարեկան երիտասարդ հասակին:

Այրի Տիկին Շէրպէթեան սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանէ իր որդւոյն՝

ՀԱՃԻ ԿԱՐԱՊԵՏ ՇԷՐՊԷԹԵԱՆԻ
(*ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐՑԻ*)

դառնաղէտ մահը որ տեղի ունեցաւ **Hôpital Beaujon**ի մէջ, 37 տարեկան երիտասարդ հասակին:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին Անիէռի **Quatre Routes** գերեզմանին մէջ:

ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ ՏՕՆ «ՎԻՃԱԿ»

կազմակերպուած Հ. կ. խաչի Ռօմանի մասնաճիւղին կողմէ

Այս Հինգշաբթի օր կէս օրէ վերջ ժամը ճիշտ 2ին Ա'լէտէնի մէջ

(Place Jules Nadi)

Կը ներկայացուի՝ «ՀԻՄԱԿՈՒԱՆ ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ»

Կը ցուցադրուի «Մայիսին կայմը» եւ «Ծաղիկներու վէճը»

Երգ, մեներգ, հայկական պարեր եւլն.: Կը հրաւիրուին Վալանսի մեր համակիրները: Մուտք՝ 1 ֆրանք:

ՅՈԲԵԼԵԱՆ ՊՐ. ԵՐ. ՏԷՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ

ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ԵՒ ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ

1 ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ, ԺԱՄԸ 8·30ԻՆ

ՍԱԼ ԺԷՕԿՐԱՖԻԻ ՄԵԾ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

184, BLD. ST. GERMAIN - Métro: St. Germain des Prés

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ՏՕՔԹ. Վ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ Պ. Պ. ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ ԵՒ Տ. ԳԷՈՐԳԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺՆԻՆ ԻՐԵՆՑ ՍԻՐԱՅՕԺԱՐ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԲԵՐԵՆ

ՕՐ. ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ. ՏԻԿ. Հ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ, Պ. Պ. Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ, Գ. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ, Ս. ՍԻՆԵՄԵԱՆ

Խօսք՝ ՅՈԲԵԼԵԱՐԻՆ կողմէ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

բաններու յառաջադէմ աշակերտները: Քրէմլիզօյի վարժարանն ալ իր 70 աշակերտներուն մէջէն 12 աշակերտներ կը ղրկէ քննութեան, ուր փոքրիկ Յարութիւնը առաջին կը հանդիսանայ: Տեղացիները մեծ գովեստով կը խօսին իր մասին: Յարութիւն մեծ յառաջդիմութիւն կատարած է նաեւ իբրեւ ջութակահար, հրաւիրուելով երաժշտական խումբերու մէջ:

Ս. Թ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՎԻԷՆ, 5 մայիս.— Տնտեսական ծանօթ տագնապին պատճառաւ գործազրկութեան մատնուած հայրենակիցներու անմիջական օգնութեան հասնելու համար գումարուեցան երեք յաջորդական ժողովներ, ի վերջոյ ժողովը վիժեցաւ եւ կարգ մը հայրենակիցներ տեսնելով որ այլեւս անկարելի է ընդհ. միութիւն մը կազմել, իրարու մօտ գալով կազմեցինք Վիէնահայ Անգործներու կեդրոնական մարմին մը:

Այս մարմինը դիմումներ կատարեց քաղաքապետը խոստացած է հիւանդ - Հիւսէյլի եւ յաջողեցաւ բազմաթիւ թշուառներու նպաստ եւ երկու ընտանիքի տէր հայերու գործ առնել քաղաքային շինութեանց մէջ:

Բացի այս անմիջական օգնութենէն քաղաքապետը խոստացած է հիւանդանոցի, ճամբաներու, թատրոնի շինութեան եւ անտառային աշխատանքներ տալ բոլոր հայ անգործներուն:

Կեդր. մարմինս դրամական նպաստ առած է հետեւեալ հայրենակիցներու: (ԽՄԲ.— Հասցէները զանց կ'առնենք).—

Խաչատուր Թորոսեան, Մանուկ Չոլաքեան, Յակոբ Օվանեան (Յակոբ աղա), Խորէն Վարդերեսեան, Աբրահամ Այնթապլեան, Արշակ Գազանճեան, Սիրական Նիկոլեան, Գրիգոր Տօնիկեան, Նիքօլ Աւետիքեան, Մովսէս Մարապանեան, Պահրամ Կարապետեան:

Գործի դրած ենք Մանուկ Չոլաքեան եւ Խոսրով Մարապանեան:

Անգործներու մարմին

ԽՄԲ.— Վիէնի այս վէճին առթիւ, ստացած ենք այլապէս «չահեկան» նամակ մը, նոյն «անգործներու կեդր. մարմին»ի նախագահին եւ քարտուղարին ստորագրութեամբ: Այդ նամակով, ինչպէս անկէ առաջ, կը խնդրուի յայտնել մեր թղթակցին անունը (ինչպէս պահանջուած է Վիէնի մէջ ալ, հայկական քաղին մէջ փակցուած ազդով մը): Այլապէս··· Լաւ է որ կարդաք իրենց բառերով·

— *« Եթէ խմբագրութիւնդ արդարութեան դատաւորի դերը չստանձնէ, մենք ստիպուած ենք մեր երէկի պաշտպանած, խնամած եւ այսօրի հոգացած կարգ մը երիտասարդ որբեր արդարութեան յանձնել եւ նոյնիսկ ԱՔՍՈՐԻ ենթարկել»* (ստորագծուած՝ բնագրին մէջ):

Ուրեմն, կը գտնուին նորօրինակ «տէրէպէյի»ներու հանդէպ, որոնք ոչ միայն թշուառներու հաց եւ գործ նարելու յաւակնութիւն ունին, այլեւ ··· զանոնք արդարութեան յանձնելու եւ ԱՔՍՈՐԵԼՈՒ իշխանութիւն:

Երկու անգամ տեղ տալով իրենց լուսաբանութեանց, պարտականութիւն կը սեպենք հանրութեան սխալականութիւնը դարձնել նաեւ այս չնաշխարհիկ սպառնալիքը, որ ոչ միայն ամբողջ հոգեբանութիւն մը կը մատնէ, այլեւ ինքնին կը փնացնէ իրենց դատը:

Հ. Յ. Դ.

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ «Վարանդեան» կամիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին. 181, Գուր Լաֆայէթ «Զարդարեան» Դրադարանը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. Դ. «ՎԱՐԴԱՆ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ

2 Յունիս, Կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 2·30ին

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՍԱԼ ԿԱԼՄԱՆԻ ՄԷՋ (կայարանին դիմացը)

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ Ս. ՏԷՐ-ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ Լ. ԶՕՐՄԻԽԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ եւ արտասանութիւն

Կը ներկայացուի Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի

«ԷԼ ՄԻ ԱՂՕԹԻՐ»ը

Ծախսերու մասնակցութեան համար մուտք 2 փրանք

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

8 *ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ*

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

ՌՕՄԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ *Հ. Յ. Դ. ՌՕՄԱՆԻ «ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԽՈՒՄԲԻՆ* եւ մասնակցութեամբ *Զ. Ո. Մ.ի* եւ *ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐՈՒՆ*

2 *ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ* 8ին *ՔԻՒՐՍԱԼԻ ՄԷՋ*

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ ԵՐՉԵԱԿ ՃԱՄԱԼԵԱՆ

երգ, մեներգ, պար, արտասանութիւն եւլն.:

Ծախսերու մասնակցութեան համար 2 ֆր.:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ *Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ «ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ» ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ*

1 *ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ* 8.30ին

ԵՐՐՈՐԴ ԹԱՂԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ Պ. ՕՂԻՍԱ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ ԵՐՉԵԱԿ ՃԱՄԱԼԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին.— Սէմֆոնիք Օրքէսթրը՝ կը մասնակցին Պ. Պ. Եղիայեան ցնիկ, Ա. Մելքոնեան, Խ. Գրիգորեան, Վ. Շահպազեան (ջութակ), Գրիգոր Յովհաննէսեան (ֆլիւթ), Ջաքեն Մոսկոֆեան (Հավայեան կիթառ), Օր. X. (դաշնակ), մեներգ՝ Օր. Տով. Տէր-Պետրոսեան Պ. Պ. Ա. Աւետիսեան եւ Ա. Ջանտըեան: *Կ'արտասանեն՝* Տիկ. Վ. Գրիգորեան եւ Ա. Հացագործեան: փոքրիկն՝ Գըըրքճեան կը պարէ կովկասեան պարեր:

Հանդէսէն վերջ տեղի պիտի ունենայ խնճոյք մինչեւ լոյս

Ծախսերու մասնակցութեան համար կը գանձուի 2 ֆր.: Անգործներու մուտքը ազատ է:

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած՝ *Հ. Յ. Դ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ*

2 *ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ ԺԱՄԸ* 3ին

ՍԷՐՔԼԸ ԿԱԹՕԼԻԿ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ Մ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ ԵՐՉԵԱԿ ՃԱՄԱԼԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Լիոնէն հրաւիրուած են՝ Օր. Տովինար Տէր-Պետրոսեան (երգ), Պ. Պ. Վ. Ջանտըեան (երգ) եւ Ա. Մելքոնեան (ջութակ): Արտասանութիւն կարող ուժերու կողմէ:

Ծախսերու մասնակցութեան համար կը գանձուի 1 ֆրանք:

ՊՈՐՏՕԻ ՄԷՋ

9 Յունիս Կիրակի

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ Ե. ՃԱՄԱԼԵԱՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Խորին շնորհակալութիւններս կը յայտնեմ, Հ. Յ. Դ. Սէն Ժէրոմի «Վրէժ» խումբի ընկերներուն եւ ամէն անոնց, որոնք անձամբ, նամակով եւ մամուլով ցաւակցութիւն յայտնեցին ողբացեալ աներհօրս ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆի դառնաղէտ մահուան առթիւ:

Սահակ Արթինեան

Սէն Ժէրոմ, 25 մայիս

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ միութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ յարգոյ հասարակութեան, թէ Սանասարեան բարերարի եւ կտակատար Եղեանցի յիշատակին հոգեհանգստեան պատարագը տեղի կ'ունենայ, 2 յունիս կիրակի օր: Սանասարեան նախկին սաները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ Սան. Միութեան ընդհ. ժողովին որ տեղի կ'ունենայ նոյն օրը, նախքան պատարագը, ժամը 9.30ին, եկեղեցին վերնայարկը:

Վարչութիւն

ԱԶԳ. ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ
Loterie NATIONALE

ՅԱՌԱՋի ընթերցողներուն խնդրանքին վրայ, հրապարակ հանած ենք ՖՐԱՆՍ. ԱԶԳ. ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՆ մէկ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ *տոմսեր, (ամբողջական տոմսերը ի պահ դրուած են ՅԱՌԱՋի խմբագրութեան մօտ):*

1/10 տոմսակը կ'արժէ	10	*ֆրանք:*
Տպգր. ծախք	1	»
	11	*ֆրանք:*

Գաւառին ապսպրանքի համար ղրկել 2 ֆրանք աւելի:

Արտասահմանէն » » » 4 » »

(ցանձնարարուած նամակի փոխարժէքը)

Դիմել՝ **«HARATCH" 17, Rue Damesme. Paris (13)**

ԾԱՆՕԹ.— Եօթներորդ շրջանին վիճակահանութիւնը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ ՅՈՒՆԻՍԻ 11ին:

ՓՈՒԹԱՑԷՔ ԳՆԵԼ ՁԵՐ ՏՈՄՍԱԿԸ:

ԲԱՐԵՔԱՍՑԻԿ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՔԱՌԹԻԷ ԼԱԹԷՆԻ ՄԷՋ

Café - Restaurant "ATLAS„

30, Rue des Ecoles եւ 16, Rue des Carmesի անկիւնը, Paris (5).

Tél. Odéon 53 - 55, Մէթրօ Maubert Mutualité.

Մաւրիտանական ոճով, շքեղ եւ պերճ զարդանկարչութեամբ պճնուած: Ընտիր յաճախորդներու հաճելի շրջանակ: Առաջնակարգ ճաշ եւ սուրճ, չափաւոր գինով: 10 *ֆր. կամ ընտրովի պնակներու սպասարկութիւն: Անտալուզեան նուագախումբ:*

Յաճախորդները պիտի գտնեն ամէնէն արդիական *քոնֆորը*, հաճոյական մթնոլորտ, կատարեալ քաղաքավարութիւն եւ սպասարկութիւն: Թէյարան: Մարոքեան արտադրութիւններ:

ԵԿԷՔ ՏԵՍՆԵԼ ԱՅՍ ՓՈՔՐԻԿ ԴՐԱԽՏԸ

Սրճարանի պարկեշտ եւ վստահելի ուղղութիւնը ճաշոյք պիտի պատճառէ բոլոր մտաւորականներուն:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ եւ *ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ*

Զանազան նուագարաններ կը գտնուին յաճախորդներու տրամադրութեան տակ: *Հինգ լեզու կը խօսուի:*

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՂՆԻՔ

74, Rue de Belleville, Paris (20)

Հանգստաւէտ պայմաններ, անթերի սպասարկութիւն եւ կատարեալ մաքրութիւն:

Բաղնիքը բաց է կիներու համար առաւօտեան ժամը 8էն իրիկուան ժամը 8ը, բացի երեքշաբթիէ:

Այրերու՝ շաբաթ ժամը 5էն մինչեւ գիշեր, իսկ կիրակի առաւօտեան ժամը 8էն մինչեւ կէս օրէ վերջ ժամը 2:

Տնտեսական տագնապի պատճառաւ մուտքի գինը 6 ֆրանքէն զեղչած ենք 4 ֆրանքի, հնարաւորութիւն տալու համար ամէն մարդու չզրկուելու համար իր նախասիրած բաղնիքէն:

Բազմաթիւ հաղորդակցութեան միջոցներ, Մէթրօի նոր գծին բացումով իջնել Métro Pyrénées, որ բաղնիքին շատ մօտն է: Օթօպիւս՝ N. 26:

Մօտ ատենէն բաղնիքը պիտի ունենայ՝ Salon de Coiffure եւ de Pedicure:

ԿՈՒԶԷ՞Ք ՁՈՒՏ ԽԱՂՈՂԷ ԵՒ ԱՆԻՍՕՆԷ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՕՂԻ ԽՄԵԼ

ՀԱՐՑՈՒՑԷՔ	**ՐԱՔԻ ՏԻԻՁ**	ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ
ՓՏՏՈՒԵՑԷՔ		ԱՆԱՐԱՏ
ԵՒ ԳՆԵՑԷՔ	**ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ԽՄԻՉՔ**	ԱԽՈՐԺԱԲԵՐ

Պոլսոյ օղին է որ ձեր ուզածին պէս կը ճերմկնայ եւ քէյֆ կուտայ:

Ֆրանսայի համար արտօնատէր՝ ՅԵ. ՏԱԼԱՔԻՒՔԷԵԱՆ

8, Rue Suffren, MARSEILLE, Tél. D. 70-80

Փարիզի ներկայացուցիչ Գ. ՃԻՏԷՃԵԱՆ,

75, Ave. Victor - Hugo, Clamart (Seine)

Լիոնի ներկայացուցիչ ՃԸՆԿԸՏՐԵԱՆ եւ ԹԷՐՁԻԵԱՆ

211, Rue de Criqui

ԳԱՑԷՔ

CIGALE CINÉMA

60 Avenue de Saxe-LYON

Le Gérent: H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme, PARIS (13)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (93)

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Գրեց՝ ՐԱՖՖԻ

Փոքր ինչ առաջ գնալուց յետոյ, ձայնը երրորդ անգամ կրկնուեցաւ: Այդ միջոցին մեր խումբի մէջ գտնըւած խաչագողներ արագութեամբ դուրս ելան ճանապարհից, մտան անտառի մէջ եւ չսառով ծածկուեցան ծայրերի ետեւում: Պահապաններից մի քանիսը փորձեցին հետամուտ լինել, բայց ծայրերի ետեւից եւ ծառերի միջից սլացողողները երկուսին գետին գլորեցին: Նրանք յետ դարձան, որ պահէին մնացածներին, որպէս զի չփախչեն:

Այդ բոլորը կատարուեցաւ մի քանի րոպէի մէջ:

Ամբողջ խումբին տիրել էր երկիւղ եւ խորին ապշութիւն: Հրացանները դեռ երկու կողմից եւս արձակւում էին, գնդակները սուլելով անցնում էին ծառերի միջից: Յետոյ ամէն ինչ լռեց, միայն անտառի խորքից լսելի էին լինում մուրճեր չտապ չտապ զարկերը: Երեւում էր, խորտակում էին փախստականների երկաթեայ ոտնակապերը:

Կռուի խառնութեան ժամանակ յափշտակողներից ոչ ոք չերեւցաւ անտառի խորքից: Նրանք գործում էին իրանց թագստի տեղից: Միայն վառօդի ծուխի մէջ ես նշմարեցի մի աղօտ պատկեր: Որքան էլ կերպարանափոխուած լինէր նա, այսուամենայնիւ ես չէի կարող չճանաչել քաւոր Պետրոսին: Նա խորհրդաւոր կերպով շարժեց գլուխը ինձ իր մատը եւ դէպի նրան կրկին աներեւութացաւ: Կարծես, դրանով ասել էր ուզում. «յիմար, ինչո՞ւ չհետեւեցիր իմ խրատներին»...

Երբ ամէն ինչ լռեց, հանդարտեցաւ, մենք դեռ նոր նկատեցինք, որ խեղճ Թօղէֆը դիակների թւումն էր: Գնդակը, որ դիպել էր նրա գլխին, պատահական չէր, այլ նպատակով ուղղած: Այդ անպիտանը մատնել էր խաչագողներին, ոչնչացրել էր մի ամբողջ հիմնարկութիւն, որով նրանք միլիոններ վաստակելու յոյսեր ունէին: Խաչագողը մինչեւ մահ չէ մոռանում իւր ընկերի անհաւատարմութիւնը, եւ աշխատում է մի օր վրէժխնդիր լինել: Եւ այժմ Թօղէֆը ստացաւ իւր վարձը:

Սարսափած եւ երկիւղից խռովութեան մէջ ընկած պահապանները Հրեայի եւ իրանց երկու ընկերների դիակները դրեցին սայլակի վրայ, եւ մենք շարունակեցինք մեր ճանապարհը: Իջեւանը բաւական հեռու էր, մենք հասանք այնտեղ, երբ արեւը վաղուց մայր էր մտել եւ մութը բոլորովին պատել էր:

Միւս օրը մենք մնացինք նոյն իջեւանում: Պահապանները երկիւղ կրելով, մի գուցէ մնացած աքսորականների հետ պատահէր միեւնոյնը, այն օր մեր գնացքը յետ ձգեցին, մինչեւ պատահած անցքի մասին տեղեկութիւն կը տային մերձակայ փոքրիկ քաղաքի կառավարութեանը, եւ մինչեւ փախստականներին գտնելու միջոցներ գործ կը դրուէին: Ես շատ ուրախ էի, որ մեր ուղեւորութիւնը ընդհատուեց, որովհետեւ փոքր ինչ կը հանգստանայի, փոքր ինչ կը կազդուրէի իմ սպառուած ուժերը:

ԺԲ.

ՍԷՐԸ ՉԷ ՀԱՄԲԵՐՈՒՄ

Խաչագողների փախուստից յետոյ մեր խումբի մէջ մնաց մէկ քրիստոնեայ միայն, ազգով Վրացի: Միւսները Թուրք, Թաթար եւ այլազգիներ էին: Ազատուելով խաչագողների անտանելի հասարակութիւնից, ես սկսեցի որոնել յիշեալ Վրացու բարեկամութիւնը: Նա մի ուրախ, պարզամիտ եւ բաւական շնորհալի դէմքով երիտասարդ էր Իմերեթիայի կողմերից: Նա խիստ շուտով մտերմացաւ ինձ հետ: Նրան աքսորել էին սպանութեան համար: Ես զարմանում էի, թէ ինչպէս մի այնպիսի բարեսիրտ տղան կարող էր սպանութիւն գործել:

Այդ երիտասարդը օրըստօրէ աւելի եւ աւելի համակրական էր դառնում ինձ: Նրա բնաւորութեան մէջ այնքան պարզութիւն կար, որ չէր կարելի չսիրել նրան:

Մեզ արդէն տեղափոխել էին մերձակայ փոքրիկ քաղաքը: Այստեղ եւս մի քանի օր պահեցին մեզ, որովհետեւ մեր խումբի հետ պիտի միացնէին մի քան ուրիշ աքսորականներ, որոնց նոյնպէս Սիբիր էին ուղարկում:

(Շար.)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ ԵՌԱՄՍԵԱՅ

Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ Երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 30 ՄԱՅԻՍ
JEUDI 30 Mai 1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2818 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

"ՐԱՖՖԻԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ,,

Խոր ուշադրութեան արժանի է այն դերը, որ կը կատարէ այսօր Րաֆֆին հայ կեանքի մէջ: Դժուար է ստուգապէս ճշդել չափը այն ազդեցութեան, որ կեանքն ու գրականութիւնը փոխադարձաբար կը գործեն իրարու վրայ. սակայն անվիճելի է, որ յաճախ կեանքի մէջ հասակ կ'առնեն այն գործերը՝ որ գրչով արդէն արձանացած են գրականութեան մէջ. ինչպէս եւ հակառակը. գրականութեան մէջ արձագանգ կը գտնեն այն գործերը, որ կեանքի մէջ արդէն աւարտած են իրենց դերը: Փոխնիփոխ սերմնացանի դերը կը կատարեն,— մերթ կեանքը գրականութեան նկատմամբ եւ մերթ գրականութիւնը կեանքի նկատմամբ: Րաֆֆին այս վերջիններէն եղաւ: Իր ստեղծագործութեանց մէջ տարիներ առաջ ձեւ ու կերպարանք առին այն գործերն ու հերոսները, որ եաքէն փոթորկեցին մեր կեանքը եւ գոյն տուին մեր յիսնամեայ դիւցազնապատումին: Մեր հանրային շարժումներու ապագայ պատմաբանը Րաֆֆիի գրականութեան մէջ պիտի գտնէ Դաշնակցութիւնը, երբ կեանքի մէջ Դաշնակցութիւն տակաւին չկար: Այնքան հզօր եղաւ նախազգացումը այս առաքելատիպ գրագէտին եւ այնքան պայծառ՝ իր մարգարէութիւնը: Մեր խօսքը անցեալի մասին չէ սակայն. մենք հոս ոչ կ'ուզենք պատմաբան ըլլալ (հանրային շարժումներու) եւ ոչ ալ դատաւոր (գրական գործերու). իբրեւ քաղաքական հոսանքի մը բերանը՝ մեզ կը շահագրգռէ երեւոյթը իր քաղաքական կերպարանքին մէջ:

Եթէ մեռած է Դաշնակցութիւնը, ինչո՞ւ ողջ է Րաֆֆին. եթէ Դաշնակցութիւնը տեղ չունի հայ ժողովուրդի հոգիին մէջ, ի՞նչպէս է որ Րաֆֆին կը տիրապետէ հայութեան զգացումներուն եւ մտածումներուն վրայ: Առանց յուզումի անկարելի է կարդալ Հայաստանէն տարագիր մեր աշխատակցի՝ Ժ. Պարթեւի յօդուածաշարքը երկրի գրականութեան եւ աճող սերունդի տրամադրութեանց մասին:

«Արանք բոլորը գրադարան են թափուած թէ չէ,— դառնացած բացագանչած է երիտասարդութեան հասցէին Երեւանի կարմիր գրադարանապետներէն մէկը,— Րաֆֆիի, Ծերենցի, Մուրացանի գրուածքներն են պահանջուած»: Յուսահատ գրադարանապետը «ղեկավար օրկան»ներու ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ «մատաղ սերունդի Րաֆֆիականութեան այս կորստաբեր ու ահաւոր երեւոյթի վրայ»: Ու նոյնը նաեւ Ռուսիոյ այլ մասերու մէջ, ուր հայութեան բեկորներն են ցանուած:

«Ես տեղեկութիւններ ունիմ,— կը ճչայ կոմսոմոլներու երեսին ժողովի մը մէջ (Հիւս. Կովկաս) համայնավար վարիչներէն մէկը,— որ դուք Րաֆֆիի «Կայծեր»ը, «Դաւիթ բէկ»ը, «Սամուէլ»ը, Մուրացանի «Գէորգ Մարզպետունի»ն եւ Աբովեանի «Վէրք Հայաստանի»ն թաքուն կը պաշտէք, ինչպէս քրիստոնեաները իրենց Աստուածաշունչը եւ Աւետարանը, ինչպէս մոլեռանդ մահմետականները իրենց Ղուրանը ...»:

Խորհրդային գրականութեան ընթերցումը երիտասարդութեան պարտադրելու համար՝ ուսուցիչ մը իր աշակերտութեան հետ հետեւեալ պայմանը կը կնքէ,— երեք գիրք խորհրդային գրականութենէն կարդացողին՝ տալ մէկ գիրք հին գրականութենէն: Աշակերտները կ'ընդունին պայմանը եւ զայն կը գործադրեն «խարդախաբար», — կը կտրեն էջերը (խորհրդային գիրքերու), քիչ մը կը կեղտոտեն եւ քիչ մըն ալ կը պատռեն (ցուցնելու համար թէ կարդացած են), սակայն հարցաքննութեան ատեն կը պարզուի, որ կարդացած չեն. «մոռցեր ենք բովանդակութիւնը», կը պատասխանեն հարցաքննուողները:

Բացառիկ երեւոյթներու մասին չէ մեր խօսքը. այսպէս է ամէն տեղ: Բնաշխարհէն մինչեւ գաղթաշխարհ բոլոր անկիւնները ամենուրեք կը տիրապետէ «Րաֆֆիականութիւն»ը՝ իր շունչով, գաղափարներով ու երազներով: Ու մանաւանդ հայրենիքի մէջ: Րաֆֆին ծնաւ հայութեան անձեւ երազներու արիւնոտ արգանդէն, ձեւաւորեց զանոնք եւ իր ժողովուրդի ձեռքը տուաւ դրօշ մը, որ գաղափարօրէն մինչեւ այսօր կը շարունակէ ծածանիլ հայ բազմութեանց հոգիներու վրայ: Խորթ մնաց հայ երկրին այն իշխանութիւնը, որ այսօր հաստատուած է հոն: Ֆիզիքապէս պարտուած Րաֆֆին գաղափարօրէն միակ յաղթականն է, իշխանն ու առաջնորդը այն ահեղ պայքարին մէջ, որ կը մղէ հայութիւնը յանուն «Րաֆֆիականութեան»: Թող ընթերցողը չտարուի խորհելու, թէ կ'օգտուինք առիթէն անգամ մըն ալ «փաստարանանք» հիւսելու համար Դաշնակցութեան հասցէին: Երեւոյթը չափազանց մեծ է ու խորհրդալի, կուսակցական ճղճիմ հոգերէ տարուելու համար: Եթէ Դաշնակցութիւնը հանդիսաւորապէս այսօր իսկ որոշէր վերջ տալ իր գոյութեան, վստահ եղէք, որ վաղն իսկ նոյն «Րաֆֆիականութեան» էջերէն դաշնակցականութեան սերմերը պիտի թափէին հայ հոգիի վրայ՝ վերստին նոր Դաշնակցութեան մը կեանք տալու համար:

Լի է խորին խորհուրդով հայ կեանքը եւ արժանի լուրջ խորհրդածութեան:

(ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ «ՅՈՒՍԱԲԵՐ»Ի)

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ընդհ. դատախազութիւնը խիստ պատիժներ տնօրինեց քառասունի չափ կարմիր պաշտօնեաներու դէմ, որոնք ընդհանրապէս կարեւոր պաշտօններ կը վարէին եւ չարաչար գործածած էին իրենց իշխանութիւնը: Այսպէս, կարգ մը պաշտօնեաներ դատապարտուեցան հանրային դրամները մսխած ըլլալով, ուրիշներ՝ իբրեւ կեղծարար, դեռ ուրիշներ ալ՝ «յանցապարտ անտարբերութեան» համար: Վճիռները են քանի մը ամիս բանտարկութենէն մինչեւ տասը տարի տաժանակիր աշխատանք: Ուրիշ բազմաթիւ պատժական տնօրինութիւններ ալ եղած են տարբեր ասպարէզներու մէջ:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԳԵՐԱԳՈՅՆ ՃԻԳԵՐ ՖՐԱՆՔԻՆ ՀԱՄԱՐ

ԴԱՀԼԻՃԸ ՊԻՏԻ ԿՐՆԱ՞Յ ԴԻՄԱՆԱԼ

Զեղչի սակը բարձրացաւ 6 առ 100ի

Ֆրանքին պաշտպանութեան համար գերագոյն փորձեր կը կատարուին թէ կառավարութեան եւ թէ Պանք տը Ֆրանսի կողմէ: Մէկ շաբթէն պակաս ժամանակամիջոցի մը մէջ երրորդ անգամ ըլլալով Պանք տը Ֆրանսը երեքշաբթի օր հարիւրին 4էն 6ի բարձրացուց զեղչի սակը: Այս գործողութիւնը կ'ապացուցանէ թէ Պանք տը Ֆրանս պատրաստ է բոլոր մասնագիտական միջոցները ձեռք առնելու, որպէսզի պահպանուի ֆրանքին արժէքը, ինչ որ ալ ըլլայ քաղաքական պայքարներու ելքը:

Միեւնոյն օրը, ելմտական նախարար Պ. Ժէրմէն – Մարթէն երեսփ. ժողովին ներկայանալով, մանրամասնօրէն պարզեց թէ ելմտական եւ թէ տնտեսական դժուարութիւնները: Այդ զեկոյցին համաձայն, մայիս 1էն 17 Ֆրանսա կորսնցուցած է մէկ միլիառ ֆրանք արժողութեամբ ոսկի (երկրէն քաշուած եւ դուրս ղրկուած): Մայիս 17էն 24 կորուստը եղած է 3,000.000.000: Շաբաթ օր, 25 մայիս՝ 950,000,000, երկուշաբթի օր, 27 մայիս՝ 1,600,000,000: Ուրեմն չորս շաբթուան մէջ համագումար 6,110,000,000 ֆրանք: Նախարարը խոստովանեցաւ թէ մինչեւ մայիս 13 ամէն բան լաւ կ'երթար, բայց անկէ վերջ կացութիւնը յանկարծ փոխուեցաւ: «Մինչդեռ մայիս 11ին ոսկիի ելքը օրական 30 միլիոն էր, մայիս 13ին բարձրացաւ 236 միլիոնի եւ հետզհետէ հասաւ մինչեւ 950 միլիոնի:

Նախարարը շեշտեց թէ անհրաժեշտ է արագ շարժիլ եւ վերահաստատել վստահութիւնը, այլապէս շատ աւելի պիտի ծանրանայ կացութիւնը, մանաւանդ որ միջազգային շահագիտութիւնը լարած է իր բոլոր ուժերը: Տնտեսական վտանգ չսպառնար ֆրանքին: Ֆրանսայի դրամատուներուն վիճակը ամուր է, բայց ելմտացոյցին բացը եւ հանրային պարտքին յարաճուն յաւելումը կը ծանրացնեն կացութիւնը: Նախարարը խստօրէն քննադատեց անոնք որ կը պահանջեն կտրել ֆրանքին գինը: Կառավարութիւնը համոզուած է թէ ֆրանքին արժեզրկումը չի կրնար լուծել խնդիրը: «Երկրի մը մէջ ուր 20,000,000 քաղաքացիներ աւանդներ ունին խնայողական դրամատուներու մէջ եւ 7.000.000 քաղաքացիներ ալ պետական արժեթուղթեր, ուր 8,000,000 ընկերային ապահովագրեալներ կան, առանց հաշուելու վարձու աշխատաւորները եւ անոնք որ թոշակներով եւ եկամուտներով կ'ապրին, ֆրանքին արժեզրկման հետեւանքը պիտի ըլլայ ընդհանուր աղքատացում: Եթէ Ֆրանսա արժեզրկման հետեւի, հասոյթները պիտի աւելնան թեթեւապէս եւ միայն առժամաբար, եւ շատ չանցած երկիրը պիտի գտնուի նոյնքան ծանրակշիռ հարցերու առջեւ: Հետեւաբար, անհրաժեշտ է ամէն բանէ առաջ լուծել ելմտացոյցի խնդիրը:

Այս առթիւ նախարարը յայտնեց թէ վերջին հինգ տարիներու ընթացքին ելմտացոյցին բացը եղած է — 1930ին՝ 2,638,000,000 ֆրանք, 1931ին՝ 5,508,000,000, 1932ին՝ 6,017,000,000, 1933ին՝ 7,036,000,000, 1934ին՝ 6,418,000,000: Համագումար՝ 27,617,000,000, որուն վրայ պէտք է աւելցնել ներկայ տարեշրջանի բացը, 4 միլիառ ֆրանք:

Այս տարուան սկիզբէն ի վեր, Պանք տը Ֆրանս ստիպողաբար յանձնարարած է կառավարութեան որ հաւասարակշռէ ելմտացոյցը, իբրեւ ամէնէն ապահով միջոցը ի դերեւ հանելու ֆրանքին դէմ կատարուած շահագիտութիւնը: Այս կարգադրութիւնը կը նշանակէր կրճատել ծախքերը, ինչ որ դիւրին բան չէ ներկայ քաղաքական մթնոլորտին մէջ:

Իրազեկներ կը հաւատան թէ ինչ որ ալ ըլլայ խորհրդարանին դիրքը, Պանք տը Ֆրանս պիտի շարունակէ պայքարիլ շահագիտութեան եւ արժեզրկման դէմ: Դրամատան լաւատեսութեան պատճառը այն է որ ֆրանքը տակաւին ապահովուած կը մնայ 80 առ հարիւր ոսկիի պահեստով: Միւս կողմէ, երբ այնքան մեծաքանակ ոսկի կը քաշուի երկրէն, հաւանական է որ հանրային կարծիքը պահանջէ արգիլել ոսկիի արտածումը: Սեղանաւորական տեսակէտով, այդպիսի բան մը առաջին քայլը պիտի ըլլայ արժեզրկման համար:

Կառավարութեան յայտարարութիւնը

Լայն իրաւասութեանց առաջարկը խորհրդարանին ներկայացնելէ անմիջապէս վերջը, դահլիճը հետեւեալ յայտարարութիւնը հրատարակեց.

— « Կառավարութիւնը նորէն ձեռնարկած է երկրին դրամական եւ սեղանաւորական կացութեան մանրակրկիտ քննութեան: Մասնագիտական տեսակէտով, այդ կացութիւնը չի ներկայացներ ոչ եւ է տարր որ կարենայ վտանգել ազգային դրամը: Ներկայ դժուարութիւնը հետեւանք է շահագիտական յախուռն եւ բուռն գրոհի մը: Կառավարութիւնը վճռած է խորտակել այդ յարձակումը, անհրաժեշտ միջոցները առաջարկելով խորհրդարանին: Վճռապէս հակառակ ըլլալով արժեզրկման, կառավարութիւնը կը դիմէ բոլոր Ֆրանսացիներու աջակցութեան, պաշտպանելու համար ազգային դրամը»:

Այսօր պիտի վճռուի կացութիւնը

Երեսփ. ժողովը ելմտական նախարարին զեկուցումը լսելէ յետոյ, որոշեց այսօր իսկ, հինգշաբթի, քննել կառավարութեան առաջարկը՝ արտակարգ իրաւասութեանց մասին: Ինչպէս գրած էինք երէկ, օրինագիծը կը տրամադրէ լայն իրաւասութիւններ տալ կառավարութեան, մինչեւ դեկտ. 31, որպէսզի անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնէ հրամանագիր – օրէնքներով, ելմտացոյցը հաւասարակշռելու, տնտեսական գործունէութիւնը վերսկսելու, հանրային վարկը եւ ազգային դրամը պահպանելու համար: Նախարարը օրինագիծը ներկայացուցած ատեն, մասնաւորապէս խնդրեց անյապաղ քուէարկել զայն, յանուն «հանրային եւ ազգային ապահովութեան»: Իր ճառը լսուեցաւ առանց մեծ խանդավառութեան: Կը յուսացուի որ վարչապետն ալ ներկայ ըլլայ այսօրուան նիստին, պաշտպանելու համար կառավարութեան ծրագիրը, թէեւ իր առողջական վիճակը թոյլ չի տար բուռն պայքար մղել:

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ երեսփ. ժողովը այժմ շատ աւելի աննպաստ դիրք բռնած է կառավարութեան ծրագրին հանդէպ, որ եթէ քուէարկուի, հազիւ 5 — 15 ձայնի առաւելութիւն պիտի ունենայ: Յոռետեսութեան գլխաւոր պատճառը այն է որ երեսփ. ժողովին 160 արմատական – ընկերվարական անդամները բացասական դիրք բռնած են: Պ. Էռիօ, կուսակցութեան վարիչը, ազդարարեց թէ «կացութիւնը շատ լուրջ է եւ Հանրապետութեան ճակատագիրը նժարին մէջ», բայց իր սպասած ազդեցութիւնը չգոյացաւ: Իրազեկներու կարծիքով, առնուազն 80 արմատական – ընկերվարականներ պիտի միանան հին եւ նոր ընկերվարականներուն եւ համայնավարներուն, մերժելու համար կառավարութեան պահանջած իրաւասութիւնները: Նոյնիսկ աջակողմեան երեսփոխաններ կան որոնք հակառակ են իրաւասութեանց ընդարձակման:

ՌՈՒԶՎԷԼԹԻ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

հակասահմանադրական կը նկատուի

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՅՈՒԶՈՒՄ ԵՒ ՅՈՌԵՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսական տագնապին չափ ծանր եւ անակնկալ տագնապի մը մատնուած են Միացեալ Նահանգները, ճիշդ այս միջոցին:

Մ. Նահանգներու գերագոյն ատեանը, իրեն եղած բողոքի մը վրայ, հակասահմանադրական հռչակեց Ռուզվէլթի ազգային վերակազմութեան ծրագրին կարգ մը տրամադրութիւնները, մասնաւորապէս երրորդ յօդուածը: Այս վճիռը վերիվայր կը շրջէ ամբողջ ծրագիրը, որ քուէարկուեցաւ 1933 յունիս 10ին եւ որ կը ձգտէր երկու գլխաւոր նպատակներու,— 1.— Արգիլել ազատ մրցակցութեան անպատեհութիւնները, կանոններ սահմանելով աշխատանքի եւ արտադրութեան պայմաններու մասին.— 2. Դարման տանիլ գործազրկութեան, հանրօգուտ շինութիւններ կատարելով պետութեան ծախքով (3300 միլիոն տոլար):

Գերագոյն ատեանին վճիռով, անվաւեր կը դառնան 567 հրամանագիր – կանոնագիրներ, որոնց հիման վրայ նուազագոյն աշխատավարձք եւ առաւելագոյն աշխատաժամ նշանակուած էր 22.000.000 բանուորներու եւ 3.000.000 հաստատութեանց համար: Յետոյ, վիճելի կը դառնան 350 անկախ դատեր, որ բացուած էին այդ նոյն կանոնագիրները խախտողներու դէմ:

Տարակոյս չկայ թէ բազմաթիւ գործարանատէրներ օգտուելով այս վճիռէն, ոչ միայն պիտի կրճատեն աշխատավարձքերը, այլեւ փողոց պիտի թափեն հազարաւոր բանուորներ: Միեւնոյն ատեն անխուսափելի կը դառնան գործադուլները:

Կացութիւնը այնքան ծանր կը համարուի որ, նախագահ Ռուզվէլթ մասնաւոր խորհրդակցութեան հրաւիրեց երկու կուսակցութեանց պետերը:

«Թուրքիա պէտք է ունենայ գոնէ 500 օդանաւ»

Մայիս 24ին Էնգիւրիի մէջ բացուեցաւ Թուրքիոյ օդանաւային միութեան 6րդ համագումարը: Այս առթիւ վարչապետ Իսմէթ Ինէօնիւ ճառ մը խօսելով շեշտեց.

— « Մօտ ապագայի մը մէջ օդանաւերը իրենց թռիչքը առնելով աշխարհի որ եւ է մէկ կէտէն, կամ գոնէ դրացի աշխարհներու երկիրներու մէկէն պիտի կրնան սաւառնիլ որեւէ երկրի վերեւ եւ իրենց շատ քիչ ժամանակ պէտք պիտի ըլլայ ամենուրեք սփռելու համար մահ եւ աւեր:

« Ահա թէ ինչպէս տեղի պիտի ունենայ ասիկա.— Օդանաւեր որ Եւրոպայի ծայրագոյն հիւսիսէն մինչեւ Աւստրալիա կ'երթան 3—4 օրէն, պիտի կրնան մէկ երկու տարիէն Թուրքիոյ նման 760,000 ք. քիլոմեթր տարածութիւն մը ունեցող երկիր մը անցնիլ եւ քաղաք մը ռմբակոծելու համար պէտք եղած ժամանակ մը մնալէ վերջ, պիտի վերադառնան իրենց մեկնակէտը: Կը տեսնէք թէ՝ ոչ տարածութիւնը եւ ոչ այս հեռաւորութիւնը երաշխիքներ չեն օդանաւային յարձակմանց դէմ: Ահա թէ ինչու ամէն օր Եւրոպայի մէջ կը խօսուի այն ահարկու վտանգին վրայ որ կը կազմեն պատերազմի այս նոր զէնքերը, մանաւանդ խիտ ժողովուրդ ունեցող եւրոպական երկիրներու դէմ որոնց ճարտարարուեստը շատ յառաջացած է եւ այս վտանգին դէմ դնելու համար է որ ժողովուրդները կը յոգնին անհունօրէն:

Վարչապետը խօսեցաւ յետոյ այն զոհողութեանց վրայ զորս կ'ընեն ուրիշ երկիրներ իրենց օդանաւային ուժերուն համար: Մեծ երկիրները կրկնապատկած են այս տարի իրենց օդանաւային պիւտճէն: Մէկ տարի առաջ 1000 օդանաւ ունեցող երկիր մը այսօր հազարաւորներ ունի: Թուրքիան ալ քաղաքական աշխարհի մէջ ինքզինքը ցոյց տալու եւ կարենալ ծառայելու համար խաղաղութեան դատին պէտք է ունենայ գոնէ 500 օդանաւ: Եւ ամէն տարի այս թիւը կարենալ պահելու համար, պէտք է արձանագրել պիւտճէին մէջ 30 միլիոն: Այս է իրական կացութիւնը: Օդանաւային Միութեան հայթայթած օդանաւերը նոյնիսկ չեն կազմեր մէկ տասներորդը այն թիւին որուն պէտք ունի երկիրը:

⁂ Թուրքիոյ Օդանաւային Միութեան հասոյթները երկուքուկէս տարուան մէջ, այն է վերջին համաժողովէն ի վեր, յանգած են 8,418,377 ոսկիի, որուն 3.144.594ը վիճակահանութենէն: Թուրք թերթ մը կը գրէ.—

« Թուրք Թռչուն»ը մեծարժէք կազմակերպութիւն մըն է որ ստեղծուած է այս ժամանակամիջոցին: Ամէն կողմէ Միութեան անդամակցելու համար առաջարկներ կ'ըլլան: «Շնորհիւ մեր ժողովրդեան նախաձեռնութեան, մեր օդանաւային տորմիղը աճեցաւ 31 միութիւններով՝ նուիրուած զանազան վայրերէ որոնց մէջ կ'երեւին Տրապիզոն եւ Սամսոն իւրաքանչիւրը 3 օդանաւերով: Եւրոպա ղրկուած ուսանողներէն ցարդ յառաջ եկած են 13 եւ 6 ուսուցիչներ:

Հունգարիա զինուիլ կ'ուզէ անպատճառ

Հունգարիոյ երեսփ. ժողովին մարտ 28ի նիստին մէջ, վարչապետը շատ կարեւոր յայտարարութիւններ ըրաւ զինուորական հաւասարութեան մասին: Ըսաւ թէ ցորչափ զինեալ եւ ոչ զինեալ պետութիւններ կան, զինեալները իբրեւ դիւրին աւար պիտի նկատեն ոչ – զինեալները: Հունգարիա չուզեր հետեւիլ Գերմանիոյ օրինակին, վստահելով Ազգերու Դաշնակցութեան վրայ, բայց իր համբերութիւնը սպառիլ սկսած է:

«Մենք կը պահանջենք իրաւունք վերահաստատելու երկամեայ զինուորութիւնը, ինչպէս եւ ունենալու սպառազինութիւն եւ օդագնացութիւն, այնքան որքան ունին Փոքր Համաձայնութեան պետութիւնները: Երկու տեսակ խմբաւորումներ կը կազմուին Եւրոպայի մէջ, մէկը այն որ արեւելքէն արեւմուտք կ'երթայ եւ կ'ընդգրկէ Ֆրանսան, Խ. Միութիւնը եւ Փոքր Համաձայնութիւնը, միւսը՝ հիւսիսէն հարաւ, որ կրնայ համախմբել Հունգարիան, Լեհաստանը, Աւստրիան, Իտալիան եւ թերեւս Գերմանիան:

ԲՈՒՌՆ ՓՈԹՈՐԻԿ ՄԸ ՊԱՅԹԵՑԱՒ Փարիզի մէջ, երեքշաբթի կէսօրէն յետոյ: Անձրեւ մըն ալ տեղալով, ողողումներ պատահեցան բազմաթիւ վայրերու մէջ: Իսկ ճշմարիտ աղէտի մը մատնուեցաւ Ամիէնի շրջանը (Հիւսիս), մինչեւ տասը միլիոն ֆրանքի վնաս կրելով:

ՊԱՏՄԱԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՄՓԵՏԱԿԱՆ
ՎԻՊԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀՈՐՋԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ
(1917 ՀՈԿՏ.— 1918 ՍԵՊՏ.)

— ∞ —

Ինչպէս ամէն տեղ, այնպէս ալ Հոկտեմբերեան յեղափոխութիւնը Երեւանի մէջ ալ ամենամեծ ազդեցութիւնը ունեցաւ։ Ամէն ինչ կարծես նոր կեանք մը առաւ։ Ամէն մարդ կ՚ուզէր ազատ ըլլալ, ինքնուրոյն ըլլալ։ Ամէն մարդ կ՚ուզէր ինքնին ալ մասնակցիլ պետական գործերու կարգադրութեան։ Ամէն մարդ կ՚ուզէր ինքնին ալ ազատ ըլլալ։ Ամէն մարդ կ՚ուզէր ինքնին ալ ազատ ըլլալ։ Ամէն մարդ կ՚ուզէր ինքնին ալ ազատ ըլլալ։

ՅԵՐԵՎԱՆԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԱՄԱՍԻ ՎՐԱ

=0·0=

Ինչպես հայտնի է, Երևանի գործարանները հայկական հողամասի վրա են տեղափոխվում։ Այդ հողամասը ընդգրկում է Երևանի հարավային մասը։ Այդ հողամասի վրա են գտնվում Երևանի ամենաբերրի հողերը։ Այդ հողերի վրա են գտնվում նաև Երևանի ամենալավ այգիները։ Այդ հողերի վրա են գտնվում նաև Երևանի ամենալավ այգիները։

Ինչպես հայտնի է, Երևանի գործարանները հայկական հողամասի վրա են տեղափոխվում։ Այդ հողամասը ընդգրկում է Երևանի հարավային մասը։ Այդ հողամասի վրա են գտնվում Երևանի ամենաբերրի հողերը։ Այդ հողերի վրա են գտնվում նաև Երևանի ամենալավ այգիները։ Այդ հողերի վրա են գտնվում նաև Երևանի ամենալավ այգիները։

Ինչպես հայտնի է, Երևանի գործարանները հայկական հողամասի վրա են տեղափոխվում։ Այդ հողամասը ընդգրկում է Երևանի հարավային մասը։ Այդ հողամասի վրա են գտնվում Երևանի ամենաբերրի հողերը։ Այդ հողերի վրա են գտնվում նաև Երևանի ամենալավ այգիները։ Այդ հողերի վրա են գտնվում նաև Երևանի ամենալավ այգիները։

Ինչպես հայտնի է, Երևանի գործարանները հայկական հողամասի վրա են տեղափոխվում։ Այդ հողամասը ընդգրկում է Երևանի հարավային մասը։ Այդ հողամասի վրա են գտնվում Երևանի ամենաբերրի հողերը։ Այդ հողերի վրա են գտնվում նաև Երևանի ամենալավ այգիները։ Այդ հողերի վրա են գտնվում նաև Երևանի ամենալավ այգիները։

10—5—35

Յ.

Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՊԱՆԹԷՕ-ՔԱՇԱՆԻ «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Կիր. առաւօտ ժամը ճիշդ 10ին, 17, Րիւ Ամբէր, Քաշանի Զեկոյց՝ օրուան կացութիւնը եւ ընթացիկ հարցեր։

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Զաւարեան Կոմիտէի ընկերահամակրական վիճաբանական ժողովը վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ակումբին մէջ։

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ «Ռազմիկ» խումբի դասախօսական ժողովը, այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, ընկ. Յակոբ Խաչատուրեանի բնակարանը։ Կը խօսի՝ ընկ. Ա. ԽՍԱՀԱԿԵԱՆ։

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները վաղը Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին. 181, Գուր Լաֆայէթ «Զարդարեան» Գրադարանը։

ԼԻՈՆԻ կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, վաղը Ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՎԻԷՆԻ կոմիտէն դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր ընկերները, այս կիրակի կէսօրէ առաջ, ժամը 9.30ին «Խաժակ» Ակումբին մէջ։ Կը դասախօսէ՝ ընկ. ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ։

ՍԷՆ Թ'ԷԹԻԷՆԻ Վահագն խումբի անդամական ժողովը վաղը Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Կը խնդրուի իմացնել հեռուն բնակող ընկերներուն։

ՓՕՆԹԷԻ Մուրատ խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը յայսօր հինգշաբթի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՅՈԲԵԼԵԱՆ ՊՐ. ԵՐ. ՏԷՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ

ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ԵՒ ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ

1 ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ, ԺԱՄԸ 8·30ԻՆ

ՍԱԼ ԺԷՕԳՐԱՖԻԻ ՄԵԾ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

184, BLD. ST. GERMAIN - Métro: St. Germain des Prés

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ՏՕՔԹ. Վ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ Պ. Պ. ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ ԵՒ Տ. ԳԷՈՐԳԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺՆԻՆ ԻՐԵՆՑ ՍԻՐԱՅՕԺԱՐ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԲԵՐԵՆ

ՕՐ. ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ. ՏԻԿ. Հ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ, Պ. Պ. Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ, Գ. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ, Ս. ՍԻՆԱՆԵԱՆ

Խօսք՝ ՅՈԲԵԼԵԱՐԻՆ կողմէ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԱԶԳ. ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ
Loterie NATIONALE

ՅԱՌԱՋԻ ընթերցողներուն խնդրանքին վրայ, հրապարակ հանած ենք ՖՐԱՆՍ. ԱԶԳ. ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՆ Մէկ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ տոմսեր, (ամբողջական տոմսերը ի պահ դրուած են ՅԱՌԱՋի խմբագրութեան մօտ)։

1/10 տոմսակը կ'արժէ	10	ֆրանք։
Տպգր. ծախք	1	»
	11	ֆրանք։

Գաւառին ապսպրանքի համար ղրկել 2 ֆրանք աւելի։
Արտասահմանէն » » » 4 » »
(ցանձնաբարուած նամակի փոխարժէքը)

Դիմել՝ „HARATCH" 17, Rue Damesme. Paris (13)

ԾԱՆՕԹ.— Եօթներորդ շրջանի վիճակահանութիւնը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ ՅՈՒՆԻՍԻ 11ին։

ՓՈՒԹԱՑԷՔ ԳՆԵԼ ՁԵՐ ՏՈՄՍԱԿԸ։

ԱՅՆ ՀԱՅ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐԸ, որոնց աշխատանքի իրաւունքը եւ կ'առնուի ինքնութեան թուղթերու վերանորոգման ներկայ գործողութեանց առթիւ, կը հրաւիրուին երթալ արձանագրուիլ ամէն առաւօտ (բացի երկուշաբթի եւ ուրբաթ օրերէն), 15, Ռիւ Ժան Կուժօն։

ՀԱՅ ԳԱՂԹ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ.

ՇԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Շավիլի «Արդութեան» խումբի ընկերները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկեր ԿՂԵՄԷՍ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆի եւ իր պարագաներուն իրենց հօրաքրոջ ցաւալի մահուան առթիւ։

×

ՖՐԱՆՍ. Կ. ԽԱՉԻ անդամ – անդամուհիները իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն վարչութեան անդամուհիներ Տիկին Փայլուն Պէրպէրեանին իր եղբօր՝ եւ տիկին Արսինէ Մկրտիչեանին իր մօրաքրոջ այրի Տիկին Մանուշակ Համամճեանի մահուան առթիւ։

×

Հ. Յ. Դ. Վիէնի կոմիտէն իր շրջանի բոլոր ընկերներուն կողմէ ցաւակցութիւն կը յայտնէ՝ Տէր եւ Տիկին ընկ. Ն. Մուրատեանի, Տէր եւ Տիկին Բ. Ս. Բարսեղեանի իրենց որդւոյն եւ թոռան՝ ԺՈՐԺ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆի եղերական մահուան առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Հ. Կ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Կարապետ, Բրաբիոն Պետրոսեանին որ ի յիշատակ իրենց մօրաքրոջ ԵՂՍԻԿ ԱՊԼԱՅԻ, Միութեանս նուիրեցին 50 Ֆր.։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մկրտիչեան ընտանիքը եւ պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր եւ ծաղկեպսակով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին, իրենց սիրելի քրոջ, մօրաքրոջ եւ հօրաքրոջ՝ Այրի Տիկին ՄԱՆՈՒՇԱԿ ՀԱՄԱՄՃԵԱՆի դառնաղէտ մահուան առթիւ։ Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ մայիս 27ին։

ՄՐԳԱՍՏԱՆ

Մանկական – Պատանեկան պատկերազարդ կիսամսեայ հանդէս։

Խմբ. ԱՐՄԷՆ ՍԵՒԱՆ

Մանուկներու եւ պատանիներու համար մատչելի եւ սիրելի հրատարակութիւն, զոր կը յանձնարարենք ամէն հայ ընտանիքի։

Գինը՝ տարեկան 30 ֆր.

Բաժանորդագրուիլ կարելի է «Յառաջ»ի խմբագրատունը։

ԶՈՐԵՂԱՆԳԻՍՏ-ՊԱՏԱՐԱԳ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ միութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ յարգոյ հասարակութեան, թէ Սանասարեան բարեբարի եւ կտակակատար Եղեանցի յիշատակին հոգեհանգստեան պատարագը տեղի կ'ունենայ 2 յունիս կիր. օր։ Սանասարեան նախկին սաները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ Սան. Միութեան ընդհ. ժողովին որ տեղի կ'ունենայ նոյն օրը, նախքան պատարագը, ժամը 9.30ին, եկեղեցիին վերնայարկը։

Վարչութիւն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. Դ. «ՎԱՐԴԱՆ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ

2 Յունիս, կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 2·30ին

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՍԱԼ ԿԱԼՄԱՆԻ ՄԷՋ (կայարանին դիմացը)

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ **Ս. ՏԷՐ-ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ**

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ **Լ. ԶՕՐՄԻԽԵԱՆ**

Գեղարուեստական բաժին.— Օրիորդ Հ. ԿՆԵԱՉԵԱՆ, Տիկին Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ, Պ. ՄԻՔԱՅԷԼ ՅՈՒՊՈՅԵԱՆ (երգ), դերասան Յ. ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ, Յ. ԵՐԿԱՆԵԱՆ, Ս. ՃԻՀԱՆԵԱՆ (արտասանութիւն)։

Կը ներկայացուի Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի

«ԷԼ ՄԻ ԱՂՕԹԻՐ»ը

Ծախքերու մասնակցութեան համար մուտք 2 ֆրանք

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

8 ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ **Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ**

ՌՕՄԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. ՌՕՄԱՆԻ «ԱՆԴՐԱՆԻԿ» ԽՈՒՄԲԻՆ եւ մասնակցութեամբ Զ. Ռ. Մ.ի եւ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐՈՒՆ

2 ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8ին ՔԻՒՐՍԱԼԻ ՄԷՋ

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ **ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ**

երգ, մեներգ, պար, արտասանութիւն եւյլն.։

Ծախքերու մասնակցութեան համար 2 Ֆր.։

ԼԻՕՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. ԼԻՕՆԻ «ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ» ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ

1 ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30ին

ԵՐՐՈՐԴ ԹԱՂԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ Պ. **ՕՂԵՔՍ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ**

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ **ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ**

Գեղարուեստական ճոխ բաժին.— Սէմֆօնիք Օրքէսթրը՝ կը մասնակցին Պ. Պ. Եղիայեան (ջութակ), Ա. Մելքոնեան, Խ. Գրիգորեան, Վ. Շահպազեան (ջութակ), Գրիգոր Յովհաննէսեան (ֆլիւթ), Զարեհ Մոսկոֆեան (Հավայեան կիթառ), Օր. Խ. (դաշնակ), մեներգ՝ Օր. Ծով. Տէր-Պետրոսեան, Պ. Պ. Ա. Ալէտիսեան եւ Ա. Զանտըեան։ Կ'արտասանեն՝ Տիկ. Վ. Գրիգորեան եւ Ա. Հացագործեան։ Փոքրիկն՝ Գըրըքճեան կը պարէ կովկասեան պարեր։

Հանդէսէն վերջ տեղի պիտի ունենայ խնջոյք մինչեւ լոյս

Ծախքերու մասնակցութեան համար կը գանձուի 2 Ֆր.։ Անգործներու մուտքը ազատ է։

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

2 ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ ԺԱՄԸ 3ին

ՍԷՐՔԼԸ ԿԱԹՕԼԻԿ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ **Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ**

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ **ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ**

Գեղարուեստական խնամուած բաժին։ Լիոնէն հրաւիրուած են՝ Օր. Ծովինար Տէր-Պետրոսեան (երգ), Պ. Պ. Վ. Զանտըեան (երգ) եւ Ա. Մելքոնեան (ջութակ)։ Արտասանութիւն կարող ուժերու կողմէ։

Ծախքերու մասնակցութեան համար կը գանձուի 1 Ֆրանք։

ՊՈՐՏՕԻ ՄԷՋ

9 Յունիս կիրակի

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ **Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ**

ԹՐԻԼՈՒԶԻ ՄԷՋ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 9ին

կազմակերպուած՝ «ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ» ԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ

S. F. I. O.ի սրահին մէջ, Place Capitole

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ **Հ. ՊԻՒՆԻԱՏԵԱՆ**

ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ ՏՕՆ «ՎԻՃԱԿ»

կազմակերպուած Հ. Կ. Խաչի Ռոմանի մասնաճիւղին կողմէ

Այս Հինգշաբթի օր կէս օրէ վերջ ժամը ճիշդ 2ին Ալէտէնի մէջ (Place Jules Nadi)

Կը ներկայացուի՝ «ՀԻՄԱԿՈՒԱՆ ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ»

Կը ցուցադրուի «Մայիսին կայմը» եւ «Ծաղիկներու վէճը»

Երգ, մեներգ, հայկական պարեր եւյլն.։ Կը հրաւիրուին Վալանսի մեր համակիրները։ Մուտք՝ 1 Ֆրանք։

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՍԷՆ-ԼՈՒԻԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ փոխադարձ Օգնութեան Մարմնի եւ մասնակցութեամբ «ՎԱՀԱՆ-ԽՈՐԷՆԻ» Թատերախումբի ի նպաստ տեղւոյս գործազուրկ եւ չքաւոր ընտանիքներու

Այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին կլիկիա սրահին մէջ

կը ներկայացուի՝ ԵՐԵՔ ՔԱՋԵՐ ԱՆԱՊԱՏԻՆ ՄԷՋ

Ռէժիսէօր՝ Աբրահամ Սարգիսեան

Այրի Տիկին Ղումրուեանց եւ բարեկամները սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն եւ ազգականին

ԱՐՍԷՆ ՂՈՒՄՐՈՒԵԱՆՑԻ

(Նախկին կամաւոր, օդանաւազէտ)

դառնաղէտ մահը։ Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր հինգշաբթի առաւօտեան ժամը 9ին։ Սգակիր բարեկամները պիտի հաւաքուին ճիշդ ժամը 8·30ին հանգուցեալին բնակարանը 15 Rue Gustave - Courbet (Թրօքատէրոյի մօտ)։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

52, Rue du Fbg. St. Martin. Paris (10)

(ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՂՆԻՔԻՆ ԿԻՑ)

Մէթրօ՝ St. Martin եւ Chateau d'Eau. Tél. Nord: 82 - 86

Փարիզի կեդրոնը բացուած է ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ, ուր կարելի է գտնել ամէն տեսակի ԴԵՂԵՐ, պատրաստուած մեծ խնամքով ու նիշդ Թարմ։

Բոլոր ՀԱՅ յաճախորդները կրնան օգտուիլ ձրիաբար դեղատան մէջ գտնուող ՀԱՅ ԲԺԻՇԿի մը խորհուրդներէն։

Etude de Me BERNARD WAHÉ

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

159, Rue Lafayette **Tél. Nord 68 - 02**

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարաններու առջեւ, կուտայ certificats de coutumesներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւններ։

Ամէն տեսակ մասնաւոր հանգամանք ունեցող վաւերաթուղթի խմբագրութիւն, ընկերութեան կազմութիւն եւ հաշուեյարդար։ Նախարարութեանց եւ հանրային վարչութեանց ուղղուելիք խնդրագիրներ եւ թղթակցութիւններու կազմութիւն։ Հարկային գեղչեր։ Ներկայ տնտեսական կացութեան պատճառաւ խորհրդակցութիւններ կը տրուին 10 ֆրանքի, իսկ նամակով եղած խորհրդակցութեանց համար 15 ֆրանք։

Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17 — 19։ Նաեւ ժամադրութեամբ

ԳՆՈՒՄ, ՎԱՃԱՌՈՒՄ, ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ ՄՕԹԷՕՐՆԵՐՈՒ, ՌԷՕՍԹԱԹԵՐՈՒ, ՔՕՄԻՒԹԱԹՐԻՍՆԵՐՈՒ

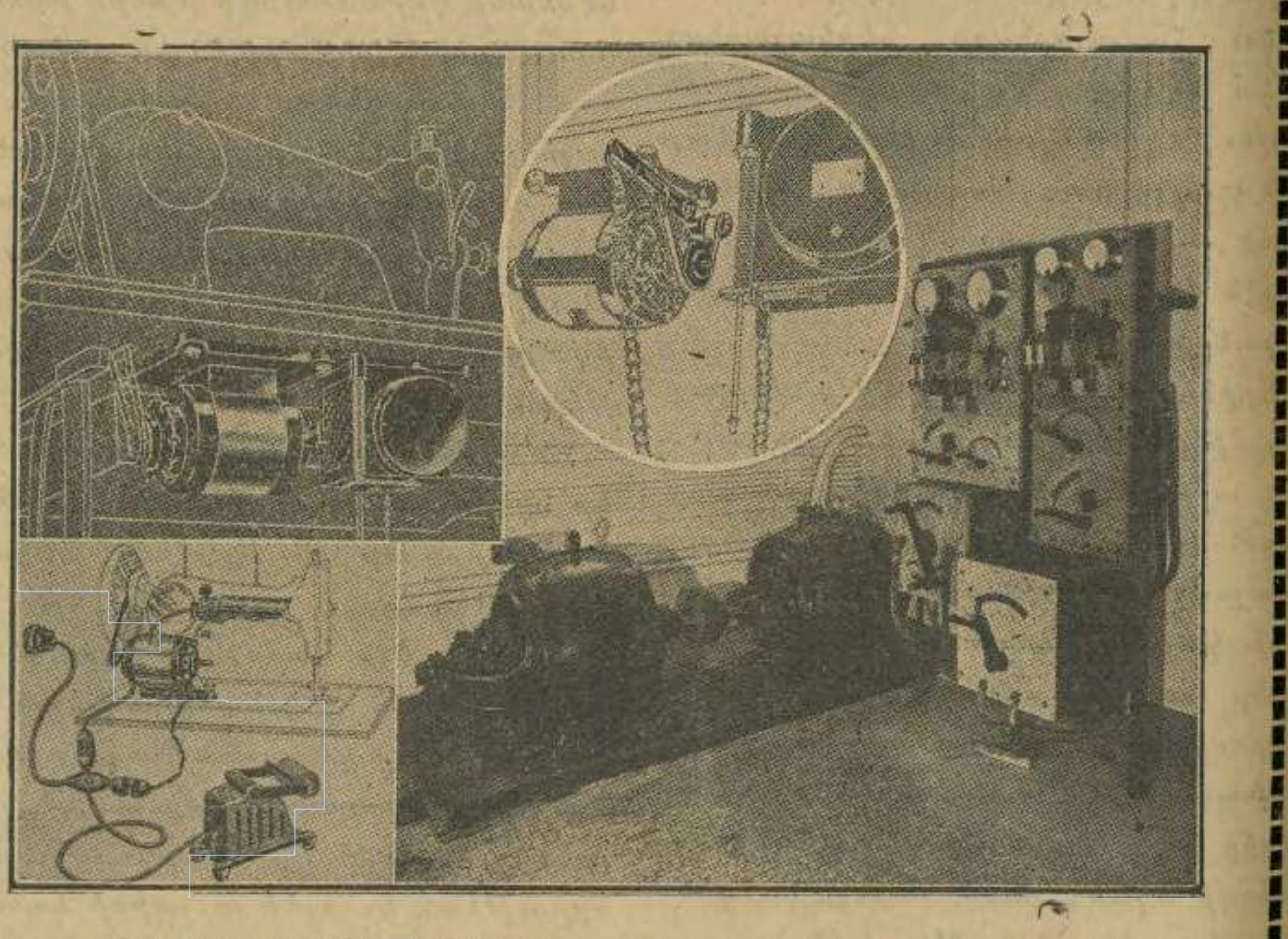

HOVHANESSIAN, Ingénieur E. M. I.
14, Rue Soleil, Paris (20)

R. C. S. 579,489 Tél. Ménil.: 41-67 Ch. Postaux Paris 1717.38

Գաւառի ապսպրանքները կը ղրկենք contre remboursementով։

ՍԷՆ ԼՈՒԻ (Մարսէյլ) Քղիի Հայր. Միութեան պարգեւաբաշխութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը՝ 154 պատի զորգ, 250 վզնոց, 152 մէկ շիշ անուշահոտութիւն, 34 մէկ զոյգ կանանց գուլպայ, 42 ինքնահոս գրիչ։

ԳԱՑԷՔ
CIGALE CINÉMA
60 Avenue de Saxe-LYON

Le Gérant: H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme, PARIS (13)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (94)

ԽԱԶԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Գրեց՝ ՐԱՖՖԻ

Վասօն — այսպէս էր վրացի երիտասարդի անունը — այնքան ընտելացաւ ինձ հետ, որ ինձանից չէր հեռանում։ Գիշերները քնում էր իմ կողքին, եւ շատ անգամ, երբ քունը չէր տանում, ժամերով պատմում էր իւր կեանքի այս եւ այն արկածները։

Մի գիշեր, նստած իմ մօտ, կարկատում էր իւր մաշուած կօշիկները եւ տխուր, հազիւ լսելի ձայնով շշնջում էր մի երգ։ Երիտասարդ բոլորովին յափշտակուած էր իւր զգացմունքների մէջ եւ գործը համարեա մեքենաբար էր կատարւում նրա ձեռքում։

— Վասօ, չե՞ս պրծնում, հարցրի նրանից։

— Էհ, թող անիծէ Աստուած այդ անպիտաններին, սաղ տեղ չէ մնացել, կարում ես կարում, էլի էն է ու էն։

— Մէկ հատը ինձ տուր, ես կ'օգնեմ քեզ։

—Շնորհակալ եմ, դու միայն ճրագը մօտ բռնիր, ես կը կարեմ։

Ես նկատեցի, որ Վասօի խնդիրը խիստ կարեւոր էր. ճրագուի մոմը, որ նա կպցրել էր յատակի աղիւսի վրայ, այնքան սպառուել եւ կարճացել էր, որ լոյսը կօշիկների վրայ չէր տարածւում եւ այսպիսով դժուարացնում էր նրան աշխատել։ Ես վեր առի մոմը, բարձր բռնեցի, նա շարունակեց կարել։

Բայց ինձ հետաքրքրում էր այն, թէ ի՞նչ պատճառով աքսորեցին նրան։

— Ես սպանեցի իմ պարոնին, պատասխանեց նա։

— Ինչո՞ւ համար։

— Երկար է, շատ երկար, եթէ պատմելու լինեմ, մինչեւ լոյս չի պրծնի։

—— Մի եւ նոյն է։ Դու խօ չես քընում, իմ քունն էլ չի տանում. դու պատմիր, ես կը լսեմ. այսպիսով աւելի կարճ կը լինի գիշերը։

Նա սկսեց պատմել.

«Ես է... Իշխանի ճորտերից էի։ Նա շատ վատ մարդ էր, օրինակ քեզ՝ մի գազան։ Պատահում էր, կամ տանը կնոջ հետ կռուած է, կամ մի ուրիշը բարկացրել է նրան եւ կամ հարբած է, նա կատաղած դուրս է գալիս տընից, վայ այն գիւղացուն, որ կը հանդիպի նրան։ Նա խակոյն մի առիթ կը գտնէր գիւղացուն ծեծելու, հայհոյելու եւ իր սիրտը հանգստացնելու։ Օրինակ, պատահում էին այսպիսի դէպքեր, գիւղացին մի զոյգ նոր տրեխներ է հագել։ (Նա համբերել չէր կարող, երբ գիւղացին նոր բան էր հագնում եւ պարոնի նմանութիւն էր ստանում)։

Տեսար, կանչում է՝ «էյ, մարդ»։ Գիւղացին մօտենում է, գլուխ է տալիս, կանգնում է։ — «Այդ ի՞նչ է», ցոյց է տալիս նա տրեխները։— «Աղա ջան, ցաւդ տանեմ, գնում եմ անտառը», պատասխանում է գիւղացին դողալով։— «Տօ, անպիտան, եթէ առանց տրեխների գնալու լինես, ոտներդ կը մաշուե՞ն», եւ հրամայում է խակոյն խլել նրանից տրեխները։ Մի անգամ գիւղացու մէկը փութաց նրա մօտ։— «Տօ, անշնորհք աւանակ, համարձակւում ես փոթկա՞լ քո պարոնի առջեւ», ասաց նա եւ հրամայեց ծեծել խեղճին։

«Մեր հարեւան Գիորգին մի աղջիկ ունէր, շարունակեց նա, նրա անունը Կէկէլօ էր։ Բայց ինչ աղջիկ, այնքան սիրուն էր, որ կարծես գիւղացու աղջիկ չլինէր, այլ ուղիղ պարոնի տնից դուրս եկած լինէր։ Մի անգամ նա հանդիպեց ինձ դաշտումը, գալիս էր անտառից, չալակած փայտ էր բերում իրանց համար։ Քրտինքը թափւում էր նրա երեսից, թշերը խնձորի նման կարմրել էին։ Հէնց որ տեսայ, իմ խելքը գնաց։— «Տուր, Կէկէլօ, ես կը տանեմ չալակդ» ասաց նա, աւելի կարմրելով։ Մենք սկսեցինք խօսելով կամաց կամաց դիմել դէպի գիւղը։ Երբ մօտեցանք, բաժանուեցանք մի-մեանցից, որ մեզ միասին չտեսնեն։

Այդ միջոցին Վասօն այն աստիճան յափշտակուած էր իւր պատմութիւնով, որ ամենեւին չէր նկատում, թէ տանը ընկել էր նրա ձեռքից եւ կօշիկները նոյնպէս ընկած էին նրա կողքին։ Նա շարունակեց.

(Շար.)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme, PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15 – 70

(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,— ՏԱՐԵԿԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ ՆՈՒԱՄՍԵԱՅ

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ՆՈՒԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 ֆրանք	—
Ամերիկա եւ ուրիշ Երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՈՒՐԲԱԹ 31 ՄԱՅԻՍ VENDREDI 31 Mai 1935

11 ՏԱՐԻ — 11e Année No. 2819 Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԹՐՔԱԿԱՆ ԽՄՈՐՈՒՄՆԵՐԸ

Գլխիվայր խրած՝ ներքին վարկաբեկիչ եւ սպառիչ բանակէ — ձերու ժխորին մէջ, հայ մամուլի ներկայացուցիչները հետզհետէ կը կորսնցնեն օրուան չարժումին հետեւելու, երեւոյթները դատելու, հարցեր ուսումնասիրելու վարժութիւնը:

Անմիջապէս անցնելով նիւթին, կ՚ուզէինք հարցնել թէ քանի՞ հայ թերթ կամ խմբագիր կը գտնէք, որ լրջօրէն հետեւած ըլլան կամ հետեւին թրքական ճակատին:

Թերեւս թուրք մտաւորականութիւնը այսօր ալ նոյնքան ուշադրութեամբ կը հետեւի հայկական կեանքին, ինչպէս օսմ. սահմանադրութեան շրջանին եւ աւելի առաջ: Կը հետեւի, նիւթեր կը հաւաքէ, թարգմանել կուտայ, կ՚օգտագործէ և անոր համեմատ ուղեգիծ կը մշակէ:

Իսկ մեր ուսումնականնե՞րը,— Կրնաք վստահ ըլլալ թէ ամենագէտ են, բան սորվելու պէտք չունին, մանաւանդ երբ հարցը Թուրքիոյ մասին է:

Շատոտ կը լրանայ մեր արտագաղթի 15ամեակը: Անակնկալ եւ աննախընթաց յեղաշրջումներ կատարուեցան Թուրքիոյ մէջ, հոգ չէ թէ բռնի եւ յաճախ ծիծաղելի պայմաններու տակ:

Այդ փոփոխութիւններուն հետ, զարգացան բուն թրքական «առաքինութիւններ»ն ալ,— «օրինական» պատմուճան հագնելով, ուղղակի արմատին զարնելու համար կացինը:

Այսպէս, քամալականութիւնը այլեւս պէտք չունի ջարդ կազմակերպելու, քանի որ մնացեալ փոքրամասնութիւնները — գանցառելի քանակութիւն — ինքնին կը քակուին, կը լուծուին ընդհանուր քուրային մէջ, իսկ անոնց հարստութիւններն ալ կը գառնան աւար, «ըստ օրինի»:

Որ եւ է ժամն աւելի արդիւնաւոր եւ ապահով չպիտի ըլլար, որքան «լքեալ» գոյքերու քաղաքականութիւնը, որ կը տեւէ 1915ի սարսափներէն ի վեր:

Տեսէք,— դեռ Իթթիհատի շրջանէն որոշեր էին գրաւել Բանկալթիի գերեզմանատունը, որ մեծարժէք հարստութիւն մը կը կազմէ չէն պողոտայի մը վրայ:

Այն ատեն հանգամանքները տարբեր էին, եւ օրուան իշխանութիւնը նախընտրեց տեղի տալ հանրային կարծիքին առջեւ, գումար մըն ալ վճարելով Պատրիարքարանին, իբրեւ հատուցում եղած վնասներուն:

Այս անգամ, երբ վերիվայր շրջուած է կացութիւնը, օրուան կառավարութիւնը նորէն յուզեց գերեզմանատան հարցը: Միշտ «ըստ օրինի»:

Եւ, իր կարգին, «յարգելով» օրէնքը, թոյլ տուաւ որ Պատրիարքարանը դատ բանայ:

Տասնեակ հազարաւոր ոսկիներ ծախսուեցան: Մէկ առեանը իրաւացի գտաւ Պատրիարքարանը, միւսը փոխեց վճիռը,— եւ վերջապէս չորս տարուան քաշքշուքէ մը յետոյ, Պոլսոյ քաղաքապետութիւնը տիրացաւ գերեզմանատան, անոնցմէ մաս մըն ալ բաժին հանելով հայ հասարակութեան:

Այսքա՞ն: Տառապէս գործադրելով օրէնքը, քաղաքապետութիւնը կը հաշուէ թէ 4 տարուան դատավարութեան ընթացքին, գերեզմանատան հողը կորսնցուցած է իր արժէքին մէկ մասը, 164,000 ոսկի:

Ուրեմն, այդ գումարն ալ պէտք է հատուցանէ Պատրիարքարանը: Եւ որովհետեւ չպիտի կրնայ վճարել, ապա ուրեմն պէտք է ուրիշ ազգային կալուածներ ալ գրաւել:

Միեւնոյն ելքին յանգած է Սանասարեան խանի խնդիրը:

Պատրիարքարանը «օրինապէս» կորսնցուցած ըլլալով դատը, ոչ միայն ձեռքէ հանած է այդ ընդարձակ եւ հաւութարեր շէնքը, այլ եւ պարտաւոր է կառավարութեան վերադարձնել երեք տարուան ընթացքին գիզուած վարձքերը, 100,000 ոսկի:

Ուրեմն, բռնութեան, յափշտակութեան, հարստահարման ոգին ոչ թէ անհետացած, այլ միայն ձեւ ու մեթոտ փոխած է, իբրեւ պապենի աւանդութիւն:

Բայց մենք հայկական տեսակէտէն չէ որ կը դատենք թրքական խմորումները:

Հայահալած գիծը հիմնական քաղաքականութիւն մը եղած է Թուրքիոյ համար, եւ քամալականութիւնը աւելի նրբացուց, մասնագիտութեան մը վերածեց զայն:

Այս անվիճելի պարագաներէն դուրս, նոր Թուրքիոյ մէջ տեղի կ՚ունենան խմորումներ, որոնց դժբախտաբար չի հետեւիր մեր մամուլը: Կամ կը հետեւի պատահաբար եւ հարեւանցի:

Կարելի է ապացուցանել թէ շատ մը խմբագիրներու «թրքական ուսմանց» միակ աղբիւրը կը կազմեն Պոլսոյ հայերէն թերթերը: Այն ալ՝ պարզապէս լուր տալու համար: Իսկ իւրաքանչիւրին թրքական պաշարը կը բաղկանայ նախապատերազմեան տեղեկութիւններէ:

Արդ, նոյն իսկ մեր դատին տեսակէտով, ողբալի է այս իրողութիւնը: Մանաւանդ որ, աւելի կը շեշտուի, մէկ տարիէն միւսը:

Եթէ այսօր անջատուած, կտրուած ենք Թուրքիայէն, այդ չի նշանակեր թէ այլ եւս որ եւ է կապ չունինք անոր հետ, իբրեւ սահմանակից երկիր:

Թեթեւամտութիւն է կարծել թէ մեր անավարի ծանօթութիւնները կը բաւեն, Թուրքիան ճանչնալու եւ անոր համեմատ քաղաքականութիւն վարելու համար:

Մինչեւ հիմա չարաչար տուժեցինք, պէտք եղածին պէս չճանչնալով մեր դրացիները:

Աւելի ծանր յուսախաբութիւններու պիտի մատնուինք, եթէ, բանի անգործութեան այս օրերուն, չհետեւինք անոնց ներքին խմորումներուն:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՖՐԱՆՔԻՆ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՖԼԱՆՏԷՆԻ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՎԵՐՋԻՆ ՓՈՐՁԵՐԸ

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ 15Ի ԴԷՄ 25 ՁԱՅՆՈՎ ՄԵՐԺԵՑ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՀԱՆՋԱԾ ԼԻԱԶՕՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երեսփ. ժողովին ելմտական յանձնաժողովը, չորեքշաբթի օր քննելով լայն իրաւասութեանց խնդիրը, 15ի դէմ 25 ձայնով մերժեց այդ իրաւունքը տալ կառավարութեան:

Յանձնաժողովը այս առթիւ լսեց ոչ միայն ելմտական նախարարութեան, այլ եւ վարչապետին լուսաբանութիւնները, անոր պաշտօնատունը երթալով: Պ. Ֆլանտէն բացատրեց թէ բացառիկ կացութեան մը առջեւ, անհրաժեշտ է որ կառավարութիւնը բացառիկ եւ լայն իրաւասութիւններ վայելէ փրկելու համար հանրային վարկը եւ դրամը: Յետոյ մանրամասնօրէն պատասխանեց եղած առարկութիւններուն: Իր համոզումով, Ֆրանքին դէմ մղուած պայքարը պիտի դադրի, եթէ կառավարութիւնը լիազօրութիւն վայելէ: 1926ին եւ 1934ին ալ օրուան կառավարութիւնները լիազօրութիւն ստացան, առանց խախտելու սահմանադրութեան տրամադրութիւնները: Եթէ կառավարութիւնը չկրցաւ գործադրել իր ծրագիրը, պատճառը այն է որ բաւարար իրաւասութիւններ չունէր: Այս առթիւ բացատրեց թէ լայն իրաւասութիւններ ստանալով հանդերձ, կառավարութիւնը գզուշութեամբ պիտի չարժի, յախուռն կրճատումներ չպիտի կատարէ, ամէն պարագայի մէջ չպիտի դպչէ մանր պաշտօնեաններու թոշակները, պիտի բարեփոխէ ընկերային ապահովագրութեանց օրէնքը, միջոցներ ձեռք պիտի առնէ զարկ տալու համար ազգային տնտեսութեան, պիտի թեթեւցնէ տուրքերը եւայլն:

Յանձնաժողովին անդամները ելմտական նախարարն ալ լսելէ յետոյ, խորհրդակցութեան քաշուեցան եւ երկարօրէն վիճաբանեցան: Ի վերջոյ 15ի դէմ 25 ձայնով ժխտական որոշում տրուեցաւ, ինչ որ մեծ յուզում պատճառեց:

Պ. Էռիոյի կոչը իր կուսակիցներուն

Այս որոշման վրայ, եւ մանաւանդ նկատի առնելով երեսփ. ժողովին արքամադրութիւնները, Պ. Էռիօ արտակարգ ժողովի հրաւիրեց արմատական — ընկերվարական կուսակցութեան գործադիր մարմնի դիւանը եւ մանրամասնօրէն պարզեց երկրին տնտեսական վիճակը: Մասնաւորապէս շեշտեց թէ կառավարութիւնը ծանր դժուարութեանց առջեւ կը գտնուի, ամսագլխու առթիւ: Յիշեցուց թէ հետեւանքները շատ ծանր պիտի ըլլան, եթէ նախարարական տագնապ մը ծագի մայիս 31ի նախօրեակին: Անդամներէն մէկը դիտել տուաւ թէ Պ. Էռիօ ինք ժամանակին հակառակ եղած է լայն իրաւասութեանց քաղաքականութեան: Պ. Էռիօ բացատրեց թէ այսօր կացութիւնը բոլորովին տարբեր է եւ կրկին յիշեցուց թէ նախարարական տագնապ մը կատարեալ աղէտ պիտի ըլլայ օրուան այս ժամուն, սաստկացնելով Ֆրանքին դէմ սարքուած խաղերը: Ամէնէն վերջը աւելցուց որ եթէ նախարարական տագնապ ծագի, ինք որ եւ է պաշտօն չպիտի ստանձնէ:

Այս բոլոր իրողութիւնները կը հաստատէին թէ երեսփ. ժողովը պիտի մերժէ կառավարութեան առաջարկը, տապալելով դահլիճը: Վերջին փորձ մը կատարելու համար, Պ. Ֆլանտէն բժիշկներէն արտօնութիւն ստացաւ եւ երեսփ. ժողով գնաց հինգշաբթի օր: Յատուկ տեղ մը պատրաստուած էր, իր վիրաւոր թեւը դնելու համար: Վարչապետը մանրամասնօրէն պարզեց կացութիւնը եւ ըսեց թէ ուրիշ ելք չունին եթէ ոչ գործել բացառիկ իրաւասութիւններով, համաձայն կացութեան պահանջներուն:

Մինչ այս մինչ այն, մարդիկ արդէն կը խօսէին նոր վարչապետի մը մասին, ամէնէն հաւանական թեկնածուները համարելով Պ. Պուիսոնը (նախագահ երեսփ. ժողովի), Պ. Լավալը (արտաքին նախարար) կամ նախկին վարչապետ Քայեօն: Միեւնոյն ատեն գրոյց կը շրջէր թէ կառավարութիւնը այսօր պիտի փակէ սակարանը, որ գոց մնալով մինչեւ երկուշաբթի, պիտի խանգարէ միջազգային շահադէտներու խաղերը:

⁂ Լոնտոնի սեղանաւորական շրջանակներուն մէջ կը կարծեն թէ Ֆրանքը ուշ — կանուխ պիտի կորսնցնէ իր արժէքը, հակառակ Պանք տը Ֆրանսի եւ կառավարութեան թափած ճիգերուն:

Իտալիա կը շարունակէ զօրաշարժը

Հռոմէն կը հեռագրեն թէ մայիս 29ին սկսաւ նոր զօրաշարժը, որուն շնորհիւ դրօշի տակ հրաւիրուած զինուորներու թիւը պիտի հասնի մէկ միլիոնի: Այս նոր զօրաշարժին նպատակն է ապացուցանել թէ Իտալիա ի հարկին պատրաստ է կատարելու իր զինուորական պարտաւորութիւնները Եւրոպայի մէջ, առանց ջլատուելու արեւելեան Ափրիկէի զինուորական հոգերէն:

Միեւնոյն ատեն կը շարունակուի զինուորներու փոխադրութիւնը դէպի արեւելեան Ափրիկէ: Մեկնելէ առաջ, յիսուն օր մասնաւոր մարզանքներ կը կատարեն այս զինուորները: Մինչեւ հիմա կատարուած զօրաշարժները կապ ունէին արեւելեան Ափրիկէի դէպքերուն հետ, իսկ այս անգամուանը կը վերաբերի բուն Եւրոպայի:

Երեք յոյն եպիսկոպոսներու ըմբոստութիւնը

Յոյն օրթոտոքս կղերին պահպանողական մասը մինչեւ այսօր չէ համակերպած Գրիգորեան տոմարին, որ հաստատուեցաւ 1923ի յեղափոխութեամբ: Անցեալ շաբթու երեք եպիսկոպոսներ շրջաբերական մը հրատարակեցին, որով հերձուածող եւ գահընկէց կը հռչակեն Աթէնքի մետրոպոլիտը, ինչպէս եւ սինոդը, Գրիգորեան տոմարը ընդունած ըլլալուն համար: Երեք եպիսկոպոսները կիրակի օր ներկայ եղան թափօրի մը, որուն կը հետեւէին քանի մը հազար կուսակիցներ եւ ուր պահանջուեցաւ վերահաստատել յուլեան տոմարը: Եպիսկոպոսներէն մէկը ինքզինքը հայրապետ հռչակեց օրթոտոքս եկեղեցւոյ: Սինոդը սախպողաբար նիստ գումարելով, կառավարութեան միջամտութիւնը խնդրեց եւ որոշեց եկեղեցական ատեանի մը առջեւ դատել երեք ըմբոստները, բայց անոնք յայտարարեցին թէ չեն ճանչնար Սինոդին իրաւասութիւնը: Գաւառներէն կարգ մը եպիսկոպոսներ շնորհաւորական հեռագիր ուղղած են ըմբոստներուն: Հանրային կարծիքը խորապէս ազդուած է այս պայքարէն որ կրնայ երկուքի բաժնել օրթոտոքս եկեղեցին:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵՐԻՑՍ ԹՇՈՒԱՌ

— o —

Զինադադարին, Պոլսոյ մէջ յոյն լրաքեր մը կը ճանչնայի, որուն անունը դրեր էին «Թշուառ Ղազարոս»:

Մասնաւոր յատկութիւն մը ունէր ժողվելու եւ հայերէն թերթերուն ծախելու ինչ լուր որ կրնար տպաւորութիւն գործել:

Սո՞ւտ է, իրա՞ւ է,— նշանակութիւն չունէր: Կը բաւէ որ «զգայացունց» հանգամանք ունենար, եւ մանաւանդ շոյէր ամբոխային տրամադրութիւնը:

— Ի՞նչ նորութիւն, քիրիէ..., կը հարցնէի, ճամբան հանդիպած ատեն:

Մարդը առանց լրջութիւնը կորսնցնելու, անկիւն մը կը քաշէր, դէզ մը թուղթ կը հանէր գրպանէն եւ կը պատմէր, կը պատմէր ու կը վերանա՛ր:

Ակամայ միտքս ինկաւ այս մարդը, առջի օր, երբ աչքէ կ՚անցընէի Փարիզի ռամկավար օրկանին չորեքշաբթի օրուան թիւը (29 մայիս):

Այս օրկանին մէջ, որ իր հերթական — տարեկան — պարտականութիւնը կը կատարէ կարելի եղածին չափ սեւցնելու համար Մայիս 28ը, հռչակաւոր Ա. Թէրզիպաշեանը իր յօդուածին հետ Յ. Գ. մըն՛ ալ բըխեր է, ուր կը կարդամ.

— «Յառաջ» Սարտարապատի դիմադրութեան տարեդարձին առիթով, խմբագրական մը գրած է, որուն մէջ ան անունն անգամ չէ յիշատակած Զօր. Սիլիկեանի՝ որ այդ դիմադրութեան կազմակերպողն եղած է եւ ան նոր հոգին եւ որ իր քաջութեամբ արդէն նոր Վարդան մը հերոսացած հայ պատմութեան մէջ»:

«Յառաջ» ոչ միայն այս մահացու մեղքը գործած է, այլ եւ Զօր. Սիլիկեանի փոխարէն յիշատակած է անունը Արամին, կուսակցական շէֆի մը, որուն դերը Զօր. Սիլիկեանի գործած հրաշքին քով, այն է ինչ որ մուկը լեռան մը քով... Ամօ՜թ»:

Կը գտնեմ «Յառաջ»ի կիրակի օրուան խմբագրականը եւ կը կարդամ ակնարկուած տողը.

— «Այդ համատարած անտառութեան եւ յուսահատութեան մէջ, երբ շատ բնական պիտի ըլլար բռնել նահանջի ճամբան, կը տրուի յանդուգն վճիռ մը,— Կռիւ, որ եւ է գնով:

Եւ կը գտնուի մըլիչ, վարիչ ուժն ալ, նոր օրերու բառով՝ «Առաջնորդ»ը — Արա՛մ»:

Ուրեմն, խմբագրականը Սարտարապատի կռիւ չէ որ կը նկարագրէ, այլ պատմական պահ մը, միջանկեալ բնորոշելով Արամին դերը ճիշդ այնպէս ինչպէս եղած է բոլոր իրազեկ եւ պարկեշտ մարդոց վկայութեամբ:

Եթէ թշուառ Ղազարոսը վերէն վար կարդացած ըլլար խմբագրականը, եւ մանաւանդ հասկցած՝ բառերուն իմաստը, անշուշտ պիտի կարմրէր:

Բայց իր միտքը ոչ Սարտարապատը փառաբանել է, ոչ ալ Զօր. Սիլիկեանը, այլ սեւցնել, կրցածին չափ մուր քսել Արամի ճակտին:

Ահա քսան տարիէ կ՚ըլլայ որ այդ արհեստը կը շարունակէ եւ դեռ չէ յագեցած...

Ձէ՞ք ըսեր — երիցս թշուառ մարդ:

ՎԱՀԷ

Ի պատիւ գերման նախարարին

Տեղական թերթերու թղթակիցները դիտել կուտան թէ Զօր. Կէօրինկ, Գերմանիոյ օդանաւային նախարարը պաշտօնական եւ ջերմագին ցոյցերու արժանացաւ, Սոֆիայէն մեկնած ատեն: Մայրաքաղաքի կեդրոնական պողոտան լեցուած էր անհամար բազմութեամբ, որ ջերմապէս կը ծափահարէր գերման հիւրը: Պորիս թագաւորը ուղղակի օդանաւային կայանը գնաց, ողջերթ մաղթելու համար: Մեկնելէ առաջ, թագաւորը եւ Զօր. Կէօրինկ աչքէ անցուցին պուլկարական ջոկատ մը եւ թագաւորը այցելեց գերմանական օդանաւը: Ողջերթի գացած էին նաեւ երեք նախարարներ: Զօր. Կէօրինկ Եուկոսլավիա գնաց:

Կ՚ըսուի թէ զօրավարը Պերլին հրաւիրած է Պորիս թագաւորը, նոյն ինքն Հիթլէրի յանձնարարութեամբ: Միեւնոյն ատեն թելադրած է հեռու մնալ Պալքանեան համաձայնութենէն:

ՕԴԱՆԱՒԱՅԻՆ ՎՏԱՆԳԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

Երէկ հաղորդած էինք Զօր. Ըսմէթի ճառը՝ օդանաւային սպառազինութեան մասին: Վերջին թղթարերէն կը քաղենք հետեւեալ լրացուցիչ տեղեկութիւնները՝ այս շատ կարեւոր ճառի մասին.—

Ընկերներ, ուրիշ դառն իրականութիւն մըն ալ հաղորդեմ: Մեզմէ խելացի կարծուողներն անգամ տժան եւ դիւրին զէնք մը կը կարծեն սաւառնակը: Մինչդեռ միջակ սաւառնակ մը 60,000 ոսկի կ՚արժէ, եւ զայն միշտ գործելու պատրաստ վիճակին մէջ պահելու համար, տարին 60,000 ոսկի ծախսելու է: Ուրեմն, սաւառնակ մը պատրաստ պահելու համար, անոր արժէքին չափ գումար մը ամէն տարի դնելու է պիւտճէին մէջ:

Մեր օդային պիւտճէն 6 միլիոն ոսկի է: Ունինք միշտ գործելու պատրաստ 100 սաւառնակ: Եթէ ուզենք միշտ գործելու պատրաստ 500 սաւառնակ պահել, պէտք է ամէն տարի 30 միլիոն ոսկի յատկացնենք պիւտճէին մէջ:

Ինչպէս կը տեսնէք, ազնիւ հայրենակիցներու ըրած օգնութիւնը շատ քիչ է, բաղդատմամբ պէտքին: Օրինակ, երբ գիւղ մը սաւառնակ մը կը նուիրէ բանակին, այն համոզումն ունի որ ան պիտի կարենայ մասնակցիլ 10 — 15 տարի յետոյ տեղի ունենալիք պատերազմի մը: Ոչ, եթէ ամէն տարի տրուի այդ սաւառնակին դրամը, այն ատեն միայն կրնայ պատրաստ ըլլալ:

Ընկերներ, պէտք է գիտնանք որ գալիք դէպքերուն հանդէպ Թուրքիա ուրիշ ճար չունի, եթէ ոչ ապաւինիլ իր ուժերուն, ինչպէս որ մինչեւ հիմա միայն իր ուժով պահած է իր գոյութիւնը: Մեր պաշտպանութեան համար առնուազն 500 սաւառնակի պէտք ունինք: Ասոր համար ալ պէտք է տարին 30 միլիոն ոսկի ապահովենք: Մինչդեռ Սաւառնակի միութեան բերածը տարեկան երեք միլին ոսկի է:

Նախ պէտք է գիտնալ որ ամբողջ աշխարհի մէջ օդային վտանգը ասկէ նոյնիսկ հինգ տարի առաջ կարծուածէն շատ աւելի ծանր է: Ինչ կը վերաբերի Թուրքիոյ, ամէն թուրք հայրենակից պէտք է բերնէս դասնօրէն լսէ թէ օդային վտանգ կայ Թուրքիոյ համար, օդային յարձակում մը կրնայ քանդել մեր երկիրը: Քաղցր բաներ չեմ ըսեր, բայց այս է իրականութիւնը:

Թուրք բանակը ի վիճակի է երկիրը պաշտպանելու ցամաքէն կատարուելիք յարձակումի մը դէմ: Այսպէս, երբ ասկէ առաջ 8 պետութեանց կողմէ գրաւումի ենթարկուեցանք, շատ լաւ գիտցանք մեր հողերը մաքրել օտարներէն, հակառակ անոր որ սեւէ միջոց չունէինք:

Թէեւ բաւական ուժ չունինք ծովէն կատարուելիք յարձակումներու դէմ, բայց կրնանք շարունակել մեր պայքարը: Գալով օդին, չենք կրնար ըսել թէ հարկ եղած ուժը ունինք: Թուրքիա օդային վտանգի մը առջեւ կը գտնուի: Սխալ է կարծել որ մեր լեռները եւ անչէն լայն հողամասերը կրնան դիւրութեամբ փարատել օդային վտանգը: Այսօր չկայ լեռ մը որուն վրայէն չկա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԱՊԱՀՈՎՈՒԵՑԱԻ ՎԵՐՋԻՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

(Երկրորդ եւ վերջին մաս)

Երրորդ հանգրուանին, սակայն, իրաւական արդելք գոյութիւն չունէր զանգուածները չարժման մէջ դնելու համար: Օրէնքի բոլոր միջոցները բապառեցան եւ մեր փաստաբաններու վարած բարեխիղճ եւ թոյլ ոգիմա – վարութիւնը՝ հակառակորդներու ներկայացուցած սուտ վկաներու դէմ պարտութեան եւ վհատութեան հոգեբանութիւն մը առեղծեց: Վերջին վայրկեանի պայքարին համար պատրաստութիւններ կը տեսնէինք չատ քիչ յոյսերով, բայց վստահ մեր զատին արդարութեան:

Մենք մեր դէմ ունէինք Ն. Երզրի ոստիկանութիւնը՝ կանխապատրաստուած մեր հակառակորդներուն կողմէ, հոգեւորականութիւնը՝ նախապաշարուած մեր պատասխանատուութեան մասին, հանրային կարծիքը՝ չհամոզուած յանուն եկեղեցիի եւ քրիստոնէութեան՝ բոլշեւիկներու կողմէ եւ ի վերջոյ, զատական երկու մարմիններու միաձայն վճիռները, մանաւանդ բարձրագոյն առեանի:

Ասկէ զատ, Ն. Երզրի նահանգի քրէական պատմութեան մէջ նախընթացներ չկային թէ զատական երկու մարմիններու միաձայն վճիռներէն վերջ ներում մը կրնայ ըլլալ նահանգապետին կողմէ:

Ալ աւելի յուսահատական էր կացութիւնը միջազգային երկու զատերէն յետոյ, Սաքօ – Վանզէթթիի եւ Պօլ Մունիի, երեքն ալ քաղաքական յանցաւորներ, պաշտպանուած հան – րային կարծիքէն եւ բազմաթիւ դէմքերու մէջմտութիւնն ապահոված: Իտալական զաղութը հնարաւորու – թիւն չունեցաւ իր երկու զատակները ազատելու մահուան ճիրաններէն եւ ոչ ալ բազմամիլիոն եւ ազդեցիկ իրլանտական զաղութը՝ իր մէկ զատ – կը ցկեանս բանտարկութենէն: Այդ անյաջողութիւններուն գլխաւոր պատճառներէն մէկը բոլշեւիկներու պաշպանութիւնն էր այդ երկու զատերուն — անոնք կը չահագործէին այդ զատերն իրենց քաղաքական նպատակներուն համար:

Այլ էր պատմութիւնը մեր ինը ընկերներու զատին մէջ — հոս բոլշեւիկները մեղադրողի դերին մէջ էին եւ պաշտպան....եկեղեցւոյ եւ հոգեւորականութեան:

Կեղծիք մը, որ չատ չուտով յայտնի դարձաւ Ն. Երզրի նահանգապետին:

Նահանգապետի պահանջած հարցարաններէն մէկն ալ կը վերաբերէր բոլշեւիկներու մասնակցութեան, ինչպէս նաեւ անոնց հետաքրքրութեան՝ հայ բարձրատիճան հոգեւորականութեան ներկայացուցչի մը սպանութեան գործին մէջ:

Եւ մեզի համար դժուար չէր բազմաթիւ փաստեր բերելու թէ բոլշեւիկները չատ յանգած իրենց գործակիցները կը սպաննեն՝ երբ անոնք անօգուտ կը դառնան եւ նոյն իսկ վտանգաւոր: Թէ ինչպէս անոնք, բազմաթիւ դէպքերու մէջ, սպանութիւններ կատարած են իրենք եւ ամբաստանած իրենց հակառակորդները՝ ձիշդ այդ սպանութեան մէջ: Հայ բոլշեւիկները հանդիսանալով հոգին հակադաշնակցական կատաղի պայքարին, ակամայ դարձան գլխաւոր պատճառներէն մին՝ նահանգապետի ներումին:

Եւ անհաւանական չէ որ այս պատճառով քաղաքական խնամիները փոդոց ելլեն իրենց ներքին հաշիւները մաքրելու համար:

Անշուշտ միայն այդ չէր պատճառը վերջին յաղթանակին:

Երեք չաբթուան ընթացքին Դաշնակցական չարքերը (նաեւ համակիրները) հրաչքներ գործեցին: Դիչերը ցերեկին խառնած եւ Դաշնակցական չատուկ զոհաբերութեամբ, անոնք անցան աշխատանքի: 21 օրուան ընթացքին Ամերիկայի մէկ ծայրէն միւսը, մանաւանդ Ն. Երզրի նահանգին մէջ, մօտաւորապէս հարիւր հազար տորդրութիւններ հաւաքուեցան, հազարաւոր հեռագիրներ տեզացին՝ մարմիններու թէ հաստատութիւններու կողմէ, հայ եւ ամերիկացի հարիւրաւոր պետական եւ հան – րային գէմքեր աշխատանքի լծուեցան եւ խնդրագիրներու այդ տեղատարափին առկ նահանգապետ Լիմբոնը իր ուշադրութիւնը կեդրոնացուց երկու «ոճրագործ» Հայերու զատին վրայ: Իր ուսումնասիրութեան ընթացքին տեսաւ նաեւ տորքագրութիւնները ուր երդուեալ զատաւորներու, ո – րոնք զատապարտած էին մեր ինը զաններուը: Տեսաւ ամէն ազգի եւ յարանուանութենէ հոգեւորական – ներու դիմումնագրերը, կարդաց ամկավար եւ հանրապետական կուսակ – ցութիւններ զեկավարներու հեռագիրը – ներն ու նամակները: Ինդրագիրներ – րուն մէջ կային նահանգապետներու, զաշնակցային եւ նահանգային ձերա – կալուականներու, ամերիկեան ազգա – յին հաստատութիւններու, վաճառա – կաններու եւ առեւտրականներու, կուսակցութենէն ներկայացուցիչներու դրութիւնները, ինչպէս նաեւ խնամ – քով պատրաստուած դրութիւն մը — վաստեր բոլշեւիկներու բազմաթիւ սպանութիւններէն՝ արտասահմանի իրենց զործակալներու:

Բայց ամէնէն աւելի զեր խաղաց նահանգապետին եւ իր իրաւ – զէտ խորհրդականներու ուսումնասիրութիւնը զատավարութեան հետ կապ ունեցող բոլոր նիւթերուն:

Եթէ կ'ուզէք գիտնալ, մեզի ուրա – խութիւն պատճառողը ոչ միայն մեր երկու արի ընկերներու մահուան ճիրաններէն ազատին է—այլեւ գլխա – ւորապէս այն պատճառաբանութիւ – նը որով նահանգապետը հիմնաւորած էր իր ներումը:

Ահա այդ պատճառաբանութեան հիմնական գիծերը,— կառավարու – թիւնն ամբաստանած է ինը հոգի ա – ռաջին կարգի մարդասպանութեամբ, կանխամտածուած ծրագրով մը սպան – նելու Դուրեանը: Ըստ նահանգի օ – րէնքներուն, եթէ բոլորին ալ մեղ – ադիցութիւնն ապացուցուած է — բո – լորն ալ մահուան պիտի դատապար – տուէին: Սակայն, միայն երկու հոգի մահուան դատապարտուած են, իսկ ևօթը՝ բանտարկութեան: Ինչո՞ւ: Ակնկ զուրս կատաւարութիւնը ա՞ բաստանած էր նաեւ X մը եւ առանց ձերբակալելու, արդէն մահուան դատապարտած է երկու հոգի, իբրեւ Դուրեանը սպանողներ: Եթէ պա – տասխանը այդ Xը ձերբակալուի եւ ե – րեւան գայ որ իսկական յանցաւորը ան է, ինչո՞ւ երկու անմեղները պիտի մեռնին — զոհացո՞ւմ տալու համար ներքին քաղաքական կիրքերուն: Կ'արժէ՞ արդարութիւնը զոհել այդ անսահման կիրքերուն համար:

Եւ այս պատճառաբանութեամբ նահանգապետը յայտարարեց իր պատ – մական ներումը:

Պէտք է անմիջապէս աւելցնեմ թէ նահանգապետին այս որոշումը հոգեկան անդորրութիւն պատճառած է մեր հակառակորդներէն ոմանց, և – րենց միայն յայտնի պատճառներով:

Այսպէսով կը վերջանայ այս նշա – նաւոր զատավարութեան առաջին հատորը, որուն գլխաւոր նիւթերն էին՝ Դուրեանի սպանութիւնը, միա – ցեալ ճակատի աշխատանքները Դաշ – նակցութիւնը զատապարտելու, ինչ ընկերներու դատը եւ պատիժները, եր – կու հոգի մահուան զատապարտուած եւ 72 ժամ առաջ մահուընէ վերը – ւած՝ չնորհիւ թափուած ջանքերու:

Ասկէ վերջ պիտի գրուի երկրորդ հատորը՝ միացեալ ճակատի քայքա – յումը, եօթը ընկերներու զատի վե – րաքննութեան աշխատանքները եւ, ի վերջոյ, քանի մը տարիէն բոլորին ազատութիւնը:

Ցետագայ յօդուածներուն մէջ, ան – կախ առօրեայ լուրերէն, պիտի ջա – նամ ընդհանուր վերլուծումն ընել ա – ռաջին հատորին բովանդակութեան, այն համոզումով թէ զաղթահայ կեանքը կը մտնէ չատ կարեւոր եւ անակնկալներով լեցուն նոր շրջան մը:

ՀԱՅՈՐԴԻ

ՀԱՅ ՈՒՍՈՒՑՉՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ

Այս օրերս երբ Փարիզի մէջ կը տօնուի վաստակաւոր ուսուցչի մը՝ Պ. Երուանդ Տէր Անդրէասեանի յոբել – եանը, հայ գիրուցան մասուորակա – նութիւնը ինքնաբերաբար կը տարուի խորհելու յոբելեարին անձէն չատ անդին, հայ զպրոցին ու անոր անձ – նուէր մշակներուն վրայ: Երիտասարդ զրող մը որ սկիզբն իր ամբողջ կո – չոնը ուղեց տրամադրել այդ հան – դէսին համար, կը զրէր. «Պ. Տէր Անդրէասեանը որքան որ ինծի ուսու – ցիչ եղած չէ, բայց չանձին իրեն մեր հերոսական ուսուցչութիւնը կը տես – նեմ, եւ անձնապէս պաշտամունք ու – նիմ մեր ուսուցչութեան»:

Հայ կրթական մշակնե՞րը: Ձեր նայուածքը երկարեցէ՞ք անգամ մը դէպի մեր պատմութեան խորերը, ան – ցեալին մշուշը դեռ թոյլ չի տար մեզ չատուկ կերպով զանազանել դէմքերը անոնց, որ քրիստոնէութեան լոյսն չատ առաջ հելլենական հրաչալի մշա – կոյթով կը կրթէին հայ ալբքայազուն – ները եւ լեռներու խորը հայ չինակա – նին միտքը կը ճախորակէին դիւցազ – նական երգերու արուեստով: Բայց ահա պատմական չրջանը մեր աչքին առջեւն է, մեծ ուսուցիչ մը որ կը թափառի «աչակերտօքն հանդերձ», քաղաքէ քաղաք, Հայաստան աշ – խարհին մէջ ու նոյն իսկ անկէ դուրս, ամենուրեք հիմնելով կրթական բոյն մը, կարգելով ներկայացուցիչ մը: Մեծ հայրապետ մը որ կը սկսի ու – սում ջամբել իր ազնուատոհմ թոռնի – կին, ապագայ պաշտելի զօրավարին:

Ու դպրոցները կը բազմապատկուին ամէն կողմ, յաջորդելով իրարու դա – րերու ընթացքին, կործանուելով բար – բարոսութեան հեղեղներէն ու վերա – կանգնելով չարունակ հայ հանճարին ուժովը, Հաղբատ ու Սանահինէն մին – չեւ Դրազարկն ու Սկեւրան, մինչեւ վենետիկը, Պէրպէրեանն ու Սանա – սարեանը:

Մեր ազգութեան զանազան ճիգերը կրօնական, քաղաքական, զինուորա – կան ու տնտեսական մարզերուն մէջ, ունին անչուշտ իրենց նշանակութիւ – նը իրրեւ ազդակ մեր ինքնապահպա – նութեան, բայց անուրանալի է որ մեր կրթական կեանքը եղած է այն նուիրական հուրը որ փոխանցուած է սերունդէ սերունդ եւ կապած է մեզ իրարու ժամանակին ու միջոցին մէջ, մեր զժբախտութեան թէ ուրախու – թեան օրերուն: Այսօր ալ այնքան յուսահատ վիճակներէ յետոյ, երբ մեր հոգին կը պայծառանայ, մեր կր – թական կեանքին վերածնունդովն է միայն: Անդին, հեռուն, հայ համալ – սարանին, լեսէին ու նախակրթարա – նին կեանքը աւելի կը հետաքրքրէ մեզ, քան թէ հայ նախարարին կամ ժողովականին:

Եղաւ սակայն ատեն մը ուր ստը – կութեան չղթան այնչափ ճնշեց հայ քաղքենիին վրայ որ այս վերջինը ըս – կսաւ արհամարհել ու ծաղրել հայ դաստիարակը, չարափոխելով անոր անուան նչանակութիւնը, կոչելով զայն «վարժապետ» հեգնական չեշ – տով մը, այսինքն իր հասկացողու – թեամբ վերացական մարդ, անպէտ մարդ, եւ ուղեց նոյն իսկ անոր վերա – պահել, հայ ընկերութեան մէջ, այդ դաղափարին համապատասխան խեղճ կեանք մը: Բարեբախտաբար այդ թիւր դատողութիւնը անհետանալու վրայ է այժմ, եւ նոյն իսկ ամանք հա – կառակ չափազանցութեամբ՝ կը սի – րեն կոչուիլ փրոֆէսէօր, եւրոպա – կան հնչումով ու հպարտութեամբ, ա – ռանց անդրադառնալու թէ այդ տիտ – ղոսին արժանանալու միակ միջոցն է կրթական կեանք վարել եւ աչակերտ – ներ հասցնել:

Այդպիսի պահպանութեան նպատակէն զուրս, ըստ ուրիչ զերազանց արժանիք մըն ալ ունի ուսուցչութիւնը: Այդ այն բարոյական ամուր կապն է որ կը ստեղծուի բազմաթիւ լուսամիտ անհատներու միջեւ, եւ միակն է որ կրնայ բաղդատուիլ ծնողքի եւ զա – ւակներու մէջ գոյութիւն ունեցող սի – րոյն հետ: Կրնա՞ք երեւակայել աչա – կերտ մը որ երախտապարտ չզգայ ինքզինքը իր ուսուցչին հանդէպ եւ կամ չհամակրի անոնց որ ըմպած են միեւնոյն աղբիւրէն: Այդ համակրան – քը աւելի կը զօրանայ անշուշտ, երբ անձերէն զատ ուսուցման նիւթն ալ կը խօսի մեր հոգւոյն: Լեզուներ սոր – վիլը գեղեցիկ է, բայց Հայու մը հա – մար ա՛լ աւելի գեղեցիկ է սորվիլ հայ լեզուն, իր անցեալ փառքովն ու պատ – մութեամբը:

Այս բոլոր տեսակէտներով կարելի է ըսել որ հայ կրթական մշակներուն պատուական մէկ ներկայացուցիչն է մեր այժմու յոբելեարը, Պ. Երուանդ Տէր Անդրէասեան: Ցիսո՛ւն տարիներ աքնած հայ լեզուին համար, անոր դանձերովը ճոխացած ու ճոխացու – ցած բոլոր իրեն մօտեցող հայ պա – տանիները: Ասոք չունինք անոնց մա – սին որոնք առիթ չեն ունեցած զգա – լու մեր զրաբարի գեղեցկութիւնը եւ ոչ ալ անոնց մասին որ ներկայ անհե – ատական տաղնապի զալարումներուն մէջ կը թուին մոռնալ թէ պարտաւոր ենք մեր ապրուստը հոգալ ու ապրիլ, միմիայն զգալու եւ վայելելու հա – մար այն բարոյական գեղեցկութիւն – ները որոնք կը կազմեն մեր կեանքին նպատակը:

ՏԷՕՎԼԷԹ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

ՊԱՏԿԵՐ

—•—

Երկուշաբթի: Զանձրացուցիչ օր մը կիբրակիէն վերջ: Փլաս Քլիչիի արձանին քովն եմ ու կը սպասեմ ոստիկանի սուլիչին՝ դիմացը անցնելու համար: Ամսթերտամ փոդոցին բերանը բազմութիւն մը խռնուած է, հասակս փոքր ըլլալով ոչինչ կը տեսնեմ, հետաքրքրութիւնս չափ չունի, խում – րին մէջն եմ, ոստիկանի մը ձայնը կը չփոթեցնէ զիս ...

— Զկա՞յ երիտասարդ մը որ յու – նարէն, թուրքերէն կամ հայերէն խօսի:

Բազմութեան մէջ հոգիս տրճուեցաւ եւ անմիջապէս պոռացի.

— Ես երեք լեզուներն ալ գիտեմ, Պ. ոստիկան:

—Et bien voilà!

Կը ճեղքեմ բազմութիւնը ու հաս – նելով ոստիկանին քով զարմանքս եւ յուզումս մեծ կ'ըլլայ երբ կը տեսնեմ պատանի մը ... Պէտք չունէի յուսա – րէն կամ թուրքերէն խօսելու, որով – հետեւ արիւնս քաչած էր եւ հակցած էի թէ ան Հայ մըն է. թէեւ կրծոն – ցուցած ցեղին դիմագիծը, սեւցած ե – զիպտացի բնիկէ մը աւելի, ածելի չտեսած՝ ամիսէ մը ի վեր, գունատ զլխարկ մը ու պատառոտ հագուստ – ներ: Անգամ մը եւս անոր ցայտուն եւ Հայու աչքերուն մէջ նայելէ վերջ, հարցուցի.

— Ինչո՞ւ հոս կեցած ես, ի՞նչ կ'ուզես ...

Կարծես տասնեակ տարիներէ ի վեր Հայու երես չտեսած կամ թիա – պարտութենէ նոր ազատած, լայով ուսերուս վրայ ինկաւ: Զայնս ազդած էր անոր վրայ: Ժողովուրդը այլայլած էր, ոստիկանին բիրտ ձայնն էր որ խանգարեց լուութիւնը:

— Ի՞նչ կ'ուզէ այս Հրեան:

Սրանեզած այդ խօսքին վրայ, նոյն ուժգնութեամբ պոռացի.

— Ներեցէք, Պարո՛ն, Հրեայ չէ, այլ Հայ, զաւակը ժողովուրդի մը որ քա – զաքակրթութիւն ունեցած է Քրիստոս չ հինգ դար առաջ, երբ Գալլիացի – ները ...

Այս խօսքերուս վրայ տղան ուժ ա – ռած նորէն յոդնարեկ ակնարկ մը նե – տեց: Հարցուցի.

— Ո՞րկէ կուգաս եւ ո՞ւր կ'եր – թաս ...

Աչքունքը աչքերուն պատասխանեց.

— Ոաքով Հռոմէն եկայ եւ առա – ջին ժամուն Փարիզի մէջ ոստիկան – ները կեցուցին:

Անմիջապէս թարգմանեցի ոստի – կաններուն: Այս լսելով ժողովուրդը, որ հասարակ Ֆրանսացի բլօշարի մը տեղ էր դրած զայն, սկսաւ հրմչակել իրար եւ աւելի մօտենալ ...

— Թուղթ ունի՞ս վրադ ...

— Այո ...

Մտաղրազ, ծոցէն քաչեց թաչիկ – նակի մէջ փաթթած կապոց մը եւ մէջէն հանեց մագաղաթի պէս թուղթ մը, մաչած պատռտած Հանրապե – տութեան անցագիր մը: Իտալական ահմանապուխէն Մօնաքօ մտած ա – տեն ստորագրած է Մօնաքոյի իշ – խանին քարտուղարութեան կողմէ:

Հանրապետութիւն! 1931ին: Բայց անոր անցագիրը արժէք ունի՞: Ոստի – կանները կամաց մը հեռացան, յոռե – լով ժողովուրդը ... Քանի մը բաթե – պաչտներ մօտեցան եւ քանի մը ֆը – րանք տուին: Պատանին մերժեց ու դարձաւ ինծի ...

— Ես Հայ եմ ... Ես աչխատիլ կ'ու – զեմ: Մուրալ չեմ սորված տակավին ... Հայերը եկեղեցի ունի՞ն այստեղ:

— Հարկաւ կ'ուզե՞ս որ քեզ տանիմ:

Զուգեցի զինքը մինակ թողուլ:

— Ինչպէ՞ս եղաւ որ այդ անցագիրը ունեցար:

— Հ. Հանրապետութեան օրերուն էի առած ու պահած էի: Մարսիլիա կը մնայի, լաւ վիճակ ունէի, կ'աչխա – տէի քաղաքէն հեռու ... օր մը խելքս փչեց Ամերիկա երթալ, Մարսէյլի մէկ Հ. Հ. հիւպատոսին նորոգել տուի անցագիրս եւ Հավրէն նաւ առ – նելով հասայ Նիւ Եորք: Վար իջած ա – տեն մաքսատան մէջ բռնուեցայ: Ո – րոչեցին որ վերադառնամ: Նաւը հա – սաւ Քուպայի կղզիները ու Հ. Հան – րապետութեան անցագիրը ցոյց ա – լով վար իջայ: Երկար առեն աչխա – տեցայ, պզտիկ դերք մը չինեցի: Մի – նակ էի ու հայերէնս մոռնալու վը – րայ: Կիրակի մը մայրաքաղաքը պը – տոյտի գացած էի, ծանօթացայ հայ ընտանիքի մը եւ անոր աղջիկ զաւկին հետ ամուսնացայ, բայց անտեսա – կան տագնապը վրայ եկաւ եւ ծայր ատիճան թշուառ մնալու վախէն ու – զեցի զաղթել, գոնէ հեռուէն կինս նա – յելու յոյսով: Անցագիր ճարելու մի – ջոց չկար: Գացի հունգարական դես – պանատունը ու անցագիրս մէկ տար – ուան համար նորոգել տուի: Մինչեւ 20 ապրիլ 1935 Հանրապետութեան անցագիրս ի գօրու էր... Անցայ Ի – տալիա, երեք ամիս պարապ թափա – ռեցայ ու ծայր ատիճան թշուառ վի – ճակի մէջ քալելով ճամբայ ելայ դէ – պի Փարիզ ... Երբ իտալական սահ – մանը հասայ, պահակները ազատ անցք տուին, բայց մէկ ժամ վերջը ե – տեւէս հասան եւ բռնեցին, նորէն ետ վերադարձանք, սահմանազլխի հրա – մանատարը առաւ հայկական անցա – դիրս, տարաւ վիզա ընել տուաւ Մո – նաքոյի իշխանութեան եւ բարի ճա – նապարհ մաղթեց... Ամիս մը քալե – ցի, ճամբան ոսկի ժամացոյցս 420 Ֆրանքի ծախեցի ու հաց եւ ուտելիք զնելով աւելի կազդուրուած ճամբա – չարունակեցի: Տեսայ չատ մը քաղաք – ներ, Մոնթէ Քարլօ, Նիս, Քան, Այն Ռաֆայէլ, Մարսէյլ, Մօնթէլիմ եւ հասայ մինչեւ Լիոն: Հոն հայրենա – կիցներս ճամբու ծախք տուին ու եկայ Փարիզ:

Խօսքը աւարտած էր ու մենք արդէն հասած էինք Հայոց եկեղեցին:

Ներսն ենք, Խորհրդարանը: Կա – պոյտ ծածկոցով սեղանին առջեւ քա – նի մը ծերուկ մամիկներ ու տղաք...

Խորը նստած եկեղեցւոյ քարտու – ղարը, որ թերթ մը կը կարդայ, աչքս սեղեակ մը, որուն խորը թիկնաթոռի մը մէջ քահանայ մը կը մրափէ... քովի սեղեակը աղքատախնամք: Տես – նելով որ դիւանապետը չատ զրաղած է, կը չատաչնամ բարեկամիս հետ աղքատախնամի քարտուղար Գ. Ֆէ – նէբճեանի...

— Պարո՛ն Գեղամ, այս պարոնը Ի – տալիայէն քալելով հոս...

— (Խօսքս կտրելով) Գիտեմ կը ճանչնամ, 10 Ֆրանք կրնամ տալ, ա – մէնէն քիչը 80 Ֆրանք պէտք է անոր ամիսը... Կը ճանչնամ զինքը:

Եւ զուրս կը զոյէ՝ զուրս հանելով կ'երթեւեկէին: Թրքահայ մզկիթները իրենց սեպաձեւ բարակ թեւերը նե – ուած էին դէպի երկինք: Հայոց եկե – ղեցիները սգաւոր էին: Լուռ էր մայր եկեղեցին, ճարտարապետական այդ հինաւուրց կոթողը: Զէր լսուեր կոչ – նակներու թախծոտ զօդանդը, որ այն – քան հայկական սրտեր ու սարեր կը լեցնէր: Կարմրած ղեղնած, սահմռկած ասիական զիւղաքաղաքի մը տպաւո – րութիւնը կը ձգէր:

Թուրք մանուկներ, պատերուն տակ ցնցոտիներու մէջ, ցուրտէն գունա – տած մուրացկանութիւն կ'ընէին եւ ոուսերէն կ'աղաչաչաէին.

— Անա՛ ձէբ-ու, փափա ձէ՛բ-ու (Հայր չունիմ, մայր չունիմ) ...

Ի՞նչ ուշագրաւ երեւոյթ: Մինչեւ այսքան չո՞ւա սպառեցան հայկական աւարներն ու բռնագրաւումները ... Կարնոյ հայկական եւ թրքական թաղերը որոշապէս զատուած էին: Ծուկան բաց էր: Կրպակներ՝ ամէն զոյնի ու ձեւի: Ամբողջ առեւտրական կեանքը կը գտնուէր Հայոց ձեռքը:

Ա՛ն, փափա ձէ՛բ-ու, մայր չունիմ, հայր չունիմ ...

Ի՞նչ ուշագրաւ երեւոյթ: Մինչեւ այսքան չո՞ւա սպառեցան հայկական աւարներն ու բռնագրաւումները ...

Կարնոյ հայկական եւ թրքական թաղերը որոշապէս զատուած էին: Ծուկան բաց էր: Կրպակներ՝ ամէն զոյնի ու ձեւի: Ամբողջ առեւտրական կեանքը կը գտնուէր Հայոց ձեռքը:

ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ԷՋԵՐ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԷՆ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ

ԴԷՊՔԵՐԸ ԲԱՐՁՐ-ՀԱՅՔԻ ՀԱՐԱՑՈՒՄՆ ՎՐԱՅ

(1917 ՀՈԿՏ.— 1918 ՄԱՅԻՍ)

—•—

Խնուսի մէջ կը զտնէր 2րդ հրա – զանաձիգ գունդը, գնդ. Սամսոնեանի հրամանատարութեան տակ: Կազմը – ւած էր նաեւ Սասունցի Մուշեղի եւ Մանուկի զեկավարութեամբ զունդ մը, որ բացառիկ զեր կը խազար այդ չրջանին մէջ:

Տարօնցի Սմբատ՝ Հասրաթի, Արա. Միրզոյեանի եւ Ցարոյի հետ կը զտնը – ւէր Ալաչկերտի չրջանը եւ տեզական կամաւորական օգոստոսեր կը կազ – մէր մեծ յաջողութեամբ:

Երզնկա կը զտնուէր Մուրատը, իր 300 ձիաւոր եւ հետեւոն զինուորնե – րով: Գնդ. Մոռէլի հրամանատարու – թեան տակ՝ ռուսական բա – նակներէն մնացած 1500ի չափ հայ զինուորներ, գնդ. Հասան – Փաչայ – եանի անմիջական զեկավարութեամբ:

Գեալիխ – Բաբերդի ճակատը կը զտնուէր Զօր. Սեպուհը 700 զինուոր – ներով, տեղացի կամաւորներուն հետ միասին:

Կարնոյ մէջ կը զտնուէին 3100 զին – ուորներ, հայ եւ ռուս, գնդ. Թորգո – մի եւ ուրիչներու զեկավարութեամբ:

Կարնոյ մէջ կը զտնուէր ճակատի ընդհանուր հրամանատար Զօր. Օղլ – էլիձէն՝ նչանակուած Անդրկովկաս – եան կոմիսարիատի կողմէ:

Արզ. Վասպուրականէն մինչեւ Եր – զնկա, մէկ կողմ թողլով Տրապիզոնը, չուրջ 500 քիլօմէթր երկարութիւն ու – նեցող ճակատի մը պաչտպանութեան ծանր հոգը կ'իյնար 7—8000ի հաս – նող հայ զինուորութեան ուսերուն ... որ իրր պահակ իսկ չէր բաւեր:

Այժմ, տանք պատկերը այնքան որ – քան հնարաւոր էր այդ օրերուն, զրաւ – ուած հայկական չրջաններու հայ բը – նակչութեան պատկերը:

1915 յուլիսին, Վասպուրականի եւ Մանազկերտի մեծ նահանջի առեն – ները, Կովկաս էին թափուած 3—400 հազարի չափ հայ զաղթականներ, զարհուրելի պայմաններու մէջ: Իպ – ռիէն մինչեւ Էջմիածին, Երեւան եւ Արարատեան զաչտը, զաղթականնե – րը՝ բացօթեայ, ճանապարհներու եւ փոչիներու մէջ, քարերու եւ ծառերու տակ փռուած էին: Ժանտատենդն ու փորհարութիւնը, քօլերան ու ագե – տապը մեծ աւերներ կը զործէին: Մի – միայն Էջմիածնի վանքի բակին ու Ներսիսեան անտառին մէջ 100.000ի չափ զաղթականներ էին թափուած: Տակաւին մինչեւ այսօր Էջմիածնի ան – տառին մէջ «Եղբայրական զերեզման» անունով հողակոյտ մը տակ կը հանգչէին համաճարակի մեր հազարա – ւոր զոհերը, առանց խաչափայտի:

Հոս, անցողակի կը յիչենք միայն այն ծանր ողբերգութիւնը, որ ապրե – ցաւ Վասպուրականի եւ չրջաններու հայութիւնը:

1916ին, երբ ռուսական բանակները կրկին յարձակողականի զիմեցին եւ հասան մինչեւ Պիթլիս, զաղթակա – նութեան մեծ մասը վերադարձաւ եւ տասնեակ հազարներ, լծուեցաւ վերաչինական աչխատանքներու: Լաց ու ծիծաղ, զարձեալ խառնուեցան հայրենի զաչտերուն ու հողերուն: Կարճ ժամանակուան մէջ երկրի վե – րաչինութիւնը արագ թափով սկսաւ յառաչանալ: Եւ արդէն 1917ի վերջերը առատաբեր հայութիւն մը տեղաւորուած էր Թրքահայաստանի մէջ:

Մօտաւոր թիւերով, ահա Թրքահա – յաստանի հայութեան վիճակագրա – կան պատկերը, զոր կը քաղենք Թիֆ – լիսի «Հորիզոն»էն (1918 յունուար 3) «Թիւրքահայ կեանքը 1917 թուին» ծովկ. Մխիթարեանի յօդուածէն:

Հին – Բայազիտ եւ չրջակայքը՝ 10.000 հոգի, Դիատինի՝ 5000, Ալաչ – կերտ՝ 30.000, Բասէնի՝ 22.000, Խնուս՝ 28.000, Կարնի եւ Կարնոյ զաչտը՝ 6000, Դերչնի՝ 4000, Երզնկա՝ 3000, Ճորոխի հովիտը՝ 3000, Պուլանըխ – Մանազկերտ՝ 4500, Տրապիզոնի՝ 1500, Վասպուրականի նահանգ՝ 25.425: Ընդամէնը՝ 142.425, որ եթէ զինուոր ըլլային հազիւ պիտի բաւէին...

Պէտք է ըսել, որ այս պատկերը և՛ մխիթարական էր և՛ ողբերգական: Մխիթարական այն իմաստով, որ հայկական զանգուածները սակաւաթիւ բնակչութեամբ տէր կանգնած էին իրենց հայրենի հողերուն, ողբերգա – կան՝ անոր համար, որ պատերազմէն առաջ այդ վայրերուն մէջ մենք ու – նէինք աւելի քան 5—600 հազար հա – յութիւն, անտէր էինք ու սարկական վիճակի մէջ ...

Ահա, թիկունքի եւ ճակատի հա – մահայկական ուժերու դասաւորու – թիւնը: Թիկունքը՝ կազմակերպա – կան ճիգերու մէջ, ճակատը՝ վը – տանգի ենթակայ:

Առանց խրելու այլապէս չահեկան մանրամասնութեանց մէջ, այժմ չա – րունակենք մեր ճամբան դէպի՛ կա – րին:

×

1917 դեկտեմբեր 31:

Ժամը մը ուսանողներ հասած ենք Կարին: Թաղիքէ վրանի մը տակ, ճարճատող կրակին չուրջ բոլորուած, կը խօսինք, կը ծրագրենք: Մեր կուրծքերը ուռած ու հոգիները փո – թորկած:

Կը մտնենք Կարին: Քաղաքը մոայլ տեսք մը ունէր: Ձի՛ւն, ձի՛ւն... Մար – դիկ կծկուած մուշտակներու եւ վին – ուորական տաստառոնկներու մէջ, ցուր – ւէն մարակուած, արագ – արագ կ'երթեւեկէին: Թրքական մզկիթները իրենց սեպաձեւ բարակ թեւերը նե – ուած էին դէպի երկինք: Հայոց եկե – ղեցիները սգաւոր էին: Լուռ էր մայր եկեղեցին, ճարտարապետական այդ հինաւուրց կոթողը: Զէր լսուեր կոչ – նակներու թախծոտ զօդանդը, որ այն – քան հայկական սրտեր ու սարեր կը լեցնէր: Կարմրած ղեղնած, սահմռկած ասիական զիւղաքաղաքի մը տպաւո – րութիւնը կը ձգէր:

Թուրք մանուկներ, պատերուն տակ ցնցոտիներու մէջ, ցուրտէն գունա – ուած մուրացկանութիւն կ'ընէին եւ ոուսերէն կ'աղաչաչաէին.

— Անա՛ ձէբ-ու, փափա ձէ՛բ-ու (Հայր չունիմ, մայր չունիմ) ...

Ի՞նչ ուշագրաւ երեւոյթ: Մինչեւ այսքան չո՞ւա սպառեցան հայկական աւարներն ու բռնագրաւումները ...

Կարնոյ հայկական եւ թրքական թաղերը որոշապէս զատուած էին: Ծուկան բաց էր: Կրպակներ՝ ամէն զոյնի ու ձեւի: Ամբողջ առեւտրական կեանքը կը գտնուէր Հայոց ձեռքը:

ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆԸ ՏԱՐԱԾՈՒՄԸ ՓԱՐԱՁ ՄԵՋ

ՊԱՏԿԵՐԱՑՈՒ ՀԱՄԱՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԸ ՀԻՒՐԱՀՐԱՒԷՐԷ ԶԻՆՔԸ ՈՒ ՄԱՐՄԻՆԸ ՀԱՆԴԷՊ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Ամերիկայի Հայկական Ազգային Խորհուրդի Նախագահ Պ. Ռուբէն Տէր Մինասեան, որ Հայկական Մը Հիւրահրաւէրէ Զինքը Ու Մարմինը Հանդէպ Մահուան Առթիւ

Պ. Ռուբէն Տէր Մինասեան, Ամերիկայի Հայկական Ազգային Խորհուրդի նախագահը, որ Հայկական Մը հիւրահրաւէրէ զինքը ու մարմինը հանդէպ մահուան

ընայ անցնիլ սահմանագիծը, ոչ ալ անկիւն մը զոր չկարենայ տեսնել: Երկրին զանազան անկիւնները մեր շինած գործարանները, դպրոցները, հաստատութիւնները եւ ուրիշ ինչ որ կ'ուզենք հասցնել, բաց են յարձակումներու առջեւ:

Քիչ առաջ բացատրեցինք թէ պետական պիւտճէն այսօր եւ վաղը անկարելի է որ տարին 20—30 միլիոն ոսկի յատկացնէ օդային գործին:

Ընկերներ, մենք ձեռք զարկած ենք գիտականօրէն կարելի բոլոր հասոյթի աղբիւրներուն եւ տուրքերուն: Ընդհանուրին կ'աշխատինք մէկ կողմէ եր-կիրը հարստացնել, միւս կողմէ տուրքերը բարեփոխել — ի հարկին նոյնիսկ զեղչել — որպէսզի երկրին պիւտճէն ատոկճանաբար բայց ապահով կերպով աճի: Հետեւաբար տարիներ պէտք է սպասել, որպէս զի կարենանք 30 միլիոնի յատկացում ընել պիւտճէին մէջ: Իսկ հաւատացէք տալու է թէ մինչ այդ երկիրը չպիտի ենթարկուի ոեւէ յարձակման: Արդ, ոչ ոք կրնայ տալ այդ հաւաստիքը:

Բարեկեցիկ իւրաքանչիւր ընտանիք պէտք է տարեկան գոնէ 20 ոսկի վճարէ եւ համաժողովէն կը խնդրեմ որ արձանագրէ անունները այն ընտանիքներուն որոնք կը գնահատեն վտանգը եւ կ'ուզեն տալ այս գումարը: Եթէ այս ձեւով քանի մը հարիւր հազար անգամ ապահովէք, հիմնական հասոյթ մը ապահոված կ'ըլլաք: Միւս հայրենակիցներն ալ պէտք է իրենց կրցածին չափ օգնեն միութեան:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ հանրապետական հոսանքները որոշեցին չմասնակցիլ երեսփոխանական ընտրութեանց, որոնք պիտի կատարուին յունիս 9ին: Միայն Զոր. Փանկալոս պիտի մասնակցի, իր նորակազմ կուսակցութեան անունով: Կը նշանակէ թէ ասպարէզը բաց պիտի մնայ միապետականներուն առջեւ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. Դ. «ՎԱՐԴԱՆ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ

2 Յունիս, կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 2.30ին

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՍԱԼ ԿԱԼՄԱՆԻ ՄԷՋ (կայարանին դիմացը)

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ **Մ. ՏԷՐ-ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ**

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ **Լ. ԶՈՐՄԻԽԵԱՆ**

Գեղարուեստական բաժին.— Օրիորդ Հ. ԿՆԵԱԶԵԱՆ, Տիկին Մ. ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ, Պ. ՄԻՔԱՅԷԼ ՅՈՒՊՈՑԵԱՆ (երգ), դերասան Յ. ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ, Յ. ԵՐԿԱՆԵԱՆ, Մ. ՃԻՀԱՆԵԱՆ (արտասանութիւն):

Կը ներկայացուի Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

«ԷԼ ՄԻ ԱՂՕԹԻՐ»ը

Ծախսերու մասնակցութեան համար մուտք 2 ֆրանք

ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ *Հ. Յ. Դ. ՌՈՄԱՆԻ «ԱՆԴՐԱՆԻԿ» ԽՈՒՄԲԻՆ* եւ մասնակցութեամբ *Զ. Ո. Մ.ի եւ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐՈՒՆ*

2 *ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8ին ՔԻՒՐՍԱԼԻ ՄԷՋ*

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ **ԵՐՉԵԱԿ ՃԱՄԱԼԵԱՆ**

երգ, մեներգ, պար, արտասանութիւն եւլն:

Ծախքերու մասնակցութեան համար 3 ֆր.:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ *Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ «ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ» ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ*

ԱՅՍՕՐ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30ին

ԵՐՐՈՐԴ ԹԱՂԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ Պ. **ՕՂԻՍ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ**

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ **ԵՐՉԵԱԿ ՃԱՄԱԼԵԱՆ**

Գեղարուեստական նոխ բաժին.— [Սէմֆոնիք Օրքէսթրը՝ կը մասնակցին Պ. Պ. եղիայեան մնիկ, Ա. Մելքոնեան, Խ. Գրիգորեան, Վ. Ճաճպազեան (ջութակ), Գրիգոր Յովհաննէսեան (ֆլիւթ), Զաքեհ Մոսկոֆեան (Հավայեան կիթառ), օր. Խ. (դաշնակ), մեներգ՝ Օր. Յով. Տէր-Պետրոսեան, Պ. Պ. Ա. Ալեքսեան եւ Ա. Զանտրեան: Կ'արտասանեն՝ Տիկ. Վ. Գրիգորեան եւ Ա. Հացագործեան: փոքրիկն՝ Գըրըքճեան կը պարէ կովկասեան պարեր:

Հանդէսէն վերջ տեղի պիտի ունենայ խնջոյք մինչեւ լոյս:

Ծախքերու մասնակցութեան համար կը գանձուի 2 ֆր.: Անգործներու մուտքը ազատ է:

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. *ԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ*

2 *ՅՈՒՆԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ ԺԱՄԸ* 3ին

ՍԷՐԿԼԸ ԿԱԹՕԼԻԿ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԸՆԿԵՐ **Մ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ**

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ **ԵՐՉԵԱԿ ՃԱՄԱԼԵԱՆ**

Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Լիոնէն հրաւիրուած են՝ Օր. Տոմինար Տէր-Պետրոսեան (երգ), Պ. Պ. Վ. Զանտրեան (երգ) եւ Ա. Մելքոնեան (ջութակ): Արտասանութիւն կարող ուժերու կողմէ:

Ծախքերու մասնակցութեան համար կը գանձուի 1½ ֆրանք:

ՊՈՐՏՕԻ ՄԷՋ

9 Յունիս Կիրակի

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ **Ե. ՃԱՄԱԼԵԱՆ**

ԹՈՒԼՈՒԶԻ ՄԷՋ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 9ին

կազմակերպուած՝ *«ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ» ԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ*

S. F. I. O.ի սրահին մէջ Place Capitole

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ **Հ. ՊԻՆՆԻՈՍԵԱՆ**

ԲԱՐԵԲԱՍՏԻԿ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՔԱՌԹԻԷ ԼԱԹԷՆԻ ՄԷՋ

Café - Restaurant "ATLAS"

30, Rue des Ecoles եւ 16, Rue des Carmesի անկիւնը, Paris (5).
Tél. Odéon 53 - 55, Մէթրօ Maubert Mutualité.

Մաւրիտանական ոճով, շքեղ եւ պերճ զարդանկարչութեամբ պճնուած: Ընտիր յաճախորդներու հաճելի շրջանակ: Առաջնակարգ ճաշ եւ սուրճ, չափաւոր գինով: 10 ֆր. կամ ընտրովի պնակներու սպասարկութիւն: Անտալուզեան նուագախումբ:

Յաճախորդները պիտի գտնեն ամէնէն արդիական քոնֆորը, հաճոյական մթնոլորտ, կատարեալ քաղաքավարութիւն եւ սպասարկութիւն: Թէյարան: Մարոքեան արտադրութիւններ:

ԵԿԷՔ ՏԵՍՆԵԼ ԱՅՍ ՓՈՔՐԻԿ ԴՐԱԽՏԸ

Սրճարանի պարկեշտ եւ վստահելի ուղղութիւնը հաճոյք պիտի պատճառէ բոլոր մուտքականներուն:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ եւ *ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ*

Զանազան նուագարաններ կը գտնուին յաճախորդներու տրամադրութեան տակ: *Հինգ լեզու կը խօսուի:*

ԿՈՒԶԷ՞Ք ԶՈՒՏ ԽԱՂՈՂԷ ԵՒ ԱՆԻՍՕՆԷ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ՕՂԻ ԽՄԵԼ

ՀԱՐՑՈՒՑԷՔ ՓՈՐՁԵՑԷՔ եւ ԳՆԵՑԷՔ

ՐԱՔԻ ՏԻՒՋ
ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ԽՄԻՉՔ

ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ ԱՆԱՐԱՏ ԱԽՈՐԺԱԲԵՐ

Պոլսոյ օղին է որ ձեր ուզածին պէս կը ճերմկնայ եւ բէյֆ կուտայ:

Ֆրանսայի համար արտօնատէր՝ Էօ. ՍԱԼԱՔԻՒԲԷԵԱՆ

8, Rue Suffren, MARSEILLE, Tél. D. 70-80

Փարիզի ներկայացուցիչ Գ. ՃԻՏԷՃԵԱՆ,

75, Ave. Victor – Hugo, Clamart (Seine)

Լիոնի ներկայացուցիչ ՃԸՆԿԸՏՐԵԱՆ եւ ԹԷՐՋԻԵԱՆ

211, Rue de Criqui

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ-ՊԱՏԱՐԱԳ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ միութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ յարգոյ հասարակութեան, թէ Սանասարեան բարեբարի եւ կտակատար Եղեանցի յիշատակին հոգեհանգստեան պատարագը տեղի կ'ունենայ 2 յունիս կիր. օր: Սանասարեան նախկին սաները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ Սան. Միութեան ընդհ. ժողովին որ տեղի կ'ունենայ նոյն օրը, նախքան պատարագը, ժամը 9.30ին, եկեղեցին վերնայարկը:

Վարչութիւն

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Sociétés Savantesի սրահներուն մէջ
28, Rue Serpente, Paris (6e)
Métros: St. Michel et Odéon

4 *Յունիս, երեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, նախագահ՝* ՓՐՕՖ. ԱՂԱՅԱՆԵԱՆ, *նիւթ՝ 1.— Սրճամոլութիւն՝* Տոքթ. Տէր Անդրէասեան, 2.— *Ծխամոլութիւն՝* Տոքթ. Այվազեան, 3.— *Տան առողջապահութիւն՝* Պ. Կ. Բասմաջեան:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Բարձր-Հայքի հայրենակիցները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 3ին, Մօնթրէօյլ Լա Պուազիէր, Պիւռօ Թապայի սրահը:

Խիստ կարեւոր օրակարգ:

Առնել 95B. օթոպիւսը Րէփիւպլիքէն կամ Փորթ տը Լիլայէն եւ իջնել վերջաւորութեան:

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ կը հրաւիրուի Մշեցի Պ. Ա. Ասատուրեան:

ԳԱՑԷՔ

CIGALE CINÉMA

60 Avenue de Saxe.LYON

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳ. ԿԵԴ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը այսու կը յայտնէ թէ՝ համաձայն Փարիզի Հայ Գաղթականաց Միացեալ Ցանձնաժողովին կողմէ մեզի հաղորդուած տեղեկութեան, Աշխատութեան նախարարութիւնը յատուկ քննիչ մը նշանակած է, որ ի մօտոյ պիտի գայ Մարսէյլ, նախապէս Առաջնորդարանին մէջ արձանագրուած եւ նախարարութեան ղրկուած հայ գործաւորներուն ցուցակէն առաջնորդուած, քննութիւններ կատարելու:

Արդ, բոլոր անոնք որ Փետրուարի ընթացքին Առաջնորդարանի մէջ կազմուած գործաւորներու ցանկին մէջ չեն մտած, ըլլան Մարսէյլէն թէ արուարձաններու մէջ ապրողներ, Մայիս 27 Երկուշաբթիէն սկսեալ թող ներկայանան Առաջնորդարան արձանագրուելու համար՝ ի ձեռին ունենալով նախորդներու նման իրենց Ծոմակի եւ ինքնութեան քարթերը (Carte d'Identité), *նաեւ իրենց չքաւորութիւնը հաստատող վկայագրերը, արուարձաններու մէջ ապրողները իրենց թաղական Խորհուրդներէն, իսկ Մարսէյլի մէջ գտնուողները իրենց Հայրենակցական միութիւններէն:*

Առաջնորդարան կը հրաւիրուին արձանագրուելու համար նաեւ՝

Ա.— Անոնք, որոնք նախապէս արձանագրուած ըլլալով, Ֆրանսայի մէջ ծնած զաւակներ ունին:

Բ.— Անոնք, որոնք վերջերս հարիւրին տասը օրէնքի համաձայն աշխատանքէ հանուած եւ ներկայիս անգործ են:

Գ.— Անոնք, որոնց ինքնութեան թուղթերու նորոգումը որպէս աշխատաւորի մերժուած են եւ կրնան մերժուիլ դժբախտաբար հետզհետէ:

25 Մայիս 1935

Ազգ. Կեդր. Վարչութիւն

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՊԱՆԵԷՕ-ՔԱՇԱՆԻ «Արծիւ» *ենթակոմիտէն ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Կիր. առաւօտ ժամը ճիշդ 10ին, 17, Րիւ Ամբէր, Քաշան: Զեկոյց՝ օրուան կացութիւնը եւ ընթացիկ հարցեր:*

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Զաւարեան Կոմիտէի ընկերահամակրական վիճաբանական ժողովը վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ակումբին մէջ:

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ «Ռազմիկ» խումբի դասախօսական ժողովը, վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, ընկ. Յակոբ Խաչատուրեանի բնակարանը: Կը խօսի՝ ընկ. Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ:

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այսօր Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին. 181, Գուր Լաֆայէթ «Զարդարեան» Գրադարանը:

ՎԻԷՆԻ կոմիտէն դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր ընկերները, այս կիրակի կէսօրէ առաջ, ժամը 9.30ին «Խաժակ» Ակումբին մէջ: Կը դասախօսէ՝ ընկ. ԱՐՇԱԿ ՃԱՄԱԼԵԱՆ:

ՍԷՆ ԹԷԹԻԷՆԻ Վահագն խումբի անդամական ժողովը այսօր Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր անդամներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կը խնդրուի իմացնել հեռուն բնակող ընկերներուն:

ԿՈՒՍԷՆՎԻԼԻ «Տաւրոս» խումբի դասախօսական ժողովը յառաջիկայ Երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին ընկեր Ս. Նազարեանի բնակարանը:

Կը խօսի՝ ընկեր Ա. Իսահակեան:

Այրի Տիկին Վերժին Գ. Գազիկեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Արթին Գազիկեան (Հալէպ), Տէր եւ Տիկին Գէորգ Հէքիմեան եւ զաւակունք, Այրի Տիկին Հիւսնիկ Պալեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Գապատայեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Սողոմոն Մութաֆեան, Պ. Գրիգոր Գազանճեան եւ զաւակը սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրելի ամուսնոյն, եղբօր, եւ ազգականին՝

ԳՐԻԳՈՐ ԳԱԶԻԿԵԱՆԻ

դառնաղէտ մահը որ տեղի ունեցաւ Մայիս 29ին:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ Ուրբաթ 31 Մայիս, առաւօտուն ժամը ճիշդ 10ին, իր բնակարանին մէջ, **18 Sentier des Haies, Meudon** եւ մարմինը կ'ամփոփուի տեղւոյն գերեզմանատունը:

ԾԱՆՕԹ.— Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

Կառախումբ առնել Փարիզ – Էնվալիտի կայարանէն եւ իջնել Մէօտօն–Վալ Ֆլէօրի:

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՍԷՆ-ԼՈՒԻԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ փոխադարձ օգնութեան Մարմնի

եւ մասնակցութեամբ «ՎԱՀԱՆ-ԽՈՐԷՆԻ» Թատերախումբի

ի նպաստ տեղւոյս գործազուրկ եւ չքաւոր ընտանիքներու

Այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին կիլիկիա *սրահին մէջ*

կը ներկայացուի՝ *ԵՐԵՔ ՔՈՅՐԵՐ ԱՆԱՊԱՏԻՆ ՄԷՋ*

Ռէժիսէօր՝ Աբրահամ Սարգիսեան

ՅՈԲԵԼԵԱՆ ՊՐ. ԵՐ. ՏԷՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ

ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ԵՒ ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ

1 ՅՈՒՆԻՍ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ, ԺԱՄԸ 8.30ԻՆ

ՍԱԼ ԺԷՕԿՐԱՖԻԻ ՄԵԾ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

184, BLD. ST. GERMAIN - Métro: St. Germain des Prés

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ՏՕՔԹ. Վ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ Պ. Պ. ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Ա. ՋՕՊԱՆԵԱՆ ԵՒ Տ. ԳԷՈՐԳԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺՆԻՆ ԻՐԵՆՑ ՍԻՐԱՅՕԺԱՐ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԲԵՐԵՆ

ՕՐ. ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ. ՏԻԿ. Հ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ, Պ. Պ. Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ, Գ. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ, Ս. ՍԻՆԵՄԵԱՆ

Խօսք՝ **ՅՈԲԵԼԵԱՐԻՆ** *կողմէ*

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (95)

ԽԱԶԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Գրեց՝ **ՐԱՖՖԻ**

« Ես մօրս յայտնեցի, որ Կէկէլօն նշան դնէ ինձ համար, նա էլ հօրս յայտնեց: Հայրս գնաց Գիւրգի տունը, խօստացաւ տալ մի այծ, հինգ թունգի գինի, մի քանի սոմար սիմինդր, կարճ ասած, խօսեցին, բարիշեցան, նշանը դրեցին: Սպասում է-ինք, որ աշունքը գայ. գինին պատրաստուի, որ հարսանիք անենք: Այդ միջոցին, չեմ իմանում, ի՞նչ սատանայ մտաւ իմ պարոնի գլխում, նա հրամայեց, որ Կէկէլօին վեր առնեն իւր տունը որպէս աղախին:

« Աշունքը եկաւ, գինիները հասան, բայց հարսանիքը չկատարուեցաւ:— «Այս տարի չի լինի» ասում էր մեր պարոնը: Իմ սիրտը տրաքւում էր անհամբերութիւնից: Բայց ինչ կարող էի անել, երբ պարոնը այսպէս էր հրամայում:

« Մի անգամ Կէկէլօն գտաւ ինձ անտառում, տեսնում եմ երեսին գոյն չէ մնացել, կ'ասես թէ, սպաննուած լինէր: Հարցնում եմ.— «Կէկէլօ, ի՞նչ է պատահել քեզ հետ»: Նա ոչինչ չէ ասում, հէնց լաց է լինում: Գրկում եմ նրան, դարձեալ հարցնում եմ,— Կէկէլօ, ինչո՞ւ ես լաց լինում»: Նա արտասուքի միջից ինձ պատասխանում է.— «Ախ, վատ մարդ է... նա շատ վատ մարդ է... նա Աստուած չունի... նա ...»: Խեղճ աղջիկը չկարողացաւ վերջացնել իւր խօսքը, բայց ես հասկացայ բոլորը...:

Արիւնը թռաւ գլուխս, ես խատակ կատաղեցայ: Հէնց էն սհաթին վազեցի դէպի մեր տունը, խենջալս վեր առի, թագցրի չէրքէզիիս տակ, անից դուրս եկայ: Առաջ մտայ գինետունը, լաւ խմեցի, սիրտս պնդացրի, յետոյ գնացի պարոնի դրանը կանգնեցայ, սպասում էի, որ նա դուրս գայ: Տեսայ, նա դուրս եկաւ, պատրաստւում էր որսի գնալ: Առաջը կարեցի, ասելով.— « Ինչո՞ւ ես պահել իմ նշանածին»: Նա բարկացաւ, սկսեց հայհոյել եւ չորս կողմն էր նայում, աչքերով որոնում էր իւր սպասաւորներին, որ հրամայէ ինձ բռնեն:— «Տուր իմ նշանածը» կրկնում եմ ես, հէնց մօտ ու մօտ եմ գնում: Նա դարձեալ գոռում է.— «Դու, լիրբ, անզգամ, համարձակւում ես... բռնեցէք այդ անիրաւին»: Ես ուշադրութիւն չեմ դարձնում, հէնց մօտ ու մօտ եմ գնում: — « Հիմայ քեզ խեղդել կը տամ» ասում է աւելի կատաղելով: Իսկ ես հէնց մօտ ու մօտ եմ գնում:— «Տուր նշանածս, ասում եմ քեզ»: Նա էլ չհամբերեց մինչեւ ծառաները հաւաքուէին, յարձակուեցաւ իմ վրայ: Ես խէնջալը, խրեցի նրա կողքը...:

Այդ միջոցին ես նայեցի Վասօի երեսին, նա այնպէս գունատուած էր, նրա շրթունքը այնպէս դողդողում էին, որ կարծես, հէնց այն րոպէում նա իւր արիւնոտ խէնջալը դուրս էր քարշում բռնակալ պարոնի կողքից: Երբ նա փոքր ինչ հանգստացաւ, հարցրի:

— Իսկ դու չփախա՞ր:

— Փախայ, բայց երբեմն գիշերով յայտնւում էի մեր գիւղում, որ Կէկէլօին էլ կարողանամ փախցնել: Աստուած չյաջողեց, մի գիշեր բռնուեցայ:

Վասօին ես աւելի սկսեցի սիրել, երբ իմացայ նրա կեանքի պատմութիւնը: Խեղճ տղան սիրոյ զոհ էր դարձել: Մէր... ի՞նչ բան ես դու, ես մինչեւ այսօր չեմ կարողացել հասկանալ քեզ, թէեւ ինքս սիրել եմ... եւ այժմ սիրում եմ...:

Վասօն եւ Կէկէլօն, որպէս ճորտեր, որպէս սեպհականութիւն մի անգութ պարոնի, յօժարութեամբ նուիրում են նրան իրանց աշխատանքը, իրանց վաստակը: Բայց երբ պարոնը դիպչում է եւ այն զգացմունքին, որը սուրբ է իւրաքանչիւր անհատի համար, այն ժամանակ ճնշուած, հլու ստրուկն անգամ այլեւս չէ համբերում...:

Իսկ ե՞ս, ես թշուառականս, ինչ արեցի Նէնէի համար, ի՞նչով ապացուցի, որ ճշմարիտ սիրում եմ նրան...:

Ա.

ԱՒԱԶԱԿԱՊԵՏԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՇԵՐ

Անցել էր երեք տարի այն օրից, որ ես աքսորուեցայ: Այժմ բաւական ընտելացել էի դատապարտեալի տաժանական կեանքին, բաւական տանելի էր դարձել ինձ ծանր աշխատութիւնը հանքերի մէջ, բաւական սովորել էի այնտեղի կերակրին եւ կեցութեանը խոնաւ, մթին կացարանների մէջ:

Աշխարհից կտրուած, կեանքի վայելչութիւններից զրկուած դատապարտեալը իւր շրջանի մէջ ոչինչ բաւականութիւն չէ գտնում: Այստեղ ամէն մարդ յակամայից է գործում ստրուկ, հոգի բոլորովին եւ իւր համար չէ գործում: Ուր չկայ շահ եւ շահերի միութիւն, շատ բնական է, որ այնտեղ չէ կարող կազմուել ընկերական կեանք, սէր եւ միաբանութիւն: Եւ գուցէ այդ է պատճառը, որ այն ահագին խառնիճաղանճ բազմութեան մէջ մարդ չէ կարող գտնել մի լաւ բարեկամ, մի լաւ ընկեր:

Միակ բանը, որ երբեմն մօտեցնում է այդ թշուառներին եւ կապում է միմեանց հետ է, նրանց վիճակի միանմանութիւնը: Դժբախտութեան մէջ մարդը իւր նման ընկեր է գտնում: Ես գտայ մի այսպիսի ընկեր, որի հետ բաժանում էինք մեր վշտերը:

Այդ երիտասարդը հէնց առաջին անգամից գրաւեց իմ ուշադրութիւնը, քանի դեռ նրա հետ ծանօթացած չէի: Նա մի բարեկազմ տղամարդ էր, բարձրահասակ, որի երեսի փոքր ինչ խոշոր գծագրութիւնը տալիս էր դէմքին խիստ այրական բնաւորութիւն:

Ես շատ էի հետաքրքրւում, թէ ի՞նչ յանցանքի համար աքսորուած էր նա: Բայց նա իւր մասին ոչինչ չէր խօսում եւ միշտ տխրութիւնը պատում էր նրա դէմքը, երբ խօսքը վերաբերում էր իւր անձին: Ինձ ասեցին, թէ նա եղել է մի նշանաւոր աւազակապետ: Հէնց որ այդ իմացայ, սկզբում իմ մէջ ծագեց սաստիկ հակակրութիւն դէպի այդ մարդը: Աւազակը իւր գործունէութեամբ շատ չէ զանազանւում խաչագողներից: Իսկ խաչագողներին ես ատում էի: Բայց իմ համակրութիւնը հետզհետէ անհետացաւ, երբ աւելի մօտ ծանօթացայ նրա հետ:

Աւազակապետը բնիկ Պարսկաստանցի էր, Ատրպատականի կողմերից: Հայրենակցութիւնը առաջին բարեկամական կապը եղաւ իմ եւ նրա մէջ: Բայց երբ իմացայ, որ նա ազգով Հայ էր՝ բոլորովին կապուեցայ նրա հետ:

Մի գիշեր, երբ երկար թախանձեցի նրան, յօժարեցաւ հաղորդել ինձ իւր կեանքի պատմութիւնը: Նա սկսեց այսպէս.

(Շար.)

Le Gérant: H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme, PARIS (13)